CODICES MANU SCRIPTI EINSIDLENSES

CATALOGUS
CODICUM MANU SCRIPTORUM

QUI IN

BIBLIOTHECA MONASTERII EINSIDLENSIS

O. S. B.

SERVANTUR.

DESCRIPSIT

P. GABRIEL MEIER O. S. B.

BIBLIOTHECARIUS.

TOMUS I

COMPLECTENS CENTURIAS QUINQUE PRIORES.

EINSIDLÆ SUMPTIBUS MONASTERII

LIPSIÆ PROSTAT APUD O. HARRASSOWITZ.

1899.

IMPRIMATUR.

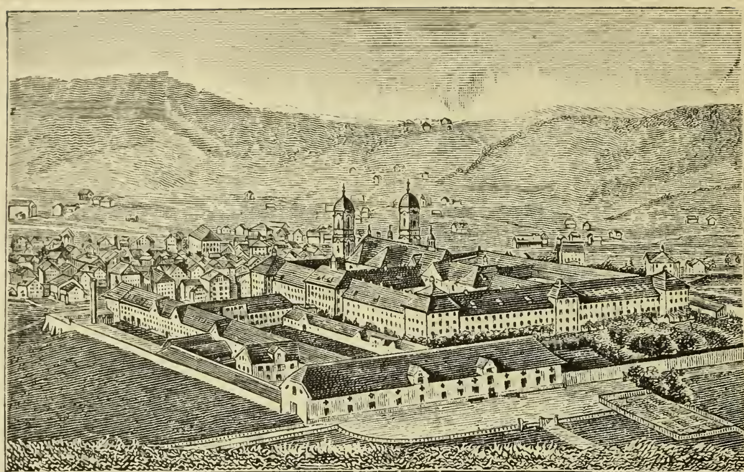
EINSIDLÆ DIE 2a IANUARII 1899.

COLUMBANUS

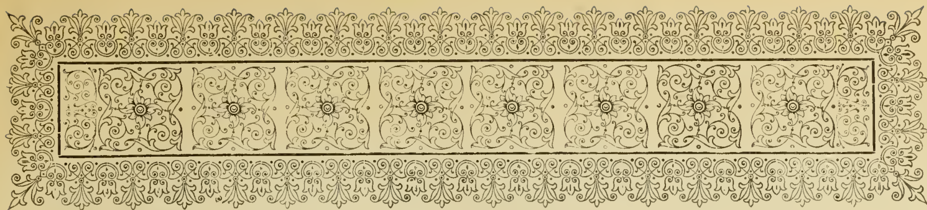
ABBAS.

TYPIS EBERLE & RICKENBACH EINSIDLENSIUM.

ORDO LIBRI.

MONASTERIUM EINSIDLENSE

PRÆFATIO.

Prodit tandem in lucem catalogus codicum nostrorum manu scriptorum, quem maxime liberalitati ac munificentiæ Reverendissimi Abbatis Columbani acceptum referre debemus. Sed nec reticenda merita R. Patris Galli Morel († 1872) æterna memoria digni, de cuius laboribus omnes fere paginæ huius libri testantur. Ipsius catalogus librorum manuscriptorum mihi in hoc opere conficiendo maximo usui fuit. Libenter quidem omnes codices manuscriptos unico volumine comprehendissem, sed obstitit et eorum numerus, 1500 volumina excedens et temporis angustia. De cætero quæ supersunt volumina non sunt tanti momenti; quando vero eorum catalogus prælum subibit difficile est dictu.

De totius operis ratione hæc sunt quæ præmonenda esse censeo. Præcipue successorum meorum rationem habendam esse duxi, cum eorum sit hunc thensaurum, patrum industria comparatum, semper magis cognoscere et ex eodem haurire. Eorum in gratiam plurima addidi, quæ eorum usui potissimum serviant, indigitando v. gr. editiones quæ in bibliotheca nostra, præsertim inter libros sæculi XV prostant.

Retinui ordinem et paucis exceptis etiam numeros codicum sicut a 40 circiter annis P. Gallus Morel instituerat. Cæterum qua ratione catalogus manuscriptorum conficiendus sit, iam ante plures annos alibi publice disserui. (Centralblatt für Bibliothekswesen II [1885.] p. 463—471.) Quibus hæc addenda videntur:

1. Primo semper ponitur figura crassiore *numerus* codicis quo nunc signatus est cum in dorso, plerumque in schedula typis expressa, tum colore cœruleo in parte interiore operculi.

Singuli numeri singulis voluminibus attribuuntur, excepto si aliquoties idem opus plura volumina complectebatur ut. v. gr. **466**, qui tribus voluminibus convenit et **25, a, b**. Isti numeri plerique a P. Gallo Morel dati sunt, exceptis numeris **466, 470, 471, 473, 483**.

Plurimi codices adhuc retinent vestigia alterius numerationis v. gr. cod. **243** in parte exteriore signatur: K 17. Alii sunt numeri quos Hænel anno 1830 indicavit, alii P. Gallus Morel anno 1843 in Archiv für ältere deutsche Geschichte Bd. VIII. P. Gallus Morel multos numeros codicibus primus apposuit, inprimis codicibus fragmentorum **360–376**, qui anno 1859 quo P. Anselmus Schubiger opus suum de schola cantus Sangallensis publicavit nondum numeris signati erant. (Cf. l. c. p. 60 nota; p. 85 nota 2 fit mentio cod. 33 qui iam est **250**.)

Si complurium codicum particulæ in unum volumen compactæ erant, has distinxi per numeros romanos quos arabicis addidi v. gr. in codice **29** ubi particula prima pag. 2—87 glossas in evangelia continens signatur **29, I**, secunda p. 88—102 annales heremi est **29, II** et sic deinceps usque ad **29, VI** quo computus Helperici notatur.

2. Numerum qui hodiedum valet plerumque uncinis inclusus alius sequitur qui etiam formæ codicis coniunctus est v. gr. Fol 8⁰ etc. Isti numeri, etsi hodie non amplius in usu sunt, tamen indicant librum iam ex longo tempore monasterii Einsidlensis fuisse. Nam semper additur: «B. V. Einsidlensis». Quis autem huius inscriptionis auctor fuerit non ausim determinare.

3. Sequitur crassiore littera expressus *titulus vel superscriptio* libri, quo paucis verbis illius argumentum principale indicatur, sicut plerumque in dorso codicis legitur, quod quantum fieri potuit retinere studui. Si codex titulo destitutus erat, ipse finxi et uncinis inclusi. Aliquot codices in fronte operculi schedam pergameneam affixam habent sæculo ut videtur XVI scriptam, qua libri argumentum indicatur. Patet hos codices pluteo impositos fuisse. Alii in dorso schedula membranea signati sunt, in qua manus sæc. XVI lingua germanica argumentum libri expressit. Idem videre est in variis libris initio sæc. XVI typis editis. Altera manus sæc. XVII vel XVIII in schedula chartacea dorso affixa librorum titulos inscripsit, quæ tamen scriptura iamiam evanida plerumque a P. Gallo Morel renovata fuit. Per se patet tam paucis verbis non semper libri argumentum accurate exprimi posse, quapropter aliquoties ampliorem titulum apposui sed uncinis inclusi.

4. *In ætate codicum* definienda permultum laboravi, bene conscius quanti hæc intersit, sed et quam ardua res sit. Cf. quæ hac de re scripsi in Centralbl. für Bibliothw. II (1885) p. 225—231: Ueber die Be-

stimmung des Alters der Handschriften. P. G. Morel qui primus accuratius ætatem codicum nostrorum definire studuit, plerumque non male iudicavit. Verumtamen ipse sibi hac in re non semper constans fuit Ita in «Einsidler Handschriften der lat. Kirchenväter» codicem **132** pag. 259 (sub Sedulio) sæculo X adtribuit, p. 256 (Leontii) sæculo XI et p. 244 (Anastasii) sæculo X—XI. Sic alibi. Sero animadversus sum virum doctissimum E. Steinmeyer in editione glossarum vol. 4 pag. 420—427 plures codices inferiori sæculo attribuere quam in hoc catalogo factum est.

5. *Materia* codicum est ant membrana (pergamenum) vel inde a sæc. XV charta quam hodie papyrum dicimus. Pauci omnino codices pergameno simul et charta constant v. gr. num. **20**.

6. Materiam sequitur *forma codicis* quæ pendet ex magnitudine foliorum. Quam quidem systemate sic dicto *metrico* indicavi, et primo quidem loco altitudinem folii, millemetris expressam, quam sequitur numerus latitudinis interposita figura crucis inclinatæ. (×) Si de altitudine et latitudine agitur, intelligenda est dimensio foliorum non autem operculi sive ligaturæ. Ubi foliorum inter se magnitudo æqualis non est, quod maxime in collectionibus fragmentorum nr. **360**—**378** locum habet, satis esse duxi maximi folii dimensiones apponere.

Quoad codices chartaceos non expedit mensuram tam exacte exponere ideoque obiter tantum verbo vel numero *Fol.* 4⁰, 8⁰ etc. innuere satis habui. Aliquoties, ubi folia non numerantur saltem crassitudo libri indicatur v. gr. nr. **69** et **70**.

7. Formam libri sequitur *numerus foliorum vel paginarum*, qui raro manu antiqua signatus est. Plerumque P. G. Morel stilo paginarum numerum supplevit, sed sæpe sæpius erronee, sive numerum omittendo sive repetendo; aliquoties etiam numeros romanos adhibuit. Satius duxi tales errores ab initio indicare, quam numerorum seriem mutare. In descriptione vero codicum secutus sum notationem foliorum seu paginarum. Cæterum præstat folia tantum numeris signare, quo in casu pagina versa accentu notanda venit.

8. Non parvi momenti sunt *signa quaternionum, quinternionum* etc., litteræ vel numeri ad calcem manipulorum plerumque appositi, quibus ordo foliorum indicatur. Ex iisdem plerumque coniici potest, an unus vel plures codices ad manus sint, utrum quaterniones eiusdem vel diversorum operum fragmenta sint. Sæpe tamen disparuerunt cultro bibliopegæ ablata.

9. Cuiusque vero paginæ lineas numerandas iis, qui singulis codicibus olim uterentur relinquere me posse censui. Idem de scripturæ caracteribus, atramenti colore et si quæ sunt huiusmodi dicendum. Tamen si codex binis columnis in quaque pagina scriptus erat, sedulo adnotavi; item si *plures manus amanuensium* distinguuntur, quod ma-

xime apparet quando ultima pagina quaternionis partim vacua relicta est. Hoc inter alia animadvertitur in codd. **15, 180, 184, 185.** Quod tamen non tanti momenti existimabam ut indicandum censerem.

10. *Ligatura librorum* antiquiorum plerumque ex asseribus facta est vel tabulis ligneis. Inde a sæculo XVI ligatura chartacea in usum venit. Ceterum difficile est dictu, quonam tempore codices ligati sint; P. G. Morel hoc factum esse putat tempore H. de Ligertia (Naumann, Serapeum I, 350.) Tamen quoad magnam partem hoc posterius factum esse alibi probavi. (H. v. Ligerz 18—20.) Specialis mentionis digni sunt codices ligati sub abbate Augustino I. Hofmann (1600—1629) cuius scutum gentilitium corio albo plerumque impressum est. Conf. indicem donatorum p. 420. Cæterum tegumenta alicuius momenti propter artem vel ætatem sæculo XV maiorem inter codices nostros non extant.

11. *Ornamenta et figuras* si quæ codicibus insunt notavi; de quibus pauca dicenda supersunt postquam viri clari Rahn (Geschichte der bildenden Künste in d. Schweiz p. 142, 145, 300—308.) Dr. P. Albert Kuhn (Der jetzige Stiftsbau M. E. ib. 1883 p. 196, 197) de ipsis tractaverunt, ad quos lectorem remitto sicut et ad indicem rerum infra p. 411 (imagines) 412 (litteræ initiales) 414 (scuta gentilitia). Aliquot figuras etiam v. cl. Rohault de Fleury operibus suis La Messe et Les Saints de la Messe inseruit.

12. In exponendo singula opera quæ in unoquoque libro continentur non unam ubique viam secutus sum, ratus non omnia ubivis congruere. Generatim ea tantum adducenda censui, quæ in codice leguntur manu primæva eaque punctatione signis orthographicis distinxi. Econtra quæ in codice non leguntur, ut sunt v. gr. litteræ initiales, nomen auctoris, pars sententiæ cultro bibliopegæ ablata ego supplevi et ad cavendum lectorem uncinis inclusi.

13. In describendis singulis codicibus ordinem paginarum vel foliorum secutus sum, ad finem reiiciens omnia addiditia vel a posteriore manu addita, v. gr. glossæ vel poëmata ad initium vel finem codicis adscripta et quæ sunt eiusmodi. Singulorum operum separatorum initia et fines notavi, additis paginis vel foliis ubi continentur, quando operis natura id exigere videbatur. Alias præsertim in operibus scriptorum classicorum hoc minus necessarium esse duxi. Cum multa opera theologica desinant in aliquam formulam usitatissimam *per dominum nostrum Jesum Christum* vel *per omnia sæcula sæculorum* hæc omisi et verba quæ immediate præcedebant adducere malui.

In eis quæ e codicibus descripta typis exprimenda curavi, integram utique scribendi rationem, qualis in codicibus extat, retinui. Ne miretur ergo lector modo «epistula» modo «epistola» hic «etiam» alibi «eciam» scriptum esse. Ratus sum codices ad litteram sequi, non tamen ita quin litteram minusculam pro maiuscula posuerim vel *i* pro *j*, *v* pro

u etc. Alibi secutus codicis rationem scribendi ne lector existimet erronee expressum esse, signum exclamationis uncinis inclusum addidi vel sic [!]. Et generatim quæ in codicibus non contenta ipse addidi, uncinis inclusa sunt; verba ipsa exacta codicum appositis signis « » distinxi. Quæ in codice atramento rubro scripta ea characteribus quos *cursivos* dicunt notavi. Litteræ evanidæ quæ iam amplius legi non possunt | | | | indicavi; si minus certe de lectione hærebam signum interrogationis apposui. Tribus punctis (. . .) verba omissa indicantur.

14. Plurimum interest, quando de opere manuscripto agitur, an argumentum eius iam typis evulgatum sit vel cum editionibus collatum. Ideoque non parvum laborem adhibui ut de singulis libris, imo eorum fragmentis accurate indicarem, ubi novissime vel optime edita essent. Opera quibus usus sum sequens elenchus ordine alphabetico exhibet. Per se patet, non omnes editiones hic adduci potuisse sed pro viribus studui saltem illa opera indicare quæ directe ex codicibus nostris vel hauserunt vel eorum mentionem faciunt. Si de editionibus sæculi XV agitur præcipue illarum rationem habui quæ in bibliotheca nostra inter *incunabula*, ut aiunt, asservantur.

15. *Indices* in fine libri plura continent quæ in describendis codicibus consulto omiseram ne bis eadem nomina etc. afferrem. *Index auctorum* enumerat scriptores quorum aliquod opus inter manuscripta extat, nulla ratione habita an revera genuini sint fœtus auctorum quorum nomina præ se ferunt. *Index rerum* generatim ea tantum continet quæ in indice auctorum non habentur. Neque omnia adducere volui quæ alias inventu facilia essent. In indice rerum diligenter notavi quæ de Sanctorum vita, officiis etc. agunt.

16. *Addenda et corrigenda* in fine libri, non dubito quin magnopere augeri possint. *Non arrogans est modestia cum confiteor sarcinam cervicibus parum validis impositam a me non satis alte esse sublatam. Atque severus mei iudex sum, non iniustus.*

BREVIS CONSPECTUS HISTORIÆ BIBLIOTHECÆ EINSIDLENSIS.

Primus incola loci Heremitarum sive Heremi sacræ, quod nunc vulgo Einsideln audit fuit S. Meginratus martyr († 861.) De cuius libris ita legitur in Annalibus Augiæ divitis: «*hatt im selbs die hystori des alten und nüwen testamentz geschriben, hindan gesetzt das buoch der prophetten, das er begert durch ander brüder beschriben werden. Er sant her sin histori zuo nutz und frucht der brüder hie zuo behalten, und behielt im selb ain messbuoch mit den eppistlen und ain omilier, unser regel aine und die bücher Cassiani etc.*» (Gallus Oheims Chronik v. Reichenau ed. Barack p. 54. — Cf. Hartmann, An. Her. 10. — Centralbl. f. Bibliothw. 4, 257.)

Nescio an vestigium aliquod supersit horum librorum, sed forsitan eorum unus alterve superesset, v. gr. regula S. Benedicti nr. **236** sæc. VIII vel IX.

Sæculo decimo fundatum est monasterium secundum regulam S. Benedicti sub abbate *Eberhardo* annis 934—958 quem secutus est Thietlandus 958—964. Ipse creditur auctor fuisse commentarii in epistulas D. Pauli nr. **38,** quem ex scripturæ charactere libenter sæc. X tribuerem. B. Gregorio abbati 964—996 falso adscribitur codex **121,** qui potius originem Sangallensem præ se fert. Pauci codices sæculo X antiquiores aliunde huc allati sunt, ut codices **18, 27, 157, 236,** I. (regula S. Benedicti) **347** et quidam alii.

Sæculo X tribuendus Benno scriptor codicis **158** qui nomen suum inscripsit p. 106. De quo confer infra p. 130. Vigilium scriptorem obiisse anno 951 testes sunt annales Einsidlenses in cod. **319.** (Ed. Pertz Mon. Germ. SS. III, 138 et 145.) Magna pars librorum nostrorum iam sæc. X scripta est. Primum locum tenent libri sacri nr. **5—7,** homiliarii **41** et **42,** vitæ sanctorum **256** et **257,** qui libri, ut multa vestigia probant, choro addicti erant. Idem dicendum de libris sæc. XII nr. **1** Biblia, **8** et **9** lectionaria, **83** breviarium et **247—250** qui vitas sanctorum continent. Marginibus vacuis librorum varia addebantur, v. gr. redditus monasterii in cod. **83,** aut glossæ sive theotiscæ sive latinæ quæ inter lineas sæpe occurrunt. (Cf. indicem rerum sub voce *glossæ* p. 410.) Aliquoties etiam scriptura secreta invenitur ut **27** p. 49, 49'. Ad libros ornandos litteræ initiales coloribus et auro decorantur vel etiam imaginibus, quibus sancti repræsentantur.

Sæculo XI Otloh monachus S. Emmerami Ratisbonensis scriptor celebris abbati Einsidlensi unum librum dono contulit. (Mon. Germ. Script. XI, 393.) Quis iste liber fuerit iam non potest dici. Boëthii liber **298** a puero Herimanno sæc. XI exaratus esse videtur. B. Frowinus, vir venerandæ memoriæ, quem Sanblasiani et Engelbergenses sibi vindicant, loco Heremitarum non alienus est. In annalibus Einsidlensibus ad annum 1123 dicitur: *Blasianenses intraverunt.* (Cod. **319** p. 38. Ed. Pertz, Mon. Germ. SS. III, 147.) Ipse Frowinus in annalibus suis ex nostris hausit, item ex codice Abælardi nr. **300**, eius cura Isidori etymologiæ nr. **360** scriptæ sunt et Ambrosius in Lucam (nr. **166**) etsi eius opera in codd. **239** et **240** seculo demum XVI huc venerunt.

Sub abbate Wernhero I (1122—1142) liber Missalis (**111**) et officialis (**112**) scripti sunt; sub Wernhero II (1173—1192) constitutiones (nr. **349**, 121—124) et glossarium Salomonis (nr. **293**.)

Anno 1298 oblatus est Honorius Augustodunensis. (nr. **357**.)

De Henrico de Ligertia custode et bibliothecario Einsidlensi inter annos 1324 et 1360 in peculari libello tractavi. Sæculo XIV Einsidlam pervenerunt duo codices mystici **277** et **278**. Qua occasione bibliothecæ illati fuerint nescitur.

Sæculo XV pertinet breviarium (nr. **87**) abbatis Geroldi 1452—1481. Anno 1494 scriptum est graduale maximum pergameneum quod nondum numero signatum est.

Alberto de Bonstetten viro studio humanitatis clarissimo plures codices debemus, quos partim ex Italia detulit partim Friburgo ut nr. **328**. Conradus abbas (1480—1526) anno 1502 comparavit Missale nr. **107** pro 12 florenis Rhenanis. Alterum Missale (nr. **104**) abbas Adamus Heer anno 1581 scribi fecit. Joachimus Eichhorn (1544—1569) legatus Helvetiorum ad concilium Tridentinum missus scripsit tractatum de purgatorio (nr. **66**) anno 1562.

Sub abbate Udalrico Wittwyler (1585—1600) scripta est vita patronorum Einsidlensium (nr. **93**) et itinerarium Mariæ virginis germanice (nr. **270**) renovati codd. **26** et **121**; ipse abbas composuit vitam Zwinglii **438** p. 175—179'.

Nec prætereundus P. Joachimus Müller, Thuricensis † 25 Martii 1594, qui scripsit codices **69** et **70** et possedit **243**. Gregorius Vogt, parochus Tugiensis (1562—1573) auctor fuit numerorum **212** et **231**. Aegydius Tschudius, insignis chronographus Helvetiæ multa ex annalibus nostris hausit. Ipsius epistulæ ad Joachimum abbatem extant in codice **426** ex autographo descriptæ. Plurima eius opera postea acquisita sunt.

Optime de bibliotheca meritus est abbas Augustinus I Hofmann (1600—1629). De quo cf. Allg. deut. Biogr. 12, 626. Ipse ædes bibliothecæ extruxit anno 1603. Est auctor libelli nr. **65**. Ipsi dedicata est chronica

Badensis **451**. Sub ipso scriptus nr. **64** et alii manu Leonardi Zinck, qui iam anno 1587 chronica Eremi (nr. **411**) exaraverat. Augustini iussu scriptus cod. **238** et eadem manu **252**, forsan et **241**. Gothardus canonicus Salodorensis anno 1627 obtulit codicem **291** et eodem anno nobilis vir Hans Werner de Raitnau Missale theutonicum nr. **115**. Wolfgangus Keller, parochus in Engen dedit bibliam nr. **2**. Alii codices advenerunt ex Gaesdonk prope Goch, quod fuit monasterium regularium ordinis S. Augustini vicinum Hollandiæ. Hoc nomen quatuor codices inscriptum habent **170, 190, 220, 279**. Ex eadem regione etiam **189** provenire videtur. Præterea non pauci codices scutum gentilitium Augustini præ se ferunt. Cf. indicem possessorum p. 420.

Inter bibliothecarios Einsidlenses eximium locum tenet P. Christophorus Hartmannus origine Frauenfeldensis † 1627. Cf. Allg. d. Biogr. 10, 681. Ipse edidit 1612 Annales Heremi et reliquit manuscriptum commentarium rerum Helveticarum **416, 446**. Eius commercium epistolicum cum Francisco Guillimanno extat in codice **456**. Sæpe etiam codicibus varias notas addidit circa auctorem, editorem etc.

Etiam abbas Placidus Reimann (1629—1670) plures libros describi fecit ut Tschudii chronicon **378—380**, anno 1639 Antiphonaria **601** et **602**. Sub ipso bibliotheca Mirgeliana Einsidlensi coniuncta fuisse videtur, cuius erant libri iuris venerandæ antiquitatis **191** et **205** qui forsan fuerant Joannis Fabri episcopi Viennensis († 1541.)

Jodocus Knab, Lucernensis, quondam episcopus Lausanensis († 4 Oct. 1658) dimidiam partem bibliothecæ suæ nobis legavit, alteram monasterio Engelbergensi. Inde veniunt codices **101** et **387** qui ipsius scuto gentilitio ornantur. **101** antea fuerat Benedicti Frantzen Bernensis, postea Solodorani cuius et multos alios libros typis impressos Jodocus acquisierat.

Augustinus II Reding fuit abbas 1670—1692. De quo confer Kirchenlexicon ed. II. 10, 876—78. Anno 1675 gymnasium Bellinzonense, ditionis Ticinensium in curam suscepit. Inde venerunt codices **308, 310** et **311**.

Anno 1679 P. Gabriel Bucelinus dono misit Galliam Marianam (nr. **352**.)

Anno 1683 P. Johannes Mabillon, præclarum lumen ordinis S. Benedicti cum socio suo P. Michaele Germano Einsidlam visitavit et multa e nostris codicibus hausit, quæ P. Placidus Reding, germanus abbatis Augustini in eius usus descripsit. Ipse primus edidit inscriptiones urbis Romæ e celeberrimo codice **326**, item scarapsum Pirminii (**199**, 461.) fragmenta annalium e codicibus **29** et **356** et quasdam vitas sanctorum.

Anno 1692 factus est abbas Raphael a Gottrau qui post sex annos resignavit. Ipsius opus sunt Apophtegmata nr. **67**. Anno 1693 Fr.

Demetrius Moos Fischingensis P. Sebastiano Reding obtulit nr. **442.** P. Marianus Schott bibliothecarius est auctor allegoriæ de sanctuario Einsidlensi nr. **424.**

Anno 1699 abs hæredibus Caspari Lang, decani Frauenfeldensis libri empti sunt inter quos nr. **447.**

Sæculo XVIII abbas Nicolaus II Imfeld (1734—1773) præsentem aulam bibliothecæ extruxit anno 1738. Ipsius insignia ad portam bibliothecæ spectantur. Hoc sæculo scripti sunt codices **381** anno 1728, nr. **429** anno 1788. Eodem anno nr. **245** ex S. Geroldo in Vorarlberg Einsidlam missus. P. Michael Dossenbach anno 1794 codici **307** indicem contentorum addidit et 1796 nr. **428** scripsit. Tempore revolutionis Gallicæ exules sacerdotes Gallici varios codices descripserunt, e quorum numero Petrus Julien est auctor nr. **21—24**. Fr. Valerius Bœhrer O. M. scripsit nr. **430,** J. Pierre Colmariensis nr. **431** et **432.**

P. Conradus Tanner, insignis theologus et 1808—1825 abbas Einsidlensis, antea per aliquod tempus bibliothecarius (Cf. Kirchenlex. 11, 1203—4) emit codices **450, 452, 460.** E. S. Geroldo Guillimanni chronicon (nr. **436**) retulit.

Nostro ævo inprimis nominandus P. Gallus Morel vir in omni fere rerum scientia eximius, de quo alibi fusius mentionem fecimus. (Allgem. d. Biographie 22, 220; Kirchenlex. 8, 1902.) Quæ ipse præstitit in bibliotheca augenda, ordinanda, describenda tanta sunt ut merito dixeris eum plus cæteris laborasse. Ipse catalogum codicum accuratum et fusum confecit, indices plures addidit. E tegumentis codicum variæ ætatis ac formæ lacinias ac fragmenta collegit, quæ nunc codices **360—376** constituunt, inter quos eminent Horatius Morelianus **361** et Isidorus Frowini **360.** Ipse comparavit codices **480, 485, 487** et alios, describi fecit **383, 456, 474.** De bibliotheca breves commentarios publici iuris edidit in Naumanni Serapeo I (1840) 348—352; 359—367. Cf. ib. 236—237. Catalogum codicum historicorum edidit in Pertzii Archiv VIII (1843) p. 736—749. Item Patrum latinorum catalogum edidit in Sitzgsber. d. k. Akad. ph. hist. Cl. 55. (Wien 1867) p. 243—261. Dolendum tamen, sicut iam supra notavi, quod interdum minus diligenter libros inspexerit, ita ut dictis eius fides sæpe haberi nequeat. Multa ex codicibus nostris excerpta cum viris doctis communicavit, inter quos eminent Böhmerus, Hagen qui hoc anno fatis cessit, Mone, Orellius, Pertzius et alii. Tandem P. Justus Landolt die 15 Novembris 1883 e vivis excedens bibliothecæ reliquit codices **470, 471** et plurimos alios parvi valoris.

Scripsi Kal. Jan. 1899.

AUCTORES ET OPERA QUORUM IN SEQUENTIBUS SÆPIUS FIT MENTIO.

Abaelardi, P. Opera, recensuit V. Cousin, adjuvantibus C. Jourdain et E. Despois. 2 vol. 4. Paris. 1849 et 1859.

— Ouvrages inédits, pour servir à l'histoire de la philosophie scolastique en France, publiés par M. Victor Cousin. 4. Paris. 1836.

d'Achery, L. Spicilegium sive collectio veterum aliquot scriptorum qui in Galliæ bibliothecis delituerant. Paris. 1655—77. 13 vol. 4.

— — Nova ed. ib. 1723. 3 voll. Fol.

Acta Sanctorum vide Bollandus.

Adrian, Catalog. codic. manuscriptor. Bibliothecæ Gissensis. Fcf. 1840.

Albertus Magnus, S., o. Præd., Episc. Ratisb., Opera. Stud. et lab. Petri Jammy. 21 vol. Lugd. 1651. Fol.

Alcuinus Flaccus Abb., Opera de novo collecta et illustrata cura et studio Abbatis Frobenii. 2 Tomi. Fol. Ratisbonæ 1777.

Allgemeine Deutsche Biographie. Lpzg. 1875 etc.

Ambrosii, S. Opera omnia ad Mss. Codices passim exacta curante A. Ballerini. Mediolani 1875. 6 vol. Fol.

Analecta Bollandiana. Paris 1882 etc.

Anzeiger für schweiz. Geschichte und Altertumskunde. Jahrg. I—XIV. Zürich 1855—68.

— *für schweiz. Altertumskunde.* (Fortsetzung obigen Werkes.) Zürich 1868 seqq.

— *für Kunde der deutschen Vorzeit,* hrsg. von H. v. Aufsess u. Fr. J. Mone. 8 Bde. München u. Karlsr., 1832—39. — Neue Folge. Nürnberg 1853—83. 4.

Archiv der Gesellschaft f. ältere deutsche Geschichtskunde. Hrsg. v. G. H. Pertz. Frankf. u. Hannover 1820—74. 12 Bde.

— *Neues, der Gesellschaft für ältere deutsche Geschichtskunde.* Hannover 1876 seqq.

— *für schweizerische Geschichte,* herausg. von der Schweiz. Geschichtsforsch. Gesellschaft. 20 Bde. Zürich 1843—1875.

— *für schweiz. Reformationsgeschichte.* Herausg. auf Veranstaltung des schweiz. Piusvereins. Bd. 1—3. Soloth. 1868—1875.

Augustini, S. opera 11 vol. ed. Migne. Paris 1841—42. Sunt Patrologiæ tom. 32—47.

Bächtold, J., Geschichte d. deutschen Litteratur in der Schweiz. Frauenfeld 1887—1892.

Baronius, Card. *Cæsar* et *Raynaldus Odoricus.* Annales Ecclesiastici una cum critica historico-chronologica P. Antonii Pagii. Apparatus et indices. Lucæ 1738—56. 34 vol. Fol.

Bartsch K. Die altdeutschen Handschriften d. Univers. Bibl. in Heidelberg. Das. 1887.

Beda, Venerab., Opera omnia. 8 vol. Fol. Colon. Agripp. 1612.

— ed. Giles 12 vol. London. 1843—44.

Berger Samuel, Histoire de la Vulgate pendant les premiers siècles du moyen âge. Paris 1893.

Berichte über die Verhandlungen der königlich sæchs. Gesellschaft der Wissenschaften zu Leipzig. Philosophisch-historische Classe. Leipzig, 1849 seqq.

Bibliothek des Literar. Vereins in Stuttgart. Stuttg. 1842. seqq.

Bibliothèque de l'Ecole des Chartes. Paris 1839 seqq.

Blätter, hist. polit. f. d. kath. Deutschland v. Philipps u. Görres. München. 1838 seqq.

Boethius, Philosophiæ consolatio; rec. R. Peiper. Accedunt ejusdem opuscula sacra. Lipsiæ 1871.

Bollandus, *Joa.,* S. J. Acta Sanctorum quotquot toto orbe coluntur vel a catholicis scriptoribus celebrantur, quæ ex Latinis et Græcis aliarumque gentium antiquis monumentis collegit, digessit, notis illustravit. Operam contulit G. Henschenius, Papebrochius et alii Theologi. (Jan.—Novemb. tom. II.) 62 vol. Antverpiæ 1643 seqq.

Bonaventuræ, *S.* Opera omnia. 7 vol. Romæ 1588—96. Fol.

Caspari, C. P. kirchenhistor. Anecdota. I. Lat. Schriften. Texte u. Anmerkgn. Christiania. 1883.

Catalogi codicum mss. bibliothecæ Bodleianæ, confecerunt H. O. Coxe, A. Hackman et G. D. Macray. Pars I—V. Oxonii 1853—78. 4.

Catalogue général des Manuscrits des Bibliothèques des départements. Paris, 1849—1878. 6 vol. 4.

Catalogus codicum hagiographicorum Bibl. reg. Bruxellensis ed. hagiographi Bollandiani. Pars I: Codices lat. membran. 2 vol. Brux. 1886—89.

— — latinorum antiquiorum sæc. XVI., qui asservantur in bibliotheca nationali Parisiensi ed. hagiographi Bollandiani. 3 Tomi. Paris. 1893.

— Manuscriptorum latinorum Bibliothecæ regiæ Monacensis. T. I. et II. Monachii 1858—81.

Centralblatt für Bibliothekswesen, hrsg. v. O. Hartwig. Leipz. 1884—98.

Chatelain E., Paléographie des classiques latins. Collection de fac-similés. Paris 1884—98.

Chevalier Ulysse, Repertorium hymnologicum. Catalogue des chants, hymnes, proses, séquences, tropes en usage dans l'Eglise latine, depuis les origines jusqu'à nos jours. Louvain 1889, 2 vol.

Chronique d'Einsidlen, ou histoire de l'abbaye princière, de la sainte chapelle, et du pélerinage de Notre-Dame des Hermites. Par un religieux capitulaire; à Einsidlen. 2 pties, 1787.

Concilia Germaniæ, quæ Joan. Mauritii sumptu J. F. Schannat magna ex parte prim. collegit, dein P. J. Hartzheim continuavit etc. Cum Indice ed. Hesselmann. 11 voll. Colon. 1759—90. Fol.

— sacrosancta ad regiam editionem exacta a Labbeo et Cossartio S. J. 15 partes in 16 voll. Paris. 1671—72. Fol.

Corpus scriptorum ecclesiast. lat., ed. Acad. Litt. Cæs. Vindob. Vindob. 1867 seqq.

Daniel H. A., Thesaurus Hymnologicus, 5 vol. Halis 1841—56.

Dantier, Alph. Rapports sur la corréspondance inédite des Bénédictins de Saint-Maur. Paris 1857.

Delisle, L. Le Cabinet des manuscrits de la Bibliothèque nationale. 4 vols. Paris. 1868—81. Fol.

Diöcesan-Archiv. Organ d. kirchl. histor. Vereins. Freib. 1865 seqq.

Ebert, A., allgem. Geschichte d. Litteratur des Mittelalters im Abendlande. 3 Bde. Lpz. 1880—89.

Edélestand du Meril, Poésies populaires latines antérieures au XII siècle. Paris 1843.

— — — du moyen âge. Ib. 1847.

— — — — — Ib. 1854.

Fabricius, J. A. Bibliotheca latina mediæ et infimæ ætatis. Cum suppl. Chr. Schœttgenii et Joa. D. Mansi. Post edit. Patav. anni 1754 nunc denuo emend., aucta, indicibus locupletata. 3 voll. Florentiæ 1858.

a Fanna, Fidelis, Ratio novæ collectionis operum S. Bonaventuræ. Taur. 1874.

Gerbert, M., Iter alemannicum, accedit italicum et gallicum. Editio secunda. San Blasii 1773.

Institutum fuerat iter anno 1760.

— Vetus liturgia Alemannica disquisitionibus præviis, notis et observationibus illustrata. 3 part. San Blas. 1776. 4.

— Scriptores ecclesiastici de musica sacra potissimum. 3 vol. Typis San Blas. 1784. 4.

— Monumenta veteris liturgiæ Alemanniæ. 4 partes. San Blasii 1777—79. 4.

— Historia nigræ silvæ, Ordinis S. Benedicti coloniæ. 3 voll. S. Blasii 1783—1788. 4.

Germania. Vierteljahrsschrift für deutsche Alterthumskunde. Begründet v. F. Pfeiffer. Fortges. v. Bartsch u. O. Behaghel. 37 Bde. 1856–92. Stuttgart u. Wien.

Der Geschichtsfreund. Mitteilungen des historischen Vereins der 5 Orte Luzern, Uri, Schwyz, Unterwalden und Zug. Einsiedeln 1843 seqq.

Glossen, die althochdeutsehen, ges. u. bearb. v. E. Steinmeyer u. Ed. Sievers. 4 Bde. Berl. 1879—1898.

Glossariorum lat. corpus a G. Lœwe incohatum auspiciis Societatis litter. reg. Saxonicæ comp., rec., ed. G. Gœtzius. Vol. I—III. Lips. 1888—92.

Goldasti ab Haiminsfeld rerum Alamannicarum scriptores. Edit. tertia cur. Senckenberg. Francof. et Lips. 1730. Fol.

Gottlieb, Th. Ueber mittelalterliche Bibliotheken. Leipzig. 1890.

Gottwald, P. Bened. Catalogus codicum manu scriptorum qui asservantur in bibliotheca monasterii O. S. B. Engelbergensis in Helvetia. 1891.

Graff, E. G. Diutiska; Denkmäler deutscher Sprache u. Litteratur aus alten Handschr. 3 Bde. Stuttg. 1826—29.

Hænel, Dr. Gust. Catalogi librorum manuscriptorum qui in bibliothecis Galliæ, Helvetiæ, Belgii, Britanniæ M. Hispaniæ, Lusitaniæ asservantur, nunc primum editi. Lipsiæ 1830. 4.

De codicibus Einsidlensibus tractatur col. 660—664, 742. Denuo idem recusum apud *Quantin,* Dictionnaire des Manuscrits. 2 vol. Paris, Migne 1853.

Hagen, Herm. Catalogus codicum Bernensium (Bibliotheca Bongarsiana) Bern. 1875.

— Carmina medii ævi max. partem inedita ex bibliothecis helvet. coll. Bern. 1877.

— Antike u. mittelalterl. Rätselpoesie. Neue Ausg. Bern. 1877.

— *Anecdota Helvetica.* Lipsiæ 1870. (Supplementum Keilii grammaticorum latin.)

Hain, Lud. Repertorium Bibliographicum in quo libri omnes ab arte typographica inventa usque ad annum MD typis expressi ordine alphabetico. Stuttgartiæ 1826—38. 4 tomi.

Haller, G. E. v. Bibliothek d. Schweizer-Geschichte u. aller Teile, so dahin Bezug haben. 7 tomi. Bern. 1785–88.

Halm, K., Verzeichn. d. älteren Handschr. latein. Kirchenväter in d. Bibl. d. Schweiz. Wien 1865. (Sitzgsber. d. k. k. Akad. 50.)

Hartel, Bibliotheca patrum lat. Hispaniensis, 6 Thle. Wien, Akad., 1886.

Hartmann, Chr. Annales Heremi Deiparæ matris monasterii in Helvetia Ordinis S. Benedicti antiquitate, religione, frequentia, miraculis toto orbe celeberrimi. Fribg. Brisg. 1612. Fol.

Heinemann, O. v., Die Handschriften d. hrzgl. Bibliothek zu Wolfenbüttel beschrieben. 7 Bde. Wolfenb. 1884—98.

Histoire littéraire de la France, par des religieux bénédictins de la Congrégation de St.-Maur. 31 vol. Paris. 1733—1893.

Jacobs, F. u. *F. A. Ukert*, Beiträge zur ältern Litteratur oder Merkwürdigkeiten der Herzog. öffentl. Bibliothek zu Gotha. 3 Bde. Leipzig 1835—43.

Jaffé, Ph. Bibliotheca rerum Germanicarum. 6 vol. Berol. 1864—73.

— et *W. Wattenbach,* ecclesiæ metropolitanæ Coloniensis codices manuscripti. 4. Berolini 1874.

Jahrbuch für Schweizerische Geschichte. Herausg. auf Veranstaltung der allgemeinen geschichtsforschenden Gesellschaft der Schweiz. Zürich. 1876 seqq.

Jahresbericht über die Erziehungsanstalt d. Benediktiner-Stiftes Maria-Einsiedeln im Studienjahre 1855 seqq. Mit e. Programm.

Julian, John. Dictionary of hymnology. London 1892. 4.

Katalog der Bürgerbibliothek in Luzern. Ib. 1840.

Keil, H. Grammatici latini. 7 vol. Acc. suppl.: Anecdota Helvetica ed. Hagen. Lipsiæ. 1857—1880.

Kirchenlexikon (Wetzer & Welte's), od. Encyclopädie d. kathol. Theologie und ihrer Hilfswissenschaften. 2. A., von Dr. Fr. Kaulen. Freiburg i. B. 1882 seqq. 10 Bde.

Kuhn, P. Albert. Der jetzige Stiftsbau Maria-Einsiedeln. Einsiedeln 1883.

Kühne, P. Benno. P. Gall Morel. Ein Mönchsleben a. d. XIX. Jahrh. Einsideln 1875.

Landolt, J. Ursprung und erste Gestaltung des Stiftes Maria-Einsiedeln. Einsideln 1845.

— Die Christianisierung d. Linth- und Limmatgebietes. Luz. 1867.

Leben und Wirken d. hl. Meinrad für seine Zeit und die Nachwelt. Eins. 1861.

Leu, H. J. Allg. Helvetisches, Eydgenössisches od. Schweitzer. Lexicon. 20 Bde. Zürich 1747—66. 4. Supplement von Holzhalb 6 Bde. Zug 1786—1795.

Liliencron, R. v. Die historischen Volkslieder der Deutschen vom 13—16. Jahrh., 4 Bde. u. Nachtrag. Lpz. 1865—69.

Lütolf, Al. Die Glaubensboten der Schweiz vor St. Gallus. Forschungen u. Quellen zur Kirchengeschichte d. Schweiz. Luz. 1871.

Maassen, Friedr. Bibliotheca latina juris canonici manuscripta. 1. Thl. Die Canonensammlgn. vor Pseudoisidor. Sitzgsber. d. kais. Akad. Bd. 56. Wien 1867.

Mabillon, J., ord. S. Bened., Vetera analecta s. collectio vet. operum, cum itinere germ. Nova edit. Paris. 1723. Fol.

Mabillon, J., Annales Ordinis S. Benedicti in quibus non modo res monasticæ sed etiam ecclesiasticæ historiæ non minima pars continetur. Lucæ 1740. 6 vol. Fol.

— Museum Italicum seu collectio veterum Scriptorum ex Bibliothecis Italicis. Lutetiæ Paris. 1724. 2 vol. 4.

— Acta Sanctorum ordinis S. Benedicti in sæculorum classes distributa. Colleg. L. D'Achery et cum eo edid. J. Mabillon. Sæc. I—V. in 7 voll. Lutet. Paris. 1668—85. Fol.

— *Iter germanicum.* ed. Jo. Alb. Fabricii. Hamburgi 1717.

Mai, Aug. S. R. Em. Card. Patrum nova Bibliotheca. Romæ 1854. 7 vol. 4.

Marzohl, J. u. *J. Schneller*, Liturgia sacra, oder d. Gebräuche u. Altertümer d. kathol. Kirche samt ihrer hohen Bedeutung. Lucern. 1834—43. 5 Bde.

Meier, P. G., Heinrich v. Ligerz, Bibliothekar von Einsiedeln im 14. Jahrh. Leipz. 1896.

Meyer v. Knonau, Gerold. Kanton Schwyz. (Gemälde d. Schweiz V.) St. Gallen u. Bern 1835.

P. 254—255 de bibl. Einsidlensi.

Migne, Patrologiæ cursus completus. Patrologie grecque comprenant les pères, docteurs et écrivains de l'église grecque depuis les temps apostoliques jusqu'au delà du concile de Florence. Texte grec et traduction latine. 161 vol. Paris 1857—86. 4.

— Patrologiæ latinæ cursus completus s. bibliotheca Patrum latinor. ab ævo apost. adusque Innocentii III. tempora. 221 voll. Paris 1844—55. 4.

S. Augustini opera quæ sunt Patrologiæ latinæ voll. 32—47 ita indicantur ut T. I significet vol. 32 patrol. etc.

Mitteilungen der antiquarischen Gesellschaft in Zürich. Zürich. 1841 seqq. 4.

Mitteilungen zur vaterländ. Geschichte. Herausg. vom histor. Verein in St. Gallen. St. Gallen 1862 seqq.

Mombritius, Bon., Sanctuarium seu vitæ sanctorum. 2 voll. s. l. e. a. (Mediolani c. 1479. Hain 11,544.) Fol.

Opus rarissimum ad manus non habui.

Mone, F. J. Schauspiele d. Mittelalters. Aus Handschriften herausgegeben u. erklärt. 2 Bde. Karlsr. 1846. Neue Ausgabe, Mannheim 1852.

— Quellensammlung der badischen Landesgeschichte. Bd. I—IV, Lfrg. 1. 4. Karlsruhe. 1848—67.

— Latein. Hymnen des Mittelalters, a. Handschr. herausg. u. erklärt. Frbg. 1853—55. 3 Bde.

Monumenta Germaniæ historica inde ab anno 500 usque ad annum 1500 ed. G. H. Pertz. Hannov. 1826 seqq. Fol. et 4.

Morel, P. Gall. Geschichtliches über d. Schule in Einsiedeln. ib. 1855. (Jahresbericht über d. Erziehungsanstalt.)
— Mechthild v. Magdeburg, Offenbarungen od. d. fliessende Licht der Gottheit, aus der einzigen Hdschr. d. Stiftes Einsiedeln hsg. Regsb. 1859.
— Lateinische Hymnen des Mittelalters. Einsied. 1866—68.
— Einsiedler-Handschriften der Lateinischen Kirchenväter bis zum IX. Jahrhundert. Supplement zu K. Halm: Verz. der ältern lat. K. V. in den Bibl. d. Schweiz. Wien 1867. (Aus d. Jännerhefte d. Jahrg. 1867 d. Sitzungsber. d. philos.-hist. Classe d. kais. Akad. d. Wissensch. LV. B. S. 243—261.)
— Die Regesten d. Benediktiner-Abtei Einsiedeln. Chur 1848. 4.
v. Mülinen, E. F. Helvetia sacra, od. Reihenfolge der kirchl. Obern u. Oberinnen in den schweiz. Bistümern, Collegiatstiften u. Klöstern. 2 Bde. Bern 1858—61. Fol.
— Prodromus einer schweizerischen Historiographie. Bern 1874.
Muratori, L. A. Rerum Italicarum Scriptores ab a. D ad MD. 25 tom. Mediol. 1723—51. — Tartini, J. M. Rerum italicarum scriptores ab a. M ad MDC. 2 vol. Florent. 1748—70. — Mitarelli, J. B. Ad scriptores rer. ital. Muratorii accessiones hist. Faventinæ. Venet. 1771. Fol.
Mussafia, A. Studien zu den mittelalterlichen Marienlegenden. 4 Thle. Wien. Akad. 1886—91.
Naumann, A. G. R. Serapeum, Zeitschrift für Bibliothekwissenschaft, Handschriftenkunde u. ältere Litteratur. 31 Jahrg. Lpz. 1840-70.
— Catalogus librorum manuscript., qui in Bibliotheca Senatoria civit. Lipsiensis asservantur. Cum 15. tab. lith. Lipsiæ 1838. 4.
Calmet, Aug. Ord. s. Ben. Abb. Senon. Diarium Helveticum. Einsidlæ 1756.
Canisii, H., Noviomagi. Antiquæ lectionis tomi sex in quibus antiqua monumenta ad historiam mediæ ætatis illustrandam nunquam edita notis illustrantur, etc. Ingolstadii, 1601—1604, 6 vol. 4.
Neugart, T. Codex diplomaticus Allemanniæ et Burgundiæ transjuranæ intra fines diœcesis Constantiensis 2 voll. St. Blas. 1795—96. 4.
— Episcopatus Constantiensis Alemannicus sub Metropoli Moguntina chronol. et diplomat. illustr. 2 voll. S. Blasii et Friburg. 1803—62. 4.
Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque nationale. Paris 1787 seqq. 4.
Omont, H. Catalogue des manuscrits grecs des bibliothèques de la Suisse. Leipzig. Centr. f. Biblw. 3 (1886.) 385.
Petzholdt, J. Anzeiger für Bibliographie u. Bibliothekswissenschaft. 1840-55.
— Neuer Anzeiger 1856—86. Dresd. u. Stuttg. 1840—86.

Pezius, Bern. O. S. B. Thesaurus anecdotorum novissimus, s. vet. monumentor., præcipue ecclesiast. collect. 6 Tom. à 3 part. Aug. V. et Græcii 1721—1729. Fol.

Pfeiffer, Franz. Deutsche Mystiker des 14. Jahrhunderts. 2 Bde. Lpzg. 1845—57.

Pilger, der, ein Sonntagsblatt. Einsid. 1842—9. 4.

Potthast, Aug. Bibliotheca histor. medii ævi. 2 vol. Ed. 2. Berlin 1896.

Quellen zur Schweizergeschichte. Herausgegeben von der Allgemeinen Geschichtsforschenden Gesellschaft der Schweiz. Basel 1877 seqq.

Rahn, J. Rud. Geschichte der bildenden Künste in der Schweiz bis zum Schlusse d. Mittelalters. Zürich 1876.

— Das Psalterium Aureum von St. Gallen. Beitrag zur Geschichte der Karoling. Miniaturmalerei. St. Gallen 1878. Fol.

Regesta pontificum Rom. ab condita ecclesia ad a. 1198, ed. Ph. Jaffé. Ed. 2. S. Löwenfeld, Kaltenbrunner et Ewald. 2 voll. 4. Lps. 1885—88.

— inde ab a. post Chr. n. 1198 ad a. 1304, ed. A. Potthast. 2 voll. 4. Brl. 1874—75.

Régnier, Jos. Chronique d'Einsidlen. Paris 1837.

Revelationes Gertrudianæ ac Mechtildianæ. Opus ad codicum fidem nunc primum integre editum Solesmensium O. S. B. Monachorum cura et opera. 2 vol. Pictavii, Paris. 1875—77.

Ringholz, P. O. Des Benedictinerstiftes Einsiedeln Thätigkeit f. d. Reform dtschr. Klöster vor dem Abte Wilhelm v. Hirschau. Freib. 1886.

— Wallfahrtsgeschichte Unserer Lieben Frau von Einsiedeln. Freib. 1896.

Rohault de Fleury. La Messe. 8 vol. Paris 1883—94. 4.

— Les Saints de la Messe. 5 vol. Paris. 1894 seqq. 4.

Rose, Valent. Verzeichnis d. lat. Handschr. d. königl. Biblioth. zu Berlin. Ib. 1893. 4. (Handschr. Verz. d. k. Bibl. Bd. 12.)

Rossi, de G. B. Inscriptiones christianæ urbis Romæ septimo sæculo antiquiores. T. I et II. Romæ 1857—1889. Fol.

Ruinart, P. Theod. Acta Martyrum. Editio recusa. Ratisbonæ 1858.

Schenkl, H., Bibliotheca patrum latinorum Britannica. 3 Thle. Wien, 1890—91.

Scherrer, G., Verzeichnis der Manuscripte und Incunabeln der Vadianischen Bibliothek in St. Gallen. St. Gall. 1864.

— Verzeichniss der Handschriften der Stiftsbibliothek v. St. Gallen. Halle 1875.

Schmid, P. Hugo, Catalogus codd. MSC. monast. Cremifanensis. T. I. Fasc. 1—3. Lentii 1877 seqq.

Schubiger, P. Ans., Die Sängerschule St. Gallens vom 8. bis 12. Jahrhundert. Einsiedeln. 1858.
— Die Pflege des Kirchengesanges und der Kirchenmusik in der deutschen kathol. Schweiz. Einsiedeln. (1873.)
— Musikalische Spicilegien. (Publikation älterer praktischer u. theoret. Musikwerke Bd. 5.) Berlin 1876.
— Heinrich III. v. Brandis, Abt zu Einsiedeln u. Bischof z. Constanz u. s. Zeit. Freib. 1879.
Schweizerblätter, kathol. für Wissenschaft und Kunst. Schwyz u. Luzern. 1859 seqq.
Sinner, J. R. Catalogus codicum mss. bibliothecæ bernensis. Annotationibus criticis illustratus. 3 vol. Bernæ 1760—72.
v. Sinner, Ludw. Bibliographie d. Schweizergeschichte oder Verzeichnis der seit 1786 bis 1851 über die Geschichte d. Schweiz erschienenen Bücher. Bern 1851.
— Rapport adressé à M. le Ministre de l'instruction publique sur un voyage historique et littéraire dans quelques cantons de la Suisse. (Paris 1846.)
Sitzungsberichte d. philos.-philol. u. histor. Classe d. k. b. Akademie d. Wissenschaften zu München. 1861 seqq. München.
— der kais. Akad. d. Wissensch. in Wien. Philos.-histor. Classe. Bd. 1 etc. Wien 1848 seqq.
Steinmeyer E. u. Sievers. Althochd. Glossen. v. supra Glossen.
Studien u. Mitteilungen aus dem Benedictiner- u. Cistercienser-Orden, herausg. v. Kinter. Brünn 1880 seqq.
Surius, Historiæ seu Vitæ Sanctorum. Coloniæ Agripp. 1576—81. 6 vol. Fol.
Tabulæ codd. mss. præter græcos et orientales in Bibliotheca Palatina Vindobonensi asservatorum. Ed. Academia Cæs. Vindobon. 1864—93.
Teuffel, W. S. Geschichte der römischen Litteratur. 5. Aufl. v. Ludw. Schwabe. Lpz. 1890. 2 vol.
Usener, Herm. Anecdoton Holderi. Bonn. 1877.
Zeitschrift für deutsches Alterthum. Hrsg. v. M. Haupt. etc. Berlin. 1841 seqq.
— f. die Geschichte d. Oberrheins, hrsg. v. Mone. etc. Karlsr. 1850 seqq.
Ziegelbauer, M. Historia rei literariæ ordinis S. Aenedicti. Recens., auxit O. Legipontius O. S. Ben. 4 tom. Aug. Vind. et Herbipoli. 1754. Fol.

I. S. BIBLIA.

1 (Folio Regali duplici Num. 148) **Biblia.**

S. XI vel XII. Membr. 480 × 375. — 484 folia non signata. Quaterniones signantur 1—LX. — Codex omnium maximus. Folia 2. 5. 8 scripta sunt manu sæc. XIV. In fine librorum Moysis, Josue et Iudicum variæ figuræ hominum, nativitas Christi et alia delineantur. Singulis evangeliis præmittitur in pagina integra imago evangelistæ sub arcu sedentis, satis rude depicta. Litteræ initiales sæpissime colore rubeo viridi et cœruleo ornantur. H. de Ligertia in tegumento anteriore et folio primo indicem librorum adscripsit et hinc inde maniculas. Cf. H. v. Ligerz, Bibliothekar v. Einsiedeln im 14. Jahrh. v. P. G. Meier. Leipz. 1896. p. 14. 16. 36. 42.

F. 1' vacat. F. 2—4': «Incipit epistola *S. Ieronymi* presbiteri ad Paulinum de omnibus divine historie libris. Frater Ambrosius tua mihi . . . esse moriturum. Explicit.»

F. 4'—5: *«Item prologus Hieronymi presbiteri in Penthateuchum.* Desiderii mei . . . transferre sermonem. Explicit prologus. Incipit Liber Genesis. In principio . . .»

Novum Testamentum præcedunt *Canones Evangeliorum Eusebii* sub arcubus eleganter depictis, editi Migne, P. l. 29, 531—542.

Evangelium Johannis sequitur *Capitulare evangeliorum de anni circulo,* dein *Lectiones evangelii de diversis causis:* Pro ubertate pluviæ etc., *capitula actuum apostolorum, epistolæ Iacobi, S. Petri, Iohannis, Iudæ, Pauli et Apocalypsis.*

Prologi et argumenta librorum sacrorum typis edita sunt in multis s. scripturæ editionibus sæculi XV et alibi.

Capitulare evangeliorum in plurimis evangeliorum libris invenitur et aliquoties in lucem editum est. Cf. Corssen, Die Trierer Adahandschrift. Leipz. 1889. p. 41. — S. Berger, Histoire de la Vulgate. Paris 1893. 285—286.

Cf. Gerbert, Iter alemannicum (1765) p. 192; ed. 2a (1773) p. 204. — Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 254. — R. Rahn, Geschichte der bild. Künste in d. Schweiz 304—5; 307. — S. Berger, l. c. 132. 332. 363. 382.

2 (Fol. Nr. 113) **Biblia.**

S. XV. (1420) Membr. 355 × 250. 706 pag. Binæ columnæ. Quinterniones signantur I—XXXII. Sæpe etiam folia quinternionum signantur 1—5 vel I—V. — Tabulæ ligneæ corio rubeo obductæ, clavis et umbilicis ornatæ.

Initia librorum ornantur litteris initialibus eleganter depictis.

P. 1—640: *(Biblia latina vulgata cum prologis S. Hieronymi.)* «*Incipiunt prologi S. Ieronimi in Penthateucum Moysi legislatoris.* Frater Ambrosius tua mihi . . . omnibus vobis. Amen. Finito libro sit laus et gloria Christo. A. de B. Finitus est liber Bibliotece in die sancti

Wenceslai. Anno domini Millesimo Quadringentesimo XX⁰. Et eodem anno Rex ungarie circumualawerat Pragam in Centenis millibus equitum exceptis peditibus vbi deus manifeste dominico die post Margarete in monte qui cognominatur Witkow eius multitudinem con[servabat] per suos fideles minimos in eum sperantes.»

Evangelia sequuntur epistulæ S. Pauli, quas excipiunt actus Apostolorum, epistulæ canonicæ etc.

Cf. S. Berger, Notice sur quelques textes latins inédits de l'ancien Testament. (Notices et Extraits 34,2.) 127—129.

P. 517, 532—533, 542—543 *argumenta in Matthaeum, Marcum et Lucam:* «Matheus ex Iudea sicut . . . non tacere.» «Marcus evangelista dei electus . . . prestat deus est.» «Lucas Syrus nacione Antiocensis arte medicus . . . fastidientibus prodesse.» Reedita ex Maii collect. nova T. IX apud Migne, P. l. 103, 273—274; 279—280; 285—286. — Argumentum in Lucam et in codice Berolinensi 12 (Rose p. 13.) etiam editum inter opera S. Hieronymi ed. Migne 30, 643—644.

P. 607 prologus in actus Apostolorum: «Lucas Antiocensis nacione sirus cuius laus . . . proficeret medicinam» ut in codice **176**, 103.

P. 641—694: [*Interpretatio nominum hebraicorum.*] «Aaz, apprehendens vel . . . Zuzim consiliantes eos vel consiliatores eorum. *Expliciunt Interpretationes.*«

Edit. inter opera Bedæ. Edit. Colon. 1612. 3, 371—480. Idem infra **26**, 296' et **365**, 127 et sæpe in codicibus. Sunt qui attribuant Remigio Autissiodorensi. — Cf. Fabritius, Bibl. lat. 3, 369. — Hist. littér. 6, 114. — Mearne in Catalogo Oxoniensi Digbeiano Pars. 9. Oxonii 1883 p. 147. nr. 149, 2.

P. 695—703: «*Incipit registrum super Epistolas et ewangelia per circulum anni. Dominica prima in Adventu . . . vivet in eternum.* Joh. VI.»

P. 704—705: [*Canon Missae cum aliis orationibus* usque in finem Missæ. Differunt aliquantum a modernis. Præfatio communis, item de s. spiritu, de trinitate.]

P. 706. [*Missae de sancto spiritu, de sancta trinitate, de corpore Christi.*]

Pars ultima folii excisa et denuo resarcinata.

P. 138 in margine manu coæva additur in librum I. Regum cap. II, 3: *canticum Annæ:* „*Alia translatio.* Nolite gloriari scribe . . . cornu Christi sui.“ Edidit ex hoc codice Sam. Berger. l. c. 128. Cf. ib. p. 127: „La décoration en est absolument bohême. On y admire de ravissantes initiales ton sur ton, de couleurs rose, vert tendre et lilas clair, dans lesquelles nous reconnaissons l'art des peintres de la Bohême.“

In latere interiore tegumenti antici legimus: „Illustris et generosus comes dominus Henricus a Lupffen dono dedit hæc præclaræ et venerandæ antiquitatis sacra Biblia anno Dni conscripta 1420, scilicet ex primario suo castro Hëwen, Wolfgango Kellero Engentino, tunc temporis ecclesiæ in Engen Catholico Presbytero et concionatori, ipsa die coenæ Domini quæ erat 12 Aprilis anno nostræ salutis 1571.“

3 (Fol. Nr. 133) **Biblia I.**

S. XV. Chart. 310 × 210. 762 paginæ (recte 764, quia 358 omittitur, 714, 715, 716 bis numerantur.) Primum et ultimum folium vacuum non numeratur. Inter p. 226 et 227 folium minus insitum est. Binæ columnæ. Sexterni non signantur. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

Litteræ initiales depictæ frequentes sed rudes.

Continet hic tomus libros historicos veteris testamenti cum præfationibus S. Hieronymi.

In operculo posteriore manu S. XV sex versus de S. Anna: „Anna solet dici . . . aquilamque Johannem.“ Iidem versus sæpissime in codicibus inveniuntur v. gr. Engelbergensibus 102, 128, 319. In cod. Metensi 620. Ed. Cat. génér. des MSS . . . des Dépts. V. p. CXXXI. — Katholik. 3 Folge 7. Mainz 1893 I. p. 15.

---

4 (Fol. Nr. 134) **Biblia II.**

S. XV. Charta 310 × 210. 806 paginæ, recte 749 quia 435—492 et 525 omissæ, 225 bis numeratur. In summitate paginarum supersunt vestigia numerorum paginarum singulorum sexternionum. Quoad cætera codex iste per omnia similis præcedenti, cuius est continuatio. Continet primum libros novi testamenti, dein veteris illos qui desunt in Nr. **3** excepto psalterio.

In operculis fragmentum diplomatis germanici Sculteti Tuttlingensis de anno 1441.

---

5 (Fol. Nr. 157) **S. Bibliæ vol. I.**

S. X. Membr. 284 × 195. 612 paginæ (recte 614 quia 221 ter numeratur.) Quaterniones signantur A—Z et dein I—XV.

H. de Ligertia sæpe maniculas et voculas adpinxit.

Præsens liber cum duobus sequentibus totam bibliam complectitur. Numeri I—VIII in margine hinc inde appositi indicant eorum usum pro lectionibus matutinis in choro sicut et in codicibus **41, 42, 256** et **257** qui fere eiusdem ætatis et formæ omnes simul completum librum officii ecclesiastici constituebant.

P. 2—612: «*Incipit prologus Hieronimi presbiteri in Pentateuchum.* Desiderii mei . . . prophetarum misit angelum.» Ordo librorum est: Libri Moysis, Josue, Judicum, Ruth, Jeremias, actus apostolorum, epistulæ catholicæ, apocalypsis, quæ desinit abrupte cap. 22, 6, ultimo folio deficiente.

P. 1 vestigia veteris rubricæ de legendis libris s. scripturæ: „In primis in Septuagesima . . . ante Pentecosten.“

Manu P. Michaëlis Dossenbach: „Sub Jnitia Sæculi X. Ex opinione Doctissimi ac Clarissimi D. Professoris Schœpflin Argentaniensis.“

Cf. Berger, Hist. de la vulgate 132—133, 338, 382. — Bäumer, Geschichte des Breviers, Freibg. i. B. 1895, p. 333. 336.

---

6 (Fol. Nr. 158) **S. Bibliæ vol. II.**

S. X. membr. 284 × 190. 524 pp. Hinc inde vestigia paginationis antiquioris inveniuntur. Quaterniones signantur A—Z et I—VI.

Præcedenti volumini per omnia similis.

P. 1. (manu s. X *rubrica de lectionibus)*: «In dominica prima mensis Novembris ponunt . . . in septuagesimam.»

P. 2—521: «*Incipit prologus in Ezechielem prophetam.* Ezechihel propheta cum Joachim . . . in bonum. Amen. *Explicit liber Esdrae et Neemiae.*»

Ordo librorum: Ezechiel, Daniel, XII prophetæ, Isaias, epistulæ Pauli, paralipomenon, Esdras.

---

7 (4 Nr. 50) **Bibliæ vol. III.**

S. X. Membr. 247 × 180. 305 folia (recte 313 quia 213 omittitur, 36, 51, 52, 91, 92, 114, 165, 273, 303 bis numerantur.) Hinc inde vestigia paginationis antiquioris apparent. Quaterniones, quarum prima deest, notantur b—z, I—XVI.

H. de Ligertia hinc inde maniculas apposuit.

Etsi forma exterior codicis non bene congruat præcedentibus, tamen scriptura plane convenit.

F. 1—305': «norum quinque anos aureos facietis . . . et canticis admouebant.» Desinit abrupte, ultimo folio exciso. Incipit 1 Reg. 6, 5 et desinit 2 Machabæorum 15, 25.

Iste est ordo librorum: regum, proverbia, ecclesiastes, canticum canticorum, sapientiæ, ecclesiasticus, Job, Tobiæ, Judith, Esther, Machabæorum.

Distinctio capitum sæpe differt a vulgata.

Cf. Berger l. c. 13—133. 338. 382.

---

8 (Fol. Nr. 114) **Lectionarius. Vol. I.**

S. XII. et XV. Membr. 345 × 253. XII paginæ et 241 folia. Quaternionum nulla vestigia. Plures litteræ initiales eleganter delineatæ sunt. Neque libri s. scripturæ neque homiliæ SS. patrum neque vitæ sanctorum hic integræ exhibentur, sed tantum eorum fragmenta, qualia in choro legi solita. Quare non operæ pretium duxi circa auctores etc. accuratius investigare præsertim cum fere eadem in codicibus **11**, **42** et **83** inveniantur. — In marginibus notantur dies et numeri lectionum.

P. I—XII (manu S. XV.) *Kalendarium* in quo notanda 11 Febr. et 8 Apr. abbates Werandus et Hermannus. 7 Jan. Dedicatio ad S. Mariam Magdalenam. 7 Junii Dedicatio ecclesiæ S. Meginradi. 12 Aug. Dedicatio capellæ S. Joh. Bapt. et Oswaldi. 13 Oct. item huius ecclesiæ. 1 Oct. Translatio S. Adel[rici]. 6 Oct. Relatio S. Meginradi.

F. 1—241: *Lectionarium* initio et fine mutilum. F. 1—223 S. XII, cetera manu S. XV.

Incipit abrupte f. 1—2: «[sapienti]or es tu Daniele . . . et scient quia ego dominus.» Ex Ezechiele propheta 28,3—29,16.

F. 2—21' *Liber Esaiae prophetae.* F. 21—52' *Epistolae ad Romanos, ad Corinthios* I et II, *ad Galatas.* F. 52'—88' *Libri Geneseos et Exodi.* F. 88—99 *Jeremias,* 100—116 *Actus apostolorum.* F. 116 *In vigilia S. Andreae apostoli.*

Hæc tantummodo videntur esse alicuius momenti: F. 117—118: «*Passio S. Andreae apostoli.* Passionem s. Andreæ quam oculis nostris . . . homines perdiderant reparauit.»

F. 119—120: «*Incipit vita S. Nicolai.* Nicolaus itaque ex illustri . . . gratiæ dei tribuit.»

F. 120—121': «*Incipit passio S. Luciae virginis.* Cum per uniuersam prouinciam Siciliam . . . mei unquam suscepi.» Idem ex codice Trecensi edidit Aug. Beaugrand, Ste Lucie vierge et martyre. Paris 1882. Annexes p. LXI—LXIII. Cf. ib. p. CIX—CX. — Idem Surius, De prob. SS. vitis 13 Dec. p. 247.

F. 127—128: «*Passio S. Thomae apostoli.* Cum apostolus Thomas . . . autem conuiuæ stupuerunt.»

F. 138—139: «*De S. Johanne.* In illo tempore quo sancti apostoli . . . latronum manu occupat.»

F. 143—144': «*Incipit vita S. Silvestri papae.* Siluester igitur urbis . . .»

Ut in cod. **249**, 1 ter.

F. 160'—161': «*In natali S. Herhardi episcopi. Sermo in natali unius pontificis . . .*»

F. 164—165': «*Incipit passio S. Sebastiani martiris.* Sebastianus uir christianissimus. . . . suum amorem induxit.»

Ut **249**, 300.

F. 166: «*In natali S. Meginradi martiris. Sermo B. Maximi episcopi in natali unius martiris.*»

F. 168—169': «*Passio S. Vincentii martiris.* Probabile satis est . . . ipse puniaris.»

Ut **249**, 392.

F. 172—172': «*Passio S. Agnetis virginis.* Seruus Christi Ambrosius uirginibus sacris. Diem festum . . . blandientem animo deridebat.»

Ut **249**, 363; **256**, 145.

F. 174—175': «*Sermo B. Augustini in purificatione S. Mariae.* Exultent uirgines uirgo peperit . . . saluare Jesus Christus . . .»

Ineditus (?) ut **42**, 161—164, sed non verbatim.

F. 175'—176: «*Sermo B. Ambrosii episcopi.* Et ecce homo erat . . numerum designare.»

Ut **42**, 162—163. non tamen ad verbum.

F. 177—178': «*Passio s. Agathae virg.* Agathes quæ passa . . . uita eorum.»

Ut **256**, 162.

F. 185'—187: «*Vita S. Gregorii papae.* [auctore Joanne diacono.] Gregorius genere romanus . . . aut dictaret.» ed. Bolland. Acta SS. 12 Martii 2, 138—139. Nr. 1—9.

F. 187—188': *Vita S. Benedicti* [auctore Gregorio].

F. 216—217': «*Passio S. Marci evangelistae.* Per idem tempus quo . . . et laudibus dominum.»

F. 220—221: «*In inventione S. Crucis.* Post resurrectionem domini . . . mihi ne commouear.»

Ut **41,** 63—64 et **83,** 201'.

F. 222—224: «*Sermo in dedicatione ecclesiae.* Recte festa ecclesiae colunt . . . facie ad faciem.»

Ut **42,** 264—265. Maximi Taurinensis in append. Ser. 19. ed. Migne 57, 83—85. — Augustini sermo 231 in Append. Ed. Migne 5, 2171—2172.

F. 224—241 manu S. XV.

F. 224—226 iterum *vita S. Gregorii* fere ut f. 185'. F. 226 *vita S. Benedicti* ut supra 187.

F. 228—229: «*Incipit hystoria de visitacione beate Marie virginis.* (Q)vamquam fratres karissimi huius diei . . . totis precordiis exulto.»

F. 229—233': «*Omelia beati Ambrosii.* (M) orale est omnibus . . . pariendi tempus impleretur.»

Ut **41,** 248—250'.

F. 233'—235': «*In die presentacionis Marie.* (E)o tempore quo beata Anna . . . deum inuenit gratiam.»

Historia apocrypha de infantia salvatoris.

F. 236'—238: «*Incipit historia de corpore Christi. Lectio prima.* (S)i dominum in sanctis eius . . . se in cibum. Tu autem.»

F. 238—239: «*Omelia beati Augustini episcopi.* . . . (C)um enim cibo et potu . . . viuet in eternum.»

Tractatus 26 in Joannem. c. VI. nr. 17—19. Ed. Migne, 3, 500—501.

Desinit abrupte.

F. 96—99 lamentationes Jeremiæ neumatibus signantur.

Cf. Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 246, 249, 259. — Bäumer, Katholik 3. Folge 2 Mainz 1890 II. 512.

In operculo posteriore fragmentum diplomatis germanici S. XV.

---

9 (Fol. Nr. 112) **Lectionarius. Vol. II.**

S. XII. Membr. 322 × 256. 221 folia, immo 222 quia 194 bis numeratur. Quoad cætera per omnia similis præcedenti volumini, cuius est continuatio. Mancum ab initio et in fine.

F. 1—113': (*Excerpta ex S. scriptura; actus apostolorum, epistula S. Jacobi, apocalypsis, libri I—II regum, parabolae Salomonis, canticum canticorum, Job, Tobias, Judith, Esther, Machabaei, Ezechiel.*)

F. 113'—139': (*Sermones de tempore a Dominica I. post ascensionem usque in adventum,* fere ut **41,** 88' seqq. et **83,** 304'.)

F. 139'—220. (*De sanctis.* Hæc speciatim notanda sunt:)

F. 139'—141: «*Sermo B. Gregorii papae in natali S. Barnabae apostoli.* Qui locum prædicationis . . mercedem robustius tendatur.»

Fragmentum homiliæ 17 in evang. nr. 4—7. Ed. Migne, P. l. 76, 1140. C — 1142. A.

F. 141—141': «*Omelia beati Gregorii papae.* Dominus et saluator noster . . . taciturnitas addicat.»

Ib. 1—3. l. c. 1139.

F. 146'—147': «*Sermo B. Johannis episcopi in festivitate S. Pauli.* Beatus Paulus qui tantam uim . . . ad ipsius uoluntatem.»

Est *Bedae* ed. Colon. 1612 6, 831—832. Deest apud Giles.

F. 160—161.: «*De s. cruce.* Tempore illo postquam Constantino . . . caput illius amputauit.» Idem in codd. **41,** 250 et partim **83,** 346; item in codice Engelbergensi 2, 110—111. Edit. apud Mombritium T. I.

F. 163—165: «*Passio S. Mauricii sociorumque eius.* Sanctorum passionem martyrum . . . in cœlis dominum deum sabaoth.» Eucherii Nr. 2—9 ed. Acta SS. Bolland. 22. Sept. VI. 342—343. — Mon. Germ. Script. Merov. III 32—37. Cf. ib. 23.

F. 193—194': «*Incipit vita S. Viti martyris.* In prouintia Lycia sub tempore . . . participem sanctorum tuorum.»

Ut **248,** 2.

F. 194'—195: «*Passio sanctorum Johannis et Pauli.* Julianus ergo Cæsar . . . ad laudem dei.»

Ut **256,** 230 verbis paulatim mutatis.

F. 195—196: «*Passio S. Jacobi apostoli.* Apostolus domini Jacobus . . . quos ei tulisti.»

Fere ut **83,** 338' et **256,** 47.

F. 196—197': «*Passio S. Afrae martyris.* Apud prouintiam Regenas in ciuitate . . . et sic ad Christum perrexerunt.»

Ut **263,** 117—121. Differt satis ab editione inter Acta SS. 5. Aug. 2, 55. — Mon. Germ. Script. Meroving. III. 61—64. Cf. ib. p. 45.

F. 197—199: «*Passio S. Cyriaci martyris.* Quodam tempore nuntiatum . . . libamina diis obtulerit.»

Convenit fere cum vita SS. Marcelli etc. ut habetur **295,** 103—107.

F. 199—200: «*Passio S. Bartholomei apostoli.* Indiæ tres esse . . . hominem uicerat suadendo.»

Ut **256,** 81.

200'—201': «*Passio S. Pelagii martyris.* Tempore Numeriani imperatoris . . . hic uir dei.»

Ed. partim, fine dempto Acta SS. Boll. 28 Aug. VI. 161—162 E.

F. 201'—203: «*Vita Verenae virginis.* Uitam gloriosæ uirginis . . . portio gregis Christi.»

Ut **257,** 407.

F. 203—204': «*Passio sanctorum Felicis et Regulae.* Tempore illo beatissimus Felix . . . hominibus bonæ uoluntatis.» Ed. Acta SS. Boll. 11. Sept. 3, 772—774.

F. 204'—206: «*Passio S. Mathei Apostoli.* Quoniam deo cura est de . . . oculos nec commoueri.»

Ut **256,** 94.

F. 206—207: «*Vita S. Hieronimi prespiteri.* Ieronimus noster in oppido hystridonis . . . Constantinopolitanæ urbis epum.» Fragmentum editionis apud Migne, P. l. 22, 175—178.

F. 207—208': «*Vita S. Leodegarii Martyris auctore Ursino.* Igitur beatus Leodegarius . . . zizania discordiæ seminare.»

Ed. Acta SS. Boll. 2. Oct. 1, 485—486 Nr. 1—7.

F. 208'—210: *Vita S. Dionisii* episcopi: «Magnum et admirabile donum . . . conuertit ad Christum.»

F. 210—211: [*Walahfridi*] «*Vita beati Galli confessoris.* Cum præclara sanctissimi uiri . . . circumpositas nationes oportuna.» Lib. I. cap. 1—3.

Ut **257.** 297. Edit. Thuli. p. 6—9. Migne, P. l. 114, 979—981.

F. 211—212: «*Passio S. Januarii Martyris.* Tempore quo Carus cæsar . . . in custodiam reduci.»

F. 212'—214: «*Passio apostolorum Symonis et Jude.* Symon chananeus et Judas . . . quasi exploratores.»

Ut **83,** 352' et **256,** 111.

F. 214—216: «*Omelia Albini de virtutibus S. Martini.* Postquam dominus noster . . . sanare compertum est.» Fragmentum.

Ut **83,** 355 et **257,** 182. Ed. Froben, 2, 159—160. — Migne, P. l. 101, 657—662.

F. 216—217': [*Walahfridi*] «*Vita B. Othmari abbatis.* Igitur Othmarus genere . . . per uim contraxerunt.»

Ut **83,** 356 et **257,** 372. Ed. Mabillon, Acta SS. III, 2, 155—157. Migne, P. l. 114, 1033—1035.

F. 217'—219: «*Passio S. Ceciliae virginis.* Cecilia uirgo dei . . . Ceciliam diligenter instructum.»

Ut **83,** 356' et **257,** 284.

F. 219—220: «*Passio S. Clementis episcopi.* Tertius Romanæ ecclesiæ . . . suo aperiat fontem.»

Ut **83,** 357 et **256,** 296.

F. 220—220': «*Dominica I post natale domini. Sermo B. Fulgentii episcopi de natiuitate domini.* Dilectissimi fratres . . . diuina nobis benignitate.» Fragmentum sermonis II. 5—7. Ed. Migne, P. l. 65, 728.

F. 221 vacat. 221': Fragmentum diplomatis germanici S. XV in quo Nüziders nominatur.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K.V. 243. 246, 249. 256.

---

10 (Fol. Nr. 130) **Novum Testamentum integrum Germanicum.**

S. XV. Membr. 355 × 220. 463 paginæ, recte 466 quia 57ter, 139 bis numeratur; primum folium vacuum non numeratur. Manus primæva folia I—CCLXXII numeravit de quibus excisa sunt XV, XXII, XXIV, XXXI—XXXV, XXXVII—XLIIII, XLVI—XLVIII, LIII—LVI, LXV—LXVIII. LXXXII, LXXXIII, CXII, CXIII, CXVIII—CXX. CXXII, CXXV—CXXVII. CXXXV—CXLI, CLXXVIIII—CLXXXIII, CLXXXVIII, CC, CCVI, CCXXIIII—CCXXVII, CCXXXII, CCXL—CCXLIIII. Simpliciter omissus est numerus LXXII cum ibi nulla sit lacuna textus. Binæ columnæ. Quaterniones signantur (I)—XXXVI. — Tabulæ ligneæ, corio rubro obductæ et umbilicis ornatæ.

P. 1—371: «*Daz ist daz buch der nëwen cristenlichen ee, alz si geschriben stet in der bibeln vnde vahet also an. Liber generacionis.* Daz büchel der gepurt Jesu Christi dez sunes David . . . . sei mit ew allen. Amen. Hie hat ein ende daz puch sant Johans, daz do ist geheizzen apocalipsis.»

Pater noster ed. Kehrein, Pater noster u. Ave Maria in deutschen Uebersetzungen Frankfurt 1865. p. 40. Nr. 23. Septem epistulæ catholicæ Pauli epistulas ordine præcedunt.

P. 371—463: [*Promptuarium epistolarum et evangeliorum per annum.*] «*Hie hebent sich an di episteln vnd di Ewangelia, daz ganz umbgent Iar, beid von der zeit vnd auch von den heilgen, als si noch ein ander stent in dem messbuch, geschriben; vnd ditz ist daz Registrum dorüber wie man vindet ein ieglich Episteln, vnd daz Ewangelium vf sein zeit vnd uf sein tag.*

Dominica prima in dem advent leccio epistole beati Pauli ad Romanos. daz XIII. capitel. Brüder wissent wann . . . fallet ir di den herren.» Desinit abrupte.

P. 443 incipiunt *lectiones pro festis sanctorum*: «*Hie hebent sich an di episteln von den heilgen über all daz iar hin aus, vf iren abent vnd uf iren tag von sant Erhart dem pischoff. Lectio epistole beati pauli . . .*»

Textus novi testamenti tantum indigitantur, veteris vero integri exhibentur. Præterea etiam variæ orationes, v. gr. feriæ VI in Parasceve adducuntur. Inter sanctos notandi p. 446: Benedictus ein abt, p. 450: Translacio S. Benedicti abbatis, p. 455: Sant Heimbrann. (S. Emmeramus.) P. 462: «*Incipit Commune sanctorum. In abent eins zwelfpoten.* Lectio . . .» Desinit in communi plurimorum martyrum. Cetera desunt.

Codice usus est anno 1897 professor Jostes Friburgi Nuithonum.

---

11 Fol. Nr. 189) **Libri Salomonis et prophetarum vf papir geschriben.**

S. XV. (1459.) 289 × 210. 288 folia, recte 289 quia 23 bis numeratur; primum quod est vacuum, non numeratur. Quaterniones non signantur. Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio rubeo obductæ.

F. 1—18': [*Registrum omnium capitulorum s. bibliae.*] «Sex prohibet peccant . . . venio iam. Notandum per intelleçtum presentis registri quod quelibet dictio deservit uni capitulo . . . Johannes Näger plebanus in Muotental valis (!) switencium. Orate deum pro eo. Anno . . . LVIIII⁰ finita est hec tabula.»

F. 19—23: [*Concordantia 4 evangeliorum metrice.*] «Sequitur nunc registrum hystoriarum . . .»

F. 24—96'. *Parabolae Salomonis, ecclesiastes, canticum canticorum, liber sapientiae, ecclesiasticus cum prologis S. Hieronymi.* Libro ecclesiastici ut Capitulum 52 additur: «*Oracio Salomonis.* Et inclinavit Salomon genua sua . . . peccaverit vir in te.»

Valde similis II Paralipomenon, 6, 13—22.

F. 93'—97': «*Incipit prefacio in librum ymnorum vel soliloquiorum.* Incipit liber ympnorum . . . portemus ymaginem celestis.»

F. 97'—98: «*Causa quare primus psalmus non est intitulatus.* Esdras autem cum . . . ad istum attendite.»

F. 98—103': «*Explicit prefacio. Incipit de sex aetatibus labentis seculi.* Non arbitror infructuosum . . . in pallatio occiditur.»

Est liber *III Honorii Augustodunensis Imaginis mundi*, ed. Migne P. l. 172, 165—187. — Cf. Pertz, Archiv, 8, 736.

F. 103'—107: «*Incipiunt nomina Iudicum qui fuerunt ab inicio.* Moysis prefuit annis XL . . . et Asyam obtinuit. Laus deo patri filioque et spiritui sancto. Ave Maria . . . Amen.»

F. 107' vacat.

F. 108—286: [*Prophetae maiores et minores.*] «*Incipit prologus beati Ieronimi presbiteri super Ysayam prophetam.* Nemo cum prophetas . . . terram anathemate. Amen. Explicit liber prophetarum in die S. Oschwaldi regis et martiris Anno [MCCCC] LVIIII⁰ per me Johannem Näger de Lütkirch tunc temporis rectorem ecclesie in Muotental vallis Switencium Constanciensis dyocis.»

F. 286'—288' vacant.

---

12. (Fol. Nr. 183) **Aus der Bibel. Deutsch.**

S. XV. Charta 313 × 226. 134 folia, recte 136 quia 38 et 122 bis numerantur. Binæ columnæ. Sexterni antrorsum signati [1] — XI. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductae.

F. 1—134': [*Historienbibel*] «Do gott in siner magenkrafft . . dez helff vns der vatter vnd der sun vnd der hailig gaist. Amen.

Hie haut die bibli ain ende
Got uns sin gnaude sende.»

Ed. Th. Merzdorf, Die deutschen Historienbibeln des Mittelalters nach 40 Handschriften zum ersten mal herausgegeben. Biblioth. des litterar. Vereins. Tübingen 1870. T. 100—101 p. 107—575. — Huius codicis nulla ibi fit mentio.

---

13. (Fol. Nr. 8) **Lectiones Breviarii.**

S. XVI. Charta. Fol. 133 folia numerantur, inter quæ 56 bis. Multa folia scriptura vacant.

Lectionarius in festa Sanctorum per anni ciclum. Pleræque vitæ Sanctorum desumptæ sunt ex *Surio,* Breviario Romano etc. ut in margine notatur. Initium est f. 121: »In nomine benedictæ et individuæ trinitatis ad honorem totius cœlestis curiæ incipiunt lectiones per vigilias et festa sanctorum in choro beatissimæ virginis Mariæ loci Heremitarum usitatæ fœliciter.»

Ab initio manu P. Galli Morel: Liber scriptus a P. Joachimo Müller parocho Einsiedl. circa 1580.

---

14 (Fol. Nr. 29) **In epistolas Pauli.**

S. XV. Charta. Fol. 189 folia, recte 191 quia 22 et 34 bis numerantur. Inter f. 97 et 98 quinque folia evulsa sunt. Quinterni non signantur. — Tabulae ligneæ corio fusco obductæ et lineamentis ornatæ. F. 1 littera initialis coloribus nitide depicta.

F. 1—183': *(Epistulae S. Pauli cum glossa interlineari et commentario.)* «*Ad Romanos.* Paulus servus Jesu . . . Hec lectio scribitur in epistola . . . Christus in seculum seculi benedictus. Amen.»

F. 184—189': «*Incipit epistola Enee Silvii de Picolominibus que est de situ Tabur et de communione sub utraque specie.* Reverendo in Christo patri et colendissimo domino Johanni sacrosancte Romane ecclesie sancti Angeli dyacono cardinali domino suo precipuo Eneas Senensis episcopus S. P. D. Quamvis apud Bohemos . . . alius sit rerum status.» Desinit reliquis excisis.

Edit. inter epistulas Aeneæ Silvii. Nr. 130. Norimbergæ (Koberger) 1486. Cf. Incunab. 369 L. III. — Pertz, Archiv 8, 736.

F. 183': „Iste liber est Johannis Wagenmann.“ Cf. Geschichtsfreund 3, 96. 15, 275. — In operculo posteriore: „Ille liber attinet Jeorio Wagenmann ex oppido Surse.“ In operculo anteriore variæ sententiæ Lactantii, Martialis etc.

---

15 (Fol. Nr. 7) **Glossæ generales in libros S. Bibliæ. Item Prisciani quædam. Item Prosperi epigrammata.**

S. X. Membr. 256 × 165. 111 folia, recte 91 quia numeri 71—90 omittuntur. Primum folium vacuum non numeratur. — Fol. 103. manu S. XII fere ut codex **116** p. 2 und 3 de anno 1143.

Henricus de Ligertia maniculas addidit. Idem prima pagina vacua versus adscripsit qui olim ad codicem **255** pertinuerunt. Cf. ib. f. 2.

I. F. 1—40.' *Glossae in bibliam.* Variae manus. Quaternionum signa desunt.

F. 1: *(Pia precatio ante lectionem s. scripturae.)* «*Chlose (sic!) super vetus T(estamentum.)* Praesta domine legentibus profectum . . . domino supplicemus. Explicit.»

F. 2—40': «*Incipiunt glosae veteris ac noui testamenti feliciter.* Prologus idest prefacio . . . gentibus manducabat sciens.»

II. F. 41—111. *Euticius, Priscianus, Prosper, Prudentius.* Quaterniones signati I—V. quorum primus (f. 41—48) antea codici **169** adiunctus, a P. G. Morel suo loco restitutus est. Variæ manus. F. 92—111 binæ columnæ. Inter f. 58 et 59 unum folium excisum.

F. 41': «*De duodecim lapidibus.* Crisolitus. Hic cerulei coloris invenitur . . . collis et manibus aguntur.»

F. 41'—60: (altera manu) «*Incipit ars Euticii de nerbo.* Cum semper nouas questiones . . . reor esse monstratum.» Alias *Eutyches* vocatur. Cf. Teuffel, 482. Ed. Putsch, gramm. lat. 2143—2189. — Keil, grammat. lat. V. 442—489. — Cf. Bähr III, 421. Idem in codice **265**, 97. — Glossas theotiscas p. 42'—57' ed. Steinmeyer AHD. Gl. 2, 161.

F. 60—68: «*Incipit Prisciani grammatici institutio de nomine et pronomine et verbo.* Omnia nomina quibus . . . latius dissertum inuenies. Explicit.» Cum glossis tum interlinearibus tum marginalibus. Ed. Keil, Gram. lat. 3, 444—456.

Cf. Hagen. Anecd. helv. p. LV. LX. LXI. CLXVI.

F. 68—102: (*Prosperi epigrammata*). «Haec Augustini ex sacris . . . qui scandere regnum.» *Incipiunt epigrammata Prosperi exametris pentametrisque digesta ex opusculis S. Augustini deflorata.* Dum sacris mentem . . . perdit adepta tepem.»

Edit. Migne P. l. 51, 497—522. Glossas theotiscas ed. Steinmeyer AHD. Gl. II, 381. — Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 258.

F. 102 (alii 16 versus qui non extant in editis): «Nobilis hic calamum deponit Prosper agrestem . . . Indue te hac fidei clamide sacrisque parentum.»

Ut **302**, 115 et **149**, 47.

F. 102—103: «*Prosper ad coniugem suam.* Age iam precor mearum . . . spiritus unus agat.» Edit. ib. 611—616.

F. 103—111': «*Incipit liber psichomachiae quem composuit Aurelius Prudens Clemens de virtutibus vitiorum carmine heroico.* Christe graves . . . diues sapientia regnat.»

Ed. Migne P. l. 60, 19—90.

Finem faciunt eadem manu scriptæ variæ glossæ latinæ in Prudentium, paucæ theotiscæ quas ed. Graff, Diutisca II. 311 seqq. — Steinmeyer AHD. Gl. 2, 531. — Cf. Morel, Einsiedl. Handschr. d. lat. KV. 258.

---

16. (4 Nr. 49) **In epistolas S. Pauli.**

S. X. Membr. 231 × 192. 167 folia.

I. F. 1—31. *Pirmasius, Priscillianus.*

Quaterniones non signantur. — H. de Ligertia maniculas apposuit.

F. 1'—4: *(Prologus. Praefatio (?) Primasii Adrumetani episcopi in epistulas Pauli.)* «Primum intellegere nos oportet . . . cum gaudio suscepistis.»

Ed. Migne P. l. 68, 414. — Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 258.

F. 4—15. *(Canones Priscilliani.)* «Prologum subter adiectum siue canones qui secuntur nemo putet ab Hieronimo ordinatos sed potius a Priscilliano . . . subiectum non erit.»

Ed. G. Schepss, Corpus Script. eccles. XVIII (Vindob. 1889) 109—147.

F. 15—31. *(Argumenta epistularum S. Pauli.)* «*Capitulationes in epistolam ad Romanos.* De fide eorum . . . passus est et de praepositis.» Multae sunt lacunae quas rubricator non explevit.

F. 31' vacat.

II. F. 32—167. *Epistulae S. Pauli cum glossis.* Quaterniones signantur ab antrorsum I—XV. Litterae initiales variis coloribus depictae. «Paulus seruus Christi Jesu . . . cum omnibus uobis. Amen.»

Abundant glossæ interlineares, inter quas raræ germanicæ. Varia signa remittunt ad notas marginales, subtilissime scriptas. Numeri in margine innuunt canones primæ partis.

Glossas germanicas edidit Steinmeyer AHD. Gl. 1, 756—782.

---

17. (Fol. Nr. 190) **IV Evangelia.**

S. XI. Membr. 283 × 195. XXII quaterniones. 384 pag. Numeri paginarum partim ab antiqua manu scripti. — Ora colore rubeo et cæruleo picta. — Tabulæ ligneæ corio albo (quondam rubeo) obductæ.

Initium deest. «ti fuit et fidem factæ . . . potuit ele.» Pars prologi *S. Hieronymi* in Matthaeum et Marcum. — P. 2 et 3 vacant. — P. 4—8 «Incipit epistola *Hieronymi* presbyteri ad Damasum papam. Beato Papae Damaso Hieronimus. Novum opus facere . . . memineris mei papa beatissime.» Ed. Migne P. l. 29, 525—530. — P. 9: «Incipit argumentum *Hieronimi* presbiteri in Matheum. Matheus qui et Levi ex publicano . . . nazareus vocabitur.» De scriptoribus. Edit. Migne 23,614. — P. 10—21: *Canones evangeliorum* auro, argento et minio ornati. Ed. Migne l. c. 29, 531—542. — P. 22 vacat. P. 23 figura Christi ad cuius pedes monachus tenens librum. — P. 25—122: «*Incipit Evangelium KATA MAΘEΩN.*» Littera L initialis valde artificiosa. — P. 123—125: «*Prefatio Bedae presbiteri in Marcum evangelistam.* Quae causa fuerit Marco evangelii scribendi . . . foret imitabilis ostendit.» Ed. Giles 10, 1—2. — P. 125: «Item Hieronymus. Marcus interpres . . . quam ordinem.» Edit. Migne 26, 18. — P. 184. In Lucam. «Incipit argumentum. Lucas medicus . . . visa describit.» Edit. Migne P. l. 26, 18. — P. 284: «Incipit argumentum in Johannem. Johannes apostolus et evangelista quem Jesus amavit . . . principio et rel.» Edit. ib. 18—19. — P. 358 *Capitulare evangeliorum de anni circulo* ut in cod. **1.** P. 380. *Lectiones evangelii de diversis causis* ut in cod. **1.**

In margine passim habentur canones Eusebii. — P. 23. 126. 185. 285 figuræ evangelistarum scribentium. Cf. Rahn, Gesch. d. bild. K. 142 cum imagine. Cf. ib. 145. — Idem, Psalterium aureum 60. 66. — Berger, Histoire de la Vulgate 129. 133. 382.

P. 382—383 Catalogus reliquiarum cuiusdam ecclesiæ. Cf. Geschichtsfr. 43, 154. nota 98. — Ib. 45, 311 nota 3.

In operculo posteriore quinque nomina theotisca manu s. XI.

---

18. (4 Nr. 95) **In LXX Psalmos.**

S. VIII—IX. 218 × 162. 333 paginæ, recte 338 quia 2 bis, 187 et 246 ter numerantur. Quaterniones signati (I) — XVIIII. — Variæ manus.

P. 1 vacat. P. 2—4: *(Præfatio)* «A . . . . seruus Christi fratribus et conseruis . . . qui et loquor nobis.»

P. 4—310: *(Commentarius in psalmos I—LXX)* «Beatus uir qui . . . uir autem iste beatus Christus est qui non abiit . . . . quærunt mala mihi. Explicit LXX psalmo.»

Est egregia expositio mystica psalmorum ad usum monachorum. Auctoris nomen erasum esse videtur. In præfatione loquitur de fontibus ex quibus hausit et addit (p. 2—2 bis): «legi siquidem in hoc opere et *Johannis romani diaconi* breuiationem, sed eius meæ menti lectio non omnimodis satisfecit.» De Joanne, ecclesiæ Romanæ diacono, ante annum 882 defuncto egit Fabritius, Biblioth. 2, 356, qui tamen de expositione psalmorum nihil dicit.

P. 310—331: «*Incipiunt adhortationes sanctorum patrum ad profectum perfectionis monachorum.* Interrogauit quidam abbatem Antonium . . . eris per huius modi» . . . Desinit abrupte. Excerpta ex libro V de vitis patrum, *Verba seniorum,* edit. Migne P. l. 73, 855—896.

Isti sunt numeri editionis Migne quos inveni. Libelli I. 1—3. 6. 7. 9. 12—14. 19. 21. 22. II. 1. 3. 9. 10. 14. III. 1. 2. 4. 6. 11. 12. 20. 22. 24. 26. IV. 16. 19. 22. 28. 29. 30. 34. 39. 56. 58. 59. 67. V. 3. 20. 21. 27. 30. 32. 34. 37. 39. VI. 6. 18. 19. VII. 10. 15. 16. Non inveni inter edita tres historiolas p. 317 et 320—321. In fine plura folia perdita sunt, quorum duo habes in codice **370,** 19 et 18. Ultimum folium vacat.

---

19. (4 Nr. 116) **Græca varia.**

S. XVI. (1503—1529.) Charta. 222 × 155. 297 folia, recte 284 quia omittuntur 42—54, 139, 168—177, 199, 229; 98ter, 106, 126, 131, 150, 155, 182, 206, 218, 235 bis numerantur. Manipuli non signantur.

Liber frequenti usu squalidus.

F. 1. *(Inscriptio)*: *Psalterium Grecum. Herotymata greca. Homeri Batrachomyomachia. Fabule Esopi. Lexicon Grecanicum. Dictionarius Grecus.*

F. 1' varia de psalmis ex Dionysio Areopogita.

F. 2—117' *(Psalterium græce.)* „*Προφητοῦ Δαυίδ καὶ βασιλέως μέλοσ. Μακάριος ἀνὴρ ὅσ . . . τὸν κύριον. δόξα.*" In margine et inter lineas passim adduntur glossæ latinæ, plerumque atramento rubro scriptæ.

F. 117'—129' adduntur itidem græce Psalmus 151 (apocriphus): „*Μικρὸσ ἤμην ἐν τοῖσ ἀδελφοῖς μου . . .*" cantica Moysis, Annæ, Abacuc, Isaiæ, oratio Jonæ, trium puerorum, Simeonis, Magnificat, Benedictus, Symbolum Nicænum, Apostolorum et S. Athanasii, Pater noster, Salve Regina etc.

F. 126' : „*Τέλοσ. δόξα θεῷ ἀεί.'Εσχεδιάζετο Ματθιὰσ ὁ θεοδωρικοσ ἐκ βολφαχ.* Martii prima anno virgineo a partu supra sesquimillesimum IIII[to]. M. TH. 1504. Spes sibi quisque.»

F. 130: *Τέλοσ.* MDXXII. Novembr. XV. M. TH. Spes sibi quisque.»

F. 130'—155' *(Varia de grammatica græca)*: *Περὶ τῶν ῥημάτων.* Passim adduntur glossæ latinæ et hinc inde: M. TH. Januarii 1504.

F. 150 bis vacat.

F. 156—245: *(Lexicon græco-latinum.)*

F. 255'—257: «Lilius Gregorius Giraldus Philesio S. D. P. Cum hic Venetiis . . . Te amor et vale. Ferrariæ X Kal. Septembr. MDVIII. . . . . Ex Idiographo Lilii Gregorii Giraldi Ferrariensis Ego Matthias Theodrici descripsi. Septemb. XXVI[ta] A[o] MDVIII.»

Cf. Homeri opera ed. I. 1488. Flor. Venet. Ald. 1504.

F. 257: *Numeralia.*

F. 258—282. *Aesopi fabulæ (60)* Præcedit vita auctoris. Scatent glossis. In fine: *'Ουκ ἔυρον πλείονα μυθους 'Αισωπου.* M. Th. 1504to. Januarii XXVI.

F. 270 alieni argumenti postea additum videtur. Continet varias sententias græcas latinas germanicas. Febr. XIIII. 29.

F. 283—284: „*περὶ τῶν προθεσεων.*" De præpositionibus, coniunctione, adverbio etc. secundum ordinem rerum. Præcedit: *Πίναξ τοῦ παρόντοσ λεξικοῦ.* Tabula præsentis Dictionarii. *περί διαφορῶν . . . ἆσθμα τοσ,* Anhelitus; XC *Τελοσ. Συν θεῷ ἁγίῳ.* M. TH. Spes sibi quisque. Septembris ultima 1503.

F. 245' *(Explicatio nominum propriorum Batrachomyomachiæ.)* «*Λιμνοχαρισ* hoc est palude gaudens . . . *Τελοσ* A[o] 23.»

F. 246—255: *Του Ομηρου Βατραχομυομαχεία.* Præcedit *Martialis* distichon de Homeri Batrach. (XIV. 183) et Antipatri Sidonii epigramma de patria Homeri: «Diceris a multis Colophonis . . . Callipea parens.» Antholog. gr. II. p. 18 Nr. 45.

F. 255: Item aliter varia epigrammata. «*Ἐπιτάφιον εισ ῾Ομηρον Αντιπατρου σιδωνιου. Τὰν μεροπων Πειθω . . . βραχύ βωλοσ ἴκοσ.*» Ex Anthologia græca II. 24—25. Ed. Jacobs 2, 25. — „*'Εισ τὸν ἀυτὸν. Ενθαδε τὴν ἱερὰν κεφαλὴν . . . θεῖον ῞Ομηρον.*" Ibid. III. 256. — Jacobs 4, 224,

Varia alphabeta græca, sententiæ latinæ, græco charactere scriptæ.

F. 285—289: «*Vocabula excerpta ex* Julio Polideuca græca et latina. *Προ τοῦ ὄρθρου ἐγρηγόρησα . . . ἵνα εκδράμω. Τέλοσ σὺν θεῷ.* M. TH. Septembr. XXma 1503.»

Est *Julii Pollucis Καθημερινη ὁμιλία* (quotidiana locutio) quam edidit ex codice 3049 bibliothecæ Parisiensis A. Boucherie, Notices et Extraits des MSS. 23, II. 480—494.

F. 289—290: «*Συν ἀγαθῃ τύχῃ καὶ ἐντυχῶσ. Ἐπειδὴ ὁρῶ πολλὸυσ . . . ἅ ὑποτεταγμένα εἰσί. πάλιν τελοσ.*» Edit. ibid. 478—480.

F. 290—294. (*Versio latina præcedentium.*) «Propter quam causam non audeo . . . quæ subiecta sunt.» Edit. ib. 478—494.

F. 289—290, 284—289, 156—245 sub titulo *Hermeneumata Einsiedlensia* ex hoc codice et **683** ed. Geo. Götz, Corpus glossariorum latin. 3, 221—279. Cf. ib. p. XXII—XXIII.

F. 294—295: «Exemplar harum orationum manu propria Joannis Reuchlin Phorcensis exaratum erat. *Χαῖρε δεσποινα μητερ ἐλεουσ* . . . . mater innupta. Ab exemplari Joannis Reichlin Phorcensis. 1503. M. TH. Septembr. XXIIIa.»

F. 295. (*De littera P*): «Littera Pythagoræ discrimine secta bicorni . . . miserabile transiget ævum.»

Ed. Burmann, Anthologia latina 2, 416. — Meyer, Anthologia 2, 65. Nr. 1076. — Ed. du Méril, Poésies popul. Paris 1843. p. 428. De auctore cf. ibid.

F. 296. (*Varia de dialecto dorica et æolica.*) «*Περὶ Δωρίδοσ. Ἡ Δωρὶσ τῷ α ἀντὶ τοῦ η χρῆται . . . ὄμματα, ὄπτατα.*»

F. 296'—297: («*Variæ interpretationes vocabulorum græcorum*; quædam germanica. maii 2o anno (15) 27.»)

F. 297' vacat.

Cf. descriptionem codicis quam dedit v. cl. H. Omont, Centralbl. f. Bibliothekw. 3. (1886) 428. Operculo agglutinatum est folium pergameneum, fragmentum commentarii in Genesim manu S. XII latine.

---

20. (4 Nr. 17) **In Genesim.**

S. XV. Membr. et chart. 231 pp. recte 230 quia 78 omittitur. Inter 92 et 93 unum folium vacuum non numeratur. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et scuto Abbatis Augustini I anno 1601 impressæ.

P. 1.—227. «In principio creavit deus . . . Quoniam naturale desiderium quorumcunque mortalium . . . adiutorio dei cui sit honor et gloria per infinita seculorum secula. Amen. Explicit. etc.»

Agitur in 52 lectionibus *de opere sex dierum.* Auctor qui consulto nomen suum reticuit videtur ordinis S. Francisci fuisse et anno 1377 vixisse. Cf. pp. 75, 226, 227. P. 92 fit mentio Nicolai de Lyra.

---

21. Traduction des Pseaumes.

S. XVIII. Charta 4°. 582 paginæ. — Corio fusco ligatum.

In folio præambulo: „Opus compositum et scriptum a Reverendissimo Domno *Petro Julien,* Congregationis Lotharingo — Benedictinæ visitatore dignissimo, qui anno 1795 die 22a. Aprilis obiit in principali monasterio Einsiedlensi."

P. 1—566: «*Traduction des Pseaumes avec l'Explication des Titres; des sommaires qui en marquent l'occasion et le Sujet et des Notes pour rendre raison de la Traduction.* Pseaume I. . . . omne quod spirat.»

P. 567—571: Table. P. 572—582 vacat.

Autographum. In notis passim textus vulgatus cum archetypo comparatur.

---

22. Dictionarium hebraicum.

S. XVIII. Chart. Fol. II folia, 487 paginæ. — Corio fusco ligatum.

F. I.: *Monitum.* F. II: *Abbreviationes.*

P. 1—487: «*Dictionarium hebraicum a punctis aliisque Masorethicis inventis liberum.*»

Autographum *Petri Julien*, auctoris codicis præcedentis.

---

23. (Petri Julien lectiones variantes textus hebraici.) Tom. I.

S. XVIII. Charta. 4°. 539 paginæ.

A Genesi usque ad librum Esther textus hebraicus cum græco, Samaritano etc. comparatur.

---

24. (Idem) Tom. II.

Est continuatio præcedentis, cui per omnia similis. 494 pagg. Continet libros Job, Salomonis et prophetarum.

---

25. a. Die Psalmen Davids.

S. XVIII. Charta. 4°. Folia non numerantur. — Dorsum coreaceum, opercula chartacea

Est *Analysis 150* psalmorum, uel paraphrasis cum partitionibus super singula psalmorum themata, lingua latina.

25. b. ut **25. a.** ab altera manu scriptum, sed accuratius.

---

26. (Nr. XXI) **Biblia.**

S. XIII. Membran. 174 × 130. 325 folia, recte 326, quia 5, 6, 55, 72, 109 bis numerantur, 77, 175—177, 189—321 omittitur. Binæ columnæ. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ holoserico viridi obductæ. — Initia librorum litteris et figuris depictis et deauratis satis eleganter ornata. — Cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künste 571. n. Ceterum liber assiduo usu detritus.

F. 1 vacat. F. 2: «Der Hochwürdig Inn Gott Fürst Vnnd Herr Herr Ulrich Abbt des würdigen Gotteshus Unnser Lieben Frauwen zu

den Einsiedlen Hat diese Bibel siner Urälte nach Vnnd das solche Ire Fürstlichen gnaden Vorfahren (Hochlöblicher Gedächtnus) gebrucht widerumben Renoviren vnnd vernuwen Lassen. Actum denn 15 Monatstag May Nach Christi Vnnsers Lieben Herren Geburt 1597.»

Abbas Udalricus Wittwyler regnavit 1585—1600 sub quo etiam codex **121** renovatus est.

F. 3—296: «*In nomine domini. Incipit bibliotheca tocius anni circulum edita a sancto Jeronimo presbitero secundum hebraicam hereditatem.* Frater Ambrosius tua mihi munuscula . . . . omnibus uobis. Amen.»

F. 296'—235: «*Hic sunt interpretationes hebreorum nominum incipientium per a litteram.* Aaz apprehendens uel . . . aut consolatores eorum.»

Ut in codice **2,** 641.

P. 102 in margine inferiore additur manu posteriore: „*Oratio regis Manasse in Babilone.* Domine deus omnipotens . . . secula seculorum. Amen."

---

27. (8 Nr. 30.) **Ascetica.**

S. VIII et IX. Membr. 155 × 91. 140 folia (recte 142 quia 46 omittitur, 34, 115, 132 bis numerantur.)

I. F. 1—22. S. VIII. Prima pagina vacat.

F. 1'—4: *Revelatio beati Apostoli et evangelistæ Johannis. (Apocalypsis* 21, 9—27.)

F. 4'—11': *(Explicatio orationis dominicæ.)* «Vides quam brevis . . . laus et gloria.»

F. 11'—16: *Expositio de oratione dominica.* «Veritas dicit honora . . . adiuuante qui uiuit et regnat . . .»

F. 16'—19: *Homilia domini Augustini de die iudicii.* «O fratres karissimi quam timendus . . . eripere dignetur, qui uiuit . . .» Edit. in append. S. Augustini Nr. 251. opp. 5, 2210. Idem in cod. **281,** 44.

F. 19'—20': «Auxiliato mihi trinitas . . . unus deus uiuis . . .»

F. 20'—22' Altera manu: *(Hymnus de S. Benedicto.)* «Christe sanctorum deus . . . . spiritus regnat.» Daniel I. 218. IV. 165, 371. — Chevalier, Rep. hymn. 3004. — Morel, Hymnen 209.

II. F. 23—24. S. VIII. Scriptura valde rudis. Sunt hæc duo folio omnium bibliothecæ nostræ antiquissima.

(Hymnus alphabeticus de Christo.) «Almus altus agnus . . . sol fulgebunt.»

III. F. 25—140. S. VIII vel IX. Quaterniones I— (XV.)

F. 25—27': *(Expositio orationis dominicæ.)* «Christus dixit . . . inpugnatione diabolica.»

F. 27'—32': *Expositio fidei catholicæ.* (Symboli S. Athanasii.) «Quicunque . . . idest voce et intellectu . . . esse non poterit.»

F. 32'—33': *(Expositio orationis dominicæ.)* «Pater noster quia ipse nos fecit . . . uel de inferno.»

F. 33'—50: *Interrogatio (de articulis fidei.)* «Quomodo credis . . . renatum non est: animalia.»

F. 50—53': «*Liber differentiarum Isidori iunioris Splanensis* (Hispal.) *episcopi.* Inter deum et dominum . . . dominus quia unigenitus.» Libri II. capp. 1—15. Ed. Migne, 83, 69—72.

F. 53—55: «*Incipit dicta* (ex) *singulis doctoribus. In primis de caritate.* Dominus dicit in . . . caritas Christi.»

F. 55—140: *S. Hieronimi, Augustini, Gregorii, Juliani, Cæsarii, Effrem, Salvani (!) Elegi (!)* etc. Varia de vitis patrum 90, 96, 99, 101, 104, 111', 114, 115, 128, 131, 132. a.

F. 49 et 49' scriptura secreta, ubi vocales per puncta exprimuntur.

De huiusmodi collectionibus sæc. VIII cf. Rose, Handschriftenverzeichnis d. königl. Bibl. zu Berlin 12, 73. Nr. 49. Similis codex Vaticanus 212 S IX—X. Stevenson I. 41. — Cf. Morel. Einsiedl. Handschr. d. l. K. V. 246—251, 253, 259, 260.

---

28. (12 Nr. 15.) **Veritas textus bibliorum.**

S. XIV. Membrana tenuissima. 130 × 90. 513 pagg. recte 516 quia 10 quater numeratur.

I. P. 1—65. P. 1—3 vacant. P. 4: *(Elenchus contentorum.)* P. 5—10, b: *Index librorum bibliæ et prologorum.* P. 10, b—12: «*Tabula iuxta ordinem litterarum alphabeti de his quæ notabiliter in hoc volumine continentur.* Epistolæ ad Paulinum 1 cap . . . levans autem Jacob oculos.»

P. 13—65 et 496—500: *(Notæ anonymi in diversa loca S. Scripturæ ab Exodo usque in lib. III. Regum.)* «Exodi 4 dicitur de virga Moysi . . . obtinet liber regum.»

II. P. 66—500. Ab antiqua manu signata sunt folia 1—219 et quaterniones I—XVIII sed omissum est folium post 193 (nunc p. 450 et 451.) Inter 4 et 5 unum folium (nunc p. 74 et 75) a manu posteriore additum est, quod non cohæret cum reliquis. P. 160 dimidia et 162 tota vacant.

P. 66—160: «*Opusculum de veritate textus Bibliæ et prologorum eiusdem collectum ex operibus fratris Britonis de expositione vocabulorum ipsius Bibliæ et suorum prologorum.* Epystole sancti Jeronimi ad Paulinum presbiterum capitulo primo. Frater Ambrosius . . . . duos asses.»

Littera B colore rubro summæ paginæ sæpius appicta videtur significare „Brito". Guilelmus Brito + 1356. Cf. Fabritius, Biblioth. 1. 261. — Hist. litt. 29, 590. 602. — Delisle, Cabinet 2, 150. — Ludewig, Reliquiæ M. SS. 3, 9. — Scherrer, Handschriften d. Stiftsbibl. p. 648.

P. 162—404: *Opusculum correctionis textus et prologorum biblie collectum de operibus fratris Johannis de Colonia, O. Min.* «Frater Ambrosius etc. Et infra. Ut gimnosophistas . . . grecis vocabulis.» Litteræ «Jo» summæ paginæ passim adscriptæ videntur innuere Johannem, de quo Fabricius nihil.

P. 405—488: *Correctio textus bibliæ compilata Parisius per Magistrum et fratrem Wilhelmum de Mara ord. Minorum.* Genesis 3 f. tunicas . . . tonitruum an habent.»

P. 411—495 plerumque folia signantur littera W (Wilhelmus) Cf. Fabric. Bibl. 3, 141 vel 145.

P. 488—495: *Eiusdem, de hebræis et græcis vocabulis glosarum bibliæ.* «Genesis principio . . .» Continet tantum tres priores libros Moysis, deinde abrumpitur.

P. 496—500 vide supra ad p. 13.

P. 501—511 (alia manu) *Tractatus fratris Johannis Coloniensis de posituris.* Legerunt in libro Dei distincte . . . Neem. VIII. In verbis istis debitus legendi modus . . . azaptani.» Desinit imperfectum.

Hæc scripta ad varios codices referenda esse videntur. Codicis mentionem fecit v. cl. P. H. Denifle, Die Handschriften der Bibelcorrectorien des 13. Jahrhunderts in Archiv f. Literat. u. Kirchengesch. 4, 265, 266.

---

29. (4 Nr. 8.) **Annales Einsidlenses etc.**

S. X—XV. 202 × 155. 239 pp. recte 236 quia 159, 221, 233 omittuntur.

I. P. 2—87. *(Glossæ in evangelia.)* S. IX—X.

Variæ manus. Quaterniones signantur I. II. III. tantum.

H. de Ligertia maniculas adpinxit.

P. 2—6: «*De evangeliorum præfatione.* Utrum liber an codex . . . de verbo dei dispitut. Explicit præfatio.»

P. 7—71: *Incipiunt glosæ ex euangelio cata Lucam scarpsatæ pene ad verbum editæ.* Quando quidem multi . . . benedictione conclusit. Finiunt glosæ ex evangelio secundum Lucam scrapsatæ pene ad uerbum editæ.»

P. 71—87: «*Incipit in Marcum Evangel.* Initium evangelii . . . fuerit saluus erit.»

II. P. 88—102: *(Annales Heremi vel Einsidlenses et cycli.)* S. X—XI. Variæ manus.

H. de Ligertia maniculas et litteram initialem A. adpinxit.

P. 88—95: *(Annales ab anno 1—930.) Anni dominicæ incarnationis incipiunt.* Anno imperii Octaviani . . . anglorum duxit uxorem.

P. 96—100: *(Cycli cum annalibus heremi annorum 931—1006.)* «*Vicesimus secundus cyclus (decennovenalis.) Anni domini nostri* . . . Heinrichus rex regem . . . successit Gebehardus episcopus.»

Annales annorum 927—997 ut in **356**, 27—64. edit. partim Mabillon, Analecta 368; denuo Pertz, Mon. Germ. SS. 3, 141—144. Cf. quæ ib. p. 137 dicta sunt. — Bresslau, N. Archiv 2, 579. — G. v. Wyss, Anz. f. schweiz. Gesch. 1884. p. 292.

P. 101—102 (altera manu, *Præcepta medica:)* «*Ad coxas et tibias*· Artemisia cum axungia . . . dies vel plus.»

Eadem fere præcepta in codd. **319**, 280; **321**, 26.

III. P. 103—161. *(Messehala, Sacro bosco etc.)* S. XIV. Quaterniones signantur tantum A et C.

Cum figuris mathematicis. — H. de. Lig. maniculas adpinxit.

P. 103—118: «*Incipit astrolabium Messehalle.* Scito quod astrolabium est nomen grecum cuius interpretatio est accepcio stellarum eo quod . . . regionis eiusdem tabule. Explicit astrolabium.»

Stephanus Messalahus (!) Anglus scripsit de compositione astrolabii. Fabricius, Bibl. lat. 3, 504. Idem opus in cod. Oxoniensi Digbeiano 207 sæc. XIV ineunt. Cat. codd. manuscript. Pars IX. (Oxonii 1883) p. 224. in variis codicibus Amplonianis (Schum, Verzeichn. 915.) in bibl. Baldass. Boncompagni. Nr. 279. Narducci, Catalogo (Roma 1862) p. 123—124 et bis Basileæ. Hänel, Catalogi 520. Cf. Naumann, Serapeum 24, 107 et Steinschneider ib. 31, 305. 311.

P. 118—120: «*Ymaginatio proiectionis spere* (sphæræ) *in planum per uisum.* Concussio siue extentio immo uerius proiectio spere . . . qui queritur ut patuit figura.»

Est opus *Messehale.* Cf. Codd. Amplonian. F. 376, 12. F. 394, 2. Schum l. c. 262. 276.

P. 120—123: «*Incipit tabula stellarum fixarum que ponuntur in astrolabio cum longitudine sua in circulo signorum et latitudine sua ab equinoctiali* . . . Cauda ceti.»

P. 123—128: «[*Varia astronomica.*] *De Azimuth Rubrica, alius modus faciendi Azimut, positio stellarum in astrolabio* etc.

P. 128: «*De nominibus instrumentorum astrolabii.* Nomina instrumentorum sunt hec. Primum est armilla . . . stellarum in nocte. Explicit compositio astrolabii. Sequitur de utilitatibus eius et primo de inuentione gradus solis et diei mensis.»

Similis argumenti videtur esse codex Oxoniensis Digbeianus 207. f. 22—24. (l. c.)

P. 128—136: [*De utilitatibus astrolabii.*] «*In nomine domini nostri Jesu Christi. Amen.* Cum volueris scire gradum solis . . . talis est comparatio stature tue ad planum. Explicit. Amen. Explicit astrolabium.»

P. 136—140 (altera manu): *Varii circuli astrologici cum commento.*

P. 141—151 [*Tria capita Spheræ Joh. de Sacro bosco:*] «*Incipit spera magistri Jo. de sacro bosco.* Tractatum de spera 4 capitulis . . . dies uel nox 6 signa.»

Liber sæpius editus. De auctore cf. Fabricius, Bibl. l. 2, 412.

P. 152—161: [*Versus astrologici de planetis; 28 diversa poëmata, circa 28 versuum unumquodque cum inscriptionibus arabicis, Atha, Arian, Analon, Altarf etc.* Præcedit registrum.] «*Incipit liber iudicum Jesu filii sirac. Et primo de uita. In nomine domini nostri Jesu Christi. Amen. Saturnus. Atha.* (A)b lucro quid queris, iam manibus teneris. Nunc fortuna tibi fauet per omnia bona, Heres tibi erit et honor et gloria . . . Est cum inimico pax et concordia data, Explicit liber nichili. Amen. Deo gratias.»

IV. P. 162: *(De horologio Karoli magni.)* S. X. «Anno dominicæ incarnationis DCCCVIII (sic!) legatus regis . . . aquis reposita sunt.»

Est fragmentum annal. Laurissens. de anno 807. Ed. Mon. Germ. SS. I. 194.

P. 163 vacat.

V. P. 164—173: *Porphyrius* S. X—XI.

Litteras initiales supplevit H. de Ligertia.

P. 164 vacat. P. 165—173: «*Sermo de Ysagogis Porphirii.* Isagoge grece latine introductio dicitur . . . ei Socrates sit filius.»

P. 160—167 glossæ latinæ tum in margine cum inter lineas. Differt ab interpretatione Boëthii edit. Migne, P. l. 64.

VI. P. 174—239: *Computus Helperici.*

P. 174 præcedunt versus Bedæ: „Me legat annales qui vult . . . astra poli.“

P. 174—176: «*Incipit præfatio Helphrici de arte calculatoria.* Cum fratribus nostris adolescentioribus . . . subliniora rimetur. Explicit præfatio. Incipit libellus calculatoriæ artis *Helphrici.* De anno solari.»

P. 235—236: «*Epilogus Helprichi.* Nos scolasticorum nostrorum rogatu . . . facilius assequantur.»

Edit. Pez, Thesaurus II, 2, 182—222. — Migne P. l. 137, 15—48.

In codice nostro deest prologus ad episcopum Asprum. Abundant glossæ marginales et interlineares. De codice mentionem feci in Centralbl. f. Bibliothw. 2. (1885) 226. et Jahresbericht Eins. 1886. p. 10. — Cf. Calmet, Diarium 51. — Morel, Serapeum 1, 358. — L. Traube, N. Archiv 18 (1893). 80. qui ib. 71—99 fusius de hoc opusculo tractavit. — Fabritius Bibl. lat. 2, 188.

P. 236—237: (eadem manu: *de partibus anni etc.*) «Annus solaris habet IIII tempora, . . . partes proprias XC. LX.»

In margine variæ glossæ *de letania Romæ, nomina IIII mulierum, trium mayorum etc.*

P· 238: *Prisciani versus 12 signis ex epitome phænomenon Arati.* «Ad boreæ partes . . . Heridanique fluenta.»

Ed. Wernsdorff Poët. lat. 5. 520.

Sequuntur *signa numerorum latinorum et græcorum* item græcorum verbis expressa: „Mia dya tria tessera . . . Olimpias quinquennale certamen dicitur.“

In margine: „*Ordo lunæ et cursus maris* quomodo crescit . . . *Mensium nomina.*“

P. 239: *(De Deo)* «Deum intellegamus esse sine quantitate magnum . . . eius obesset creaturæ.»

Interpretatio aliquot vocum hebraicarum et græcarum: «Christus hebraice, Quirion grece . . . Ruha hebr. Pneuma grece.»

P. 175 in inferiore margine manus anni 1046 hæc scripsit et statim extersit: „ab origine mundi ad hunc annum quo rex heinricus consecratus est a papa cle(mente.)“

In operculo anteriore agglutinatum est fragmentum bullae pontificiæ. In eodem P. Gallus Morel indicem codicis notavit.

P. 1 manu S. X—XI: *Dedicationes ecclesiarum monasterii Einsidlensis* in Endinga, Regali, Burgheim, Lilaha, Ascenzaha, Quadrauedes, Campis, Chaltebrunna, Uvenovva, Steueia, Mediolano (Meilen.)

Simile in cod. **319**, 300. Ed. Mone, Zeitschr. 17, 127. — Cf. ib. 36, 125, — Gerbert, Hist. nigr. silv. 1, 149. — Nüscheler, Gotteshäuser d. Schweiz II, Zürich 1867. p. 382. — Pertz, Archiv, 8, 736.

---

30. (4 Nr. 47.) **S. Pauli epistolae.**

S. XII. Membran. 220 × 170. 223 paginæ, recte 224 quia 11 et 30 bis numerantur, 154 omittitur. Quaterniones signantur I—XIIII.

H. de Ligertia hinc inde manus, litteras initiales et p. 6 figuram S. Pauli rudi calamo adpinxit. Pro pluribus litteris initialibus spatium vacuum relictum.

P. 1—6: «*Argumentum in epistolam ad Romanos.* Aepistolæ Pauli ad Romanos causa hæc . . . sed emendatos ostendens.»

P. 7—221: *(Epistulæ Pauli)* «Paulus seruus Jesu Christi . . . omnibus uobis. Amen.»

In margine passim indicantur divisiones pro lectione matutina in choro. T = Tu autem domine miserere nobis.

Glossæ et notæ latinæ tum in margine tum inter lineas verba textus per synonyma explicant et illustrant. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 261.

P. 222—223: (altera manu S. X—XI, binæ columnæ. *Fragmentum tonarii seu directorii cantus* cum neumis). «Si natale domini feria II evenerit . . . Cum esset desponsata.» Continet regulas pro vigilia nativitatis domini, ubi etiam fit processio «ad s. salvatorem» et «inde egredientes» «in basilica».

---

31. (4 Nr. 46.) **In Joannem.**

S. XII. Membr. 193 × 130. 164 pp. Primum folium addiditium non numeratur. Quaterniones non signantur. Variæ manus. — H. de Ligertia aliquoties maniculas addidit.

Initium deest ad cap. I. v. 46. P. 1—164: «et feminæ natum intelligat . . . et a. u. u.»

F. 1. manu S. XIV: „Iste liber fuit concessus fratri M. de Scafuso tempore quo legit in Thurego et si eum mori contingat debet reddi claustro loci Heremitarum Constantiensis dyocesis prope Thuregum.“

---

32. (4 Nr. 4.) **Glossae. Tractatus de medicina.**

S. X—XII. Membr. 175 × 130. 357 paginæ, recte 358 quia 39 ter numeratur, 344 omittitur.

I. P. 1—222. *Glossæ.* S. X.

Quaterniones signati tum I—XIV cum (manu S. XIV) ab initio a—o. Binæ columnæ Variæ manus.

«*[J]ncip[iunt] Glose ex primo libro Prisciani.* Constantinopoli scripsit Cæsariensis . . . cuius et liber.» Desinit abrupte. P. 3: «Inc. son. etiam sunt de e. pirs.» 17 Explicit de primo libro, incipit de secundo. 28 Incipit de III° libro. 33 de libro IV°. 45 de libro V. 60 Explicit de libro V. De libro VI. 70 de libro VII. 76 Incipit de verbo lib. VIII. 85 Expl. lib. VIII. Incip. VIIII. 100: Incip. de temporibus. 101 de modis. 103 de figuris incip. 105 de coniugationibus. 108 De perfecto. lib. VIIII incip. 115 De præpositione liber XIIII incipit. 116 Liber XV. de adverbio. 117 Incipit de coniunctione lib. XVI. 118 Incipit liber de constructione XVII. 132 Explicit de libro I. Incipit de

II°. 144—149: «De tiaro pilleo explicit. Videritis stellas illic ubi circulus axem . . . ne suffocata cruore.» Varii variorum versus.

P. 150—222: *(Glossæ variæ, ex Prisciano)* «Priscianus Cæsarea natus . . .» P. 162 De nominativo et genitivo casibus. 175 De præpositione . . . de adverbio; 176 De constructione, 185 De II libro constructionis P. 189 Exempla auctorum Horatii, Martialis, Virgilii. De Clemente. 190 De dialogis Gregorii. 191 De libris sermonum Augustini. De tractatu Hieronymi in Matthæum 192 De sinodalibus. De actibus apostolorum. 194 De geneseos prologo. Sintagma. 196 Ad Titum. Jeromini. 107 Item ad Damasum, ad Paulinum presbiterum. Ad Heliodorum. 200 De epistola Pauli. De conflictu Hieronymi contra Jovinianum. 202 Exodo. 203 De libro Eusebii. 204 De vita s. Antonii quam Athanasius edidit. De rotarum libro. 205 De libro officiorum. De regula (S. Benedicti.) Glosæ de aritmetica Boëti. 206 Terentius de verbo tractans hanc differentiam dicit. (Cf. Hagen l. c. CXXXII—CXXXIV.) 220 De evangelio Lucæ. De evangelio Johannis. 221 De actibus apostolorum. 222 Glosse de libro Genesis.

Commentarii in Priscianum mentionem facit M. Hertz, Priscianus I. (Keil, Gr. lat. II) p. XXIX. Plura ex hoc codice ed. v. cl. Herm. Hagen, Anecd. Helvet. p. CLXXIV—CLXXVIII. Cf. ib. LXI. LXII.

Glossas theutonicas edidit K. Bartsch, Germanistische Studien 2, 297—299 et denuo Steinmeyer AHD. Gl. I. 321. 757. II. 12. 150. 324—325. 327. 334. 359. 378—379. 607. Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249. 255.

II. P. 223—310: *(Quinque tractatus de medicina.)* S. XII. Quaterniones non signati.

P. 223—243: «*Incipiunt Ysagoge Jhoannicii.* Medicina dividitur in duas partes . . . boni malive discretione. Expliciunt Ysagoge.» — Cf. Morel, Serapeum I (1840) 361.

P. 243—269: «*Incipit liber aphorismorum Ypocratis.* Vita brevis ars vero . . . non possit, mortale. Explicit liber afforismorum.»

P. 269—284: «*Incipiunt pronostica Ypocratis.* Omnis qui medicinæ . . . expositæ ordine præceptorum. Expliciunt pronostica.»

Differt per totum a codicibus quorum meminit v. cl. Val. Rose, Handschriften d. k. Bibl. zu Berlin I. 373—374.

F. 284—305: «*Incipit liber urinarum a voce Tehophili.* De urinarum differentia . . . convenienter expositum. Explicit liber urinarum.»

P. 305—310: «*Incipit liber pulsuum Philareti.* Intentionem habemus in . . . ad presentia. Explicit liber pulsuum.»

P. 310 altera manu S. XIII adduntur 9 lineæ de generibus pulsus.

III. P. 311—357 «*Tegni Galieni.*» S. XII. Quaterniones non signantur. Lineæ atramento ductæ. «*Incipit prologus in libro tegni Galieni.* Tres sunt omnes doctrine . . . orationem in eis. Explicit liber tegni.»

Abundant glossæ subtilissime scriptæ in margine et inter lineas. Iidem libri medicinales (techne = ars,) in unum volumen redacti sæpe inveniuntur in codicibus v. gr. Amplo-

nianis Erfurtensibus F. 238, 255, 264, 271, 287, 293. Q. 173. 181. 182. In bibliothecis Carnotensi, Hænel col. 126, Basileensi ib. 659, 660. Prostant etiam variæ editiones sæc. XV. de quibus cf. Hain, Repert. 2, 7426 etc. de Galeno; 3, 8669 de Hippocrate.

P. 347—346 (manu S. XIII: *Encomia B. V. Mariæ*) «Imperatrix, domina . . alumpna, Maria.»

---

33. (4 Nr. 19.) **Expositio in cantica canticorum.**

S. XIII—XIV. Membran. 193 × 145. 361 paginæ, recte 362 quia 6 bis numeratur. Binæ columnæ.

I. P. 1—255. S. XIV. Sexterniones 1—11 ante et retro signati. Singulæ columnæ numeris arabicis manu antiqua signatæ ab 1—96, dein de novo incipit numeratio.

P. 1—3: «*Incipit prologus in exposicione cantici canticorum.* Benedictiones dabit legislator . . . nominibus laudes cantantur.»

P. 3—248: «*Incipit capitulum primum.* Osculetur me . . . enim datur talis consolatio.»

P. 249—255: (altera manu: *Index alphabeticus.*) «Acubitus. I. 64. . . . Christi volnera etc. 26. Or.»

P. 248 altera manu S. XIV. (?): «Isto libro utuntur fra . . .» (nomen erasum.)

II. P. 256—361: *[Joh. Russel in canticum canticorum.]* S. XIII—XIV. Quaterniones non signati, sed custodibus provisi.

«*Capitulum primum.* Osculetur etc. Cogitanti michi canticis promere . . . mirre et thuris. Amen. Benedictus dominus deus virtutum in infinitum et ultimum. Expliciunt postille super canticum.»

Folio ultimo cæptum est registrum alphabeticum quod tamen paucas solum voces exhibet.

Auctor nominatur versus finem p. 359: «Ora pro me seruo tuo fratre *Johanne Russel* de ordine minorum qui messuit mirram.»

Fabritius, Bibl. lat. 3, 436 meminit Joh. Russelli Angliæ cancellarii qui floruit anno 1484 et scripsit in cantica canticorum. Sed propter ætatem codicis non potest eius esse auctor. Alterius Joannis Russel, ordinis S. Francisci meminit Chevalier, Repert. d. sources hist. 2017 nullo tamen addito tempore.

---

34. (Fol. Nr. 39.) **Williramus in Canticum. Item Iuvenalis satyræ et alia.**

S. X—XII. Membr. 287 × 205. 98 folia, recte 99 quia 3 bis numeratur. Quaterniones non signantur.

I. F. 1—24. S. XII. Binæ columnæ. F. 3. maniculus H. de Ligertia.

F. 1. vacat. F. 2'—3 [*Varia carmina Leonina.*] (1.) «Orta fluunt, cumulata ruunt . . . quia cœlicus heres.»

(X 2.) «Plangis homo migrare domo . . . nobis sit et isti.»

(3.) «Quisquis ades qui morte cades . . . deposco iuwari.»

(4) [*Versus de grammatica.*] «Sex habet opposita . . . surripit apocopæ.»

Ed. ex hoc codice P. G. Morel in Anzeiger des German. Museums N. F. 6. (1859) 208.

(5.) «Accipe sume cape . . . simplexque puella.»

(6.) «Roma sitit sitiensque bibit . . . distillent aurea poma.«

(7.) «Disce libens et quere . . . claustra sophiæ.»

(8.) [*Miraculum de S. Nicolao.*] «Obsecro per dominum tu suscipe me . . . . cui mors obstare ueretur.»

Edidit ex hoc codice P. Gall. Morel in Anzeiger des German. Museum N. F. 6. (1859.) 207—208, Cf. Geschichtsfr. 17, (1861) 79, 100.

F. 3. (9.) «Roma tenens morem . . . Symonis acta secuntur.»

Edit. inter carmina Burana XXI a. Bibl. d. liter. Vereins 16 (Stuttg. 1847) 23.

(10.) «*De Troia.* Pergama flere uolo . . . nec fideiussor ero.»

Sæpe in codicibus invenitur v. g. Berolinens. Phillippi 193 (Rose, I. 433); Bodleiensi. Cf. Catalog. IX. 166. Cod. 166. Nr. 8. Textum ampliorem ex codicibus Parisiensibus edidit Du Méril, Poésies populaires (Paris 1843) 309—319. Cf. Notices et Extraits 28, II. 438 et 29, II. 238. Hist. littér. 7, 587. — Huemer, Mittelalterl. Analecten p. 13. Wiener Sitzungsberichte 124, III. p. 12. Nr. 851. Edit. inter Carmina Burana. l. c. 60—61. — Migne P. l. 142, 120.

(11.) [*Planctus Oedipi.*] «*De Pollinice et Theocle.* Diri patris infausta pignora . . . patimur gens miserabilis.»

Ed. ex hoc codice P. G. Morel, Anzeiger des German. Museum 6. (1859) 208. — Textum ampliorem e codice Sangallensi 865 iam antea ediderant Ozanam, Oeuvres complètes II. (Paris 1855) 377—379. Cf. Scherrer, Verzeichniss p. 299. et e codice Berolinensi Ed. du Méril, Poésies inédites (1854) 310—313. Denuo edidit v. cl. G. Wattenbach in Zeitschrift f. d. Alterth. 19, 90—92. De codice Einsidl. ib. p. 90.

F. 3′—22′ [*Willerami paraphrasis cantici canticorum.*] «Cum maiorum studia intueor quibus . . . also die tiuren stanch nurze tuont.»

Opus saepe editum. Cf. Seemüller, d. Handschr. u. Quellen v. Williram. Strassb. 1877. p. 32—35. — Graff, Diutiska 3, 440. — Gerbert, Iter, 79. — Hänel, Catal. 664: Exemplar omnibus adhuc notis præstantius. — Pertz, Archiv 8, 736.

F. 23—24′: [*Theoduli Ecloga.* Manu S. XIV: «*Iste auctor vocatur Theodolus.*»]

«Ethiopum terras iam feruida torruit estas . . . Desine quod restat, ne desperatio ledat.»

Idem in codice **337** cum commentario. Carmen sæpe editum, (Hain 15484 etc.) inter alia apud Goldast, Manuale biblicum. Frankof. 1620. 22—23. — De auctore cf. Fabricius, Bibl. lat. 3, 527. — Bibl. des litter. Verein 89, 158.

II. F. 25—98. [*Iuvenalis Satyræ XV.*] S. X.

Abundant maniculi et vultus H. de Ligertia.

«Semper ego auditor . . . indulsit non omne legumen. Diunt (!) Ivuenalis satyrarum liber qvintus explicit feliciter.»

„Codicem contulit anno 1838 Dr. O. Zahn ex Kiel pro sua editione. Berlin 1851. Cum codice Sangallensi adeo convenit, quod versus quidam in illo omissi et in nostro omittantur." P. G. Morel. — Cf. Bähr, Gesch. d. röm. Literatur I. 627. Variæ glossæ tum in margine cum inter lineas. Theutonicæ paucæ editæ in corpore glossariorum ed. Steinmeyer et Sievers. — Simulacrum codicis ed. Chatelain, Paléographie des class. lat. 10e. livr. (1896) Pl. 130, 2. — Cf. Meyer v. Knonau, d. K. Schwyz. 255.

F. 98′ probationes pennæ.

---

35. (Fol. 192.) **(Paterii Excerptiones seu expositio in Biblia ad Proverbia usque.)**

S. XII. Membr. 290 × 211. 268 pp. 265—266 maior pars excisa. p. 1. 266—268 vacant. Quaterniones signantur I—XVI.

P. 2—3: *De septem miraculis manufactis.* «Septem sunt manufacta miracula. 1. Archa Noe . . . concros constructa est.»

Differt ab editis. *De septem Miraculis divinitus factis . . . De VII Sigillis . . . [De VII donis spiritus sancti.]*

P. 4—6: *Prologus Paterii.* P. 6—8: *Capitula libri Genesis.* P. 8—260: «Virtutes angelicæ quæ . . . non laudat in choro.»

Sunt libri I—XII quorum ultimum Psalterium comprehendit, edit. inter opera S. Gregorii, Migne P. l. 79, 683—896. — Cf. Gerbert, Iter alem. 79. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 258. — Hohenbaum van der Meer, Gesch. v. Rheinau (1778) 61.

P. 260—262. (altera manu S. XII.) *Dictum S. Augustini de numero quadragenario et quinquagenario.* «Omnis sapientiæ disciplina est quæ . . . partem captam invenitur.»

Cf. Morel, l. c. 247.

P. 262—265: [alia manu] «*Karolus divina misericordia rex Francorum suis episcopis gratias egit.* Gratias agimus sanctitati vestre quia familiariter a nobis interrogata . . . facere non audebant.»

Ed. Mabillon, Analecta 74—75, et partim Jaffé Biblioth. 4, 374—378. Reliqua pars folii abscissa. Cetera vacant.

Cf. Morel, Lat. Handschr. d. KV. 247. 258.

---

36. (Fol. Nr. 38.) **Anonymi expositio super Mathæum.**

S. XI—XII. Membr. 285 × 215. 260 paginæ. Quaterniones signati I—XV.

H. de Ligertia plurimas maniculas apposuit.

P. 1 vacat. P. 2—253: «*Expositio super Matheum.* Dominus ac redemptor . . . eum euntem in cœlum.»

Numeri capitum in margine a manu posteriore additi sunt.

P. 254 vacat. P. 255—258 [*Cœna Cypriani*]: «Quidam rex nomine Johel nuptias . . . domos suas repetierunt.»

Inepta narratio de nuptiis in Cana, Cypriano falso adscripta, edita Migne, P. l. 4, 1001—1014. — Cf. Hartel in Corpus script. eccles. III. 3. p. LIX. — Dümmler, Ludwig d. Deutsche (Jahrbücher d. d. Gesch.) ed. 2. (1887) 1, 404. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 251. 261. — Sitzungsberichte d. k. Akad. 126. VI. 70 Nr. 4361. — Delisle, Cabinet des MSS. 2, 445. Nr. 47. — Duméril, Poésies pop. (1843) 193—200. — Sitzungsber. d. Münch. Akad. philos. hist. Cl. 1872. 459.

P. 258. [*Carmen XII versuum.*]: «Doctores fieri plures optant et . . . non cavet hoc agere.»

P. 259: «*De distinctione trium annorum quibus prædicavit Johannes et trium annorum quibus prædicavit Jesus.* Johannes baptista prædicationem . . . quæ tunc fuit.»

P. 260 [manu S. XII. *Antiphona de S. Afra* cum neumis: «G]loriosa et beatissima . . . morbos euasisti.»

In operculo posteriore probationes pennæ; in anteriore manu S. XIV: „Hic liber est monasterii Heremitarum."

---

37. (Fol. Num. 42.) **Anonymi in Lucam.**

S. X. Membr. 290 × 192. 212 pp. Post. p. 158 quinque folia et post p. 162 quattuor folia exsecta sunt. In textu est lacuna a capite LII—LIIII et a LIIII—LXX. P. 154 duæ tantum lineæ scriptæ sunt. — Quaterniones signantur I—XIV. Variæ manus.

Hinc inde manus H. de Lig.

P. 1—3. [Tabula capitulorum I—LXXVIII. P. 4 pene vacua. Manu sæc. XII:] «Emitte domine spiritum . . .» [Manu sæc. XII:] «Liber Scti. Menradi de heremitis.»

P. 5—211: «*Incipit prochemium* (sic!) *traditionis in Lucam.* Completa narratione Marci optamus transire ad textum narrationis Lucæ . . . quatenus digni ad percipiendum Sancti Spiritus efficiamur.»

P. 212 [probatio pennæ manu S. XIII:] «Rara fides iam est quia multi multa loquuntur. Rara avis in terris nigroque simillima cygno.» (Iuvenalis?)

P. 193 adducuntur versus Sedulii e carmine paschali: «Neve quis ignorat speciem crucis esse colendam . . . Christus regit undique mundum.»

Cf. Corpus script. X. 128. Lib. V. 188—195. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 261.

---

38. (Fol. Num. 36.) **Anonymi Expositio octo priorum Epistolarum Pauli.**

S. XI. Membr. 287 × 230. 189 folia. (recte 190, nam 62 et 86 bis, primum non numeratur.) Quaterniones signantur I—XXIII. — Variæ manus. — Binæ columnæ.

H. de Lig. manus passim.

Folio primo pictura quæ videtur representare S. Paulum in areopago concionantem.

F. 1—189: «Dicta apostolica lecturi montem cœlestis desiderii conscendere . . . gratiam ipsis eiusdem optavit.»

In margine passim manus coævæ· Sunt qui hunc librum B. Thietlando secundo abbati Einsiedlensi attribuant (958—964) de quo legimus in annalibus anno 945: fecit glosam super epistolas sancti Pauli. Mon. Germ. Script. V. 71. Cf. Ziegelbauer, Hist. lit. O. S. B. I. 585. — Gerbert, Iter aleman. 77. — Morel, Geschichtl. üb. d. Schule v. Eins. Jahresber. 1855. p. 6. Idem, E. Handschr. d. lat. KV. 261. — Landolt, Ursprung 98. 103.

F. 189 manu H. de Lig. nota de occisione episcopi Johannis Constantiensis ed. H. v. Lig. 44 et alibi. Cf. ibid. 26.

---

39. (Fol. Nr. 26.) **Epistolæ et Evangelia cum expositionibus auctore Smaragdo viro sancto ac docto, abbate O. S. B. qui floruit sub Ludovico pio et obiit anno Christi 819.**

S. IX—X. Membr. 260 × 180. 161 folia. Binæ columnæ. Variæ manus. XXII Quaterniones.

H. de Ligertia in fine nomen suum apposuit; pagina prima quinque maniculas, figuram Christi, satis rude expressam additis verbis: „Adoravimus in loco ubi steterunt pedes eius." Quæ verba forsitan consecrationem divinitus factam sacelli Einsidlensis innuunt. [Cf. Ringholz, Wallfahrtsgesch. 357.] Idem in fronte p. 1: „Liber comitis sine quo preces omnes casse." P. 147 et 160 adpinxit larvas et 149 figuram homunculi. Cf. H. v. Ligerz p. 39. F. 50' variæ manus s. X. in pagina quæ vacua relicta erat, probationes encausti, „Dincta bona" hymnum „Vexilla regis" et imaginem crucifixi et hæc quidem non male pro genio illius ævi, addiderunt.

F. 1—161: «*Incipit præfatio libri comitis.* Cernens in ecclesiis plurimos diuinarum . . . fit concordia lectionum.» Ed. Migne P. l. 102, 13—116. Desinit codex dominica post ascensionem domini. Interdum satis differt ab editione.

P. 2 versus: „Quisquis amas typicos . . . centenos reddere fructus." Ed. Dümmler, Mon. Germ. Poet. lat. I. 618. Cf. ib. 607. — Idem. N. Archiv 4, 251. — De auctore cf. Mabillon, Analecta 356. — Fabritius, Bibl. lat. 3, 492. — Ebert, Allg. Gesch. d. Lit. 2, 108—112. — De codice monuit Gerbert, Vetus Liturg. 1, 126. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 259.

---

40. (Fol. Nr. 21.) **Epistolæ pro tempore et festis.**

S. XI. Membran. 260 × 190. 309 pp. (recte 314 quia 6 et 22 ter 148 bis numerantur.) Quaterniones non signati.

Litteræ initiales p. 2, 3. 6 b, 98, 154, 237, 279 etc. artificiose delineatæ. Cf. Rahn, Gesch. d. bild. K. in d. Schweiz 300. n.

P. 1 vacat. P. 2: «In nomini Domini. In hoc volumine continentur lectiones utriusque testamenti tam solemnibus quam etiam privatis diebus congruenter aptate.»

P. 3—219: *Epistolæ pro Missis de tempore a Vigilia Nativitatis Domini usque ad Dominicam ante Natale Domini.*

P. 219—248: «Adbreviatio lectionum libri comitis.»

P. 242 indicatur lectio pro vigilia et natale S. Galli; p. 246 idem pro S. Otmaro quod originem Sangallensem indicare videtur. Nihil de SS. Meginrado et Mauritio.

P. 249—253: *Epistolæ pro singulis diebus hebdomadæ.*

P. 252—287: *Epistolæ de communi Sanctorum.*

P. 287—302: *In ordinatione diaconi,* presbiteri, episcoporum, in adventu episcopi, proprie ad viduas, in letania tempore belli, in die belli, in sterilitate pluviæ, in conventu iudicum, contra episcopos male agentes, pro iter agentibus, quando ad regem pergitur, pro salute vivorum, pro elemosinam facientibus, pro seipso . . . pro agape facientibus, etc. etc.

P. 302—304: *Epistolæ pro Defunctis.*

P. 305—306: *In natale S. Mathiæ Apost.*

P. 307—309 altera manu S. X., lectiones tres de Cantico canticorum, partim erasæ.

P. 309 manu H. de Lig. notitia de codice præstito anno 1350. Cf. H. v. Lig. l. c. 44 — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 241.

II. SERMONES.

41. (Fol. Nr. 47.) **Homiliarium. Pars Aestiva.**

S. X. Membr. 283 × 205. 314 folia (recte 315 quia 237 bis numeratur.) Manipuli satis variant; signantur a—z et dein I—XII. Folium 114 et 314 medietate lacera. P. 204—208 ab aliqua manu S. XI. scripta.

Litteras initiales ornatiores tantum invenies f. 8' et 9; reliquæ satis rudes.

H. de Ligertia hinc inde maniculas adpinxit.

Iste codex cum sequente et numeris **5—7** (Biblia) dein **256** et **257** fere eisdem formæ et ætatis est et ab eisdem amanuensibus exaratus. Patet omnes in choro lectos fuisse et sic Breviarium completum formasse

F. 1 variæ manus S. XI vel XII varias antiphonas cum neumis apposuerunt: «Salve dilecta theotocos . . . . O lux sempiterna, o salus eterna . . . Integer ardorem, rubus arida, virgula florem . . .»

F. 1'—3': «*Incipiunt capitula.* Dominica sancti Paschæ evang. . . . *CVIII. In natali virginum.* Evang. . . Omelia Augustin.»

F. 3'—5: «*Sermo beati Augustini episcopi de nativitate S. Marie.* Adest nobis dilectissimi . . . proferre mundi. Qui vivit . . .»

Sermo 194. Ed. Migne 5, 2104—2107.

F. 5—8. «*Sermo de assumptione S. Mariæ.* Cum sanctarum virginum festivitas . . . gaudimonium es ipso prestante domino nostro Jesu Christo qui . . .»

F. 8—11': «*Dominica S. Paschæ. Lectio S. Ev. . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione.* Multis vobis lectionibus fratres . . filium suum. Per eundem . . .»

Homilia in evang. 21. Ed. Migne P. l. 76. 1169—1174.

F. 11—13. «*Sermo B. Maximi episcopi die sancto Paschæ.* Non immerito fratres . . . quam addicta captivitas.»

Ed. Migne P. l. 57, 361—364.

F. 13—14: «*Item sermo cuius supra.* Magnum fratres et mirabile . . . et sequere me.»

Ed. ib. 363—366.

F. 13'—15': «*Cuius supra. De eodem die.* Beneficia dei nostri . . . non dubito præparatos.»

Edit. ibid. 355—360.

F. 15'—17: «*Sermo S. Augustini in die sancto Paschæ.* Passionem vel resurrectionem . . . quem fecerat liberavit. Cui est gloria . . .»

Sermo 160 in append. Ed. Migne 5, 2059—2061.

F. 17—19: «*Feria secunda. Sermo B. Maximi episcopi.* Exultandum vobis est . . . in hunc mundum.»

Ed. Migne P. l. 57, 590—594.

F. 19—20: «*Unde supra. Feria II*a. . . *Omelia B. Gregorii papæ.* In cottidiana uobis solemnitate . . . recipiat ad. regnum.»

Homilia 23 in evang. Ed. Migne P. l. 76, 1182—1183.

F. 20—24: «*Feria III. . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri* . . . Gloriam suæ resurrectionis . . . homine Jesu Christo qui vivit . . .»

Hom. 5. Ed. Giles 5, 31—39.

F. 24—27 : *Feria IV. Lectio S. E. s. Johannem . . . Omelia Gregorii papæ de eadem lectione.* Lectio s. evangelii quæ modo . . . perfectionem roborat Jesus Christus . . . .»

Homilia 25 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1184—1188.

F. 27—32': «*Feria V. Lectio S. Ev. . . . Omelia Gregorii papæ de eadem lectione.* Maria Magdalena quæ . . . consolabitur gaudio, qui . . .»

Homilia 25 in evang. Edit. ibid. 1189—1196.

F. 32'—36: «*Feria sexta . . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* Evangelica lectio fratres karissimi . . . sublevet. In qua vivit et . .»

Hom. 6. Edit. Giles 5, 39—46.

F. 36—41: «*Cap. XII. Sabbato. Lectio S. Ev. Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione.* Fractus longa molestia . . . Dominus noster qui vivit . . .»

Homilia 22 in evang. Ed. Migne P. l. 76, 1174—1181.

F. 41—46. «*Dominica Octava Paschæ. Lectio S. Ev. . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap XIII.* Prima lectionis huius . . . singulariter amatis. Qui vivit . . .»

Homilia 26 in evang. Ed. ibid. 1196—1204.

F. 46—48': «*Dominica I post Oct. Paschæ . . . Omelia B. Gregorii papæ. . . . Cap. XIIII.* Audistis fratres karissimi ex lectione . . . in perventione satiemur.»

Homilia 14 in evang. Ed. Migne P. l. 76. 1127—1130.

F. 48'—51': «*Dominica II post. Oct. Paschæ.* Lectio S. Evang. . . *Cap. XV. Omelia Bedæ presb. de eadem lectione.* Læta domini et salvatoris . . . uincentium Jesus Christus . . .»

Homilia 1. Ed. Giles 5, 1—7.

F. 51'—55': «*Dominica IV post Oct. Paschæ. Lectio . . . Cap. XVI. Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* Sicut ex lectione . . . dare consuevit Jesu Christo . . .»

Hom. 2. Edit. ib. 7—15.

F. 55'—59': «*Dominica IIII post Pascha. Lectio . . . Cap. XVII. Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Potest movere infirmos* . . . annuntiet vobis. Qui vivit . . .

Hom. 3. Ed. ibid. 15—23.

F. 59'—63: «*In natali Philippi et Jacobi. Lectio s. . . . Cap. XVIII. Omelia B. Augustini episcopi de eadem lectione.* Erigenda est nobis fratres . . . maiora horum faciet.»

Tractatus 67—71. in Joannem. Edit. Migne 3, 1812—1822.

F. 63—67': «*De inventione S. Crucis.* Post resurrectionem domini nostri Jesu . . . s. crux V. non. Mai.»

Ut **8**, 220 et **83**, 301.

F. 67'—71': «*Item unde supra. Lectio s. ev. Cap. XX. Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* Sicut ex lectione s. ev. . . et potestas ante omnia . . .»

Hom. 16. Edit. Giles 5, 109—117.

F. 71'—72': «*In letania maiore. Sermo B. Maximi ep. de Ninivitis. Cap. XXI.* Legimus in prophetis . . . superare possimus.»

Edit. Migne P. l 57, 459—462.

F. 72'—77': «*Item in letania maiore. Lectio S. Ev. Cap. XXII. Omelia Bedæ presb. de lect.* Rogatus a discipulis . . . paravit. Per Jesum Christum . . .»

Homilia 7. Edit. Giles 5, 46—56.

F. 77'—81: «*In vigilia ascensionis domini . . . . Omelia B. Augustini de lect. Cap.* [X]*XIII.* Glorificatum a patre . . . . non sum in mundo.»

Tractatus 105—207 in Joannis evangelium. Ed. Migne 3, 1904—1913.

F. 81—82: «*Sermo beati Leonis papæ de ascensa domini. Cap XXIIII.* Post beatam et gloriosam . . . collocavit; qui vivit et . . .»

Sermo 73. Ed. Migne P. l. 54, 394—396.

F. 82—84: «*Item cuius supra, de ascensa Domini. Cap. XXV.* Sacramentum, dilectissimi salutis . . . honore et gloria in . . .»

Sermo 74. Edit. ib. 397—400.

F. 84—88': «*Unde supra. Lectio s. e. . . . Cap. XXVI. Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione.* Quod resurrectionem dominicam . . . qui dedit Jesus Christus . . .»

Homilia 29 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1213—1219.

F. 88'—94': «*Dominica I post Ascensa Domini. Lectio . . . Cap. XXVII. Omelia Bedæ presb. de lect.* Ex multis S. Evangelii . . . prærogavit Jesus Christus . . .»

Homilia 8. Edit. Giles 5, 57—69.

F. 95—100': «*In sabbato Pentecostes. Lectio . . Omelia ven. Bedæ presb. de . . . Cap. XXVIII.* Quia s. spiritus hodie . . . aput patrem. Cum quo vivit et . . .»

Homil. 9. Edit. ib. 69—81.

F. 99'—106: «*In die sancto Pentecostes. Lectio . . Omelia beati Gregorii papæ de . . . Cap. XXVIIII.* Libet fratres karissimi . . . sed datur per dominum nostrum . . .»

Homilia 30 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1220—1227.

F. 106—107: «*Cap. XXX. Omelia B. papæ Leonis de eodem die.* Hodiernam dilectissimi festivitatem . . . moderantem in sæcula. Amen.»

Sermo 77. Edit. Migne P. l. 54, 411—415.

F. 107—108: «*Sermo cuius supra de eadem festivitate. Cap. XXXI.* Hodiernam solemnitatem dilectissimi . . . Adiuvante domino nostro . . .

Sermo 75, edit. ib. 400—401.

F. 108'—110: «*Sermo B. Maximi episcopi de die S. Pentecostes. Cap. XXXII.* Nosse vos credo . . . Judæ proditoris admissum.»

Edit. Migne P. l. 57, 375—378.

F. 110—111: «*Item sermo cuius supra de eodem die.* [*Cap. XXXIII.*] Hodiernæ celebritatis gaudia . . . et misit regnans cum patre . . .»

F. 111—112': «*Dominica octava Pentecosten. Lectio . . . Sermo de ieiunio quarti mensis. Cap. XXXIIII.* Post illos dies lætitiæ . . . salvator noster qui cum . . .»

F. 112'—114: «*Unde supra. Lectio s. . . . Sermo Hieronimi presb.* [*Cap. XXXV?*] Ubi dominus sedens docuerit . . .» [Finis abscissus.]

Est *Bedæ* venerabilis cap. 27 expositionis in Lucæ evang. cap. V. Ed. Giles 4, 398—402.

F. 114' vacat.

F. 115—117: «*Dominica I post Octavam Pentecostes. Sermo beati Johannis episcopi de David ubi Goliath inmanem hostem devicit. Cap. XXXVI.* Dominus Deus cum David regem . . . et deficiens inimicus.»

F. 117—124: «*Unde supra. Dominica I post. Oct. Pentecostes. Lectio S. E. S. Lucam. . . . Omelia B. Gregorii Papæ de eadem lectione. Cap. XXXVII.* In verbis sacri euangelii . . . mentibus loquatur. Qui vivit . . .»

Homilia 40 in evang. Ed. Migne P. l. 76. 1302—1312.

F. 124—126': «*Dominica II post Pentecosten. Sermo B. Johannis de Absalon, ubi David patrem persequitur et de prælio fugiens, arboris ramo suspenditur. Cap. XXXVIII.* Perdidit Absalon scelestissimus . . . exitium voluit intulisse.»

F. 126'—132': «*Unde supra. Dominica II post Octav. Lect. . . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XXXVIIII.* Hoc distare fratres . . . flagramus Jesum Christum . . .»

Hom. 36 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1266—1274.

F. 132'—141: «*Dominica III post Oct. Pentec. . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XL.* Aestivum tempus . . . iudex noster, qui vivit . . .»

Hom. 34 in evang. ed. ib. 1246—1259.

F. 141—142': «*Dominica IIII post Octavam Pentecostes. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. XLI.* Hoc loco nobis nihil aliud præcipi existimo . . . de oculo fratris.»

Homilia *Bedæ*. Edit. Colon. (1688) 7, 51—52. Deest in edit. Giles.

Cat. codd. Eins.

F. 142—144': «*Dominica V post Octavam Pentecostes. Lectio . . . Omelia Bedæ presbiteri de eadem lectione. Cap. XLII.* Stagnum Genesareth idem . . . iubentem ut sequerentur.»

Homil. 10. Edit. Giles 5, 81—85.

F. 145—147': «*Dominica VI post Pentecosten. Lectio . . . Omelia beati Augustini episcopi de eadem lectione.* [*Cap. LXIII.*] Dico enim vobis quia . . . est regnum cœlorum.»

De sermone domini in monte I. c. 9 et 10. Edit. Migne 3, 1239—1243.

F. 147'—149': «*Dominica VII post Oct. Pentecostes. . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* [Cap. XLIIII.] In hac lectione consideranda . . . pastos esse cybariis.»

Homilia 11. Edit. Giles 5, 85—91. In codice desunt ultimæ 6 lineæ.

F. 150—153': «*Dominica VIII post Octavam Pentecostes . . . Omelia Origenis de eadem lectione.* [Cap. XLV.] Quod paulo superius spaciosam . . . sitis. Præstante et adiuuante ipso . . .»

F. 153'—156: «*Dominica VIIII post Pentec. . . Omelia S. Hieronimi presbiteri de lectione.* Cap. *XLVI.* Quis sit uilicus . . . parce et metet.»

Epistulæ 121 ad Algasiam c. 6. Edit. Migne P. l. 22, 1018—1021.

F. 156—161': «*Dominica X post Pentecost . . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XLVII.* Lectionem brevem sancti . . . loquimur. Qui uiuit . . .»

Homil. 39 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1294—1301.

F. 161'—162': «*Dominica XI post Oct. Pentec. Lectio S. E. S. Lucam. . . . Omelia ven. Bede presbiteri de eadem lectione. Cap.* XL*VIII.* Dixit autem et ad quosdam qui in se confid . . . districtione pensetur ignoro.»

Expositionis in Lucæ evangel. cap. 18. Cap. LXXII. Edit. Giles 11, 260—262.

Etiam in codice Basileensi B. VI. 3. S. X. Halm, Handschr. d. K. V. Wien. Sitzgsber. 50. p. 22. — Morel. Eins., Handschr. d. K. V. 248.

F. 162'—165': «*Dom. XII p. Oct. Pentec. . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. XLIIII.* Surdus ille et mutus . . . dignabitur Jesus Christus · . .»

Hom. 38. Edit. Giles 5, 278—284.

F. 165'—167': «*Dom. XIII post Oct. Pent. Lect. . . Omelia Bedæ presb. Cap. L.* Legis peritus qui de . . . sublevanda devotus operare.»

Expositio in Lucæ evang. cap. 10. Cap. XLIV. Edit. Giles 11, 124—129.

F. 167—169': «*Dom. XIIII post Oct. Pent. . . . Omelia ven. Bedæ presb. de lect.* Leprosi non absurde . . . in cœlis est.»

Hom. 13. Edit. Giles 5, 96—100.

F. 169'—171: «*Dom. XV post. Pentec. . . . Omelia Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LII.* Nullus etenim ut dominus . . . abundantia superadditur.»

Compilatio ex Bedæ expositione in Lucam edit. Giles 11, 227—228 et 164—167.

F. 171—172: «*Dom. XIII post Oct. Pentec. . . . Omelia Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. VIII.* Naim civitas est . . . in corde mittendo.»

Homilia 14. Edit. Giles 5, 101—103.

F. 172'—174': «*Dom. XVII post Oct. Pentec. Lectio . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* Ydropis morbus ab . . . quæri vetat congruit.»

Homilia 15. Edit. ibid. 103—107. In codice deest finis.

F. 174'—175': «*Mense septimo. Feria quarta. Sermo b. papæ Leonis. Cap. LV.* Apostolica institutio dilectissimi . . . sabbati solenniter ieiunemus.»

Sermo 92. Edit. Migne P. l. 54, 453—455. Ultimæ lineæ desunt in codice.

F. 175'—176': «*Unde supra Lectio S. . . Omelia Bedæ presbiteri de lectione. Cap. LVI.* Loca rebus congruunt . . . possit reddere patribus.»

De Expositione in Marci evang. cap. 9. Cap. 38. Ed. Giles 10, 139—142, paucis mutatis.

F. 176'—181: «*Feria sexta. Lectio . . . Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. LVII.* Cogitanti mihi de Mariæ . . . fletibus lavatur Jesu Christo . . .»

Homil. 33 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1239—1246.

F. 181—184: «*Sabbato in XII lectione. Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. LVIII.* Dominus et redemptor noster per . . . gaudia mansura. Per dominum.»

Homilia 31 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1228—1231.

F. 184—187: «*Dominica XVIII post Octavam Pentecostes. Lectio . . . Omelia b. Johannis episcopi de eadem lectione. Cap. LVIIII.* Convenerunt namque pharisei . . . eum per ipsum.»

F. 187—188': «*Dominica XVIIII post Oct. Pentec. . . . Omelia b. Johannis episcopi de eadem lectione. Cap. LX.* Christum in humanis . . . perfidiæ iam moreris.»

Maximi Taurinensis. Homil. 108. Edit. Migne P. lat. 57, 501—506.

F. 188'—196: «*Dominica XX post Oct. Pentec. . . Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. LXI.* Textum lectionis euangelicæ . . . naturam nostram Jesus Christus . . .»

Homilia 38 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1282—1293.

F. 196—197': «*Dominica XXI . . . Omelia b. Gregorii papœ de eadem lectione. Cap. LXII.* Lectio s. euangelii quam . . . tenetis. Per dominum . . .»

Hom. 28 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1211—1213.

F. 197'—198': «*Dominica XXII post Oct. Pentecost. Lectio . . . Sermo ex commentario b. Hieronimi presbiteri. Cap. LXIII.* Ideo assimilatum est . . . de cordibus uestris.»

Comment. in evang. Matthæi Lib. III. c. XVIII. Ed. Migne P. l. 26, 132—133.

F. 198': «*Abhinc Gregorii.* Sed inter hæc sciendum est . . . hostia ipsi fuerimus.»

Dialogorum 4, 60. Ed. Migne P. l. 77, 428—429.

F. 199—200': «*Dominica XXIII post . . . Omelia Bedæ presbiteri de lectione secundum Lucam. Cap. LXIIII.* Et observantes miserunt . . . non invenisset locum.»

Exposit. in Lucæ evang. C. 20. cap. 83. ed. Giles 11, 303—305.

F. 200—203': «*Dominica XXIIII . . . Omelia ven. Bedæ presb. de lectione. Cap. LXV.* Priori lectioni quam . . . inpinguet caput eorum.»

Ibid. c. 33 p. 81—89.

F. 204—208' [manu S. XI: *Dominic . . .* Cap.?] *Lectio S. Evangelii sec. Matheum. In illo tempore . . . Omelia beati Augustini episcopi de eadem lectione.* Sermonem quem locutus est . . . induerit immortalitatem, prestante · . . .»

De sermone domini in monte. L. I. c. 1—5. Edit. Migne 3, 1229—1237.

F. 209—214: «*In vigilia S. Johannis Baptistæ. Initium s. euang. sec. Lucam . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LXVI.* Venturus in carne dominus . . . coronat æternam, qui vivit . . .»

Homil. 39. Edit. Giles 5, 284—295.

F. 214—216: «*In natali S. Johannis Bapt. Sermo B. Maximi episcopi. Cap. LXVII.* Solemnitates nobis diversorum . . . honor et gloria in sæcula sæculorum. Amen.»

Edit. Migne P. l. 57, 383—388.

F. 216—216': «*Sermo cuius supra. Cap. LXVIII.* Festivitatem præsentis diei . . . testis fidelissimus reuelauit.»

Edit. ib. 389—390.

F. 216'—218: «*Unde supra. Cap. LXVIIII.* Iam domino propitiante . . . ascenderat Jesus Christus salvator noster qui . .»

Non invenit in edit. P. G. Morel. Cf. Handschr. d. lat. K. V. 257.

F. 218—221: «*Unde supra. Lectio S. Euang. sec. Lucam . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LXX.* Præcursoris domini nativitas . . . pervenire mereamur Jesum Christum . . .»

Homilia 32. Edit. Giles 5, 236—243.

F. 221'—225: «*In vigilia S. Petri. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. Cap. LXXI.* Virtutem nobis perfecte . . . pollicetur Jesu Christo domino . . .»

Hom. 26. Edit. ib. 185—193.

F. 225—227': «*In natale Apostolorum Petri el Pauli. Sermo Maximi episcopi. Cap. LXXII.* Gloriosissimos christiane fidei . . . sui principes collocaret.»

Edit. Migne P. l. 57, 391—396. — *Fausti* Rheg. sermo. Migne P. l. 58, 880—883.

F. 227'—228': «*Sermo cuius supra. Cap. LXXIII.* Cum omnes beati . . . sanguinis effusione fundarunt.»

S. Maximi. Edit. Migne. P. l. 57, 402—406. In editione desunt sex ultimæ lineæ.

F. 228'—232: «*Unde supra. Lectio s. euangelii . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LXXIIII.* Lectio s. euangelii quam . . . secula promisit. Qui vivit . . .»

Homilia 27. Edit. Giles 5, 193—200.

F. 232—234': «*In natale S. Pauli apostoli. Sermo beati Johannis. Cap. LXXV.* Beatus Paulus qui . . . gratia et misericordia domini nostri . . .»

F. 235—236': «*In natali VII fratrum. Lectio s. Evang. . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. LXXVI.* Sancti evangelii fratres karissimi . . . in mente trucidamus.»

Homilia 3 in evang. ed. Migne P. l. 76. 1086—1089.

F. 237—237': «*In natali S. Laurentii. Sermo beati Maximi episcopi. Cap. LXXVII.* Sanctum est fratres ac . . . ignibus confusa torpesceret.»

Ed. Migne P. l. 57. 408—410.

F. 237'—237'bis: «*Sermo cuius supra. Cap. LXXVIII.* Sicut patrum nostrorum . . . et confidenter euasit.»

Edit. ib. 410—412.

F. 238—238': «*Cuius supra. De eadem festivitate. Cap. LXXVIIII.* Beatissimi Laurentii fratres . . . lucis inluminatione fulgere.»

Item Maximi Taurinensis ed. ib. 413—414.

F. 238'—240': «*Unde supra . . . Omelia B. Augustini episcopi. Cap. LXXX.* Christus Jesus se ipsum . . . coronas gloriosissimas receperunt.»

Non in edit. Migne T. V.

F. 240'—241': «*In assumptione S. Mariæ . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LXXXI.* Hæc lectio fratres . . . in præmio. Præstante . . .»

Partim hausta ex eiusdem expositione in Lucæ evang. Cap. 10. cap. 45. Edit. Giles 11, 129—131.

F. 241'—243': «*In decollatione S. Johannis Babtistæ. Sermo B. Johannis episcopi. Cap. LXXXII.* Hodie nobis Johannis . . . Herodes mortuus est.»

Petri Chrysologi sermo 127. Ed. Migne P. l. 52, 549—552. Ut 9, 155.

F. 243'—248': «*Unde supra. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LXXXIII.* Natalem fratres karissimi . . . ad cœlos Jesus Christus . . .»

Homilia 29. Edit. Giles 5, 209—219.

F. 248'—250': «*In nativitate S. Mariæ . . . Omelia B. Ambrosii de eadem lect. Cap. LXXXIIII.* Morale est omnibus . . . dies sunt impiorum.»

F. 250'—252': «*LVIII Kal. Oct. Exaltatio S. Crucis. Cap. LXXXV.* Tempore illo postquam . . . ostensione, donante domino nostro Jesu Christo . . .»

F. 252'—257: *In natali S. Mathei apostoli. Lectio S. E. S. Matheum . . . Omelia Bedæ presb. De eadem lectione. Cap. LXXXVI.* Legimus apostolo dicente . . . throno patris una cum spiritu s . . .»

Homilia 30. Edit. Giles 5, 219—227.

F. 257—258': «*In festivitate S. Michaelis . . . Omelia B. Maximi episcopi de eadem lectione. Cap. LXXXV.* Si diligenter audistis euangelicam . . . seculi fluctibus demergatur.»

Hom. 85. Edit. Migne P. l. 57, 445—450.

F. 258'—263: «*Sermo in festivitate omnium sanctorum. Cap. LXXXVIII.* Legimus in æcclesiasticis . . . gaudere mereamur. Per dominum n. J. C . . .»

Beda hom. Edit. Colon. 7, 151. — Migne P. l. 94, 452—455.

F. 263—265: «*Unde supra. Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. LXXXVIIII.* Et ipsi elevatis . . . industriam spectat operis.»

Expositionis in Lucæ evang. c. X. c. 22. Edit. Giles 11, 16—20.

F. 265—266': «*Sermo in natali Apostolorum. Cap. XC.* «Si omnium sanctorum martyrum . . . coronemur. Quod præstare dignetur ipse . . .»

Augustini sermo 222 in append. Ed. Migne 5, 2156—2158.

F. 266'—270: «*Item in natale Apostolorum. Lectio s. e. . . Omelia b. Augustini de eadem lectione. Cap. XCI.* Iste locus euangelicus fratres . . . habitabit in nobis.»

Fulgentii sermo (?). Edit. Venet. 343. Aumee. 108.

F. 270—274: «*Unde supra. Lectio* s. *eu . . . Omelia b. Augustini de eadem lectione. Cap. XCII.* Si diligimus inuicem . . . illis facientibus facit.»

Tractatus 87—91 in Joannis evangelium. Edit. Migne 3, 1852—1862.

F. 274—276': «*Item unde supra. in natale Apostolorum. Lectio S. E. . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XCIII.* Cum constet omnibus . . . cum festinatione præparemur.»

Homil. in evang. 4. Edit. Migne P. l. 76, 1089—1092.

F. 276'—280: «*Sermo b. Fulgentii episcopi in natale unius Martyris vel Confessoris. Cap. XCIIII.* Dominus sermo quem . . . atque utiliter habeamus.»

Edit. Venet. p. 248. Aumer 56.

F. 280—281': «*Item sermo in natale unius martyris. Cap. XLV.* Quia martyris natalis . . . nobis conferantur. Præstante . . .»

F. 281'—283: «*Unde supra. Lectio s. ew. . . . Sermo ex comment B. Hieronymi presbiteri. Cap. XCVI.* Quomodo enim in præsenti . . . eiusdem numeri conservatis.»

Comment. in evang. Matth. I. Cap. X. Edit. Migne P. l. 26, 65—67.

F. 283—284: «*Unde supra. Lectio S. E. . . . Sermo ex comment . . . B. Hieronymi de eadem lectione. Cap. XCVII.* Superius dixerat dominus . . . et messurus sis.

L. c. Edit. ib. 67—70.

F. 284—289: «*Unde supra. Lectio . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XCVIII.* Si consideremus fratres . . . remedia contulit Jesus . . .«

Homilia 37 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1275—1281.

F. 289—293': «*Unde supra. De uno martyre. Lectio . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XCVIIII.* Quia dominus ac redemptor . . . adepturi sumus per eum qui . . .»

Hom. 32 in evangel. Edit. ib. 1232—1238.

F. 293'—295: «*In natale plurium martyrum. Sermo B. Maximi episcopi. Cap. C.* Sufficere nobis deberent . . . et beatitudo suscipiet.»

Edit. Migne. P. l. 57, 429—432.

F. 295—297: «*Unde supra. Sermo B. Johannis Chrisostomi. Cap. CI.* Qui sanctorum merita . . . salutem probaretur exemplum.»

F. 297—300: «*Unde supra. Sermo B. Leonis papæ. De octo beatitudinibus. Cap. CII.* Prædicante dilectissimi domino . . . pace requiescant. Per dominum . . .»

Sermo 95. Edit. Migne P. l. 54, 461—466.

F. 300—303: «*Unde supra. Plurium martyrum. Lectio . . . Omelia B. Ambrosii episcopi de eadem. Cap. CIII.* Contraria enim sunt . . . sit subsidium pœnitendi.»

F. 303—308: «*Unde supra. In natale plurium martyrum. Lectio S. E . . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. CIIII.* Dominus ac redemptor . . . in temptatione. Per Jesum . . .»

Hom. 35 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1259—1265.
Prima sententia omissa est in codice.

F. 308—309': «*In natale unius Pontificis. Sermo S. Maximi episcopi. Cap. CV.* Sancti ac beatissimi istius . . . eum sequeremur ostendit.»

Edit. Migne P. l. 57, 417—422.

F. 309'—311: «*Item sermo in natale unius Confessoris. Cap. CVI.* Hodie fratres karissimi natalem . . . nos redemerat, Christus salvator noster . . .»

F. 311—313': «*Item de confessore. Lectio S. E. . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. CVI.* Sancti euangelii fratres karissimi . . . ueniat semper timeatur.»

Homilia 13 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1123—1127.

F. 313'—314: «*Unde supra. Lectio S. E. . . . Omelia Hieronimi presbiteri. C. LVIII.* De se ipso dominus . . . moralem generaliter instituant.»

Est Bedæ venerab. cap. 50 expositionis in Lucæ evang. c. XI. Edit. Giles 11, 147—149.

F. 314—314': «*In natale Virginum. Lectio . . . Omelia B. Augustini episcopi de eadem lectione. Cap. CVIIII.* Inter parabolas a domino . . . dando non sufficere.» Desinit abrupte.

Numeri capitum I—CVIIII qui ad marginem apponuntur etiam in summitate foliorum leguntur.

Cf. Morel, Eins. Handschr. d. K. V. 244. 246—248. 250. 252—254. 256. 258. 260. — Gerbert, Iter aleman. 79. — Rahn, Psalterium aureum 66. (sed erronee.)

42. (Folio Nr. 46.) **Homiliarium. Pars Hiemalis.**

S. X. Membr. 283 × 205. 268 folia (recte 267 quia 49, 85 et 179 bis numerantur 156—159 omittuntur.) Quaterni signantur a—z et I—VII. — Litteræ initiales ornatiores pag. 10. 11. 56. 103.

H. de Ligertia maniculas sæpius adpinxit.

Cf. quæ de codice præcedente, quocum unum corpus efficit, dicta sunt.

F. 1 vacat. F. 1'—3': «*Incipiunt capitula sequentis libri.* [?] *Dominica V ante natale domini.* I. Cum sublevasset . . . Omelia Bedæ.»

F. 3'—7': «*In vigilia S. Andreæ Apostoli. Lectio s. euang. . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* Tanta ac talis est . . . deum uidebunt. Quod ipse præstare . . .»

Homilia 34. Ed. Giles 5, 249—257.

F. 7'—9: «*In natali S. Andreæ apostoli . . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione.* Audistis fratres karissimi quia . . . propria contempnenda perducatur.»

Hom. 5 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1093—1095.

F. 9—9': «*In natali S. Benedicti. Lectio s. e. . . Item de eadem lectione beati Hieronimi presb.* Grandis fiducia . . . et omnia possidentes.»

Commentariorum in Evangelium Matthæi Lib. 3, Cap. XIX. Edit. Migne P. l. 26, 138—140.

F. 10: «*Beati Augustini de eadem lectione.* Amen inquit dico uobis, quod uos qui secuti . . . regenerata per fidem.»

F. 10'—14': «*In nomine omnipotentis dei. Incipiunt omeliæ siue tractatus beatorum Ambrosii, Augustini, Hieronimi, Leonis, Maximi, Gregorii et aliorum catholicorum ac uenerabilium patrum, legendi tam in dominicis diebus, quamque et in reliquis diuinis festiuitatibus.*

Dominica V ante natale domini. Lectio s. e. . . Omelia beati Augustini episcopi de eadem lectione. Miracula quæ fecit . . . pervenire mereamur. Prestante domino nostro.

Tractatus 24 in Joannis evang. Ed. Migne 3, 1592—1596.

In codice f. 13'—14' additur explanatio evangelii ex alio commentario.

F. 14'—19: «*Dominica IIII ante natale domini. Lectio . . . Omelia beati Johannis episcopi de eadem lectione. Cap III.* Puto res ipsa exigit ut . . . salvauit. Qui cum deo . . .»

F. 19—20': «*Dominica V tertia ante natale domini. Lectio . . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. III.* Dominus ac redemptor . . . pervenitis. Ipso adiuante qui.»

Homilia 1 in evangel. Ed. Migne P. l. 76, 1077—1081.

F. 21'—24: «*Dominica II ante natale domini. Lectio . . . Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione.* Quærendum nobis est . . . Johanne ualeatis.»

Homilia 6 in evang. Ed. ib. 1095—1099.

F. 24—28: «*Feria IIII mensis VII*mi *Lectio s. e. . . . Omelia vener. Bedæ de eadem lectione. Cap. V.* Exordium nostræ redemptionis . . . descendere dignatus est Jesus . . .»

Homilia 47. Ed. Giles 5, 360—368.

F. 28—33: «*Feria sexta. Lectio s. e. Omelia ven. Bedæ de eadem lectione. Cap. VI.* Lectio quam audivimus . . . unigenitum suum Jesum . . .»

Homilia 40. Edit. Giles 5, 295—306.

F. 33—40: «*Sabbato in XII lection. Lectio s. e. . . . Omelia beati Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. VII.* Redemptoris præcursor quo . . . misericordiæ pignus tenemus.»

Homilia 20 in evang. Edit. Migne P. l. 76, 1160—1170.

F. 40—43: «*Dominica I ante natale domini. Lectio . . . Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione.* Cap. VIII. Ex huius nobis lectionis . . . ex humilitate ualeatis.»

Homilia 7 in evang. edit. ib. 1099—1103.

F. 43—46': «*In natali S. Thomæ apostoli. Lectio . . . Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. VIIII.* Cum cuncta sacra . . . decertantes innuat Jesus . . .»

Homilia 27 in evang. Edit. ib. 1205—1210.

F. 47—49 bis: «*Sermo S. Augustini de adventu domini. Cap. X.* Vos inquam convenio . . . nihil quaerere debeatis.»

F. 49bis —50': «*Item eiusdem de unitate trinitatis et de incarnatione domini. Cap. XI.* Legimus sanctum Moysen . . . quæ in terris.»

In append. Sermo 245. Ed. Migne 5, 2196—2198.

F. 51—52: «*Sermo S. Maximi episcopi de adventu domini. Cap. XII.* Læticia quanta sit . . . in spiritu sancto.»

Homil. 1. Ed. Migne P. l. 57, 221—226.

F. 52'—55': «*In uigilia natalis domini. Lectio . . . Omelia Origenis de eadem lectione. Cap. XIII.* Quæ fuit necessitas . . . sæculi. Qui cum.»

F. 55'—57': «*Lectiones in natale domini*, de Æsaia propheta in I. Nocturno. *Cap. XIII.* Primo tempore . . . ecce assum. Hec et.»

F. 58—60': «*Lectio s. ev. Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. XV.* Nato in Bethleem . . . deum ac dominum nostrum.»

Homilia 45. Ed. Giles 5, 345—350.

F. 60'—65: «*Initium s. ev. . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione. Cap. XVI.* Quia temporalem mediatoris . . . ostenderet. In qua uiuit . . .»

Homilia 46, ed. ib. 351—360.

F. 65—66': «*Lectio s. ev. S. Lucam. Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XVII.* Quia largiente domino . . . est deus homo.»

Homilia 8 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1103—1105.

F. 66'—68': «*Omelia beati Augustini de natale domini. Cap. XVIII.* Audistis fratres karissimi quemadmodum . . . non humanæ deuotionis.»

Sermo Fulgentii ed. Venet. 356. Aumer 15.

F. 69—70': «*Sermo papæ Leonis de natale domini. Cap. XVIIII.* Exultemus in domino . . . regnantem cum deo patre . . .»

Sermo 22. Edit. Migne P. l. 54, 193—199.

F. 70'—73: «*Sermo beati Fulgentii episcopi de natiuitate domini. Cap. XX.* Cupientes aliquid de huius . . . et caritate custodiat.»

Sermo II. Edit. Migne 65, 726—729.

F. 73—74: «*Sermo beati Maximi episcopi de natale domini. Cap. XXI.* Hodie fratres karissimi Christus . . . cœlestis fidei veritatem. Explicit.»

Homil. 10. Ed. Migne P. l. 57, 241—244.

F. 74'—76': «*In natale S. Stephani protomartyris Christi. Sermo B. Fulgentii episcopi. Cap. XXII.* Heri celebrauimus temporalem . . . Christi domini saluatoris.»

Sermo III. Edit. Migne 65, 729—732 ut **8**, 136.

F. 76'—78': «*Unde supra. Sermo B. Maximi episcopi. Cap. XXIII.* Lectio actuum apostolorum . . . nobis. Ipse præstare dignetur qui . . .»

Homil. 64. Edit. Migne P. l. 57, 379—384.

F. 78'—80: «*Unde supra. Sermo S. Augustini episcopi. Cap. XXIIII.* Jesus filius nave . . . inimicis oraveris conversus ad dominum Jesum Christum.»

Sermo 382. Edit. Migne 5, 1684—1686.

F. 80—82: [*Unde supra.*] «*Lectio S. E. . . . Sermo lectionis eiusdem ex commentario B. Hieronimi presb. Cap. XXV.* Hoc quod antea dixeramus . . . Christi ora conspicient.»

Comment. in Evang. Matth. Lib. 4. Cap. XXIII. Edit. Migne P. l. 26, 172—175.

F. 82—85 bis: «*In natale S. Johannis. Sequentia S. E. . . . Omelia Bedæ presbiteri de eadem lectione. Cap. XXVI.* Lectio s. evangelii . . . pervenire. Per dominum . . .»

Homilia 35. Ed. Giles 5, 258—266.

F. 85 bis—86': «*In natale innocentum sermo beati Severini* [*manu prima: Severiani*]. *Cap. XXVII.* Zelus quo tendat . . . muneris est divini.»

Augustini sermo 109, edit. in Mai, nova Bibl. I. 220—232. — In codice Rhenaugiensi 19. p. 117 adscribitur Petro Chrysologo. Morel, Einsdl. Handschr. d. K. V. 259. — Petri Chrysologi sermo 152. Ed. Migne P. l. 52, 604—607. Idem in codice **8**, 140 et **83**, 276. sub nomine Severini.

F. 86'—88: «*Item sermo beati Johannis episcopi de innocentibus. Cap. XXVIII.* Dedicatur nouus ab infantibus . . . per interitum comparatur.»

F. 88—90': «*Lectio S. E. . . Omelia uenerabilis Bedæ presbiteri de eadem lectione. Cap. XXVIIII.* De morte præciosa . . . in tabernaculis iustorum.»

Homilia 36. Ed. Giles 5, 266—271.

F. 90'—93': «*In natale S. Silvestri papæ. Lectio S. E. . . Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XXX.* Lectio sancti evangelii . . . quod fecimus excuset.»

Homilia 9 in evang. Ed. Migne P. l. 76, 1106—1107.

F. 93'—95: «*Kalendis Januarii. Octava Domini. Sermo Maximi episcopi. Cap. XXXI.* Quamquam non dubitem . . . fructum Paulus inueniat.»

Homil. 16. Ed. Migne P. l. 57, 255—258.

F. 95—98': «*Unde supra. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. Cap. XXXII.* Sanctam venerandamque huius diei . . . vitæ ambulemus. Præstante . . .»

Homilia 22. Ed. Giles 5, 156—163.

F. 98'—103: «*Dominica I post natale domini. Lectio S. E. S. . . . Omelia Origenis de eadem lectione. Cap. XXXIII.* Congregemus in unum . . . sapientiæ nomine commendans.»

Ut **83**, 279'.

F. 103—105: «*Lectiones Esaiæ prophetæ in epiphania domini legendæ. Cap. XXXIIII.* Omnes sitientes . . . diebus sæculi.»

F. 105'—106': «*Omelia Leonis papæ in epiphania domini. Cap. XXXV.* Celebrato proxime die . . . parata sunt cælestia.»

Sermo 31. Ed. Migne P. l. 54, 235—237.

F. 106'—109': [*Unde supra.*] «*Lectio s. euang. Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. Cap. XXXVI.* Sicut in lectione evangelica . . . malis amaricati redeamus.»

Homilia 10 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1110—1114.

F. 109'—111: «*Sermo s. Augustini de eadem die. Cap. XXXVII.* Nuper celebravimus diem . . . ex gentibus peccatores.»

Sermo 199. Edit. Migne 5, 1026—1028.

F. 111—112': «*Item cuius supra. De Epiphania. Cap. XXXVIII.* Ad partum virginis adorandum . . . infatigabilem caritatem.»

Sermo 200 ed. ib. 1028—1031.

F. 112'—114: «*Sermo Leonis papæ. Unde supra. Cap. XXXVIIII* Gaudete in domino . . . esse consortes. Per Christum . . .»

Sermo 32. Ed. Migne P. l. 54, 237—240.

F. 114—116: «*Sermo cuius supra. De eadem die.* [*Cap.*] *XL.* Quamvis sciam dilectissimi . . . splendeatis. Per Jesum . . .»

Sermo 33. Ed. ib. 240—244.

F. 116—119': «*Feria IIII infra ebdomadam. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione.* [*Cap.*] *XLI.* Johannes Baptista et . . . deo patri cum quo uiuit . . .»

Homilia 37. Ed. Giles 5, 271—278.

F. 120—121': «*Sermo beati Maximi episcopi. De quo supra. XLII.* In hac dilectissimi . . . propitius potare dignetur.»

Homil. 23. Ed. Migne P. l. 57, 272—276.

F. 121'—122': «*Item cuius supra. XLIII.* Audistis fratres lectionem . . . habebimus in cælo.»

Homil. 25. Ed. Migne P. l. 57, 279—282.

F. 122'—123': «*Sermo cuius supra. XLIIII.* Quamuis dilectissimi fratres . . . amplectatur in cælo.»

Homil. 26. Ed. ib. 281—284.

F. 123'—128: «*In octava Theophaniæ. Lectio s. E. . . . Omelia*

ven. Bedæ de eadem lectione. XLV. Lectio s. euangelii quam . . . regnat in æternum.»

Homilia 23. Ed. Giles 5, 163—172.

F. 128—131': «*Dominica prima post Theophania. Lectio S. E. . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. XLVI.* Aperta nobis est . . . actio in omnia sæcula . . .»

Homilia 17. Ed. Giles 5, 117—123.

F. 131—137: «*Dominica II post Theophania. Lectio s. . . . Omelia Bedæ presbiteri de eadem lectione. XLVII.* Quod dominus noster . . . gloriam suam. In qua uiuit.»

Homilia 18. Ed. Giles 5, 124—134.

F. 137—143: «*Dominica III post Theophan. Lectio s. . . . Omelia Origenis de eadem lectione. XLVIII.* Docente in monte . . . fiat tibi. Adiuuante ipso domino.»

F. 143—146: «*Dominica III post Theophania. Lectio S. E. . . . Omelia Origenis de eadem lectione. XLVIIII.* Ingrediente domino in nauiculam . . . inclinat ubi uult. Jesus . . .»

F. 146—149': «*In natale S. Sebastiani. Lectio S. E. . . . Omelia ex commentario Hieronimi. L.* Electurus apostolos dominus . . . spectat operis.»

Est *Bedæ*. Homilia ed. Colon. 7, 146. Expositio in Lucæ evang. cap. VI. Ed. Giles 11, 14—20.

F. 149'—152: «*In natale S. Agnetis virginis. Sermo beati Maximi episcopi. LI.* Dum in toto mundo . . . et potestas in seculo . . .»

Sermo 56. Ed. Migne P. l. 37. 643—648.

F. 152—153: «*Unde supra. Sermo beati Ambrosii episcopi. LII.* Inmaculatus dominus . . . domino copulantur.»

Lib. I. de virginibus capite I—III. Nr. 6—11. Ed. Ballerini 4, 191A—195 B.

F. 153—161: «*Unde supra. Lectio S. E. Omelia b. Gregorii papæ de eadem lectione. LIII.* Sæpe uos fratres . . . diem neque horam.»

Homilia 12 in Evang. Ed. Migne P. l. 76, 1118—1123.

F. 161—162: «*Sermo S. Augustini episcopi in purificatione beatæ Mariæ. LIIII.* Exultent uirgines. Uirgo peperit . . . saluos facere, Jesus Christus . . .»

Ut 8, 174.

F. 162—163': «*Unde supra. Sermo beati Ambrosii episcopi. LV.* Et ecce homo erat . . . numerum designare.»

In Breviario: Ex commentario in Lucam, Lib. 2. cap. 2 post init.

F. 162'—166: «*Unde supra. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. LVI.* Solemnitatem nobis . . . . reficit Jesus Christus . . .»

Homilia 24. Ed. Giles 5, 172—178.

F. 166—168': «*In natale S. Agathæ virginis. Lectio . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. LVII.* Cælorum regnum fratres . . . sine labore capiatis.»

Homilia 11 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1114—1118.

F. 168'—176': «*In natale S. Mathiæ apostoli. Lectio . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. LVIII.* Dominus et salvator noster . . esse ualeamus. Per dominum.»

Homilia 17 in evangelia. Ed. Migne P. I. 76, 1139—1149.

F. 177—179: «*In Septuagesima. Sermo beati Johannis episcopi quomodo primus homo toti prælatus est creaturæ. LVIIII.* Dignitas humanæ originis . . . divina pietate percipiat.»

F. 179—182: «*Unde supra. Lectio S. E. . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione LX.* In explanatione sua . . . . misericordia mea.»

Homilia 19 in evangel. Ed. Migne P. l. 76, 1154—1159.

F. 182—183: «*Dominica in Sexagesima. Sermo B. Johannis episcopi de lapsu primi hominis. LXI.* Nemo qui nesciat . . . contempseris persuasorem.»

F. 183—186': «*Unde supra. Lectio S. E. . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione LXII.* Lectio s. evangelii quam modo . . consortes esse valeatis.»

Homilia 15 in evang. Ed. Migne P. l. 76, 1131—1134.

F. 186'—188': «*Dominica in Quinquagesima. Sermo B. Johannis episcopi de fide Abraham et de immolatione Jsaac. LXIII.* Fides est religionis . . . illis dominus revocasset.»

F. 188'—191': «*Unde supra. Lectio . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. LXIIII.* Redemptor noster prævidens . . . dedit laudem deo.»

Homilia 2 in evang. Ed. Migne P. l. 76, 1082—1086.

F. 191'—193: «*Feria IIII. Caput ieiunii. Sermo B. Leonis papæ. LXV.* Licet nobis dilectissimi . . . pascha celebrabitur.»

Sermo 40. Ed. Migne P. l. 54, 268—271. Finis deest in codice.

F. 193—195: «*Unde supra. Lectio . . . Omelia lectionis eiusdem. LXVI.* Sicut in superioribus . . . æternæ, cui est laus . . .»

F. 195'—196': «*Sermo S. Ambrosii* [manu secunda] *Augustini de pœnitentia. LXVII.* Admoneo fratres in conspectu . . . in regnum inducaris.»

Est *Cæsarii* (?) Ed. Migne P. l. 67, 1082—1083.

F. 196'—199: «*Dominica in Quadragesima I. Lectio S. E. . . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. LXVIII.* Dubitari a quibusdam . . . competit relaxemus.»

Homilia 16 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1135—1138.

F. 199—200': «*Sermo B. Maximi episcopi de Quadragesima. LXVIIII.* Ante dies deuotionem . . . reficit in æternum.»

Homil. 38. Ed. Migne P. l. 57, 307—310.

F. 201—202: «*Item cuius supra. Legatur in caput ieiunii. LXX.* Quia nonnullorum est . . . retributio prosequatur.»

Homil. 36. Ed. Migne P. l. 57, 301—304.

F. 202—203: «*Item de Quadragesima. Sermo B. Leonis papæ. LXXI.* Semper quidem nos . . . cohæredes autem Christi domini . . .»

Sermo 41. Ed. Migne P. l. 54, 272—274.

F. 203'—206': «*Sabbato in XII lectione. Lectio S. E. . . . Omelia B. Leonis papæ de eadem lectione. LXXII.* Evangelica lectio dilectissimi . . . ipsum audite. Qui uiuit . . .»

Sermo 51. Ed. ib. 308—313.

F. 206'—208': «*Dominica II in Quadragesima. Sermo B. Johannis episcopi de Jacob et Esau. LXXIII.* Portabat Rebecca geminos . . . quod fuerit alienum.»

F. 208'—211': «*Unde supra. Lectio S. E. Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. LXXIIII.* In lectione s. evangelii . . . clamamus; qui uiuit . . .»

Homilia 33. Ed. Giles 5, 243—249.

F. 211'—214: «*Dominica III in Quadragesima. Sermo B. Johannis episcopi de Joseph. LXXV.* Mittitur a Jacob . . . iudex iustus defuerit.»

F. 214—215: «*Item eiusdem Johannis. De confessione peccati. LXXVI.* Confitemini domino quoniam . . . reddatur et pius.»

F. 216—219: «*Unde supra. Lectio S. E. Omelia ven. Bedæ presbiteri ex commentario. LXXVII.* Demoniacus iste . . . blasphemare quærebant.»

Homilia 19. Ed. Giles 5, 134—141.

F. 219—221: «*Dominica IV. in Quadragesima. Sermo B. Johannis episcopi de Moyse. LXXVIII.* Stabat Moyses in monte . . . . recipere quod amisit.»

F. 221—224': «*Unde supra. Lectio S. E. Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. LXXVIIII.* Qui signa et . . . æternam. In qua uiuit et . . .»

Homilia 22. Ed. ib. 142—149.

F. 224'—226': «*Dominica in passione domini. Sermo B. Johannis episcopi de Hieremia propheta. LXXX.* Magnum Hieremiæ sanctissimi . . . tribuat imperator.»

F. 226'—229': «*Unde supra. Lectio S. E. . . Omelia B. Gregorii papæ de eadem lectione. LXXXI.* Pensate fratres karissimi . . . nequaquam possit.»

Homilia 18 in evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1150—1153.

F. 229'—231: «*Dominica in Palmas. Sermo B. Maximi episcopi de psalmo XXI. LXXXII. Psalmi vicesimi primi* . . . in uestitu deaurato.»

Homil. 45. Ed. Migne 57, 327—332.

F. 231—235: «*Unde supra. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. LXXXIII.* Mediator dei et hominum . . . dignatus est Jesus Christus . . .»

Homilia 21. Ed. Giles 5, 149—156.

F. 235—237: «*Feria II. Sermo B. Leonis papæ de passione domini. LXXXIIII.* Desiderato nobis . . . esse propositam.»

Sermo 62. Ed. Migne P. l. 54, 349—352. Ultimæ sex lineæ desunt in codice.

F. 237—238: «*Feria III. Sermo B. Leonis papæ. LXXXV.* Sermonem dilectissimi de gloriosa . . . gloriæ suæ viuens et . . .»

Sermo 65. Ed. ib. 361—364.

F. 238'—240': «*Feria IIII. Sermo Leonis papæ. LXXXVI.* Cum multis modis . . . gloriæ præparemur.»

Sermo 61. Ed. ib. 346—349.

F. 240'—243: «*Feria V cenæ domini. Sermo beati Leonis papæ. LXXXVII.* Scio quidem dilectissimi . . . facultatem. Per dominum . . .»

Sermo 58. Ed. ib. 332—337.

F. 243—246: «*Unde supra. Lectio . . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione. LXXXVIII.* Scripturus evangelista Johannes . . . uisionis inducat Jesus Christus . . .»

Homilia 59. Ed. Giles 5, 458—464.

F. 246—249: «*Sermo b. Leonis papæ in Parasceuen LXXXVIIII.* Decursis dilectissimi sermone . . . participes, qui uiuit . . .»

Sermo 59. Edit. Migne P. l. 54, 337—342.

F. 249—254': *Unde supra.* «*Sermo S. Johannis Constantinopolitani episcopi. XC.* Hodierna die dominus noster . . . illis peccatum hoc.»

F. 254'—256: «*In sabbato sancto. Sermo S. Augustini. XCI.* Iudæi ergo quoniam . . . nec acta uitiis esse debet.»

Tractatus 120 in Joannis evangelium ed. Migne 3, 1953—1954. Codex 7 lineas addit.

F. 256—257: «*Item cuius supra. XCII.* Sed uideamus de hoc ipso . . . cum mortuis.»

F. 258—262: «*Unde supra. Lectio S. E. . . Omelia ven. Bedæ presbiteri de eadem lectione.* [*XCIII.*] Uigilias nobis sacratissimæ . . . inducat, qui uiuit et . . .»

Homilia 4. Ed. Giles 5, 23—31.

F. 262—263': «*Sermo in dedicatione ecclesiæ.* [*XCIIII.*] Quotienscumque fratres karissimi . . . perducat, qui uiuit et r.»

Maximi Taur. homilia. Appendix. Sermo 18. Ed. Migne P. l. 57, 879—882. — *Augustini* Sermo 229. Ed. Migne 5, in app. 2166—2168.

F. 264—265': «*Unde supra.* [*XCV.*] Recte festa æcclesiæ colunt . . . nos perducat qui uiuit . . .»

Maximi Taurinensis. Appendix. Sermo 19. Edit. Migne P. l. 57, 883—886. — *Augustini* (?) sermo 231 in appendice ed. Migne 5, 2171—2172.

F. 265'—267': «*Unde supra. Lectio s. evang. s. Lucam. In illo temp. . . . Omelia ven. Bedæ presb. de eadem lectione.* Quæ inpossibilia sunt . . . est benigne pro nobis. EXPLICIT FELICITER IN XPO.»

Expositio in Lucæ Cap. XIX. c. 77. Edit. Giles 11, 272—276.

In margine passim numeri I—XII indicant divisiones pro lectionibus in choro.

F. 268 vacat. F. 268' manu S. XI—XII preces vel lytaniæ: „Tu autem domine qui hodie . . . dignatus es. Miserere nobis."

Cf. Morel, Einsdl. Handschr. d. lat. K. V. pp. 246, 248. 249, 252, 254, 257. P. Suitbert Bäumer, Gesch. d. Breviers. Freiburg i. B. 1895. p. 287, 295, 336. Similes codices sermonum SS. patrum per singulas festivitates in anno sæc. IX—XI prostant S. Galli 430—433. Bernæ 47, 114. Basileæ B. IV, 26. B. III, 2. B. VI, 3. — Cf. Halm, Verzeichniss d. lat. Kirchenväter. (Wien 1865.) Sitzgsber. d. k. Akad. 50. Sep. abdr. p. 52.

---

43. (Fol. Nr. 98.) **Sermones Vincencij a die resurrectionis ad octauas Penthecostes.**

S. XV. Charta. 317×225. 229 folia, antiqua manu signata, recte 219 quia 1 et 63 bis numerantur, 198—209 desunt. Fol. 1', 57', 146', 147', 183', 197' vacant. Variæ manus. Binæ columnæ, exceptis fol. 218—226. — Tabulæ ligneæ, medietate corio albo obductæ.

F. 1': Elenchus sermonum huius voluminis a fol. 1—178.

F. 1—60: [*Sermones S. Vincentii Ferrerii.*] «*Sequitur sermo Vincencii de resurrectione Jesu Christi.* Surrexit non est hic . . . de laude dei. Etc. est finis sermonum.»

De auctore conf. Fabritius, Bibl. lat. I. 570. — Panzer describit 20 editiones ante annum 1501; nullam ad manus habui.

F. 58—60: [*Jacobi de Voragine.*] «*Sermo de virgine Maria.* Sanctus Lucas in II capitulo in evangelio dicit . . . non perdet mercedem suam.»

Edit. ? Cf. **49**, 20.

F. 60'—63': «*Incipit tractatus de efficatia aque benedicte per reverendum magistrum Johannem de turri cremata, sacre theologie professorem ordinis predicatorum tempore consilii Basiliensis conpilatus contra Petrum N. Anglicum, hereticorum in Bohemia deffensorem, fautorem precipuum.* Iniunxit mihi nuper paternitas vestra . . . aliud contingere est. Hec sunt Reverendissime pater et domine que ego humilis capellanus Johannes de turri cremata ad iploreuma (?) per magistrum Petrum Anglicum propositum vestre dominationi celeriter annotavi, que vestre reverendissime paternitatis limo (?) et correctioni cum omni reverentia hic presento. Deo gratias.»

Opusculum sæc. XV. sæpe editum. Invenitur inter Incunabula nostra Nr. 57. 6 s. l. e. a.

F. 64—146: «*Sequuntur hic aliqui sermones de sanctis eximii doctoris Vincentii ordinis predicatorum. Sermo de S. Mathia apostolo.* Ita pater quoniam . . . in novissimo die etc.»

F. 184—183: [*Niçolai de Dingelspühel.*] *Sermones.* «*Sequitur in vigilia nativitatis domini* . . . Jesus Christus. etc.. Amen.»

P. 184—197: [*S. Bonaventuræ Soliloquium sive imago vitæ sanctæ.*] «Flecto genua mea . . . secula. Amen. Explicit liber qui dicitur ymago vite sancte: super quatuor punctis principalibus.»

Ed. inter opera S. Bonaventuræ. (Roma 1596.) 7, 113—134.

FF. 198—209 *de symbolo apostolorum,* desunt.

F. 210—215': [*De oratione dominica.*] «Igitur pro illorum ampliori declaracione . . . in secula seculorum. Et sic cum glorioso dei auxilio finiatur exposicio oracionis dominice de quo Christus sedens super throno altissimo sit benedictus. Explicit oracio dominica per me Petrum Zuber in opido Ravenspurg pro tunc degenti.»

P. 215—217: [*Thomas Aquinas, de salutatione angelica.*] «Ingressus angelus ad Mariam . . . benedicat. Amen. Et sic patet exposicio angelice salutacionis beati Thome de Aquino, doctoris egregii, ordinis predicatorum.»

Non invenitur editum inter eius opera.

F. 217—217': [*Brevis expositio orationis dominicæ.*] «Cum peccatores in peccato mortali existentes . . . dicentes pater noster etc.»

F. 218—226': [*De VII vitiis capitalibus.*] «Vidi mulierem sedentem super bestiam . . . fastidiosis tedium generet.» Altera manu additur nota *de septem donis spiritus sancti.*

F. 227—228: «*Sermo de septem donis spiritus sancti secundum discipulum.* [R]epleti sunt omnes spiritu sancto . . . cor tuum maculas.»

Cf. edit. inter incunabula nostra Nr. 464 ubi est sermo 73. et Nr. 626 ubi est itidem 73. — De auctore cf. cod. **48.**

F. 828'—229' vacua.

---

44. (Fol. Nr. 99.) **Sermones Vincencii de tempore a dominica I post octavas Penthecostes usque ad adventum. Sermo de corpore Chrîsti. (Littere indulgenciarum de festo eiusdem.)**

S. XV. Charta. Fol. 312×224. 166 folia ab antiqua manu signata, sed primum folium omittitur. Binæ columnæ. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ tertia parte corio albo obductæ. In dorso fragmentum psalterii sæc. XI in membrana scripti.

In folio addititio elenchus contentorum huius voluminis.

F. 1—154': [*Sermones Vincentii Ferrerii.*] «*Dominica prima post festa trinitatis. Sermo primus.* Habent Moysen et prophetas . . . ecce dies veniunt dicit dominus etc. Deo gracias. Hii sermones a dominica usque ad adventum sunt magistri Vincencii Ferrarii (!) effective etc. Si finis bonus est, totum quoque bonum.»

De auctore cf. cod. **43.**

F. 94—95' inseritur: «*Transsumptum litterarum apostolicarum indulgentias de festo corporis Christi continentium.* In nomine domini. Amen.

Ludwicus Nithart custos, canonicus et officialis curie episcopalis Constanciensis universis . . . anno 1442 . . . sexcentos indulgentias etc.» Additur nota de apparitionibus in morte ex Gregorio.

F. 96—155 altera manus folia in inferiore margine numeravit 1—60.

F. 155—158': «*Clemens quintus in concilio Viennensi de reliquiis et veneratione sanctorum in modum ut sequitur etc. Textus.* Si dominum in sanctis eius laudare iubemur . . . penitenciis relaxamus etc. Deo gratias.»

Altera columna additur: «*Glosa interliniaris Joh. Andree.* Si dominum etc. Due sunt principales partes . . . valent ut plene prosequitur.»

De auctore cf. Fabricius I. 89.

F. 158'—159: «*Lectura Johannis de Lignano.* Sumpta cena nota quod . . . facti fuerunt presbiteri etc.»

De auctore cf. Fabricius II. 380.

F. 159—159': «*Lectura Pauli.* Instituit Decret. 26. de consecrat . . . et re quod autem.»

F. 159'—161: «*Clemens de sepulturis.* Rubrica. Textus ut sequitur. Nos qui proprie temeritatis . . . prosequitur minime preteriret.»

F. 161—163: [*Sequitur Glosa*] «*Johannis Andree.* Dudum due sunt partes principales . . . ordinis inter cetera infra etc.»

F. 163—165': [*Altera manu Tractatus de iustitia.*] «Iusticia quid sit . . si quis a deo pro causa.»

F. 166 vacat.

---

45. (Fol. Nr. 97.) **Sermones Vincencii ab adventu usque ad vigiliam paschæ, uf papir geschriben.**

S. XV. Charta. 494 pagg. prima omissa. Binæ columnæ. Variarum manuum varia opera in unum coadunata sunt, nam a p. 27—473 quinterni vel sexterni signantur 2—20 (XX). Sed a p. 344—491 folia ab antiqua manu signata sunt 172—246. Præterea in inferiore margine a p. 357 etc. colore rubro signantur vel paginæ vel quaterniones variis numeris. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Folio primo non signato *elenchus contentorum*: «Nota quod hec subscripta comprehenduntur in isto volumine, ut puta Vincencii . . . 4° summarum etc.»

P. 1—343: [*Sermones S. Vincentii Ferrerii tempore hyemali.*] «*Dominica 1ª adventus domini. Sermo Vincencii.* [B]enedictus qui venit . . . Qui sine fine vivit et regnat. Amen. Deo gratias.»

De auctore et editionibus cf. **43.**

P. 344—349 (fol. 172—175.): [*Altera manu Excerpta ex Alberto magno, de natura mulierum.*] «Notandum secundum magistrum Alberchtum quod in matrice mulieris est . . . ut prius etiam dicta. Ratio est.»

Hinc inde tantum consentit cum editione eiusdem libelli Amstelodami 1662. [Md. 138] pp. 345. 346 etc.

P. 350 vacat.

P. 351—368 (fol. 176—184′): [*Tabula alphabetica in sermones Jordanis.*]

P. 369—420 (fol. 185—210′): «*In pasca* [*parasceue?*] *sermo et tractatus de passione domini nostri Jesu Christi Jordanis.* Inspice et fac secundum exemplar . . . meditanti devotionem ministrabit. Explicit expositio dominice passionis cum suis theoramatibus . . . seculorum secula. Amen.»

P. 421—446 (fol. 211—223): [*Sermones Jordanis de nativitate, circumcisione et epiphania domini.*]

P. 447—448 (fol. 224) vacant.

P. 449—450 (fol. 225): «*In vigilia nativitatis Christi sermo.* Cras erit vobis saulus (!) . . . seculorum. Amen.»

P. 450—452 (fol. 225′—226′): *Sermo de nativitate domini . . . Socci.*

P. 452: *De S. Johanne evangelista sermo.*

P. 453: *De purificatione sermo.*

P. 455—459 (fol. 228—230): *De S. Johanne evangelista sermo optimus magistri Johannis de Basilea magni doctoris ordinis fratrum Heremitarum S. Augustini.* Sic eum uolo manere donec . . . ut habetur Joh. 19. Quintum per se patet.»

Fabricius, Bibl. lat. 3, 342 scriptorum eius nullum reperit nisi Commentarium in IV libros Sententiarum.

P. 459—461: «*Sermo subtilis et bonus qui potest predicare (!) in circumcisione dando Christum ad bonum annum etc.* Ascendam in palmam et . . . fructum, ut vobis etc. Sermo iste eciam potest dici in dedicatione templi si vis etc.»

P. 461—463 (fol. 231—232): «*Sermo ad spirituales personas.* Dabo uobis spiritum et vivetis . . . Quod uobis prestare.»

P. 463—465 (f. 232—233): «*De anuntiacione dominica. Sermo Socci etc.* Missus est angelus Gabriel . . . Rogemus dominum etc.»

De auctore etc. cf. Nr. **46.**

P. 465—466 (f. 233): «*De sancta cruce sermo bonus.* Fructus arboris pulcherrime . . . talem arborem profert etc. Sequitur alius sermo.»

P. 466—468: «*Sermo infra octavam Epiphanie.* Remansit puer Jesus . . . per que habitus conservatur.»

P. 468: «Nota de peccato et stulticia hominum . . . Nota exemplum de dormientibus in predicacione . . .»

P. 468—470: «*De cena domini.* Cum dilexisset suos . . . uiuit in eternum etc.»

P. 470—472: Varia notata, sermones de S. Johanne, de epiphania etc.

P. 473—483: *Sermones magistri Hainrici de Firmaria de Johanne Baptista, de SS. Petro et Paulo, in decollatione S. Joh. Bapistæ.*

P. 484—486: *Sermo de cena domini et nota de indigne communicantibus.*

P. 486—491 (fol. 243'—246): Sermo pretiosus de Parasahen (Parasceve).

P. 491—492 (fol. 246): *Una famosa questio quam movet eximius doctor theologie Nycolaus de Dingelspuell de suffragiis animarum super quartum summarum etc.* «Utrum suffragia facta per peccatores prosint illis . . . amplius prosint etc. Hanc questionem movet M. Nycolaus Digelspuel super quarto summarum questio 45 quam ipse soluit etc.»

P. 493—494: Questiones de purgatorio et quare infernus sit.

F. 1: «Ad usum monasterii Einsidlensis anno salutis nostræ 1580.»

---

46. (Fol. Nr. 51) **Socci sermones de Sanctis.**

S. XV. Chart. 294×210. 470 paginæ, recte 476 quia primum folium non numeratur, pp. 151 et 392 ter. Binæ columnæ, a p. 454 usque in finem singulæ. Sexterni vel quinterni signati numeris rubeis [1]—20. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ, corio albo obductæ et umbilicis aeneis munitæ.

P. 1—470: «*De S. Andrea sermo primus.* Venite post me. Math. 4°. Beatus Gregorius exponens . . . filius unicus et unigenitus. Expliciunt sermones Socci de sanctis per circulum anni.»

Sermones saepe editi. Cf. Hain, Repert. 14825—30. — Auctor est Conradus abbas de Brundelsheim O. Cisterc. 1303—1321. Cf. Hist. pol. Blätt. 100, 613. — Xenia Bernardina II 1. p. 50. Cod. 79 Reunensis. — Fabricius, Biblioth. 3, 493.

Folio primo figura capitis cum diademate penna eleganter delineata.

---

47. (Fol. Nr. 79.) **Varii sermones de festis, uf papir geschriben.**

S. XV. Chart. 290×218. 173 folia, antiqua manu numerata; primum non numeratur. Binæ columnæ. 1us et 2us sexternus tantum signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 1—144': [*Sermones de tempore a Dominica I Adventus usque ad XXI post Pentecosten.*] «Si videris sensatum evigila super eum ad illum. Eccli. 6 . . . Circa processum istius libri. Iste sensatus . . . vos dirigens iuxta illud salvatoris.»

Desinit abrupte. F. 145—169' vacant. F. 170—173 a manu sæc. XV additum est «Registrum super materias et sermones huius libri secundum alphabetum.»

In operculo anteriore versus memoriales: *Casus papales, Casus episcopales, circumstantie peccatorum que aggravant etc.*

In pergameno adiuncto fragmentum diplomatis latini s. XV.

F. 1: „1479. Hic liber quondam Ulrici Lamparters et ab eodem propinatus domino Paulo Waltser amico suo dilecto etc. Ora pro me Deum frater.“

48. (Fol. Nr. 62.) **Sermones discipuli.**

S. XV. Chart. 292×215. 452 paginæ. Binæ columnæ. Sexterni sine numeratione. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

P. 1—60: [*Sermones discipuli de sanctis.* Ab initio multa folia excisa sunt, ita ut sermones 1—29 desint et solum 30—44 adsint, quorum numeri in suprema pagina minio notantur. Incipit in sermone 30 de S. Dominico] «illud dicitur enim de Dominico quasi domini custos . . . diebus vite sue etc. Expliciunt sermones discipuli de sanctis.»

P. 60—78: [*Sermones 45—48.*] «Incipiunt aliqui communes sermones discipuli et primo de dedicatione ecclesie. Domus mea domus oracionis . . . in promptuario exemplorum M. 46. Expliciunt sermones discipuli de sanctis cum aliquibus communibus sermonibus etc.»

P. 79—82: *Tabula secundum ordinem alphabeti super sermones presentes.*

P. 83—181: «*Incipit promptuarium discipuli de festis sanctorum intimandis in diebus dominicis. 1. Ci. A. Circumcisio* . . . Zœ 186. Explicit tabula super promptuarium discipuli de festis intimandis.»

P. 181—394: «*Incipit promptuarium exemplorum discipuli secundum ordinem alphabeti etc.* Utile et expediens est. . . . sermone 100. T. Explicit promptuarium exemplorum discipuli ad omnipotentis dei laudem et honorem. Amen.»

P. 394—408: *Tabula super promptuarium exemplorum discipuli.*

P. 408—445: «*Incipit promptuarium discipuli de miraculis beate Marie virginis.* Ad dei omnipotentis laudem . . . ores quoque pro me.» Sunt 94 miracula. Rubricator multas litteras omisit. Textus minime bene scriptus est.

P. 445—447: *Tabula super promptuarium discipuli De miraculis beate Marie virginis.*

P. 448 videtur esse explicatio abbreviationum.

P. 449—451 [*altera manu s. XV (vel. XVI?)*]: «Nota istos infrascriptos quos nominabo prohibeo a sacra communione Eukaristie nisi contriti et confessi fuerint . . . Des ersten ist verbotten das sacrament unglöubigen mönschen als Juden vnd heiden . . . zu dem wirdigen sacrament.»

P. 452 vacat.

De Discipulo et eius operibus cf. Fabricius, Bibl. lat. 1, 452. Verum nomen eius est Joannes Herolt, O. Pr. Prostat inter incunabula Einsidlensia Nr. 118 ed. Koburgeri Norimbergæ anno 1483. et ed. Moguntina 1612, 3 (?) vol. 4°. Df. 355, 356. Cf. Kirch. Lex. 5, 1911.

---

49. (Fol. Nr. 64.) **Sermones et tractatus varii.**

S. XV. (1432, 1440.) Chart. 308×225. 610 paginæ, recte 608 quia 1 et 2 non, 205 et 557 ter numerantur, 255, 256, 375—380 omittuntur. Manu, ut videtur s. XVI (Anthonii

Frantzen (?) folia signantur 1—301 sed tantum a pag. 21 et inter pp. 590—591 est lacuna sex foliorum 286—291. Sexterni signantur 1—6. Binæ columnæ. Variæ manus. — Tabulæ lignæ corio rubro obductæ.

P. 1—19: [*Tabula alphabetica in sermones sequentes.*] «Abicienda sunt tria genera vestium . . . ventris intelligitur superbia.»

P. 20—505 [*Jacobi de Voragine sermones dominicales*]: «*Incipit prologus* in sermones infrascriptos. Humane labilis vite decursus . . . seculorum sæcula. Amen. Jacobi de voragine opusculum in sermones dominicales compositum finit feliciter.»

Opus sæpe editum; prostant inter incunabula nostra Nr. 96 anni 1484, f. 1—181 et. Inc. 138.

P. 506: «*De muliere et de dyabolo invicem pugnancium.* An einem mondag frü Satz der tüffel . . .»

Reliqua huius narratiunculæ iam vix legibilia propter atramentum quo folium studio oblitum est.

P. 507—556: «*Tractatus de sepulturis Henrici de Hassia.* Questio prima, utrum animabus prosit . . . difficultatibus sufficiant. Explicit tractatus de sepulturis Reverendi Magistri Haynrici de Hassia etcetera. Anno M°CCCC°XXXX°.»

Iste tractatus ineditus esse videtur, nec nominatur a Fabricio Bibl. lat. 2, 202—205.

P. 557—572: «*Tractatus de exposicione misse Heinrici de Hassia.* Quam brevis fuerit . . . que dicta sunt etc. Explicit tractatus de Missa Reverendi magistri Hainrici de Hassia doctoris eximii etc. Anno MCCCCXL, die Barbare virginis et martiris.»

Fabritius l. c. 203.

P. 572—576: «*Incipit alter tractatus* [*de missa*]. Viso ordine et significacione . . . eterne vite. Amen. Explicit tractatus et exposicio misse magistri Hainrici de Hassya bius (!) et utilis. Anno MCCCCXL°. 6 feria angarie Christi nativitatis.»

P. 576—584 [*Eiusdem*]: «*Expositio orationis dominice.* Dei filius Jesus Christus . . . subvenienti ipso amoveamus et sic est finis exposicionis dominice oracionis etc.»

Opusculum sæpe editum. Hain 8389 etc.

P. 584: «Sequitur alia exposicio oracionis dominice bius (!) etc. Cum peccatores in peccato mortali nos custodiat miserator sine fine . . . seculorum. Amen.»

P. 584—589: «*Sequitur salutacio Angelica.* Ave Maria procul dubio illam sancte . . . exhibite diuine miseracionis etc. Amen etc.»

P. 589—590: «*Exposicio vestimentorum sacerdotalium.* Induite vos armatura dei ut possitis . . . contunderunt Jesum Christum etc. Explicit quedam exposicio de sacerdotali vestimento etc.»

«Sequitur lectio kathedralis Reverendi magistri Hainrici de Hassia sollempnis atque eximii doctoris. Questio primo utrum animabus in aliquo prosit et ut prius in tractatu de sepulturis etc. Lege et perlege si tibi placet.»

Ipse tractatus, qui iam legitur supra p. 507 excisus est et inde orta lacuna inter folia 285 et 292.

P. 591—594: «*Arbor consanguinitatis et affinitatis magistri Müntzinger bonus*. Circa arborem consanguinitatis primo queritur . . . throno benedictus etc. Explicit per magistrum Muntzingerum etc.»

De Johanne Müntzinger cf. Fabricius 3, 88.

P. 595—596 vacat. P. 597 Figura arboris genealogici. P. 598 schema affinitatis. P. 599 *Nota ad faciendum incaustum* (germanice).

P. 600 vacat.

P. 601—608: «*Sermo de sacramento eucaristie*. Ad mensam magnam sedisti etc. . . . prestare dignetur Jesus Christus. Amen. Anno 1432 ipsa die Ambrosii episcopi.»

P. 609—610 vacat.

Folio primo elenchus contentorum huius voluminis. Nomen possessoris: „Anthonii Frantzen 1509“ qui fuit etiam possessor codicum **81, 221, 224.** Fuit is anno 1498 capellanus S. Nicolai Zofingæ et scripsit mortuarium sororum S. Claræ ibid. anno 1499. Geschichtsfreund 22, 30, 33, 43, 47. 55.

---

50. (Folio 118.) **Varii sermones.**

S. XV. Chart. 320×220. 328 paginæ, recte 336 quia 287, 288 omittitur, 300, 302—304, 320, 323 bis, 301, 321 ter numerantur. — Sexterni non signantur. — Tabulæ ligneæ quarum altera fracta, partim corio albo obductæ. — Præcedit folium cuiusdam libri iuris S. XV impressi.

P. 1—296: [*Freitagspredigten.*] «*Incipiunt VI feriæ sermones passionis secundum 4 ewangelistarum hystoriam et ordinem Jesu Christo ad laudem. In hiis* . . . habere volo etc. Egressus Jesus cum discipulis suis trans torrentem Cedron. Sic scribitur Joh. 18. Exquo dilectissimi hucusque VI. feriis singulis per totum annum predicavi . . . fere iam per 15 annos . . . ad portum optimum.»

P. 297—304 bis: *Tabula alphabetica.*

P. 305—328: «Stabat iuxta crucem Jesu mater . . . Sicut christiane religionis defectus . . . omnia benedictus deus in secula. Amen. Omelia beati Bernardi abbatis Clarevalliensis super ewangelio Stabat iuxta crucem Jesu. Joh. 19.»

Non invenitur inter opera edita S. Bernardi. Scriptor libri legitur p. 2: «ego Conradus Riesman qui presentem librum propria manu conscripsi.»

Auctor videtur fuisse Carthusianus nam p. 274 citatur: „frater noster et pater Cartusiensis quem nominant cum libro suo de vita et morte Christi.“ In margine: Ludolfus. P. 196 dicitur: „pater Cartusiensis in suis hic scriptis.“ In margine additur: „pater Landulfus.“ Norimbergæ librum scriptum esse patet ex dictis p. 17: „ego addo quod virgo quedam nostre civitatis Nürenbergensis.“ Altera manus in margine adiecit: „Hoc notatur quod hec compillatio facta est Nürenberg.“ — Annus compilationis est 1401 sicut dicitur p. 197: „isto tempore, currente scilicet anno domini MCCCCI, durante scismate per 24 annos.“ — Inter auctores qui sæpius allegantur recentiores sunt Nicolaus de Lyra, Symon de Cassia; p. 278: „devotus frater Joh. Sewz auctor devotissimi libri horologii eterne sapientie.“ In margine additur: „alias Hainricus Siess ordinis predicatorum.“ Teutonica passim inseruntur v. gr. p. 70.

278. Cf. Schubiger, Musik. Spicileg. 106 nota. P. 153 nominatur: „felicis recordacionis Karolus rex Romanorum et Bohemie;" P. 160: „ego qui hoc scripsi audivi a quodam qui fuerat ultra mare cum sancto Ludwico rege Frantzie."

---

51. (Fol. Nr. 135) **Magistri Joannis de Abbavilla tractatus super evangelia et epistolas per annum.**

S. XIII. Membr. 330×235. 281 paginæ, recte 282 quia 142 bis numeratur. Quaterniones signantur [I. II.] III—XVIII. Binæ columnæ. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 et 167 litteræ initiales minus eleganter depictæ.

H. de Ligertia hinc inde p. 21, 22 etc. maniculas adpinxit.

P. 1—280: «*Incipit tractatus magistri Johannis de Alberisvilla super dominicales epistolas et ewangelia per circulum anni.* Cum sacrosancta mater ecclesia sancto premonstrante spiritu . . . deum laudans. Expliciunt epistole et ewangelia de dominicis per totum annum. O bone Jesu tu sis benedictus cum be —» Cetera desunt.

P. 281 vacat.

De auctore († 1257) cf. Fabritius, Bibl. 1, 1.

---

52. Petronii Bart historia passionis Domini. Manu scripta.

S. XVI. (1544.) Fol. 312 paginæ antiqua manu signatæ. — Charta papyracea corio atro obducta.

In folio prævio: «*Compendiosæ informationes in historiam passionis domini nostri Jesu Christi,* iuxta concordantias quatuor euangelistarum, longe utiles, atque catholicis concionatoribus necessariæ, et tempori congruentes editæ. Autore *Petro Petronio* Bart, Zuzensi Ingadinæ superioris, canonico Curiensi, atque plebanæ curiæ Veldkirchianæ prefecto. Anno a nato Christo seruatore nostro MDXLIIII.»

P. 1—295: «Primum omnium plurimum referre puto, ut agnoscamus quid ex tota scripture narratione . . . gratiarum actio sit in secula. Amen. Finis historiæ passionis Christi.»

P. 296 vacat. P. 297—311: [*Epistula de statu ecclesiæ etc.*] «Ornatissimo vita et æruditione viro et domino Jodoco Resivo animarum curatori fidelissimo in Stampso. P. Petronius Barth S. Ecclesiæ Curiensis canonicus S. Haud ignoras, ornatissime Jodoce, quibus vigiliis . . . protege et semper faustiter Vale.»

Agglutinata est *epistula gratulatoria* germanice pro novo anno et excusatoria de libro passionis etc. «Datum Marul' an der helig 3 küngen tag des 1591 Jar.»

---

53. (Fol. Nr. 124.) **Varia. Anonimi sermones de Sanctis. De imit. Christi.**

S. XV. Chart. 310×210. 290 paginæ = 145 folia a primæva manu signata. Binæ columnæ. Variæ manus. — Ligatura chartacea.

P. 1—166: [*Varii sermones de sanctis.*] «*Sermo de S. Andrea apostolo.* Venite post me; faciam vos . . . anno vite sue centesimo.»

P. 116—122: *De morte subitanea, de charitate.*

P. 123—124. 289: «*Sermo S. Vincencii super missam ordinis predicatorum.* Quodcunque dixerit vobis facite. Joh. primo. In sequenti sermone habes predicationem de quadam materia . . . ut salvi sitis. Ecclesiastici 3° capitolo.» Abrumpitur p. 124 hac nota adiecta: «Reliqua quere inferius folio 145.»

Edit. ?

P. 125—193: [*Thomæ a Kempis (?)* de imitatione Christi libri I—III.] «*Interne consolaciones S. Augustini. Incipiunt amoniciones prime partis ad spiritualem vitam valde utiles. Et capitulum primum de imitacione Cristi et contemptu omnium vanitatum mundi.* Qui sequitur me non . . . perpetue claritatis. Amen. Explicit liber interne consolacionis.»

P. 193—194: Tabula capitulorum trium præcedentium liborum.

P. 195—280: «*Incipit liber S. Isidori episcopi* [*His*]*palansis quod deus summus et incommutabilis (?) sit. Capitulum primum.* Summum bonum deus est . . . aula letificando includit etc.»

P. 280—282: «*Tabula titulorum trium librorum Isidori summi. Liber primus.* 1 De summo bono . . . 60 De exitu.»

Sunt libri III sententiarum. ed. Migne P. l. 83, 537—738.

P. 283—284: [*Sermo de reliquiis sanctorum.*] «Ostendit illis manus et latus. Joh. 20. De reliquiis et earum veneratione . . . crucis formatum. Amen.»

P. 284 figura exhibens circulos planetarum.

P. 285—287: [*Varia de astris etc.* germanice.] «Aristoteles vnd alle natürliche maister die von dem gestirne haind geschriben, die sprechend alle gemainlich . . . so müssent wir semlichs miden.»

P. 287: [*Prognostica.*] «Item weget der wind an der ersten christnacht des iares sterbent die lüt gern . . . mangerlayg sachen wegen. Sed si deus vult, convertit hec omnia solus.»

Ed. ex hoc codice P. G. Morel, Anzeig. f. Kunde d. d. Vorzeit. 1872. col. 218.

P. 288: [*Præsagium germanice.*] «*Dominica die.* So das ingend iar kompt . . . vnd och andre sichtangde (!) wil.»

Cf. infra cod. **72,** 60'.

P. 289. vide supra p. 124.

P. 289—290: «*Sequuntur hic ulterius auctoritates de Salomone. De Salomone nota auctoritates.* Jeronimus super Ezechielem faciens mencionem de Salomone . . . non potuit promereri. *Hec suprascripta breviter exaratu ex dictis eximii Alvari doctoris et officialis penitenciarie officio de S. Salomone regis Jerusalem etc.*»

De Alvaro Summo Pœnitentiario cf. Fabricius, Bibl. lat. I. 71. — De codice cf. Calmet, Diarium 52.— Ziegelbauer, Hist. rei liter. O. S. B. 1. 585. — Morel, Eins. Handschr. d. K. V. 256.

---

54. Mammotrectus.

S. XV. Chart. Fol. 285×214. 89 folia. Sexterni non signantur. Binæ columnæ. — Ligatura papiracea moderna.

F. 1: [*Prologus.*] «[I]npaciens proprie impericie et ruditati compaciens pauperum clericorum . . . paruulorum mamatrectus poterit appellari.»

F. 1—75': [*Joh. Marchesini Mammotrectus sive explicatio vocabulorum Bibliæ.*] «Frater Ambrosius etc. frater . . . anno quarto Darii etc.» Abrumpitur in Zacharia propheta; reliqua omnia ad Malachiam etc. desunt.

FF. 76 et 77 vacant.

De auctore cf. Chevalier, Repert. 1477. Fabricius, Bibl. lat. 3. 12. 22. — De editionibus Hain Rep. bibl. 3, 10551—10574. In nostra Bibliotheca prostant editiones Beronensis a. 1470 et Veneta 1492. (Inc. 176 et 428.)

F. 78—84': [*Alterum glossarium textus bibliæ Mammotrecto multum simile.*] «[D]esiderii mei desideratas accepi . . . Jheroboam ad altare.» Desinit abrupte in libro regum.

Hinc inde verba teutonica intermiscentur.

FF. 85—89 vacua.

---

55. Horolani.

S. XVI. (1576.) Chart. Fol. 310×220. 102 paginæ, recte 107, quia 5 ter, 64, 76, 90bis numerantur. Post p. 191 unum folium excisum. — Ligatura pergamena, fragmentum codicis s. XIII sed ita atramento oblitum ut iam amplius scriptura legi nequeat.

P. 1: «Octo abbreviata psalteria, quorum primum divi Augustini ad matrem Monicam, reliqua septem pro variis hominis affectibus summo studio concinnata . . . per Joannem Horolanum Rapperschwilensem, curatum Lucerinum, sedis apostolicæ prothonotarium . . . MDLXXVI.»

P. 2: «Reverendi in Christo Patris ac Domini Domini Christophori Abbatis in Wettingen arma.» [satis eleganter calamo delineata.]

P. 3—4: *Dedicatio ad eundem*, data Luceriæ 20 octobris anno 1575.

P. 5—14: «*I Psalterium abbreviatum* divi Augustini ad petitionem Monicæ matris suæ, pro bono fine impetrando collectum.»

P. 12—13: [versus] «*De iudicio mortis et eius casibus. Autore Dionisio Carthusiano.* Lex metuenda premit . . . ultima nostra quies.»

Deest in Chevalier Repert. hymnol.

P. 15—25: «*II Psalterium D. Joannis Horolani abbreviatum.*»

P. 27—35: «*III Psalterium abbreviatum de Christi Jesu passione compilatum.*»

P. 37—51: «*IIII Psalterium abbreviatum adversus hæreticos.*»

P. 53—63: «*V Psalterium abbreviatum in laudem S. Mariæ.*»

P. 60: *Prosa de Sanctissima Deipara virgine Maria.* Sancti spiritus assit vobis gratia, quo fœcundata . . . o Maria.»

P. 61: «*Alia de Maria.* Veni mater gratiæ . . . firma pacis fœdera. Amen.»

P. 64—76: «*VI Psalterium abbreviatum in tribulationibus et persequutionibus dicendum.*»

P. 77—89: «*VII Psalterium abbreviatum Joannis Horolani presbyteri pro defunctis dicendum.*»

P. 90 bis —102: «*VIII Psalterium abbreviatum pro beneficiis Dei.*»

Figuræ penna eleganter delineatae pp. 3 bis. 16, 28. 38. 54. 65. 78. 91.

De auctore, qui et Hürlimann dictus († 1577) cf. J. Bucher, Allg. d. Biogr. 13, 430. — Balmer in Schweizerblätter N. F. 4 (1888), 142. — Geschichtsfreund 22, 890 et 24. 136. — Haller, Bibliothek 4,211. — Leu, Lexicon 10, 360; Supplem. Holzhalb 3, 216. — Liebenau, d. alte Luzern 170. — Rahn, Studien 22.

Alii codices eiusdem auctoris Einsidlensis **730** Engelbergensis 436. Lucernensis. Cf. Catalog d. Bürgerbibliothek, IV[te] Fortsetzung (1866) 327.

---

56. (Fol. Nr. 55.) **Sermones Jordanis de tempore. Pars hiemalis (Tractatus de contractibus mundi) uf papir geschriben.**

S. XIV. (1399.) Chart. 298×209. 407 paginæ, recte 406 quia 333 omittitur. In margine inferiore a manu antiqua folia numerata sunt. Duæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Partem I et II huius operis habes infra in cod. **58**.

P. 1: «*Tercia pars Jordanis.*» Præcedit «*Nota quid sit predicacio et eius divisio.*» Ab altera manu adducuntur aliquot tituli librorum s. scripturæ sum interpretatione germanica: «Genesis — daz buch der geschöpft etc.»

P. 2 vacat.

P. 3—140: *tertia*, et 147—357 *quarta pars Jordanis.* P. 141—146, 358—359: *tabula materiarum alphabetica.* Sunt sermones a paschate usque ad ultimam dominicam post Pentecosten vel num. 255—460.

P. 357: «Explicit 4ta pars Jordanis per te plebanum ecclesie s. Johannis Constantiensis.»

De auctore († 1380) cf. Fabricius, Biblioth. 3, 457. — Kirchenlex. 6, 1827. — Ed. Hain 5919 s. l. e. a.

P. 360—361 vacat. P. 362—406: «*Incipit tractatus de contractibus mundi periti viri magistri Hainrici de Hassia.* Cap. I. In sudore voltus tui . . . talium peiora fierent. Et sic est finis huius. Laus deo sit in secula seculorum. Amen. Deficiunt vires; hinc pro me vade libelle, Certifica dubios, contractus argue pravos. Explicit tractatus de contractibus mundi conpilatus per magne literature ac immanissime sciencie virum magistrum Hainricum de Hassia doctorem ac professorem sacre pagine cuius animam Cristus Jhesus rex celorum simul terra-

rum collocet in sinum Abrahe et possessorem eum et nos faciet terre viuencium. Hic liber scriptus est per me Ulricum Brunnenschwiler scolarem anno MCCCLXXXXVIIII° quinta feria post festum exaltacionis s. crucis pro quo sit laus genitrici ac humillime castissimeque virgini Marie et eius filio Jhesu Cristo. Amen.»

P. 407 vacat.

De auctore (†1397) cf. Fabritius, Bibl. lat. 2, 202—206. — Kirchenlex. 5, 1712—1714. — Dupin, Nouv. biblioth. 12, 87.

In operculo fragmentum diplomatis germanici de anno 1418.

---

57. (Fol. Nr. 53.) **Jordani Sermones de Sanctis pars hyemalis.**

S. XV. Chart. 290×209. 219 folia, recte 220 quia 110 bis numeratur. Primum, ut pote vacuum, non numeratur. Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—215': [*Jordani sermones de Sanctis 1—128 a 30 Novembris usque ad 24 Augusti.*] «Dan catulus leonis fluit largiter de Basan . . . animam Christo tradidit. Cuius dilectionis nos participes . . . seculorum. Amen etc. Expliciunt sermones de sanctis a festo s. Andree inclusive usque ad festum s. Bartholomei etiam inclusive. Completi per venerabilem doctorem seu lectorem Jordanem fratrum Heremitarum s. Augustini.»

P. 215'—218': «*Registrum sequitur huius voluminis.*»

P. 219—220 vacat.

Prostat editio s. l. e. a. inter Incunabula nostra Nr. 88. Continuationem habes infra cod. **59.**

De auctore etc. cf. cod. **56.**

---

58. (Fol. Nr. 55.) **Jordani sermones pars hyemalis.**

S. XV. (1452) Chart. 296×212. 420 pagg. Primum folium vacuum non numeratur. Signantur in superiore margine quaterniones 6—9. Duæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—255: «*Prima pars Jordanis.* Jordanis rippas aluei sui tempore messis impleuerat. Josue 3. Sciendum dicit beatus Augustinus . . . quietis eterne. Amen. Explicit prima pars que est de tempore Christi aduentus et eius incarnatione. Deo gratias. Anno domini M°CCCC°LII° sabbato, nominis diei Jeromini confessoris et doctoris etc.»

Eadem manu adduntur pauca «De 7 gaudiis Marie virginis» et «De 5 (!) doloribus Marie.»

P. 256 vacat. P. 257—413: «*Secunda pars Jordanis.* Expedita prima parte operis de tempore Christi aduentus . . . deo patre et spiritu S. uiuit etc. Explicit prima pars 3e partis et pars 2us totus pars yëmalis etc. etc. Per me Hermannum Bremlin de Vilingen pro tunc studentem Constantie Anno domini 1451. Sabbato ante Esto michi etc.»

Sunt sermones 1—109 et 110—188 de tempore vel dominicis. De auctore et editione cf. cod. **56.**

P. 414—416: «*Sequitur sermo Jordanis de XII articulis fidei.* [F]undamenta eius in montibus sanctis. Psal. Quia fundamenta fidei christiane . . . Primus est equanimitas voluntaria.» Cetera desunt. «Hic est defectus unius folii.»

P. 417—420 vacant.

In operculo fragmentum diplomatis latini S. XV: „Pridem sanctissimus in Christo pater et dominus dominus Martinus."

---

59. (Fol. Nr. 52.) **Sermones Jordani de Sanctis. (Pars estiualis.)**

S. XV. Chart. 298×209. 184 folia quorum 1—60 inferius antiqua manu signata. — Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Est continuatio cod. **57**, continens sermones 129—228 et ab eodem amanuensi scriptus.

F. 1—181': «*Sermo primus de S. Augustino.* Vos estis sal terre etc. Matth. 8. Ewangelium illud legitur . . . teneat sanctitatem igitur etc. Deo gracias. Expliciunt sermones de dedicacione ecclesie compositi a fratre Jordano ordinis Heremitarum S. Augustini lectore sollempni etc.»

F. 181'—184': «*Registrum huius voluminis.*»

Cf. ed. in Incunab. 88.

F. 1: «*Hec est q[uinta?] pars Jordani et incipit in festo S. Augustini et durat usque ad festum Thome.*

F. 93 nota verbis germanicis.

F. 30: «*Sermo sequens de S. Augustino factus a magistro Ferdinando de Hyspania persona seculari et episcopo in Avinione, presentibus omnibus cardinalibus Anno domini M⁰CCC⁰LII⁰.*»

Etiam in editis habetur sermo CL.

In operculis fragmenta diplomatis pontificii S. XV in quo nominatur „felicis recordationis Bonifatius papa VIII predecessor noster."

---

60. (4. Nr. 83.) **Alcuin in Genesin. Priscianus.**

S. IX. X. Membr. 230×138. 192 paginæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—85. *Alcuinus.* S. IX. Quaterniones non signati, neque folium primum, vacuum relictum.

«*Incipit præfatio quæstionum Albini magistri in Genesin ad Sigulfum presbiterum.* Dilectissimo in Christo fratri Sigiuulfo . . . Quia individuus . . . hunc mundum in sinu[at].» Desinit abrupte; paucæ lineæ desunt.

Ed. Froben I. II., 305—338.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 243.

II. P. 86—192. *Priscianus* S. X. Quaterniones signantur II—V. Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 86 vacat. P. 87—191: [*Prisciani grammatici partitiones versuum XII Aeneidos principalium.*] «Arma uirumque cano. . . . graiugena faciens. Explicit tractatus Prisciani grammatici Aeneidos librorum duodecim versuum primorum.»

Ed. Keil, gramm. lat. 3, 459—515. Cf. Bähr, Gesch. d. röm. Lit. 3, 419. — Hagen, Anecdota Helv. p. LXI.

P. 192: [*Epistola Heinrici II abbatis Heremitani de anno 1288 ad viceplebanum in Uffnowe.*] «H. dei gracia abbas Monasterii Eremitarum totusque conventus . . . redde literas et sic vale.»

Ed. Kopp, Gesch. d. eidgenöss. Bünde II, 1, 353, nota 2. — Cf. Morel, D. Regesten d. Abt. Eins. nr. 111. — Idem Pertz, Archiv, 8, 736.

«Noverint universi quod hic liber est conventus loci Heremitarum et si quisquam asportaverit memor sit se male egisse et reddat sancte Marie et sanctis apostolis Petro et Paulo qui sunt patroni in hoc loco.» [*scilicet in Ufenaugia.*]

---

61. (4. Nr. 98.) **Peregrini sermones de sanctis. Ct. 22.**

S. XV. Chart. 220×140. 190 paginæ. Binæ columnæ. Quaterniones signantur primus, 2us etc. Post p. 166 lacuna. — Compactura papiracea cum dorso pergameno.

P. 1—185: «*Incipiunt sermones Peregrini de sanctis. De Andrea.* Vestigia eius secutus . . . monasterium deportavit. Rogemus ergo Jesum. Explicit Peregrinus de sanctis per annum. Grenchas.»

De auctore cf. Fabritius II. 215. Ed. Hain 12580 etc. Cf. Incun. 143 et 440. Idem opus in codice S. Galli 1017. Cf. Scherrer, Verzeichn. 387.

P. 185—190: [Altera manu: *De dedicatione ecclesiæ.*] «Vidi civitatem sanctam etc. . . . Hec civitas valde desideranda est . . . civitatem perducat vos deus. Amen.»

---

62. **Sermones.**

S. XVII. (1614.) Chart. 187×155. 202 folia, recte 204 quia 6 ter numeratur. — Scriptura gothica. — Involucrum pergameneum in quo fragmentum evangilii sæc. XIV.

F. 1: «Dis büch verehre ich der Ew. frawen Katarina Zum Bach, Ew. F(raw) Suppryorin, miner liben geistlichen F(rawen) Schwestern und allen minen lieben Ew. f. Schwesteren des löblichen gotshauss by S. Peter ob dem Bach zu schwytz zu einem gedenkzeichen der geistlichen schwesterschaft. Beten got für mich. S[oro]r Ursula Cysatin üwer aller liebe vnd gethreuwe schwester in ewigkeit den 13. July 1638 us unserem gotzhauss der Jungfrawen Maria vnd S. Katarina zu Ober-Eschenbach.»

F. 2 vacat. F. 3: «*Herliche schöne bredigen vnd sprüch vss den katholischen bewärten ehrwirdigen geistlichen wolgelerten herren der societeth Jesu vnd anderen gelerten Magistri vnd worhaften thochores (!) vnd scribenten zu samen gezogen ganz thrülich vnd flissig zusamen*

versetzts 16005 (!) den 28 Marcii. Jetz follget hernach die 1. Bredig vf dz herliche fäst dess h. apostels Andree. . . .»

Auctores nominantur Patres Jesuitæ tunc Lucernæ degentes PP. *Jost* (ff. 34. 41. 47. 65. 71. 115.). *Petrus Emberger* (ff. 69. 117.). *Martin* (114'. 154.). *Christophel* (170.). *Chrystian* (174. 192.).

F. 194': «Dys buch ist geschryben worden zu S. Katerinakloster zu Ober Eschenbach vnd ist vollendet worden im 1614 Jor den 4 tag wynmonat am tag des H. vaters Francysey.»

F. 195—200': [*De 7 artibus spiritus sancti.*] «Es sind zwo schulen in welchen got . . . Heyliger geyst. Amen. Dyse predig ist geprediget worden Im Jor 1615 am suntag noch der himelfart vnsers lyeben heren.»

F. 201—202 vacant.

---

63. (4. Nr. 59.) **Mauritii Sermones.**

S. XIV—XI. Membr. 229×151. 320 paginæ, recte 318 quia 1 et 2 desunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. 3—128. S. XIV—XIII. Binæ columnæ. Quaterniones signantur I—IV.

P. 3—4: [*Index.*] «*Hic incipiunt sermones primæ (?) partis in dominicis diebus dicendi ad populum in festivitatibus omnium sanctorum apostolorum, martyrum confessorum atque virginum.* Sermo ad presbiteros qui est prologus subsequentis libri . . . Sermo de crismatis consecratione.»

P. 4—127: «Evangelistis euangelizare, predicatoribus predicare . . . dicitur uere, fideliter siue fiat. Explicit liber.» Aliæ manus addiderunt: «Episcopus Mauricius fecit sermones istos.» Appingitur figura capitis satis rude depicta. P. 128 vacat.

Videtur esse episcopus Parisiensis qui obiit 1196. Eius *Sermones* per totum annum tam de Dominicis quam Festis laudat Henricus Gandavensis cap. 14. De codicibus manuscriptis vide Oudinum T. 2. p. 1585 seq. Ita Fabricius, Bibl. lat. 3, 57. — Cf. Morel, Lat. Handschr. d. K. V. 257.

II. P. 129—272: *[Expositio in aliquas epistulas S. Pauli.]* S. XII. Binæ columnæ. Variæ manus. «Cum nulla epistola absque occasione scribi soleat . . . hic error est leviori.» Abrumpitur in epistula ad Philippenses.

III. P. 273—320. *[Fragmentum Isidori, Etymologiarum.]*

S. XI. Quaterniones non signantur. Variæ manus.

Initium deest: «seu quia ex fidibus fiunt, id est ex pellibus . . . rebus accipi solet. Explicit.«

Sunt Etymolog. 6. 14, 6—8. 2. excepto 6, 17 quod omittitur. Ed. Migne P. l. 82, 242—296. Cf. Morel, Lat. K. V. 255. (minus accurate.)

64. Cultus eucharisticus.

S. XVII. (1625.) Chart. 147×92. 464 paginæ, manu antiqua signatæ; cæteræ vacuæ. — Tabulæ ligneæ corio nigro obductæ.

«*Cultus eucharisticus sacerdoti ante post et in ipsa sacri lectione quotidie adhibendus. Anno Christi MDCXXV.*»

P. 1—464: «I H S. IHS. JHS. S. Operis huius administratio . . . Bullæ Indulgentiarum sonum.»

---

65. Augustini I (explicatio passionis.).

S. XVI. Chart. 217×164. 28 paginæ. — Ligatura chart.

P. 1: «*R. P. Augustini Hoffmann (Abbatis postea nostri). Explicatio Passionis Dominicæ secundum evangelium S. Mathæi.*»

P. 3—28: «Es ist ir geliebte in Gott dem Herrn die teglich gwonheitt . . . zur ewigen Seligkeit reiche.»

De auctore, abbate Einsidlensi ab anno 1600—1629. Cf. Allgem. d. Biogr. 12, 626. Specimina harum piarum meditationum ed. P. G. Morel, Pilger I (1842), p. 81. 93. 101. 113. 127.

---

66. Abbas Joachim (de purgatorio).

S. XVI. (1562.) Chart. 218×157. 22 folia. — Ligatura moderna chart.

F. 1 vacat. F. 2—21': «*De purgatorio.* Dempto Jesu salvatore nostro et gloriosa eius . . . vere a Deo est probat. Finis. Scripsi Tridenti anno 1562 die sanctorum Martirum Johannis et Pauli. Conclusio facta est et completio ab abbati (!) Johanni S. Mauritii a Sabaudio, eodem tempore legatus (!) episcopi Sedunensis, collectura contra Hereticos. Joachimus abbas loci Heremitarum Einsidlensis.»

F. 22: «*De purgatorio ex concilio Florentino sub papa Eugenio.*»

De auctore Joachim Eichhorn abbate Einsidlensi 1544—1569. cf. Allg. d. Biogr. 5, 730. — Hartmann, Annales 458—461.

---

67. (Nr. X.) Raphaël, Apophtegmata.

S. XVII. (1695.) Charta. 4°. 61 folia. Folia 1—4, 60 et 61 vacua. — Corium nigrum, ora deargentata.

F. 5: *Centuria prima Apophtegmatum Illustrissimi ac Rev.mi S. R. I. Principis Raphaelis, monasterii Einsidlensis abbatis anno 1695.* Sunt 104 Apophtegmata varii argumenti.

Auctor Raphael Gottrau, Helveto-Friburgus, electus abbas Einsidlensis 1692, resignavit 1698, † 1707.

---

68. (8. Nr. 31.) De Voragine, Quadragesimale.

S. XIV. Membr. 169×129. Præcedunt tria folia vacua non numerata. 326 paginæ. Antiqua manus numeravit 169 folia, omittendo numeros 56—59, 74, 78, 80. Binæ columnæ. Variæ manus. — Quaterniones signantur I—XVI. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—305: «*Quadragesimale sermonum fratris Jacobi de Voragine magistri in theologia, ordinis fratrum predicatorum, archiepiscopi Januensis provincie Longobardie.* Filia populi mei, induere cilicio . . . Dominici patrum nostrorum perducat nos dei filius qui cum patre et spiritu . . . seculorum. Amen.»

P. 306—324 Index.

Sunt sermones 1—98 sicut numerantur in superiore margine. Non inveniuntur in editione inter Incunabula 138 de anno 1484 sed in ed. Moguntina 1616. (Df. 517.) T. II p 1—209 ubi dicitur *quadragesimale aureum.* De auctore cf. Fabritius, Bibl. lat. 2, 310.

P. 325—326 vacat.

P. 1 [manu S. XV]: „Iste liber est fratrum Carthusiensium prope Friburg."

---

69. P. Joachim Müller, Sermones.

S. XVI. (1588—89.) Chart. 170×105×35. Folia non numerata. — Ligatura corium album.

P. 1: «*Dominica I Aduentus [15]88.* Benedictus qui venit in nomine Domini, Matth. 21. Hodie celebratur initium Adventus Domini.»

Sunt conceptus sermonum pro diebus dominicis et aliquot festis Sanctorum, pro DD. Glaronensibus etc. Auctores ex quibus haustum est indicantur Gerson, Ludovicus Granatensis, Egk, Surius; alibi: „proprio Marte." Auctor erat Thuricensis et parochus Einsidlensis † 25 Martii 1589. Cf. Chronique d'Einsidlen (1787) I. 223—224 („un recueil de ses sermons pleins de feu et d'onction") et Régnier, Chr. d'Eins. 158.

---

70. (8. Nr. 52.) **P. Joachim Müller, Sermones.**

S. XVI. (1577—79.) Chart. 161×105×24. Folia non numerantur. — Ligatura pergamena, fragmentum libri ritualis S. XV.

Sunt 40 sermones autographi, partim latine, partim germanice scripti variis locis dicti v. gr. De s. Maria Magdal. Raperswilæ 1577. Die S. Osualdi, Tugii 1577. In dedicatione Pfefficon. In die S. Meginradi Mart. ac patroni nostri 1578. In dedicatione Angelica 1578. De S. Meginrado 1579. Lucernæ in annua supplicacione magna in profesto Annunciationis B. Virginis anno dni. 1579. Historia dedicacionis Sacelli B. Virginis (in dedicacione S. Sacelli.) etc.

De auctore cf. cod. **69.** Paucas lineas e sermone de S. Meinrado ed. P. Gallus Morel, Rede auf d. Fest d. h. Meinrad. Einsid. 1861. p. 47.

---

71. (8. Nr. 6.) **Sermones fratris Lucæ de Bitonto.**

S. XIV. 1—266 Membr. 267—270 Chart. 165×120. 270 folia; primum non numeratur; 177 omittitur. F. 1—170 ab antiqua manu signata. — Tabulæ ligneæ, corio rubro obductæ.

I. F. 1—171: *Lucas de Bitonto.*

Binæ columnæ. — Quaterniones signantur I—IX.

In folio addiditio præmisso: „*Hec sunt Miracula sive Exempla scripta in isto libro.* De obitu bonorum 4. . . , Captiuus liberationem. Jo. 8."

F. 1: «*Incipit prologus in sermones fratris Luce ordinis fratrum minorum.* Narraverunt mihi iniqui . . . infinita secula. Amen. Explicit prologus.»

F. 2—169': *[Sermones.]* «*De Dominica infra octauam natiuitatis Domini.* Propter nimiam caritatem . . . prestante qui est benedictus in secula seculorum. Amen. [Altera manus addidit in margine: «Laus et gloria . . . finem operis. Amen.»] Expliciunt sermones fratris Luce de ordine fratrum minorum.»

Sbaralea, Supplementum ad scriptores trium ordinum S. Francissi p. 498 recenset sermones Lucæ Bituntini. — Cf. Ehrle, hist. biblioth. vatican. I, 225.

F. 169'—171: «*Sermo de prelatis.* Curam illius habe . . . deum debitorem etc. Amen.»

F. 171—171': «*Feria IIIIª infra octavam Pasche. De opere Saxonis.* Ascendit Symon Petrus et traxit . . . de nobis Deus. Amen.»

F. 171: «*De spiritu sancto. De opere Saxonis.* Repleti sunt omnes spiritu . . . Quod vobis prestare dignetur Deus. Amen.»

II. F. 172—208. *[Sermones diversorum.]*

Restant numeri foliorum 43—83, antiqua manu signatorum. — Binæ columnæ.

«Exaltata es sancta dei genitrix super choros angelorum . . . et supermundanus sapor X.»

In margine inferiore altera manus argumenta sermonum indicavit, aliquoties etiam auctorem

Rusticanum fol. 195. De decem preceptis. Dom. XIII post Pentec. F. 203 De partibus que cedunt dyabolo et que deo. F. 203' de tribus miraculis. F. 204 De matrimonio, viduitate et virginitate. F. 204': «Ex Egypto vocavi filium meum.» F. 205: De die iudicii . . .

F. 208' [altera manu]: «*In die Parasceue.* O uos omnes . . . docet et facit.»

III. F. 209—214: *Sermones.*

Binæ columnæ. Folia antiqua manu signata 42—47, differunt tamen a parte II huius codicis. F. 214' pro fine sermonis nota in margine remittit lectorem ad p. 208'.

IV. F. 215—269: [*Sermones adumbrati a Dominica I. Adventus usque in Dominicam XXIV post Pentecosten.*] «Videbunt filium hominis uenientem . . . spiritualia appetere in omnibus. Expliciunt collaciones etc.»

V. F. 270' [altera manu: Nomenclator variarum vocum latinarum ordine alphabetico] «Abscondere, accidere, . . . vobis, vilis.»

---

72. (4. Nr. 5.) **Sermones. Vita S. Nicolai.**

S. XII. Membr. 180×125. 73 folia, recte 71 quia 34 et 35 desunt. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. F. 1—33. [*Varii sermones etc.*]

Quaterniones signantur I—IIII.

F. 1 rescriptum. Super textum abrasum sæc. XI scripta est *Benedictio* vel *Missa super infirmum* pene evanida: «Veniatur qui est . . . sit super te. Amen.»

F. 1'—30 [*Sermones*]: *In nativitate domini, de S. Stephano, Epiphania, Quadragesima, de omnibus sanctis, quando volueris, de aduentu etc.*

F. 30—30': «*Hec sunt XV signa XX dierum ante diem iudicii.* . . . Prima die erigit se mare . . . ad iudicium resurgere.»

Ed. inter opera ven. Bedæ, ed. Colon. 1612. I. 494. — Migne, P. l. 94, 555. — Extat etiam libellus rarissimus s. l. e. a. sæc. XV editus de eodem argumento. Hain 14731. — Sæpissime invenitur in codicibus v. gr. infra **250**, 421. — Basiliensibus 167 et 177 (Wackernagel, altd. Handschr. 22.) Engelbergensibus 53, 259, 316. Guelferbytano 722 (Heinemann 2, 124). Parisiensi Nouv. acq. l. 352 (Delisle, Bibl. nat. 635). Reunensi 5. (Xenia Bern. II, 1, p. 10.) Sangallensi 10, 25 (Scherrer, Verz. p. 389.) Vaticano latino 247. (Stevenson I. 61.) et 619 (ib. 224.) et 653 (ib. 232) et 886 (ib. 316) metrice ib. 719 (l. c. 262). Zwettlensi 310 (Xenia l. c. 406). Idem germanice in cod. Dresdensi J. 45. d. (Schnorr v. Karolsfeld 2, 35.) — Cf. Haupt, Zeitschrift 3, 523—30. — Pfeiffer, Germania 8, 120; 12, 61. — Wiener Sitzgsber. 124, III. 15. Nr. 881. — Mysneri carmen germanicum de eadem re ed. Gräter, Bragur VI. 1. p. 19—20.

F. 30'—32: [*De apocalypsi.*] «Sanctus Johannes qui supra pectus . . . isti lapides significant.»

F. 32' [*Altera manu: Duæ præfationes diverse cum neumis pro festis Apostolorum*]: «In conversione S. Pauli, in cathedra . . . tacemus. Et ideo.» [*Rubrica de symbolo Nicaeno*]: «Credo in unum canimus in omni dominico die . . . in unum canimus.»

F. 33 [*Tertia manu. Regulæ diæticæ pro singulis mensibus*]: «Januarius dicit: Meis diebus de uino optimo . . . potio sit spicum, peretrum, gingibus, sauina.»

II. F. 36—52 [*Notæ in evangelia*]: «*Evangelice lectionis hec denotatur exposicio s. Mattheum.* Appropinquans Jesus Jherosolimis . . . cum omnibus sanctis. Amen.»

F. 52. lacerum, medietate vacuum.

III. F. 53—60. [*Varia.*]

F. 53—54' [*De oratione*]: «*Hic interpellat omnes orare.* Jacobus apostolus dicit Orate pro invicem . . . illuc perveniendi quod . . . seculorum. Amen.»

F. 54—55: «*Albinus de VII sigillis.* Primum sigillum Natiuitas . . . ueni sequere me.»

Ed. Froben II. 458. Hic paucæ lineæ adduntur. — Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 243.

F. 55' [*Genealogia B. V. Mariæ*]: «Ex testimoniis IIII euangelistarum . . . Joachim uirgo permansit.»

F. 56—57': [*Miraculum de Iudæo et imagine Christi.*] «Est ciuitas que uocatur Byritho . . . que dominus ostendit.»

Ed. inter opera spuria S. Atharasii apud Migne P. G. 28, 805. — Idem in cod. Bruxell. 9290. — Cf. Cat. Codd. hagiogr. 2, 300 et 9398 ib. 328 et Paris. 745. Cat. hagiogr. 1, 14 etc. 2, 549 etc.

F. 57'—59: «*De decem præceptis.* Primum est præceptum in lege . . . internam fidem rapit.»

F. 59—60: «*Item. De ueteri testamento.* Quocienscunque nobis lectiones . . . de domo domini.»

F. 60' [*Altera manu. Pronostica temporum*]: «*De qualitatibus temporum per singulos annos quas deus ostendit Esdre prophete.* Si Kalendis Januarii in die dominico . . . uindemia erit bona.»

Satis differt ab ed. Bedæ (Colon. 1612). I. 390. — Migne P. l. 90, 951. — Sæpissime in codicibus habetur. v. g. infra **116,** 185; **321,** 26; in Dresdensi F. 159. Bl. 73 (Schnorr I, 409.) Q. II 22. — Cf. N. Archiv 6, 272 et Hartel, Bibl. Hisp. Wien. Sitzgsber. 111 (1886) p. 525, — Parisiensi. Cf. Delisle, Biblioth. nation. II. 708. fol. 78. — Reunensi 22, 5. Xenia Bernard. II. 1. 19. — Idem germanice supra **53,** 288; in Dresdensi A. 126. 16. (Schnorr I. 59) et Heidelbergensi 283. (Bartsch 155.) Cf. Reinberg-Düringsfeld, Festkalender aus Böhmen (Prag, 1864) p. 8. — Hist. pol. Bl. 51, 842. — Münch. Sitzgsber. 1879. II 89. — Varii textus franco-gallici cf. Notices et Extr. 34. I, 237.

IV. F. 61—73' [*Vita S. Nicolai ab Othlone scripta*]: «*Incipit uita Nicolai.* Nicolaus itaque ex illustri prosapia . . . sub neglegentia habebatur.»

Eadem vita, aliquot capitibus aucta extat in Clm 14419. f. 12—42, ex quo caput, in nostro codice ultimum, *miraculum in ecclesia S. Emmerami* Dümmler vulgavit in N. Archiv 10, 408—409. Cf. ib. 9, 245 et 11, 403- 427.

---

73. (12. Nr. 12.) **Sermones de Sanctis excepti de novo Rusticano.**

S. XIII. Membr. 150×110. 334 pp. sed minus recte quia 1 ter, 213 bis numerantur, 177, 266, 273, 282, 308, 331 omittuntur. — Binæ columnæ. — Sexterni signantur antrorsum 1—13. — Tabulæ ligneæ corio rubeo obductæ; superest uncus quo per catenam liber alligatus fuerat.

P. 1—172 [*Bertholdi Ratisbonensis sermones de Sanctis*]: «Sermones excepti de novo Rusticano.»

De Fr. Bertholdo scribit Johannes Vitoduranus in suo Chronico: „Ipse fuit linguæ diserte . . . et patet in diversis voluminibus ab eo compilatis sermonum, quos *rusticanos* appellari voluit.“ Ed. v. Wyss, Archiv f. Schweiz. Gesch. 11. (Zürich 1856) p. 15. Cf. Jakob, die latein. Reden des seligen Berthold v. Regensburg. Ib. 1880. Codex continet sermones 46 quorum numerus in summa pagina indicatur. Hic addam numeros secundum ordinem quem habet Jakob, l. c. p. 55—73 secundum alios codices.

1. p. 1. «*De anglis. (!)* Significavit deus que.» Jak. 2.
2. et 3. (Jak. 5.) *De S. Francisco.*
4. *Sermo communis et utilis* [de S. Dionisio Jak. 6.].
5. (Jak. 9.) *Symonis et Jude.*
6. 7. (Jak. 10. 11.) *Omnium Sanctorum.*
8. (27) [*De animabus.*]
9. (14) *De S. Martino.*

10. (16) *De S. Elisabeth.*
11. (64) [*De resurrectione.*]
12. [*De passione.* Finis huius sermonis legitur p. 121. 123.]
13. (Jak. 17.) *De beata Cecilia. De triplici statu ecclesie, coniugatorum.*
14. (19) *De S. Katherina virg.*
15. (21) [*De S. Andrea.*]
16. (23) [*De S. Nicolao.*]
17. (26) [*De S. Thoma.*]
18 (31.) [*De S. Stephano.*]
19. (33.) [*De S. Joh.*]
20. 21. (34. 35) *De Innocentibus.*
22. (37) *In circumcisione domini. De tribus generibus filiorum dei.*
23. (38) *In circumcisione domini.*
24. (39) [*In Epiphania domini.*]
25. (46) [*In Purificatione.*]
26. (48) [*De S. Agatha.*]
27. (51) [*De S. Mathia.*]
28. (53) [*In capite jejunii.*]
29. (60) [*In cena domini.*]
30. (61) [*In Parasceue.*]
31. (65) [*In Pascha.*]
32. (73) *In festo S. Johannis ante portam latinam.*
33. (79) [*De Ascensione.*]
34. (80) [*In Pentecoste.*]
35. (86) [*De Joh. Baptista.*]
36. (89) *In festo Apostolorum Petri et Pauli.*
37. (95) [*De S. M. Magdalena.*]
38. (99) *In inuencione S. Stephani.*
39. (102) [*Laurencii.*]
40. (104) *In festo S. Clare virginis.*
41. (105) *Item de S. Clara.*
42. (106) *In vigilia assumpcionis.*
43. (111) *In assumpcione beate virginis.*
44. (112) *De S. Bartholomeo.*
45. (113) [*De eodem.*]
46. (117) *In vigilia natiuitatis beate virginis.*

P. 142—245: *Sermones communes de nouo Rusticano.* [Hi sermones non habent numeros in codice.]

P. 142. [*De Apostolis.* Jakob. l. c. p. 74. Nr. 4.]
P. 175. [*De Apostolis.* ib. 5.]
P. 179. [*De Apostolis.* ib. 12.]
P. 182. [*De Apostolis.* ib. 14.]

P. 184. (Jak. 17) *De uno martyre.*
P. 188. (25) [*De eodem.*]
P. 191. (26) [*De eodem.*]
P. 193. (Jak. 28) [*De uno martyre.*]
P. 194. (36) [*De plur. martyribus.*]
P. 198. (cf. not. 1. Jak. p. 80.)
P. 201. (39) P. 203. (42) P. 206. (44) [*De pl. martyr.*]
P. 210. (49) [*De confessore non pontifice.*]
P. 212. (50) [*De confessore pontifice.*]
P. 216. (54) [*De eodem.*]
P. 219. (60) P. 222. (61) P. 226 (63) P. 229 (64) P. 231. (65) P. 233 (69) [*De virginibus.*]
P. 237. (75) [*In dedicatione.*]

P. 241: «*Sermo de passione domini·* Vadam ad montem . . . Aliquando invenire (?) sancta anima volens . . .»

P. 245—325: «*Commune sanctorum secundum ordinem.* Hoc est preceptum ut diligatis . . . In hiis verbis tria occurrunt consideranda . . . salutarem perceptionem admittitur. Hic fac finem.»

P. 325 [altera manu: *De genealogia Christi*] «Liber generacionis Jesu . . . solium eburneum gradus.»

P. 326—329 [tertia manu]: «*Dominica III in Quadragesima.* Ambulate in dilectione sicut . . . tunc dicere possumus a timore.»

P. 330—333 [alia manu]: «*Infra octavam assumpcionis.* Maria optimam partem . . . videre mereamur. Quod prestare nobis etc. Amen.»
Est Rusticani. Cf. Jakob. l. c. p. 71. Nr. 109.

P. 333—334 [alia manu]: «Ecce nos reliquimus omnia etc. . . . Hoc nobis prestare dignetur. Amen.»

---

74. (8. Nr. 22.) **Sermones.**

S. XIV. Membr. 157×113. 192 pp. Quaterniones numerantur (I)—X. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—191: [*Sermones breves de tempore a dominica I Adventus usque ad XXV post Pentecosten.*] «Ecce rex tuus venit tibi. In hiis verbis propheta consolatur sanctos patres qui diversis tribulacionibus . . . offendit et percussit que.» Cetera desunt.

P. 192 [altera manus varios versus addidit]: «Regula clericalis est omni tempore talis. Non laborat . . . abissum sine volo.» «Nullus aut modicus sit sompnus meridianus . . . capitis atque catharrus.» «Quatuor ex vento proveniunt . . . periculum mittere flatum.»

---

75. (4. Nr. (11.) 95.) **Commune Breviarii vf papir geschriben.**

S. XVI. (1514.) Chart. 204×152. 131 paginæ, recte 132 quia 98 bis numeratur. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio partim obductæ.

P. 1—131: [*Pars Breviarii Romani. De communi sanctorum.*] «*In natale apostolorum ad vesperas capitulum.* Jam non estis hospites . . . sequitur Christi. Tu.»

P. 119 numerus 1514 videtur innuere annum quo codex scriptus est.

---

76. (8. Nr. 23.) **Cristanni sermones.**

S. XVI. (1509.) Charta. 152×104. 183 pp. recte 208 quia priora 12 folia vacua non numerantur, 142 bis numeratur. Sexterni non signati. — Charta corio rubeo obducta.

P. 1—110: «*Incipit Quadragesimale super epistolas venerabilis patris fratris Petri Cristanni.* Tempus faciendi domine. Ps. 118. . . . et gloria eterna. Amen. *Explicit Quadragesimale* venerabilis patris fratris Petri Cristanni ordinis minorum. Scriptum et finitum per me F. Philippum Beham dicti ordinis predicatoris clarissarum in orto Marie in Sefflingen. Anno domini 1509, 7a die Februarii.» De auctore nullibi aliquid scire potui.

P. 111: «*De varia exposicione Sacre Scripture Notabile.* Scriptura sacra quatuor . . . potuerunt vel potuissent.»

P. 112 vacat.

P. 113—173: «*Incipit Quadragesimale super ewangelia venerabilis patris fratris Petri Cristanni.* Faciem tuam lava. Matth. VI. . . . infinita secula seculorum. Amen. Explicit Quadragesimale per me fratrem Jodocum Corneo.»

P. 174—177: *Tabula super Quadragesimale de Ewangeliis.*

P. 178—183 vacant.

---

77. (12. Nr. 13.) **In decalogum.**

S. XV—XVI. Chart. 5 folia membranea. 143×100. 49 folia, antiqua manu signata 137—185; patet ergo initium, p. 1—136 perditum esse. Quaterniones non signantur. — Ligatura chartacea, partim corio rubeo obducta.

F. 137—145: [*Varii sermones* quorum initium deest.] *In die circumcisionis domini, in die epiphanie, de septem generibus lacrimarum.*

F. 146: *Prologus in precepta decalogi.* F. 147': *Sermo generalis decalogi. F. 152 Primum preceptum etc.* F. 180' Decimum preceptum.

F. 184'—185' [*Sermo de oratione*]: «Amen amen dico vobis, si quid petieritis . . . vos perducat qui vivit et regnat in s. s. Amen.»

III. BREVIARIA.

---

78. Psalterium.

S. XV. Membr. 250×195. 39 folia præter primum non signatum. Quaterniones signantur I—IIII sed quarti tantum duo folia supersunt. Reliqua omnia inde a psalmo 50 desunt, ita misere codex truncatus. — Tabulæ ligneæ corio rubeo obductæ. Litteræ initiales artificiose depictæ. Spatia vacua linearum passim figuris florum, avium etc. repleta sunt. Tres supersunt litteræ initiales maiores deauratæ sed a rudi manu pene extinctæ. In margine superiore scriptor indicavit qualem litteram et rem pictor appingere debeat et quidem

Fol. 1: „B. trilvaltkeit mit dien vier ewangelisten."

F. 21': „D. sant annen mit ir kinden."

F. 36': „D. als unsr vrouwe die sele under dem mantel truog."

F. 1—38': «*Incipit psalterium David regis.* Batus (!) vir qui non abiit . . . miserationum tuarum dele in.» Desunt cetera.

F. 39 altera manu S. XV: „Anno domini Millesimo quatrigentesimo nonagesimo octavo in vigilia Sancte Katharine." Sequuntur 7 benedictiones de B. V. Maria.

Agglutinatum est scutum gentilitium, æri incisum: «Hans Martin Schwitzer zu Buenas Schultheiss.» [†1713. Cf. Geschichtsfr. 33, 238—239; 35, 167—168.] F. 1 manu s. XVI: «Præsens liber pertinet in Castrum apud Tugiensium in Helvetiis lacum quod tenent nobiles Hertensteinensium. Et pertinebat in Capell ubi erat Monasterium. Et huc donatum est per unum monachum post Catolicorum et Zwingliensium bellum, dum numerus Christi erat Mille quincentum et circum tricesimum octavum annum. Ergo omnes pregate et clamate ad deum ut veniant ad veram fidem et Evangelium et ut Deo erigatur iterum Domus supradicta vel Monasterium. Et tunc revertamur illuc hunc librum. Est hoc a me collectum et scriptum et hic inferius invenis nomen meum. Henericus Porter 1547.»

---

79. (4. Nr. 70.) **Hucbaldus.**

S. X. Membr. 248×190. 109 pp. recte 110 quia 3 bis numeratur. Quaterniones I. II. III. antiqua manu signati. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat. P. 2—65: [*De harmonica institutione.*] «Sicut vocis articulate elementa . . . Deus tu convertens.» Errore bibliopegæ codex erronee ligatus est; recto ordine paginæ sic sequuntur: 1—45; 66—109; 46—65.

Congruit cum editione Gerberti, Script. de musica I, 152—213, qui hoc codice inter alios usus est, excepto quod hinc inde spatium pro figuris vacuum relictum est pp. 71, 98, etc. Inde a p. 102 codex cum editione iam non amplius consentit. Gerbertum secutus est Migne P. l. 132, 957—1026.

Hucbaldo perperam a Gerberto hoc opus attributum esse ostendit Hans Müller, Hucbalds echte und unechte Schriften über Musik. Leipzig 1884, qui 1883 hunc codicem inspexit. Cf. Gerbert de cantu et musica sacra 2, 112 etc. Aliud opus in cod. **169**, 113.

80. (Fol. Nr. 22.) **Breviarium antiquum. Pars Aestiualis. E. 19.**

S. XV. Charta. 300×220. 368 folia, recte 354 quia 271 bis numeratur, 55, 111, 112, 154, 330—339, 343 omissa sunt. Post f. 100 folium excisum est. Binæ columnæ. — Ligatura chartacea cum dorso membraneo.

F. 1—13 [*Hymni*]: «*De sancto spiritu Ymnus.* Veni creator . . . Deo patri sit gloria.»

F. 13' vacat.

F. 14—179': [*Officia de tempore a Pentecoste usque ad Dominicam XXV post Pentecosten.*]

F. 179'—194: *Hystoria corporis Christi.*

P. 194—314: *De festis Sanctorum. Festa vero usque ad adventum Domini que ab inicio Junii celebrantur abhinc sine intermissione inveniuntur. In nativitate sanctorum Marcellini et Petri.*

F. 315—365: *Incipit Commune sanctorum per totum annum ubi non habetur proprium. Et primo de Apostolis.*

F. 364—368 [altera manu]: *Hystoria martirum Felicis et Regule et Exsuperancii etc.*

F. 368—368' [tertia manu]: *Placiti et Sigberti.*

Cf. Morel, Hymnen 4, 139, 257, 273 etc.

---

81. (Fol. Nr. 30.) **Breviarium. Pars Hiemalis.**

S. XV. (1462.) Chart. 310×215. 274 folia, antiqua manu numerata, præter primum. Fol. 175—182, 189, 190, 270, 272 desunt. — Binæ columnæ. Quaterniones non signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et impressæ.

F. 1—172: [*Officia de tempore ab aduentu usque ad vigiliam Pentecostes.* In fine]: «Deo gratias. Anno domini 1462 in festo sanctorum martyrum Crispini et Crispiniani post Vesperas hora undecima etc. H. M.»

F. 172' vacat. F. 173—174 *fragmentum officii defunctorum.*

F. 183—188' [*Hymni varii*].

F. 191—265': «*In nomine domini incipit pars hiemalis de sanctis. Et primo de vigilia s. Andree secundum Johannem* . . . Laus tibi Christe. Finitum in festo Cecilie 1462. Et inceptum in vigilia S. Jacobi Apostoli 1462. H. M.» (?)

F. 265'—269 [altera manu]: «*In dedicatione templi.* Ad Vesperas . . . adoremus in eum etc. Sennahoi refui r in Uflusen sr.» quod partim inuerse scriptum ita legendum censet P. G. Morel: Johannes Jufer rector in Uflusen scripsit.

Breviarium ecclesiæ Thuricensi destinatum fuisse patet cum ex officio de S. Karolo f. 224—225, (ed. Morel, Hymnen 246—249) tum f. 245' ubi dicitur: „Et hoc secundum Chorum prepositure Thuricensis.“ et f. 167 in margine inferiore altera manus addidit: „Nota secundum chorum prepositure Thuricensis ad . . .“ Cf. Büdinger, von d. Anfängen des Schulzwangs (Zürich 1865) p. 20. nota. Morel l. c. 5, 10 etc.

F. 141' notandus ritus in resurrectione domini ubi alternatim cantant sacerdotes, plebanus in persona angelorum et alii in persona mulierum.

F. 269'—271' vacant.

F. 273 alia manu S. XVI: «*Forma recognicionis debitorum*. Ego Caspar rector ecclesie in Zell recognosco hiis presentibus . . .»

F. 273'—274 et in folio primo non numerato [*Varia præcepta medica etc.*]: «Wenn einem ein geschulst wachst.» «Für das für sancti Anthonij verum et probatum.»

In operculo anteriore eadem manu: „Ego Caspar rector ecclesie in Zell recognosco . . . capelle corporis Christi in Ettiswil . . ."

Ibid. nomen possessoris „Anthonii Frantzen 1509." Idem possessor nr. **49**, **221**, **224**. In operculo fragmentum membraneum diplomatis germanici sæc. XV.

---

82. (Fol. Nr. 184.) **Breviarium Constantiense. Pars æstiva.**

S. XV. Chart. 305×215. 327 folia, recte 332 quia 295 omittitur, 21, 59, 315 bis numerantur, et inter 291 et 292 tria folia vacua relicta sunt. F. 12—327 binis columnis. Sexterni non numerantur. — Tabulæ ligneæ corio rubeo, partim albo obductæ et bullis æreis ornatæ.

F. 1—6': *Kalendarium* in quo 9 Sept: «Dedicacio ecclesie Constanciensis» quod indicat originem libri.

F. 7—11 vacant. F. 11'—128: [*Proprium de tempore a vigilia Pentecostes usque ad dominicam XXV post Pentecosten.*]

F. 128—288: «*Sequitur abbreviacio de festis sanctorum tempore estivali . . . primo de S. Johanne Baptista* . . . intercedere dignetur electis.»

F. 288—291 [additur altera manu]: «*Hystoria de presentacione gloriosissime virginis Marie secundum chorum Constanciensem. Ad vesperas super omnia* . . . transfer cum beatis. Orationem in primis vesperis. Completa hec hystoria et data a domino Constanciensi anno 1470. Jo. Widler scripsit.»

F. 292—324: «*Incipit commune sanctorum per circulum anni.*»

F. 325—227' [*Addidamenta.*]: «*Nota hic secuntur aliqui defectus libri presentis et prescripti a principio secundum ordinem sui et primo ad nocturnum infra festum Penthecostes. Ymnus.* Jam Christus astra . . .» In fine plurima folia abscissa sunt.

In operculis et plicaturis fragmenta diplomatis latini episcopi Constantiensis.

Cf. Morel, Hymnen 5, 10, 52, 139, 181, 281—283 etc.

---

83. (Fol. Nr. 198.) **Breviarium antiquissimum.**

S. XII. Membr. 340×260. 462 folia. Quaterniones non signati. A fol. 108—962 binæ columnæ. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 49', 105 et 377 litteræ initiales artificiose depictæ. Cf. Rahn, Gesch. d. bild. K. in d. Schw. 300. n. — H. de Ligertia tum maniculas tum versus et notulas hinc inde adscripit. Cf. l. c. 45—47.

F. 1'—8. [*Kalendarium Einsidlense* ubi etiam indicantur hymni, versus, antiphonæ etc. pro quolibet festo.]

F. 8': «Si vigilia nativitatis domini in dominica evenerit hæc responsoria cane . . .» «Dominica post nativitatem domini . . .»

[Altera manu s. XIII antiphona cum notis musicis]: «Arte mira miro consilio . . . radicitus. e. V. o. V. a. e.»

[*Nota de dedicationibus* manu s. XIII.]: «Capella inferior est dedicata in honore sanctorum Johannis . . . Affre Mart.» Partim ed. Geschichtsfr. 42, 129.

F. 9—104' [*Antiphonarium cum neumatibus de tempore et de sanctis etc.*]: «Dominica III ante natale domini . . .»

F. 27'—28: «*In natali S. Meginradi mart. . . .*»

F. 49': *Resurrectio domini*, ed. Lange, latein. Osterfeiern p. 32. — Cf. Schubiger, Sängerschule 21. et Monumenta Nr. 24.

F. 105—262': [*Lectiones de S. Scriptura per anni circulum.*] «*Incipit liber Esaie prophetæ.* Visio Esaiæ filii . . . eos in deserto.»

F. 263—317' [*Homiliæ sanctorum patrum super evangelia pro diebus dominicis*]: «*Dominica V ante natale domini. Lectio s. evangelii* secundum Johannem. In illo . . . *Omelia B. Augustini episcopi de eadem lectione.* Miracula que fecit . . . corruisset in mortem.» Sunt fere eaedem homiliæ, sed plus abbreviatæ que habentur in codd. **8, 9, 41** f. 8 seqq. et **42,** f. 10 seqq.

F. 318—358 [*Pro festivitatibus sanctorum*]: «*In vigilia S. Andreæ apostoli.* L. S. Evang. s. Johannem. In illo tempore . . . Omilia ven. Bede presbiteri de eadem lectione. Tanta ac talis . . .»

Ut **42,** 3', sed brevius. Sic et aliæ homiliæ habentur ibidem vel in cod. **41.**

Paucæ Vitæ sanctorum hic expositæ non sunt integræ quia finis earum deest.

FF. 221—224 et 329—332 a diversis manibus sæc. XIII—XIV suppleta sunt.

F. 358—362' [*De communi sanctorum*]: «*In natali apostolorum. Lectio s. evang.* . . . cum amore suscipimus.»

F. 362'—373: «*Incipit liber [h]ymnorum per anni circulum. In Dominica ad Nocturnos.* Primo dierum omnium . . .»

F. 373—376 [*Cantica*]: «*In Adventu domini.* Confortate manus dissolutas . . .»

F. 376' (manu s. XIV.): *Variæ orationes* [*in sancte Marie Magdalene.*]

F. 377—421: [*Psalmi David.*]

F. 421'—425: [*Cantica de prophetis, Esaiæ, Ezechielis, Annæ etc.*]

F. 424': «*Carmen Angelicum.* Te Deum laudamus . . .»

F. 425—426: *Pater noster, Symbolum Apostolorum, Fides Athanasii episcopi.*

F. 426—426' [Altera manu]: «*In Vigilia Defunctorum.* Verba mea. Dirige . . .»

427—435 [*Capitula sive lectiones breves pro toto anno*]: «*Lectiones de Adventu domini.* Venite . . . inuestigabiles uiæ eius.»

F. 435—459 [*Collectæ per annum, etiam pro defunctis*]: *Orationes de aduentu domini* . . .

F. 459—469: *Preces post Nocturnos et ad Cursus, pro omni gradu ecclesiæ ad Primam* (Confiteor) *VII Psalmi cum Letania, pro defunctis, pro elemosinariis, Benedictiones.*

F. 462′ [altera manu s. XII]: «*Lectio s. ewang. secundum Marcum.* In illo tempore . . . [*H*]*omilia ven. Bede presbiteri de eadem re.* Surdus ille et mutus . . . salute domino supplicant.»

Est Homilia 38, ed. Giles 5, 278—279 pro Dominica 12 post Trinitatem quæ exciderat supra fol. 311 ubi in margine notatur antiqua manu: „Quære in fine libri omeliam quæ hic deest."

Hoc breviarium per plura sæcula in usu fuisse patet cum ex variis augmentis sæc. XIII et XIV passim in margine additis et præcipue ff. 270 seqq. 279. 292′. 305. 321′. 358′ 360. 366—372 etc. tum ex situ et squalore quo præsertim extrema folia obducuntur. Plurima etiam folia scissa sunt et filis sericis varii coloris elegantissime resarcinata. — Cf. Schubiger, Sängerschule, Monum. p. 19. 21. Nr. 24. — Idem Pflege d. K. G. 18. — Landolt, Kloster Au 12. — Bäumer, Katholik. 3 Folg. II. (1890, II.) 512, 513 et III (1891) 54. — Idem, Gesch. d. Breviers 112, 255, 270, 336, 338, 347, 349 etc. — Morel, Hymnen 5, 10, 19 etc.

[*Urbarium sive recensio bonorum monasterii Einsidlensis in diversis locis* variis manibus S. XII—XIII describitur in marginibus ff. 105—120, 123′, 124, 127′, 128, 139′, 220.]

Edidit, commentario præmisso P. Gallus Morel in Geschichtsfr. 19. (1863) 93—112. Fragmentum parvum lacerum et difficile lectu ineditum superest in f. 1.

F. 106. [Manu s. XIII. Initium diplomatis de anno 1253:] „Notum sit omnibus quod Berhtoldus villicus in Chaltebrunnen . . ." quod integrum extat in cod. **248**, 1. Cf. Morel, Regesta Einsidl. 74. et Geschfr. l. c. 97. Ed. ib. 42, 142. — Pertz, Archiv 8, 737. — Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 243. 246. 249. 256. — Mone, Zeitschr. f. Gesch. d. Oberrheins 4, 252.

---

84. (4 Nr. 25.) **Breviarium pro monialibus.**

S. XV. Chart. 205×195. 1207 pp. recte 1204 quia 303, 801, 919 omittuntur, primum non numeratur. — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ. Post pp. 166 et 1155 inserta sunt foliola in quibus amanuensis descripsit quæ prius oscitantia omiserat.

P. 1—44 [*Hymni*]: «*Ymnus in dem aduent zuo der vesper.* Conditor alme . . . filii spiritus. Amen.»

P. 44′—55. [*Cantica.*] P. 56 vacat.

P. 57—103 [*Officium per hebdomadam*]: «Am sunnentag von dem zit des ersten *zuo der metti.* Deus in adiutorium . . . Hodie scietis.»

P. 103—660: [*Proprium de tempore.*]

P. 660—1134: «*Hie nach uahet an das von den heiligen die man begat durch das gantz Jar . . . Hie hat ein end das buoch von den heiligen die da nit eigens hand vnd des ersten von den apostolen* . . . Tota pulchra es.»

F. 202—207 vacant.

Cum festa duplicia sint 12 lectionum codex alicui conventui monialium O. S. Benedicti attribuendus esse videtur. — Cf. Morel, Hymnen 165, 193 etc

85. (4 Nr. 30.) **Breviarium.**

S. XIV. Membr. 210×150. 978 pp. sed 535, 765, 766 omittitur, 585 bis, 678 ter numerantur. Manus antiqua numeravit inde a pag. 13 folia I—CCCCX sed erronee inde a fol. CCCLXXXXI. Inter p. 480 et 484 est lacuna. Sexterni non signantur. — Variæ manus. — Tabulæ lignæ corio albo obductæ.

P. 1—12 [*Kalendarium*]: «Jani prima dies et . . . Silvestri pape XII.»

Festa S. Benedicti 21 Mart. et 11 Jul. sicut 12 lectt. indicant breviarium O. S. Bened. Monialibus destinatum indicant variæ notæ germanicæ pp. 2, 11, 392, 730 etc. et oratio pro abbatissa nostra p. 822—823 et 916. P. 2 manus primaria notas necrologicas adscripit.

Variæ manus S. XIII in margine varia addiderunt v. gr. p. 2. „ad sanguinem restringendum accipe crura leporis . . .“ P. 9: „Quod cito fuerim sanus Gosmas facit . . .“ P. 12: „suoch V blat nach sant katerina.“

P. 13—730: [*Officia per anni circulum cum de tempore tum de sanctis*] «*Dominica prima aduentus domini ad vesperas capitulum.* Ecce virgo concipiet . . . Maiestatem tuam.»

P. 730—738: *In dedicatione ecclesie.*

P. 739—777 [*Commune sanctorum*:] Præcedit *hymnus de omnibus apostolis:* «Andrea pie sanctorum mittissime . . . ante secula. Amen.»

Chevalier, Repert. hymn. 1035. Ed. Mone 3, 61—63. Cf. Morel, Hymnen 152.

P. 778—779 vacat. P. 780 [altera manu: *Benedictiones.*]

P. 781—808: [*Appendix variorum festorum, SS. Catharina, Brigida Nicolaus, Thomas Ap.*]

P. 809—873 [alia manu]: *Varia officia, Litaniæ Sanctorum, Lectiones de scriptura pro diebus dominicis.*]

P. 873—875 [altera manu S. XIV: *St. Johannes minne, germanice.*] «Dis ist sant Johansus minne . . . enbeis enkeinw ieger man. Amen. ☩ Per crucis hoc signum fugiat procul omne malignum. Amen. ☩»

Ed. ex hoc codice L. Ettmüller in Haupt u. Hoffmann, Altdeutsch. Blätter, 2, 264 seqq. — Idem e codice Monacensi ed. K. Hofmann in Zeitschr. f. d. Alterth. 22, 242—245. Idem e cod. Weimariensi in Sitzgsber. München 1871. I. 457. — Cf. ib. 1870. 2, 16. — Bächtold, Gesch. d. d. Lit. in d. Schweiz 80. Anmerkg. 24. — Simile in codice Heidelbergensi 193. (Bartsch 109. Wilken 445.) et Vindobonensi. (Cf. Hoffmann, Altd. Handschr. zu Wien Nr. 224.)

P. 875—876 [*Versus de horis canonicis*:] «Patris sapientia veritas . . . corone. Adoramus te.»

P. 879—902: [*Homiliæ in evangelia. In fine abruptæ.*]

P. 903—916 [*Capitula sive lectiones breves per totum annum:*] «*Ad Vesperas in aduentu Capitulum.* Ecce uirgo . . . laus mea tu es.»

P. 916—918: [*Preces vel suffragia varia.*]

P. 918—973 [*Orationes sive Collectæ*:] «*In natali S. Stephani protomartiris.* Da nobis quesumus . . . omni aduersitate custodi.»

P. 973—978: «*Incipiunt orationes nocturnales . . . Incipiunt matutinales orationes* . . .»

Cf. Morel, Hymnen, 10, 13, 15 etc.

86. (4 Nr. 111.) **Vita S. Adelheidis.**

S. XV. Charta. 215×153. 72 pp. Primum folium vacuum, tertia parte abscissum non numeratur. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ et figuris ornatæ.

P. 1—28: «*Hystoria de Natiuitate seu festo Imperatricis Sanctæ Adelheid. Ad Vesperas. Antiphona ut sequitur . . .*» Cum notis musicis per totum. In fine: «Vester humilis atque indignus Capellanus Johannes Lemecker offert se . . .»

P. 29—59 [*S. Odilonis vita et miracula S. Adelheidis*]: «In huius igitur etatis . . . sancte Adelheide et omnipotentis dei. *Explicit uita sancte Adelheide imperatricis* [altera manu:] eiusque miracula.»

In margine notantur passim lectiones pro choro.

Ed. ex hoc codice Hartmann, Ann. Heremi in append. — Pertz, Mon. Germ. SS. IV 636—645. Cf. ib. 649, et 636 ubi tamen per errorem codex membranaceus dicitur.

P. 60 vacat. P. 61—71 [*Officium*, ut supra, sed sine notis musicis:] «De Natiuitæ Seu festo S. Adelheide. Ad Vesperas . . . Oracio ut supra. Deo gratias.»

P. 59 et 71: «Vester humilis atque indignus Capellanus Johannes Lemenecker qui offert se omnium memento ad quevis vestra beneplacita.»

P. 72 vacat.

Hymnum de S. Adelheide p. 61 ed. Hartmann l. c. Pertz l. c. 649. — Morel, Hymnen 186 (285, sed erronee.)

---

87. (4 Nr. 76.) **Breviarium abbatis Geroldi.**

S. XV. Membr. 212×148. VII et 350 folia, per totum ergo 357. Folia 1—350 ab antiqua manu signata sunt I—CCCXXXXVIIII quia CCLXVI bis numeratur. — F. 1—350 binæ columnæ. — Quaterniones signantur I—XLV. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 21 et alibi litteræ initiales non spernendæ.

F. I vacat. F. II—VII: [*Kalendarium Einsidlense.*] F. III, 4 Martii notatur obitus Sigismundi, ducis Austriæ anno 1496.

F. 1—3: *Preces diebus dominicis, ad Primam cottidie, in aduentu et per LXXmam.*

F. 3'—10: *Hymni.*

F. 10—14': *Cantica dominicis diebus de aduentu etc.*

F. 14'—21: «*Regule subscripte declarant qualiter canendum sit omni anno per adventum . . .*»

F. 21—254: «*Officia de tempore ab Adventu usque ad Pascha.*»

F. 255—297': «*Incipit de Sanctis pars hyemalis. Et primo de s. Erhardo.*»

F. 298—338: [*Commune Sanctorum.*]

F. 338'—343': «*In concepcione s. Marie.*»

F. 343—345': *Suffragia Sanctorum.*

F. 345'—350: *De S. Barbara.*

F. 350 vacat. In operculo posteriore: „Anno domini MCCCCLII[to] yar Sind wir gerolt von Sagx von der hochen sagx fry von gotz gnaden Abbt vnd Herr zu den Einsideln worden. Uff sant Oswaltz tag.“ Ed. Morel, Regesten Nr. 851. — Geroldus de Hohensax fuit abbas Einsidlensis 1452—1481.

F. I: „nomina promotorum in pallacio pape. Sigismundus de Johanni wohprunus von Lucern, Switz. Jacobus de Samano fiorentino districtu.“ Num nota abbatis Geroldi qui anno 1464 ad curiam peregrinatus est?

Cf. Morel, Hymnen 5, 10, 19 etc.

---

88. (4 Nr. 16.) **Lectionarium.**

S. X—XI. Membr. 192×150. 340 paginæ. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Pagg. 8 et 74 in pergamena purpureo colore tincta, litteris aureis scriptæ sunt. Aliæ litteræ initiales pp. 9, 75, 91, 92, 94, 96, 98 etc. auro et variis coloribus artificiose depictæ.

Primum folium excisum. Incipit abrupte p. 1, in præfatione: «equum et salutare . . . sabaoth. pleni sunt.» P. 2 antiphone de S. Sigismundo.

P. 3—7 [*Hymni et antiphonæ de eadem* cum neumis]: «Ymnus de S. Sigismundo M.»

P. 8—72: «*Incipiunt lectiones de aduentu domini.* Deus autem pacis . . . dies mali sunt.»

P. 74—304: «*Incipiunt orationes de aduentu domini. Dominica IIII ante natale domini.* Excita domine quæsumus . . . luminis claritatem. Per.»

P. 305 vacat. P. 306—317: [*Orationes de communi sanctorum, de S. Maria, de cruce etc.*]

P. 317—339: «*Benedictio cereorum. . . . Dominica indulgentiæ.*» [*benedictio palmarum.*] P. 340 vacat.

Cf. Morel, Hymnen 167, 168.

---

89. Breviarii pars hiemalis.

S. XIV—XV. Membr. 197×138. 608 paginæ, recte 612 quia 291 bis, 266 quater numeratur. — Binæ columnæ. — Sexterni custodibus numerantur. — Ab initio plura folia excisa. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—77: *Officium feriæ II tempore adventus* e. d. et o. Noli emula. in e. . . . Sequitur Completorium.»

P. 77: *Canticum XV graduum.*

P. 78: *Septem psalmi pœnitentiales post primam. Letania* [*omnium sanctorum.*] P. 81. *Preces in adventu et per LXX[mam].*

P. 82—87: *Hymni.* P. 87—90: *Cantica.* P. 90—96: «*Regule subscripte declarant qualiter canendum sit omni anno per aduentum domini.*»

P. 96 colore rubro adduntur *notæ de obitu et electione abbatum Einsidlensium* de annis 1438—42.

P. 97—249: *Officia de tempore ab adventu usque ad Dominicam SS. Trinitatis.*

P. 249—261: «*Incipit hystoria de corpore Christi. Ad Vesperas Antiphona* Sacerdos in eternum . . . nostra. Tu autem.»

P. 261—264: «*Regule subscripte declarant qualiter omni anno cantentur hystorie subnotate.*»

P. 265 [Altera manu, *Exorcismus:*] «Adiuro te dyabole . . . vite mee. Amen.» Tertia manu addita sunt precepta medicinalia et superstitiosa contra morbos equorum.

PP. 266—266ter vacant.

P. 266quater — 336: *Lectiones in dominicis post Penthecosten.*

P. 337—418: *Item ab aduentu usque ad Pascha.*

P. 419—20 [*De defectibus in missa occurrentibus*]: «Si per neglientiam . . . competenti subiceant (!) discipline.»

P. 421—601: *Officia propria Sanctorum per annum.* P. 427 Off. S. Meginradi.

P. 602—607: *In dedicacione ecclesiæ.*

P. 608 vacat. — In operculo posteriore manu S. XV: „Iste liber est domini Abbatis loci heremitarum."

Cf. Bäumer, Gesch. d. Breviers 336. — Morel, Hymnen 5, 10, 18, 19 etc.

---

90. (4 Nr. 12.) **Breviarium. Pars hyemalis.**

S. XV. Membr. 189×135. 214 folia. Binæ columnæ. Quinterni custodibus signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et figuris ornatæ sicut cod. **91**, qui ab eodem amanuensi exaratus esse videtur. — Officia de S. Meginrado f. 176 et S. Sigismundo f. 206′ originem Einsidlensem libri manifestant.

F. 7, 21, 31 etc. litteræ maiores initiales rubræ et cæruleæ.

Initium ablatum est. F. 1′—6: «*Regule subscripte declarant qualiter sit omni anno per aduentum domini orandum.*»

F. 6′ vacat. F. 7—114′: [*Officia de tempore ab aduentu usque ad Pentecosten.*]

F. 115—172: [*Item lectiones*] «*Dominica prima in Aduentu domini. Lectio prima.* Visio Esaie . . . preceptis. *Explicit pars hyemalis de tempore.*»

F. 172—214: «*Hic incipit liber de sanctis. De S. Erhardo confessori· Ad Vesperas* . . . acquirat. Per.»

F. 241′ vacat.

Cf. Morel, Hymnen 10, 36, 151 etc.

---

91. (4 Nr. 91.) **Diurnale.**

S. XV. Membr. 186×133. 258 paginæ, binæ columnæ. Quinterni custodibus signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et variis figuris ornatæ sicut **90** qui eadem manu scriptus esse videtur. Eiusdem generis sunt etiam litteræ initiales p. 25, 48. — Originem Einsidlensem tradunt tum Kalendarium ab initio, tum patroni Einsidlenses qui in litania occurrunt p. 169.

P. 1—24: [*Kalendarium in quo*] *Dedicationes ecclesiarum* 7 Junii Capelle S. Meginradi.

P. 25—168 [*Psalterium etc. per hebdomadam:*] «*In dominicis diebus. Ad matutinum* . . . Sequitur completorium.»

P. 168—173: *Canticum XV graduum. Septem psalmi penitentiales post primam. Letania etc.*

P. 173—183: *Hymni.* P. 183—186: *Cantica ad Matutinum.*

P. 187—257: *Commune Sanctorum.*

P. 258 vacat.

Cf. Morel, Hymnen 5, 10, 19 etc.

---

92. Breviarium antiquum.

S. XIII. Membr. 178×131. 362 folia quorum 4 bis numeratur, 203 omittitur. Variæ manus. — Binæ columnæ. Sexterniones signantur I—XXXII. Plura folia partim vel ex toto excisa sunt, ut inter 26 et 27, 126 et 127, 179 et 180, 230. F. 263 littera initialis (S. Bernardus) excisa est. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Litteræ initiales colore rubro et cæruleo decoratæ, aliquæ etiam auro et figuris nitidissime depictæ ff. 3, 34′, 39′, 134′, 189, 234′, 257, 271.

Originem Cisterciensem innuunt officia S. Bernardi, Petri Tarentasiensis etc.

F. 1—2′ [manu recentiore varia liturgica de *S. Magdalena*, de *Corona spinea* etc.]

F. 3—188′ [*Officia de tempore*]: «*In Adventu domini.* Ecce dies veniunt . . . Deus qui salutis.»

F. 189—307′: [*De Sanctis.*] «*In nativitate S. Stephani.* Stephanus autem plenus . . . Collecta, Deus omnipotens.»

F. 307′—342. [*Commune Sanctorum:*] «*In unius apostoli. Ad Vesperas* . . . nobis per singulos.»

F. 342—362: [*Hymni.*] «*Ad Completorium per totum adventum exceptis festis sanctorum.* Quem terra pontus . . . *De s. Bernardo hymnus.*» Cetera desunt, codice deficiente.

Cf. Morel, Hymnen 5, 10, 12 etc.

---

93. (Nr. XVII.) **Vitæ SS. Patronorum Einsidlensium.**

S. XVI. (1588.) Membran. 174×134. 207 pagg. recte 210 quia 1 quater ponitur. Quaterni non signati. — Ligatura coriacea auro ornata.

Liber scriptus iussu abbatis Udalrici Wittwyler 1585—1600, cuius scutum gentilitium habes f. 1, d. sub imagine S. Meginradi. Ipse abbas suapte manu hinc inde aliqua addidit in operculo anteriore, versus sub imaginibus sanctorum et p. 1, d: „In usum monasterii Einsidlensis in honorem patronorum.“ Hæc tamen officia a nunc acceptis et usitatis summopere discrepant. Aliquot litteræ initiales auro et coloribus abundantius ornatæ sunt, pro aliis spatium vacuum relictum sicut et paginæ integræ 108, 141, 162, 185 pro maioribus imaginibus, quarum tria tantum extant, nempa ab initio B. V. Maria Einsidlensis cum S. Meginrado, cuius mors quatuor minoribus imaginibus representatur. P. 38 S. Mauritius cum sociis suis, p. 75 S. Justus martyr. Numerus 1588 annum quo depictus est, innuit. Tum scriptura tum penicillus aliquam affinitatem cum codice **104** tradunt.

P. 1—1, c vacat. 1, d. figura ut supra.

P. 2—34: *Vitæ historia sanctissimi martiris et patroni nostri dignissimi Meginradi.*

P. 34—74: *Vitæ historia et martirium sanctissimi Mauritii et sociorum eius.*

P. 74—106: *Historia sanctissimi pueri Justi patroni nostri.*

P. 107—140: [*Officium compassionis B. V. Mariæ.*]

P. 142—160: [*Officium de gloriosa virgine Maria.*]

P. 161—183: [*Aliud officium Præsentationis (?)*]

P. 184—206: [*Officium de S. Udalrico* patrono abbatis Wittwyler.]

Ultimi folii pars maior recisa est.

Cf. Morel, Hymnen 92.

---

94. (Nr. XI.) **Horæ B. V. M.**

S. XV. Membr. 184×130. 240 pp. recte 242 quia 1 et 83 bis numerantur. — Quaterniones non signantur. — Ligatura coriacea, figuris ornata.

Litteræ initiales innumeræ auro et coloribus eleganter ornatæ. In marginibus plurimorum foliorum flores elegantissime depictæ et deauratæ. Præterea 6 imagines maiores nitidissime depictæ p. 30 annuntiatio, p. 74 adoratio magorum, 108 crucifixio, 115 descensus spiritus sancti, 137 David pœnitens, 189 exequiæ.

P. 1 bis — 4 manu s. XVI fragmentum Ps. 118. P. 5 vacat.

P. 6—29: *Kalendarium lingua gallica* alternatim auro et coloribus rubro et cæruleo scriptum.

P. 30—107: *Officium de Beata Maria.*

P. 108—114: *De Cruce.*

P. 115—121: *De spiritu sancto.*

P. 122—135: *Oratio devota ad beatam virginem Mariam.*

P. 137—172: *Psalmi pœnitentiales cum litaniis et precibus.*

P. 173—182: «*Les quinze joyes a la uierge marie.* Doulce dame . . . uray repos. Amen.»

P. 182—187: «Les sept requestes a nostre seigneur. Dulx dieu doulx . . . pitie. Pater noster.»

P. 189—238: *Officium Defunctorum.*

P. 239—240 et in operculo posteriore manus recentior addidit: «*Benedictio Novitiorum.* Novitius iam tonsus . . . sæcula sæculorum. Amen.»

In operculo anteriore: „F. Georgius Stoll Marisstellensis Cœnobii filius hunc librum D. Christophoro Falk, Canonico in Zurzach syncero suo cognato in indissipabile amicitiæ signum dono contulit. Anno domini 1591.“ Additur scutum gentilitium nitidissime depictum. Eadem manu p. 1: „D. Christophorus Falk Badensis Canonicus in Zurzach me tenet.“ Additur eiusdem scutum gentilitium nitidissime depictum. De Christ. Falk († 5 Junii 1625) cf. Huber, Gesch. d. St. Zurzach. (Klingnau 1869) p. 256. 437. — Fricker, Gesch. v. Baden 664.

In operculo anteriore aureis litteris impressum: „Herr Christoffel Falck Caplan zuo Baden. MDXC.“

Cf. Morel, Hymnen 5, 10, 13, 18 etc.

---

95. (Nr. VII.) **Breviarium.**

S. XIV. Membr. 126×95. 484 pp. Inter 28 et 29 folium excisum est. Quaterniones quinterni et biniones signantur I—XXXI. P. 394—403 binas columnas habent. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ et elegantibus ornamentis impressæ.

Litteræ initiales minoris tantum formæ sed auro et coloribus ornatissimæ. Imagines desunt. Liber in Gallia scriptus esse videtur si concludere licet e nominibus sanctorum tum Kalendarii cum Litaniarum.

P. 1 vacat. P. 2—3: *Hymnus etc. de S. Rictrude.*

P. 4—25: *Kalendarium.* P. 28 vacat.

P. 29—178: *Officia diurna de tempore ab Adventu usque ad Sabbatum sanctum.* Incipit abrupte: «hostis a telo perfidi . . . est locus eius.»

P. 179—289: *Festa Sanctorum tempore hiemali.*

P. 290—333: *Commune Sanctorum.*

P. 334—374: *Psalmi ad horas diurnas.*

P. 374—395: *Officium de Beata Maria.*

P. 395—403: *In Dedicatione ecclesiæ.*

P. 404—406 vacat. P. 407—423: *Suffragia Sanctorum.* P. 423—466: *Officium Defunctorum.*

P. 466—479: *Letania et Collectæ.*

P. 479—482: *Cathedra S. Petri. S. Saturnini martyris.*

Cf. Morel, Hymnen 13, 19, 151 etc.

---

96. Gebete.

S. XV. Charta. 116×74. 621 pp. recte 622 quia 247, 341 bis numerantur, 198 omittitur. Variæ manus. Sexterni custodibus signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 2—124: [*Goldene Mühle (?) Preces germanicæ ante et post communionem.*] «*In dem namen Gottes wil ich ettlich stuk vnd artikel schriben von dem hailgen Sacrament wie ain mentsch Sich darzuo beraitten sol vnd och darnach halten sol als dis ist gezogen uss dem Sacrament büchli. Ain tail als mayster Marquardus beschript vnd leit des ersten drü stuk die ain mentsch sol an im han E er zuo gang.* [D]as erst ist dz du . . . helff uns Gott. Amen.»

P. 124—334: [*Preces germanicæ ad Missam etc. de S. Maria Magdalena.*] «Du solt wissen das die mess . . . mins lips. In Gottes namen. Amen.»

P. 335 vacat. P. 336: «Dis büchlin schwester Margret Eggerin in Valdunen genant die guldin mülin.»

P. 337—338 vacat. P. 339—469: [altera manu *Preces germanicæ pro diebus septimanæ.*] «Gott der almächtig in siner . . . erstund von den tod. Amen. Ora pro me.»

P. 470—471 vacat. P. 472—551 (Tertia manu): *Preces latinæ et theutonicæ tempore paschali.* Desinunt in fine mutilæ quia plura folia excisa sunt inter 551 et 552.

P. 552—557 vacant. P. 558—619 (Quarta manu): *Preces variæ germanicæ:* «Dis nachgeschriben Gebett ist das ampt . . . frowen Geschlächt. K. X. K. Ave.»

Codex per P. Othmarum Ruepp [† 1801] ex Vorarlberg huc allatus. P. 2 manu S. XVIII: „Ex monasterio monialium Valduna prope Rankwyl misere extinctum 1782. Necessario ad Biblioth. Einsidlen. pro memoria sempiterna.“

---

97. (12 Nr. 10.) **Horæ B. V. M.**

S. XV. Membran. 127×90. 256 paginæ (233 et 234 omittitur sed 253 ter numeratur.) Quaterniones 1—17. Inter pag. 86 et 87 folium excisum est, unde lacuna in textu. P. 3, 23, 96, 144, 181 litteræ initiales ornatissimæ. P. 22, 97 et 180 vacuæ relictæ pro imaginibus, ut videtur. — Tabulæ ligneæ corio rubro obductæ. — In operculo anteriore manu S. XV: Prope cardinalem Bononiensem.

P. 1—2 vacat. P. 3—21: [*Variæ orationes et preces*] «Adonay Domine deus . . . salutis eterne. Amen.»

P. 23—37: *De passione Domini nostri.*

P. 38—42: *Oratio ven. Bede presbiteri de septem ultimis verbis.*

P. 43—47: *Oratio S. Augustini etc.*

P. 52—57: Alia oratio . . . que dicitur *libellus vite.*

P. 83—85: *Johannes papa . . . indulg . . .*: «Salue sancta facies . . . dicamus omnes. Amen.»

Ed. Mone, Hymn. I. p. 155. Cf. Chevalier, Repert. hymnol. 18189.

P. 87—95: «*De armis Domini.* Culter qui circumcidisti . . . perfruamur gloria. Amen.»

Ed. ex hoc codice Morel, Hymnen Nr. 42 p. 23—26. — Chevalier, Repert. hymnol. 4052.

P. 96—143: *Orationes valde devotæ ante perceptionem corporis Christi.* Et de sequentibus dominus Johannes Pragensis Archiepiscopus . . . dedit XL dies indulgentiarum.

P. 160—179: *Post perceptionem.*

P. 181—228: *De beata Maria.*

P. 188—192: Oratio quam Maria per angelum direxit B. Bernardo.

P. 192—194: *72 nomina beatæ virginis.*

P. 220—222: *Planctus de beata virgine quam compilavit Innocentius Papa quartus.* «Stabat mater dolorosa . . .»

P. 228—254. *De sanctis* [partim rhytmice.]

In fine duæ lineæ rubro scriptæ erasæ sunt.

P. 255—256 vacat.

Cf. Morel, Hymnen 22, 26, 28 etc.

---

98. (Nr. V.) **Horæ B. V. M.**

S. XV. Membr. 126×94. 321 pp. recte 322 quia 213 bis numeratur. Quinterni numerantur I—XVIII. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ et figuris animalium impressæ.

Litteræ initiales coloribus auro et hinc inde figuris et floribus ornatæ. Rudiori penicillo debentur picturæ p. 2: Annuntiatio; p. 118: Maria cum puero Jesu; p. 302: Sancta Sophia et Fides Spes Caritas.

P. 1 vacat. P. 3—117: *Cursus de beata virgine.*

P. 117—120: «*Nota hec oratio que sequitur dicitur aurea eo quod quasi nulla dulcior et beate virgini accepcior sensu humano dictari potest prout . . . legitur revelasse.* Gaude rosa sine spine . . . dulcis o Maria.»

Ed. Mone, Hymnen II Nr. 401.

P. 121—214: *Vigilia mortuorum.*

P. 215—258: *Psalmi pœnitentiales et graduales.*

P. 258—300: *Letaniæ etc.*

P. 302—305: *De beata Sophia vel Sapiencia cum tribus filiabus suis.*

P. 305—309: «*De beate Marie* virgine Sequentie (!) Ave preclara maris stella . . . ad te transire.»

Chevalier, Repert. hymnol. 2045. Morel, Hymn. p. 132. — Schubiger, Sängerschule, Mon. 56. Cf. p. 88.

P. 309—321 variæ precationes etc.

Manus s. XVI in folio pergameneo insiticio in capite codicis varios psalmos et versus addidit.

---

99. Gebete.

S. XVII. (1627.) Membr. 85×63. Folia non numerantur. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

F. 1 vacat. F. 2: *Jesus Maria.* Catholische Andächtige Gebett für . . . verpflicht beschriben worden. 1627.»

Cetera iam amplius legi non possunt.

F. 3: «Gaistliche Andächtige Tägliche Gebett . . .»

---

100. (Nr. III.) Horæ B. V. M.

S. XV. 1—284 membr. 285—352 chart. 102×72. 352 pp. recte 370 quia 303, 323 omittitur, 58, 77, 78, 137, 138 bis, 57, 1[illegible]0, 201, 207, 217, 233 ter numerantur. — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio nigro obductæ et figuris impressæ.

Litteræ initiales hinc inde auro ornatæ. — Quinque imagines eleganter depictæ repræsentant p. 37 annuntiationem, 144 crucem Domini, 153 spiritum sanctum, 162 David, 195 exequias. — Librum in Gallia scriptum ostendunt tum character scripturæ cum nomina sanctorum in Kalendario.

P. 1—24: *Kalendarium.*

P. 25—35: *Evangelia secundum Johannem, Lucam, Matthæum, Marcum.*

P. 36 vacat. P. 37—143: *Cursus de B. Maria.*

P. 144—152: *Horæ de Cruce.*

P. 153—161: *Horæ de Spiritu S.*

P. 162—194: *Psalmi pœnitentiales et Letania.*

P. 195—268: *Officium Defunctorum.*

P. 269—277: *Oracio devota ad virginem Mariam.*

P. 278—283: *Oracio devota ad dominum nostrum.*

P. 283—249 altera manus s. XVI varias preces addidit, p. 311: *Oratio in sacello B. Virg. [Einsidlensi.]* P. 351 manu P. G. Morel, *Index.*

---

101. Horæ.

S. XV. Membran. 125×93. X et 152 folia. Præcedunt 4 folia chartacea non numerata et adduntur f. 153—161 itidem chartacea. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ, ab extra antrorsum figuræ Adæ et Euæ cum litteris B. M. Z. S. MDLX. a parte posteriore figura Abrahae et Isaac. 1548.

5 picturæ nitidæ. In Gallia scriptus ut patet ex verbis gallicis hinc inde intermixtis v. g. f. 70. 105.

F. I: «Est *M. Benedicti Frantz* Salodorii 1558.» Benedictus Franz Solodoranus fuit præpositus in Schönenwerd 1562—1577 Leu, Lexicon 7, 296. — Mülinen, Helvetia sacra 1, 57. A tergo insignia *Jodoci Knab*, episcopi Lausannensis qui dimidiam bibliothecam suam legavit monasterio nostro. † 4 oct. 1658.

F. 153—157: „Ein abschrifft des brieffs den Gott gesant hatt vff S. Michelsberg der im Land Britannia ligt. Ich warer Jesus . . . Christus. Amen."

„Francus cognomen est, Benedictus lymphatis almi est
Berna Hercle est oriundus, mox educat Solodorum."

Emptum Salodori **10** batz. anno 1560.

Cf. Geschichtsfr. 16, 121, 180. 30, 286. Scutum insignitium ib. 282. Ipsius etiam fuit cod. **387.** — Morel, Lat. Hymnen p. 29.

---

102. (12 Num. 7.) [**Libellus precatorius.**]

S. XVII. (1622.) Membr. 130×97. 384 pp. quarum 370—378, 384 vacuæ. — Ligatura moderna, tabulæ ligneæ holoserico nigro obductæ.

P. 379—383: «Index eorum quæ in hoc precationum libello a Johanne Christophoro *(Hagero)* D. Cathedralis Constantiensis canonico et collegiatæ S. Pelagii Episcopicellensis præposito [1610—1632] contenta sunt.»

Cf. Morel, Hymnen 304 sed minus recte.

---

103. (16 Num. 2.) **Pia exercitia et carmina.**

S. XVI. (1597.) Charta. 16°. 184 folia quæ sic numeris signantur: I—IX; VII—IX vacua. 1 et 2 excisa. 3—163; 163 non signatur; ab 164—252 tantum folia signantur. 212 omittitur; 172 bis, 224 quater numeratur. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

[*Farrago piorum exercitiorum cuiusdam monachi Sangallensis.*]

F. III—VI': «*Ratperti Sangallensis Hymnus de S. Gallo metrice translatus a quodam monacho S. Galli anno 1597.* [P. Jod. Metzler † 1639.] Galli patris sanctissimi canenda . . . Sessurus in iudicio Iudex. Deo sit gloria.»

Idem in codd. S. Galli 1191 et 1462. — Cf. Haller, Bibliothek III, 1722. — Scherrer, Verzeichniss p. 422.

P. 3—100: *Exercitia spiritualia Ignatii de Loyola* [*excerpta*].

P. 100—126: *Vitæ Domini nostri J. Christi mysteria.*

P. 127—155: *Regulæ aliquot.*

P. 156—160: *Index eorum quæ hoc libro continentur.*

P. 161—164: *Sententiæ quædam pulchræ.*

F. 165—184: *Tractatus in S. P. N. Benedicti Regulam scriptus a Rmo P. D. Petro Paulo Abbate S. Boronthi* [Bavonti Calmet] *prope Florentiam cum visitatorem ageret ordinis per Germaniam anno 1593.*

Sunt dubia resoluta a R. P. Benaglia a S. Stephano abbate Farfensi. Cf. Calmet, Iter helveticum 52—54: „Eadem porro dubia extant MSS in Bibliotheca S. Petri in nigra silva prope Friburgum Brisgoviæ oppidum." — Leutner, Historia monasterii Wessofontani 406. — P. Bened. Braunmüller, Zur apostolischen Klostervisitation von 1593 in Studien u. Mittheilungen aus d. Benedictiner- u. Cistercienser-Orden. III (1882) II. 385—388.

F. 184'—188': *Epistola S. Columbani abbatis S. Galli.* [Instructio V.] «O tu vita quantos decepisti . . . efficiamur donante domino . . .»

Ed. Migne, P. l. 80, 240—241. [S. Augustini ?] Ex codice S. Galli descriptum esse videtur. Cf. Scherrer, Verzeichn. 552.

F. 189—191: *Sex mundi ætates Hermanni Contracti Monachi S. Galli.*

F. 192—201': *Tractatus religiosarum quarundam meditationum.*

F. 202—213': *Exercitium devotissimum in sacrosancta synaxi.*

F. 214—223: *S. Columbani abbatis Regula cœnobialis.* «Statutum est fratres . . . in pane et aqua.»

Valde differt a capite 10 regulæ cœnobialis „de diversitate culparum" quod editum est apud Migne P. l. 80, 216—222.

F. 223—224, b': Capitula huius regulæ. F. 224,c vacat. F. 224,d rosarium B. Virg.

F. 250—251'; 225—249': *Hymni de S. Benedicto, reperti in Breviario in membranis manuscriptis in monasterio S. Zenonis Veronæ* [plerumque inediti.]

F. 238': *Hymnus Petri abbatis Cluniacensis de S. P. N. Benedicto.* «Inter æternas . . . Quæsumus omnes.»

Ed. Migne P. l. 189, 1019—1020.

F. 251—238': *Versus S. Bertharii abbatis Casinensis* [(† 883) *de vita S. Benedicti.*] «Sancta lux fratres . . . Terna potestas. Amen.»

P. 239'—243: «*Hymnus in tono* ‚Ave maris stella' *de S. P. N. Benedicto.* Ave pater alme . . . quibus honor unus.»

Ed. A. Wion Lignum vitæ. Venetiis 1595. II. 103—105. — Cf. Chevalier, Repert. hymnolog. 2006.

IV. MISSALIA. ANTIPHONARIA.

104. (Fol. Nr. 149.) **Missale.**

S. XVI. (1581.) Membr. 450×305. LXXXXIX folia (recte 96, quia primum non numeratur, XXXIV, XXXV, XXXVI et XXXXIII exciderunt.) Interdum duæ columnæ, interdum unica. Character scripturæ interdum gothicus interdum carolinus. Quaterniones non signantur. Lineæ colore ductæ. — Ligatura coriacea s. XIX. Ora auro ornata.

Fol. primo non signato verso imago B. Virginis Mariæ Einsidlensis, SS. Meinradi, Mauritii, Sigismundi. Scutum gentilitium Adami Heer abbatis Einsidlensis 1569—1585.

«Adamus dei gratia Abbas Monasterii D. Virginis Mariæ apud Heremitas Helvetiorum Hoc Missale scribi et imaginibus exornari curavit. Anno post natum Christum MDLXXXI. SL. (Signum pictoris.)

Idem monogramma f. XXVIII': 15 LS. 83. Imaginibus ornantur præcipua festa *Nativitatis* (f. V ubi et scuta gentilitia monasterii et abbatis) *S. Mariæ, SS. Meginradi, Benedicti*, (fol. XXIII et LXVIII.) *Mauritii, Michaelis* Archangeli etc. Margines tum figurîs Sanctorum, tum animalium decorantur. F. LXXXXIII' littera initialis G cum imagine pictoris: „Aetat. 36. 1581." Folio ultimo litteræ nominis scriptoris (?): N. A. X.

Non est proprie liber Missalis sed ea tantum continet, quorum abbas Einsidlensis tunc temporis opus habebat in festis solemnioribus publicis, nempe ad Vesperas et in Missa pontificali. Notis musicis ea tantum insigniuntur, quæ abbas cantare debet.

Non diu in usu fuisse iste liber videtur, cum paulo post Missale reformatum ex decreto Concilii Tridentini introductum sit. Inseruntur etiam 30 *Sequentiæ* quæ nunc fere omnes ex moderno libro missali expunctæ sunt. Alia præterea adduntur singularia tum temporis tum loci.

F. 27—33 *Præfationes* cum cantu.

F 33' vacat. F. 37—42 *Canon Missæ*. F. 42' vacat.

Cf. Morel, Hymnen 132, 145, 359.

---

105. (Fol. 125.) **Missale.**

S. XV. Membr. 377×282. 8 et 453 folia (recte 437 quia 135—142 et 396—403 excisa sunt.) Quaterniones non signantur. Custodes. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 1—6: *Kalendarium*. F. 7: Registrum huius libri. F. 8: *Missa de patronis nostris* . . . Justi, Meginradi, Mauricii, Sigismundi . . .

F. CCCXXXIII' ad initium canonis pictura crucifixi. — Continet multas sequentias pro variis diebus festis.

Cf. Morel, Hymnen 6, 10, 18 etc.

---

106. (Fol. 128.) **Missale.**

S. XV. Membr. 390×285. 186 folia partim ab antiqua manu signata (revera 180 quia 94—99 desunt). Duæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

Kalendarium nullum. Sequentiæ plurimæ. F. 1: «Dominica prima in aduentu Domini. Ad te levavi animam meam . . .»

F. 89′ ante Canonem Missæ figura crucifixi depicta.

Cf. Morel, Hymnen 4, 10, 45, 47, 52 etc.

In operculo anteriore: „Ob individue sancteque Trinitatis ac gloriosissime dive Virginis Marie atque tocius curie celestis laudem et honorem presens liber per Reverendum in Christo patrem ac dominum dominum Conradum abbatem monasterii loci Heremitarum animo pio consignatus ac emptus pro duodecim florenis Renensibus de anno a nativitate Dni. millesimo quingentesimo secundo decima die mensis Septembris.“

---

107. (Fol. Num. 127.) **Missale Einsidlense.**

S. XV. Membr. 386×280. 235 folia. (1—8, 1—98, 1—129.) Duæ columnæ, excepto canone. F. 86 imago cruxifixi cum scuto abbatis Burcardi (1419—1438). — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Missalis pars æstivalis a Pentecoste usque ad Adventum. Reliqua pars (hiemalis) desideratur.

F. 1 vacat. F. 2—7: *Kalendarium,* in quo VIII Idus Junii: *Dedicatio Capelle S. Meginradi super Etzzel;* init. Augusti Dedicatio altarium et mense Octobri Anniversaria satis originem libri manifestant.

Cf. Morel, Hymnen 4, 10, 45, 56 etc. — Schubiger, Pflege d. K. G. 29.

---

108. (Fol. 129.) **Missale Brixinense.**

S. XV. (1470.) Membr. 363×270. IV et 219 folia (recte 216, quia 102 deest, 106 bis numeratur, utpote postea additum; numeri 177, 196, 197 desunt. Duæ columnæ. Initiales pulchræ auro et coloribus ornatæ. — Quaterniones non signantur. — Corium album.

F. I: Sigismundus Archidux Austriæ 1475. Eiusdem scuta gentilitia, leo et aquila.

F. II—IV: *Kalendarium.* 21 Jan. alia manu s. XV additur: Meginradi heremite et mart. 31 Julii: Dedicatio Brixinensis.

F. 219′: 1470.

Cf. Morel, Hymnen 17, 29, 36, 52 etc.

---

109. (Fol. Nr. 49.) **Amalarius.**

S. XI. Membr. 274×195. 254 (recte 256) pp. 13 ter numeratur. Quaterni non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 1—10 [*Præfatio*]: «Postquam scripsi libellum . . . ternarium numerum.»

P. 10—13: «Gloriosissime imperator. . . . Domine serva.»

P. 13—13ter: *Capitula primi libelli.*

P. 13—15: Continentia causæ secuturæ scriptionis. «Ubi sanctus Augustinus . . . in primo mense.»

P. 15—254: *Amalarii de ecclesiasticis officiis* lib. I et libri II capp. 1—13.

Ed. Migne P. l. 105, 985—1091. B. Desinit abrupte in verbis: „se ecclesiæ *consuetudi.*“ Cetera desunt, id est finis capitis 13. capp. 14—26 et ll. III et IV qui habentur in codice **110. II** sed non eadem manu.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 243.

110. (Fol. Nr. 48.) **Ordo Romanus. Amalarius.**

S. XI. Membr. 268×199. 430 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. H. de Ligertia maniculas et notas marginales adiecit.

I. P. 1—162. Sine notis quaternionum.

P. 1—19: «*Incipit Ordo ecclesiasticus* [*I*] *Romanæ ecclesiæ qualiter Missa celebratur. Primo omnium observandum* . . . intrat in secretarium. Explicit ordo ecclesiasticus Romanæ ecclesiæ.»

Ed. Hittorpius Coloniæ 1561, p. 9—15. — Bibl. mag. PP. 10, 10. — Mabillon. Museum italicum 2, 3—16, qui hunc codicem laudat l. c. p. 1. — Migne P. l. 78, 937—948. — Gerbert, Monum. vet. Lit. Alem. 2, 144—149 qui hunc codicem contulit cum Turicensi sæc. IX.

P. 19—57: «*Sequentia Amalhere abbas edidit.* Incipiunt Aeglogæ [Eclogæ] de ordine Romano et de quattuor orationibus episcoporum siue populi in Missa. Capitula sequentis opusculi . . . nostrum Jesum Chr.»

Ed. Mabillon ibid. 549—559, et dein p. 61—62. — Gerbert, Mon. Liturg. Alem. 2. 149 hunc codicem partim cum Thuricensi s. IX contulit. — Migne P. l. 78, 1371—1380 et 983—984. — Ib. 105, 1315—1332.

P. 57—81 [*Expositio missæ.*]: «Expositio hæc a cenobio Dionisii venit . . . Primum in ordine missæ . . . commendauit apostolus.»

Ed. Gerbert, Monumenta vet. Liturg. Alemann. 2, 282—290. — Migne P. l. 138, 1173—1186.

P. 82—87: [*Varia de Missa.*] «*De vestimentis sacerdotalibus.* De ueste sacerdotali moderno . . . eundi peracta missa.»

Ed. Gerbert l. c. 290—291.

P. 87—93: «*In Dei nomine pauca ex eruditorum virorum voluminibus excerpta incipiunt de catholica ecclesia et eius ministris et de baptismatis officio.* Ecclesia Grecum . . . offertorium nominatum.»

Ed. Gerbert ibid. 291—293.

P. 93—114: «*Expositio super missam.* Dominus vobiscum. Salutat sacerdos . . . Deo gratias.»

Ed. Gerbert, Mon. vet. Liturg. Alem. 2, 276—282. — Migne, P. l. 138, 1263—1173. Idem opus (Hrabani Mauri?) in codice Merseburgensi Nr. 58 memoratur a Müllenhoff et Scherer, Denkmäler, Berlin 2 A. 1873. p. 498.

P. 114—127: «*Ordo a dominica mediana usque in octabas Paschæ.* Igitur a Dominica quam . . . dies tantum prima.»

P. 127—142: *Varia liturgica,* denuntiatio reliquiarum, quomodo ecclesia debeat dedicari, quomodo reliquiæ condiuntur, ad patenam consecrandam, ordo IIII temporum, ordo de sacris ordinibus lectoris etc.

P. 140—142: *Albinus de sacramento baptismatis.* «Albinus magister filio carissimo Odwino presbit. salutem et quia . . . donatus æternæ.»

Ed. Jaffé, Biblioth. 6, 824—825.

P. 142—159: *Idem de baptismo ad Karolum* August. «Gloriosissimo excellentissimo . . . operit multitudinem peccatorum.»

Ed. Migne P. l. sub Amalarii nomine 99, 893—901. — Alcuin ed. Frob. Vorster II, 517—524. Sub nomine *Amalarii* ex cod. San-Blas. ed. Gerbertus. Mon. vet. Liturg. Alem. 2, 264—269. — Cf. eiusd. Iter alem. 80. — Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 243.

P. 159—162: [*De canticis.*] «Agnoscamus ergo non frustra sed decenti ordine cantica per dies . . . virtutis opera perseuerent.»

II. P. 163—430. *Amalarii Varia.* Quaterniones I—XVII.

P. 163—250: «*Quid est responsorium et tractum?* Hoc differt inter . . . quasi anniversaria sit.»

Est *Amalarii, de ecclesiasticis officiis* Lib. III. capp. 12—44. Est igitur continuatio cod. **109.** Ed. Migne, P. l. 105, 1121—1164.

P. 250—262: [*Amalarii Epistulæ ad Hieremiam* cum ejusdem responso, ad Jonam [«iusionæ»] ad Rangaricum, ad Hetdonem abbatem, Guntardo.]

Ed. Migne, P. l. 105, 1333—1339.

P. 262—429: [*Amalarius,* de ecclesiasticis officiis liber IV.]

Ed. Migne, P. l. 105, 1163—1242. Præcedit index capitum 262—264.

Cap. XXV p. 352—357, ed. 1207—1211 continet *Gregorii Magni orationem de mortalitate* ed. Migne P. l. 76, 1311—1314 et *ad Phocam Augustum* ed. ib. 77, 1282—1288.

P. 430 vacat.

Cf. Pertz. Archiv 8, 737.— Scherrer, Verzeichn. p. 145 (nr. 446) et 199 (nr. 614.)

---

111. (Fol. Nr. 24.) **Missale.**

S. XII. Membr. 266×195. 314 pp. (recte sed folium primum non numeratur. 67—69 omittuntur, 270 vero bis numeratur.) Signaturæ II—XVII. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 1 vacat. P. 1—2 Initium præfationis. Inter p. 2 & 3 initium Canonis Missæ excisum est. Codex continet nonnisi Orationes, i. e Collectam, Secreta et Postcommunionem insuper aliquot præfationes p. 133, 253 etc.

P. 10 Epiphania Dni cum figuris 3 regum, p. 26. Martyrium S. Meginradi, imago omnium antiquissima qualiter edita est a P. Gallo Morel in „Die St. Meinradslegende.“ Einsidl. 1861. Tab. V (Cf. textum p. 79) et Ringholz, Wallfahrtsgesch. I. — P. 30. Purificatio B. M. V.

P. 131, figura orantis. Folio ultimo additur manu s. XIII: *Missa de dedicatione ecclesiæ.* Scriptura valde similis cod. **112** sub abbate Wernhero I.

De litteris initialibus pulcherrime depictis cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künste 305.

---

112. (Fol. Nr. 27.) **Liber officialis.**

S. X—XII. Membr. 265×188. 338 pp. (recte 340 quia 95 ter numeratur,) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—46. S. XII. [*Benedictiones variæ.*]

P. 2—5 figuræ variæ calamo delineatæ s. XII S. Gregorius, S. Benedictus (editæ apud Rohault de Fleury, La Messe Pl. 621) ornamenta varia. Christus arcu insidens, dextra benedicens, sinistra crucem tenens, Angelus cum globo et virga, caput viri barbati, littera E. Cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künste 301.

P. 5. Sec. XII Lectiones variæ ad utramque vesperam et ad Tertiam.» Scriptum est quo . . . credentes.»

P. 7—18: *Ordo ad faciendum monachum.* «Noviter ad conversionem veniens . . . perferre mereatur. Amen.»

P. 9 in formula professionis dicitur: „in hoc monasterio quod est constructum in honore scæ dei genitricis MARIAE et sancti Mauritii et sanctorum qui hic sunt, in presentia domini W abbatis“ quod probat codicem scriptum esse sub abbate Einsidlensi Wernhero vel I huius nominis (1122—1142) vel II. (1173—1193.) „Dieses geht aus dem beigefügten Formular der Klostergelübde hervor, wo es am Schlusse heisst: „In hoc monasterio, quod est constructum in honorem sanctæ Dei genitricis Mariæ et sancti Mauritii et sociorum, qui hic sunt in praesentia domni W. Abbatis.“ Nach dem Alter der Handschrift kann dieser Abt W. kein Anderer sein, als Werner I. von Lenzburg (1122—1142) oder Werner II. von Toggenburg.“ Ita P. Anselmus Schubiger, Pflege d. K. Ges. 13. Cf. eiusd. Heinr. III. (Freibg. 1879.) p. 38—41. — P. O. Ringholz ordinem Wernhero II attribuit et ed. in Stud. u. Mitt. aus d. Bened. Ord. VI. (1885) I. 333—339.

P. 18—20: *Missa ad consecrandam uiduam.*

P. 20—27: *Exorcismus salis et aquæ etc.*

P. 27—46: *Ordo sacri baptimatis.* P. 35—36 Letania cum nominibus patronorum Einsidlensium Justi Mauritii Sigismundi Ursi Meginradi etc.

P. 1 manu s. XIII *Sequentia de S. Afra*: «Grates deo et honor . . . dei martyr Afra.»

Ed. Mone Nr. 767 (III. p. 172) — Cf. Morel, Hymnen Nr. 319. p. 190.

«*Chorus novæ Jerusalem . . . spiritu paraclito.*» *Cum neumis.*

Ed. Migne P. l. 141, 352. — Daniel, Thesaurus I. 221. H. de Ligertia adscripsit: „Fulbertus episcopus Carnotensis composuit hunc (h)ymnum et Responsorium Solem iusticie et Stirps Jesse et Ad nutum domini.“ Cf. Migne, P. l. 141, 345. — Chevalier, Repertorium hymnol. 2824. De codice Gerbert, Liturg. Alem. 1, 149. — Brambach, Psalterium. (Sammlg. biblioth. wissenschft. Arbeiten I. Berl. 1887) p. 7. 21.

Propter Scripturæ characterem codex potius initio s. XII attribuendus est, utpote omnino diversus ab illo cod. **293** id est *Vocabularius Salomonis* qui sub abbate Wernhero II scriptus est. Hic autem *ii* sæpissime sine accentibus scribuntur, etc. Valde similis est scripturæ apud Arndt, Schrifttafeln T. 49—50. sæc. XI—XII et codici nostro **111**.

II. Pag. 47—338. S. XI. Quaterniones I—XVIII. [*Liber officiorum.*]

P. 47 manu s. XII *Natalis S. Meginradi Martyris*: Orationes pro Missa. Item *De S. Justo.*

P. 48 pictura representans sub arcu duplici Mariam Virginem sedentem, quæ sinistra puerum tenet, dextram extendit versus Abbatem, qui cum baculo pastorali adstans ipsi librum panno obvolutum offert. Subscriptæ sunt duæ Antiphonæ: *In vigilia Assumptionis S. Mariæ.*

P. 49: *Liber officiorum per circulum anni. Capitula.* Manus s. XIV aliquoties ad marginem notavit horas canonicas, quibus singula capitula dicuntur.

P. 125 manu s. XII Orationes de S. *Othmaro et Nicolao.*

P. 126—262: *Orationes* de Dominicis, festis et sanctis.

P. 262—272: [*De communi Sanctorum.*]

P. 272—278: *In Dominicis post Pentecosten.*

P. 278—283: *Orationes pro peccatis.*

P. 283—288: «*Cottidianis diebus.*»

P. 288: *Ad Nocturnos orationes.*

P. 292 *Vespertinales.* 293 *Ad cursus quando volueris.* 297 *Ad completorium.* 298 *Ad Primam.* 300 *De S. cruce.* 303 *De S. Maria.* 305

In aduentu Dni . . . De omnibus Sanctis. 309 *Pro iter agentibus.* 310 *In adventu fratrum . . . Pro fratribus de via reversis.* 311 *Pro serenitate.* 312 *Pro Defunctis.* 317 *Preces post Nocturnos et ad cursus.* 323—328 *Litania* etc. etc.

PP. 253—254 et 337—338 manu s. XII.

Cf. Gerbert, Vetus Liturgia alemanic. 1, 131—132. — Pertz, Archiv. 8, 737. — Bäumer, Gesch. d. Breviers, 254. — Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 252.

---

113. (4 Nr. 66.) **Missale Einsidlense.**

S. XII. Membr. 250×196. Primum folium vacuum non numeratur. 559 pp. (recte 563 quia 63 bis, 323 ter numeratur.) 36—62 duæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1: *Tabula arithmetica.* (?)

P. 2—3. s. XII: *Benedictio militaris super enses.*

P. 4. s. XIV: Oratio pro patre et matre.

P. 5—6. s. XII: [*Sequentia cum neumis.*] *De apostolis*: «Celi enarrant . . . rex in cœlis.»

P. 7—25: [*Kalendarium.*] Die 13 Octobris «Dedicatio huius ecclesiæ.» 18 April manus s. XIV ad marg: Ob. Anna dna, de Wetiswile.

P. 26—34: [*Ordo Missæ.*]

P. 35—62: [*Notkeri Sequentiæ* cum neumis in margine notatis]: »*In Galli cantu.* Grates nunc omnes . . . Tibi laus et gloria.»

Sunt numero 47 partim editæ apud Pez, Thesaurus Anecdot. T. I.

P. 62 additur alia manu s. XI vel XII: „Regina celorum . . . fac nos superna“ cum neumis suprascriptis.

P. 44—45. manu s. XIV in margine *Sequentia de S. Cruce*: «Rex regum dei agne . . . pascua tu pascha.»

Ed. Mone, Hymnen I, 142. p 191. qui hanc sequentiam etiam in codice Augiæ divitis inter sequentias Notkeri invenit sed adscribitur *Hermanno Contracto.*

P. 48 in margine eadem manu s. XIV: «Veni s. spiritus.»

P. 63—198: *Graduale* pro Dominicis et festis cum neumis.

P. 155 in margine manu s. XIV Hymnus «Hæc est domus Dni . . . mens devota tangitur.»

P. 161—162 manu s. XIV: *Officium de corpore Christi* cum sequentia *Lauda Syon.*

P. 198—210: *Alleluia per circulum anni.*

P. 211—220: *In Purificatione, in Palmis, in Parasceue, in Letania maiore.*

P. 221—222: *Præfatio de* assumptione B. V. M. *Orationes de Vigilio Martyre.*

P. 223—225: *Præfatio pro Missa.*

P. 223 et 224: Auro et coloribus super fundamentum purpureum.

P. 226—233: *Canon Missæ.* Imago crucifixi et initium litteris uncialibus super fundamentum purpureum. Cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künst. 299—300.

P. 234—523 *Orationes et præfationes pro Missa.*

Adduntur hinc inde manu s. XIV orationes, p. 251 De s. Brigida, 356 S. Donati, 393 De S. Nicola, 394 De conceptione B. M. V. p. 409—410 De S. Catherina, p. 411 vacat. p. 449. Collecta „A cunctis" pro capella S. Johannis et de S. Maria tempore paschali.

P. 524—552: [*Epistolæ et Evangelia.*]

P. 552 additur manu s. XIV: *Hymnus de S. Joh. Baptista:* «Psallite regi nostro . . . semper tibi psallamus.»

Cf. Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 253. — Idem, Hymnen 10, 18, 45, etc.

P. 553—555: *Missa de Patronis:* [Justi, Meginradi, Mauricii, Sigismundi.] *S. Mariæ Magdalenæ.* P. 553 manu s. XIV: De S. Jodoco.

P. 556 *De S. Maria Magdalena.* [*Notkeri sequentia* cum neumis]: «Laus tibi Christe . . . spes et gloria.»

Ed. Mone, Hymni III, p. 33 et 34.

P. 557: [*Antiphonæ cum neumis*] *De S. Paulo.* «Dixit Dns . . . venisse Redemptorem.»

P. 558 [manu s. XIV:] «Nota ex decretalibus si monachus . . . se invicem percusserint. Item de consecratione capellæ Ss. Joh. Bapt. et evang. ac beati Oswaldi. Testimonum Fr. Johs. epi. Retrehensis, 2º id. Aug. 1323. De reliquiis in altari reconditis.»

Cf. Morel, Regesten v. Einsideln Nr. 229. — Pertz, Archiv, 8, 737. — N. Arch. 4, 547.

Scripta sunt manu Ortolfi Stanner qui fuit capellanus eiusdem capellæ, annis 1323—1335, cuius usui etiam præsens liber, ut apparet, commodatus fuit. Idem pag. 198. Rotellas delineavit ad sciendum numerum hebdomadarum a nativitate Dni usque ad Quadragesimam. „Hec scripsit Ortolfus prebendarius altaris S. Johannis ut omnes hiis instructi sui memores recordentur." Idem p. 392: Adelheit dicta Malterra obiit, in cuius anniversario dantur prebendario altaris S. Johannis VI d. de domo et area quondam dicti Nyccen. Cf. Schubiger, Heinrich III p. 52—53. — Geschichtsfrd. 43, 148, 154, 163.

P. 559 vacat.

Altera manu s. XV (?) additur in margine p. 203, 204: Johannes, de Bolonya abbas beate Marie de Capella. P. 361: Eustachius de Riparia monachus beate Marie de Capella. P. 521 Eustachius. P. 499: Omnis homo primum proponit nobile vinum.

Facsimile editum in Paléographie musicale, Solesmes, 1889. Pl. 114. — Schubiger Sängerschule 87. — Idem, Pflege d. K. G. 11, 12.

---

114. (4 Nr. 56.) **Missale Einsidlense.**

S. XII vel XI. Membr. 240×180. 529 pp. (recte 526 quia 222, 291, 404 omittuntur). Quaterniones 2—39 manu sæc. XV signantur; primus excidit. P. 157—188 duæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio rubro obductæ.

P. 1—8: [*Directorium cantus pro diebus festis.*]

P. 8: *Missa pro parentibus. Sequentia Marie Virginis.* «Virginis Marie laudes . . . nos et tuere.»

Ed. Mone, Hymni II. 503. p. 232.

P. 9—141: *Graduale* pro Dominicis et festis cum neumis ut **113,** 63.

P. 142—151: *Alleluia per circulum anni ut* **113,** 198.

P. 151—156: *Antiphonæ in Palmis, in Cena Domini, in Parasceue etc.*

P. 157—188: *Notkeri Sequentiæ ut* **113**, 35—62.

P. 189: [*Hymnus de S. Meginrado.*] «Sanctorum vita, virtus . . . iungamur in celis.»

De S. Blasio ed. Mone Hymni III. p. 238 nr. 855. Henricus de Ligertia addit: „Ista Sequentia cantatur de S. Meginrado patrono nostro, accommodata de S. Blasio martyre. Sed Magister *Rudolfus de Radek* scolasticus huius loci composuit propriam quæ incipitur (!) Nunc devota silva tota tenebrosa sit iocosa per festam victoriam.“ Cf. Geschichtsfr. 10, 176. 43, 154. — Schubiger, Heinrich III. p. 35, 37, n. 2. — Idem, Pflege des Kirchenges. 19—20. Morel, Hymnen p. 292. nr. 513, 2. — Jahresber. üb. d. Erzhgsanst. 1855, p. 15.

Angelicum carmen. Symbolum apostolor. (i. e. Constantinopolit.)

P. 191—201: (*Preces ante inter et post Missam*) aliquid aliter quam **113**, 26—34.

P. 191—194 in margine (sæc. XIV): *Sabbato Sancta Maria* cum neumis: «Salue sancta parens . . . æterni patris filium.»

P. 194—196: [*in margine Sequentia.*] «Ave præclara . . . ad te transire» cum neumis.

Ed. Mone, Hymni II, 355.

P. 196—197 in margine: *Alia* [*sequentia cum neumis*] «Laudes virginis . . . David et Salomon.»

P. 197—199 in margine: *Alio modo* Kyrie et Gloria cum neumis.

P. 202: «Incipit liber sacramentorum de circulo anni expositus a sancto *Gregorio* Papa Romano, editus ex autentico libro bibliothecæ cubiculi qualiter missa Romana celebratur.»

P. 203—204: Præfatio, cuius initium p. 203 super fundo purpureo litteris albis pulcherime cum coloribus ornato.

P. 205—212: *Canon missæ* ad cuius initium imago crucifixi.

Cf. **113**, 220—233. — Rahn l. c. et 295, n.

P. 212—499: *Orationes* et *præfationes pro Missa.*

Ut **113**, 234—523.

P. 334—335 ad marginem alia manu s. XII vel XIII.: *Benedictio uvæ.*

P. 422—426 alia manu s. XIV.

P. 500—501: [*Notkeri*] *sequentia de S. Maria Magdalena* [*cum neumis.*] «Laus tibi Christe . . . spes et gloria.» ut **113**, 556.

P. 502—528: [*Epistolæ et Evangelia.*]

Ut **113**, 524—552.

P. 529 [*Notkeri Sequentia cum neumis de nativitate B. V. M.*] «Ecce solemnis . . . scandere supernam.»

Ed. Mone, Hymni II, 341. p. 28. Fac-simile editum in Paléographie musicale, Solesmes 1889, Pl. 114. B. Cf. Morel. Eins. Handschr. d. K. V. 253. — Idem, Hymnen 10, 18, 45 etc. — Schubiger, Sängerschule 87. — Idem. Pflege d. K. G. 11, 12, 20.

115. (Fol. Nr. 17.) **Missale teutonicum. Teutsch Messbuch.** S. XIV. (1381.) Membr. 269×190. 895 pp. (recte 882 quia 1 et 274 bis, 14 ter numerantur, 505, 545, 717, 727, 737, 763—765, 787 omittuntur. Duæ columnæ. Quaterniones, imo quinterni sexterni signantur 1 — 36 a pag. 29 usque ad pag. 873.— Aliquot initiales ornatæ litteræ, cultro tamen bibliopegæ mutilatæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat. P. 1bis — 11 Calendarium a Januario usque ad Novembrem in quo notandum 4 Martii: Translatio s. Wenzeslai. 19 Martii Joseph nutritoris, Dni. 2 Maii Translatio S. Elizabet. 25 Aug. Translatio S. Adalberti. 22 Sept. (manu posteriore) Emmeranni epi. 10 Nov. Ludmille virg. Colore rubro ut festa principalia notantur præter nomina Mariæ Appost. etc. 7 Martii Thome de Aquino, 23 April Adalberti et Georgii Mart. 8 Maii Stanislai epi et mart. 6 Junii Vincencii epi et mart. 13 Julii Margarethe virg. 7. Aug. Donati epi. 27 Sept. Stanislai 28 Sept. Wenceslai mart. 15 Oct. Hedwigis ducisse 19. Nov. Elizabeth vid. Inter p. 11 & 12 excisum est folium in quo continebatur finis Calendarii et initium Missalis.

P. 12: «als zuhant uf das daz irvüllet wurde . . .» ex evangelio Dominicæ primæ adventus.

P. 12—469: A Dominica prima Adventus usque ad Pentecosten In roitus etc., der inganc czu der messen, der salve, daz gebete, epistel etc., daz graduwale, der verse, das alleluia, das evangelium, der opfirsank, dy heimlichkeit, dy communio, dy complende.

P. 469—473: *Dy vorgebete noch deme lowfe des iares.*

P. 473—480: [*Præfationes per annum.*] «Dy vorgebeten durch das iar.»

P. 480—491: [*Canon missæ.*]

P. 492: *An dem pfingistage.*

P. 630: *Von der kirwye.* P. 634: «*Die animecht von den heiligen.*»

P. 826: «*Das gemeyne der heylegin.*»

P. 868: «*Von dem spere gotes das man begehit am frytage noch deme sutage (!) noch ostirn.*»

P. 873: «*Umme dy wegevertegin*» [*Missa pro peregrinantibus.*]

P. 877: *Ver dy sunde.*

879: *Von dem heylegin geiste.*

881: *Von dem heiligen crucze.*

P. 883: *Am sunobunde von unsir vrouwen.*

P. 886: *Von den zelen.*

P. 890: *Vor dy fursten vnd byschofin.*

P. 893: *Vor den vatir und muter.*

P. 894 seqq: Completus est iste liber Sabbato ante domini ascensionem. Sub anno domini Millesimo Trecentesimo octuagesimo primo. In den ioren gotis Tusent dryhundert iar in deme eyn vnd sechezegisten iare an deme obunde der offart gotis by der czeit des mittagis geboren wart der Irlichte furste vnd herre Herczog Conrad der dritte als der

monde was in deme czeichin dir vyssche. — Librum frequentioris usus fuisse probant passim vestigia; imo taliter detritus est aliquibus in locis, præcipue ad initium canonis ut iam non amplius legi possit.

P. 485—486 manu s. XVI: «Laurencius Dracontii (?) Anno D^ni^. M. Quin . . . .»

In operculo anteriore scutum gentilitium eleganter depictum cum hac inscriptione: Hanns Werner Edler Herr auf Reitnaw, Ritter des Sa. Jo. Ordens, Comenthur zue Rordorff vnnd Detzingen etc. verehredt dem Hochwürdigem (!) Gotteshause Unser lieben Frawen zue Ainsidlen, dise alte deutsche Missal zuer gedechtnus Anno 1627.

Idem Polyglotta Waltoni et alios libros monasterio dedit Eius nomen ad annos 1605, 1632, 1645 legitur in Regestis Constantiensibus quas edidit Marmor, Schriften f. Gesch. d. Bodensees, 7. append. 201, 208, 211.

Nomina Sanctorum Calendarii originem ex Bohemia Silesia vel Polonia innuere videntur.

Cf. Calmet, Diarium helvet. 52. — Binterim, Denkwürdigkeiten IV. III. p. 204. — Pertz, Archiv, 8, 737.

Alius codex similis huic videtur esse Erfurti in Biblioth. Amploniana Fol. 148. Cf. Schum, Beschreib. Verzeichnis p. 98.

---

116 (4 N. 72) **Usuardi Martyrologium.**

S. XII. Membr. 248 × 165. 188 pp. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia manicula p. 127.

P. 1. (Sæc. XI.) *Hymnus in Septuagesima* cum neumis: «Dies absoluti pretereunt . . . nunc et iugiter. Amen.»

Cf. Chevalier Repert. 4601.

(S. XII.) [*Hymnus ad Ssmam. Trinitatem cum neumis*]: «O pater ingenite . . . purificator. Kyrie eleison.»

Ed. Morel, Hymnen 57.

P. 2—3 (altera manu s. XII, binæ columnæ) *Versus de inveniendis annis dni. indictionibus, epactis, cyclis etc.*: «Annum qui queris dni. sic nosse doceris . . .» Agitur de anno dni. 1143.

P. 4—5: [*Signa numerorum græca et latina.*]

P. 6: «Quibus locis singuli apostoli iaceant id est Petrus et Paulus Romæ . . . Typrocium Constantia.»

«Luna I bona . . . XXX melior est.»

P. 7—156 *Martyrologium per circulum anni*: «VIIII Kal. Januarii. Vigilia D^ni^. N^i^. J. Christi. Apud Antiochiam Syriæ . . . Childeberti regis.»

Ed. Acta SS. Junii VI, 1—372 et VII, 373—779. — Migne P. l. 123. 124. Adduntur hic varia nomina Ss. sæc. XI nempe p. 8. S. Odilo † 1049. p. 46 Leonis IX † 1054.

P. 17 & 18 Vigilia et festum S. Meginradi additur manu s. XIV. item p. 112 *Dedicatio capelle sce. Marie.*

P. 156: «Beatus Hieronymus in cronica . . . anni DCCV.» e codice **29** p. 176 haustum.

P. 157—172. *Kalendarium*. Singulis mensibus duo uersus præmittuntur: «Jani prima dies . . .»

Adduntur duo nomina defunctorum 25 Aug. HILDIBOLDI presbit. 25 Sept. BERTHA.

Cf. Pertz, Archiv, 2, 320; 8, 737. — Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 259.

P. 173—184: [*Varia de computo* cum tabulis et partim cum neumis.]

P. 181—183: *Cycli* decennovenales pro annis Dni. MCII—MCLXXI.

P. 184—185: Varia de quinque Mariis in evangeliis, tribus Jacobis, de cruce dominica, septem cœlis, tribus magis, duobus latronibus.

P. 185—186 [*Pronostica.*]: «Si fuerit K. Jan. . . et pax sit.»

Cf. Cod. **72**, 60.

P. 186: *Notitia de synodo Moguntina* a. 1049 sub Leone VIIII. consanguineo abbatis Hermanni V. Einsidlensis. Etc. Sæc. XIII Versus chronologici de expeditionibus cruciatis 1096—1208.

Versus ed. Pertz, Archiv 4, 320.

P. 187: Versus varii. Prophetia. (?)

P. 188. Imago S. Catharinæ cum corona et rota fracta.

---

117 (4. N. 67.) **S. Benedicti Regula. Martyrologium.**

S. XI ex. Membr. 256 × 185. 126 pp. Signa quaternionum desunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculas apposuit.

P. 1—28: *Martyrologium,* simile illis variis quæ edita sunt in Actis SS. Junii VII. Aliquot festa manu s. XII—XIII addita sunt ut p. 1. 7 Jan.: «Dedicatio Capellæ S. Mariæ Magd.» P. 12. 7 Junii: «Dedicatio capelle S. Meginrad.» P. 13: «Aput Alexandriam passio Akatii . . .»

P. 15: (8 Julii) «In honorem Gangonfi M. La . . . M. Galli conf. B . . . bare Virginis.» 11 Junii: «Disertino Placidi et Sigisberti.»

P. 17. (2 Aug.) «Dedicatio altaris S. Meginradi.»

P. 18. (18 Sept.) «Dedicatio capelle S. Salvatoris.» 22. (13 Oct.) «Dedicatio huius ecclesiæ.»

Cf. Pertz, Archiv 4, 309. 320. — J. B. de Rossi in Boll. Act. SS. Nov. II, 1, p. [XXVIII.] — Hist. pol. Bl. 116, 637. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 248.

P. 28—83: *Regula S. Benedicti.* Manus s. XIV interdum glossulas latinas intersparsit, parvi momenti.

P. 83 manu s. XIV de fœdere cum congregatione S. Blasii: «Notum sit omnibus . . . habeat scriptam.»

Ed. P. Odilo Ringholz, Geschfr. 42, 148. Cf. ib. 128. — Gerbert, Mon. Vet. liturg. alemann. 2, 140. — Pilger 8 (Einsid. 1849) p. 122.

P. 84—126 [*Homiliæ breves pro diebus dominicis et festis*]: «*Dominica V ante natale dni.* Cum sublevasset oculos. Illi ergo homines . . . operari non possumus.»

---

118 (4. N. 118.) **Missale.**

S. XIV (?) Membr. 212 × 145. 297 folia (primum folium non numeratur, sed numerus 142 omissus.) Duæ columnæ. Vacant foll. 85, 156, 178, 197, 289—291. Inter 143 et 144 unum folium (Dominica Resurrectionis) excisum, item circa 10 folia in fine. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

P. 1—297: «Incipit ordo missalis secundum consuetudinem romanam . . . turba gentium rediens in.» Desinit abrupte.

F. 128' in Litania Omnium Sanctorum quinque tantum confessores nominantur, inter quos Franciscus et Dominicus; præterea S. Clara, ex quo forsan colligere licet Missale hoc alicui conventui O. S. Francisci inserviisse.

P. 292—295: Evangelia de Nativitate Xri et Dedicatione Ecclesiæ cum cantu chorali.

---

119 (132) **Benedictionale.**

S. XV. Membr. 208 × 135. 104 pp. Quaternionum nulla signa. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Exorcismus salis, baptisma, unctio infirmorum (25:) obsequium mortuorum, benedictio cerei, cinerum, aquæ, palmarum, ignis (91:) sponsi et sponsæ, (94:) super capsellas et baculum, (97:) ensis (99 alia manu:) vini.

98—99 «Explicit Obsequiale per Eberhardum Kuprifabri presbiterum rectorem ecclesiæ parochialis in Jonen scriptum.»

Eberhard Kupferschmid Råperswilensis fuit parochus in Jonen 1418—1438. Scripsit etiam vitam S. Thomæ Aquinat. a. 1418, nunc in bibliotheca Thurgoviensi Frauenfeldæ asservatam. Nr. 27. Cf. Katalog d. Thurg. Kantonsbiblioth. 1858. p. 91.

---

120 (N. XX.) **Rituale monasticum.**

S XVI. Membr. 177 × 152. 52 folia primæva manu signata. Quaternionum nulla signa apparent. — Ligatura chartacea serico rubeo obducta.

P. 1—11: *Ordo et processus in abbatis S. Benedictini Ordinis electione seruandus* [pro monasterio Einsidlensi.]

P. 13—18: *Forma eligendi abbatissam.*

P. 19—39: *Modus benedicendi et consecrandi virginem monialem* in Monasterio Münsterlingen per abbatem Houldrichum [Wittwiler] Einsidlensem observatus anno domini 1591.

P. 39'—42': *Benedictio novitiorum. . .*

P. 42'—52': *De monacho faciendo . . . iuxta ritum monasterii Einsidlensis.*

P. 43': «Per fratrem Theodoricum Spörli scriptum.» [Suitensem, professum a. 1587. † 1622.]

Hinc inde aliquæ formulæ theutonicæ habentur. Cf. Pertz, Archiv, 8, 738.

121 (Nr. XIII) [**Graduale. Notkeri Sequentiæ.**]

S. X. Membr. 153 × 110. 600 pp. Fol. 1 et 2 posterius addita non numerantur. — Quaterniones non signati. — Ligatura holosericum cæruleum sæc. XIX. Ora deargentata. Initiales litteræ plures artificiose pictæ. Cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künste 145.

I. P. 1—428. [*Graduale S. Gregorii Papæ cum neumis.*]

«*Gradual* Des Heilligen Hochwürdigsten Durchlüchtigisten Inn Gott Fürsten vnnd Herren Herren *Gregorii* Abbte des würdigen Gottshuss vnser lieben Frouwen zuo den Einsidlen etc. Welcher ein Son ist gewesen des Königs In Engellandt. Deme zuo sonderen Ehren vnnd diewyl Ir Hochfürstlich Gnaden solches mit grossem yffer vnd andacht gebrucht, Hat der Hochwürdig In Gott Fürst vnd Herr Herr Ulrich, Abbte Hochermelts Gottshus etc. solches Gradual widerumben Renoviren vnd Vernüweren lassen. Actum den 12 Junii Anno Domini 1597.»

Patet scribam abbatem Einsidlensem Gregorium Anglum (præfuit 964—996) commutasse cum *S. Gregorio Magno* inter cuius opera (Paris 1705 p. 654 seq.) hoc Graduale editum est. Continet autem hic codex, qui recte dicitur *Antiphonarius Missæ*, Introitum, Graduale [R. G= Responsorius Gradualis] Alleluia, Offertorium, Communionem, ubique cum musica *neumis* notata. Videtur in Monasterio S. Galli scriptus esse. Cf. p. 411. Omnino similis codici Sangallensi 359, sed plura habet noster codex. Cf. Scherrer, Verzeichniss p. 124.

Initium deest quia primum folium excisum. Incipit p. 1. Dominica I Adventus: «Alleluia. Ostende nobis Domine . . .»

P. 16—20: Sabbato IV temporum adventus additur *Hymnus trium puerorum* et p. 21—22 *Dominica proxima:* Memento nostri Domine . . .

P. 261—310: Sabbata post Pentecosten sequuntur festa Sanctorum a Natali SS. Marcellini et Petri usque ad festum S. Andreæ. Dein p. 311—342: Dominica de S. Trinitate usque in Dominicam XXIII post Pentecosten. Inter pp. 342 et 343 lacuna.

P. 343—370: *Alleluia cum versu* per totum annum.

P. 371 vacat. P. 372—373: «Omnipotentem semper adorant . . . tempnere prompti.» Cum neumis.

P. 373—376: *Hymnus trium puerorum* cum neumis.

P. 377—381: *Antiphonæ in dominica Palmarum.*

P. 381—382: *Versus Thiotolfi:* «Gloria laus . . . sancta placent.»

P. 383—384: *In cena Domini.* P. 384—391: *In Parasceue ad salutandam crucem:* «Popule meus . . . crux fidelis.»

P. 391—394: *Antiphona ad processionem infra Pascha.* «Surrexit enim sicut . . . in tormentis. Alleluia.»

P. 394—404 *Antiphonæ in letania maiore:* «Ego sum deus . . . creatura tua domine.»

P. 404—405 *Ad poscendam serenitatem:* «Inundaverunt aquæ . . . tuum deus noster.»

P. 405—406 *In tempore mortalitatis:* «Libera domine populum . . . domine deus noster.»

P. 406 *De pœnitentia:* «Convertere domine . . . deus noster.»

P. 407—416: *In natalitiis sanctorum. Ad reliquias deducendas. De sancto Petro et Paulo. De uno martyre vel confessore. De uno confessore.* [S. Gallo.] *De quacunque tribulatione.*

Editum ut liber Antiphonarius S. Gregorii magni Migne P. l. 78, 641—724.

P. 417—427: [*Elenchus versuum ad Communionem* cum initio *Psalmi simul cantandi.*]

P. 428 [*Notæ de missis votivis*]: «*In ebdomada de S. trinitate . . . pro semetipso sacerdote.*»

Hæc prima codicis pars ope artis photographicæ publicata in opere *Paléographie musicale.* T. IV. Solesmes. 1894.

Imago codicis etiam prostat apud A. Reissmann, Illustr. Gesch. d. deutsch. Musik Lpz. 1881. p. 41.

Cf. Schubiger, Sängerschule 11. 12. Tab. III—IV. — Idem, Pflege d. K. G. 9. 12. — Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 253. — Zimmermann, Anz. f. Schweiz. Gesch. II. (1877) 343.

II. P. 429—600. *Notkeri Sequentiæ.*

P. 429—433: [*Epistola ad Liudwardum Vercellensem episcopum.*] «Cum adhuc iuuenculus essem . . . dirigere festinabo.»

Ed. Gerbert, de cantu et musica I. 413. — Migne, P. l. 131, 1003—1004.

P. 434—435: *De s. Maria Magdalena.* «Laus tibi Xpe . . . in fimbriis aureis.»

Ed. Mone 1034. — Cf. Morel, Hymnen p. 273.

P. 436: «Incipit liber ymnorum Notkeri», splendide litteris aureis in folio purpureo scriptum.

P. 437—599: «Natus ante secula . . . Tum decantemus Alleluia.»

P. 600: probationes pennæ.

Sunt universim 73 Sequentiæ cum notis musicis in margine quorum maior pars edita est P. l. 131, 1005—1023. Aliæ editæ sunt apud Mone, Hymnen, Daniel, Thesaurus etc.

P. Gall Morel ex hoc codice edidit Sequentiam *de S. Natali* p. 543—546 l. c. Nr. 9. p. 5—6. *In Octava Epiphaniæ* p. 585—561 l. c. Nr. 24 p. 13—17. Item *in natali Innocentum* p. 549 et 556. l. c. Nr. 216 et 217. p. 140. *De SS. Martyribus* p. 524—526. Nr. 281. p. 173—174. *De SS Gordiano et Epimacho* p. 572—576. l. c. Nr. 428 p. 237—238. *De S. Leodegario* p. 590—594. l. c. Nr. 469 p. 265—266. *In natali S. Mauritii* p. 535—538. l. c. Nr. 508. p. 288—289. Cf. ibid. pp. 4. 6. 10. 11. 18. 145. 175. 179. 181. 273. 288. 291. 300. 310. — Kornmüller, Studien aus d. Benedictiner-Orden I (1890) Heft 2. p. 56. — Raillard, Mémoire explicatif sur le chant de l'Eglise. Paris 1882. p. 27. — James Mearns in Julian Dictionary of hymnology p. 812—816. De codice Einsidl. p. 813. — Gerbert, de cantu et mus. I. 409. 412. 413. 415. — Schubiger, Sängerschule 24, 39, 40—44, 86 etc., Monumenta 3, 5, 8, 12, 14, 16, 20, 27, 30. — Idem, Pflege d. K. G. 9. 11. 12. — Id. Musik. Spicileg. 29. — Dümmler, N. Archiv 4, 546.

V. SS. PATRES.

122. (Fol. N. 140) **Origenes in ll. Numeri Josue Judicum.**

S. XII. Membr. 353×279. 250 pp. (recte 252. quia 45 ter numerantur.) Primum folium vacuum non numeratur. — Duæ columnæ. — Quaterniones pauci signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 1: *Prologus beati Hieronimi presb. in homilias Origenis de libro Numeri:* «Ut verbis, tibi frater . . . profectu legentium ponat.»

Inter opera S. Hieron. non habetur. Ed. ut prologus *Rufini* ad Ursacium. Origenis opera omnia Wirceburgi (1783) T. VI. 262—263.

P. 2—153: *Homiliæ in lib. Numeri* editæ ibid. 263—570.

Ed. Migne P. g. 12. 583—806.

P. 153: «*In Jesum Nave præfatio Hieronymi presbiteri ad Cromatium.* In divinis voluminibus refertur . . . expetis ab indoctis.»

Ut prologus Rufini habetur editus ibid. VI. 600—601. Editum etiam sub nomine Hieronymi (?) in edit. Origenis Paris. 1512. vol. I. Fol. 94.

P. 154—227: Homiliæ 26.

Ed. Wirceburgi 1783. VI. 601—764. — Migne P. g. 12, 823—948.

P. 228—250: *Homiliæ VIII in librum Judicum.*

Ed. ib. T. VII p. 6—62 sed in codice omittuntur editionis pp. 54—59. — Migne P. g 12, 951—990.

Valde similis argumenti sunt codices Berolinensis Nr. 42. (Rose, Handschr. I. 57.) Coloniensis III. (Jaffé et Wattenb. Cat. 2.) et Mellicensis 38. (Catal. I. 82.) — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 254. 257.

123 (Fol. N. 141) **Origenes Ad Romanos.**

S. XII. Membr. 355 × 260. 316 pp. Primum folium vacuum non numeratur. — Duæ columnæ. — Quaterniones pauci signantur.

Codex per omnia similis est præcedenti.

P. 1—3: *Epistole Rufini presbiteri ad Eraclium. Præfatio Origenis*

P. 3—4: *Abhinc Rufinus loquitur.* «Prima nobis quæstio . . . compendiis explicemus.»

P. 4—316: *Explanationum Origenis in epistulam Pauli ad Romanos ll. X.* «Paulus servus Jesu . . . dirigente dictemus. Amen. Explicit liber X. Habet UN. ID. CCCLXD.»

Edit. Wirceburg. T. XV. (1794) 1—541.

Cf. Fabritius, Bibl. lat. 3, 429. — Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 257. 258.

P. 61 manus s. XVII in margine hæc addidit: „Omnia ferme hic sunt mendose scripta ut librarium aut vecordem aut somniculosum putare liceat. Cautius igitur omnia legas."

124 (Fol. Num. 85) **Homiliæ Chrysostomi.**

S. X. Membr. 308×212. 156 pp. (recte 158, quia 50 ter numeratur.) Primum folium non numeratur. — Quaterniones I—IX. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. Maniculas et facies addidit H. de Ligertia.

P. 1—155: *Homeliarum beati Johannis episcopi Os aurei Constantinopolitani expositio in evangelium.* «Quantum quamque gratum et utile . . . qui in actibus Apostolorum.»

Operis imperfecti in Matthæum quod falso *Chrysostomo* attribuitur, homilia 32 ex capite 19 usque ad Homiliam 46, capite 24 vers. 38.

Ed. Montfaucon Parisina altera (Gaume 1836) T. VI. II. 870 A — 938 B. In eodem loco abrupte desinit etiam codex Vallis Dei.

Apparet p. 103 antiqua divisio: „ . . . recedit a lumine. Explicit liber I. Incipit liber II eiusdem homiliæ. Intravit autem rex . . ." de qua in editione l. c. 915 D. nullum vestigium.

P. 155 in fine H. de Ligertia: „Substancie rerum non cognoscuntur per colores . . . Explicit opus sci. Joh. os aurei."

P. 156 vacat.

Primo folio p. 1 manu s. XV: Amen dico tibi non est plus ibi. Ulricus Mentorf scripsit hoc. F. 2. 5. X tabula numerorum [pro *loquela digitorum?*]

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV, 250.

---

125 (Fol. Num. 142) **S. Hieronymi in Isaiam.**

S. X. Membr. 350×266. 460 pp. (recte 470 quia pag. 26 quinquies, 47 ter, 359, 360, 413, 414 bis numerantur.) — Duæ columnæ. — Quaterniones non signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. d. Ligertia maniculas et facies humanas apposuit.

Ed. Migne P. l. 24, 17—678.

P. 466 alia manu s. X: „Regula formatarum. Greca elementa . . . constitutum." Decem lineæ pene extinctæ ita ut vix legi queant. Ut in codice **263** p. 186.

Notavit ad hunc codicem P. Gallus Morel: Fr. Henricus de Ligercia Catalogum fratrum nostri monasterii sub Abbate Henrico de Brandis adiecit, qui nunc inter fragmenta habetur in Archivio.

Cf. Pertz, Archiv, 8, 738. — Morel, Lat. Handschr. d. l. K. V. 254. — Meier, H. v. Ligerz 24. 49.

---

126 (Fol. 86) **Hieronymus in Matthæum.**

S. IX—X. Membr. 318×220. 267 pp. (recte 270 quia 21 bis, 142 ter numeratur.) Quaterniones A—R. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 littera initialis satis eleganter picta.

«Plures fuisse qui . . . cum Apostolis.»

Ed. Migne P. l. 26, 15—218.

P. 267 et bis in operculo posteriore: „Subo nomen meum, libri huius grafius. Qui legis memento mei cum legeris."

Cf. Morel, Handschr. d. K. V. 254.

127 (Fol. Num. 74.) **Varia Hieronymi et Bedæ.**

S. XII. Membr. 290 × 215. 136 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—19: «*Incipit liber beati Hieronimi de mansionibus filiorum Israhel.* In septuagesimo septimo psalmo . . . corruent in illis.»

Epist. 78. Ed. Migne P. l. 22, 698—724.

P. 19—31: «*Hieronimus ad quendam de prodigo filio.* Beatitudinis tuæ . . . non siliquis.»

Ep. 21 ad Damasum. Ed. Migne l. c. 379—394.

P. 31: «*Epistola Hieronimi ad Amandum* Propositio fuit . . . in cunctis.»

Ed. Migne P. l. 22, 564—565. Est pars epistolæ 55. Cf. notam ibid.: Hinc alteram epistolam incipiunt MSS.

«*Epistola cuiusdam ad Marcellam.* Brevis quæstiuncula quam misisti . . . dictaremus.»

Epist. 42. ed. ib. 477—478.

P. 33: *Interpretatio variorum vocabulorum S. Bibliæ.* «Ligni sethim. Sethim genus est ligni . . . grece antrox dicitur.»

Additæ sunt glossæ germanicæ ed. Steinmeyer & Sievers AHD. Gl. I. 326.

P. 34—134: «*Incipit expositio Bedæ presbyteri de tabernaculo et vasis eius ac vestibus sacerdotum.*»

Ed. Giles VII, 225—367.

P. 134: *Beda, de templo Salomonis, epistola ad Accam.* «(H)ortatur nos uas electionis et magister . . . nobis intercede.»

Ed. Giles VIII, 262—264.

P. 136: *Capitula sequentis libri.* «(Q)uod ædificatio tabernaculi et templi . . . domus domini.» «(D)omus Dei quam ædificauit rex . . . nescitis quia.»

Cetera desunt. Edit. l. c. 264—265.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 248. 253. 254.

---

128 (4. Num. 53.) **S. Hieronymi epistolæ.**

S. X. Membr. 245×198. 200 pp. recte 294 nam 6 quinquies numeratur. — Signaturæ I—XV; p. 262 XVII (?) p. 282 XVIIII. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculis etc. notavit Henr. de Ligertia.

I. P. 1—246: *Epistulæ Hieronymi.*

P. 1 vacat. P. 2—3 Capitula quæ in hoc continentur libro.

P. 4: *Ad Ageroliam.* Epist. CXXIII. P. l. 22, 1046—1059.

P. 26: *Ad Marcellam.* Ep. XXVI. l. c. 430—431.

P. 28: *Ad eandem.* Ep. XXVII. Ib. 431—433.

P. 30: *Ad eandem alia.* Ep. XXVIII. Ib. 433—435.

P. 34: *Ad eandem.* Ep. XXXVII. Ib. 461—463.

P. 37: *Ad eandem.* Ep. XXV. Ib. 428—430.

P. 38: *Ad Rufinum.* Ep. III. ib. 332—335.

P. 44—48: Incipit *S. Maximi* epi. ad *Theofilum Alexandrinæ urbis episcopum.* «Sanctæ Beatitudinis tuæ imitabile . . . iterum non sitiant.»

In margine ead. manu: Hic finis huius epistolæ non habetur.

P. 48: *Ad Pammachium.* Epist. LXVI. P. l. 22, 639—647.
P. 64: *Ad Theodosium.* Ep. II. ed. ib. 331—2.
Incipit *Quamquam vellem* sicut in codice **130.** p. 230.
P. 66: *Ad Damasum.* Ep. XVI. l. c. 358—9.
P. 68: *Ad Innocentium.* Ep. I. l. c. 325—31.
P. 76: *Ad Marcum.* Ep. XVII. l. c. 359—61.
P. 79: *Ad Tranquillum.* Ep. LXII. l. c. 606.
P. 81: *Ad Castricianum.* Ep. LXVIII. l. c. 651—3.
P. 84: *Ad Lætam.* Ep. CVII. l. c. 867—878.
P. 109: *Ad Magnum.* Ep. LXX. l. c. 664—68.
P. 112: *Ad Sabinianum.* Ep. CXLVII. l. c. 1195—1204.
P. 129: *Ad Oceanum.* Ep. LXXVII. l. c. 690—98.
P. 146: *Paulæ et Eustochii.* Ep. XLVI. l. c. 483—492.
P. 164: *Ad Fabiolam.* Ep. LXIV. l. c. 608—622.
P. 193: *Ad Asellam.* Ep. XLV. l. c. 480—484.
P. 198: *Ad Paulam.* Ep. XXXIX. l. c. 465—73.
P. 218: *Ad Heliodorum epm.* Ep. LX. l. c. 589—602.

II. P. 247—266. S. XI (?) Dimidium folium ultimum abscisum.

P. 247 et 266 vacant. P. 248—265: *Sermo beati Augustini de divinatione doemonica.* «Quadam die in diebus . . . dominus respondebimus. Explicit liber de diuinatione dœmonum.» Ed. Migne 6, 581—592.

III. P. 267—290. S. XI (?).

P. 267—271: *Gesta a beato Augustino quando sibi successorem elegit Heraclium presbiterum:* «G. et Valentiniano Augusto iterum . . . fundatis domino.» P. l. 33, 966—968.

[Cassiani conlat. 18, 12—13.] Ed. Petschenig, Corpus SS. latt. 13, 519—21.

P. 271—73: *Germanus:* «Quemadmodum acquiri . . . habitaculo». *Pamon* (lege Piamun:) «Patientia vera atque . . . eruam te ait dominus.»
P. l. 49, 1112—1114.

P. 274—299. *Hieronymi ad Rusticum.* Ep. CXXV. P. l. 22, 1072—85. P. 277 (Ed. n. 6 p. 1075). Manus s. XI: *Hic multa desunt.*

P. 289. [Manu Henr. de Ligertia (s. XIV) adduntur versus]:

„Vult Abbas Heremitarum ductu racionis
Ferre duos coruos, quos pro signo sibi ponis."

Ex clypeario *Conradi de Mure.* Cf. Liebenau, Anzeiger f. schweiz. Gesch. 1880. — Schubiger, Heinrich v. Brandis, 54. — Meier, H. v. Ligerz, p. 27, 49.

P. ultima vacat.

Omnino concordat cum codice Engelbergensi 50. s. XII. præter quod ille post ep. ad Rusticum (vel Rufinum) alias decem Epistolas Hieronymi, Augustini etc. continet.

Cf. Morel, Handschr. d. lat. K. V. 246, 247, 252—254, 257.

129. (4. Num. 55) **Epistolæ SS. Augustini et Hieronymi.**

S. XII. Membr. 245×165. Primum folium vacuum non numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas apposuit Henr. de Ligertia.

P. 1: *Epistolæ S. Augustini seu S. Hieronymi quas inter se dixerunt.* (!) Ep. 56. P. l. 22, 665.

P. 2: Ep. 57. ibid. 647. — P. 4: Ep. 101. l. c. 829. — P. 5: Ep. 102. l. c. 830. — P. 6: Ep. 103. l. c. 831. — *Augustinus Præsidio.* Ed. Migne 2, 250—251.

P. 6—8: *Augustini ad Hieronymum.* «Cur itaque conor . . . concordiam revertisse.»

Est pars ep. 110. P. l. 22, 911, n. 4. usque in finem. Cf. cod. **130.** p. 40.

P. 8: *Hieronymus ad Augustinum.* Ep. 115. l. c. 935. — Hieronymi ad Augustinum. Epp. 141 et 142 in unam contractæ. — P. 9: *Hieronymi ad Augustinum.* Ep. 105. l. c. 834. — P. 10: *Augustini ad Hieronymum.* Ep. 67. l. c. p. 647. — P. 12: *Augustinus ad Hier.* Ep. 104. l. c. p. 832. — P. 13: *Hieronymus ad Aug.* Ep. 112. l. c. p. 916. — P. 21—26: Augustini ad Hieronymum. Ep. 116. l. c. 936—953 n. 34. «proferres in medium.»

Sequitur in codice lacuna.

P. 27—33: *Disputatio de ratione animæ,* initio mutila. « . . . talitatem docet stricto . . . fluenta sanctorum.»

Inter opera spuria S. Hieronymi P. l. 30, 263 n. VI. C—271.

P. 32: *Hieronymus Alypio et Augustino.* Ep. 143. l. c. 22, 1181—82. [*Ad Julianum diaconum.*] Ep. 6. l. c. 337. — P. 33: [*Ad Vitalem.*] Ep. 72. l. c. 673. — P. 35: [*Ad Florentium.*] Ep. 4. l. c. 335. [*Ad eundem.*] Ep. 5. l. c. 336—337. — P. 36: [*Ad Abigaum.*] Ep. 76. l. c. 689—90. [*Ad Chrysogonum.*] Ep. 6. l. c. 342. — P. 37: [*Ad Antonium.*] Ep. 12. l. c. 345. [*Ad Theodosium.*] Ep. 2 l. c. 331. *Ad papam Damasum de fide.* Ep. 15. l. c. 355. — P. 39: [*Ad virgines.*] Ep. 11. l. c. 344—5. [*Cum in exilio deportando tractaret.*] «Multi quidem fluctus et . . . deo cui est gloria.»

Non invenio inter opera S. Hieronymi.

P. 41: [*Ad Paulam.*] Ep. 30. l. c. 441—444 excepto quod in codice deest pene totus nr. 14.

P. 44 vacat.

Videtur iste codex apographum esse sequentis. — Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 245. 246. 253. 254.

---

130. (4 Num. 77) **Hieronymi Epistolæ.**

S. X. Membr. 223×168. 296 pp. (recte 279 nam 4 bis, 88 ter numeratur, 121, 122, 131—139, 203, 209, 231, 232, 242, 252, 272 omittuntur.) Quaternionum signa a, b, c . . q partim erasa. P. 264—294 altera manu. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculis signavit Henricus de Ligertia.

P. 1 vacat. P. 2—4a: «*Epistola Damasi papæ urbis Romæ ad Iheronimum presbiterum.* Dormientem te et longo . . . benedixit. Explicit.»

Epist. XXXV. Ed. Migne, P. l. 13, 371—373. — Ibid. 22, 451—452.

P. 4a—19: *(Responsum) Hieronymi.* Ep. XXXVI. Ed. ib. 22, 452—461.

P. 19—40: *Epistolæ S. Augustini seu S. Hieronimi quas inter se direxerunt.*

Epist. 56 ed. l. c. 565. Ep. 67 ib. 647. Ep. 101 ib. 829. Ep. 102 ib. 830. Ep. 103 ib. 831.

P. 40: *Augustinus Præsidio.* Epist. 74. ed. Migne 2, 250—251.

P. 40—49: *Ep. S. Augustini ad Hieronymum.* «Cur itaque conor . . . concordiam reuertisse.»

Est pars epist. 110. P. l. 22. 911, nr. 4 usque in finem. Ut **129,** 6.

P. 49: *Hieronymi ad Augustinum.* Ep. 115. l. c. 935.

P. 50: *Item S. Hieron. ad Aug.* Epp. 141 et 142 in unam contractæ. Ed. l. c. 1179—1180.

P. 51: *Hieronymus Augustino* Ep. 105. ed. l. c. 834.

P. 56: *Augustinus ad Hieronymum.* Ep. 67. l. c. 647.

P. 64: *Augustinus ad Hieronymum.* Ep. 104. l. c. 832.

P. 69: *Hieronymus ad Augustinum.* Ep. 112. l. c. p. 916—931.

P. 98: *Augustinus ad Hieronymum.* Ep. 116. l. c. 936—953.

P. 123—130: *Augustinus ad Hieronymum, de orgine animæ.* Ep. 131. l. c. 1124—1127, num. 1—6.

Sequitur in codice p. 130—162: *Disputatio de ratione animæ.* «Cum apud uos . . . fluenta sanctorum.»

Ed. inter opera spuria S. Hieronymi ed. Migne P. l. 30, 261—271.

P. 162—211: *Hieronymus Damaso.* Translatio *Origenis* de cantico canticorum. *Homiliæ duæ.*

Ed. Migne 23, 1117—1144.

P. 211: *Hieronymus Alypio et Augustino episcopis.* Ep. 143. l. c. 22, 1181—82.

P. 213: *Ad Julianum diaconum Aquilegiæ.* Ep. 6. l. c. 337.

P. 215: *Ad Vitalem.* Ep. 72. l. c. 673.

P. 221: *Ad Florentinum.* Ep. 4 et 5. l. c. 335. 336.

P. 225: *Ad Abigaum.* Ep. 76. l. c. 689.

P. 227: *Ad Chrisocomam monachum Aquileiæ.* Ep. 9. l. c. 342.

P. 228: *Ad Antonium monachum Aquilegiæ.* Ep. 12. l. c. 345.

P. 230: *Ad Theodosium.* Ep. 2. l. c. 331.

P. 233: *Ad Damasum de fide.* Ep. 15. l. c. 355.

P. 238: *Ad uirgines Armonenses.* Ep. 11. l. c. 344.

P. 240—247: «*Item eiusdem cum in exilio deportandum tractaret.* Multi quidem fluctus et undæ immanes . . . agamus deo cui est . . . seculorum. Amen.»

Non invenio inter opera Hieronymi.

P. 247: *Augustini ad Hieronymum.* Ep. 104. l. c. p. 832.

P. 253: *Explanatio fidei S. Hieronymi ad Augustinum et Alypium epos. missa.*

P. 259: *Ad Marcellam.* [*Paulam ed.*] Ep. 30. l. c. 441. excepto quod in codice deest n. 14 pene totum.

P. 264 (altera manu s. XI?): *Ad Sunniam et Fretelam.* Ep. 106, l. c. 837.

P. 296 vacat.

P. 295 Henricus de Ligertia varia addidit. Meier l. c. 49—50.

Videtur esse originale cod. **129.** — Cf. G. Morel, Handschr. d. K. V. 245. 246. 251. 253. 254. 257.

---

131 (8. Num. 28.) **Hieronymi, de viris illustribus. Gennadius, Isidorus etc.**

S. X—XI. Membr. 177×130. 272 pp. recte 274, quia primum folium omissum est. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ

P. 123—131 quattuor maniculi H. de Ligertia.

I. P. 1—178. S. X. Quaterniones I—(XII).

P. 1—100. *Hieronymus, de viris illustribus,* descriptus ex exemplari ab initio mutilo. Incipit enim p. 1: «Scripta sua de his quæ non legi nosse potui . . .» P. 2—7: Capitula 1—133.

P. 7—12: «*Indiculum virorum illustrium quos Gennadius post obitum beati Hieronini* (*!*) *addidit. 134—235.*

P. 13—100: «*Ipse liber.* Simon Petrus filius . . . et epitaphium sed et epistolam ad Dextrum suprascriptam.»

Ed. Migne P. l. 23, 607—719. — P. 59 omittitur cap. 49 Appion et p. 84 cap. 90 Theodorus. P. 73 cap. 66 Cyprianus non numeratur.

P. 101—157, *Gennadius, de viris illustribus cap. 1—93:* «Jacobus cognomento Sapiens . . . tempore declamare contuli.»

Ed. Migne P. l. 58, 1060—1115. — Cf. Louche, Oeuvres de Gennade, Marseilles 1876 p. CLXXXV. — Pertz, Archiv 8, 738.

P. 158—160: *Concilium urbis Romæ sub Damaso papa de explanatione fidei:* «Dictum est prius agendum est . . . et annuntiabit nobis.»

Ed. Migne P. l. 13, 373—374.

P. 160—162: *Ordo librorum veteris et novi testamenti.* Ed. Migne, P. l. 59, 157—159 et 166—167.

P. 162—172: «*Decretale de recipiendis et non recipiendis libris quod scriptum est a Gelasio papa cum LXX eruditissimis viris episcopis in sede apostolica in urbe Roma.* Item dictum est post has . . . esse damnatos.»

Ed. Migne P. l. 59, 159—164 et 168—180.

P. 173—178: *Incipit diligentia beatorum monachorum Armenii et Honorii de libris canonicis veteris atque novi testamenti sed etiam confessio fidei catholicæ quam breviter uiro illustri Theophilo direxerunt.* «Inter cetera . . . omnia Christus. Amen.»

Ex codice Augiensi ed. Mabillon, Analecta p. 27—28. — Migne P. l. 74, 1243.

II. P. 179—212. *Isidori Deflorata.* S. XI.

P. 119 vacat. P. 180—211: «Incipit pauca nominum vel sententiarum ueteris ac novi testamenti secundum spiritalem intellectum . . .»

Ed. Migne P. l. 83, 97—130.

P. 211—212 [*Etymologiæ variæ.*] Catabule proprie dicitur . . . nomen oppidi.» Partim [*cloaca*] ex Isid. Etym. [15, 2, 25; troclea ib. 19, 2. 10.]

Cum duobus glossis theotiscis: „Calces est . . . *chalch.*" *chruft.*

P. 212: *De figuris Apostolorum.* «Matheus niger . . . Christus . . . longa barba.»

III. P. 213—272. [*Tractatus de VII sacramentis.*] S. XIII vel XII.

«Quinque sunt septen (!) Septem dona sancti spiritus, VII vicia . . . ducatum sequentes.»

Pars ultimi folii cum quinque lineis textus et notitia ab alio scriptore addita abscisa est. Litteræ initiales et capitulorum tituli desunt.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 245. 252. 254. 255.

132. (4. Num. 14.) **Sedulius. Vita S. Johannis Eleemosynarii.**

S. X. Membr. 199×161. 227 pagg. (immo 228 quia p. 57 omittitur) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—113. *Sedulius.* Quaterniones B. C. F. G signantur.

P. 1. Probatio pennæ; videtur esse fragmentum vel obumbratio epitaphii Gauboldi episcopi Ratisbonensis (739—761.) Cf. N. Archiv 5, 432.

P. 2—37: *Sedulii Scotti expositio in epistolas S. Hieronymi ad Damasum.* Incipit epistolæ *Hieronimi* ad Damasum papam explanatio. «Beatissimo Papæ Damaso Hieronymus. Hic Damasus sedis apostolicæ . . . confortatus existit.»

Ed. nr. 1—29. Migne P. l. 103, 331—348, sed multum variat codex, qui in fine 8 lineas addit.

P. 37—50: «Eusebius Carpiano fratri in domino salutem. In superioribus beati Hieronymi . . . conscriptas repperiamus.»

P. 50—59: «Incipit prologus quattuor evangeliorum. Plures fuisse qui evangelium . . . gestat interius.»

Ed. l. c. nr. 30—37. p. 348—352.

P. 60—78: *Argumentum secundum Mattheum.* «Inter argumentum et argumentationem . . . Matheus ex Judea . . . »

Ed. l. c. p 275. cum multis variantibus.

P. 78—84: «*Explanatiuncula de Breviariorum* et capitulorum canonumque differentia et conexione deque eorum æqualitate atque inequalitate speculatio. Nativitas Xri . . .»

Partim editum l. c. 271—272.

P. 84—98: *Argumentum sec. Marcum* . . .

Ed. ex parte ibid. 279—286.

P. 99—112: *Explanatiuncula in argumentum secundum Lucam.* «In argumentis evangelicis . . . conferre videremur.»

Multum differt ab editione, l. c. 285—290.

P. 112 Index contentorum in præcedenti voluminis parte. P. 113 vacat.

Idem opus Berolini Nr. 56. Rose I. 104. et Basileæ. Cf. Hänel p. 657. — Morel, Lat. Handschr. d. K. V. 259.

II. P. 114—227. Quaterniones I—VII.

Maniculis annotavit H. de Ligertia.

P. 114 [manu Christ. Hartmann:] *Vita Joannis Alexandrini episcopi elemosynarii* primum a Leontio Neapoleos Cyprorum insulæ episcopo græce conscripta ac postmodum ab Anastasio S. R. E. bibliothecario latinitate donata.

P. 115—118: Incipit *Præfatio* [Anastasii.] «Cogitante ac . . . papa beate vale.» P. 118—121: Incipiunt capitula. P. 121—226: «Intencio quidem una est . . . Expliciunt acta sancti Johannis heleymonis, quæ quidem prætermissa fuerant a Johanne atque Sophronio viris illustribus qui eius vitam conscripserunt. Sed postmodum Leontius episcopus Neapoleos Cyprorum insulæ ea studiose subplevit cuius narrationes sanctissimus ac ter beatus Nicolaus papa ad multorum ædificationem Anastasio peccatori interpretari præcepit.»

Ed. Boll. Acta SS. 23 Jan. II. 498—517. — Migne P. l. 73, 337—384. — Cf. Fabritius, Bibl. lat. 1, 83. — Rose, Leben d. h. David, p. XV. — Gelzer, Sybel, Hist. Zeitschr. 61, 2. — Morel. Lat. Handschr. d. K. V. 244. 254. 256. 259.

133. (4. Num. 45.) **S. Hieronymus in Danielem.**

S. XI. Membr. 198×140. XVI quatern. 231 (recte 241) pagg. nam 1, 2, 3, 114, 144, 159, 160, 173, 174, 196, 197 bis numerantur, 188 omittitur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat.

Ed. Migne P. l. 25, 491—584.

Cf. Morel, Handschr. d. K. V. 254.

---

134. (4 Num. 44) **S. Hieronymi in Evangelia.**

S. IX. Membr. 207×142, 378 pp. sed plurimæ bis numerantur, aliæ omittuntur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—262. *Commentarii in evangelium Matthaei.* XV quaterniones. Variæ manus. Primum folium vacat sicut et p. 123 et 125.

P. 2—261: «Plures fuisse qui . . . scit futurum cum apostolis.»

Ed. Migne, P. l. 26, 15—218.

P. 261—262: «*Incipit Humilia sancti Hysidori episcopi.* Scito homo temetipsum, scito quid sis, quare scis (!) in seculo procreatus, qualem te . . . adiutorem et retributorem tolat (!) qui uiuit et regnat in s. s. Finit.»

Non invenio inter opera S. Isidori.

II. P. 263—378: «*Incipit expositio quattuor evangeliorum sancti Hieronymi presbyteri* de brevi proverbio edita secundum anagogen. Primum quærendum est omnium . . .» P. 317: Incipit secundum Johannem. P. 342: secundum Marcum. P. 355 secundum Lucam.

In fine mutilum esse videtur. Edita inter S. Hieronymi scripta supposititia, ed. Migne P. l. 30, 531—590, sed hic codex plura continet in fine quam editio p. 577.

Cf. Morel, Handschr. d. K. V. 254. 256.

---

135. (4 Num. 54.) **S. Hieronymus contra Jovinianum et Helvidium.**

S. X. Membr. 235×190. 293 pagg. (recte 300, nam 1, 2, 64, 112, 234, 244, 263 bis numerantur.) P. 247 et 293 vacant. XVIII quaterniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 fragmentum homiliæ (?) de resurrectione: «ut qui hic bene . . . perpetua conditoris.» P. 2 pictura repræsentans scribam (S. Hieronymum) et Jovinianum a diabolo inspiratum. P. 2′ littera initialis P depicta; p. 141 littera initialis S. P. 248 figura monachi tenentis librum et baculum pastoralem coram quo sedet hæreticus (mulier?) diabolica dicta effutiens.

H. de Ligertia 87 manus et aliquot glossas marginibus apposuit.

Cf. Morel, Lat. Handsch. d. K. V. 254.

---

136. (4 Num. 78) **S. Augustini et S. Ambrosii.**

S. X. Membr. 221×170. 200 pp. XIII quaterniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat. P. 2—111: «Incipit *Exameron Agustini* (sic!) episcopi ex Car. Omnis divina scriptura bi . . .»

Opusculum per quæstiones et responsiones dispositum. Toto cœlo differt ab opere S. Augustini ed. apud Migne 3, 245.

P. 111—136: «*De fide*. Dicimus itaque . . . legerentur sicut oporteret. Explicit.»

Videtur esse excerptum ex operibus S. Augustini.

P. 136—140: «Ex libro S. *Ambrosii* de tribus patriarchis. Merito Habrahæ deus ad quercum . . . fidei assercionem consparge.»

De Abraham lib. I. cap. V. nr. 32—38. Ed. Ballerini I. 381—384.

P. 140—141: «Ideo fugit Agar . . . norunt.»

Non videtur esse Ambrosii.

P. 141—144: «*De habitaculis*. Habitatio ab habitando vocata . . . membra fouentur.»

Isidori Etymologiarum XV. c. III. ed. Migne P. l. 82, 541—543.

P. 144—145: «*De ædificiis sacris*. Sacrata sunt . . . exteriora templi.»

Isidorus ibid. cap. IV. 1.

P. 145—147: «Quod ergo per mediatorem . . . dominus noster Jesus Christus.»

P. 147—197: «*Liber sancti Ambrosii de bono mortis.*»
Ed. Ballerini I, 501—530.
P. 198—200 vacat.
Cf. Morel, Lat. Handschr. d. K.V. 244. 247.

---

137. (4 Num. 84) **S. Augustini Confessiones.**
S. XI. Membr. 245×186. XXII quatern. 344, recte 346 paginæ p. 1, 86, 87 bis numerantur, 209 omittitur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.
Henricus de Ligertia innumeris manibus et quibusdam glossis margines adimplevit.
Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 245.

---

138. (4. Num. 48.) **S. Augustinus, De doctrina christiana.**
S. XI Membr. 240×170. 252. pp. prima et ultima vacant. XV quaterniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.
Pagg. 2—75 scatent manibus ab H. de Ligertia appictis.
Cf. Morel, E. Handschr. d. KV. 247.

---

139. S. Augustini Expositiones in Epistolas ad Romanos et ad Galatas.
S. XII. Membr. 235×170. 110 pp. — Ligatura asseres corio albo cooperti.
Ed. Opp. ed. Migne T. III. p. 2063 et 2105.

---

140. (Fol. Num. 82) **Sermones S. Augustini.**
S. XI, Membr. 308×222. 148 pp. (recte 150 quia prima et ultima ut vacua non numerantur.) Ultimum folium medietate excisum. Quaternionum signa desunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1. Elenchus sermonum XXXIII hoc volumine contentorum. Revera sunt XXXIV quia decimus hic omissus bis numeratur.

P. 2—3: I. «Sancta et divina . . angelis Dei per Xpm . . .» Sermo 384. Ed. Migne V. 1689—1690.

P. 4—8: II. «Audivimus veracem . . . suam perducat per Jes . . .» Sermo 131. ed. l. c. 729—734.

P. 8. III. = 163 l. c. 889—895.
P. 13. IIII = 153 P. l. 825—832.
P. 19. V = 154 P. l. 833—840.
P. 26. VI = 155 P. l. 841—849.
P. 33. VII = 165 l. c. 902—907.
P. 37. VIII = 174 l. c. 939—945.
P. 41. VIIII = 175 l. c. 945—949.
P. 43. X = 176 l. c. 950—9.

P. 47. X [bis.] = 26. P. l. 171—178.
P. 53. XI = 30. l. c. 187—192.
P. 56. XII = 156. l. c. 849—859.
P. 64. XIII = 294. l. c. 1336—1348.
P. 74. XIIII = 169. ib. 915—926.
P. 84. XV = 158. ib. 862—867.
P. 87. XVI = 159. ib. 867—872.
P. 91. XVII = 161. ib. 878—884.
P. 97. XVIII = 178. ib. 960—966.
P. 101. XVIIII = 27. l. c. 178—182.
P. 105. XX = Quæstio 71 Libri De diversis Quæstionibus LXXXIII. Ed. Migne VI col. 80—83.
P. 107. XXI = 164. Ed. Migne V, 895—902.
P. 113. XXII = 157. l. c. 859—862.
P. 115. XXIII = 167. l. c. 909—911.
P. 117. XXIIII = In appendice C. l. c. 1937—1939. Maxim. Taurin. Hom. 95. ed. Migne, P. l. 57, 473—476.
P. 118. XXV. S. Augustini in append. 99. l. c. 1934—1937.
P. 122. XXVI = 43. l. c. 254—258.
P. 125. XXVII = 180. l. c. 972—979.
P. 131. XXVIII = 181. l. c. 979—984.
P. 135. XXVIIII = 182. l. c. 984—988.
P. 138. XXX = 183. l. c. 988—994.
P. 143. XXXI = 172. l. c. 936—937.
P. 144. XXXII = 173. l. c. 937—939.
P. 146. XXXIII = 109 in append. l. c. 1961—1962.

Cf. Morel, Lat. K. V. 246.

---

141. (Fol. Num. 81) **Augustini sermo in monte.**

S. X. Membr. 302×220. 80 pp. Signantur tantum quaterniones I & II. Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1. vacat. P. 2: «Aurelii Augustini epi. Lib. primus incipit qui appellatur De sermone in monte. Sermonem quem . . .»

P. 80 desinit lib. II. cap. XVI. 53: « . . . evangelizando quod etiam apostolus.» Cetera cap. XVII—XXV desunt.

Ed. Migne III, 1229—1292.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 246.

---

142. (Fol. Num. 19) **Augustinus de verbis Domini.**

S. XI vel XII. Membr. 307×220. 326 pp. (revera 306, quia 279—298 non numerantur.) Folium primum et ultimum, utrumque vacuum, non numerantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculas et hinc inde verbum ad marginem apposuit.

P. 2: Elenchus *XXII* sermonum beati Augustini de verbis Domini sec. Matthæum.

P. 2—5: Sermo *I*: «Evangelium audivimus . . . consensisti.» Sermo 109. Ed. Migne V. 636—38.

P. 5—8: *II.*: «Solet multos . . . elucebat.» Sermo 54. Ed. ib. 372—374.

P. 8—10: *III.* «Cum nobis pro officio . . . cum omnibus sanctis in . . .» In appendice Serm. 268. Ed. ibid. V. 2244—2245.

P. 10—12: *IV.* «Sancti evangelii . . . es nobis.» Sermo 55. Ed. ib. V. 375—377.

P. 13—19: *V.* «In lectione sancti . . . fructus quæritur.» Sermo 61. Ed. ib. *V.* 409—414.

P. 19—29: *VI.* «Audivimus fratres . . . non fecero.» Sermo 62. Ed. ib. V. 414—423.

P. 29—32: *VII.* «De capitulo evangelii . . . perducat per J. Chr . . .» Sermo 100. ed. ib. V. 602—605. cum conclusione codicis Fossatensis ut ib. nota 2.

P. 32—37: V*III.* «Sanctum evangelium cum . . . salvi erant. Conversi ad dominum.» Sermo 67. ed. ib. V. 433—437.

P. 37—39: *VIIII.* «Mirum quibusdam . . . possimus sustinere.» Sermo 70. ed. ib. V. 443—444.

P. 39—41: *X.* «Audivimus in evangelio . . . caritatis. Conversi ad.» Sermo 69. ed. ib. V. 440—442.

P. 41—65: *XI.* «Magna questio . . . ministraremus.» Sermo 71. ed. ib. V. 445—467.

P. 65—69: *XII.* «Admonuit nos . . . mereatur per Chr . . .» Sermo 72. l. c. 467—470.

P. 69—73: *XIII.* «Evangelium quod . . . carne pro te. Conversi ad.» Sermo 76. Ed. l. c. 479—485.

P. 73—75: *XIIII.* «Sanctum evangelium . . . promissa perducat.» In app. 72. l. c. 1884—1186.

P. 76—81: *XV.* «Hesterna die . . . timorem habeant.» Sermo 83. ib. 514—519.

P. 81—90: *XVI.* «Admonet nos . . . mercede gaudeamus.» Sermo 82 l. c. 506—514.

P. 90—91: *XVII.* «Dixit dnus . . . Christo regnabimus.» Sermo 84. l. c. 519—520.

P. 92—109: *XVIII.* «Bene nobiscum . . . non tangatis.» Sermo 88. l. c. V, 539—553.

P. 109—111: *XVIIII.* «Nonnulli fratres . . . teneat alienum.» Sermo 82 in app. l. c. 1904—1906.

P. 111—115: *XX.* «Scire et intelligere . . . mereatur quod ipse . . .» S. 75 in app. l. c. 1889—1891.

P. 115—117: *XXI.* «Fratres quod audistis . . . mihi homo.» S. 97. l. c. 589—591.

P. 117—124: *XXII.* «Hesterno die . . . quam extinguat.» Sermo 93. l. c. V, 575—580.

P. 124—125: *Capitula libri secundi.* Sermones 1—13.

P. 125—127: *I.* «Dnus nr. J. Chr . . . manipulos suos.» Sermo 102. l. c. 611—613.

P. 127—129: *II.* «Advertit sanctitas . . . totum dimittimus.» Sermo 367. l. c. 1650—1652.

P. 129—132: *III.* «Verba dni nri . . . ut pascamur.» Sermo 103. l. c. 613—616.

P. 132—135: *IIII.* «Sanctum evangelium . . . dat deus.» Sermo 104. l. c. 616—618.

P. 135—138: *V.* «Apostoli sancti dicebant . . . contra nos. Ipsi ergo . . .» Sermo 84 in app. V, 1907—1909.

P. 138—145: *VI.* «Audivimus nos . . . cœlo coronentur.» Sermo 105. l. c. 618—625.

P. 145—148: *VII.* «Audistis sanctum . . . munda erunt. Conversi.» Sermo 106. l. c. 625—627.

P. 148—151: *VIII.* «De arbore ficulnea . . . non porrexisset.» Sermo 110. l. c. 638—641.

P. 151—153: *VIIII.* «Tria sata . . . convenire dignemini.» Sermo 111. l. c. 641—645.

P. 153—158: *X.* «Lectiones sanctæ . . . voluntas.» Sermo 112. l. c. V, 643—648.

P. 158—161: *XI.* Sermo B. Augustini de euang. s. Lucam. Homo quidam habuit . . . «In lectione evangelica . . . similis tibi.» Pars Enarrationis in Ps. 70. n. 6—8. l. c. IV, 896—898.

P. 161—163: *XII.* «Quod admonemur . . . finiamus. Conuersi ad dominum.» Sermo 113. l. c. V, 648—652.

P. 163—168: *XIII.* «Lectio s. evang. . . . et gratia.» Sermo 115. l. c. 655—657.

P. 169—172: *XIIII.* «Gaudere nos . . . fueritis.» Sermo 171. l. c. 933—935.

P. 172—173: Capitula (*XXV*) libri III.

P. 173—185: *I.* «Capitulum Evangelii . . . plenitudinem Dei.» Sermo 117. l. c. 661—671.

P. 185—189: *II.* «Dnus nr . . . quod misisti.» Sermo 108. l. c. 632—636.

P. 189—193: *III.* «Quod dictum . . . cogitate. Conversi ad.» Sermo 122. l. c. 680—684.

P. 193—196: *IIII.* «Scitis fratres . . . mihi reddidero.» Sermo 123. l. c. 687—688.

P. 196—199: *V.* «Recentissima in . . . æternum. Conversi.» Sermo 124. l. c. 686—688.

P. 199—207: *VI.* «Audivimus verba . . . tali suscitatore.» Sermo 128. l. c. 713—720.

P. 207—212: *VII.* «Miracula dni . . . celere resurgent.» Sermo 98. l. c. 591—595.

P. 212—217: *VIII.* «Ad evangelicam . . . terram. Conversi ad.» Sermo 129. l. c. 720—725.

P. 217—220: ⌊*VIIII.* «Sicut audivimus . . . non possum.» Sermo 132. l. c. 734—737.

P. 220—224: *X.* «Novit charitas . . . debita nostra.» Sermo 134. l. c. 742—746.

P. 224—234: *XI.* «Non ignorat . . . nos inveniat.» Sermo 137. l. c. 754—763.

P. 234—242: X*II.* «Audiamus dnum . . . pastor. Conversi ad Dominum.» Sermo 138. l. c. 763—769.

P. 242—246: *XIII.* «Dnus deus J . . . preces fundite.» Sermo 139. l. c. 769—772.

P. 246—252: *XIIII.* «Hoc admonuit . . . est emendatur.» Sermo 354. l. c. 1563—1568.

P. 252—255: *XV.* «Erigunt nos . . . omnia possidebit.» Pars sermonis 142. Nr. 1—5. l. c. 778—781.

P. 255—258: *XVI.* «Inter cetera . . . vestræ. Conversi.» Sermo 141. l. c. 776—778.

P. 258—259: *XVII.* «Audite auribus . . . arguendus ostenditur.» Pars Tractatus 71 in Joannem 182. Ed. Migne III. 1820—1821.

P. 259—260: *XVIII.* «Dni vox est . . . esse cognosce.» Append. Sermo 97. l. c. V, 1951.

P. 260—265: *XVIIII.* «Accepimus fratres . . . penam patietur.» App. 246. l. c. 2198—2200.

P. 266—276: *XX.* «De sancto . . et nos.» Sermo 87. l. c. 530—539.

P. 276—299: *XXI.* «Medicina omnium . . . iudicatus est.» Sermo 143. l. c. 784—787.

P. 299—303: *XXII.* «Cum dnus . . . iudicatus est.» Sermo 144. l. c. 787—790.

P. 303—304: *XXIII.* «Lectione hodierna . . . sempiternum.» Sermo 146. l. c. 796—797.

P. 304—316: *XXIIII.* «Evangelica lectio . . . duo quærite.» Sermo 52. l. c. 354—364.

Ad marginem additur nota: „Hic sermo legatur per totam ebdomadam de sancta trinitate.“ Et adduntur divisiones pro singulis feriis.

P. 316—326: *XXV.* «Spes nostra . . . suam perducat per J. Chr . . .» Sermo 127. l. c. 705—713.

In fine additur manu sæc. XIV: „Iste liber pertinet ad monasterium nostrum in Frison." Frison est ad S. Geroldum in Vorarlberg. Cf. Geschfr. 43, 272.

P. 1. manu s. XII hymnus de S. Afra cum neumis: „Grates Deo et honor . . ." Chevalier, Repert. hymnol. 7388. — Morel, Hymnen 190.

Item de S. Cruce: „Magnificet confessio . . . ligno deus." Chevalier l. c. 11001. Mone 1, 181—183.

P. 2. manu H. de Ligertia: „Iste liber pertinet Domino meo loci Heremitarum."

Cf. Morel, E. Handschrf. d. lat. KV. 246.

143. (Fol. Num. 80.) **S. Augustini sermones et fragmenta sermonum.**

S. X. Membr. 300 × 226. 475 pp. (recte 474 nam 393 et 404 omittuntur; prima non numeratur.) — Quaterniones signantur I—XXVIIII. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 115 in margine figura hominis concionantis, forsitan manu H. de Ligertia. P. 135 idem sed manu antiquiore.

P. 1—123: «*Incipit expositio beati Augustini episcopi super epistolas Johannis apostoli et evangelistæ.*»

Tractatus X. Ed. Migne III, 1977—2062. In codice ad initium cuiusque tractatus etiam tempus indicatur quo habitus est sermo.

Inter p. 123 et 124 folii excisi tantum restant vestigia.

P. 124 pauca verba textus supersunt.

P. 124—125: «*Incipiunt capitula* . . . Omeliæ a S. Augustino episcopo editæ ad populum anni per circulum.»

Enumerantur 65 homiliæ, sed differunt a numeratione per codicem.

P. 125—131: «*Incipit omelia prima S. Augustini episcopi ante natale Domini.* Propitia divinitate fratres . . . feliciter pervenire ipso auxiliante qui . . .»

Sunt sermones I—III *S. Maximi* (?) ed. in append. Migne P. l. 57, 843—854, sed omisso fine sermonis I, toto sermone II et initio sermonis III ed. l. c. 845B—847C.

P. 131—134: «Item Omelia ante natale Dni *II.* Satis abundeque . . . corde mundamur. Prestante . . .»

Sermo S. Maximi I. ed. ib. 531—534.

P. 134—135: «Item Omelia de natale Dni III. Omnes scripturæ quas . . . celebrabit in cœlo.»

S. Augustini sermonis 77 numerus tantum primus sicut in cod. Vatic. apud Mai, Nova Bibl. Pat. I. 152.

P. 135—138: «Item alia *IIII.* Hodie veritas de . . . possideamus. Prestante . . .»

S. Augustini sermo 192. Ed. Migne V, 1011—1013.

P. 138—146: «*Item alia. V.* . .»

S. Augustini sermo 117. l. c. 1977—1981.

P. 146: «*VI. Omelia de natali s. Stephani.* Hesterno die . . . consequitur coronam.»

Sermo 114. Ed. Mai l. c. I. 241.

P. 146—149: [*VII.*] «*Omelia de natali infantum.* Hodie fratres kmi . . . perducat. Cui est . . .»

S. Aug. sermo 220. Ed. Migne V, 2152—2154.

P. 149—156: «*VIII. Omelia de circumcisione Dni.* Et postquam . . . et obsecramus.»

S. August. s. 112. Ed. Mai, N. Bibl. I. 235—239.

P. 156—160: [*IX.*] «*Omelia de Kal. Januarii.* Dies Kalendarum istarum . . . repensentur. Prestante . . .»

S. August. sermo 129. Ed. Migne V, 2001—2003.

P. 161—165: [X.] «*Item alia.* Omne peccatum fratres . . . retribuat cui est . . .»

Sermo 130. Ed. Migne V, 2003—2005.

P. 165—168: [*XI.*] «*Omelia de Epiphania.* Intellegere possumus . . . custodiat. Quod ipse . . .»

Sermo 135. Ed. Migne V, 2011—2013.

P. 168—173: [*XII*] «*Item alia.* Proxime fratres kmi . . . cuncta prestentur auxiliante . . .»

S. Augustini sermo 136. Ed. Migne V, 2013—2015. — S. Maximi homil. 22. ed. Migne P. l. 57, 269—272.

P. 173—183: [*XIII.*] «*Omelia de X virginibus quæ in festis sanctæ Mariæ dici potest.* Hesterno die qui affuistis . . . quam extinguat. Prestante . . .»

S. Aug. sermo 93. ed. Migne V, 575—580.

P. 183—187: [*XIV.*] «*Omelia de conversione S. Pauli apostoli.* Hodie lectio de . . . ipso domino qui uiuit . . .»

Congruit ex parte cum sermonibus S. Augustini 278 et 279 l. c. V, 1268—1275 et 1275—1280.

P. 187—188: [*XV.*] «*De cathedra S. Petri apostoli.* Institutio sollemnitatis . . . possitis; quod ipse præstare dignetur.»

S. Augustini sermo 190 ed. l. c. V, 2100—2101.

188—190: [*XVI.*] «*Item aliud.* Quamvis sollemnitas . . . esse mereatur. Præstante dno . . .»

S. Aug. sermo 191 ed. l. c. V, 2101—2102.

P. 190—194: [*XVII.*] «*Die dominica ante initium XL*[mæ]. Rogo vos et . . . perducat qui cum patre . . .»

S. Aug. sermo 142. Ed. Migne V, 2022—2025.

P. 194—196: «*XVIII. De exordio XL*[mæ]. Moyses XL diebus . . . dno viuere debeamus.»

Congruit fere cum S. Augustini sermone in append. 144 ed. Migne V, 2026—2027. Cf. notam (b) ibid.

P. 196—198: [*XX.*] «*Item alia.* Quomodo miles semper . . . agni Chri. Jesu cui est . . .»

S. Leonis sermo ed. Migne P. l. 30, 223—224.

P. 198—201: [*XXI.*] «*Omelia de ieiunio XL*[mæ]. Superiore dominica . . . nostra corpora castigamus.»

Sermo S. Augustini in app. 146. Ed. Migne V, 2029—2030.

P. 201—204: [*XXII.*] «*Item alia.* Iam dies ieiunii . . . consecuturi. Præstante . . .»

S. Augustini sermo 83 ed. ib. 1906—1907.

P. 204—206: [*XXIII.*] «*Item alia.* Sollempne tempus aduenit . . . donare dignetur, qui viuit . . .»

S. Augustini Sermo 209. Ed. Migne V, 1046—47.

P. 206—208: [*XXIIII.*] «*Item alius.* Dilectissimi nobis fides . . . consequamur æternam, præstante . . .»

S. Leonis sermo IV. Ed. Migne, P. l. 54, 490—491.

P. 208—211: [*XXV.*] «*Omilia de sancto Joseph.* Qvotiens vobis . . . dignetur qui viuit . . .»

S. Augustini in append. Ser. 13. Ed. Migne V, 1765—67.

P. 211—214: [*XXVI.*] «*Item alius.* In beato Jacob . . . debitoribus nostris. Quod ipse præstare . . .»

S. Aug. In append. s. 15. l. c. 1770—1772. (Nr. 8 deest in codice.)

P. 214—219: *XXVII.* «*De X verbis legis et de X plagis.* Non est sine causa . . . feliciter peruenire, præstante . . .»

S. Augustini in append. s. 21. Ed. Migne V, 1783—86.

P. 219—224: *XXVIII.* «*Omelia de Gedeon.* Hesterna die . . . præuidere auxiliante dno . . .»

S. Augustini sermo 36 in append. Ed. Migne V, 1816—1818.

P. 224—228: *XXVIIII.* «*Omelia de Elisæo et securi in gurgite labsa, quæ et in symboli traditione legi debet.* Modo cvm divina . . . peruenire; quod ipse . . .»

S. Augustini in append. ser. 45. Ed. Migne V, 1834—1836 usque: „alterni iudicis proficiat." Pergit codex p. 227, medio usque 228: „Et quia iam tempus aduenit . . . beatitudinem pervenire, quod ipse . . ."

Est sermo ad patrinos de symboli traditione.

P. 228—232: [*XXX.*] *Ad competentes antequam symbolum accipiant.*

Pseudo-Augustini sermo in append. 267. Ed. Migne V, 2242—2243.

P. 232—236: [*XXXI.*] *Expositio symboli.*

Pseudo-Augustini sermo in appendice 242. Ed. Migne V, 2191—2193.

P. 236—239: [*XXXII.*] *Expositio orationis dominicæ.*

Sermo S. Augustini 59. Ed. Migne V, 400—401.

P. 239—242: *XXXIII.* «*Omelia in cæna domini.* Hodie fratres kmi audituri . . . secura suscipere, quod . . .»

Initium congruit cum Pseudo-Augustini sermone 149 in append. ed. Migne V, 2035 nr. 1. Sed finis p. 241—242 discrepat.

P. 242—245: [*XXXIIII.*] «*Omelia in die passionis Domini.* Dilectismi fratres, Dominus . . . benedictum in secula . . .»

L. c. in append. 156 ed. Migne V, 2053—2055.

P. 245—247: [*XXXV.*] «*Omelia in vigilia Paschæ.* Domini nostri Jesu . . . ad cœlum ipso . . .»

S. Augustini sermo 154 ed. Maii Nova Bibl. I. 347—348.

P. 247—249: [*XXXVI.*] «*Omelia de Pascha.* Non queo fratres . . . per eam. Quod ipse præstare . . .»

S. Augustini sermo spurius 161. Ed. Migne V, 2058—2059.

P. 250—252: [*XXXVII. De eodem.*] «Pascha Christi dilect. . . mereamur peruenire, præstante . . .»

Sermo 168 ed. ib. 2070—2072.

252—254: *XXXVIII. [De muliere Samaritana.]* «In lectione evangelii . . . sed profectum. Quod . . .»

Sermo 93 in append. ed. ib. 1924—1925.

P. 254—257: *XXXVIIII. [De clauso Paschæ.]* «Paschalis sollempnitas . . . fine regnetis, ipso . . .»

Initium tantum ed. est in append. S. Augustini serm. 172. l. c. 2075. nr. 1.

P. 257—262: [*XL.*] «*Omelia in Letania.* Ecce fratres kmi . . . ad coronam; præstante . . .»

S. Aug. sermo 173 in app. ed. Migne V, 2076—2078.

P. 262—265: [*XLI.*] «*Item alia.* Audiuimus evangelistam . . . pietate dignetur, cui . . .»

Item sermo 66 l. c. 1871—1873.

265—267: [*XLII.*] «*Item alia.* Scire et intellegere . . . peruenire, præstante . . .»

Item sermo 174 ed. l. c. 2078—2079.

267—270: [*XLIII.*] «*Item alia.* Evangelica lectio fratres . . . ne polluantur, præstante . . .»

P. 270—273: [*XLIIII.*] «*Item alia.* Evangelica lectio fratres . . . faciamus. Quod ipse . . .»

S. Augustini sermo 63 in append. ed. Migne V, 1864—1865.

P. 273—275: [*XLV.*] «*Item alia.* Eo tempore fratres . . . ueniemus. Quod dominus . . .»

S. Augustini sermo 96. ed. Maii, Nova Bibl. 1, 191—193.

P. 275—278: *XLVII.* «*Omelia de ascensione Domini.* Glorificatio domini . . . peccatorum, præstante . . .»

Nr. 1 et 2 serm. 263 in append. S. Augustini ed. Migne V, 1209—1211.

P. 278—280: [*XLVIIII*] «*Item alia.* Salvator noster . . . concedat. Quod ipse . . .»

Sermo 177 ib. 2082—2083.

P. 280—282: *XLVIIII.* «*Omelia de Pentecosten.* Sanctitati vestræ . . . dei committimus. Quod ipse . . .»

Sermo 185 ib. 2093—2094. — *S. Maximi* homilia 63. ed. Migne P. l. 57, 377—380.

P. 282—283: *L.* «*Item alia.* Discessurus e mundo . . . dignetur, præstante . . .»

S. Augustini sermo 184 in append. ed. Migne V, 2092—2093.

P. 286—287: [*LI.*] «*Omelia de reddendis decimis.* Propitia Christo . . . uenietis; adiuante dno . . .»

S. Augustini sermo 277 in append. l. c. 2266—2268.

P. 287—290: [*LII.*] «*Omelia in natali S. Johannis Baptistæ.* Natalem S. Johannis . . . custodire; qui cum . . .»

S. Augustini sermo 197 ib. 2113—2115.

P. 290—292: [*LIII.*] «*In natali Apostolorum.* Natalem beatissimorum . . . et mori lucrum.»

S. Maximi Taurin. sermo 68 ed. Migne P. l. 37, 669—672.

P. 292—295: [*LIIII.*] «*Item alia.* Notum omnibus est . . . sanctos spernit dominum.»

S. Maximi sermo 69 ed. ib. 671—676.

P. 295—296: [*LV.*] «*Omelia in nat. Martyrum.* Cum omnium sanctorum . . . digni sumus. Quod . . .»

Eiusdem hom. 81 ed. ib. 427—430.

P. 296—300: [*LVI.*] «*Item alia.* Quocienscumque sollemnia . . . reuocantur, præstante . . .»

S. Augustini sermo 225 in append. ed. Migne V, 2160—2162.

P. 300—304: [*LVII.*] «*Omelia in nat.* [?] *vel ordinatione episcopi.* Episcopatus fratres . . . domini tui. Quod ipse . . .»

S. Augustini sermo 104 ed. Maii, Nova Bibl. 1, 217—219.

P. 304—306: [*LVIII.*] «*Item omelia S. Augustini epis.* Semper quidem me . . . ueniemus. Quod ipse . . .»

Eiusdem sermo 340 in append. ed. Migne V, 1483—1484.

P. 306—309: *LXI.* «*Omelia in natali S. Laurentii.* Beati Laurentii Martyris . . . possimus præstante dno . . .»

P. 309—312: [*LXII.*] «*In natali Apostolorum Jacobi et Johannis vel quocumque dicere volveris.* Rogo vos fratres . . . venietis præstante dno . . .»

S. Augustini sermo de diligendis inimicis. Initium ed. Mai, Nova PP. Bibl. 1, 242; cetera in serm. 49. capp. V—VII ed. Migne V, 322—324.

P. 312—316: [*LXIII.*] «*Omelia contra eos qui in festivitatibus multa inhonesta per ebrietatem committunt et in audiendis causis munera super innocentes accipiunt.* Magnum gaudium est . . . prædicamus, qui cum . . .»

Sermo 106 S. Augustini ed. Maii, Nova Biblioth. PP. 1, 221—224.

P. 316—318: [*LXIIII.*] «*Omelia quales sint christiani boni et quales mali.* Gavdeamvs fratres kmi . . . dignetur qui cum . . .»

S. Augustini sermo 166 in append. ed. Migne V, 2240—2242.

P. 318—324: [*LXV.*] «*Omelia de castitate etiam cum uxoribus servanda et de abortivis mulierum et quod adveniente die dominica vel aliis festivitatibus debeat puritas vel castitas observari.* Magnum mihi gaudium . . . repensentur; quod ipse . . .»

Ib. sermo 292 ed. V, 2297—2301.

P. 324—326: [*LXVI.*] «*Omelia de sanitate animæ et de indigna familiaritate mvliervm et martyrio.* Nostis fratres kmi . . . perueniant; adiuvante ipso . . .»

Sermo 105 ed. Maii, Nova Bibl. PP. 1, 220—221.

P. 326—331: *LXVII.* «*Omelia Augustini de vanis observationibus prohibendis.* Bene nostis fratres . . . faciat peruenire cui est . . .»

In append. sermo 278 ed. Migne V, 2269—2271.

Hic et sermones sequentes non enumerantur in indice p. 125.

P. 331—333: *LXIII.* [!] «*Item alia de eadem re.* Ipsi videtis fratres . . . in cœlo fidelis.»

De labore lunæ. S. Maximi homilia C. ed. Migne P. l. 57, 483—486. — Cf. Hauck, Kirchengesch. Deutschl. 2, 699.

P. 333—336: [*LXVI.*] «*Quid sit ecclesia corporalis et terrestris et quid ecclesia spiritalis et cœlestis.* Inter cetera beneficia . . . gloria mereamur per . . .»

P. 336—338: «*Omelia de Alleluia.* Ad laudem Dei . . . pareamus præstante . . .»

P. 338—340: «*De resurrectione mortuorum.* Certissima fiducia est cœlorum; qui uiuit . . .»

Sermo 171 S. Aug. in append. Migne V, 2074.

P. 340—342: «*Omelia de fide.* Ad veræ igitur . . . mereamur. Per dominum.»

P. 343—345: «*Item de fide.* Nosse debemus et . . . resurgamus per Chr.»

P. 345—347: «*Item de fide.* Oportet adtendere fratres . . . inseraris per Chrm. . . sæculum sæculi. Amen. FINIT FELICITER.»

Sermo 243 in append. S. Augustini. ed. Migne V, 2193—2194.

P. 348: [*altera manu s. XI.*] *Epitaphia* abbatum Einsidlensium *Embricii* [† 1051] *Herimanni I* [1065] *Heinrici I* [† 1070] *Seligeri* [† 1099] quinis versibus composita.

Edita sunt in Chronique d'Einsidlen 1787 pp. 76, 86, 87, 93. — Cf. Pertz, Archiv 7, 390; 8, 738; — Neu. Arch. 2, 603. — Quellen z. Schweiz. Gesch. 13, 193.

P. 349—475: [*Excerpta ex S. Augustino.*] «Augustini ex sermone primo de verbis domini ubi dicit: Agite penitentiam. Prudenter ergo accipiat . . .»

Sunt excerpta plerumque ex sermonibus, tractatibus et epistolis, paucarum plerumque linearum, duarum scilicet vel trium, interdum vero decem aut viginti. Inter hæc sequentia sunt maioris momenti

P. 422—426: Incipit de versu Psalmi quadragesimi noni ubi ait: Sedens adversus fratrem tuum detrahebas.

Est Pseudo-Augustini sermo 53 in append. ed. Migne V, 1845—1848.

P. 430—432: *De confessione peccatorum.*

Partim editum. Sermo 253 in append. Migne V, 2212—2214.

P. 440—442: *Incipit de natale S. episcopi Augustini.*

Sermo 383. Migne V, 1687—1688. Pergit codex p. 442 in medio usque 444: „Maior est sarcina . . . feliciter pervenire“ quod non habetur in editis.

P. 444—445: «*Incipit admonitio vt silentium in æcclesia præbeatur.* Rogo uos, uenerabiles filiæ . . . operibus adimplere.»

P. 445—447: «*Incipit sermo de psalmo XLVIIII. Habet aliquid de ebrietate.* Si non dixeris . . . bona vita.»

P. 447—449: «*Incipit sermo de capitulo evangelii ubi dicit:* Remittite et remittetur vobis . . . Deus nos quærit . . . simus fructus dei.»

P. 449—451: «*Incipit S. Augustini epistula pulchra satis.* In scripturis diuinis . . . est argentum.»

P. 460—462: «*Incipit sermo S. Augustini episcopi de pœnitentia.* Pœnitentes, pœnitentes . . . et tene certum.»

Sermo 393, ed. Migne V, 1713—1715. Pergit codex p. 462—464: „Quid est ira . . . merces erit.“

P. 464—466: «*Incipit omelia S. Augustini* de eo quod ait saluator: Ego veni ut . . . Quid facimus . . . Ergo orate.»

P. 466—467: «*Incipit sermo S. Augustini de Joanne Baptista.* Esurientes implevit . . . exaltabitur.»

Fragmentum sermonis 290, nr. 6 et 7. Ed. Migne V, 1315.

P. 469—471: «*Incipit sermo de elemosinis.* Remedia peccatorum . . . metemus uitam æternam.»

S. Augustini sermo 110 in append. ed. Migne V, 2340—2342.

P. 471—473: «*Incipit alivs de divite feneratore.* Sed dicturus es habeo filios . . . deus hoc iubet deus.»

Ed. ib. 1912—1913 sermonis 86 nr. 2—4.

P. 473—475: «*Tractatus S. Avgustini de muliere cvrva.* Audite kmi membra . . . grana in area.»

Sunt fragmenta sermonis 392 ed. Migne V, 1710—1713.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 246.

Prima pagina, cæterum vacua manus s. XII minio inscripsit versus *Marbodi:* [Commendatio virtutum per comparationem.] „Virginitas flos est . . . deceptio dux est.“

Ed. Migne P. l. 171, 1653—1654.

---

144. (Fol. Nr. 155.) **Augustinus, de civitate Dei. LL. XI—XXII. cap. 24.**

S. X. Membr. 308 × 220. 462 pp. XXVIIII quaterniones. — Asseres in corio albo.

Ed. Migne T. VII, 315—789.

P. 464 finit: „homines et nihilominus deus.“ Desunt igitur pars cap. 24 et cap. 25—30.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 246.

---

145. (Fol. N. 145.) **S. Augustini, De s. trinitat. ll. XV.**

S. X. Membr. 360 × 230. 276 pp. pag. 3 a, b non numerantur. XVII quaterniones, quorum 10us habet decem folia, ultimus novem. — Asseres corio albo obducti.

P. 1: «Incipiunt capitula librorum Sci. Aurelii Augustini.»

P. 7: «Expliciunt capitula . . . Incipit epistola et præfatio eiusdem ad Aurelium episcopum.»

Ed. Migne VIII, 819—1098.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 246.

---

146. Augustinus, De civitate Dei ll. I—X.

S. X. Membr. 335×250. 294 pp. XVIIII quaterniones quorum penultimus 7 foliis, ultimus 4 foliis constat. Pagina ultima vacat. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

In margine frequentes notæ breves sæc. X et XIII (?) cum maniculis H. de Ligertia. — Pag. 293 aliquot lineæ erasæ.

«Gloriosissimam civitatem — expediam.»

Ed. Migne VII, 13—316.

Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 246.

---

147. (Fol. N. 146) **Sermones S. Augustini.**

S. XI vel XII. Membr. 337×249. 218 pp. (recte 220 nam 43 et 147 bis numerantur.) — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Textus S. Augustini ad verbum pene concordat cum codice **142** excepto quod hic plus habetur:

P. 83—86: XXII. *Sermo de verbis domini in Ev. sec. Matth. de decem virginibus.* «Inter parabolas . . . esse potuerint.»

De diversis quæstionibus. Quæst. 59. Ed. Migne VI, 44—48.

P. 117: Sermo XI. Ad finem post «similis tibi» hic additur: «Quantas ostendisti . . . clausum aperiat.»

L. c. n. 9. p. 898.

Ed. Migne V, 649—652. Sermo 113.

P. 173—175: XIIII. *Sermo cuiusdam de Lazaro quatriduano mortuo.* «Licet omnes virtutes quas . . . gratias agit redemptori.»

Ed. in append. sermo 96. V, 1929—1931.

P. 1. manu s. XIV (Henr. Lig.) „Iste liber est monast. Heremitarum."

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 246.

---

148. (Fol. Num. 1) **Augustini et Prosperi Varia.**

S. X. Membr. 282×205. 269 pp. (1 et 233 bis numerantur; 187 et 188 omittuntur) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1, b—147: *Augustinus de doctrina Christiana.*

P. 1, a et 147 vacant.

Ed. Migne III, 15—122.

II. P. 148—267.

Quaterniones I, III—VII signantur.

P. 148—185: *Augustini epi. ad Paulinum de videndo Deum.*

Ep. 147. ed. Migne II, 596—622.

P. 185—191: *Augustinus ad Italicam.*

Ep. 92. ed. Migne II, 318—320.

P. 191—203: *Commonitorium S. Augustini ad Fortunatianum.*

Ep. 148. ed. Migne II, 622—630.

P. 204—266: *Liber S. Prosperi pro prædicationibus gratiæ dei contra librum Cassiani presbyteri qui prænotatur de protectione dei.*

Ed. Migne P. l. 51, 215—276.
P. 266 Hymnus de passione Dni: „Vexilla regis — patibulo“ prima tantum stropha.
P. 267 Hymnus de S. Joh. Bapt: „Ut queant laxis . . . omne per ævum.“
Ed. Daniel, Thes. I, 209—210. — Ultimum folium vacuum.
Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 247. 258.

---

149. (4. Num. 35.) **Prosperi epigrammata et Boethii consolatio philosophiæ.**

S. X. Membr. 238 × 178. 178 pp. (Omitt. p. 58; 151 bis numeratur.) Primum et ultimum folium non numerantur. — Quaternionum signa absunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—51. *Prosperi epigrammata.*

P. 1—2 et 51 s. XII.

P. 1—47 *Epigrammata:* «Dum sacris mentem . . . adepta tepens.»

Ed. Migne P. l. 51, 497—532.
P. 13, 15 paucæ glossæ interlineares latinæ.

P. 47—48 sequuntur 20 versus [*In laudem Prosperi*] qui non prostant in editis: «Nobilis hic calamum deponit . . . donare perennem.»

Idem in codd. **15**, 102 et **302**, 115.

P. 48—51: *Versus Prosperi ad coniugem suam.* «Age iam precor . . . spiritus unus agat.»

Ed. l. c. 51, 611—616.
P. 51 in fine addita sunt duo schemata philosophica de elementis.

II. P. 52—178. *Boethius.* Duæ manus.

P. 52: [Vita Boethii.] «Tempore Theodorici . . . inferior fuit.»

Ed. R. Peiper, Anicii M. S. Boethii philos. consol. Lips. 1871. p. XXX—XXXI.

P. 52—172: *Boethii philosophicæ consolationis ll. V.*

Migne P. l. 63, 581—862. Passim glossæ tum latinæ tum theotiscæ apponuntur; posteriores ed. Graff, Diutiska II, 306—307 et denuo Steinmeyer A. H. D. G. 27, 63—64.

P. 172 aliud schema de elementis. P. 155 figura *agni Dei.*

P. 173—178: [*Servatus Lupus, de metris Boethii.*] «Quinque libros philosophicæ . . . discors federa rerum.»

Ed. Peiper l. c. p. XXV—XXXI. Idem plenius in cod. **179**, 188—191.
Fol. primo manu s. XIV: Iste liber est monachorum de loco Heremitarum.
Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 243, 249, 258. — Peiper l. c. X.

---

150. (Fol. Nr. 76) **Gregorii Moralia in Job. Pars I.**

S. XI. Membr. 306 × 215. 441 pp. (recte 442 quia 68 omittitur, 352 ter numeratur.) — Quaternionum signa nulla. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Initiales aliquot coloribus depictæ. Ad initium folium excisum quod pictura ornatum fuisse videtur. — Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 1—439: «*Incipiunt Moralium expositionis beati Gregorii in librum Job pars prima.* Reverentissimo et sanctissimo fratri Leandro . . . huius sæculi infirmatur.»

Libri I—V ed. Migne P. l. 75, 509—730.
P. 440—441 probationes pennæ.
P. 1 manu H. de Lig.: „Iste liber est monasterii Heremitarum."
Cf. P. G. Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 252.

---

151. (Fol. Nr. 77) **Gregorii Moralia in Job. Pars II.**

S. XI. Membr. 306 × 230. 264 pp. (recte 268 quia et 220 ter numerantur.) — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Est continuatio voluminis præcedentis, a posteriore tamen scriptore scripta.
P. 1, ter unica littera initialis variis coloribus ornata.

P. 1 bis: [Figura. In fornice Maria virgo sedens filiumque in sinu tenens cui offertur a duobus viris liber partim linteolo circumvolutus] «*INCIPIT PARS SECUNDA MORALIUM BEATI GREGORII PAPE IN JOB. LIBER SEXTUS.*»

P. 1 ter—263: «Beati Job dicta amicorumque . . . respirat. Explicit liber decimus.»

Ed. Migne P. l. 75, 729—952.
P. 264 vacat.
P. 1 [manu H. de Ligertia]: „Iste liber est dominorum de loco Heremitarum."
Cf. P. G. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 252.

---

152. (Fol. Nr. 78) **Gregorii Moralia in Job. Pars III.**

S. IX—X. Membr. 297 × 210. 230 pp. — Quaterniones signati A—U. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Est continuatio voluminis præcedentis, ab antiquiore tamen amanuensi scripta. — Litteræ initiales coloribus ornatæ pp. 2. 3.

P. 1 vacat. P. 2—328: «In nomine dei summi incipit in moralia Gregorii in expositione beati Job per contemplationem sumptam Pars tertia. Liber undecimus . . . deo latius disserantur. Explicit pars tertia.»

Ed. Migne P. l. 75, 953—1162.
PP. 312 et 327—330 vacuæ.
Cf. Morel l. c. 252.

---

153. (Fol. Nr. 79.) **Gregorii Moralia in Job. Pars IV.**

S. XI. Membr. 313×233. 238 pp. (recte 242 quia primum folium non numeratur, p. 96 vero ter.) — Quaterniones non signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Continuatio præcedentis, valde similis cod. **151,** ab alio tamen scriptore exaratus. Folio primo spatium pro figura vacuum relictum.

P. 1—237: «Quotiens in sancti viri historia . . . spiritu ferventiori proferuntur. Explicit liber vicesimus secundus.»

Ed. Migne P. l. 76, 9—250.

P. 238 [altera manu s. XI 3 lineæ:] „ave maria . . . ventris tui.“

F. 1: [Manu s. XIV:] „Quarta pars moralium super iob de loco Heremitarum.“

Cf. Morel l. c. 252.

---

154. (Fol. Nr. 88) **Gregorii Moralia in Job. Pars V.**

S. XI. Membr. 308 × 227. 203 pp. (recte 206 quia 3 bis, 17 ter numeratur.) — Ultimum folium medium recisum. — Quaterniones signantur tantum I. II. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Continuatio præcedentis valde similis codici **153.**

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 2—202: «In hoc volumine continentur Libri quinque S. Gregorii papæ in moralibus super Job a vigesimo secundo usque ad vigesimum septimum. Præfationem huius operis . . . non inuenerunt. Explicit liber vicesimus septimus. Pars V.»

Ed. Migne P. l. 76, 249—446.

P. 103 vacat.

P. 1. [manu Henr. de Ligertia]: „Iste liber est dominorum de loco Heremitarum.“

Cf. Morel l. c. 252.

155. (Fol. Nr. 89) **Gregorii Moralia in Job. Pars V.**

S. XI. Membr. 307×225. 378 pp. (recte 380 quia 9 ter numeratur.) Quaterniones non signati.

Continuatio præcedentis, forte ab eodem scriptore ut cod. **151.**

P. 1 littera initialis coloribus ornata ut cod. **151.**

P. 1—375: [*Moralia in Job. libri XXVIII—XXXV.*] «Post damna rerum . . . lacrimas reddat. Explicit liber tricesimus quintus.»

Ed. Migne P. l. 76, 445—782.

P. 376—378 vacat.

P. 377 [manu Henr. de Ligertia:] „Iste liber est dominorum de loco Heremitarum.“

156. (Fol. Nr. 91) **Gregorius in Ezechielem.**

S. X. Membr. 321 × 240. 446 pp. (recte 450 quia primum folium non numeratur, 202 omittitur, 82 ter, 405 bis numeratur.) Binæ columnæ. — Quaterniones I—XIIII et inde a p. 218 incipit alius codex „Extrema pars in Ezechielem prophetam“ constans aliis quaternionibus I—XIIII. Ultimum folium excisum et ideo deest finis operis. — Variæ manus, quæ aliquando partem textus bis scripserunt quæ postea denuo deletur ut p. 93—94, 416—417.

P. 279 vacat. Alibi (p. 9) in rasura scribitur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 1. [Imago coloribus depicta:] „Jesus Christus“ [sub arcu sedens, dextra benedicit, sinistra librum tenet; ad pedes eius Ezechiel prostratus.] F. 1' [Item imago] „Gregorius“ [cum columba] „Petrus diaconus“ [scribens.] „In Christi nomine incipit Omelia sancti Gregorii pape urbis Rome.“ Valde similis figura est in antiphonario Hartkeri Sangallensis Nr. 390 f. 13 quod edidit Rohault de Fleury, La Messe. (Dalmatiques.)

P. 1—6: [*Compendium capitulorum.*] «Dum hoc prophetali opere libelli opacitate licet inperitus . . . sacrificium sit patet.»

P. 6: [*Præfatio.*] «[D]ilectissimo fratri Mariano episcopo . . . epulas avidius redeatur.»

Ed. Migne P. l. 76, 785.

P. 6—446: [*Homiliarum in Ezechielem prophetam libri II.*] «Dei omnipotentis aspiratione . . . in misteriorum discussione [non vigilat]» . . .

Ed. Migne P. l. 76, 786—1072. B.

Desinit abrupte. 16 lineæ editionis desunt.

Cf. P. G. Morel, Eins. Handschr. d. KV. 252 sed erronce. — Rahn, Gesch. d. bild. K. in d. Schw. 145 erravit in numero codicis.

---

157. (Fol. Num. 43) **Gregorius in Ezechielem. (Homiliæ I—XII.)**

S. VIII. Membr. 295×160. 291 pp. (recte 280, quia omissæ pp. 77, 145—154.) Quaterniones signati A—R. Truncatus in fine; ultima pagina a duabus manibus s. X completa. Folium secundum pertinet inter pp. 16 et 17 ut ibidem indicat manus s. X: Require retro post VII folia. — P. 214 et media p. 206 litteris uncialibus scripta. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas adiunxit H. de Ligertia.

P. 1 vacat. P. 2—10 *prologus* anonymi qui testimonia veteris et novi testimonia notat ut in cod. **156:** «Dum hoc prophetali opere libelli . . . sacrificium sit patet.»

P. 10: [*Præfatio.*] «Dilectissimo fratri Mariano episcopo Gregorius . . . Omelias quæ . . . epulas avidius redeatur.»

Ed. Migne P. l. 76, 785.

P. 11—291: «In nomine Dei summi incipit homeliarium s. Gregorii papæ urbis Romæ pars prima. Dei omnipotentis aspiratione . . . Paulus sartaginem fer.»

Ed. Migne P. l. 76, 786—932 A. Desunt in fine col. 932—934.

Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 252.

---

158. (Fol. Nr. 20) **Homiliæ Gregorii et Chrysostomi.**

S. X. Membr. 298×230. 112 pp. — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo tectæ.

I. P. 1—18. [Variæ Homiliæ Patrum.]

P. 1 et 2 vacuæ. P. 3—4. [*Maximi Taurinensis homilia de natali Domini.*] «[H]odie verus sol ortus . . . aspidem et basiliscum. In Christo . . .»

Op. ed. Rom. 1784. p. 413. — Ed. Migne P. l. 57, 545—546. — Inter sermones S. Hieronymi ed. Vallars. XI, 208.

P. 5—7: [*S. Leonis sermo in Quadragesima.*] «[Q]uomodo miles semper exercetur . . . carnibus agni dni. Jesu Christi . . .»

Ed. inter Hieron. opp. ed. Vall. XI, 210.

P. 7—9: [*S. Augustini sermo de Quadragesima.*] «[M]oyses quadraginta diebus . . . vivere debeamus cui sit gloria . . .»

P. 9—15: [*S. Augustini (?) sermo in Paschate.*] «[H]odie populus Israhel et vere . . . vadit in Christo Jesu cui est . . .»

Ed. Migne VI, 1201—1204.

P. 15—18: [*S. Augustini (?) Sermo de Pascha.*] «Non queo, fratres carissimi . . . in porta. Cui gloria in . . .»

Sermo 159 in append. Ed. Migne V, 2058. Codex aliquot lineas plus habet.

P. 18: [*Sermonis incerti fragmentum de virginibus.*] «[O]pere pretium est etiam hanc . . .» [novem lineæ tantum.]

II. P. 19—64: [*Fragmentum homiliarii.*]

P. 19—37: «*Dominica IIII post Pentecosten. Lectio S. Evang . . . Item homilia de eadem lectione beati Gregorii Papæ.* Aestivum tempus, quod corpori . . . iudex noster, qui vivit . . .»

In Evang. homil. 34. Ed. Migne P. l. 76, 1246—1259.

P. 38—42: «*Dominica VII post Pentecosten. Sermo beati Johannis episcopi de David ubi Goliat inmanem hostem devicit.* Dominus deus cum David regem . . . et deficiens inimicus.»

P. 43—47: *Sermo sancti Johannis de Absalon.* «Perdidit Absalon scelestissimus . . . potius impietate scelus.»

P. 48—51: *Dominica X. Lectio s. evang.* . . . Sermo beati *Johannis episcopi* de eadem lectione. «Christum in humanis actibus . . . perfidiæ iam moreris.»

Ed. inter opera S. *Maximi* Homil. 108. Ed. Migne P. l. 57, 502—506 et inter opera Petri Chrysologi sermo L. Ed. Migne P. l. 52, 339—342.

P. 51—57: *Dominica VIIII Lectio . . . Sermo beati Johannis episcopi de eadem lectione.* «Et interrogavit unus legis . . . eum per ipsum.»

P. 57—62: *Sermo beati Johannis episcopi de misericordia.* «Tria sunt quæ in misericordiæ . . . non speravit inveniat.»

P. 62—64: «*Lectio s. evang . . . Sermo beati Hieronimi.* Tunc abeuntes pharisei consilium . . . cum miraculo reportantes.»

Ex Commentar. in Evang. Matth. Lib. III. cap. 22. P. l. 26, 161—163.

P. 64 [altera manu:] «*Hymnum (!) de sancto Longino Martyre.* «Notus honore gentibus . . . Christi videns magnalia.»

Ignotus hymnographis.

III. P. 65—66 folium unicum olim operculo agglutinatum a posteriore parte vacuum p. 65 a manu inculta s. X. *nomina germanica* aliquot inscripta habet: «Berenuuic . . . Vuillizo.»

Ed. Morel, Pertz, Archiv 8, 743.

Cf. Morel, E. Handschr. d. KV. 252. 257.

IV. P. 67—112 [*Sermones varii.*]

Maniculas apposuit H. de Ligertia; idem (?) p. 70 figuram leonis et p. 76 S. Johannis.

P. 67—70: *Sermo beati Johannis episcopi in Sexagesima de lapsu primi hominis.* «Nemo qui nesciat in principio hominem . . . contempseras persuasorem.»

P. 71—76: *Item de eadem die . . . Homilia beati Gregorii papæ de eadem lectione.* «Lectio s. evangelii quam . . . esse valeatis. Quod ipse præstare . . .»

In evang. hom. 15. Ed. Migne P. l. 76, 1131—1134.

P. 76—80: *In Quinquagesima. Sermo beati Johannis episcopi de fide Abraham et de Isaac.* «Fides est religionis . . . illis dominus revocaret.»

P. 81—85: *Item de Quadragesima Maximi episcopi.* «Audistis karissimi, sicut evangelica . . . conscientia letitiori veniamus.»

Hom. 37. Ed. Migne P. l. 57, 303—308.

P. 85—86: «*Oratio de futuro iudicio.* Deus iudex iustus . . . amici tui domine J. Chr . . . *Oratio ad sanctam Mariam.* Obsecro te beatissima . . . venire. Amen. *Oratio ad s. Petrum Apostolum.* Quæso te sancte Petre . . . deus omnipotens. Amen.»

P. 87—92 [alia manu:] *Passio S. Longini militis et centurionis qui latus domini aperuit.* «In diebus autem domini nostri . . . Octaviano. Regnante domino . . . sæculorum. Amen.» LE : . P : : B. L : : M : . X. F : .

Ed. Boll. Acta SS. 15 Mart. II, 384—386.

P. 93—103: *Hebdomada IIII ante natale Domini.* Lectio S. ev . . . *Homelia beati Johannis episcopi.* «Puto res ipsa exigit ut quæramus . . . effusione salvavit qui cum deo patre . . .»

P. 103—108: *Hebdomada III ante natale Domini.* Lectio s. ev . . . *Homelia beati Gregorii Papæ.* «Dominus ac redemptor noster . . . timendo prevenitis.»

Homilia in evangel. I. Ed. Migne P. l. 76, 1077—1081.

P. 109—112: *In natali sanctorum Martyrum homilia beati Maximi episcopi.* «Sufficere nobis deberent . . . et beatitudo suscipiet.»

Ed. Migne P. l. 57, 429—432.

P. 106 in margine superiore manu s. X: „Benno scripsit.“ Suspicor hunc fuisse beatum Bennonem, monachum Einsidlensem et episcopum Mettensem 925—929 qui obiit anno 940. — Cf. Leben d. h. Meinrad 151. — Morel, E. Handschr. d. K. V. 247. 250. 256. 257.

---

159. (Fol. Nr. 90) **Gregorii 40 Homiliæ.**

S. X—XI. Membr. 312×228. 252 pp. Folium primum vacuum non numeratur nec non folium medietate excisum inter p. 4 & 5. XVII quaterniones signati, inter quos et duernio et quinternio. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 1—2: *Dicta S. Clementis papæ.* «De aqua baptismatis . . . sibi damnationem adquirit.»

Ex eiusdem scriptis apocryphis ad Jacobum Hierosolymitan. episcopum. Conf. Jaffé Regg. Pont. Nr. 10. 11. — Migne Patr. gr. 1, 483, 491. — P. l. 56, 895—896,

P. 3—4: «In Christi nomine incipit *epistola beati Gregorii papæ* ad episcopum Taurominitarum (!) Incipit *Prologus.* Reverentissimo et sacaratissimo (!) fratri Secundino . . . sunt certiores fiant.»

Ed. Migne P. l. 76, 1075—1078.

P. 4—4a: *[Index homiliarum XX libri primi.]* «In illo tempore dixit Jesus . . . Pontio Pilato Judeam. Lege in pace frater karissime.»

Adduntur quædam manu sæc. XIV lingua theotisca, v. gr. „genade diu sit chezo dir". „Uolricus der swigre. Berchta mater plebani." Henricus de Ligertia maniculam apposuit his verbis additis: „Qui excidit folium, morte moriatur." Ergo iam tunc maior pars huius folii, quod 4b pictura ornabatur excisum fuit.

P. 4b—252: «In nomine sanctæ et individue trinitatis. In hoc codice continentur *homiliæ sancti Gregorii* papæ urbis Romæ numero XL. Lectio s. evang. sec. Lucam. In illo tempore dixit Jesus . . . Homilia lectionis eiusdem habita ad populum in basilica sancti Petri. Dominus ac redemptor . . . mentibus loquatur. Qui vivit . . .»

Ed. Migne P. l. 76, 1077—1312. — Cf. Morel, Eins. Handschr. d. K. V. 250. 252.

P. 252 [manu s. X—XI:] «*Benedictio cereorum.* Domine Deus . . . unigenitum tuum ulnis.»

Desinit abrupte.

---

160. (Fol. Nr. 75) **S. Gregorii 40 homiliæ.**

S. X. Membr. 294×219. 298 pp. — Primum folium vacuum non numeratur. — Quaterniones signati II—XVIII. Pag. 277—278 ab alia manu s. XI in folio agglutinato, cuius vetus scriptura abrasa, suppletæ sunt — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Primus quaternio 8 foliorum deest. H. d. Ligertia maniculus et litteras initiales apposuit. P. 1 in margine inferiore idem: „Iste liber per incuriam ignari scriptoris ita est viciatus quod a nullo bene potest legi vel intelligi." Ergo iam s. XIV primus quaternio deerat.

P. 298 [manus s. XI:] „Iste liber vitio scriptoris tantum depravatus est, ut nec corrigi a quoquam valeat."

P. 1—298. [*Homiliæ b. Gregorii in Evangelia.* Prima et secunda desunt. Incipit media tertia:] «quidem per carnem ad pœnas trepidat . . . mentibus loquatur. Qui vivit et . . .»

Ed. Migne P. l. 76, 1087C—1312.

Cf. Morel, Eins. Handschr. d. K. V. 252.

Subinde manus s. X addidit Antiphonas cum neumis. P. 278: „Invitatorium. Filiæ Syon currite . . ." P. 282: „Fidelis sermo et omni . . ." P. 290: „Nos autem gloriari . . ." „Gaude Maria virgo . . ." P. 298: „Ave Maria . . ." „Iustum deduxit dominus . . ." etc.

---

161. (Fol. Nr. 41) **S. Gregorii Homiliæ.**

S. XI. Membr. 285×203. 309 pp. (recte 310 quia 131—133 omittitur, 269 ter numeratur.) Ultimum folium medietate excisum. Deest initium et finis. Variæ manus. — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas adiecit H. de Ligertia.

P. 1. (De *indice* tantum supersunt 11 lineæ continentes indictionem Homiliarum 30—40): «Omelia s. evang. sec. Joh. . . . quidam erat dives.»

P. 1—309: *[Homiliæ 40 b. Gregorii in evangelia.]* «Lectio s. evang. sec. Lucam. In illo tempore . . . Omelia lectionis eiusdem . . . Dominus ac redemptor . . . ad tribuendum pigri . . .»

Desunt 5 lineæ tantum.

Ed. Migne P. l. 76, 1077—1312.

Inter pp. 10 et 11 lacuna unius folii. Migne l. c. 1084C—1085D.

Cf. Morel, Eins. Handschr. d. K. V. 252.

---

162. (4 Nr. 51) **Gregorii Pastoralis.**

S. XI. Membr. 245×186. 172 pp. Variæ manus — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1. vacat. P. 2—5: «In nomine domini incipiunt *capitula pastoralis.*»

P. 5—170: «In nomine Jesu Christi incipit *liber regulæ pastoralis Gregorii papæ urbis Romæ.* Pastoralis curæ me pondera figere . . . tui me meriti manus levet.»

Ed. Migne P. l. 77, 13—128.

P. 171. Imago pene erasa hominis stantis, concionantis; pars folii excisa et resarcita.

P. 172 vacat.

Cf. P. G. Morel, E. Handschr. d. K. V. 252.

---

163. (Nr. 139, b.) **Augustinus, de spiritu.**

S. XIV. Membr. 154×100. 42 pp. (recte 44 quia 26 ter numeratur.) Binæ columnæ. — Ligatura chartacea moderna.

Coniunctus fuit prius Bitonti sermonibus typis editis inter Incunab. Nr. 173. Ita P. G. Morel.

P. 1—42: «*Incipit liber Aurelii Augustini episcòpi de spiritu et anima.* Quoniam dictum est mihi, ut . . . ex desiderio patrie sue, id est visione dei, quam cernere fines. Amen.»

Est opus *Alcheri Claraevallensis monachi* ex variis auctoribus excerptum ed. inter opera S. Augustini ed. Migne VI, 779—816, quinquaginta capitibus constans; reliqua quæ ibidem habentur, capita 51—65, col. 816—832, etiam in aliis codicibus desunt. Cf. ibid. 816. not. 2. — Morel, E. Handschr. d. K. V. 246.

---

164. (Fol. Nr. 84) **Ambrosius, de patriarchis.**

S. XII. Membr. 305×232. 259 pp. (recte 252 quia 3 bis, 50 ter numeratur, 160—169 omittitur.) — Variæ manus. — Quaterniones signantur I—XVI. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. — H. de Ligertia larvas et maniculas apposuit.

P. 1 vacat. P. 2—258: «*Incipiunt libri s. Ambrosii Mediolanensis episcopi de patriarchis.* Primus de Abraham. Abraham libri huius titulus est. A quo per ordinem huius . . . laqueos prævaricationis evaserint.»

Ed. Ballerini 1, 365—752, sed in codice desunt liber II de Abraham et de Elia et ieiunio.

Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 244.

P. 258—259 [altera manu s. XII:] «*Sermo de conceptione S. Mariæ.* Omnibus generationibus immo . . . Jesse, de qua ortum . . .»
Cetera desunt. Dividitur in VI lectiones ad usum chori, ut videtur.

---

165. (Fol. 45) **Ambrosius in Psalmum: Beati immaculati.**
S. X. Membr. 282×180. 372 pp. (recte 378 quia 4, 121, 122, 150, 151, 328 bis numerantur.) Quaterniones signantur I—XXIII. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.
P. 4, b—369: *Tractatus S. Ambrosii* Mediolanensis episcopi super CXVIII psalmum.
Ed. Ballerini 2, 435—784.
Quattuor folia ad initium et finem codicis hoc ordine 1, 2, 371, 372, 369, 370, 3, 4a continent denuo altera manu s. X eiusdem operis fragmenta: „Ambitio dicit: Plane . . . expurgat fermentum" edita l. c. p. 623F—631C. P. 369 abrasa est, ut in ea manu recentiore s. X finis textus rescriberetur.
Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 244.

---

166. (Fol. Num. 44) **Ambrosius in Lucam.**
S. XII. Membr. 280×195. 249 pp. recte 356. Octerni non signati. Ultimi folii tertia pars abscisa. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ cum scuto abbatis Augustini Hofmann anno 1601.
P. 6, a littera initialis S pulchre delineata coloribus.
P. 2—5 Capitula libri. — Ed. Ballerini 3, 9—348.
P. 1 cæteroquin vacua:
«Huic qui me iussit scribi pax vita salus sit
Abraheque sinus. Abbas fuit ille FROINVS.»
Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 244.

---

167. Isidori libri originum.
S. X. Membr. 338×290. 390 pp. (recte 388 quia 233 et 234 omittitur.) Quaterniones I—XXVII. Binæ columnæ. In superiore margine manus s. XIV numeros librorum apposuit. P. 246 maniculæ H. de Ligertia.
P. 1. pictura repræsentans duos episcopos sedentes sub arcu: „Braulio episcopus. Isidorus eps." Braulionis figuram ex hoc codice operi suo „La Messe" adiunxit anno 1887 v. cl. Rohault de Fleury Pl. 632. — Cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künste in d. Schweiz 304.
P. 2—7: [*Isidori ad Braulionem et Braulionis ad Isidorum epistulæ 9—13.*] «Domino meo et dei servo Braulioni . . . beatissime domine frater.»
Ed. Migne P. l. 83, 908—914.
P. 7—386: «Ut valeas quæ requiris cito in hoc opere inuenire . . . codicis disputavit.» Sequuntur argumenta singulorum librorum.
Ed. Migne P. l. 82, 73—728.
P. 84—110 post librum III additur *liber Isidori de rerum natura ad Sysipotum regem:* «Domino et filio . . . orbe diffundit.»
Ed. P. l. 83, 963—1018.
Sunt autem hic capp. 58 quorum in editis 48 tantum invenio.

P. 110—118: «*Liber de temporibus*,» etymologiarum libri V. capp. 28—39.

Ed. Migne P. l. 82, 211—228.

P. 387—390: «*De sex ætatibus mundi.* Prima ergo ætas . . . anno incarnationis domini nostri Jesu Christi DCCCLXXXVIII.»

Contulit denuo Mommsen anno 1885 cuius editio prodiit in Mon. Germ. Auct. antiquiss. Chronica minora. — Cf. Dümge, Archiv 4, 298—299. — Morel ib. 8, 738.

Figuras geometricas mensium, annorum, ventorum habes pp. 88, 90, 91, 102; mundi p. 276. P. 209—211 tabula consanguinitatis.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 255. 256.

---

168. (Fol. Num. 25) **Isidori ad Florentiam. Karoli Magni Epistola etc.**

S. X. Membr. 270×187. 183 pp. (recte 182 quia 102 transilitur.)

I. P. 1—129. S. X *Isidorus ad Florentinam.* Signa quaternionum VIII—XIIII. P. 1 vacat.

P. 129 manu Henr. de Ligertia: *Iste liber est monasterii Heremitarum.*

P. 2—5. «Capitula libri huius . . . habitat in æternum.»

Ed. Migne P. l. 83, 449—538. Idem opus in codice **169.** I. et **170.**

II. P. 130—183. Quaterniones XII, XIII, XIV. Quaterniones I—XI habes in codice **182.**

Maniculas adiecit Henr. de Ligertia.

P. 130—134: *Epistula Karoli Imperatoris de LXX^mæ^, LX^mæ^, L^mæ^ et XL^mæ^ observatione.* «Dilectissimo magistro . . . nil præiudicamus. SALVE.»

Ed. Jaffé, Biblioth. rer. Germ. VI, 403—407. — Ed. Froben, I. 88.

P. 134—160: «*Epistula Amalherii Abbatis ad Hilduinum abbatem.* Magnifico vere et . . . si iusseritis.»

Edidit ex hoc codice P. Gabriel Meier in Neues Archiv . . . f. ältere deutsche Gesch. T. XIII. 1888. p. 305—323. — Cf. Pertz, Archiv, 8, 738. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 244.

P. 161 vacat. P. 162—169: *Augustinus De diligendis inimicis.* «In divinis scripturis . . . permiserit audietis.»

P. 169—173: *Homilia S. Maximi episcopi.* «Sufficere nobis debent . . . timide servamus.»

Ed. Migne P. l. 57, 429—432.

P. 173—182: *Dicta S. Isidori epi.* «In principio audi . . . vivendo contemnas.»

Non invenitur inter opera Isidori Hispalensis. Nil aliud videtur esse quam collectio brevium sententiarum ex Isidori operibus collectarum.

P. 183 vacua manus s. XII: „Nichil est fedius preceptore furioso.“ Hoc idem habes in codice **182** p. 17 eadem manu.

Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 244. 246. 256. 257.

---

169. (Fol. N. 9) **Isidorus. Hucbaldus. Bernaldus etc.**

S. X—XI. Membr. 250×172. 144 pp. (recte 138 nam 52—56 et 67 omittuntur.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—65. S. X.

Fol. 1. vacuum non numeratur.

P. 1—64: [*Isidori Hispalensis ad Florentinam sororem de fide catholica contra Judaeos libri II.*] «Scæ sorori Florentinæ [Isi]dorus quedam quæ diversis . . . habitat in æternum.»

Ed. Migne P. l. 83, 449—538. Idem opus ut in codice **168.** I. — Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 256.

P. 65. alia manu s. X. quattuor columnæ, inverse scriptæ: *Synonima latina:* „rimetur id est scrutetur . . . letale contagium id est mortale maculum."

II. P. 66—112. S. X.

[*Evangelium Nicodemi.*] «In Christi nomine incipit Gesta Salvatoris Domini nostri Jesu Christi quæ invenit Theudosius magnus imperator in Hierusalem in prætorio Poncii Pilati præsidis in codicibus publicis. Factum est in anno . . . per Zachariam prophetam dixit.»

Abrumpitur in fine; usque ad p. 102 idem textus ut in cod. **250,** 375—415.

Brunet 3, 513: La meilleure édition est celle qui se trouve dans le Codex apocr. N. T. de Fabricius, tom. I, pp. 213 et suiv.

III. 113—128. S. X.

[*Hucbaldus de harmonica institutione* in fine mancum.]

«Ad musicæ initiamenta . . . ab hypatemeson distans f. licha.»

Ed. Gerbert hoc usus codice inter Scriptores de musica 1, 104—117. — Migne P. l. 132, 905—921. C.

Cf. Schubiger, Pflege d. K. G. 32.

IV. 129—144. S. XI.

[*Bernaldi Constantiensis apologia Gregorii VII.* Cap. 1—13 in fine mancum.]

«In superioribus epistolis illi . . . si inquit nupserit virgo non» . . . abrumpitur.

Ed. Labbe, collect. concil. 10, 315—327D. — Ussermann, Herm. Contract. 2, 271—289. — Gretser Op. T. 6. p. 54—62F. — Migne P. lat. 148, 1107—1122.C.

Denuo ed. hoc usus codice Fr. Thaner pro Mon. Germ. Libelli de lite imperatorum et pontificum (Hanov. 1892) 60—73. Cf. ib. 3: G. Waitz b. m. eum præstantissimum putavit. — Cf. Archiv f. ält. d. Gesch. 7, 180. 8, 738.

Quæ olim in fine codicis annexa fuere, *Descriptio XII lapidum* et *Euticii Grammatici Ars* translata sunt ad codicem **15** quo pertinebant.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 256. 257.

---

170. (4. Num. 75) **Varia.**

S. XIII—XV. Membr. 208×150. 254 pp. Priora duo folia vacua non numerantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ sub abbate Augustino I. (1601.)

I. S. XV. P. 1—66. Duæ columnæ.

P. 1 vacua. P. 2: Contenta in hoc volumine.

P. 17 varia opera enumerantur.

P. 3—46: *Apologeticus liber Petri Damiani humilis monachi de contemptu sæculi.* «De contemptu seculi huius fratres . . . in regno meo.»

Opusculum XII. Ed. Migne P. l. 145, 251—291.

P. 46—61: *Ejusdem de recusacione prelature suscipiende.* «Dilectissimo Gerardo Florentinæ civitatis epo. et apostolice sedis electo et virge Assur Hildebrando . . . carcer Herodis.»

Opusculum XX. Ed. l. c. 145, 441—456.

P. 61—63: *Ejusdem Sermo de Flora et Lucida.* «Adhuc dilectissimi . . . perveniamus ad Christum qui . . .»

Sermo 35. Ed. Migne P. l. 144, 691—693.

P. 64: *Hymnus Petri Damiani de terroribus mortis sub nota Tibi Christe splendor patris*: «Gravi me terrore pulsas . . . perfruar in seculum. Amen.»

Ed. Migne P. l. 145, 977—978. — Cf. Chevalier, Repert. 7467.

P. 64—65: *Hymnus eiusdem de extremo iudicio sub nota: Crux fidelis . . . arbor una.* «Jocunduntur et lætantur . . . et ingenia.»

Ed. ibid. 978—80. — Cf. Chevalier, Rept. 9834.

P. 65—66: *Hymnus Petri Damiani de amarissimis in inferno penis*· «O quam dura quam horrenda . . . per eterna secula. Amen.»

Ed. ib. 980. — Cf. Chevalier l. c. 13500.

P. 66: *Hymnus Petri Damiani de gaudiis regni celorum*: «Ad perhennis . . . fine premio. Amen.»

Ed. l. c. 980—83. — Cf. Chevalier l. c. 229.

II. P. 67—100. S. XV. Binæ columnæ.

P. 67—90: *Pauca nominum vel sententiarum ueteris ac noui testamenti secundum spiritualem intelligentiam edita ab Isidoro ad Orosium.* «Domino sancto ac . . . saturabuntur.»

Ed. Migne P. l. 83, 97—130.

P. 90—91: [Isidori] «*Sententia eiusdem quis ecclesiasticos composuerit libros.* In libro officiorum Isidorus narrat. Primus Moyses scripsit . . . minime constat.»

De ecclesiasticis officiis Lib. I. c. 12. nr. 1—10. Ed. Migne P. l. 83, 747—749.

P. 91—93: «*Secundum ecclesiæ usum quid legi aut cantari conveniat tempore suo.* In Septuagesima . . . de uirgine prædicauerunt.»

P. 93—100: *Libellus Martini episcopi Braccarensis seu Dumensis ad Mironem regem de quattuor virtutibus. Formula vitæ honestæ.* «Gloriosissimo ac tranquillissimo . . . contempnat ignaviam.»

Ed. Migne P. l. 72, 21—28.

III. P. 101—122. S. XIII. Duæ columnæ. *De Judaismo.*

P. 101—111: *Isidorus Florentiæ Sorori contra Judæos de Christo.* [liber I.] *Quod Christus a deo patre genitus est.* «Judei nefaria . . declaramus.»

Ed. Migne P. l. 83, 449—498. Satis diversum ab editione,

P. 111—116: *De gentium uocatione.* «*Isaias* genitum . . . gratiam ambulamus.»

Eiusdem Isidori operis liber II sed valde contractus.

P. 116—121: *Odo episcopus disputat cum Leone Judæo.* «Leo Judeus: Dico, episcope, adventus . . . verbis nostris.»

Odo sive Odoardus episcopus Cameracensis † 1113. Fabric. 3, 147. — Ed. Migne P. l. 160, 1103—1112. Sed hic deest prologus.

P. 121—122: [*Questiones de Judaismo.*] «Si egressus fuerit . . . veritate denuncians.»

IV. P. 123—126. S. XIV. P. 125 pæne et 126 tota vacat.

P. 123: [*Sermo de Ascensione.*] «Ascendit qui dispergat . . . ab aliquo impediamur.»

Sex vel septem sequentes lineæ erasæ.

P. 125 *fragmentum de oratione.* «Cum ergo orationem . . .»

V. P. 127—136. S. XV.

Sanctus Basilius de laude et honestate vitæ solitariæ. «Libet de singularis vitæ meritis . . . manufactam eternam in celis ad quam . . .»

P. 134—136 (alia manu:) *Doctrinæ sancti patris Basilii compendiosa quomodo monachus vivere debeat.* «Stude monache . . . festinemus per gratiam dni nri . . .»

VI. P. 137—172. S. XIV vel XIII. Duæ columnæ.

Richardus de S. Victore de vita contemplativa sive de XII patriarchis.

P. 137—139: Enumeratio capitulorum. P. 140 vacat.

P. 141—172: «Beniamin adolescentulus . . . ratio applaudit.»

Ed. Migne P. l. 196, 1—63.

VII. P. 173—204. S. XIII. «*Quædam notabilia ad divinum officium spectantia.* Septuagesima celebratur . . . sacramentum modernorum misericordiam.»

VIII. P. 205—254. S. XIII. *40 Sermones de diversis materiis.* «Beati mites quoniam ipsi possidebunt terram. Inter cetera virtutum insignia . . .»

Cf. Morel, Handschr. d. K. V. 256. 257.

Primum folium vacuum inscribitur: „Liber canonicorum regularium domus beate Marie virginis in Gædsdonck prope Goch.“ Hæc eadem inscriptio pag. 2. pæne extincta est.

---

171. (4 Num. 23.) **Etymologicum latino-teutonicum. Ysidorus ethimoloriarum vf pergament geschriben.**

S. XII. Membr. 217×158. 119 pp. (recte 120 quia 31 bis numerantur.) — Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—119: *Henrici summarium* iuxta ordinem præsertim Isidori Etymol. Libri II capp. 18—21. LL. III—X. «Veteres citharam . . . intus inviantur.»

Sub nomine *glossæ Trevirenses* verba theotisca tantum edidit Aug. Heinr. Hoffmann in Althochdeutsche Glossen. Erste Sammlung. Breslau 1826. 4°. p. 2—18. Cap. X. ib. p. 18—19 deest in codice; econtra hic ab initio plura capita habet, quæ illic desunt. Cf. Graff,

Diutisca III, 235--266. — Gerbert, iter alem. append. p. 15—108. — Max Rieger apud Pfeiffer, Germania 9, 18—29. — Steinmeyer u. Sievers AHD. Gl. 3,58—175. — Raumer, Einwirkg. d. Christenth. 136. — Pertz, Archiv, 8, 738. — Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 255.

P. 68—69: *De VII miraculis vel edificiis mundi.* «Primum miraculum est capitolium . . . Septimum miraculum est templum Diane Ephesi in columnarum magnitudine. Finis.»

Ed. inter opera ven. Bedæ ed. Giles 4, 10—14. — H. Omont, Bibl. de l'école d. Chartes 43. (1882) p. 47—50.

P. 119 [altera manu: *Versus ad beatam virginem Mariam* cum neumis] «O nobilis virginitas . . . deus incarnatur.»

Cf. Chevalier, Repert. hymnol. 13326.

172. (4 Num. 9.) **Isidori l. Synonymorum. In Donatum. Isidorus alt uf pergament geschrib.**

S. IX. X. Membr. 171×160. 216 pp. (recte 218 quia 58 ter numeratur.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—110. S. IX. Quaterniones signantur I—VI.

Isidori Synonima. Ed. Migne P. l. 83, 626—867. In fine desunt numeri 100—103 editionis. Glossæ latinæ interlineares et marginales.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 256.

II. P. 111—138. *Remigius Autissiodorensis.*

S. X. Sine quaternionum signis. — Maniculas et titulum addidit Heur. de Ligertia.

Remigius Autissiodorensis de partibus orationis. Dialogus inter magistrum et discipulum.

«Bipertita est id est . . . componimus istic.»

Initium deperiit. Pagina 111 ita detrita est, ut legi iam nequeat.

P. 112—138 ed. Hagen, Anecd. Helv. p. 202—218. — Cf. *Thurot,* Notices et Extraits 22, 2, p. 9—10; 507: „On a un très-grand nombre de manuscrits des gloses sur l'Ars minor.“

P. 138—150, 201—208, 151—195: *Remigii Autissiodorensis commentum in Donati artem maiorem.* «Locuturus Donatus . . . id est perficio.»

Ed. Hagen ib. 219—266. — Cf. ib. XLII. LXII. CIX. CXX.

P. 196; 215, [*Argumentum Eunuchi Terentii.*] «Argumentum autem fabulæ breviter dicendum est quoniam . . . latebat fedriam.»

Ed. inter Terentii opera ex recens. Ruhnkenii 1811. I. p. 155—156.

III. P. 197—200; 209—214. S. X. vel XI. Unicus quaternio.

[*Commentum Einsidlense in Donati Barbarismum.*] Fragmentum tantum, forsitan *Remigii Autisiodorensis.*

«Extassis vero excessus mentis. Italia . . . Græciæ hoc est Laconia.»

Ed. Hagen l. c. 267—274. Cf. Thurot, l. c. 507: La glose de Remi sur le *Barbarismus* ou IIIe livre de *l'Ars major* de Donat est mentionnée dans le Catalogue de la bibliothèque de la Sorbonne, dressé en 1338. (Franklin, *Les anciennes bibliothèques de Paris,* I, 307.): „Barbarismus cum commento Remigii“ apud Delisle, Cabinet des MSS. III. 56. nr. 27.

P. 215—216 [alia manu s. X:] «Hoc quod in capite librorum scribitur diversis nominibus a doctoribus appellatur. Dici enim . . .»

Ultima pagina iam non amplius legi potest.

P. 1 [manu s. X. *De Deo:*] «Exterius superius . . . genere miramur.»

---

173. (4. Num. 41.) **Beda in libros Salomonis et in Apocalypsin.**

S. X. Membr. 201×156. 334 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—174. *Beda in libros sapientiæ.* Primum folium vacat. Quaterniones signantur a—l.

P. 1—106: [*In proverbia*] «Parabolæ sunt quæ per comparationem . . .»

Non concordat cum editis nisi a pag. 80—106: „Item de eadem. Mulierem fortem quis . . . collaudare servitiis. Amen.“ Ed. Giles 9, 171—185. — Migne P. l. 91, 1039—1052: (De muliere forti libellus.)

P. 107—129: *Idem in Ecclesiasten.*

P. 130—174: *Idem in Canticum canticorum.*

Differt per totum ab editione impressa in P. l. ed. Migne 91, 1065 seqq.

Continuationem huius codicis habes in sequenti nr. **174. I.** Unde manus s. XI p. 1 scripsit: Beda super parabolas et actus apostolorum et apocalipsin Joh.

II. P. 175—339. *Beda in Apocalypsin.* 10 Quaterniones. Prima et ultima pagina vacant.

P. 176—178: «Incipit *præfatio* Bedæ presbyteri in apocalypsin beati Johannis apostoli. Apocalypsis S. Johannis in qua . . . deo descendentis ostendit.»

Ed. Giles 12, 337—338. — Migne P. l. 93, 129—131B.

P. 178—333: »Incipit tractatus Bedæ super Apocalypsin. Liber I. Apocalypsis Jesu Christi quam dedit illi deus . . . fructuque potiri. Amen.»

Ed. Giles 12, 342—452. — Migne P. l. 93, 133—206.

Folio primo manu s. XII: Iste liber est de heremitis.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 248.

---

174. (4. Nr. 10.) **Beda in Actus Apostolorum. Calendarium etc.**

S. X. Membr. 206×162. 82 folia.

I. F. 1—67: *Beda etc.* Quaterniones signati m—s. Prima pagina vacat.

F. 1'—59: «*Incipit expositio Bedæ presbiteri in actus apostolorum,* rogante Agano episcopo. Domino in Christo desiderantissimo et vere beatissimo Aggano . . . fidem servavi.»

Ed. Giles 12, 1—95.

F. 59—67: *Interpretatio nominum locorum etc. qui in actibus apostolorum occurrunt.* «Acheldemach ager sanguinis . . . ludos scenicos contemplaretur.»

Ed. inter opera S. Hieronymi ed. Migne P. l. 23, 1297—1306.

Videtur esse continuatio cod. **173. I.** cuius quaterniones signantur a—l.

II. F. 68—82: [*Varia de computo.*]

F. 68: «A solstitio hiberno quod est VIII Kal. Januarii usque in occasum . . . minus lauare.»

F. 69—78: *Kalendarium (Sangallense?)* cum notis necrologicis quas ed. P. G. Morel, Pertz, Archiv 8, 738.

Cf. Idem, E. Handschr. d. l. KV. 248.

---

175. (4. Num. 37.) **Venerabilis Beda in Psalterium.**

S. XII. Membr. 245×160. 581, recte 577 pp. 7—10, 81 bis numerantur; omittitur 267, 277, 334—339, 404. P. 501 figura homunculi precantis in genibus.

P. 1 vacat. P. 3: «*Epistola de corpore Christi.* Utrum in cena datum sit discipulis passibile corpus cum nos sumamus inpassibile. L. minimus Beluacensis ecclesiæ beati Quintini presbiter H. bonæ spei fratri quod pie pulsat sibi patenter aperiri. Litteras fraternitatis tuæ nuper accepi. Neque enim domi eram . . . Sufficiant fraternitati tuæ. Vale.»

P. 4—576: [*Commentarius in Psalterium*]: «Quoniam illo auxiliante sine quo omnis actio et intentio cassa est psalterium incepturi sumus.» . . . Lacuna p. 536—538 relicta est pro fine commentarii in Ps. 118.

P. 576: Canticum Isaiæ prophetæ. Item Ezechiæ regis. 577 Canticum Annæ. 578 Canticum Moysi. 580 Canticum Abacuch prophetæ.

Ed. inter opera Bedæ ed. Migne 93, 479—1098. Lacunæ editionis e codice suppleri possent. Pag. 2 manus s. XIV: „Ruthpertus super psalterio." Addidit Hartmannus sæc. XVII: „Huius libri authorem esse Ven. Bedam et non Rupertum manifeste liquet ex Ant. Possevini apparatu sacro et aliis."

P. 576 citatur Beda. — Auctorem esse Ambrosium Autpertum suspicatur P. Germanus Morin. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 248.

176. (4. N. 40.) **Beda in Apocalypsin. Actus App. etc.**

S. X. Membr. 240×195. 184 pp. recte 176 quia 34—43 omittitur, 127, 172 bis numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—102. *In Apocalypsin.*

P. 59 manus secunda. P. 6 pictura, in superiore parte Christus inter angelos, infra Johannes scribens apocalypsim cum angelo a tergo. P. 101 figura aspidis. P. 102 Christus calcans draconem et leonem, a dextris HETO, a sinistris ADELHEIT.

P. 1 probationes pennæ. P. 2—5: «Incipit præfatio Bædæ prespiteri. Apocalipsis s. Joh. . . . esse digneris. Explicit præfatio.»

P. 7—101: «Apocalipsis Jesu Christi quam dedit . . . fructuque dotiri. Amen. Explicit . . .»

Ed. Giles 12, 336—452. — Migne P. l. 93, 129—206.

II. P. 103—184. *Actus apostolorum et Epistolæ.*

Maniculas et glossas apposuit H. de Ligertia.

P. 103: «Lucas nacione Syrus . . . proficeret et medicina.»

Similis notitia b. Hieronymo falso adscripta edita est in Migne P. l. 30, 643—644.

P. 104—157: [*Acta Apostolorum.*] «Primum quidem sermonem . . . fiducia sine proibicione. Amen.» Textus vulgatus.

P. 158: «Non ita ordo est apud Grecos . . . denegabo.»

Præfatio vulgo adscripta S. Hieronymo. Ed. Giles 12, XIII—XIV.

P. 159—183: *Epistolæ S. Jacobi, S. Petri et S. Johannis* cum argumentis et præfationibus S. Hieronymi.

P. 184: [alia manu] *antiphonæ* cum neumis «de S. Otmaro abbate S. Galli. Igitur Otmarus abba natione sueuorum . . . maculaverunt illum.»

Cf. Morel, E. Handschr. 248.

---

177. (Fol. N. 4.) **Beda in Marcum.**

S. X. Membr. 266×186. 351 pp. recte 352 quia 223 bis numeratur. — Quaternionum signa I—XX. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—2 vacant. P. 3—5: «*Incipit prologus. In expositione* evangelii secundum . . . intercessores existere dignentur.» P. 5—9 *Capitula.* P. 9—341: «Initium evangelii . . . contemplentur formam domini.»

Ed. Migne P. l. 92, 131—302. — Giles 10, 1—264.

P. 341—351: «*Incipit tractatus S. Ambrosii de cruce domini.* Hodie dominus noster . . . peccatum nutique statim.»

Est *S. Johannis Chrysostomi* sermo de cruce et latrone ed. Montfaucon 2, 405—409B. — Ed. Gaume (Paris 1834) 2, 476—486.

P. 351 (altera manu s. X:) «*Contra venenum.* Crede credentia. effodia . . . ter pater noster. Credo.»

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 248.

---

178. (Fol. N. 2.) **Beda, de ratione temporum.**

S. X. Membr. 272×200. 216 pp. P. 194 vacua relicta. XIII quaterniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—3: «Incipit præfatio. De natura rerum et ratione temporum duos quondam stricto sermone . . . iura custodiet.»

P. 3—203: «Explicit præfatio. Incipiunt capitula 1. De computo vel loquela digitorum . . . accipere palmam. Explicit Domino iuvante Bedæ prespiteri liber de temporibus feliciter.»

Ed. Giles 6, 139—342. — Migne P. l. 90, 293—578. Cf. Pertz, Archiv 8, 739.

P. 204—213 sine titulo varia de astris: «Duo sunt extremi vertices mundi quos appellant polos septentrionis et austri quorum alter . . . quod in bovem sit fabulose conversus.»

P. 211: [*Versus Prisciani.*] «Ad Boreæ Arcturi . . . heridanique fuenta» (!). Ut **29**, 238.

P. 213—215 [Varia de scientiis et artibus per circulorum schemata exponuntur:] «*ΠΡΑΚΤΙΚΑ* quam nos actualem dicere possumus . . . dividitur partes.»

P. 216. [Sæc. XIII vel XIV:] Sequentia de S. Catharina cum neumis: «Sanctissime virginis . . . rege per secula.»

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 248. 261.

179. (Fol Nr. 6) **Gregorii epistolæ. Boëthius.**

S. X. Membr. 266×220. 193 pp. recte 190 quia 1—3 desunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. Olim insertus fuit codici ludus paschalis qui iam est **366**, p. 55—56.

I. P. 4—93: [*Gregorii epistolæ 65.*] Quaterniones signati XVIIII—XXIII.

Pag. 87—93 madore partim consumptæ. Patet hic fragmentum tantum superesse alterius multo maioris codicis qui ad minus quaterniones XXIV complectebatur.

Operculo anteriori agglutinatus est manu P. G. Morel „Index epistolarum ad edit. operum S. Gregorii. (Paris 1705) T. II."

P. 4—5: [*Capitula LIII epistularum.*] «I. ad Sabinianum diaconem . . . LXIII. Secundino seruo dei inclauso. Expliciunt capitula.»

Numeratio erronea est, quia XVIII vacat et a Nr. XXVIIII transilit ad XL. Sunt ergo revera 52 epistulæ quibus accedunt aliæ duæ, quæ non habentur in indice.

Pag. Codicis	Num.	Nomen recipientis epist.	Lib.	Epist.	Ed. Migne T. 77.
6—7	*I*	Ad Sabinianum	*IV*.	47.	720—722.
7	*II*	Ad Felicem	V.	10.	131—132.
7—8	*III*	Castoriano	V.	28.	751—752.
8	*IV*	Juliano Scribonio	*IX*.	41.	974—975.
8—9	*V*	Mauricio Augusto	V.	30.	755—756.
9—10	*VI*	Conductoribus massarum	V.	31.	756—757.
10	*VII*	Cipriano diacono	V.	32.	757—758.
11—12	*VIII*	Constantinæ Augustæ	V.	41.	768—769.
12—15	*VIIII*	Item Constantinæ Augustæ	V.	21.	748—751.
15—16	*X*	Sebastionano	V.	42.	769—770.
16—19	*XI*	Eulogio et Anastasio	V.	43.	770—774.
19—21	*XII*	Item Anastasio	V.	39.	763—765.
21—22	*XIII*	Domiciano episcopo	V.	16.	736—737.
22—28	*XIIII*	Johanni episcopo	V.	18.	738—743.
28	*XV*	Castoro episo.	*II*.	41.	578—580.
29	*XVI*	Fortunato ep.	V.	37.	761—762.
29—32	*XVII*	Virgilio Arelatensi	V.	53.	782—785.
32—34	*XVIII*	Universis episcopis sub regno Hilderici	V.	54.	785—787.

Pag. Codicis	Num.	Nomen recipientis epist.	Lib.	Epist.	Ed. Migne T. 77.
	[*XVIIII*	vacat.]	—		—
34—36	*XX*	Hildeberto regi	*V*.	55.	787—789.
37—39	*XXI*	Johanni episcop. Corinth.	*V*.	57.	790—792.
39—40	*XXII*	Episcopis per Elladam	*V*.	58.	792—794.
40—44	*XXIII*	Augustino Anglorum	*XI*.	28.	1138—1141.
44—46	*XXIIII*	Aedilberto regi	*XI*.	66.	1201—1204.
46—47	*XXV*	Virgilio episc.	*XI*.	55.	1172—1173.
47—48	*XXVI*	Augustino Anglorum	*XI*.	65.	1200—1201.
48—49	*XXVII*	Aetherio episc.	*XI*.	56.	1173—1174.
49—51	*XXVIII*	Palladio presbytero	*XI*.	2.	1119—1121.
51—52	*XXVIIII*	Johanni abbati	*XI*.	1.	1117—1119.
52—53	*XL*	(!) Cononi abbati	*XI*.	12.	1126—1127.
53—54	*XLI*	Asclepiadato patricio	*XI*.	14.	1130—1131.
54—55	*XLII*	Brunihildæ reginæ	*XI*.	69.	1209—1210.
55—56	*XLIII*	Theodericho regi	*XI*.	59.	1179—1180.
56	*XLIIII*	Brunihildæ reginæ	*XI*.	62.	1181—1182.
57	*XLV*	Brunihildæ reginæ	*XI*.	63.	1182—1183.
57—60	*XLVI*	Quirico episc.	*XI*.	67.	1204—1208.
60—61	*XLVII*	Antonio subdiacono	*IX*.	28.	966—967.
61—71	*XLVIII*	Theogthistæ	*XI*.	45.	1156—1164.
71	*XLVIIII*	Baucaudæ et Agnello	*I*.	10.	457.
71—72	*L*	Felici episcop.	*II*.	5.	541—542.
72	*LI*	Sabino subdiacono	*II*.	4.	540—541.
72—73	*LII*	Eusebio abbati	*II*.	36.	574.
73	*LIII*	Ad Justinianum	*II*.	33.	571—572.
74	*LIIII*	Veloci magistro	*II*.	3.	540.
74	*LV*	Ad Mauritium	*II*.	29.	564.
74—75	*LVI*	Ad Stephanum cartar.	*II*.	28.	563—564.
75—76	*LVII*	Mauritio et Vitaliano	*II*.	30.	564—565.
76	*LVIII*	Universis militibus.	*II*.	31.	565.
76—77	*LVIIII*	Maximiano episcopo	*II*.	34.	572—573.
77	*LX*	Honoratio diacono	*II*.	53.	598—599.
77—78	*LXI*	Squillatino	*II*.	37.	575—576.
78—83	*LXII*	Petro subdiacono	*II*.	32.	565—571.
83—89	*LXIII*	Secundino servo dei	*IX*.	52.	982—991.
89—91	[*LXIIII*]	Sereno episcopo	*XI*.	13.	1128—1130.
92—93	[*LXV*	Ad Palladium.]	*XI*.	2.	1119—1121.

Cf. P. G. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 249. 252. — Pertz, Archiv 8, 739.

II. P. 94—193. [*Commentarius in Boëthium de consolatione philosophiæ etc.*] Quaterniones signati I—VI. Binæ columnæ.

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 95—96: «Incipit *prologus. Iste Boëtius con[sul]* fuit Romanorum . . . lege Festum Pompeium.»

Partim ed. Rud. Peiper, An. Manl. Sev. Boetii philos. cons. XXX—XXXII. — Cat. gén. des Mss. d. Dépts. 5, 158. — G. Schepss, Neu. Archiv 11, 125—127. — Idem in cod. Sangallensi 845. s. X. Cf. Scherrer l. c. 287.

P. 96—185: [*Notæ et Glossæ in Boëthii consolationem ll. V.*] «Carmina qui quondam . . . uere vel feliciter.»

P. 185—187: «*Item annotatio tertii libri.* O qui perpetua . . . sincera mente confitentur.»

Idem fere in codice Mettensi 377. Cf. Catal. d. Dépts. 5, 157. — Schepss in N. Archiv 11, 125—127.

Glossas theotiscas ed. Steinmeyer A. H. D. G. 2, 54 seqq.

P. 188—191: [*Lupus, de metris Boëthii.*] «Quinque libros philosophicæ . . . permeant figuris.»

Ed. Peiper l. c. XXV—XXVIIII. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249. — Peiper l. c. X.

---

180. (Fol. 139.) **Beda in VII. epistolas catholicas.**

S. X. Membr. 360×230. 162 pp. X quaterniones, quorum VII habet 9 folia. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat. P. 2—161: «In nomine Domini incipit tractatus beati Bedæ super epistolam S. Jacobi apostoli quam luculenti stili promulgavit mucrone. Jacobus, Petrus, Johannes . . . alicuius sed ante omne seculum . . . Amen. Explicit explatiatio (!) epistolæ Judæ.»

Ed. Giles 12, 157—336. — Migne P. l. 93, 9—130. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 248.

---

181. (Fol. Num. 135.) **Remigii Autisiodorensis in Mathæum.**

S. X. Membr. 330×260. 639 pp. (recte 580 quia 55 bis, 144 ter numeratur: 340—399, 423, 424 omittitur.) Variant manus pag. 152, 180, 238, 520, 542, 638 etc. — Quaterniones signantur I—[XXXVII.] Pagg. 1, 2, 636—639 vacant. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 3—10: *Prologus.* «Admonendi sumus ut . . . sunt evangelistæ.»

P. 10—636: «Initium est inchoatio . . . eum habere mansorem.»

Ineditus est textus. De auctore cf. Fabricii biblioth. lat. 3, 368. — Migne P. l. 131, 47. — Hist. littér. 6, 99—122. Ib. p. 109 de præsenti opere agitur. — Alia exemplaria eiusdem operis extant Monaci Clm 165. (Cf. Pez, Thes. Anecdot. I. 23.) Viennæ 715 (Denis I, CXI.) et Venetiis.

---

182. (Fol. Num. 37.) **Alchuini Tractatus in Epistolas ad Titum Philemonem et Hebræos.**

S. X. Membr. 290×190. 166 pp. (recte 168 quia 6 et 7 bis numerantur.) — Quaterniones signantur I—X. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculæ H. de Ligertia in margine.

P. 1. vacat. P. 2: «In Christi nomine. In hoc continentur corpore tractatus Albini magistri super tres sancti Pauli apostoli epistulas id est ad Titum, ad Philemonem et ad Hebreos.»

P. 3—164: «Hanc epistulam scribit . . . ab orgine mundi.»

Editum primo ex hoc codice, præter quem nullus extare videtur apud Frobenium, Alcuini opera (Ratisb. 1777) 1, 650—700.

Frobenius l. c. 649: Codex MS. membraneus Sec. IX notatus Literis B. 9. [De hac nota iam nullum vestigium superest.] . . . Tres tractatus benevolentia Viri clarissimi D. P. Meinradi Prenzer, eiusdem Principalis Cœnobii Alumni accepimus.

Cf. Morel, Pertz, Archiv 8, 739. — Idem, Naumann, Serapeum 1, 236. — Idem, E. Handschr. d. l. K. V. 243.

Glossas latinas addidit hinc inde manus sæc. XIV.

Reliquos quaterniones XII—XIV qui aliquando partem huius codicis formasse videntur habes in codice **168. II.** pag. 130—183.

---

183. (Fol. N. 120.) **Haymonis Expositio in Apocalipsin.**

S. X. Membr. 325×252. 314 pp. (recte 316 quia 140 et 141 bis numerantur.) — Variæ manus e. gr. 101, 201, 251, 291. — XX quaterniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—314: «*Incipit expositio Heimonis in apocalips. Johannis.* Tradunt æcclesiasticæ Hystoriæ beatum Johannem a Domitiano . . . gratia terminum poneret.»

Ed. Migne P. l. 117, 937—1220. Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 253. — Hauck, Kirchengesch. Deutschl. 2, 597—98 commentarios in s. scripturam qui Haimoni attribuuntur, demum s. XI a Haimone abbate Hirsaugiensi confectos esse autumat. Obstat ætas codicis nostri.

P. ultima manu s. XII. epitaphium cuiusdam Chuononis presbiteri quod edidit Morel, Pertz, Archiv 8, 739.

---

184. (Fol. N. 119.) **Hrabani Mauri et Strabi Expositio brevis in Pentateuchum Moysis.**

S. X. Membr. 325×249. 411 pp. (revera 408 quia pp. 167—169 omissæ.) — XXVI quaterniones. — Variat manus p. 41, 89, 141, 276, 336, 352. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Abundant maniculæ et glossæ H. de Ligertia.

P. 1—184: [*In Genesim.*] «In principio creavit deus cœlum et terram. Plato tria principia omnium, deum et exemplar et materiam . . . in dextera tua usque in finem. Explicit. Huius libri quam subiectum . . . optare meminerit.

Hunc librum exposuit Hrabanus iure sophista,
Strabus et inposuit frivolvs hos titulos.»

P. 184—272: [*In Exodum.*] «Exodus exitus dici potest quia greci odum uiam . . . te laudabunt in sæcula sæculorum. Amen.»

P. 272—275: «*De nominibus* [!] *qui quodam præsagio nomina acceperunt.* Adam sicut beatus hierominus (sic!) tradidit homo . . . Zoro-

babel. Iste magister de Babilone, in Babilone enim ortus est, ibi et princeps exstitit. Explicit.»

P. 276—338: «*Expositio super Leviticum.* Sequentis libri idest Levitici . . . ardescat in sæculum. Amen.»

Hæc tantum pars huius expositionis edita est in Colvenerii edit. oper. Rhabani Mauri 1, 296—313 et inde recusa in Migne P. l. 114, 795—850.

P. 336: «*Expositio super librum Numeri* . . .»

P. 378—411: «Super Deuteronomium . . . venenata est. EXPLICIT.» Cf. Pertz, Archiv 8, 739.

---

185. (Fol. Num. 185.) **Hrabanus in libros Machabæorum.**

S. X. Membr. 307×244. 186 pp. (potius 188, nam 166 et 167 bis numerantur.) — XIII quaterniones, secundus et tertius sunt tantum quattuor foliorum. — Variat manus p. 41, 47, 67, 73, 157. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1: «Reverentissimo et omni caritatis officio dignissimo Gerolto sacri palatii archidiacono Hrabanus vilis . . . conservare dignetur. Amen.»

P. 2—6: «*Incipiunt capitula expositionis libri primi* Machabeorum.»

Differunt ab editis Colvenerii T. IV. pp. 380—429.

P. 7, 19—21, 31—37, 140—141, 148—151, 155—162 manu s. XIV notantur lectiones pro singulis diebus hebdomadæ.

Fol. ultimo vacuo manu sæc. XIII: „Prior credit quod iste liber sit de Heremitis."

Cf. Morel, Pertz, Archiv 8, 739.

186. (8. N. 29.) **Hieronymi Epistolæ.**

S. X. Membr. 162×134. 313 pagg. (recte 316, quia 133 ter, 166 bis numerantur.) Primum folium vacuum non numeratur. — Quaterniones I—XVI. — Variæ manus. — Ultima folia propter humididatem adeo deteriorata sunt, ut partim iam legi nequeant. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 1—24: «*Hieronymi epistola quam quidam e Galliis pro doctrina (?) matris et sororis suæ scribere rogavit.* Retulit mihi quidem . . . vel tempori.»

Ep. 117 ed. Migne P. l. 22, 953—960.

P. 24—48: «*Incipit epistola Nicetæ episcopi de lapsu Susannæ devotæ et cuiusdam lectoris.* Qvale malum est . . . fletus oculorum. Obmutui et humiliatus sum. Hanc epistolam sanctus emendauit Ambrosius, quia vt ipso auctore fuerat edita, non erat ita. Quoniam ab imperitissimis fuerat vitiata emendaui (*corr.* emendauit) Mediolano. Explicit.»

Ed. inter opera S. Ambrosii, Migne P. l. 16, 365. — Ed. Ballerini 4, 401—417. — Cf. Migne P. l. 30, 210; 52, 837. — Kirch. Lex. 9, 265.

P. 48—109: «*Incipit apollogeticus ad Pammachium Hieronimi.* Qvod ad te . . . vel diuitem. Explicit.»

Ep. 48 ed. Migne P. l. 22, 493—511.

P. 109—132: «*Incipit de institutione Heliodori monachi.* Quanto . . . labor durus est. Explicit.»

Ep. 14 ed. ib. 347—355.

P. 132—166, b: «*Incipit ad Nepotianum quomodo in clericatu vivere debeat.* Petis Nepotiane . . . talis est confitetur.»

Ep. 52 ed. ib. 527—549.

P. 166, b—204: «*Epistola B. Hieronimi ad Oceanum de eo quod scriptum est. Unius uxoris virum.* Numquam fili . . . quod concessum est.»

Ep. 69 ed. ib. 653—664.

P. 207—232: «*Hieronimus ad Furiam de viduitate servanda.* Obsecras litteris . . . nuptiis cogitabis.»

Ep. 54 ed. ib. 550—560.

P. 232—313: «*Incipit ad Eustochium de uirginitate.* Audi filia . . . cooperient eam. Explicit epistola ad Eustochium.»

Ep. 22 ed. l. c. 22, 394—425.

P. 204—206 et in marginibus pp. 34, 35, 70, 71, 175, 176 altera manus rudis s. X vel XI varia addidit medicinalia: *De urinis*, p. 206: de effemeris, p. 171—172 oleum sabinæ, p. 179—180, 183, 184 de pulsibus.

P. 313 varia addita sunt partim scriptura secreta, quæ difficilia sunt lectu: «Kn dkf Mfrexrkk . . .» (= In die Mercurii) etc.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 254. 257.

---

187. (4. N. 52.) **Cassiani. De institutis cœnobiorum ll. XII.**

S. XI—XII. Membr. 248×190. 191 folia erronee numerata. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Singulis libris præmittuntur capitula, primo excepto.

F. 2—191': «*Incipit libri primi præfatio beati Cassiani.* Virum sapientissimum salomonem . . . muneris in ueritate credamus.»

Ed. Corpus Script. ecclesiast. lat. vol. 17. (Vindob. 1888.) 3—321.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 250.

---

188. (4 Num. 22.) **Andreæ casus summarii.**

S. XV. (1466) Charta. X folia vacua. 248 pp. 9 folia vacua. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. II: *Carmen pulcherrimum ad sanctam crucem.* «Silvarum splendor . . . per orbem.»

16 versus inediti.

P. 1—225: *Casus summarii decretalium Jo. Andreæ. Lib. VII.* Gregorius epus . . .

P. 228—245: *Casus summarii Clementinarum.*

P. 246: vacat. P. 247—278: *Auctoritates quinque librorum decretalium.*

P. 279—280: Nota. *Quattuor sunt casus in quibus delictum patris nocet filiis . . . Casus in quibus melior est conditio mulierum quam marium . . . Casus in quibus par est conditio marium et feminarum.*

P. 281—282 vacat. P. 283—84 alia manu: *Nota de appellationibus.*

P. 278: Finis Bononiæ III die Septembris anno MCCCCLXV per Johannem Hugonem de M. rectorem ecclesiæ parochialis Nuwenburg Constantiensis diœcesis. P. 39. Finis primi decretalium XI die Marcii anno 1465 Bononie. Studiorum Bononia mater. [Scuta gentilitia Bononiæ.]

P. 71: Finis secundi libri Decretalium XXII die Aprilis 1465 Bononie. P. 110: Finis secundi libri Decretalium. Seq. quartus liber decretal. per abbatem Saulum (?) P. 126: Finis 4[ti] libri decretalium XXVI[a] die Julii Bononie. Sequitur 5[ti] libri d. Jo. de Stams (?) Bononiæ doctor.

P. 172. Finis casuum summariorum quinque librorum decretalium Bononiæ XVI die Augusti. Incipiunt *Sexti et Clementinarum casus.*

P. 228: Finis casuum summariorum VI libri decretalium in die s. Augustini Bononiæ 1465. Sequuntur casus summarii Clementinarum Jo. An. et Genselini. (?)

P. 245. Finis casuum summariorum quinque librorum decretalium VI et Clement. die II patris (?) Augusti Bononie.

P. 280 et 284: 1466 Basilee.

P. 1: Hic liber comparatus est a me Alberto de Bonstetten professo loci Heremitarum in florenti Universitate Basileensi 1466.

Cf. Geschichtsfreund 3, (1846) 10. — De auctore († 1348) cf. Fabric. Bibl. lat. I, 89. — Quellen z. Schweizergesch. 13, 161. — Grandidier, Nouv. œuvres inéd. II (1898.) 22.

---

189. (Fol. N. 73.) **Hugo de S. Victore. S. Bernard.**

S. XV. Membr. 290×208. 292 pp. (recte 294 quia 1 ter numeratur.) — Duæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ anno 1601.

P. 1, a. Index totius voluminis. P. 1, b vacat.

I. P. 1—216. Signatura I—XIII.

P. 1, c—210: *Hugo de S. Victore, de Sacramentis. Liber I.*

Ed. Migne P. l. 176, 173—364. — Cf. Chevalier, Repert. 1095. — Fabricius, Bibl. lat. 3, 881.

P. 211—213: *De septem vitiis.* «Septem sunt vitia principalia . . . necessitate excusatur.»

P. 214—216: «*Epist. S. Bernardi Abb. ad canonicos Lugdunenses de conceptione S. Mariæ.*»

Ed. Migne P. l. 182, 332—336.

II. P. 217—236. Folia ab antiqua manu 1—38 signata.

P. 217—236: *Hugo de S. Victore de archa Noë mystica* (alias liber V. de arca Noë).

Ed. Migne P. l. 176, 681—704.

P. 226—291: *Hugonis de S. Victore de Arca Noë (morali) pro archa Sapientie LL. IV.*

Ed. l. c. 617—680. Decem ultimæ lineæ codicis non habentur in editis. Sequitur p. 291 (s. XV:) „Hic finit quartus liber Hugonis de S. Victore de mystica archa Noe, quem hic sequeretur eiusdem de eadem liber quintus tractans de figuratione eiusdem arche. Sed idem liber quintus supra positus est ante primum. Cuius initium est primum in planicie ubi archam depingere volo etc. ut supra. A. I. B."

P. 1, a. (manu s. XV:) Istum librum legavit conventui beate Marie Virginis in Dumo iuxta Eyndoviam ordinis canonicorum regularium honorabilis dominus et magister Martinus de Zomeren canonicus Bustiducensis. [Herzogenbusch.]

P. 2 et 3 (sæc. XV): LIBER MARTINI De Zomeren Canonici in Busco.

P. 47. (s. XV): Liber Sanctæ Mariæ Hamensis ecclesiæ.

P. 206. (s. XV): Liber Magistri Martini de Zocmeren . . . (rasura) Ecclæ.

P. 210. (s. XV): Liber . . . (rasura) qui eum abstulerit anathema sit.

---

190. (4. N. 87.) **Varia SS. Patrum opuscula.**

S. XV. Membr. 237×168. 136 folia, primo non numerato. — Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ anno 1601.

F. 1—54 numeri paginarum ab antiqua manu notati partim abscisi sunt.

I. F. 1—11: «*Richardus de S. Victore* super hoc psalmo: Afferte Domino filii Dei . . . in aspiratione voluntatis.»

Ed. Migne P. l. 196, 285—308B.

F. 11—52': «Hic incipiunt *sermones sancti Barnærdi de diversis. Primo de nimia quadam fallacia presentis vite.* Vera omnino sententia . . . est benedictus in secula seculorum. Amen.»

Sunt sermones 1—32, 40—42. Ed. Xenia Bernardina Fasc. III. p. 737—858; 885—909

F. 53—54: [*Parabola beati Bernardi* clarevallensis de guerra inter Babilonem et Jerusalem.] «Inter babilonem et . . . caritatis decem milia.»

F. 54' [Registrum super prædictos sermones S. Bernardi.]

II. F. 55—103': *S. Augustinus* super psalmos graduales (119—133.) «Brevis psalmus et utilis . . . ad te benedictio.»

Ed. Migne IV, 1595—1738.

III. F. 104—132: *Compendium operum S. Dionysii Areopagitae.* Folia antiqua manu signata I—XXVII.

«Omne bonum datum naturalium . . . iuxta consonantiam scriptorum.»

Fol. 129'—131: [Epistola ad Titum.] «Thite tota me . . .»

Ed. Biblioth. max. P. P. 2, 365—367 iuxta aliam versionem.

F. 133—139: «*Incipit epistola beati Dyonisii ad Thymotheum de transitu beatorum apostolorum Petri et Pauli.* Saluto te Thymothee . . . laus et decus . . . seculorum. Amen.» *Explicit epistola . . . et Pauli.*

F. 136′ vacat.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 251.

Folio præambulo index contentorum. „Liber domus beate marie in Gæsdonck prope Goch.“

VI. CANONES.

191. (Fol. Num. 105.) **Canones etc.**

S. VIII—IX. Membr. 318×226. VI et 233 folia (totaliter 239, recte 237, quia 165 bis numeratur, econtra 81, 203 et 204 excisa sunt.) Quaternionum nulla signa. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. — In operculo anteriore scutum gentilitium (Ex-libris) *Signum Phœnicis.*

F. I′—II′: *Expositio catholicæ fidei a sanctis patribus et venerabilibus sanctæ dei ecclesiæ pastoribus, qui piissimo principe rege Karlo iubente congregati in loco celebri qui dicitur Franconofurd, latine vadus Francorum* [a. 794.] . . . «Credimus in unum Deum patrem omni . . . perficiat in eternum. Amen.»

Ed. Schannat et Hartzheim, Concilia Germaniæ I. 320—327.

F. II′—III: [*Expositio in Epist. II ad Timotheum III, 1—13:*] «Fidelis sermo si qui episcopatum . . . etiam arguendi.»

Abrumpitur quia inter III′ et IV duo folia, ut videtur, desunt.

F. IV—V: [*Tractatus moralis de avaritia etc.* mutilus ab initio.] « . . . membrum tangitur. Idcirco . . . per contemplationem volat.»

F. V′: Arcus duabus columnis impositus coloribus decoratus.

F. VI—1: «*Breb* [=breve] *nominum episcoporum urbis Rome qui fuerunt a sancto Petro quis quantum sedit.* Petrus sedit annos XXV menses IV dies III. Linus sedit . . . Adrianus sedit annos.»

Duorum ultimorum Pontificum Stephani (768—772) et Adriani (772—795) anni non adscribuntur.

«*De quattuor sinodis receptis.* Dicamus nunc quemammodum uniuersalia sanctaque concilia . . . ferentes regulas . . .» abrumpit imperfecte.

F. 2 vacat. F. 2′ Arcus similis illi F. V′.

F. 3—7′: [*Elenchus contentorum codicis:*] «Continet codex iste canones ecclesiasticos et constituta sedis apostolicæ id est Canones Niceni concilii cum præfatione . . . obiurgationis epistola.»

Ed. Migne P. l. 56, 359—368.

F. 8 vacat. F. 8': [*Brevis notitia de synodis Nicaena, Ephesina, Chalcedonensi et tribus Constantinopolitanis.*] «Sancta synodus Nicæna in qua . . . Constantinus imperator.»

Inter 8 et 9 octo circiter folia exciderunt. Deest initium synodi Nicææ usque ad finem cap. 18.

F. 9—229: *Codex canonum ecclesiasticorum,* primum a Quesnellio vulgatus, a fratribus Ballerini emendatus: «Iste omnimodo tempora . . . viri consularis.»

Ed. Opera S. Leonis M. III, 473. seqq. — Migne P. l. 56, 396—746. Deest initium (P. l. l. c. 367—396.). F. 25 omittitur sicut et in aliis codicibus clausula synodicæ Gangrensis (cap. V.): Hæc autem . . . fieri exoptamus. Ed. 452—453. Inter fol. 81' et 82 extat lacuna in cap. 36—39: „talibus itaque . . . substantiæ cum patre.“ P. l. 581C—583B. F. 87 loca SS. Gregorii et Basilii transponuntur in editione l. c. 595—596. Lacuna foliorum 203 et 204 abstulit initium capitis 80 usque ad verba „. . . apulis importunus inmisceat“ ex epistola Leonis 59. — Inter fol. 226 et 227 item exciderunt finis cap. 94 et initium cap. 95 ex epp. Leonis 162 et 163. Denique inter fol. 228' et 229 excidit finis cap. 97 et initium cap. 98.

Cf. Maassen, Bibliotheca Latina juris canonici manuscripta. Pars I. num. VI. In Sitzungsberichte d. phil. hist. Cl. d. kais. Akad. 56. (Wien 1867) 198—199.

F. 229'—230': [*Notitia provinciarum Galliæ.*] «Metropolis civitas Lugdunensium . . . civitas elufacium.»

Contulit Mommsen anno 1885 et ed. Mon. Germ. Auct. antiq. 9 (1889) 584—612. Sæpe alibi. Cf. Potthast, bibl. hist. 868. — Dantier, Rapport 31.

F. 231—232: [*Hymni Ambrosiani pro Feria I usque ad Sabbatum. Eiusdem hymnus pro infirmis.*] «Christe cœlestis medicina patris . . . tempore sæcli.»

Ed. Ballerini VI, 863 seqq.

F. 232—232' [altera manu s. IX: *Capitulare Attiniacense anno 822.*] «Dei igitur omnipotentis inspiratione . . . deinceps ullus proue[h]atur.»

Ed. ex cod. Guelferbytano Mon. Germ. Legg. I, 231. — Migne P. l. 97, 445—448.

F. 232' [Sæc. XI: *Hymnus de S. Maria cum neumis.*] «Fecunda verbo tu virginum . . . dat sublevandis.»

Cf. Chevalier, Repert. hymn. 6420.

F. 233 vacat. F. 233' [altera manu s. IX:] «*De modis annorum.* Primus modus est annus secundum stellam quæ vocatur Mercurius . . . Luna post XXVII dies et VIII horas.»

Cf. Gerbert, Iter alem. 79. — Archiv f. ält. d. Gesch. 7, 180. 8, 739. — O. Guenther, Epistulæ imperat. (Corpus SS. eccles. vol. 35.) p. LXII. — Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 243—245. 249—253. 255—257. 259. 260.

---

192. (Fol. Num. 121.) **Index iuris canonici. A—D.**

S. XVI. Charta. Fol. 54 quaterniones. — Tabulæ ligneæ partim corio albo obductæ.

F. 1: Dono accepit Joannes Udalricus Zazius a Dno Georgio Pistorio Villingensi anno 1534. MDXXXIIII.

F. 2: «In nomine individue trinitatis p. et f. etc. Amen. Dominica Quasimodo geniti 1521. Caspar Gaisslecher.» [Paisslecher?]

«A pro per exponitur. Si homo . . . Dux qui contumax fuerit capite plectitur Gl. fl. patet qq. 3.»

Opus integrum 4 vel 5 volumina complectebatur.

---

193. (Fol. Num. 154.) **Decretum iuris canonici.**

S. XIII. Membr. subtilis. 355×338. 218 folia (recte 219 quia 21 bis numeratur.) 2 columnæ. Margines largi. Quaterniones I—XXVIII. — Litteræ initiales rubro et cæruleo colore pulchre depictæ. — Tabulæ ligneæ corio subflavo obductæ.

F. 1—7: [*Prologus.*] «In prima parte agitur de iustitia naturali et positiua . . . licite copulari valeant.»

F. 6'—7' [In margine]: «Quoniam novis supervenientibus morbis novis est remediis succurendum idcirco ego Bartholomeus Brixiensis . . . sed primus constit.»

F. 7—212' [*Decretum Gratiani*]: «Humanum genus duobus . . . patrem facientem.»

De Bartholomæo Brixiensi († 1250) cf. Fabricius, Bibl. med. et inf. lat. I, 165. Edit. Paris. 1581. Chevalier 227.

In marginibus passim adduntur glossæ anonymi.

F. 217, b: [*Wernh. de Woleshofen can. Beronensis vendit libros suos monasterio Einsidlensi.*] «In nomine. Amen. Notandum quod sub anno Dni MCCCXXII Ego Magister Wernh . . .»

Ed. P. Gallus Morel in Serapeum I (1840) 365—367 et Geschichtsfreund 21 (1866) 137—139. — Cf. ib. 124 et 43, 158. — Pertz, Archiv 8, 739. — Gottlieb, mittelalt. Biblioth. Nr. 213. p. 80—81. — Wernherus de Woleshofen obiit 17. Januarii incerti anni. Mon. Germ. Necrologia 1, 553.

[Manu s. XIV]: „Iste liber est dominorum conventualium monasterii loci Heremitarum".

F. 218 (abscissum) continet rationes cuiusdam notarii.

F. 218' *Benedictio vulneris* lingua germanica pene evanida, difficilis lectu s. XV. (?) „In dem namen des vatters und des heiligen geistes . . . also mosse dise wunde tuon. In dem namen des vatters . . ."

In operculo anteriore documentum mutilum de anno 1438.

---

194. (Fol. Num. 153.) **Decretales Gregorii IX.**

S. XIII—XIV. Membr. 376×240. 298 pp. Margines largi. Duæ columnæ. — Quinterniones non signantur sed custodibus clauduntur. Ab initio mutilum. Inter pagg. 112 et 113 sex folia excisa sunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Decretalium Gregorii IX ll. V.

Octo priores tituli decretalium desiderantur. Incipit: «provinciam uti pallio valeas, indulgeri tibi a sede ap. postulasti . . .»

Decretal. Lib. I. Tit. VIII. capite V. Ed. Richter (Lips. 1839) II. col. 97.

Desinit p. 297: *De regulis iuris.* « . . . homagium compellatur.» L. c. 892.

Destera scriptoris careat gravitate doloris.
Scriptor sum talis ostendit littera qualis.

Pag. ultima varia aliena manu.

---

195. Rubricæ super Decreta.

S. XV. Charta. Fol. 123 folia (recte 124 quia 82 bis numeratur.) Vacant 25′, 26—28′, 121—123′. Scriptura italica. — Ligatura recens.

F. 1—121: *De Judiliis Rubrica libro VIº.* «Tractatus iudiciorum frequentissimus est . . . in ljº consilio et ludanen.»

Est commentarius valde prolixus in librum II Sexti Decretalium.

---

196. (Fol. Num. 34.) **Panormia Ivonis Carnotensis.**

S. XII. Membr. 258×175. 442 pp. Primum folium vacuum non numeratur nec quaterniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—23: «*Incipit prologus Panormiæ vel Pannormiæ Juonis venerabilis Carthotensis (!) episcopi* multimoda distinctione scripturarum sub una castorum eloquiorum facie contentarum. (E)xceptiones ecclesiasticarum . . . quærere debeat.»

Ed. Migne P. l. 161, 47—60.

P. 24—441: «Credimus unum Deum . . . ultimis suppliciis offerri.»

Ed. ib. 1045—1338. — Cf. Archiv f. d. Gesch. 7, 180; 8, 739.

P. 442: [Pseudo] „*Ciprianus.* Duodecim abusiva sunt sæculi hoc est . . . rotatur ad tartara.“ Septem lineæ, argumenta solum eiusdem tractatus Pseudo-Cypriani, ed. Migne P. l. 4, 947—960. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 256.

---

197. (4. Num. 73.) **Cresconii liber canonum. Isidori etc.**

S. X. Membr. 245×185. XVI folia et 388 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. — Maniculas adpinxit H. de Ligertia.

I. P. I—262: *Cresconii concordia canonum.* Quaterniones I—XVIII. Folia minora quæ non numerantur post p. 62, 118, 124.

P. I. vacat. P. I′: [versus] «Cresconii monimenta patent . . . concordia conciliorum.»

Ed. ex hoc codice Maassen, Bibl. lat. I, VI. p. 200.

«Hic habetur concordia . . . Leonis et Gelasii. Explicit.»

Ed. Rose, Verz. d. lat. Handschr. d. k. Bibl. Berlin. I, 180—181.

P. I′—II: «*Adnotatio canonum SS. Patrum.* Concilium sacrum . . . mella fluit.» [10 versus.]

Ed. C. Weymann, Hist. Jahrbuch. d. Görresges. 19 (1898) 90. — Migne P. l. 56, 758—759. — Idem **199,** 275.

P. II—III′: [*Præfatio.*] «Domino uere sancto . . . deo digne. Finit præfatio.»

Ed. Migne P. l. 88, 829—832.

P. III′—XVI′: Capitula CCXCVIIII.

P. 1—233: «*Incipit liber canonum. De ordinatione episcopi* . . . catholicos fecerint.»

Ed. Migne l. c. 832D—942.

P. 233—237: «*Incipit expositio fidei concilio Calcedonensi.* Dominus noster . . . anathematizari.»

Ed. Crabbe, Concil. (Colon. 1551) I, 882.

P. 237—238: «*Apud Niceam.* Credimus in unum . . . apostolica æcclesia.»

P. 238: *Symbolum concilii Constantinopolitani.*

P. 239: «*Ex cognitione quartæ synodi.*»

P. 239—250: «*Incipit epistola decretalis papæ Leonis ad Anastasium episcopum Thessalonicensium. Titulo XXXI.* Quanta fraternitati tuæ . . . se humiliat exaltabitur.»

Ep. 14. ed. Migne P. l. 54, 668—677.

P. 250—261: «*Incipit epistola* [Damiani Ticinensis sub nomine] *Mansueti episcopi* [Mediolanensis] *ad Constantinum imperatorem.* Domino serenissimo . . . non erit finis.»

Ed. Migne P. l. 87, 1261—1268. — P. 257—261: „*Expositio fidei*" habetur etiam apud S. Augustin. sermo 200. Mai, Nova Bibl. PP. I, 463—464.

P. 262: «*Incipit expositio S. Augustini de secreto gloriosissimæ incarnationis domini nostri Jesu Christi.* Inter cætera et ad locum lege . . . secrete sunt exponenda. Explicit.»

Idem in codice bibliothecæ Bodleianæ Oxfordii Laud. 882 (118) nostro valde simili. — Cf. Maassen, Bibl. lat. iuris canon. manuscripta. Sitzgsber. d. k. Ak. 57, p. 200—201 et 181—182.

II. 263—388. S. XI. Quaterniones signantur a—g.

P. 263—379: *Isidori Hispalensis De officiis ecclesiasticis ll. II.*

Ed. Migne P. l. 83, 738—826.

Libri I cap. 25 „de sabbato," et libri II caput 14 „de Acolythis" omittitur.

P. 380—387: «*Incipit epistola Hieronimi presbyteri ad Dulcinum Buticum.*» [Lucinium Ræticum.]

Ep. 71. Ed. Migne P. l. 22, 669—672.

P. 388 vacat.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 251. 254. 256.

---

198. In Decretales Gregorii IX etc.

S. XV. (ca. 1468.) Charta. 4°. 450 pp. quæ tamen numerantur a. p. 310—758 quia codex olim coniunctus fuit cum **201** et **200.** Pagg. 332, 364, 550, 674, 678 bis numerantur, 521, 522, 577, 677 omittuntur. — Ligatura papyr. recens.

P. 310—467: *Notæ in V libros Decretalium Gregorii IX.* «Gregorius servus servorum Dei dilectis in Chro. filiis universis doctoribus et scolaribus Bononiæ commorantibus . . .»

Textus Decretalium hic non habetur sed tantum prima verba cuiusque capitis cum notis alicuius docti.

P. 468—479: *Varia decreta Bonifacii VIII.*

P. 480—620: *Notæ in librum VI Decretalium.*

P. 621—623: *Tractatus de falcone per dominum Bartholomæum de Saxoferrato editus.* «Comes Gwido cum ivisset venatum amisit falconem quendam . . . ut probat dns de celpis.»

P. 623—624: *Epistola Gregorii Schirmer* vicarii Maguntinensis anno 1468.

P. 625 vacat.

P. 626—749: *Casus summarii in Clementis Papæ V constitutiones* partim iuxta *Joh. Andreæ.*

Ed. Basileæ 1494. (Inc. 265. aa II.) Conf. cod. **188.**

P. 750: «Quæritur utrum contra reum conventum in iudicio sufficiat ad probandum inter eum solum iuratum actoris . . .»

P. 751: «Cur Ecclesia reos sanguinis defendit si ad ipsam confugiant . . .»

P. 752—757: *Repertorium sive continuatio facta super decreto per dominum Paulum de Lyazariis.* «Quoniam faciendi libros plures . . . dignetur qui est benedictus in sæcula sæculorum. Amen.»

Claruit circa ann. 1340. Cf. Fabric. Bibl. 3, 205.

P. 757. [*Formulare cuiusdam consilii iuridici*]: «*Joseph a pharaone* . . .»

P. 758: [Schema librorum bibliæ etc.]

Cf. Morel, Pertz, Archiv 8, 739.

---

199. (4. Num. 65.) **Canones conciliorum. Tractatus ascetici.**

S. VIII et IX. Membr. 211×130. 562 pp. (recte 530 quia 153 ter, 311, 312 bis numerantur.) Primum folium non numeratur. Inter 68 et 69 parvulum folium intromissum est. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—256. S. IX. *Concilia.* Signantur quaterniones I—XVI.

P. 1—15: *Synodus Carthaginensis* [I. anno 348].

Ed. Labbe 2, 713—718.

P. 15—45: *Synodus Carthaginensis III* [anno 397].

Ed. Labbe 2, 1167—1177. In codice desunt capp. 49 et 50.

P. 45—70: *Synodus Eliberritana* [anni 305].

Ed. Labbe 1, 969—979.

P. 70—80: «*Constitutio sinodi sancti habita in terreturio Arausico* . . .» [I. anno 441.]

Ed. Labbe 3, 1446—1452. — Numerus et ordo tum canonum tum patrum differt ab editione.

P. 80—85: «*Constitutio sinodi Vasinsis Decore consule.*» [anno 442.]

Desunt duo ultimi canones (9 et 10.) — Ed. Labbe 3, 1456—1457.

P. 85—93: «*Incipit concilium Thelense super tractatoriam S. Sirici episcopi pape urbis Rome per Africam.*» [Theleptense anno 418.]

Ed. Labbe 2, 1577—1578. Epist. Siricii (p. 87—95) ib. 1028—1030.

P. 93—99: «*Eusebii in Christi nomine incipit epis. in cano*» [ad Leonem papam. Ep. 97.]

Ed. Ballerini I, 1080. — Migne P. l. 54, 945—950.

P. 100—111: «*Incipiunt canones Epaunensis ecclesie*» [anno 517. Subscriptiones duæ tantum.]

Ed. Labbe 4, 1011—1014.

P. 111—117: «*Incipit sinodus habita in civitate Arelatensi* . . .» [II. anno 452.]

Desunt canones 16, 26—56. — Ed. Labbe 4, 1011—1014.

P. 117—124: «*Incipit sinodus Tarraconensis.*» [anno 516, cum unica subscriptione.]

Ed. Labbe 4, 1563—1566.

P. 124—128: «*Incipit sinodus Jerundensis* anno septimo Theoderici regis . . .» [Gerundensis anno 517; unica subscriptio.]

Ed. Labbe 4, 1567—1569.

P. 129—132: «*Incipit sinodus Cesaraugustana*» [I. anno 381, sine subscriptionibus.]

Ed. Labbe 2, 1009—1010.

P. 132—141: «*Incipit sinodus Hilerdensis XV. Theoderici* . . .» [anno 523. (546)]

Ed. Labbe 4, 1611—1614. Codex tamen non parum differt et unicam habet subscriptionem.

P. 141—153: «*Incipit sinodus Toletania prima* . . .» [anno 400.]

Ed. Labbe 2, 1223—1227.

P. 153b—153c: «*In Christi nomine incipiunt canones ecclesias. a sanctis patribus constitutas.* Sedis apostolice non . . . apofrica deputata.»

Ex præfatione collectionis Hispanæ. Cf. Migne P. l. 84, 91—92.

P. 153c—184: «*Incipit sinodus Effesana prima ducentorum episcoporum [h]abita aduersus Nestorium Constanopolitanum (!) episcopum.* Qui purum hominem ex . . . maneat sacerdotibus.»

Ed. Migne P. l. 84, 151—160.

P. 154—178 epistulæ *Cyrilli* ad Nestorium ed. Labbe 4, 412—418. Cf. ib. 396—409. P. 178—184 alia ad Nestorium decretalis epistula ed. inter Isidori opp. l. c.

P. 184—218: «*Incipit sinodus Calcidonensis* sexcentorum triginta episcoporum *abita contra* . . . uiris CC. consulibus.»

Ed. Labbe 4, 564, 568 . . . 885—888. — Partim Migne P. l. 84, 161 etc.

P. 218—223: «*Incipit regule fidei cathol.* Contra omnes hereses . . . anathema sit.»

Ed. Labbe 2, 1227—1228.

P. 224—233: «*Incipit sinodus Toletani* aput Montanum . . .» [Toletanum II anno 531.]

Ed. Labbe 4, 1734—1735. — Migne P. l. 84, 335—337.

P. 233—256: «*Incipit Sinodus Toletana tercius.* In nomine domini nri *Jesu Christi Regnante anno IIII* gloriosissimo . . . quam in ecclesia catho.» [anno 589.]

Abrumpit in subscriptionibus episcoporum. Ed. Labbe 5, 997—1008C. — Ed. Migne P. l. 84, 341—349C.

II. P. 257—430. S. IX. Quaterniones I—XI signantur.

P. 257 vacat. P. 258—273: «*Incipiunt ecclesiastice Regulæ sanctorum Apostolorum* prolatæ per Clementem ecclesiæ Romane pontificem.

Quæ ex grecis exemplaribus in ordine primo ponuntur. Quibus quam plurimi quidem consensum non præbuere facile et tamen postea quædam constituta pontificum ex ipsis canonibus adsumpta esse videntur. *Incipiunt canones* apostolorum . . . spiritus sancti. *Expliciunt* canones apostolorum.»

Ed. Labbe 1, 45.

P. 274—303: «*Incipiunt constitutio* et fides Nicæni concilii. Facta est . . . Gamdos bosforon.»

Ed. Labbe 2, 39—54. — Migne P. l. 56, 759—773. Cf. ib. 84, 93—103.

P. 275—276: «*Incipit præfatio SS. Concilii.* Concilium sacrum . . . mella fluit.»

Ut **197,** I.

P. 303—318: «*Incipiunt regulæ Ancyrani concilii.* Iste regulæ priores . . .»

Ed. Labbe 1, 1463—1469. — Migne P, l. 56, 749—755. Satis differt. — Ib. 84, 103—108 alia translatio. — Codex addit subscriptiones.

P. 318—324: «*Incipiunt canones Concilii Neocesariensis.*» [anni 314.]

Ed. Labbe 1, 1483—1488. — Migne P. l. 56, 755—757 sed multum discrepat. -- Alia versio ib. 84, 109—112. Codex habet insuper subscriptiones.

P. 325—336: «*Incipit synodi SS. Gangrensis præfatio.* Dominis honorabilibus . . .»

Ed. Labbe 2, 414—415; 421—423. — Migne P. l. 56, 786—790. Non bene congruit cum editione. Cf. ib. 447—452 et P. l. 84, 111—114 ubi altera versio. In codice deest finis, (edit. col. 115) non vero subscriptiones.

P. 336: «*Antioceni concilii cap. VII . . . eiusdem cap. VIII.*»

Ed. Labbe 2, 576. — Migne P. l. 84, 124C.

P. 337—355: «*Incipit textus canonum concilii Laudocensis* . . .» [anno 320.]

Ed. Labbe 1, 1507—1515. — Migne P. l. 84, 129—135. In codice deest enumeratio ll. Bibliæ.

P. 356—362: «*Incipiunt regulæ Constantinopolitani.* Sub Thedosio (!) . . .» [I anno 381. In fine subscriptiones.]

Ed. Labbe 2, 953—957. — Migne P. l. 84, 135—138.

P. 362—382: «*Incip. Regulæ ecclesiasticæ promulgatæ a Calcedonensis (!) s. concilio.*»

Ed. Labbe 4, 771—778. — Migne P. l. 84, 166—172 sed alia interpretatio.

P. 383—418: «*Incip. epistvlæ PP. Gelasio. Papæ Gelasi generale decretum* . . . Necessaria rerum dispositione . . .»

Ed. Migne P. l. 84, 797—806.

P. 419—430: «*Epistola papæ Anastasii* urbis Romæ *ad imperatorem* Anastasium pro pace ecclesiarum. Gloriosissimo . . . Exordium pontificatus mei . . . beneficia per indignum.»

Abrumpitur in cap. 7. Ed. Migne P. l. 84, 807—810B. — Cf. Archiv f. ält. d. Gesch. 7, 180.

III. P. 431—526. S. VIII—IX. *Ascetica.* Quaterniones signantur X—XV ex quo patet hanc partem esse continuationem codicis **281,** qui continet quaterniones I—IX. — Initiales varii coloris. — Maniculi H. de Ligertia.

P. 431—440: «*Incipiunt questiones.* In primis dicit apostolus: Nolite facire peccatum . . . te iudicabo in secula seculorum.»

P. 440—444: «*De futuro iuditio et de qualitatem gehennæ.* Age iam cum ad illud . . . donauerit disputemus. Explicit.»

P. 444—452: «*Item alia de conpunctione.* Queso uos dilectissimi fratres . . . cum Christo regnare.»

P. 452—459: «Satis nos oportit timere tres causas . . . omnibus sanctis in secula . . .»

Ab initio usque ad p. 457 fere convenit cum S. Augustini sermone 68 ad fratres in Eremo ed. Migne VI, 1354—1355. Sed inde pergit codex: „Sicut beatus Augustinus dixit Dominica die resurrectionis mane qua hora dns . . ."

P. 452 manus s. XII lineis 13 versionem interlinearem adiecit idiomate mihi prorsus ignoto, hispanico forsitan affine: «A funda nos des time tres causas care frares per aquilla tutilo seulo perdudo . . .»

P. 459: «*Incipit oratio S. Augustini.* Domine deus omnipotens qui in . . . patre et spiritu.»

P. 460—461: «*Oratio post Conpleturium.* In pace Christi . . . in gaudio. *Oratio iteneris.* [pro itinerantibus.] Anbulemus in uirtute . . . in gaudium.»

P. 461—510: «*Incipit dicta abbates Priminii de singulis libris cannonnicis scarapsus.* Fratres karissimi spiritus sanctus . . . deus per omnia secula seculorum amen.»

Scarapsus S. *Pirminii* quem ed. ex hoc codice Mabillon, Vetera Analecta Tom. IV. (Paris 1685) App. p. 569 seqq. — Nova ed. (Paris 1723) 65—73. — Gallandi Bibl. Patr. 13, 277. — Migne P. l. 89, 1029—1050. — Denuo codice diligenter collato ed. C. P. Caspari in Kirchenhistorische Anecdota I (Christiania 1883) 149—193. — Teutonice vertit Ph. Heber, Die vorkarolingischen Glaubenshelden (Frankf. a. M. 1858) 238—248. — Excerpta germanice ed. P. G. Morel in Pilger I. (Eins. 1842) 131—133. 416—417. 428—429. — Gatrio, d. Abtei Murbach I (1895) 27—38. — Cf. P. Justus Landolt, Christianisirung 61. — Acta SS. Boll. 3 Nov. II. 22—23. — Caspari l. c. VIII—XI. — Hauck, Kirchengesch. Deutschl. 1, 319—324.

P. 510—515: «*Incipiunt monita* S. Porcarii abbatis. In mente habe quia hospis . . . mereberis obtinere. Amen.»

Ed. Magna Bibl. Vet. Patr. 15. (Colon. 1614) 832—833. — Bibl. max. PP. 27, 483—484. Deest in ed. Migne. — Cf. Fabritius, Bibl. lat. 3, 313. — Chevalier, Repert. 1864. — Alter codex prostat in biblioth. Paris. teste Montfaucon, Bibl. MSS. II. p. 1038. nr. 112.

P. 515—521: «*Incipit sermo S. Agustini ad ex[h]ortandam plebem.* Gaudemus fratres karissimi . . . liberare dignetur qui cum patre . . .»

Ed. Migne sermo 266. V. append. 2240—2242.

P. 521—526: [*Exempla de vitis Patrum.*] «Frater quidam interrogabat abbatem Ammonem . . . manifestauit quæ acta sunt.»

De vitis Patrum Lib. V. libellus III. 2. 3. 166. Ed. Migne P. l. 73, 860—861; 794—795. Cf. Morel, Pertz, Archiv 8, 739. — Idem, E. Handschr. d. l. KV. 244, 246, 250—252, 257—260. — Codicem describit Fr. Maassen, Bibl. lat. jur. can. MSS. I. VI. (1867) 201—205.

---

200. Processus iuris.

S. XV. Charta. 4°. 73 folia. Restat præterea antiqua paginatio 168—309 ex quo patet codicem mediam partem esse alterius cuius prima pars codex **201**, et ultima codex **198**. Partes separavit et ligaturam modernam addidit P. Gallus Morel.

F. 1—71: *Processus juris.* «In nomine domini. Amen. Rex pacificus cunctorum causa effectiva . . . ut est moris et sic totum finit etc.»

Idem opus extat in codice **627**.

F. 71: Varia, e. gr. versus „Felix ille locus ubi vitis habundat amena . . ."

F. 71'. Itidem *versus varii* etc. F. 72—72' Gradus affinitatis.

---

201. (4. Nr. 71.) **Ars notariatus.**

S. XV. (circa 1460.) Charta. 215×160. 168 pp. — Quaterniones non signati. — Ligatura s. XIX.

Quondam codici **198** coniunctus

P. 1—104: [*Tractatus de arte notariæ.*] «Tractaturi de arte notarie sive notariatus primo videndum . . . rogatus pariter et requisitus.»

Constat tribus partibus principalibus, quarum prima habet præfationem et 8 capitula, 2a 9, tertia 4 capitula. P. 89 et 92 exempla afferuntur de anno 1458, quo anno liber scriptus esse videtur.

P. 104—125: [*Varia exempla instrumentorum notarii*] substitutionis vel constitutionis procuratoris, resignationis, intimationis, acceptionis, inductionis, compromissionis, apellationis, emancipationis, testamenti etc. Nominantur canonici Bambergens. Spirens. Herbipolens. Erfurdens.

P. 126—130: *Una introductio procurationis.*

P. 131—147: *Pro incipientibus in iure.* «Quia præposterus est ordo presens humana petere . . . habent pleros rarissimos.» Varia de corpore iuris tum civilis tum canonici.

P. 147—153: *Alphabetum iuris* «in quo communiores saltem abbreviature textuum et glosarum iuris continebuntur.»

P. 153—162: *Transsumptum de libertate ecclesiarum et personarum.* «Anthonius de Rotenhan, decanus ecclesiæ Bambergensis . . . dominis sanctæ Marie et sancti Severi Erfordens. et s. Petri Iecheburgens. ac s. Martini Helgenstadens. nec non SS. Petri et Pauli Dorlanens. Mogunt. diœces. [etc.] Inest p. 154—160 Bulla Papæ Martini V: «Ad compescendos conatus nefarios . . . dat. Florent. VIII Kalend. Septembr. pontif. anno 2°.» [1419.]

Transsumptum est (161:) de anno 1421 indict. 4ª die Mercurii, 28 Maii pontificatus Martini a. IV°.

Sequitur p. 121—162 aliud instrumentum Joh. Kircham (?) decani ecclesiæ S. Petri Frideslariens. de anno 1457.

P. 163—168: *Confirmatio Nicolai.* «Hermannus Greffe, cantor ecclesiæ S. Severi Erford . . . . [vidit] litteras Petri episcopi Augustens. Card. S. Vitalis . . . datum Auguste 1460 (?) indict. 14. pontific. V°, die Martis, 13 April.»

Vidimus de littera apostolica *Nicolai V.* «Enormitas nephandi sceleris quod per nonnullos . . . dat. Romæ aput S. Petrum anno 1455, idus Febr. pontif. 1°.»

P. 62, 91, 100, 153, 168 versus latini varii argumenti.

Cf. Archiv f. ält. d. Gesch. 8, 739.

---

202. (4. Nr. 11.) **Raymundi Summa.**

S. XIV. Membr. 193×138. 436 folia (recte 438 quia 109 et 177 bis numerantur.) pp. 90', 404, 404' vacant. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et insignia abbatis Augustini Hofmann (1601) præ se ferentes.

FF. 1, 91, 166, 333, 333' litteræ initiales elegantissime depictæ et deauratæ.

F. 1—396': [*S. Raymundi de Pennaforti Summa de pœnitentia et matrimonio.*] «*Incipit summa Reimundi cum* apparatu. Quoniam ut ait Jeronimus De penit. D. I. C. II. secunda post . . . ego Reimundus frater ordinis predicatorum minimus . . . sancto. Amen. Explicit summa matrimonii.»

F. 397—403': *Pretitulationes prime partis summe Remundi.*

F. 405—436' [binæ columnæ: *Index alphabeticus.*] Abbas — Uxor.

De auctore et editionibus cf. Fabritius, Bibl. lat. 3, 213—214. — Hain, Repert. 12711.

---

203. (8. Nr. 12.) **Constitutiones O. S. Francisci.**

S. XIV init. Membr. 153×114. 216 pp. Quaterniones non signati. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—24. *Declaratio regulæ Domini Clementis Pape.* «Clemens . . . Exivi de paradiso . . . predicto anno Dni MCCCXII.»

Ed. in corp. iur. Clementin. L. V. Tit. 11. cap. — Wadding, Annales O. Min. 6, 202—211. — Cf. Rainaldi, Annales eccles. 1312. T. 23. p. 562. — Hefele, Concil. Gesch. (1 ed.) 6, 483.

P. 21—22, 24 vacant. P. 23: alia manu [*De visitatione monasteriorum monialium.*] «In Christo sibi carissimo fratri Heinrico, magistro Alamannie superioris, frater *Gunsalvus*, Ord. Fr. Min. Generalis magister et servus. Salutem in domino sempiternam. Quia interdum oportet et expedit fratres mitti ad monasteria que non sunt ordinis S. Clare, habita super hoc speciali commissione a Summo Pontifice Domino Benedicto papa XI° . . . anno Dni 1304.»

II. P. 25—102: [*Duodecum tituli vel Statuta edita anno 1316.*] «Quoniam ut ait sapiens, ubi non est sepes . . . in quolibet capitulo generali.» Ad marginem variæ notæ adiiciuntur. P. 104 Obitus reginæ Johannæ Franciæ pridie Non. April. et C. Tullensis episcopi.

P. 104—109: [*Epistola frat. Henrici provincialis Alemaniæ superioris ad fr. Rudolfum custodem* data Argentinæ VI Non. Dec. continens epist. fr. Michaëlis generalis ministri datam Avinione IIII Kal. Novembr. a. 1316. quæ incipit: «Gravi qua premor sarcina mei officii . . .»]

P. 109—110: [*De usu calceamentorum.*]

P. 111, 113—116 vacant. P. 112: *Littera Generalis* [*fratris Michaëlis*] «Cum almus Christi confessor Franciscus in regula suadeat ut fratres omnes . . . dnus Johannes XXII^as in declaratione nuper edita . . . usque ad terciam uel.»

Desinit abrupte. — Cf. Waddingi Annales O. M. 6, 274.

III. P. 117—140: [*Constitutiones provinciales et Ordinationes visitatorum.*] «Iste sunt constitutiones provinciales facte in Capitulo Columbariam.» [Colmar.]

P. 128 additur in cedula addiditia: *Constitutio edita in capitulo Herbipolensi.*

P. 130: De Anniversario dni Tullens. et Zamerine [Alia manu in margine *De capit. Ezzelingensi.*] edit. Mone, Q. Sammlg. I, 221.

P. 131—139. *Ordinationes visitatorum a. 1309 facte in provinciali capitulo in Sarburg celebrato.*

IV. P. 141—172. [*Varia statuta.*]

P. 141 vacat. P. 142—143: *Memorialia capituli Argentinensis.*

P. 144—164: [*Decem tituli capituli Argentinensis a. dni. 1341.*] «Fr. Joh. de Ravenspurg . . . et anno supradictis.»

P. 164—167: [*De electione abbatissæ.*]

P. 168—172 vacat.

V. P. 173—185: *Epla Johannis Portuensis et Ruffine epi.* data Pictavis Kal. Octobr. 1307 ad fratres O. Min: «Liceret (?) ex iniuncto nobis . . .»

P. 185—186: *item alia* data Avinione 21 April. 1309.

VI. P. 187—198: [*Frater H(enricus) minister Alemannie superioris sororibus ordinis S. Clare varia inculcat.* Datum Basileæ 1303.]

P. 187 vacat. P. 198 (alia manu:) Fr. Joh. Portuens. et S. Rufine epus abbatisse et conventui S. Clare de Friburgo. Avinione 5 Jan. 1313.

VII. P. 199—216: [Variæ ordinationes variis manibus.]

P. 199—203: *De conversis* [in monasteriis monialium.] «Iste sunt admonitiones facte fratribus conversis. Fratres recordentur quod . . . sine licentia abbatisse.» P. 204 Decreta capituli generalis Neapoli celebr. an. 1316.

P. 207. Constitutiones generales Venetiis edite a. 1346. P. 216 vacat.

Waddingus 7, 330: „Huius Capituli non meminit Rodulphus, neque ulla eius acta ab alio quopiam referuntur."

De codice mentionem facit N. Archiv f. ält. d. Gesch. 8, 740.

---

204. (Fol. Nr. 93.) **Schwabenspiegel.**

S. XIV exeunt. Membr. 272×205. VIII et 93 folia ab antiqua manu signata (sed erronee nam 19 et 62 bis numerantur.) Fol. 1—93 binæ columnæ. — Quinternionum et duorum ultimorum quaternionum signa (I—VIIII additis litteris a, b, c, d) plerumque abscisa. — Ligatura pergamena, fragmentum antiphonarii sæc. XV cum notis musicis.

F. I et VIII vacant. F. II—VII: [*Index capitum minio scriptus.*] «Hie hebt sich an das lantrecht puech. Das erst Capitel . . . Daz ist von des pueches sloz XLV.»

F. VII' [manu s. XV.] „Peter von Rammingen Prothonotarius Ludowici Comitis Würtenbergensis."

F. 1—93: «Hie hebet sich an das lantrecht Puech. Das erst Capitel. Herre got himelischer Vater . . . Vnd der heilig gaist. Amen.»

Contulerunt Friedr. v. *Lassberg*, cuius epistula anni 1834 libro apposita est; W. *Wackernagel* pro edit. Zürich 1840. Cf. præfat. p. VII. et *Rockinger*. Cf. eiusd. Berichte über d. Handschr. d. sogen. Schwabenspiegels. Wien Sitzgs. Berichte 107 p. 25; ib. 118. X. p. 7. not. p. 40. ib. 119. VIII. p. 21. — *Haiser* K. Zur Genealogie d. Schwabenspiegelhandschriften. II. Weimar 1877. p. 6. — *Homeyer*, Verzeichn. d. deutschen rechtsbücher des mittelalters u. ihrer handschriften. Berlin 1856. p. 178. — Pertz, Archiv 8, 746.

---

205. (Fol. Nr. 205.) **Canones.**

S. IX. Membr. 280×164. 230 pp. manu s. XVII signatæ. — Quaterniones signati a—m. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—38: [*Acta Concilii Nicæni.*] P. 1—5: [*Epistula Constantini et Licinii ad Silvestrum.*] «Beatissimo Siluestro in urbe Roma . . . se protestatur acturum.»

P. 5—7: «*Incipit tituli canonum ecclesiasticorum sive statutorum sinodi Nicenæ.* I—XLVI.»

P. 8 altera manu s. X [*Hymnus de adventu Dni cum neumis:*] «Sol astra terra hec hora . . . sempiterna secula. Amen.»

Cf. Chevalier 19079.

P. 8. [altera manu s. X:] «Gloria in excelsis deo . . . est dei patris. Amen.»

Cum neumis valde antiquis.

P. 10—30: [*Canones concilii Nicæni præmisso simbolo.*] «*Item incipit expositio fidei Nicene uel synodicæ discipuli.* Credimus in unum deum . . . ei est exhibenda. Canones siue decreta concilii Niceni expliciunt. Suscripserunt autem omnes episcopi sic ego ille episcopis (!) illius civitatis . . . explicit.»

Ed. P. Quesnelli ad S. Leonis M. Opp. II. Append. Paris 1675. — Glossas theotiscas ed. Steinmeyer AHDGl. 2, 151.

P. 38—39: «Incipit canon sancti Siluestri papæ urbis Rome et CCLXXXIIII episcop. Fecit hos gradus . . . datur mistica veritas.»

P. 39—41: [*Varii Canones Nic. August. Gelas. Laod. Agat. Calced. Arelat.*] «*De eo quod nullus debet iudicare episcopum.* In historia ecclesiastica Constantinus rex ad . . . sui auctoritate reuocetur.»

P. 41—44: «*Incipiunt capitula exc[a]rpsum de libro canonum.* I. Ut præter scripturas canonicas nihil . . . LXIIII De lapsis et penitentibus.»

„Dasselbe Rubrikenverzeichniss, welches Aug. Theiner Über Ivo's vermeintliches Decret S. 4. aus der Wiener lat. Handschrift 2171 mitgetheilt hat. S. Codd. lat. Paris 1603, Burgund N. 10127 seq., Sangall. 675. Darmst. 2179." Maassen, Bibl. iuris can. I. Wien. Sitzgsber. 56, 207.

P. 44—177: [*Collectio canonum valde similis Hervallianæ.*] «In dei nomen incipiunt breviarium collectum de canonis. Ut præter scripturas . . . nisi per pænitentiam publicam non oportit admitti.»

De hac collectione conf. *Ballerini,* De antiquis collectionibus canonum p. 275—278. P. IV. c. VIII. §. 2. — *Rose,* Verz. d. lat. Handschr. d. Bibl. z. Berlin. I. Nr. 87, p. 182—183 qui etiam Her explicat per „*numerum*".

E singulis excerptis hæc speciatim notanda videntur:

P. 50—61: *Epistula S. Gregorii papæ urbis Romæ ad Aetherium episcopum Lugdunensem.*

Lib. 9 ep. 106. ed. Migne 77, 1028—1033.

P. 61—64: *Item epistula S. Gregorii papæ urbis Romæ ad Brunihildem reginam:* «Domine gloriosissime atque . . . Postquam . . . deuotione sollicita» . . . mutila desinit.]

Lib. 9 ep. 109. ed. Migne 77, 1037—1038. B.

P. 64—66: «*Incipiunt sententiæ de expositione Isidori super Levitico de sacerdote magno et cultu eius. Her. XIII.* Dicit enim de eo: capud inquid suum . . . contemnere gulam.»

Isidori quæst. in vet. testam. Levit. 12, 11—14. Ed. Migne P. l. 83, 331—332.

P. 66—67: «*Item sententia Isidoris super Levit. Her. XIIII.* Inter hæc etiam iubetur . . . scientia ueritatis.»

Ed. ib. cap. 13, 332—333.

P. 88—94: [*Epistula* (spuria) *Hormisdæ.*] «Incipit epistula Ormisdi papæ per uniuersis prouintiis. Ecce manifestissime constat . . . canones continere uidentur.»

Ed. Migne P. l. 63, 527—529. — Cf. Jaffé, Reg. † 868.

P. 97—100: «*Epistola Innocentii papæ.* «Si instituta ecclesiastica . . . ad consolationem respondere.»

Fragmentum ed. Migne 20, 551—555A et 56, 513—515. — Cf. Jaffé 311.

P. 150—155: «*Sententia S. Johannis de libro I, super Miserere mei Deus de coniugatis.* Volo ergo ostendere . . . in futuro mereamur. Per Chr.»

P. 172—173: «Incipit epistola *S. Sirici* ad Hegerium episc. Tarriconensem. Hera XI. De laicis pœnitentibus nullum . . . episcopis convenit iudicare.»

Fragmentum epistolæ I ad Himerium episcopum nr. 18—19. ed. Migne P. l. 13, 1145—1146.

P. 177—196: «*Incipiunt capitula de expositione diversarum rerum beati Gregorii papæ urbis Romæ qua*[*e*] *transmisit in Saxonia*[*m*] *ad*

Augustinum episcopum, quæ ipse pro se ad prædicandum misit. I. Interrogatio. De episcopis qualiter . . . quam portat invitus.»

Lib. 11 ep. 64. Ed. Migne P. l. 77, 1183—1200.

P. 196—198: [*Decretum Synodi Romæ habitæ sub Gregorio II. die 5. April 721. de coniugio.*] «*Gregorius sanctissimus ac beatissimus apostolicus papa ante corbus beatissimi Petri in sinodo resedens dixit*: Hinc maxime . . . bene valete.»

Cf. Mansi, Conc. XII, 261. — Labbe 6, 1456—1457.

P. 198—202: «*In nomine domini incipiunt capitularea Gregori sancte papa[e] urbis Romæ datum reverentissimo fratri nostro Martianiano episcopo seu Gregorus prebitero sanctæ sedis apostolicæ atque Dorothio subdiacono predictæ sedis euntibus cum domini auxilio in Baiara id est. I. Caput.* Ut datis nostris scriptis . . . angelis eius. *Bene valete.* Data iussione id est Maias . . . anno tertio pontificatus eius.»

Epistola Gregorii II. ed. Mon. Germ. Ll. III, 451—454 hoc codice non consulto. — Item Migne P. l. 89, 531—534.

P. 202—210: *Epistola S. Hieronimi qualiter clerici vivere debeant in hoc mundo.* «Eusepius Hieronimus Ocheano suo salutem. Deprecatus es . . . casto confirmetur affectu.»

Spuria. Ed. Migne P. l. 30, 288—292.

P. 210—219: *Item epistola s. Hieronimi ad Amandum presbiterum.* «Brevis epistola non valet . . . totus in cunctis.»

Ep. 55. Ed. Migne P. l. 22, 560—565.

P. 219—222: *Item sententia s. Hieronimi in commentario super Mattheum Liber III.* «Et accesserunt ad Jesum . . . nos subicimus servituti.»

Exceptum ex Lib. III in cap. XIX v. 1—10. Ed. Migne P. l. 26, 134—135.

P. 222—224: *Item sententia s. Hieronimi ad Pammachium.* «Curramus ad reliqua . . . lance pensandum est.»

Varia excerpta ex epist. 48 ad Pammachium Nr. 4—9. Ed. Migne 22, 495—499.

P. 224—230: «*Sententia de libro s. Augustini episcopi.* Profecto mulier alligata est . . . non me contineri, ne fornicarer nupsi.» Abrumpitur.

Excerpta ex S. Augustin. lib. II. De coniugiis adulterinis. cap. V—X. Ed. Migne VI, 473—478.

Cf. Pertz, Archiv 8, 740. — Fusius hunc codicem descripsit Dr. F. Maassen, Bibl. lat. iur. can manuscr. Pars I. VI. Wien. Sitzgsber. 56 (1867) p. 205—208. Idem ait hunc codicem cum Vindobonensi lat. 2171 concordare ut et cum Sangallensi 675 quem describit ibid. p. 211. Sed et codex Sangallensis 682 s. IX multa eiusdem argumenti continet. Cf. ibid. 212. Glossæ germanicæ paucæ pp. 10, 15, 17, 18.

P. 15 partim abrasa et denuo scripta est. In operculo anteriore „Exlibris“ ligno expressum: Signum Phœnicis. — Cf. Morel, Lat. K. V. 246. 251—256. 259.

VII. THEOLOGIA.

206. (Speculum humanæ salvationis.)

S. XV. Membr. 368×271. 92 pp. Binæ columnæ. Multa folia excisa. Quaterniones non signati. — Ligatura papyracea s. XIX.

A pag. 4—91 singulæ paginæ exhibent duas imagines atramento delineatas (grisaille) et partim coloribus ornatas. Margines passim artificiosissime floribus et auro ornati.

[Textus initium deest.] P. 1. [*Index capitum* 34 (p. 66) — 45.] «linguarum scientie collisione. Istud figuratum . . . gaudiis gloriose virginis et terminantur capitula huius libelli et uoluminis. Predictum prohemium de contentis huius libri compilavi et propter pauperes predicatores apponere curavi quod si forte nequiverint totum librum comparare, si sciunt historias possunt ex ipso prohemio predicare.»

P. 1—2: [*Præfatio.*] «Qui ad iustitiam erudiunt multos . . . me gratum tibi fieri.»

P. 3 vacat. P. 4—91: [*Textus speculi humanæ salvationis metrice.*]
«Incipit speculum humane salvationis
In quo patet casus hominis et modus reparationis . . .
Ubi sine fine merear gaudio sempiterno perfrui.
Quod nobis omnibus parare dignetur dominus Jesus Christus
Qui cum patre et spiritu sancto est in eternum benedictus. Amen.»

P. 92 vacat. Folio ultimo P. G. Morel Indicem figurarum et capitum adiecit. — Singula folia excisa sunt post pp. 58, 86 et 90 ita ut loco 192 imaginum tantum 176 adsint.

Huius operis plures supersunt codices; valde similis textus sine picturis tamen habetur in codice Engelbergensi 328. Item in codice Sangallensi 918 p. 598—718. Cf. Scherrer l. c. p. 345 et Nr. 972 b. ib. p. 366. — Gothanus A 777. Jacobs & Ukert Beitr. 1, 159—160. — Cf. Ehrle, Hist. bibl. summor. pontif. 1, 216 Nr. 68; 431 Nr. 2035; 504 Nr. 754.

De libro et eius editionibus tractant J. M. Guichard. Notice sur le speculum humanæ salvationis. Paris 1840. — Falkenstein, Gesch. d. Buchdruckerkunst p. 29—30. — Hain, Repertorium 14929. — Jacobs, l. c. 152—159. 459.

De codice nostro egerunt *Calmet,* Iter helveticum 51—52 qui meminit cuiusdam picturæ in qua „homines prorsus nudi dormiunt“ Hæc iam deest. — *Lütolf,* Geschfr. 22, 96· nota 4. — Hist. polit. Blätter 67, 359. — Kuhn, Stiftsbau 197.

---

207. (Fol. Nr. 131.) **(Johannis de Friburgo) Summa confessorum.**

S. XIV. Membr. 350×245. 390 folia; binæ columnæ. F. 328′—331 tres columnæ. — Sexternorum tantum I^us et II^us signantur. — Duæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et clausura firmatæ.

Elegantissimæ litteræ initiales rubro cœruleoque colore pictæ et artificiose delineatæ.

P. 1—1': «Nota quod lector iste Johannes ante conpilationem huius summe confessorum fecerat tabulam super summam Raymundi et apparatum eius, verificationem quoque seu declarationem plurium que in ipsa summa et glossa ipsius habentur, nec non et quendam libellum spiritualem de questionibus causalibus cui libello hunc prologum preposuit. Et quia de prioribus hiis opusculis mentio fit in sequenti prologo, ideo ad intellectum illius hunc illi iudicavit preponendum. *Prologus fratris Johannis lectoris in priorem libellum questionum casualium.* Quoniam dubiorum nova . . . lector poterit informari. *Explicit. Incipit prologus eiusdem fratris Johannis lectoris in summam confessorum.* Saluti animarum . . . principalibus titulis supponendo.»

F. 1'—2' [*Tituli librorum.*]

F. 3—328: «*Incipit summa confessorum compilata a fratre Johanne lectore ordinis* fratrum Predicatorum. *De Symonia. Titulus primus.* Quoniam inter ecclesiastica . . . hic conclusit. Cui est honor in secula seculorum. Amen. *Explicit tractatus de matrimonio et finitur per consequens quasi in quatuor libros distincta tota Summa confessorum.*»

F. 328'—331: «*Isti sunt parografi (!) summe fratris Raymundi . . .*»

F. 331'—343: «*Incipiunt statuta summe confessorum ex sexto decretalium addita . . . Explicit conpendiosa collectio quorundam statutorum ex sexto decretalium addita ad summam confessorum.*»

F. 343: «*Prologus tabule.* In hac tabula ubicumque fit . . . dictionis materia perlegatur.»

F. 343—390: «*Incipit tabula super summam confessorum.* Abbas. Utrum unus abbas . . . multis aliis locis. *Explicit tabula super Summam confessorum.*»

F. 251 et ultima pagina vacant.

De auctore († 1314), qui etiam vocatur Rumsick cf. Schulte, Allgem. d. Biogr. 14, 455. — Kaulen, K. Lex. 16, 1675. — Fabritius, Bibliotheca lat. 1, 608; 2, 363. — Geffken, Bilderkatechism. d. 15. Jahrh. p. 25. — Eius operis multi supersunt codices. — De editionibus cf. Hain 7367—7378. — Weidmann, Gesch. d. Biblioth. S.Gall. 199. — Inter incunabula Einsidlensia Nr. 233, 250, 251.

---

208. (Fol. Nr. 111.) **Summa confessorum (Johannis de Friburgo.)**

S. XV. Membr. 365×247. 293 folia (recte 295 quia primum non numeratur, 179 vero bis.) Primum et ultimum folium scriptura vacant. XXV sexterniones, excepto XX qui est quinternio. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ cum umbonibus ex orichalco.

Litteræ initiales rubro cœruleoque colore uitidissime ornatæ.

F. 3 elegantissime delineantur figura venatoris cum cornu et variis animalibus; variæ animalium figuræ item ff. 53', 106 etc.

Quoad cætera, cf. codicem præcedentem cum quo iste ita exacte concordat ut sine dubio pro eiusdem apographo haberi possit. Paulo recentior ex eo esse videtur, quia signa sexternionum non in fine sed antrorsum a principio apponuntur.

---

209. (Fol. Nr. 110.) **Textus sententiarum.**

S. XV. (1461) Charta. 357×209. 12 folia vacua et 594 paginæ (recte 592 quia 366 et 404 omittitur.) P. 151—152 et 573—594 vacant. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ et umbilicis ornatæ.

P. 1—4: [*Index capitum libri primi.*]

P. 5—572: [*Libri IV sententiarum Petri Lombardi.*] «Cupientes aliquid de penuria ac tenuitate . . . via duce pervenit.

Finitus est iste textus anno 61, 2ª feria post reminiscerə.»

Congruit cum edd. v. g. inter Incunabula nostra Nr. 229. 230. 586. 587. — Ed. Migne [P. l. 192] col. 11—452.

---

210. (Fol. Nr. 156.) **Super IV^to^ Sententiarum.**

S. XV. Charta. 322×219. 715 pp. (recte 720 quia 130, 424, 442, 654, 673, 708 bis numerantur, 319 omittitur.) Inter pp. 227—228 folium excisum sine lacuna. — Binæ columnæ. — Variæ manus. — Duoderniones non signantur, interdum vero priora folia duodernionis 1, 2, 3, 4. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—714: «Sacramenta sunt signa effectiva gratie, instituta propter hominem . . . crucifixus pro nobis Christus cum patre et spiritu sancto eternaliter benedictus. Amen. Johannes Meysterlin de Halle stud. erff.»

Auctor huius commentarii de Sacramentis ignoratur. Auctores allegantur S. Thomas, Bonaventura, Albertus, Scotus, Durandus, Joh. Andree, Richardus de media villa, Lira, Hugo de novo castro, Wilhelmus Parisiensis in libro universi (p. 613), rabi Moyses, rabi Salomon, Johannes Garson in tractatu de sollicitatione (638) etc.

P. 715. [*Initium tantum indicis certarum vocum.*]

---

211. (Fol. Nr. 92.) **Summa Astensis.** [**Pars. I.**]

S. XV. Charta. 320×215. 912 pp. (recte 812 quia 121—220 omittuntur.) — Binæ columnæ. — Duoderniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et seris clausæ. Aliquot folia humiditate squalent. — Præcedunt 10 folia vacua.

P. 1—910: [*Johannis Astexani*] «*Incipit Summa* Astensis. Ad superbenedicte trinitatis patris et filii . . . in penitendo et confitendo est magna pena et huius 2^e^ opinionis est Rich. et Pe.» [Hic abrumpitur.]

P. 911: «Sequitur in alio volumine. Septimo confessio debet esse nuda.» [Cetera vacant.]

Opus integrum 8 libris constat e quibus præsens volumen tantum Libros 1—V, Tituli 1—18 habentur. Desunt ergo Libri V tituli 18—41 et ll. VI—VIII.

Liber sæpe editus est sæc. XV. Cf. Hain Repert. 1888—1897 et Incunabula nostra Nr. 186 et 436.

De auctore cf. Fabricius, Bibl. lat. 1, 136. — K. Lex. 1, 1523.

[In operculo anteriore manu s. XV.:] „Meister Heinrici Ibergers."

---

212. (Fol. 175.) **Gregorii Vogt, alias Hegemonii dicti, responsio refutationis contra Rudolphum Gualterum Turiganum.**

S. XV. (1565) Charta. 330×220. 197 folia, additis pluribus aliis foliis minoris formæ, quæ hinc inde adduntur. — Variant manus, videtur tamen esse autographum. — Ligatura chartacea antiqua.

F. 1: «Der Endt Christ. Clare vnd Ainfaltige Antwurt, wider die fünf Predigen dess Rudolffen Gwaltherrn, Predicant zu Zürich: Nemlich, das der Papst zu Rhom, nit syge der rächt, war gross, vnd eigentlich End Christ, von welchem die Heiligen Propheten vnd Apostel gewyssaget vnd uns gewarnet habend: in zway büecher, von welcher inhalt, am nächsten blatt. Eerst yetzund Geantwurtet durch Gregorium Vogtt, susst Gregorium Hegemonium, Pedionæum, Rhetum, Priester, dozmal verseher der Pfarr Zug, alls im erst kurzlich sölliche fünff Predigen angezeigt vnd zu lesen geben sind. Anno Domini 1565 den 20 Tag Novembris.»

P. 194': Ecclesia catholica cum fructibus evangelii satis rude delineata.

Cf. codicem Nr. **231.**

De auctore cuius nomen etiam in Incunab. 36, 164, 244, 854, cf. *Keiser*, Die Zuger Schriftsteller (Zug 1875. Progr.) p. 63. — Geschichtsfr. 24 (1869) 123, 134, 136. — Leu, Lexicon 18, 679. Fuit parochus Tugii 1562—1572. De Rud. Gwalther, cf. G. v. Wyss, Allgem. d. Biogr. 10, 239—240.

---

213. (Fol. Nr. 102.) **Dinkelspuel et aliorum Sermones.**

S. XV. (1456) Charta. 315×230. 284 folia, ab antiqua manu s. XV signata (recte 285 quia 121 bis numeratur.) — Binæ columnæ, excepto fol. 167'. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et seris munitæ.

I. F. 1—83'. *Sermones Nic. de Dinkelspuel.* Sexterniones non signantur, interdum vero folia sexternionum 1, 2 . . . 6. Folium primum non numeratur: «Nota hic materiam contentam et conprehensum in hoc libro etc. Item tractatus M. Ny. Digelspuel de 7 viciis . . . 243.»

F. 1—60: [*Sermones N. de Dinkelspuel de vitiis et virtutibus.*] «Luc. 14, 15. Homo quidam fecit cenam . . . qui talia ignorant.»

Idem in codice **217.**

F. 61—84: [*Tractatus eiusdem doctoris de sacramento corporis Christi.*] «Jo. 6. Caro mea vere cibus . . . unus deus in secula benedictus. Amen. Deo gratias.»

F. 84' vacat.

II. F. 85—215': *Varii sermones.* Variæ manus. Novem sexterni numerantur.

F. 85—162': [*Fratris Bartholomei Herilacensis sermones boni et laudabiles super dominica oratione Pater noster. Præcedit Epistola ad episcopum Lausanensem*]: «Reverendo in Christo patri ac domino N.

Lausanensi episcopo frater Bartholomeus humilis monachus Herilacensis obedientiam tam debitam quam devotam. Reverende pater. Cum ad preces et reverentiam vestram provincialis fratrum minorum in Burgundia post translationem meam factam de ordine beati Francisci ad ordinem beati Benedicti spe et desiderio magis proficiendi miserit michi dimissorialem litteram recedens . . . silentio supprimi iubeatis. *Pater noster.* Karissimi, vos debetis scire quod inter omnia . . . in quam nos perducat Dominus noster Jesus . . . . Amen.»

F. 162'—165: [Index præcedentium sermonum etc.]

Herlacum est Erlach ad lacum Biennensem, ubi olim erat abbatia Ord. S. Benedicti. Idem opus sub nomine fratris G. existit in Bibliotheca S. Galli Nr. 329. p. 17—124 scriptum anno 1398. Cf. Scherrer, Verz. p. 115 et in Archivio Departamentali „du Jura." Nr. 7. scriptum circa 1410. Cf. Biblioth. de l'Ecole d. Chartes 50 (1889) p. 331. — F. Jeunet, Essai historique sur l'abbaye de Fontaine—André canton de Neuchâtel. Locle 1865. p. 209.

F. 165—167' [altera manu: *Duo sermones.*] «*Nic. de Digelspuel super Dominica prima post Octavas Pentecostes . . . Quare Christus incarnatus sit.*»

F. 168—205: «*Sequuntur sermones super angelica salutatione.* Quoniam ut ait beatus Jeronimus Nulli dubium . . . fructus ventris tui. Qui . . . Amen.»

F. 205'—210' [alia manu:] [*Tractatus brevis eximii doctoris Dingelspuel de 7 peccatis mortalibus.*] «Secundum magistros et doctores in quarto . . . preces fundere neglexerit. Et sic sit finis de septem viciis capitalibus in civitate Constantiensi Anno domini 1456°.»

F. 211—215 [alia manu:] «*Sermones Magistri Nycolai de Dingelspuel in die Penthecostes et eiusdem Juvamenta contra quascunque temptationes.*»

III. F. 216—284. *Tractatus de statu mundi.* Folia in margine superiore a manu antiqua signantur 1—62. Sexterni 1—6 numerantur.

F. 216—217: [*Prologus et index sequentis operis.*] «*Incipit tractatus de statu mundi extractus de tractatu magistri Johannis galensis.* Ex quo enim quilibet predicator verbi divini est alloquens . . Ego frater Leonhardus de Ruetlingen inter minores minimus in mente mea colligere statui tractatulum de omni statu mundi in philosophia naturali et morali hic ponam. Et tantum de prologo.»

F. 217—276': «Circa primam partem principalem que tractat de constitutione rei publice et decem habet partes . . . laudabunt te. Hoc mihi fratri Leonhardo huius tractatus collectori et omnibus quibus desidero concedat ipse qui in eternum vivit et regnat. Amen. Unde rogo legentes . . . pro quibus mundi statu loqui et etc. Explicit tractatus de statu mundi intitulatus.»

De Johanne Galensi vel Guallensi, Anglico cf. Fabricii Bibl. lat. 3, 103—104. 363. Eius summa inter incunabula nostra Nr. 232, 233, 316.

F. 276—277: «*Notabilia quædam de vita Aristotelis.* Aristoteles fuit gente Macedo . . . 5ta ubi multa ponit de Aristotele.»

F. 277: [*De 24 statibus.*] «Sanctus Bernhardus dicit non est nisi turpis amor in hoc seculo . . . meror a viduis. Hec ille. Versus. Totum vilescit quidquid in orbe nitescit. De hiis predictis quere in libro precedenti nam in hiis 24 statibus totus mundus constat.»

F. 277′—282: «*Tabula libri prescripti per ordinem alphabeti.* [A]-Colitus licet isti facere . . . Ymago quere sub litera i. Explicit tabula libri predicti per manus Heinrici Maier conventualem in Zuifult.» [Zwifalten.]

F. 282′—285′ vacat.

---

214. (Fol. Nr. 144.) **De Dinkelspuel Sermones.**

S. XV. (ca. 1455) Charta. 313×225. 191 folia (recte 190 nam 127 bis numeratur. 155 et 166 omittuntur.) 16 quinterniones numerati, quidam sunt sexterniones, imo septerniones. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Fol. primum non numeratum, ab una parte vacuum exhibet indicem contentorum: «*Sermones de sanctis magistri Nycolay de Dingelspuel doctoris eximii.*»

F. 1—7: *Sermo primus de Johanne Evangelista.*

F. 7—9′: *De purificatione Marie Virginis.*

F. 9′—12′: *De annuntiatione Marie Virginis.*

F. 12′—16: *De annuntiatione virginis gloriose.*

F. 16—26: *Sermones de incarnatione.*

F. 26—28′: *De ingratitudine.*

F. 28′—31′: *De s. Johanne Baptista.*

F. 32—34: *De Maria Magdalena.*

F. 34—38: *De beato Jacobo apostolo maiori* [2 sermones.]

F. 38′—44′: *De assumptione beatæ Mariæ* [3 sermones.]

F. 44′—53: *De nativitate virginis* [2 sermones.]

F. 53—61′: «*Sermo S. Michahelis archangeli.*» [2 sermones.]

F. 61′—75: *De omnibus sanctis. 3 sermones.* «Expliciunt sermones de sanctis magistri Nycolay de Dingelspuchel doctoris eximii sacre theologie in studio Vienensi.»

75—76′: *De Johanne Baptista sermo 3ius socci.*

Ut in cod. **46**, 212.

E. 76′—79: «*Tractatus Boneventure de corpore Christi.* Ad honorem gloriose et individue trinitatis . . . prestare dignetur . . . regnat tecum etc. Explicit tractatus boneventure de corpore Christi et preparatione ad deuotam susceptionem eiusdem ritamque celebrationem misterii misse. Anno LVo.»

Edit. Rom. T. VII, 71—75. — Idem opus in cod. **228** f. 75—78′.

F. 79′ vacat.

F. 80—107: «*Sequitur tractatus de penitentia et eius partibus, magistri N. de Dingelspuel.* Ecce nunc dies . . . a quo nos custodiat qui sine fine vivit et regnat. Amen. Explicit tractatus collectus per Nycolaum de Dingelspichel de penitentia et eius partibus, doctorem sacre paginis (!) studii Vinnensis per me Johannem Ruoff de Constantia plebanum ecclesie s. Johannis Constantiensis. LIIII° in vigilia Bartholomei apostoli.»

F. 107: *Dyonisius.* «Sunt duo que peccatum perficiunt . . . precesserit in culpa.»

F. 107'—108: «*Super illo sententiarum 4to: En sic agis,* dico tibi quia securus es. Contra nemo scit . . . quantitatem peccatorum iniungere potuisset.»

F. 108—114: «*De indulgentiis tractatus magistri Nycolay de Dingelspuel doctoris.* Utrum per indulgentias . . . plus determinare Et sic est finis huius tractatus de indulgentiis. Laudetur in hoc deus.»

F. 114—114': «*Quid sit dicere absolvere a pena et a culpa.* Nota idem est dicere a pena . . . in dicto capitulo: Cum ex eo. Et sic est finis huius materie.»

F. 114'—117': «*Incipit tractatus subtilis de virtutibus.* Amice ascende superius . . . vivit et regnat in seculor. secula. Amen. Explicit tractatus de virtutibus bonus et utilis.»

F. 118—121': «*Tractatus de nobilitate creaturarum. Si cognovisses et tu . . .*»

F. 122—123': «*Incipit tractatus brevis de perfectione humanitatis Christi.* Gavisi sunt discipuli viso domino . . . poterant esse otiose. Deo gratias. Explicit tractatus bonus et brevis de perfectione corporis et privilegio anime Christi.»

F. 124—127': *Tractatus de penis inferni.*

F. 128—127 bis: [Hæc duo folia inverso ordine posita sunt, de quo conferenda nota fol. 128' infra: «Sequitur 2. membrum principale illius materie . . . quere in 1° folio ante folio 127 et invenies.»]: *Sermo in festo corporis et sanguinis Christi.*

Ab initio 15 lineæ lingua germanica.

F. 129—165: «*Sequitur commune Sanctorum sermonum fratris Jordanis in hunc modum ut sequitur et primo de Apostolis* Manete in dilectione mea. Joh. 15. In verbo proposito . . . spiritui sancto. Amen. Explicit commune sanctorum sermonum fratris Jordanis ipsa die Agathes anno LV hora quasi decima per me plebanum ecclesie s. Johannis Constantiensis.»

Sunt sermones 229—271 ut habentur in editione inter Incunabula Einsidlensia Nr. 88. Hain 5919.

F. 165'—168: «*Tractatus beati Bernardi de 4 gradibus spiritualis excercicii et in scola claustralis vitæ. Prologus.* Cum die quadam corporali . . . a primo gradu remotior.»

F. 168' medietate excisum vacat.

F. 169—191: [*Nic. de Dinkelspuel.*] «*Expositio orationis dominicalis, ut sequitur.* Si quid petieritis patrem . . . sine fine vivit et regnat. Explicit expositio dominicæ orationis collecta per magistrum M. Ny. de Dingelspuel doctor. sacre pagine.»

---

215. (Fol. N. 70.) **Dinkelspuel de decem præceptis et super Pater Noster. Tractatus de sacramentis. uf papir geschriben.**

S. XV. (1443—1447) Charta. 303×222. 496 pp. (recte 524 quia non numerantur plurima folia vacua, nempe primum, 6 post pag. 170, 2 post p. 237, 3 post 422; pag. 145 bis numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—170. Duoderniones non signantur. «De duobus preceptis caritatis, sermones magistri *Nicolay de Dinkelspichel.* Scribitur Matth. 22. . . . virtus pietas per infinita secula seculorum. Amen. Explicit tractatus venerabilis magistri Nicolay de Dinkelspuechel super decem preceptis tertia die mensis Januarii sub anno dni MCCCCXLVII. per me Johannem Näger socium in divinis in Lutkirch. Laus sit deo.»

II. P. 171—237. Folia 1—20 antiqua manu signata. *Varia.*

P. 171—213: [*De contractibus.*] «Qui volunt divites fieri . . . ex dotationibus folio.»

P. 213—214: *Regimen* [*sanitatis.*] «Primo. Camera ubi dormitis . . . bona gaudia queris etc.»

P. 213—237: [*Tractatus de fornicatione et Symonia.*] «Sciendum quod omnium notoriorum . . . vel tam recreationis infuerit quis etc.» Videtur esse imperfectum. P. 215—217: [*Bulla.*] Urbanus epus servus servorum dei ad perpetuam rei memoriam. Ne in vinea domini . . . . . . datum Rome apud S. Petrum II Nonis Aprilis pontificatus nostri anno septimo.»

Cf. Corpus iuris, Extravagantes comm. V. 1. apud Gregor. XI an. 2. ep. com. p. 23. — Baronius ad. ann. 1369. T. 26 p. 177—178.

III. P. 238—422. [anno 1443] Binæ columnæ. Duoderniones signati ante et retro A—H. *Alberchti de Dyessen speculum clericorum.* «Legimus in Exodo quod Moyses . . . ex aliqua facilitate illaqueare. Amen. Nie so frow. Explicit speculum clericorum scriptum per me Johannem Funnifex tunc temporis scolarius (!) in Vberlinge. Et finitus est ipse liber feria quarta post festum nativitate Marie virginis anno domini 1443.»

P. 415 vacat. P. 416—422: *Tabula speculi clericorum.*

Auctoris nomen legitur cap. 1. pag. 239. „Idcirco Ego Alberchtus canonicus regularis in Dyessen, licet minus, presens opusculum quod compendiosum ex multorum sententiis patrum colligere et speculum clericorum intytulavi ad repetitionem cuiusdam predilecti et ad informationem illorum clericorum qui ob penuriam librorum qui ipsis necessaria forent."

Aliud eiusdem opus in cod. **228,** 48.

Idem opus in bibliotheca olim Augustana (cf. Braun Notitia codd. T. VI. p. 115. Nr. 91.) et multoties in bibliotheca Monacensi. De auctore nihil apud scriptores.

IV. P. 423—484. *Varia Henrici de Hassia.* Sexterni non signantur.

P. 423—454: [*Eiusdem tractatus de Missa.*] «Quam brevis fuerit missa et . . . que dicta sunt. Explicit tractatus de missa Reverendi Magistri Henrici de Hassia in sacra pagina doctoris eximii. Die Marci evangeliste anno 1444°.»

P. 455—470: [*Eiusdem tractatus de oratione dominica.*] «Reverendo in Christo patri ac domino domino Erhardo episcopo Wormatensi . . . . . . et sic est finis expositionis dominice orationis. Explicit Pater noster.»

P. 471—484: [*Idem.*] «*De salutatione angelica.* Ave Maria procul dubio illam . . . requies eterne vite. Explicit tractatus et expositio Misse et dominice orationis et angelice salutationis Reverendi magistri Hainrici de Hassya feria tercia ante Bartholomei per me Johannem Näger tunc temporis adiutorem in Hergarschwiler. Anno 1445. Deo gratias. Laudetur Maria. Amen.»

Pagg. 485—496 vacuæ.

---

216. (Fol. Nr. 69.) **Tractatus de decem præceptis et de septem sacramentis et aliis trata: vf papir geschriben.**

S. XV. (1445—1448.) Charta. 310×220. 504 pp. (recte 546, quia duo priora folia non numerata sunt, 1—5, 136, 353, 447—476 vero bis, 415 ter, 454 omittitur.) Restant passim vestigia numerorum quibus alia folia signata fuere. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Duo folia operculis agglutinata continent fragmentum alicuius Instrumenti notarii s. XV. — Fol. 2. non numeratum exhibet *indicem voluminis:* „In isto libro continentur hæc subscripta . . . folio 264." Pagina aversa alia manu: „Ad sciendum quomodo possis textum et glossam in summis Reimundi legere . . . vel distinctiones etc."

I. P. 1—135. Binæ columnæ.

P. 1—118: [*Summa de pœnitentia.*] «Cum miserationes domini sint super omnia opera . . . ex illis seminibus habuerint. Amen. Explicit anno domini 1446 Summa de penitentia ipsa die cinerum in Arbon.»

Idem opus habes in codice **226** p. 34—200.

P. 118—119 et 128—134 et 210 [alia manu: *Tractatus de præceptis.*] «Unde Damascenus libro 3° . . . impietas semper coniuncta est.»

P. 120—127: «*Tractatus m(agistri) Johannis de Francfurdia sacre theologie doctoris* Haidelbergensis [de contractibus]. Ut in foro anime cuius spectator est deus . . . penurias eos conpellente. Amen. Explicit tractatus magistri Johannis de Fr.»

De auctore cf. Fabr. 2, 363: Joannes Dieppurg de Francf. — Trithemius cap. 764. Edit. 1601. p. 153—154 et 351.

P. 138—134: cf. infra ad p. 293.

P. 135. [*Figura cum regulis phlebotomiae germanice:*] «Man sol an dem hopt . . . an der verse des fuosses.»

II. P. 136—210. Binæ columnæ. [*Johannis de Fonte:*] «*Decem precepta dupliciter.* Et conclusiones 4 libri magistri summarum. Ad preces studencium dum essem lector in Monte pessulano [Montpellier] et ut fratres pauperes sub compendio summas haberent librorum summarum, Ego frater Johannes de fonte, ordinis minorum fratrum per modum . . . quod non sufficiat. Finite sunt hee conclusiones 6ta feria die martirum Cosmi et Damiani anno [MCCCC] XLVIII per me Johannem Ruoff tunc temporis existentem socius in divinis in Arbona.»

III. P. 211—353 bis. Binæ columnæ. [*Nicolai de Dinkelspuel sermones in X præcepta:*] «Scribitur Mat. 22o . . . virtus et pietas per infinita seculorum secula. Finita sunt hæc dicta 4ta feria post Uolrici MoCCCCoXLIIII. Rep em Munimod Mennahoi ffuor aicnatsnoced.»

[Quod retrorsum legendum: Per me dominum Johannem Ruoff de Constancia.]

P. 293. Nota marginalis remittit lectorem ad pp. 128—134 et 210 ubi a manu posteriore addita sunt quæ hic exciderunt. Alia additamenta habes in margine p. 302 et 309.

Idem opus supra cod. **215** p. 1—170 et infra **217**, 187.

Aliquoties glossæ germanicæ apponuntur v. gr. p. 211 et 301: „vacare interpretatur müessiggon vel ledigsin."

IV. P. 354—415. Binæ columnæ.

P. 354—408: «*Heinricus de Frimaria de decem preceptis.* [A]udi Israel precepta domini . . . benedictus in secula seculorum. Amen. Finitus est tractatus decem preceptorum per me Johannem Ruoff socium in divinis in oppido Arbon feria 6ta in vigilia Martini episcopi anno domini MoCCCCXLVIIo.»

De auctore cf. Fabricius 2, 216.

P. 409—415: Tabula contentorum in libro præcedenti.

PP. 415 bis et ter vacant.

V. P. 416—465: *Gersonis Varia.* Binæ columnæ.

P. 416—424: [*Gersonis?*] *Libellus de modo proficiendi.* «Volens purgari a peccatis . . . in eternum et ultra.»

P. 425—437: «*Opusculum sequens est reverendi magistri Johannis Gerson cancellarii Parisiensis de diversis tentationibus et remediis contra pericula ex ipsis imminencia. Quod transtulit quidam monachus domus maioris Carthusie de gallico in latinum* . . . Pro humiliando nos sub potenti manu dei . . . trinus et unus. Amen. Explicit tractatus quinquaginta septem temptacionum cum remediis correctus et lectus a quodam magistro Pariensi (!) post translationem Carthusiensis de gallico in latinum.»

Ed. Gers. a. 1488 T. III, 70. Incun. 240 sed stilo diverso nempe alia est translatio.

P. 438—443: «*Secuntur XII remedia contra temptaciones huius temporis tradita a quodam experto.* Ad honorem dei . . . deo cooperante qui est benedictus in secula. Amen.»

VI. P. 444—465 Binæ columnæ.

P. 444—460: *Septem dona spiritus sancti.* «Egredietur virga de radice Yesse et flos . . . ad pias affectiones. Amen.»

Est Mgri. de Dinkelspüel ut ait index in capite codicis.

P. 460—462: [*De correctione fraterna.*] «Sequitur questio utrum quilibet qui videt proximum vel fratrem suum peccare . . . regimen et cura animarum.»

P. 462—464: [*De lectione s. scripturæ.*] «[D]ivinarum scripturarum multiplicem habundanciam . . . non solum sit gravis sed etiam brevis sive semel.»

P. 464: «*Augustinus de principio humilitatis.* Principium autem discipline humilitatis cuius cum multa sint documenta . . . humilitas discipline legentium.»

P. 465 vacat.

VII. P. 466—484: [*Nicolaus de Dinkelspüel*] *de octo beatitudinibus.* «In evangelio, quod legitur in festo . . . largiatur nobis omnipotens . . seculorum. Amen. . . . Nicolaus de Dinkelspüchel egregius doctor edidit cuius anima requiescat in pace eterna.»

VIII. P. 485—503. Binæ columnæ: «*Passio domini nostri Jesu secundum ordinem historie scolastice quoad textum.* (E)gressus Jesus trans torrentem . . . nobis passus est in cruce. Amen.»

P. 504 vacat.

---

217. (Fol. Nr. 123.) **Dinkelspüel de 7 vitiis et de Xpreceptis vf papir geschriben.**

S. XV. (1439) Charta. 310×220. 358 pp. (360 si primum folium numeretur.) Duoderni non signantur. — Binæ columnæ. — Tabulæ lignæ corio albo obductæ.

P. 1—158: [*Nicolaus de Dinkelspuel, de 7 vitiis.*] «Homo quidam fecit cenam . . . qui talia ignorat.»

Ut supra **213**, 1—60.

P. 158—186: [*De 7 vitiis.*] «Sicut quilibet homo . . . fundere neglexerit. Amen. Explicit tractatus de viciis capitalibus M. Nicolay Dinkelspühel.»

P. 187—353: [*Eiusdem tractatus de X præceptis.*] «Scribitur Matth. 22. quod cum quidam legis doctor . . . secula seculorum. Amen. Explicit tractatus venerabilis Magistri Nicolay de Dinkelspüchel super decem preceptis. Tercia die mensis Marcii sub anno domini M°CCCC° tricesimo nono Indictione 2ª.»

Idem opus ut in codd. **215**, 1 et **216**, 211.

P. 354—355 [eadem manu]: «*Gerson in regulis mandatorum.* Ea que precipit tibi deus cogita semper . . . secreto, secus de publico.»

P. 355 [eadem manu]: «*Cancellarius Parisiensis In 9na consideratione 28m.* Venditionis et emptionis contractus . . . eius causam habent.»

P. 356—358 vacat.

---

218. (Fol. Nr. 173.) **Vocabularium iuridicum. Grassus.**

S. XV. (1471) Charta. 285×217. 113 folia sine signis quaternionum. — Ligatura chartacea s. XIX. — Liber in Italia scriptus.

I. F. 1—36. Variæ manus. Primi folii margo lacerus.

F. 1—29': [*Vocabularius iuris.*] «[A]bavus est pater proavi . . . irregularitas ex infamia. Et sic est finis huius vocabularii iuris canonum.»

F. 29'—36'. [*Varia de iure canonico.*] Divisio corporis iuris etc.

II. F. 37—40'. F. 37—39': [*Divisio decreti Gratiani.*] «Liber decretorum distinctus est in tres partes . . . de spiritu sancto. Explicit libellus in quo continentur sub paucis verbis omnes cause decretorum, omnes distinctiones (?) et cuiuslibet questionis solucio intitulatur de iudicio.»

F. 39'—40': «*Collecta de summa hostiensis.* Ex prohemio summe Host . . . qui in trinitate unitate.»

FF. 41—44 maximam partem excisa et vacua.

III. F. 45—68. Fragmentum cuius initium deest.

F. 45—49': [*Summarium metricum decreti Gratiani.*] Supersunt tantum partis secundæ causa 5—36. «Quinte prima libros . . . ieiunia laude coronas. Expliciunt carmina totum decretum sumantia.»

F. 49'—65': «*Summarium tocius decreti traditum per d. Rathonem.* Sepe numero pupugi utriusque doctores . . . c. 1. de arbitris c. olim.»

FF. 66—68 vacant.

IV. F. 69—98. [*Joh. Grassus*] *arbor dignitatum* [*ecclesiasticarum.*] Binæ columnæ.

F. 69—94: «[O]ccurrente pro lectura et commento . . . transitum faciam ad sinistram partem arboris dignitatum secularium. Jo. Grassus comes et utriusque iuris monarcha. Anno 1471 die 14 Februarii.»

F. 94'—98' vacant.

V. F. 99—110. [alia manu :] «*Sequitur 2ª pars arboris dignitatum dni Jo. de Grassis iuris utriusque monarche spectatissimi, Papie lecta.* 1471. Expedita parte dextre arboris dignitatum . . . non ambigitur ff. de legi.»

FF. 110'—113' vacant.

Opus editum Argentorati 1510 et Venet.

---

219. (Fol. Nr. 95.) **S. Thomæ compendium theologicæ veritatis.**

S. XV. Charta. 308×220. 380 pp. 30 sexterni, quorum numeri plerumque abcisi. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—360. Binæ columnæ.

P. 1—301: [*Hugonis de Argentorato libri VII Compendii theologicæ veritatis.*] «*Incipit prologus in compendium theoloice veritatis beati Thome ordinis predicatorum.* Veritatis theoloyce sublimitas . . . recipiet sine fine. Amen.»

Edit. inter opera B. Alberti Magni ed. Jammy T. XIII, 1—148. — Inter opera S. Bonaventuræ T. VIII in appendice. — Cf. Fabricius I, 43; 236. II, 476. III, 268.

Idem opus in cod. **271.**

P. 301—306: *Tabulæ totius libri et capitulorum.*

P. 307—309: [*Sermo de passione domini.*] «Fera pessima devoravit filium . . . gratulari valeamus. Amen.»

P. 310 [alia manu]: *variæ particulæ catecheticæ.* [*Die 9 fremden Sünden.*] «*D. sünd* in heiligen geist. D. rueffenden sünd.»

P. 311—312, 332—336, 353—360 vacat. P. 313—331: [*Varia de sacramentis.*] «Homo quidam Adam . . . coniugia iuncta retractant.»

P. 337—352: [*Sermones varii de passione domini.*] «Filius regis mortuus est . . . in eo poterit sepelliri.»

II. P. 361—380. Binæ columnæ. [*Glossæ latino — germanicæ;* ab initio mutilæ esse videntur.]

P. 361: «Zelus amor. Zelus invidia . . . pecus dicitur holocaustum.»

P. 361—363: [*Variæ glossæ evangelicæ ordine alphabetico.*] «[A]bstractum abgezogen vel abgeschaiden . . . in allen dingen.»

P. 363—365 videtur esse appendix ubi fusius explicantur germanica *sensus, ymaginatio,* meditacio, ingenium, racio etc.

P. 365—366: [*nomina plantarum etc.*] «[A]rtomisia Bugge . . . agericum heidewurtze.»

P. 367—371: [Parvum glossarium voces præsertim theologicas explanans.] «[A]bstractum dicitur das abgezogen ist oder . . . ydropisia dicta infirmitas.»

P. 371—380: [*Interpretatio germanica variorum locorum epistolarum ut videtur secundum ordinem missalis romani.*] «[H]ec dicit dominus propter syon . . . et ciminum vnd kummich.»

P. 380: [*Versus memoriales*] «Ossito sternuto singulto . . . et sepe gelizo.» [?] cum interpretatione interlineari: «ich gehnen, ich nuesse . . vneglo.»

Cf. Wackernagel, Voces variæ animantium. 2 Aufl. Basel 1869 p. 70 nota.

---

220. (Fol. Num. 10.) **Opuscula ascetica Nicolai de Lyra etc.**

S. XIV. Membr. 240×160. 66 pp. recte 268 quia 3 et 4 bis numerantur. Ab initio duo et in fine unum folium chartaceum adduntur, quæ tamen non numerantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ sub abbate Augustino Hofmann 1601.

I. P. 1—40. *Varia Nicolai de Lira.* Binæ columnæ.

P. 1 vacat. P. 2: «*Contenta in hoc volumine.* Questio magistri Nycolai . . . fratre Johanne Brugmann.»

P. 3—10: (alia manu) «*Questio magistri Nicolai de Lyra contra Judeos de mysterio incarnationis Christi.* Queritur utrum per scripturas a Judeis receptas . . . ad vomitum revertuntur. Explicit prima questio determinata a fratre Nycolao de Lira, ordinis fratrum Minorum.»

P. 16—34: «*Responsio eiusdem contra quendam Judeum ex evangelio secundum Matheum contra Christum nequiter arguentem.* Potens sit exhortari . . . aperto mendacio terminavit. Explicit responsio fratris Nycolai . . . nequiter arguentem.»

P. 34: [*Varii versus de Casibus reservatis.*] «Sacrilegus votum frangens . . . vel aliter Incestus stuprum . . . a simplice solvi.»

«*Nota statutum consilii generalis.* Extra de penitentiis et remissionibus quod tale est: Omnis utriusque . . . cathedram plenius continetur.»

P. 35—37: «*Eiusdem tractatulus de XIV conditionibus requisitis ad ydoneum susceptorem sacramenti eucharistie* . . . requiritur enim quod sit homo . . . dampnosum et illicitum. Expliciunt condiciones . . . sacramenti eucharistie.»

P. 38 [altera manu: *Cycli decennovenales ab anno Domini M°CCC°.*]

P. 39 et 40 vacant.

II. P. 41—128. *Liber cuiusdam de preparatione cordis.* P. 41—44 binæ columnæ. P. 45—127 manu antiqua numeri foliorum I—XLI apponuntur.

P. 41: «*Incipit tabula libri sequentis de preparatione cordis.* De septem instructionibus cordis I. . . . De cordis scissione XXXIX. Explicit tabula.»

P. 42 vacat. P. 43—44: «Incipit prologus in librum de preparatione cordis. Preparate corda vestra domino . . . cordis tibi propositum. Explicit prologus.»

P. 44—128: «*Incipit liber de preparacione cordis II. De VII instructionibus cordis.* Preparate corda vestra . . . per eum habentur. Explicit liber de preparatione cordis.»

P. 45—128 in margine et passim altera manu (s. XV?) variæ notæ etc. apponuntur. Inter folia XXX et XXXI aliud insertum quod totum adnotationibus huius manus repletum est.

III. P. 129—266. *Johannes Brugman, exercitia passionis domini.* Binæ columnæ. Vestigia pene excisa signorum quaternionum supersunt p. 147, 151, 185 etc.

PP. 129 et 130 vacant. P. 131—264: «*Incipit devotus tractatus valde incitativus ad exercicia passionis domini per* [32] *articulos distinctus. Primus articulus invehit contra inimicos crucis Cristi in generali.* Quoniam obliti sunt . . . ego reficiam vos. *Explicit devotus tractatus* valde incitativus ad exercicia passionis domini.»

PP. 265—266 vacant.

Nomen auctoris († 1473) legitur in indice contentorum p. 2. De quo conf. Fabritius I, 264: Belga Ord. Min. circa annum 1456, qui tamen huius operis non meminit, quod ineditum esse videtur. — Allgem. d. Biogr. 3, 410. — K. Lex. 2, 1355.

In operculo anteriore folium pergamenum, scripturæ s. XV. duarum columnarum, fragmentum, ut videtur tractatus de officiis clericorum.

F. 2: „Liber canonicorum regularium domus beate Marie virginis in Gæsdonc prope Goch. Legatus a domino et magistro Henrico Væck, dempto tractatu de exercitio passionis Christi.“ P. 130: „Precedentia in hoc volumine contenta legata sunt a domino et magistro Henrico Væck de Noviomagio oriundo et altarista in ecclesia Novimagensi.“

---

221. (Fol. Nr. 21.) **Joh. Nider Præceptorium.**

S. XV. Charta. 285×210. 282 folia antiqua manu signata. Quaterniones non signantur. Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio subfusco obductæ.

F. 1—276: [*Preceptorium magistri Johannis Nider ordinis predicatorum.*] «Decalogi legem sacratissimam . . . trinus et unus benedictus in secula. Amen.»

F. 277—288' *Registrum alphabeticum.*

Editio (Ulmæ, Joh. Zainer. Hain 11785) inter incunabula nostra Nr. 115.

F. 276': «Stephanus Miller de Laugingen. R. A.»

Folio primo non numerato: „Anthonii Frantzen 1509.“ [Tribus columnis:] „*Preceptorium Nyder.* Tabula eius in fine.“ Sequitur *index* secundum ordinem materiæ. In fine: „Consignata sunt hec inicio mensis Maii anno dom. 1512.“

---

222. (Fol. Nr. 83.) **Varia Matth. de Cracovia. Otto abbas.**

S. XV. (1437—1491). Charta. 300×210. P. 1'—477 manu antiqua signata. 583 pp. recte 594 quia fol. I—V non, 1 bis numerantur. — Tabulæ ligneæ, corio rubro obductæ.

I. Fol. I—IV. [Fragmentum, initio et fine mutilum *de beatitudine cœlesti.*] «O anima mea precinge te, curre . . . percipiat et ipse fruatur.» . . . In fine tantum vestigia remanent trium foliorum excisorum. Binæ columnæ. Supersunt pars capitis 12. capitula 13, 14, 15, dein 6—10 in quo dialogus inter rationem et conscientiam.

II. V—477. *Varia variorum.* Binæ columnæ.

V—74: [*Lectura X preceptorum.* Deest initium.] . . . «cordis deifici cuius ventrem . . . nobis meritis gloriose virginis prestare dignetur eius filius qui cum . . . seculorum. Amen. Explicit lectura X preceptorum quarta feria ante festum s Thome apostoli anno 1431.»

P. 75—88: [*Matthæus de Cracovia, de ratione et conscientia.*] «Multorum tam clericorum quam . . . in secula benedictus. Amen. Explicit tractatus egregii professoris sacre Theol. magistri Matthei de ratione et conscientia ad utilitatem communicancium compilatus. Deo gratias. Scriptus seu completus ipsa die Joh. Evang. anno domini 1438.»

Idem in bibliotheca Engelberg. 435, 11°, Altovadensi Nr. 116. Cf. Xenia Bernardina II, 2 p. 207.

Ed. inter Incun. nostra 450, 1. Cf. Hain 5807. De auctore († 1470) cf. Fabritius 3, 47; — K. Lex. 8, 1039. — Potth. Bibl. 777.

P. 89—95: «*Petri Blesensis tractatus brevis de transfiguratione domini.* Reverendo patri ac domino F. dei gratia . . . et vivit regnat

deus per omnia secula seculorum. Explicit . . . scriptus in die Silvestri Pape anno domini MCCCCXXXIII. Deo gratias.»

Ed. Migne P. l. 207, 777—792.

P. 96—103: «*Speculum peccatorum.* Quoniam karissimi in via . . . secula seculorum. Amen. Et sic est finis speculi peccatorum scriptum sabbato quinquagesime Anno 1437.»

P. 103—110: «*Excerpta de libro florum* [*Floreto?*] *beati Bernhardi doctoris eximii.* Sangwisuge due sunt filie . . . qui negligit, incidit.»

P. 110—122: *Petri* [cuiusdam] *Quadridalus.* «*Iste tractatus Quadridalus intitulatur.* Sum patria (?) pulsus bonis exustus . . . et communia non sequi.»

P. 123—228: *Ottonis abbatis occupacionum* [*collationum*] *libri III.* «[D]omino et patri Turpioni pontifici suus ille monachorum infimus salutem in domino. Recolitis domine mi . . . de servitute parebit.

Dogmate cœlesti hunc prædictus Addo (!) libellum
Florida composuit doctorum prata peragrans.
Scriptori requiem tribuat deus ipse perhennem.

Fidelium anime requiescant in pace. Amen. Explicit tractatus occupationum qui completus est per hanc scripturam anno domini 1437 et 17 die Maii que erat sexta feria ante Pentecosten.»

Ed. Migne P. l. 133, 517—638.

P. 229—272: «*Tractatus de virtutibus utilis et compendiosus.* Nunc quedam vicia que frequenter . . . sunt in gracia. Explicit tractatus de virtutibus. Scriptus anno domini 1438 ipsa die Hylarii episcopi.» [Sequitur elenchus 42 capitum.]

P. 230—293: [*Tractatus de VII Sacramentis.*] «Sacramentum ut dicitur . . . septimi Bestialiter coeundo. Explicit tractatus de Septem Sacramentis pridie Kal. Februarii s. sexta feria ante festum Purificationis Marie. Anno 1438 hora tercia post meridiem. Deo gracias.»

P. 293—314: «*Formula confitendi et primo de hiis que precedunt confessionem.* Sicut dicit Johannes in canonica . . . est tarditas anime. Explicit formula confitendi sexta feria post Purificationem 1438.»

P. 314—337: «*Tractatus magistri Petri Blesensis de vita beati Job continens 8 capitula.* Vir erat in terra Hus . . . et regnat deus. Amen. Explicit tractatus magistri Petri Blesensis de vita beati Job anno 1438 feria 3a ante kathedram Petri.»

Ed. Migne P. l. 207, 795—826.

P. 337—341: [*Matthei de Cracovia regulæ de peccatis.*] «Ad sciendum quando peccatum aliquod sit mortale . . . et sic est finis. Deo gracias. Istas regulas composuit ven. sacre pagine professor M. Matheus de C. 1438, 3a feria ante festum kathedre s. Petri hora XI diei.»

De auctore cf. supra ad p. 75.

P. 341—349: «*Nota quasdam questiones de contractibus usurariis.* Utrum licitum sit christianis . . . et magnum preiudicium. Expliciunt questiones de contractibus.»

P. 349—352: [*Johannis Wilhelmitæ*] «*Questio de mendicitate validorum.* Queritur utrum mendicitas validorum . . . per istud triduum. Et in hoc terminatur questio fratris Johannis Wilhelmite, sacre theologye bacularii.»

P. 352. [Minio descriptum:] «*Scutum katholice veritatis.* Pater non est . . . intellectus.»

P. 353—354: [*S. Augustini tractatus de silentio in ecclesia.*] «Rogo vos fratres karissimi quociens ad ecclesiam . . . in perpetuum in secula seculorum.»

Videtur esse pars cuiusdam sermonis forte 281 (?) Ed. Migne V, 2276.

P. 355: [manu posteriore] «Item nota hic consequenter casus in operibus proscribuntur vel prohibentur homines utriusque sexus a communione sacra et a sacramento eukaristie. Item communio sacra . . . et friuole obliviscuntur.»

P. 356—457. [Alia manu: *Nic. de Dinkelspul tractatus de pœnitentia.*] «Ecce nunc tempus acceptabile . . . vivit et regnat. Amen. Et sic est finis tractatus de pœnitentia egregii doctoris ac magistri Nicolai de Dinkelspuel. Idus Marcii anno 1441. Laudetur deus.»

Cf. cod. **214**, 80.

P. 457—476: [*Eiusdem tractatus de VII vitiis capitalibus.*] «Secundum magistrum et doctores . . . tantum de capitalibus vitiis. Explicit tractatus de septem capitalibus peccatis magistri reverendi Nicolai de Dinkelspuel completus XI Kal. Maii Anno domini 1441.»

Idem in **213**, 1.

P. 477: [alia manu sæc. XVI] *Nota de nativitate et obitu Joh. Gerson cum eiusdem epitaphio.* Edita inter eius Opera (Incun. 245) circa finem.

III. P. 478—535. *Varia fragmenta.*

P. 478—501: [*De articulis fidei.*] «Funiculus triplex difficile rumpitur. Funiculus quo a terra . . . ignis in conspectu eius.» Abrumpitur.

Inter p. 501 et 502 novem folia excisa sunt.

P. 502—525. [*Fragmentum expositionis orationis dominicæ etc.* mutilum initio et fine:] «potentissima de primis . . . coincideret cum secunda.» Cetera excisa.

P. 531—534 fragmentum: *Legenda de s. Quiteria virgine et martire* . . . Erat Catillus rex magnus super omnes orientales . . .

Cf. Acta SS. 22. Maii V, 172: „Vetera hæc figmenta."

IV. P. 536—583. Binæ columnæ. Folia primi sexterni numerantur 1—6.

Sermones dominicales ab Adventu usque ad Dominicam III post Epiphaniam. «*Dominica prima adventus.* Cum appropinquaret dominus . . . propter abstinenciam multam.» Hic abrumpitur codex.

---

223. (Fol. Nr. 40.) **Sermones quadragesimales.**

S. XV. Charta. 272×202. 332 pp. — Quaterniones non signantur. — Ligatura moderna papyracea.

P. 1—320: «[V]ade et amplius noli peccare . . . sic stricte debitor obligatur usque.» Cetera desunt.

P. 321—332 vacant.

Litteræ initiales et rubricæ titulorum desunt, interdum in margine indicantur. Scriptorem Italum scriptura et elocutio produnt, v. gr. secondus, mondus etc. Tractat de iustitia, de contractibus et usura. Auctores alligantur Alexander de Ales, Archidiaconus Goffredus et alii.

---

224. (Fol. Nr. 28.) **Varia super Concilium Basileense. Statuta Augustana.**

S. XV. Charta. 300 × 218. 156 folia manu Anthonii Frantzen signata, e quibus tamen desunt 96, 109—116, 137, 138, 141—144. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. F. 1—95. *Varii tractatus.*

Fol. 1—34: [*Anonymi tractatus contra curiam romanam et de erroribus eiusdem. Dialogus inter Petrum et Paulum.*] «Reverendissimis in Christo patribus et dominis dominis sacrosancte ac universalis ecclesie Cardinalibus nec non aliarum ecclesiarum patriarchis metropolitanis Archiepiscopis episcopis abbatibus prelatisque ac etiam Romane curie officialibus uniuersis totique clericali cetui per universum constitutis N. minimus et utinam inter veros discipulos Jesu Christi planctum pro affectu . . . supra vires scribentis arripuit negotium.»

Tractatus in tres partes distinguitur et plurima capitula quorum tamen tituli et litteræ initiales desunt. F. 33′ in margine inferiore manu Anthonii Frantzen: „Speculum aureum titulus huius precedentis tractatus.“

F. 34—94′: [*Magistri Andree de Escobar, Hispani, Ulixbonensis, sacre theologie professoris ordinis s. Benedicti, civitatensis episcopi tractatus contra Judeos.*] «Incipit Tractatus de Judeis, de publicatione heresum, . . . essent cremandi. *Quoniam non est in ore* eorum veritas . . . vanum est ubi thema.»

Auctor nominatur f. 49. Cf. Trithemius, de script. eccles. II, 136. — Fabritius, Bibl. lat I, 89.

F. 95 [manu s. XVI, ut videtur Anthonii Frantzen:] *De libro Talmuth* [varia notata] F. 95′ vacat.

II. F. 97—140. *Varia circa Concilium Basileense etc.* manu Joh. Hallberger.

F. 97: «*Protestatio principum electorum que dicitur neutralis secundum Conciliistas Basileenses Heresiarcha vocata.* In nomine Domini. Amen. Anno a Nativitate eiusdem 1438 . . . 17 Marcii nona vespe-

rorum . . . Et ego Hermannus Butenweg clericus Paderburnensis dioec. publicus imperiali.»

F. 98—99: «*Decreta concilii provincialis* Maguntinensis de anno 39mo fabricate condite speciebus protestationis premisse. Nos . . . attendentes et si sacrorum generalium conciliorum . . . et sollicitos impendemus.»

Cf Braun, Notit. litterar. VI, 61. — Hartzheim, Concil. Germ. 5, 259.

F. 99—99': «*Appellatio neutralium ecclesie rebellium.* Nos . . . sacri Romani imperii principes . . est moris et stili.»

F. 99': [*Cessio a papatu Johannis pape XXIII in Concilio Constantiensi.*] «Ad laudem et honorem omnipotentis . . . concilii dirigendas concedo.»

F. 100—108': «*Tractatus contra Neutralitatem editus per dominum Jo. Grimwalt Cardinalem tituli S. Martini in montibus dampnificans etc. illam.* [Q]uis dabit me in sollitudinem diversorum . . . Evangelia utiliter et efficaciter.»

Cf. Pastor, Gesch. d. Päpste [ed. 2.] 1, 265. — Idem opus (?) Lipsiæ Nr. 91. Naumann p. 28. — De auctore (Grünwalder † 1452] Cf. Allgem. d. Biogr. 10, 60.

F. 117—118: «*Confederatio cleri Herbipolensis.* In nomine sancte et individue Trinitatis amen. Dierum crescente malicia pericula temporis . . . appensa. Datum et actum in ecclesia Herbipolensi predicta in capitulo generali per nos ad premissa communiter congregato. Sub anno a Nativitate domini 1427, Vta feria post diem sancti Egidii Abbatis.»

F. 118' inserendum post fol. 124'.

F. 119—121: «*Exhortacio sacri Basiliensis Concilii ad sacri Romani imperii Electores etc.* [C]um adversus sanctam Sinodum Basiliensem universalem ecclesiam representantem . . . postea in scriptis redacta. Deo laus.»

F. 121—123': «*De gestis olim Eugenii tempore Electionis et regiminis sui etc.* [N]otandum quod ipse olim Eugenius unacum aliis . . . dei maius est.»

F. 124—132: [*Tractatus de auctoritate conciliorum per quendam Carthusianum.*] «Victus modestia paterne iussionis . . . dignetur in secula seculorum. Amen. Explicit tractatus de auctoritate conciliorum sacrorum generalium per quendam religiosum fratrem ordinis Carthusiensium, sacre theologie professorem compilatus quem Ego Johannes Hallberger magno cum desiderio et cum debita veneratione in confusionem omnium auctoritatem sacrorum generalium Conciliorum et ecclesie sponse Christi inpugnancium scribere et in perpetuam rei memoriam presentibus annectere studui.»

F. 132—135': «*Epistola Romanorum regi per sacrum Basiliense concilium missa ad Idem etc.* Sacrosancta generalis Sinodus . . . Basilee III Aprilis anno a Nativitate domini 1442.»

F. 135': [*Copia litterarum Innocentii pape IV^ti pro ecclesia Bambergensi.*] «[I]nnocencius episcopus . . . Dat. Lugduni VI° Idus Junii pontificatus nostri anno Sexto.»

F. 135'—136: [*Bonifacii pape VIII.*] «[B]onifacius episcopus servus . . . epis. Ratisponensi . . . Datum apud Urbemveterem [Orvieto] Idus Augusti pontif. nostri anno Tercio.»

F. 136—136': [*Clementis pape II^i.*] «[C]lemens epis. servus . . . Sacratissime nostre Bambergensi ecclesie in filiis et filiabus eius, clero . . . Dispensatio seculorum venit . . . Henrici tercii imperatoris similiter I° Indictione I^a.»

F. 139—140: «*Excepta de replicationibus olim Eugenii contra sacrum Basiliense concilium latran . . . hereticam pravitatem defendere licet nullitur satagant.* Insuper antedictus Basiliensis error manifesta demonstratione repellitur ex epistola beati Leonis pape . . . a prima sede iusticiam.» Abrumpit.

F. 140' alia manu s. XVI thema sermonis pro Dominica Passionis.

III. F. 145—156: [*Statuta sinodalia episcopi Augustani.*] «Petrus dei et apostolice sedis gratia episcopus . . . in proxima sinodo facere teneatur.»

Edit. stilo sæpe mutato Monum. Boica. 16, 604—637. — Cf. Braun, Bischöfe v. Augsbg. 3, 22. — Pertz, Archiv 8, 740.

F. 155'—156 vacant. F. 156' partim scissum [manu Anthonii Frantzen:] «*Contenta in hoc libro.* Tractatus contra errores . . . Statuta sinodalia 145.»

In fine sicut et in operculo anteriore nomen possessoris: Anthonii Frantzen 1520.

Idem passim in margine argumenta etc. adiecit et p. sin margine inferiore hæc addidit: „Iste liber fuit Johannis Hallberger canonici Zofingensis qui dedit domno Conrado Arx cuius heredes dederunt amico eorum domno Ulrico Moren (?) de Brittunow qui dedit domno Oswaldo Hötschi plebano in Brittnow cuius heredes vendiderunt partem librorum domno Conrado de Rotenburg adiutori Zofigensi et ab illo hunc librum emi et in promptis persolvi ante novennium 1522. Registrum contentorum quære in fine. Anthonius Frantz.“ Cf. cod. **49.**

---

225. (Fol. Nr. 61.) **Joh. Muntzinger etc.**

S. XV (1449. 1464.) Charta. 285 × 200. 140 paginæ. — Binæ columnæ. — Ligatura papyracea moderna. — Fuit quondam coniunctum cum **228** & **229** quos vide.

P. 1—136: [*Johannes Müntzinger, questiones in orationem dominicam.*] «Pro dominice oracionis declaracione et nostre salutis . . . in malorum liberacione etc. etc. Amen.»

Auctor paulo ante finem nominatur p. 136: „Et sic dei misericordia finite sunt questiones oracionis dominice collecte (?) per magistrum Johannem de Muntzingen.“

De auctore cf. Fabritius II, 88.

P. 137—140. [Altera manu: *Johannis Molitor historia vite Christi.*] «Sciendum est quod secundum Remigium et Berandum (!) . . . textu

Evangeliorum etc. Et sic est finis in dei nomine huius visibilis demonstracionis per me Johannem abbatem monasterii in Beinwilr anno etc. LXIIII.»

Johannes Müller vel Molitor fuit abbas Beinwilensis 1462—1485. Mülinen, Helv. sacra, I, 70. — Multos libros scripsit teste P. Anselmo Dietler in epistula data ad P. Gallum Morel 10. Julii 1850. Cf. Leu, Lexicon 3, 21.

---

226. (4. Nr. 88.) **Magistri Pauli opus confessionis.**

S. XIV. Membr. 214 × 149. 288 pagg. Primum folium vacuum non numeratur. 1—XI sexterniones. XII[us] quinternio et duo folia ultima addiditia. — Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio rubeo obductæ.

P. 1—33: «*Incipit opus confessionis compilata a magistro Paulo.* Nota quod confessio est utilis ad septem . . . superfluum vel diminutum. Explicit summa de confessione a magistro Paulo sancti Nicolai predicatore conpilata. Finit.»

P. 33: [*Quædam sententiæ morales.*] *Notabile.* Nota quod tribus modis dyabolus . . . *Memorie dignum.* Nota quod IIII sunt . . . *Nota cum omni diligentia.* Nota quod tribus de causis . . .

P. 34—200: «*Item alia summa de confessione et penitentia.* Cum miserationes domini sunt super . . . ex illis seminibus habuerint. Explicit.»

Idem opus in codice **216.** p. 1—118.

P. 200—284: «*Incipit summa conpilata a magistro Johanne de Deo.* Incipit liber penitentialium ad honorem . . . benedictus in secula seculorum. Amen. Explicit liber septimus a magistro Johanne de deo conpilatus.»

Dividitur in VII libros. De auctore cf. Fabricius I, 437. — K. Lex. 2, 218. 6, 1688. — Schulte Gesch. d. Q. u. Lit. d. K. R. II, 94.

F. 285 vacat. F. 286 [altera manu s. XIV *Dicta sapientum ethnicorum*]: «Clyo. Fortuna ut medicus ignarus . . . ne negligas negotium.»

---

227. (Fol. Nr. 94.) **Varia. Hemmerli, tradit. Vocabularius etc.** [In schedula membranea in operculo anteriore.] **Tractatus de supersticionibus. Declaracio fraternitatis ecclesie Constanciensis. Tractatus de interdicto.**

S. XV. Charta. 304 × 205. 228 pagg. — Tabulæ ligneæ partim corio rubeo obductæ.

I. P. 1—2. 50. Binæ col. [*Fragmentum textus theologici cum apparatu.*] Desunt litteræ initiales.

II. P. 3—49. *Nic. Gawer, de superstitionibus.* Binæ columnæ sine signatura.

P. 3—49: «*Tractatus de superstitionibus magistri Nycolai Gawer sacre pagine doctoris.* Quoniam lumbi mei impleti sunt . . . presump-

tione divine voluntatis etc. Explicit tractatus Magistri Nycolai Gawer sacre theoloie professoris super superstitionibus etc.»

De auctore nullibi vestigium.

III. P. 51—74: [*Felicis Hämmerli tractatus contra validos mendicantes sive Lollhardos ex latino translatus per Nicolaum de Wyle. Mutilus in fine.*] «*Salutacio.* Dem hochwirdigen in gott vatter vnd herren hern Hainrichen von gottes vnd des bäpschlichen stuoles gnaden bischoves zuo costencz . . . Das Gemuot ist mer.» Desunt circa 5 folia.

Translatio IX^a. Ed. in Biblioth. d. literar. ver. Publik. 57. (Stuttgart 1861) p. 159—186. — Cf. Pertz, Archiv 8, 740. — Fiala, Urkundio I, 437 not. — Bächtold, Gesch. d. deutsch. Lit. in d. Schweiz. Anmerkg. p. 54.

IV. F. 75—128. Remanent vestigia numerorum sexternorum 4^tus, 5^tus etc.

[*Declarationes confraternitatis ecclesiæ Constantiensis.*] «Existentibus in ecclesia Constantiensi duobus confraternitatibus quarum una confraternitas antiqua . . . et nunc XLVIII.» In fine additur altera manu nota in cuius margine: «Ego Hainricus decretorum doctor, canonicus Constantiensis . . . . manu propria subscripsi.»

V. P. 129—170. *Pharetra fidei* catholice. Binæ columnæ. P. 149—152 in margine partim excisæ. Folia antiqua manu numerantur 1—24 sed inter 20 et 24 tria folia excisa.

P. 129—164: «In disputacione contra Judeos . . . magistro ordinis nostri de epistola Danielis Judei etc. Explicit.»

P. 165—168 [Altera manu:] «*Determinacio Reverendissimi Patris in Christo domini Petri Cardinalis Cameracensis de fornicationibus.* Imitatores mei estote sicut . . . simul et triticum etc. Hec dominus Cameracensis super Evangelio: Designavit dominus LXXII. etc.»

Auctor est Petrus de Alliaco (d'Ailly) (1350—1420) de quo cf. Fabricius III, 225—227. — K. Lex. I, 369—373. — Du Pin, Bibliothèque 12, 63—66. Non videtur edit. iste tractatus.

F. 169—170 vacat.

VI. F. 171—204. *De interdicto.* In margine inferiore paginæ numerantur antiqua manu 1—17. Binæ columnæ.

P. 171—179: «De modo servandi interdictum memoriale quoddam simplicibus colligendo . . . peccatum veniat in mortale. Explicit tractatus de ecclesiastico interdicto.»

Similis tractatus videtur esse in Bibliotheca Altovadensi. Cf. Xenia Bernardina. Pars II. T. II p. 206. Nr. 115, 4.

P. 179—180: «Interdictum est pena que ea que . . . ad tempus XXXII dicitur nullus et c. se etc.»

P. 180—204: «*Hec egregii doctoris Johannis Caldrini Bononiensis de interdicto.* Ecclesiasticum interdictum vel . . . hominis non loci poterit.»

Cetera excisa. Inter p. 184 et 185 dimidium folium insertum in quo altera manus varia addidit sicut et p. 185 et 204.

Joh. Caldrinus vel Calderini, circa annum 1350 edidit cum Casparo Caldrini consilia super Decretales cuius operis editio inter Incunabula nostra Nr. 200. 2. Venetiis 1497. Ibi p. 78 De excommunicatione. — Cf. Fabricius I, 297.

VII. P. 205—227: [*Vocabularius latino-germanicus secundum ordinem rerum.*] «Mundus welt. Macrocosmus merwelt . . . clepsedra trachter. Deo gratias. Finitum est sexta feria ante Thome apostoli. Anno domini Millesimo quadringentesimo sexagesimo sexto.»

P. 228 vacat.

---

228. Varia theologica.

S. XV. (1445. 1452. 1460.) Charta. 286×208. 81 folia (recte 82, quia 59 bis numeratur.) — Binæ columnæ. — F. 52 superest signum quaternionis: 5tus. — Ligatura moderna.

Fuit quondam pars codicis cuius prima pars erat Nr. **225**, altera habetur in codice **229**. Supersunt vestigia numerorum pp. 141—303, quibus olim signatæ erant, nunc autem pene excisa. Cf. cod. **229**. Scriptor libri est Johannes Molitor, abbas Beinwilensis, de quo vide cod. **225**, 140.

F. 1—21: «*Incipit devotus sermo de passione domini ex diversis sanctorum dictis conpilatus.* Per proprium sanguinem introivit . . . nobis in cruce passo. Finitus est sermo ille de venerabili passione Christi per fratrem Johannem Mollitoris proxima feria sexta post festum sancte Trinitatis habenti tunc moram in Gravenried anno etc. LXo.»

F. 21'—22' vacant.

F. 23—30. [*Informationes indulgentiarum.*] «Quorum remiseritis peccata . . . dico quod non oportet. Explicit. Et ita finiunt bone informaciones indulgenciarum fratris Johannis Mollitor, eodem tempore habens moram in Trachselwald anno etc 52 sexta post festum Eukaristie.»

F. 30' vacat.

F. 31—41: [*Variæ quæstiones de immaculata conceptione etc.*] «Utrum virgo benedicta, mater inviolata fuerit in peccato originali . . .»

F. 33: *De festo concepcionis Marie.*

F. 35: «Et sic finiunt due conclusiones collecte per magistrum *Muentzinger* ad laudem et honorem gloriosissime virginis Marie matris domini nostri Jesu Christi. *Decretum sacri Basiliensis concilii quod beata et gloriosissima* virgo Maria . . . Sacrosancta generalis synodus . . . VII Kalendis Octobris anno a nativitate domini MCCCCXXXIX in sessione publica.»

F. 37. «*Excerptum de disputacione Wienensi super nativitate virginis.*»

F. 41'—44': «*Exposicio oracionis dominice.* Incipit brevis tractatulus per modum didascolici pro novellis clericulis . . . Partes dominice oracionis quod sunt? Novem . . . presentibus et futuris. Amen.»

F. 45—46' vacat.

F. 47—47': «*Sermo bonus ad clerum.* Vos estis genus electum . . . dignetur. Qui cum patre etc.» Sequntur de vita et honestate clericorum variæ sententiæ S. Augustini, Hieronymi etc.

F. 48—56': [*Alberti de Diessen, stella clericorum.*] «Quasi stella matutina in . . . acquirunt eternam damnacionem etc. Explicit expliciunt etc. Finitus est tractatus iste qui nuncupatur stella clericorum sub anno domini millesimo CCCCXLV° per fratrem Johannem Mollitor ordinis S. Benedicti proxima die post festum S. Jacobi apostoli habenti tunc temporis moram in Kuenitz.»

Idem opus in bibl. monast. ss. Ulrici et Afræ apud Braun, Notit. codd. VI. p. 115. nr. 91. scriptum 1447. — Extat editio s. l. e. a. Seemiller I, p. 161. nr. 136. Alterum opus eiusdem auctoris supra **215.**

F. 56'—66: [*Speculum Christi.*] «Fundamentum aliud nemo . . . gloria cum patre et . . . seculorum. Amen. Explicit speculum Christi completum et finitum per fratrem Johannem Molitor in Kuenitz presenti (?) sub anno domini MCCCCXLV° ipsa die proxima post Laurencii etc.»

F. 66'—73: «*Incipiunt quam plura miracula de Sanctis et specialiter de beata virgine. Primo de quodam mercatore qui dedit ymaginem beate virginis fideiussorem pro se cuidam Judeo ut sequitur etc.* Constantinopolim erat . . . Qui admirans dixit ei: Nonne.»

Abrumpitur in fine relicto spatio vacuo. 28 miracula numeravi, fere eadem quæ in collectionibus eiusdem farraginis passim inveniuntur; conf. cod. **670,** exepto forsan Nr. 7 fol. 68':

«*Quomodo beata virgo beato Leoni pape manum quam sibimet amputavit restituit miraculose.*»

F. 73'—74' vacat.

F. 75—78': [*S. Bonaventura de corpore Christi.*] «Ad honorem gloriose et individue trinitatis et excellentissimi sacramenti . . . gracie eius. Quod ipse tibi et michi prestare dignetur. Amen. Explicit devotus tractatus de corporis Christi perceptione.»

Ed. Roman. VII, 71—75. — Idem in cod. **214,** 76'—79.

F. 79—80': [*De mundo.*] «In principio creavit deus celum, scilicet empireum et angelicam naturam . . . necesse est ut noceat.»

F. 81 vacat.

---

229. Varia theologica.

S. XV. (1453. 1457.) Charta. 286 × 208. 107 folia (recte 108 quia 39 bis numeratur.) F. 1—50 unica columna, deinceps binæ. — Quaterniones non signautur. — Ligatura moderna.

Fuit olim coniunctus codici qui nunc est signatus **228,** complectens paginas 304—519, uti adhuc videre est. Scriptor est Joh. Molitor ut cod. **225** et **227.** F. 73 littera initialis A pulchre depicta.

F. 1—6': [*Index capitum fol. 7—50.*] «*Incipit tractatus de septem sacramentis et compendium iuristarum et primo de sacramento baptismatis.*»

F. 7—30: [*De VII sacramentis.*] «*Nota auctoritates excerpte ex speculo dictorum Alberthi canonici regularis in Diessen.* Ignorancia est error . . . totum cubiculum. Hec dicta breviter de septem sacramentis sufficiant.»

De Alberto de Diessen cf. Cod. **215**, 238 et **228**, 48.

F. 30—50': [*Varia excerpta.*] «*De symonia et quid sit. Capitulum.* Queritur quid sit . . . de sententiis excommunicationis. Nuper etc. Et sic in dei nomine finiunt quamplures regule iuristarum compillate et edite ex iure canonico anno domini etc LVII sabbatho post Jubilate in Drachselwald hora nona vel quasi etc.»

F. 51 vacat.

F. 52—62. [*Sermones VI varii argumenti.*] «*Sermo de penitencia bonus.* Memor esto vnde . . . et misericors dominus. Amen. Et sic est finis huius sermonis.»

F. 62' vacat.

F. 63—69: [*Questiones IV theologicæ.*] «Ecce veniet etc. Verba proposita . . . adventu scilicet in carne. Amen.»

F. 69—69': [*Varii textus s. scripturæ.*]

F. 70—72' vacua.

F. 73—86': [*Joh. Müntzinger de anima.*] «Anima est quedam forma . . . est indivisibilis. Et sic dei misericordia finitur tractatus de anima collectus per magistrum Johannem Müntzinger, pro quo laudetur deus.»

De auctore cf. cod. **49**, 225, 228 etc.

F. 87—97: [*Sermo de annuntiatione B. V. Mariæ.*] «Missus est angelus Gabriel a deo . . . vivit et regnat. Amen. Et sic in dei nomine finitur sermo devotus de annunciacione beate virginis anno domini MCCCCLIII° ipsa die assumpcionis beate virginis eius octave in Trachselwald.»

F. 97'—98': «*Alius sermo de annunciacione et bonus.* Missus est . . . verbum tuum. Amen.»

F. 99—107': «*Extra de penitenciis et remissionibus. Innocencius III.* Omnis utriusque . . . questione 7ma adulteri etc.»

---

230. (Fol. 230.) **Disputationes quædam scolasticæ uf pergament geschriben.**

S. XIII. Membr. 177×255. 234 pp. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat. P. 2—234: «*Qui producit ventos de thesauris suis* . . . Dominus ille magnus qui imperat ventis . . . ad vitam eternam.»

---

231. (Fol. Nr. 209.) **Gregor Vogt, (von dem Endtchrist.)**

S. XVI. (1570—73.) Charta. Folio. 62 pp. (recte 64 quia primum folium non numeratur, accedunt initio et fine singula folia vacua. — Involucrum membraneum rubrum.

«Von dem Endtchrist. Zwen Tractät wider die Evangelischenn, nemlich das der Bapst nitt seige der Endtchrist. Durch Gregorium Vogt zuosamen gelasen, dotzemol Kilcherr zu Zug, in der loblichen

Eidgenoschafft, sust genempt Gregorius Hegemonius, Pedioneus, Rethus Anno Domini 1570.»

P. 61: «Authoris ipsius manus. Dises opusculum hat wol ich Gregorius Vogtt selbs gemacht. Aber . . . hab ich erbetten den Ehrwürdigen wolgelerten Herrn Herrn Mathiam Dettikofer dozmal Kaplan allhie das er alles abschribe, vnd also alles ain ainzige vnd läsliche geschrifft wurde, welches er auch flyssig vnd treülich gethon hatt, alss er denn auch hiezuo, zuo waren urkund, sich selbs mit siner eignen hand undergeschriben hatt, wie hernach folget.»

[Altera manu:] «Ich Mathias Dettikover, unwirdiger Kaplon zu Zug thuo kundth vnd zu wuessen . . . im iar Christi 1573.»

De auctore cf. cod. **212**.

---

232. Alphabetum divini amoris etc.

S. XVI. (1507.) Charta. 4°. 94 pp. — Ligatura papyracea, antiqua.

Fol. 1 non numeratur. In eo P. Gallus Morel indicem contentorum scripsit.

P. 1—56: [*Johannis Nider*] «*Alphabetum divini amoris varios tradens modos et vias secundum diversos alphabeti ordines, quibus humana mens in deum elevatur feliciter. Incipit prohemium.* Ad honorem omnipotentis . . . director et finis etc. Amen. Explicit alphabetum divini amoris. In quo si quis legendo ac meditando diligenter se exercuerit faciliter et prompte mens eius in deum factorem suum poterit elevari, quo ipsum et clarius agnoscere et ardencius amare et dignius laudare valeat atque ita securius beatam immortalitatem pro laboris sui premio sperare.»

In fronte manus antiqua adiecit: „Johannes Gerson cancelarius parisiensis composuit." Huius tamen nomen in ipso textu aliquoties (p. 1, 12, 21) exprimitur. Editum legitur inter opera Gersonis ed. 1494 [Incun. 242] aa 43. Inter opera Joh. Nider numeratur apud Fabricium 2, 393.

PP. 18—20 vacant.

P. 57—61: [*Preces ad Mariam.*] «O peccatorum venerandissima consolatrix . . . spiritus sanctus per omnia secula seculorum. Amen.»

P. 62 vacat. P. 63—73: «*De laude divina Ludolffus Carthusiensis. Capitulum LXXXV* [*vitæ Christi*] Immensa quippe tui creatoris . . . visionem feliciter perducas. Amen.»

Edit. Paris. 1509 [Inc. 558] Pars II. cap. 85. Fol. 254'—255'.

P. 74—89: [*Eiusdem*] «*De his que passus est dominus et de laude crucis. Cap. LXVII.* Considera nunc que pro salute . . . esse consortem. Amen.»

Edit. Paris ut supra. P. II cap. 67. fol. 231—233.

P. 90—93: [*Versus leonini de passione Domini*] «*secundum Johannem.* Ad honorem nominis tui . . . custodiam milites locavit.»

Cf. Morel, Hymnen p. 330 ubi minus recte numerus codicis 252 notatur.

P. 93: «*Versus de s. cruce.* Vita reviscit, mors . . . tartara vita redit.»

P. 94: «*Rabanus de laude crucis.* O crux tu summi voto dedicata tropheo . . . Rabbanum memet clemens rogo Christi tuere pie.»

Non inveuitur in libro de laud. S. Crucis. Operum T. I. — In fine annus: 1507.

233. (4 Nr. 60.) **Anonymi opera moralia.**

S. XV. Membr. 215×150. V folia et 165 pp. (recte 164 quia 4 omittitur.) II—IV unica, V—164 binæ columnæ. Quaterni custodibus signantur, non vero numeris. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ 1601.

Litteræ initiales coloribus et auro ornatæ pp. 9, 37, 52, 62, 75, 83, 93.

F. I vacat. F. II—IV': [*Index capitum.*] «Incipiunt capitula prime partis istius operis in nomine domini. Amen. Primum quod regimen vite . . . mali vel mediocres.»

F. V—164: [Textus initium excisum cum magna littera initiali. Incipit capite secundo:] «tercio circa operationem perfectam . . . sunt maiores. Sic itaque completum sit istud opus, in quo tractatum est in summa de tribus circa que versatur tota intencio philosophie moralis, videlicet de cognicione et intencione boni et recti finis in vita et accione hominis, et de mediis, hoc est de virtutibus moralibus quibus mediantibus oportet consequi ipsum finem, et de ordinandis et dirigendis ipsis virtutibus in finem humane felicitatis. Sit ergo laus precipua et graciarum accio soli deo, cui omnis de iure debetur honor. Amen.»

P. 165 vacat.

Opus constat 12 partibus, quarum numeri in margine superiore singulorum foliorum leguntur.

234. (Fol. Nr. 138.) **Opus asceticum.**

S. XIII. Membr. 251×172. 180 pp. (recte 170, quia 100—109 bis numeratur.) Quaterni custodibus signati, non vero numerati. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

H. de Ligertia interdum maniculas apposuit.

P. 1—2: [*Index capitum.*] «I. De timore domini. II. De disciplina . . . LX. De studio legendi.»

P. 2: [*Prologus. Versus S. Columbani?*] «Quisquis amas humiles . . . formula vite. Prologus hic finit. Finis deus omnibus assit.»

Morel, Einsidl. Handschr. 250 S. Columbano attribuit.

P. 2—176: [*Variæ sententiæ asceticæ.*] «De timore domini. Inicium sapientie . . . nutritur ac pascitur.» Collectio ex S. litteris et patribus quorum nomina hinc inde adscribuntur v. gr. Augustinus, beatus Benedictus (p. 7.) Telesporus papa (p. 9) Beda (p. 63.)

P. 176: «*Hec sunt quinque classes sapientie.* Assiduitas . . . honor magistri.»

P. 176—178: [*50 Versus. Summa vitæ asceticæ carmine elegiaco.*] «Virtus est anime . . . culpis et carne solutus.»

P. 179: [*Notæ chronologicæ de origine ordinum religiosorum.*] «Anno domini XXXI cepit Christus . . . Francisco in Thuscia.»

Cf. Pertz, Archiv 8, 740.

P. 180 vacat.

---

235. (Fol. Nr. 33.) **Consuetudines monasticæ. Boëthius de trinitate.**

S. X. Membr. 257×202. 165 pp. (recte 162 quia 4—6 omittitur.) Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—41: «*De consuetudine in regularibus monasteriis omni tempore observanda.* Ne diversis cœnobiorum . . . Qua finita post.»

In fine truncum. Ed. ex hoc codice P. Odilo Ringholz in Studien u. Mitteilungen aus dem Benedictiner- u. Cistercienser-Orden. VII Jahrg. (1886) Heft 2. p. 269—292. — Cf. ibid. Heft 1, p. 71—74. — Mabillon, Analecta vett. 155. — Calmet, Diarium helveticum p. 51. — Pertz, Archiv 8, 740. — Morel, Gesch. üb. d. Schule in Einsid. 10. — Schubiger, Sängerschule St. Gallen. p. 68. — Idem. Pflege d. Kirchengesangs pp. 9—11. — Mon. Germ. SS. XII. p. 211. not. 3. — Kerker, Wilh. v. Hirschau 117. — Hirsch, Heinrich II. (Jahrbücher d. d. Gesch.) 1, 120. — Hauck, K. G. Deutschl. 3, 377.

II. P. 42—165. Maniculis H. de Ligertia abundat.

P. 42—54: *Boethius de trinitate ad Symmachum.*

Ed. Migne P. l. 64, 1247—1256.

P. 55—57: *Ejus epistula ad Johannem diaconem utrum pater et filius et Sp. s. de divinitate substantia (!) utrum predicentur.*

Ed. ib. 64, 1299—1302.

P. 57—62: *Item eiusdem quomodo substantiæ in eo quod sunt, bone sunt.*

Ed. ib. 64, 1311—1314.

P. 62—87: *Liber contra Euticen et Nestorium.*

Ed. ib. 64, 1337—1354.

P. 87—95: *Ejusdem de fide catholica.*

Ed. ib. 64, 1333—1338.

P. 96—164: [*Commentum in suprascriptos libros Boethii.*] «Investigatam diutissime quæstionem . . . approbat, commendat.»

Ed. Peiper. Lips. 1871. p. XXXXVII—XXXXVIIII.

P. 165 vacat.

Contulit et varia descripsit Dr. Herm. Hagen anno 1869 pro editione Peiper p. XIX et XLVII seqq.

Cf. Usener, Anecdoton Holderi (Bonn 1857.) 53, 56—58. — Corn. Krieg in Jahresbericht d. Görresgesellschaft 1884, p. 48 et 49. — Calmet, Diarium helveticum 51. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249. — Rose, Verz. d. l. Handschr. v. Berlin I, 42. nr. 32. — Hagen, Anecd. Helv. p. LXXV.

236. (4 Nr. 68.) **S. Benedicti regula. Gaufridus.**

S. IX; XIV. Membr. 260×175. 148 pp. cum schedula insititia 108, b. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—108, b. S. IX. *Regula S. Benedicti.* Quaterniones signati I—V.

Maniculas et facies apposuit H. de Ligertia.

P. 1—93: [*Regula S. Benedicti.*] «IN NoMiNE DOMINI INCIPIT PROLOGVS REGVLE PATRIS EXIMII et BEATISSIMI BENEDICTI. Ausculta o fili . . . protegente pervenias. Amen. Facientibus hæc regna patebunt superna. Fiat. Amen. Explicit Regula.»

Ed. Migne P. l. 66, 215—930.

P. 6—9: Capitula regulæ. Passim glossæ interlineares manu s. X interseruntur, quæ parvi momenti. Textum contulit Hugo Menardus congregationis S. Mauri, ut refert Ziegelbauer Hist. lit. III, p. 8. Denuo usus est hoc codice P. Edm. Schmidt pro suo editione anno 1880 Ratisbonæ. Cf. quæ dicit p. XIV: „In ipso textu præcepta grammaticæ magis quam alii servat." Novissime codice usus est P. Fridolinus Segmüller Einsidlensis pro sua editione 1895.

P. 93—108, b: [*Martyrologium.*] «Incipit marthyrumlogium anni circuli. VIII Kal. Jan. Betleem Nativitas . . . Zefori. Simplicii episcopi.»

Hoc martyrologium antiquissimum variis manibus scriptum præpostere ligatum est. P. 93—96 eadem manus quæ regulam s. Benedicti scripsit etiam martyrologium exaravit. Sequitur p. 101—108, b manus sæc. X. Reliqua p. 97—98 antiquiore manu s. IX—X supplentur. Fusius de hoc martyrologio egit v. cl. J. B. Rossi in Boll. Act. SS. Nov. II, 1, p. [XXVII]—[XXVIII]. — Cf. Hist. pol. Blätter 116, 637.

In margine manus posterior s. X. vel XI notas necrologicas adiecit, quas edidit Baumann, Mon. Germ. hist. Necrologia Germ. I, 359—361.

Cf. ib. p. 358. Nominantur p. 102 Herimannus abbas [Einsidl. † 1065] p. 94 Burchard abbas [Murensis I † 1073] p. 105, III Id. Julii Reginboldus presbyter monachus et frater qui obiit 15. Julii 1055. Cf. Kiem, Gesch. d. Benedict. Abtei Muri-Gries I, 23. 29. 30. — Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 248.

P. 108, b, versa, manus satis rudis s. X tum signa tum verba numerorum exprimere conata est.

P. 98—99 [manu s. IX—X:] «*Incipit Breviarium Apostolorum* ex nomine vel locis ubi predicaverunt vel obiti sunt. Simon qui interpretatur . . . evuangelii predicatio in Judea.»

Editum D'Acherii Spicilegium II, 25—26 ed. novæ. — Martène, Thesaur. Anecdot. III, 1549—1550. — Gerbert, Monum. Vet. Liturg. alem. 1, 453—454.

Sæpe in codd. v. g. Bernensi 289 s. IX. Halm, Handschr. d. K. V. p. 25. — Berolinensi lat. Phillipici 105. Rose. I, p. 222. — Engelberg. 44. Gottwald, 77. — Paris. M. S lat. 12048. Delisle, Cabinet III, 221. — Rhenaugiensis, nunc Thuricensis, ex quo ed. Gerbertus cuius imago prostat apud Mahrzoll et Schneller, Liturgia sacra IV, 761.

P. 100. [manu s. IX uel X *Hymni*:] «*Ymnum in dedicatione ecclesie.* Ecce te Christe, tibi cara semper . . . sidera clament.»

Ed. Migne P. l. 86, 913—914. Cf. Chevalier, Repert. hymn. 5192.

«*Item alius hymnus.* Christe cunctorum dominator alme . . . omne per æuum.»

Ed. Migne P. lat. 17, 1218; 151, 969—970. Daniel 1, 107. — Cf. Morel, Hymnen p 64. — Chevalier l. c. 2854.

II. P. 109—148. S. XIII—XIV. Quaterniones non signantur. [*Galfridi de Vinosalvo Yronia vel Henrici de Würzburg carmen de statu romanæ curiæ*:] «Pastor apostolicus de cardine nobis ad undas . . . hunc peregrina domus.»

Edidit ex hoc codice Mabillon, Analecta 369—376. — De auctore cf. Fabritius 3, 14. Hugo a Trimberg in registro multorum auctorum v. 795—806 opus hoc tribuit *Henrico de Würzburg*. Wien. Sitzgsber. phil. Kl. 116 (1888) p. 153 et 183.

Alii codices prostant Berolini olim Phillipicus 193. Rose l. c. I, 432. — Lipsiæ XLII. Naumann p. 15 et 561. — Modenæ. — Metensis 516. Cat. Bibl. d. Dépt. V, 192. — Vindobonæ 2401, 2. (Tabb. II, 68.) 3219, 2 (Ib. 236.) Endlicher p. 269. — Cf. Leyser, Hist. poet. 979. — Chronique d'Einsiedeln (1787) 125. — Morel, Geschichtl. üb. d. Schule v. Einsiedeln 11.

---

237. (De reformatione Ordinis S. Benedicti per Germaniam facta in concilio Constantiensi.)

S. XV. (1426.) Charta. Fol. 27 folia. — Quaterniones signati A 1—D 3. — Ligatura papyr. moderna.

F. 1—3: [*Initium reformationis per concilium abbatum anno 1417.*] «Anno Dni. 1414. III. Kal. Novembr. ipso die omnium Sanctorum nuntiatum est . . . ipsas visitationes perficiant etc.»

F. 3—5: *Constitutiones reformationis.* «Item ad ordinis reformationem . . . specialiter et rogatis.»

P. 1—5 ed. von der Hardt, Magnum Concilium Constant. I, 1100—1111.

F. 5: «*Bulla sacri generalis Constantiensis concilii super confessione electionis præsidentium generalis capituli sacri Ordinis nigrorum monachorum.* Sacrosancta et generalis sinodus . . . 12° Kal. Martii 1416.»

Ed. von der Hardt, l. c. 1095.

F. 5': «*Bulla sacri . . . super executione reformationis* . . . 8 Id. Nov. 1416.»

F. 6: «*Forma procuratorii abbatum non venientium ad capitulum generale in quo se excusant.*»

F. 6': *Modus suscipiendi visitatores.*

Ed. von der Hardt l. c. 1096—1099.

F. 7: *Forma iuramenti . . . Interrogatoria visitatorum.*

Ed. ib. 1099.

F. 8': *Bulla Martini pape super concessionis modo generalibus capitulis.* «Dum uberes vestri ordinis . . . Constant. XI Kal. Maii Pontificatus primo.»

F. 9—10: [*Salvus conductus . . . vulgariter.*] «Wir Friderich von gottes gnaden Markgraff zuo Brandenburg . . . Wir Sigmund von gottes gnaden Römischer kuenig zuo allerzit . . 1418 an Sent Anthonientag . . . vidimus darüber heissen machen zuo Constanz am wissen sunnentag 1418.»

F. 10—11': *Anno 1418 predicti abbates . . . generale capitulum celebrantes Martino V° has supplicationes porrexerunt.*

F. 11': *Decretale Innocentii III ad abbatem Sublacensem de statu monachorum nigrorum et canonicorum regularium anno 1193.*

(Sic! Sed electus est anno demum 1198.)

F. 12': *Innocentius III in concilio generali Lateranensi de reformatione sacri ordinis nigrorum monachorum.*

F. 13: *Constitutio Honorii III de reformatione s. Ordinis nigrorum monachorum facta anno 1218.* «Ea que pro religionis honestate . . .»

F. 13'—15: *Constitutio Clementis V in concilio Viennensi de reformatione s. ordinis nigrorum monachorum anno 1316.* «Ne in agro dominico, sacra . . .»

Ed. in Corp. iuris. Clementinarum Lib. III. Titulus X cap. I.

F. 15: «Expliciunt constitutiones et reformationes sacri ordinis nigrorum monachorum scil. Innocentii III, Honorii III, Benedicti XII ac sacri generalis Constant. concilii prout legenti cuilibet patebit. Que sufficienter scripta et completa sunt procurante Dno. Uolrico de Roden abbate huius loci, temporibus sanctissimi patris dni. Martini pape V Romani pontificis, Anshelmi electi et confirmati de Nemingen Augis (?) licet adversarium, scil. Fridricum de Graffneck abbatem Saxerdinensem (?) ordinis s. Benedicti substituti (?) Et Sigismundi, Romanorum, Ungarie, Cromacie, Dalmacie, ceterorumque rege anno Dni. 1418 Indictione VII.»

Jlricus III nob. de Roden fuit abbas in Neresheim annis 1405—1423. Ans. Lang, Kurze Gesch. d. Kl. Neresheim, Nördl. 1839 p. 110.

«Anno Dni 1418 Dns. Episcopus Herbipolensis intendens statum clericorum sue ecclesie restitutum dixit eundem statum reformandum in omni statu, specialius cum religiosos sub hac forma subscripta.»

«Insuper De religiosorum reformatione ex officio debito oculorum aciem dirigimus, precipimus et mandamus omnibus . . . iustum fuerit, procedemus.»

F. 15': *Explicit reformatio nigrorum monachorum per diœcesim Herbipolensem anno 1419 per episcopum ibidem facta.*

F. 15'—18: *Questiones de substantialibus omnium religiosorum professorum scil (?) [sive (?)] de proprietate et obedientia excepte a iure et canone reverendum magistrum Ruodolffum Spitzlin decretorum doctorem ac canonicum Constantiensem.*

F. 19—27: *Quedam ceremonie vite monastice edite per fratrem Nicolaum de Austria, Priorem monasterii S. Anne, monachum professum sacri loci Specus S. Benedicti. In anno Dni. 1419 sub dno. Uolrico abbate huius monasterii Merenschon [Neresheim?] sic inscripte temporibus Martini pape quinti et Sigismundi Romanorum Ungarie etc.*

«In nomine sancte et individue trinitatis. Hic inferius ponuntur quedam cerimonie vite monastice conpendiose ex regulari beatissimi patris nostri Benedicti atque ex regulari observantie sanctorumque (?)

in sacro specu eiusdem sanctissimi patris hodie pranclicantur (!) collecte. *Incipit prologus.* Quoniam beatissimi patris nostri Benedicti . . . indulge. Per Christum dominum nostrum. Amen. Laus Deo et sanctis eius. Explicit reformatio ordinis per me Gregorium de Prawnowa (?) Diocesis Pataviensis, anno Dni. MCCCCXXVI finitus in 4ª feria proxima ante festum S. Galli, quando pulsabantur prime. 5to Idus Novembris.»

F. 1—2 notas in margine apposuit P. Joachimus Müller Einsidlensis († 1574).

Usus est hoc codice P. Mauritius Hohenbaum van der Meer Rhenoviensis in sua historia congregationum Ordinis S. Benedicti. — Cf. von der Hardt. l. c. 4, 607. — Kiem, Geschichte d. Kl. Muri I, 260.

---

238. (Fol. Nr. 108.) **Bernardi abbatis Casinensis in regulam S. Benedicti.**

S. XVII (1612.) Charta. Fol. 671 pp. (recte 674 quia 196 bis, 320 ter numerantur.) V manus. Quaterniones signantur litteris maiusculis. — Ligatura papyracea corio suillo obducta.

«*Commentaria D. Bernardi abbatis* Cassinensis in regulam S. P. N. Benedicti ex antiquo manuscripto codice descripta anno M. D. C. XII.»

P. 1—537: «Legitur in proverbiis: Doctrina prudentum . . . perveniamus æternam. Amen. Explicit explicatio seu expositio regulæ beati Benedicti secundum Bernhardum Venerabilem Abbatem Monasterii Cassinensis per F. Lucam in Monasterio Schutterensi Professum sub anno Incarnationis Domini scripta MCCCXCVI Feria IV post Conceptionis Gloriosæ Virginis Mariæ. — Reverendissimi et Illustrissimi Principis ac Domini D. Augustini I. huius nominis. Almi Deiparæ Virginis Monasterii Heremitarum Abbatis dignissimi et iussu ac sumptu Transscriptio hæc præsens ab antiqui M. S. codicis originali authentico facta Anno Domini 1612.»

Auctor Bernardus Ayglerius, Gallus anno 1263 abbas Casinensis ac deinde Cardinalis † 1282. Cf. Fabr. Bibl. 1, 202. Ziegelbauer l. c. 1, 68; 3, 172—175; 4, 143. Idem opus in codd. S. Galli 921 et 922. Cf. Scherrer, Verz. 346.

P. 538—568: «*Charitatem pacemque Abbatis cum Fratribus conciliantia, per Bernhardum venerabilem abbatem monasterii Cassinensis.* Qualiter abbas se habere . . . Deus per benedictus. Amen.»

P. 568—588: «*Speculum Ecclesiæ de numero, ordine et significatione Sacerdotalium vestium.* [XXIII capita.] Dicit Apostolus ad . . . et sic finiuntur. Amen.»

P. 589—597 vacat.

P. 598—664: [*Speculum monachorum D. Bernardi Cassinensis.* Tres partes.] «Opusculi de statione monachorum proveniunt. Quandoquidem Deo displiceat infidelis . . . animadvertunt omnia. Explicit. Benedictus Deus qui incepit et complevit. Amen.»

P. 605—671 vacant.

---

239. Opus Frowini Abbatis MS. (De laude liberi arbitrii.)
S. XVII. (1645.) Charta. Fol. 1256 pp. — Ligatura coriacea.

P. 1—2: «Prooemium venerabilis patris B. Froini Abbatis Engelbergensis Ordinis S. P. N. Benedicti in Helvetia, super septem libros suos de libero arbitrio. Desiderio tuo frater Adelberte . . . fecit Dei charitas.»

P. 2—13: Capitula Lib. I—VII.

P. 2—13: Capitula Ll. I—VII. Prooemium et Capitula edidit Mabillon, Annal. O. S. Bened. VI, 627—663. Denuo Migne. P. l. 179, 1801—1812.

P. 14—1256: «Quid sit liberum arbitrium et quod tribus modus accipitur voluntas. Liberum arbitrium igitur . . . potuit inveniri lenatio. Explicit liber septimus et ultimus Frowini abbatis de Monte Angelorum, De laude liberi arbitrii feliciter. Anno circiter 1177 dictatus sed descriptus ut infra 1645.»

P. 13: [nomen et tempus scriptoris] „Accinuit Marianus“ [Wolfgangus Roth monachus Engelbergensis.] 1645.“ Est copia originalis membranacei s. XII quod anno 1880 Basilius abbas Einsidlensis Engelbergensibus tradidit, cuius loco præsens volumen redditum est, ut legitur folio primo.

Operculo anteriori agglutinata est schedula pergamena manu H. de Ligertia: „Iste liber est monasteri montis Angelorum, præstitus domno H. de Ligertz, thezaurario monast rii Heremitarum. Et pro memoriali habetur ibidem Biblia Beate Marie.“

De codice originali eiusque fatis cf. Mabillon l. c. 209. — P. B. Gottwald, Catal. 79—80. — Kathol. Schweizerblätter. N. F. I, (1885) p. 20—23; II. (1886) 134—141; 391—394; III, (1887) 60—61. — Mabillon, Iter germanicum 30. — Gerbert, Iter alemanicum 76—77. — Wilken, Gesch. d. Kreuzzüge 3, 56. — Ziegelbauer, Hist. rei lit. O. S. B. I, 58—59. 585. II, 81—82; IV, 152. — Hartmann, Annales Heremi 189. — Pertz, Archiv, 8, 740. Neu. Archiv 12, 238. — Verhandlungen d. schweiz. naturf. Gesellschaft (Einsied. 1868.) p. 7. — (Liebenau) Engelberg, ein Versuch 239. — Idem, d. Winkelriede 42. — Geschichtsfr. 8, 117. — Nüscheler, Gesch. d. Schweizerlandes I, 233. — Neugart, Episcopatus Constant. 2, 165—166. — Garampi, Viaggio in Germania, ed. Palmieri. (Roma 1889.) p. 43. — Sinner, Rapport (Paris 1846.) 9—10. — Leben u. Wirken d. hl. Meinrad 173. — Landolt, Iust. Kathol. Bewegung 15. (Würzburg 1879.) 221. — P. Gallus Morel, Pilger II (1842) 65, 205; 349, 357; III (1843) 199, 286. — Idem, Gesch. d. Schule v. Einsiedeln (Progr. 1855.) 13.

---

240. (Num. I.) **Frowinus in orationem dominicam.**
S. XII. Membr. 215×161. 468 paginæ; praeterea schedulæ addititiæ inseruntur post pp. 240 et 332. Primum et ultimum folium vacuum non numerantur. — Quaterniones signati I—[XXVI.] — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Scissuræ pergameni magna arte filis sericis varii coloris consutæ sunt.

Codicem olim numerum 319 habuisse patet ex Sinnero et Libenau supra adductis.

P. 1 [litteris prolongatis:] «*Incipit prologus Frowini abbatis in monte angelorum in explanationem dominice orationis que est Pater noster.*

P. 2: [*Prologus*] «Quamvis sim labilis memoriæ . . . captu meo operam dabo.»

Ed. Mabillon, Annales O. S. B. 6, 657—658.

P. 2—467: «Nemo nescit homo deum . . . voluminis placet hic facere finem. Explicit liber explanationis Frowini abbatis in monte Angelorum de dominica oratione que est Pater noster. Feliciter.»

P. 1: [quattuor versus]: «Vive precor Berhtolth . . . gratus ut accipias.»

P. 468: Itidem 4 versus: «Hoc precor, hoc hortor . . . nam studuit fieri.»

Cf. quæ ad. Nr. **239** dicta sunt. — Kopp, Geschichtsblätter 1, 150. — Kath. Schweizerblätter I. (1859.) 52—65. — Leben d. hl. Meinrad p. 174.

Plura verbotenus transsumpta sunt ex opere „De libero arbitrio" vel vicissim ex isto in illud translata.

Apographum descriptum anno 1647 per P. Marianum Rot, monachum Engelbergensem existit in bibliotheca Engelbergensi sub Nr. 357. Gottwald p. 244.

---

241. (N. XIV.) **S. Bonaventuræ Psalterium B. V. Mariæ. Variæ preces.**

S. XVII. Membr. 189×147. Unum folium vacuum. 227 pp. (revera 228 quia 6 bis numeratur.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ 1601.

P. 1—125: «Psalterium per Seraphicum Doctorem Sanctum *Bonaventuram*, in honorem Beatæ Mariæ Virginis compilatum. Beatus vir qui diligit nomen tuum Maria . . .»

In margine variæ figuræ et emblemata penna adumbrata sunt. P. 3 lilium cum inscriptione: F JOS. Fortasse nomen scriptoris?

Non est opus genuinum S. Bonaventuræ. Cf. F. a Fanna, Ratio p. 32. Ed. inter eius opera (Romæ 1596) 6, 502—517.

P. 126—127. Litania: «Maria super omnes . . . Ora.»

P. 128—194: Orationes de S^mo^. Sacramento.

P. 195 vacat. P. 196—218: Antiphone versus et orationes de S. Michaële, proprio Angelo, Johanne Baptista, Petro et Paulo, Andrea, Johanne Evang. Jacobo, Mathia, Innocentibus, Stephano, Laurentio, Sebastiano, Georgio, Patronis nri Monasterii (Justi, Meginradi, Mauritii, Sigismundi), Benedicto, Bernhardo, Dominico, Anthonio, Martino, Nicolao, Catharina, Barbara, Ursula, Agnethe, Agatha, Dorothea, Apolonia, Anna, Elisabeta, Maria Magdalena, omnibus sanctis (alia manu:) Cæcilia. Singuli sancti ad marginem non sine arte calamo adumbrantur.

P. 218—226: Paraphrasis poëtica «Salve Regina» per singula verba. «Salve Regina virginum . . .»

Ed. inter opera S. Bonav. l. c. 6, 489—490.

P. 227: «De S. Francisco Antiphona. Celorum candor splenduit . . .» cum versu et oratione.

Patet librum pro monasterio nostro scriptum ex oratione de patronis addita figura S. Meginradi.

---

242. (4. Nr. 96.) **Lavacrum Conscientiæ.**

S. XV. (1468.) Charta. 220×160. 100 folia. (I—III manu recentiore, 1—98 manu antiqua signata, sed 88 omissa.) Sexterni signantur 1—8 in prima pagina. — Ligatura moderna papyracea.

F. III: «*Liber iste intitulatur lavacrum consciencie omnium sacerdotum.* Rogo omnes in hoc libro legentes ut ob misericordiam dei et animarum suarum salutem ab incepto non desistant donec ad finem ipsius perveniant. Ut omnia in eo contenta diligentissime cordi suo imprimunt (!) et devote conservent. Nunc secuntur capitula. De ornamentis duplicibus sacerdotum. folio 2º . . . per ebdomadam 73.»

F. III'—1: «*Sequuntur exempla bona et pulchra in hoc libro contenta. Primum scribit Rabanus.* De duobus plebanis . . . austeram vitam duxit.»

F. 1—97': «*Incipit prefatio sive* prologus huius libri. Lavamini, mundi estote. Ysay 1º. Ex quo nos sacerdotes . . . de quinto gladio. Explicit. Has igitur contemplaciones, O amantissime germane, scripsi tibi secundum desiderium tuum ex fraterna fraternitate et caritate. Ut memor sis quando has cum lacrimis contemplaveris. Ut cum jocunditate in celesti Jerusalem mutuo nos conspiciamus amore. Scriptum per me Jodocum Thuon pro tunc prebendatum in ecclesia in Büllach Anno Domini MCCCCLXVIII in vigilia Ephyphanie de quo laudetur omnipotens deus et Beata Maria. Amen.»

Opusculum anonymum sæpius sæc. XV editum. Hain 9956—9963. Inter Incunabula nostra Nr. 42, 3; 47, 2; 840.

F. 98 vacat.

F. I—II' et 98 varia notata ex s. litteris, patribus et doctoribus, tum soluta oratione, tum ligata, v. gr. sententiæ de imitat. Christi L. I. In fine: „In extremo iudicio. Iudicabit iudices iudex generalis . . . iudex actor et testis."

Cf. Chevalier, Repert. hymnol. 9874.

---

243. (4 Nr. 33.) **Anonimi conclusiones breves theologicæ. Item tractatus de Rethorica. Regula epistolandi. K. 17.**

S. XV. Charta. 4º. 348 pp. — Ligatura s. XVI.

P. 3—266: «*Incipiunt questiones breves super sententias.* Queritur utrum theologia sit sciencia . . . disponente qui est benedictus in secula. Amen.»

P. 267—272 [altera manu: *Conditiones iudicii novissimi.*] «Secundum legem debet mori . . . tractaverunt manus nostre.»

P. 273—286 vacant

P. 287—347 [alia manu: *Ars epistolandi seu Rhetorices.*] «Rogatibus quidem vestris piis . . . tempora longa. Et tantum de presenti opusculo.»

Folium primum et ultimum membranacea cum nomine possessoris. P. 1: „Ersam vnd wisen meister Joachim Muller Konventherr zu Einsiedeln.“ P. 2 fragmentum diplomatis germanici s. XV vel XVI in quo est sermo de: „Closter ze Adelhusen bi Friburg.“ Fol. ultimo legitur: „F. Joachim Muller 1578“ de quo cf. cod. **69.** Est fragmentum libri missalis manuscripti s. XV.

---

241. (4 Nr. 26.) **Augustini de Ancona super Magnificat etc.**

S. XV. Charta. 210×155. 213 (recte 212) folia a primæva manu numerata, quæ tamen folium 181 omisit. Folium 58 (vacuum) excisum. Sexterni numerantur ab initio et in fine in margine inferiore 1—19. Attamen a pag. 102—206 restant vestigia alterius signaturæ 1—10, quæ partim postea extincta sunt. — Tabulæ ligneæ corio rubro obductæ.

I. F. 1—101'. [*Varia theologica.*]

F. 1—42': «*Incipit tractatus super Magnificat editus a venerabili doctore magistro Augustino ordinis fratrum Heremitarum* sancti Augustini. Super illo verbo. Psalmus. Deus canticum . . . anime nostre perducantur. Amen. Explicit tractatus *super Magnificat* editus a venerabili doctore magistro *Augustino* ordinis fratrum heremitarum sancti Augustini.»

Fabricius Bibl. lat. 1, 143: Augustinus triumphus, Anconitanus Ordinis Augustini Neapoli 1328. In canticum Deiparæ post editiones romanas recudi fecit Petrus de Alva et Astorga in Bibliotheca Mariana, Madrit. 1648. fol.

F. 43—43': [*Quæstiones*]. «Utrum canticum virginis contineat X versus propter X præcepta . . . necessarium sit diligere proximos sicut nos ipsos.»

F. 44—46: [*De plagis Aegypti.*] «De prima plaga . . . ipsos verberibus afflixerunt. Explicit etc.»

F. 46'—53: [*Propositiones Socratis, Senecæ, Platonis et Aristotlis.*] «Socrates interpretatur iusticiæ observator. De Athenis oriundus erat . . . que numquam deficit.» Pauca de vitis horum philosophorum narrantur.

F. 53'—59' vacant. F. 60—69': «*De inferno et de penis eius. 6 Articuli.* Querebant eum inter cognatos et notos. Luc. II. Quam enim vis versum istum . . . Quid profuit nobis supra.» Varia exempla historica inseruntur.

F. 69'—77: *Tractatus de virtutibus.* «Amice ascende superius . . . nunc obmutescuntur (?)»

F. 77—83': «*Tractatus de perfectione humanitatis Christi.* Gavisi sunt discipuli viso domino. Joh. . . . celestis est apertus.»

F. 83'—92': [*Sermo sive tractatus de Spiritu sancto.*] «O quam suavis est dne spiritus tuus . . . sancti amoris.»

F. 92'—94: «*De claustro anime.* Previdentes bonum non solum coram deo . . . det nobis deus.»

F. 93' quædam germanice: «Wen man fundet der lüte vil die vehtend tugend hand, aber der wenig die ruowent tugent (sic) hand.»

F. 94—95 [*Sermo*]: «Ego vos elegi de mundo etc. Joh. . . . ipsum honoramus. Amen.»

F. 95—96 [*Subscriptio*]: «Expliciunt tractati boni (!) videlicet tractatus de penis inferni et tractatus de nobilitate virtutum et tractatus de perfectione humanitatis et sermo bonus de spiritu sancto et duodecim fructibus eius et de claustro anime et sex loca quos deus elegit. Amen.»

F. 96—99': [*Tractatus de gratia.*] «Prima est quid est gratia . . . per misterium crucis. Amen.» F. 100 vacat. F. 101 manus posterior aliqua de gratia scribere tentavit tam latine quam germanice e. gr. lin. 7: «ein gnad der verainung goettlicher und menschlicher Natur.» F. 101' vacat.

II. F. 102—213': [*Honorius Augustodunensis in Canticum Canticorum.*] «Homini sapientie cum Salomone poscenti, Honorius Aug. Pacifico . . . operis gratias agamus. Explicit liber super cantica canticorum.»

Edit. Bibl. max. 20, 1153—1217. — Migne P. l. 172, 347—496.

Ab initio et in fine duo folia pergameni, quondam cum operculo conglutinata. In priore manu s. XV argumentum libri recensetur, in posteriore vero folia ubi singulorum capitum Cantici canticorum explanatio incipit. Restant insuper vestigia *nominum fratrum minorum* provinciæ Germaniæ ex definitione capituli provincialis anni 1412. Partim ed. Mone, Quellensamml. I, 222.

VIII. VITÆ SANCTORUM.

245. Vita Caroli magni. Birk.

S. XV. (1493.) Charta. Fol. 63 folia, (recte 64 quia 24 bis numeratur). Deest initium et finis, et quidem ab initio 19 folia desunt, ut patet ex eo quod manus antiqua folia signaverat. Quaternionum nulla signa. — Ligatura antiqua papyracea lacera.

P. 1—7': [Incipit abrupte *Excerptum ex annalibus Laurissensibus* de annis 795—814] . . . «venit ad locum qui dicitur Liuini, in quo predictus . . . post obitum eius summa devotione adimplere.»

Cf. Annales Laurissenses ed. Pertz, M. G. SS. 1, 180—201.

F. 7'—8: *Visio Turpini in morte Karoli.* «Hic nota quod in die obitus Karoli Turpinus aput Wiennam . . . Karolus fieri procuravit.»

F. 8: «*Quadam accidencia post mortem Karoli.* Item post obitum Karoli multis . . . villam devastat.» «*Homo fit lapis.* Quidam eciam dux . . . voluit reddere formam.» *Canonizacio Karoli magni.* Hic est Karolus imperator . . . gloria et honore.»

Edidit ex hoc codice Dr. M. Büdinger, Von den Anfängen d. Schulzwanges. Festrede, Zürich 1865. p. 37.

«*Apportacio reliquiarum Karoli in Thuregum.* Et nota quod venerabiles . . . per omnia secula seculorum.»

Ed. ex hoc codice P. Gallus Morel, N. Schweiz. Museum 5 (Basel 1865) p. 52—53 et Büdinger l. c. 29. Denuo G. Rauschen, D. Legende K. d. Gr. (Leipz. 1890.) p. 12. (Publikationen d Gesellschaft f. rhein. Geschichtsk. VII.) Ex hoc loco patet auctorem fuisse Thuricensem.

F. 8'—16': [*Excerpta ex monacho Sangallensi de Karolo magno.*] «Quoniam de nativitate vel eciam puericia . . . per omnia secula seculorum.»

Valde differt verbis et ordine ab editis apud Pertz, M. G. SS. 2, 731 et Jaffé, Bibl. 4, 631—700. F. 13'—15 inseruntur duo excursus „*De felicissima Hiltigarda uxore legittima Caroli magni*" et „*De Adalaide sororis alme Hiltigarde et fundatricis cenobii Buocho.*"

F. 16'—30: [*Vita Karoli Magni scripta s. XII sub Friderico I.*] «*De sanctitate meritorum et gloria miraculorum beati Karoli magni.* Etsi passim et varie . . . et imperium in secula seculorum. Amen. *Explicit secunda distinctio.*»

Ed. hoc usus codice G. Rauschen, l. c. 17—66. — Cf. Singer, Deutsche Volksbücher aus e. Zürcher Handschr. (Stuttg. 1889. Lit. verein 185) p. XXII seqq.

P. 30—46': [*Pseudo-Turpinus.*] «*Incipit tercia in qua invenies gesta bella hyspanyci.* Propositi nostri negotii . . . dei subveniatur ei.»

Ed. partim Rauschen l. c. 66—68. — Reuber, Vett. script. qui Cæs. et imperat. (Francof. 1584) p. 67—88. Codex insuper habet plura quæ in editione desunt, scil. f. 31—31' nomina urbium Hispaniæ, edit. in Catalog. codd. hagiogr. Paris II, 467 e codd. Paris. f. 44—46 descriptio picturæ artium liberalium, f. 46—46' factum mirabile Rotholandi. Fabr. 2, 443. Similis codex, qui etiam hæc continet extat in bibliotheca regia Dresdensi J 52. Cf. Schnorr v. Karolsfeld, Kat. 2, 30.

F. 46'—47: [*Conclusio. De Turpino etc.*] «Beatus namque Turpinus . . . se receperunt. Amen. Finis est huius libri anno [MCCCC] LXXXXIII.»

De auctore, codice etc. cf. Büdinger, l. c. 29—39. — Morel, Hymnen 249. — Rauschen, l. c. 11—12, 14—15. — Fabricius, Bibl. lat. 2, 442. — Histoire littéraire, 4, 205—216.

F. 48—53: [*Joh. Birkii, Campidonensis scholæ S. Hildegardis latinæ magistri carmen seu*] «*Tractatus de monasterio Campidonensi et eius multiplicibus privilegiis. Primum capitulum. De invocacione divini auxilii.* I. Sancta dei dextra . . . bino in lattere.»

Desinit abrupte in capite LX. Ed. Aldobrandus Gebhard apud [Michael Kuen] Collectio scriptorum rerum monastico — historico — ecclesiasticarum. (Ulmæ 1756) Tomi II. Pars I. pag. 167—190.

De auctore, qui fuit natus in Biberach, inde ab anno 1465 magister liberalium artium Campidonæ cf. Büdinger l. c. 32. — Baumann apud Birlinger, Alemannia 9, 2, 186 seqq. — Pertz, Archiv, 8, 741 ; 748. Codicem ad manus habuerunt anno 1888 G. Rauschen et Bachmann Thuricensis. In operculo anteriore manu s. XVIII: „Ex St. Gerold (Vorarlberg) Ein sidlam missus. 1788."

246. (Fol. Nr. 116.) **Vitæ Patrum.**

S. XI. Membr. 331×224. 280 pp. Primum folium vacuum non numeratur. Quaterniones I—XXXVI. — Tabulæ ligneæ, quarum una fracta, corio albo obductæ.

Litteræ initiales maiores pp. 2, 153, 331.

Henricus de Ligertia passim maniculas, vultus et ut videtur etiam notas marginales apposuit.

P. 1: [*Evagrii diaconi Prologus de vitis patrum, Rufino Aquileiensi presbytero interprete.* Initium deest, supersunt tantum 5 lineæ:] «enarrare temptabo, ut hi . . . palmam requirant. Explicit Prologus.»

Ed. Migne P. l. 21, 390.

P. 1—2: «*Incipiunt capitula de vita sanctorum patrum heremitarum. I.* De beato Johanne . . . XXIII. De Johanne monacho. Expliciunt capitula.»

P. 2—139: [*Liber I.*] «Primum igitur tamquam verum fundamentum . . . ostendit mirabilia. Ipsi gloria et honor in secula seculorum. Amen. Explicit liber primus de vita SS. Patrum.»

Edit. Rosweydi liber II. Migne P. l. 21, 391—462. In codice tamen ordine diverso et plures sancti hic non leguntur.

P. 140—152: CCVII *Capitula libri II.*

P. 153—325: *Liber II.* «Ver[e] mundum quis dubitet meritis stare . . . ex cœnobio fratre. Explicit liber secundus de vita SS. patrum.»

Desinit abrupte in medio numero CCIII. (edit. 216.)

Edit. Rosweydi lib. III. Migne P. l. 73, 739—808, B.

P. 326—330: *LXXXII Capitula libri III.*

P. 331—421: *Liber III.* «Frequenter ac sepius a me . . . luminis abstrahas claritate.»

Editionis Rosweydi lib. IV. Migne P. l. 73, 813—848. Editio habet 55 capita codex 57.

P. 421—578: [*Continuatur eadem materia*, capp. 58—258.] «Interrogatus abbas Johannes in transitu suo . . . ille autem audiens statuit apud se.»

Desinit abrupte. Pleraque, verbis paullum mutatis, hausta sunt ex libro V vitæ patrum quod inscribitur „Verba seniorum" et in editione Rosweydiana dividitur in 18 libellos. Ed. Migne P. l. 73, 855—988. Codicis capp. 78, 157, 201, 219—221, 232 in editione non inveni. Inter editiones magis concordant secunda Latina Norimbergensis anni 1478, de qua cf. Rosweydi prolegomena XIX. Migne P. l. 73, 66—69. Inter codices valde similis Berolinensis lat. Phillippicus 114. (Rose l. c. 1, 236—237.)

P. 579—580 vacant.

---

247. (Fol. Num. 59.) **Vitæ Sanctorum.**

S. XII. Membr. 300×230. 546 pp. (recte 539, quia p. 287 et 288 bis numerantur, 110—119 omittuntur.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 vacat. P. 2—3: «Ex consilio Bonifacii papæ, (qui) quartus a beato Gregorio fuit. Quod liceat monachis bene sacerdotale officio ministrare. Sunt nonnulli stulti dogmatis . . . tanto potentior.»

P. 3—4: «*Ex decreto Beati Gregorii papæ.* Episcopus debet . . . decem et octo patrum.»

P. 4—8: «*Incipiunt capitula libri sequentis.* Mense Januario . . . Sennes subregulorum.»

P. 5 post passionem SS. Naboris et Felicis ab alia manu s. XII additum est: „Usque huc notatæ passiones in hoc volumine sunt scriptæ.“ Reliquæ habentur in codice **248.**

P. 8—10: «Hortaris venerabilis Augustine, ut sicut . . . quæ fuerit agnoscatur.»

Est Præfatio *Paulini* in vitam S. Ambrosii ed. in Opp. S. Ambr. ed. Bened. Paris 1690. Tom II. Append. p. II.

P. 10—22: «*Incipit Passio S. Policarpi episcopi, discipuli S. Johannis Evangelistæ.* Ecclesia Dei quæ est apud Smirnam . . . me colligat Dominus Jesus Christus in regno . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 26. Jan. II, 705—707.

P. 22—27: «*Incipit Passio S. Asclæ.* Venienti ab Hermopoli civitate . . . vicesima prima. In Christo . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 23. Jan. II, 456, 457.

P. 27—41: «*Incipit Passio SS. Dorotheæ et Theophili.* In diebus illis in provintia Capadociæ apud . . . glorificat suos sanctos cui est . . .»

Ed. stilo paululum mutato in Act. SS. Boll. 6. Febr. I, 773—776.

P. 41—51: «*Passio S. Polochronii Episcopi, Abdon et Sennes Martyr.* Orta tempestate . . . Pontiani præstante Domino . . .»

Ed. compendiatim inter Acta SS. Boll. 17. Febr. III, 5.

P. 52—69: «*Incipit passio Montani episcopi.* Et nobis est apud nos certamen . . . de nobis (nostris) aliqua discamus.»

Ed. in Act. SS. Boll. 24 Febr. III, 455—459.

P. 70—77: «*Incipit passio S. Nestoris episcopi crucifixi LVIII.* Fides nos admonet . . . dimisit spiritum.»

Ed. in Act. SS. Boll. 26 Febr. III, 628—630.

P. 77—88: «*Incipit vita' Albini episcopi [auctore Venantio Fortunato.]* Religiosorum uirorum . . . ad cœlos.»

Ed. in Act. SS. Boll. 1 Martii I, 58—60. Prologus in codice deest.

P. 88: «*Incipit prologus in Passionem Focæ episcopi.* Sanctorum singulæ passiones . . . esse reddenda. Cui gloria . . .»

P. 89—106: «*Incipit passio S. Focæ episcopi.* Admiranda itaque et stupenda . . . nominandus semper in secula. Amen.»

Inedita esse videtur vel edita forsan apud Mombritium. Cf. Acta SS. Bolland. 5 Mart. I, 366. — Cat. Codd. hag. Bruxell. p. 144. — Analecta Bolland. I, 515.

P. 106—134: «*Incipit passio Filemonis confessoris [et Arriani.]* Postquam admirabilis Aclas . . . eiusdem mensis. In Christo . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 8 Mart. I, 752—756.

P. 134—147: «*Incipit passio Pionii Martyris.* Referri oportere ac ut scripsimus imperante Domino . . .»

Ed. ex hoc codice Ruinart, Acta Mart. 140—141. (Ed. Galura I, 323.) — Acta SS. Boll. 1. Febr. I, 40—46. Ruinart l. c. 139: Quartus tandem [codex] Principalis monasterii

Einsiedlensis alias B. Mariæ de Eremo, ex quo codice ea Acta describi curavit noster Dns. Joannes Mabillonius cum in Germania aliquot abhinc annis profectus est.

P. 147—156: «*Incipit passio Theodoriti presbyteri.* Tempore bonæ memoriæ . . . participes inveniamini. In laudem et gloriam Domini . . .»

Ed. in Mabillonii Analectis veterum ed. II, 187—189: Ex codice Einsidlensi ex quo ea rogatu nostro descripsit religiosus et eruditus vir Placidus Redingus. — Ruinart, Acta Mart. 588. — Acta SS. Boll. 23 Oct. X, 40—45. Ibi p. 35 de codicibus dissert P. v. Hecke.

P. 156—163: «*Incipit Confessio S. Acatii episcopi.* Quotienscumque servorum dei . . . IIII[to] Kalendas Aprilis.»

Ed. in Act. SS. Boll. 31 Mart. III, 904.

P. 163—200: «*Incipit vita Ambrosii episcopi* [*auctore Paulino*]. Igitur posito in administratione . . . fugisse supplicium. Explicit vita S. Ambrosii episcopi.»

Ed. in Opp. S. Ambrosii ed. Benedict. T. II Append. p. II—XIV. Prologum vide supra p. 8. Ut **257**, 211.

P. 201—205: «*Passio s. Irenei* [*Hirenei cod.*] *episcopi.* Cum esset persecutio sub Diocletiano . . . Probo præside, regnante Domino . . . Explicit passio beati Hirenei presb.»

Ed. in Act. SS. Boll. 25 Mart. III, 556, 557.

P. 205—206: «*Incipit prologus in vitam Zenonis episcopi* [*auctore Coronato notario.*] In provintia Tuscia . . . hominibus et cetera.»

P. 206—211: «*Vita S. Zenonis episcopi.* Igitur ille a cunabulis . . . in Veronense urbe in sæcula sæculorum. Amen.»

Inedita esse videtur, nam differt ab editione Act. SS. Boll. 12. April II, 70, 71 et a codice Bruxell. 64. nr. 104. Conf. Codd. hagiogr. Bruxell. I, 19.

P. 211—220: *Incipit passio S. Georgii M.* «Invictus igitur Christi martyr . . . transmittuntur comburendi.»

Diversa est ab edita in Actis SS. Boll. 23 April. III, 117—122 et Biblioth. Cassinens. T. II. Florileg. p. 7—11. Inedita esse videtur. Cf. Catal. Codd. hagiogr. Bruxell. I, 148 et 204.

P. 221—227: «*Passio S. Marci evangelistæ.* Per idem tempus quo dispersi . . . Gaio et Julio, regnante autem Domino . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 25 April. III, 347—349. Ut **256**, 184.

P. 223 in margine manu s. XII additur hæc nota: Iliadas et odisseas . . . habitus. P. 225 eadem manu: Bubalus . . . . dicentes Trahe. P. 225. Item hæc nota de *apide* Aegyptiorum bove et deo: Mutata una litera apis . . . . in deserto.

P. 227—230: «*Incipit passio S. Vitalis Martyris* [*et Valeriæ coniugis*]. Sanctus Vitalis miles . . . Kalendarum Maiiarum, regnante vero Domino . . .»

Ed. in Bibl. Cassin. III. Florileg. 348—349. In fine additur: „Martyrizatus est . . . seculorum. Amen.“ sicut in cod. Bruxell. Nr. 64. Vide Catal. Codd. hagiogr. Bibl. reg. Bruxell. I, 9.

P. 230—236: «*Incipit passio S. Jacobi fratris Domini.* Igitur Judei posteaquam . . . filius Dei qui cum eodem . . . Explicit passio S. Jacobi apostoli.»

Diversa ab edita in Actis SS. Boll. 1 Maii, I, 31. Inedita?

P. 236—239: «*Incipit passio S. Philippi Apostoli.* Cum in ipsis iniciis . . . qui credunt regnum Patris et . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 1 Maii I, 11.

P. 240—246: «*Incipit passio S. Sigismundi regis.* Temporibus Tyberii senioris Augusti . . . redeant sanitatem adivuante Domino . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 1. Maii I, 86, 87. — Mon. Germ. Script. Merov. II, 333—340. Cf. ib. p. 331.

P. 246—252: «*In inventione S. Crucis.* Anno a passione Domini . . . intrare concessit. Qui vivit . . .»

In verbis discrepat paullum ab editis in Actis SS. Boll. 4. Maii I, 445—448 licet in rebus atque adiunctis congruat. In fine additur p. 252—253: „Judeus quidam . . . lapidibus obruerunt."

P. 253—271: «*Incipit passio Alexandri Papæ* [*Eventii et Theodoli.*] Quinto loco a beato Petro . . . quinto Nonas Maias. Benedictus Deus in sæcula sæculorum. Amen.»

Parum differt ab altera vita infra cod. **256,** 191.

Ed. Acta SS. Boll. 3 Maii I, 371—375. Hæc forte eadem est quæ habetur in codice Namurcensi 53. Cf. Anal. Boll. I, 506. Differt vero ab edita ex codice Bruxellensi ib. III, 218—223.

P. 272—278: «*Incipit passio S. Gordiani* [*et Epimachi*]. Temporibus Juliani impiissimi . . . hodiernum diem ad laudem et gloriam Domini . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 10 Maii II, 553.

P. 278—283: «*Incipit passio S. Pancratii.* Temporibus Valeriani et Galieni . . . Galieno imperatoribus, regnante Domino . . .»

Concordat ad verbum cum editis in Analect. Bolland. II, 289—291.

P. 283—306: «*Incipit passio Sanctorum Nerei et Achillei* [*Domitillæ, Petronillæ etc.*] Nisi studia catholicorum meruerint . . . fodiens sepelivit.»

Ed. in Act. SS. 12 Maii III, 6—13. In fine additur

P. 306—308: «*Passio S. Cesarii Diaconi.* Sanctum itaque diaconem . . . beneficia præstant in nomine Patris et . . .»

Hæc desiderantur in Actis editis l. c. p. 13.

P. 308—311: «*Incipit prologus de passione S. Gangolfi.* Commemoratio beatissimi Gangolfi . . . conabimur explicare. Explicit prologus.»

P 311—328: «*Incipit passio S. Gangolfi.* Vir itaque Domini . . . nunc et per infinita sæculorum sæcula. Amen.»

Prologus et Passio edita sunt in Actis SS. Boll. 11 Maii III, 644—648.

P. 328—338: «*Incipit passio S. Bonifacii Martyris.* Temporibus Diocletiani quater . . . coronam assumens in gloriam et laudem Dei . . .»

Ed. in Actis SS. Boll. 14 Maii III, 280—283.

P. 338—341: «*Incipit Passio sanctorum Victoris et Coronæ.* Erat sanctus Victor . . . refrigeria. Per Dominum . . .»

Multo brevius editis in Act. SS. Boll. 14 Maii III, 266—268 et Analect. Boll. II, 291—299.

P. 341—348: «*Relatio Sancti Pastoris presbyteri de titulo Sanctæ Potentianæ et Praxedis ad Timotheum presbyterum* (et apostolum.) Omnia quæ a sanctis gesta sunt . . . florent orationes sanctorum in . . .»

Edita in Biblioth. Casinens. III Florileg. 350—351. Procemium ex codice Namurcensi 53 prostat in Analect. Bolland. I, 510. Cf. infra cod. **248,** 232.

P. 348—379: «*Passio ss. Virg. Eugeniæ et Basillæ.* Septimo igitur consulatus . . . impendatur gloria patri et . . .»

Edita ab Heriberto Rosweydo, Vitæ Patrum Lib. II ed. I. Antw. 1628. p. 340—349.— Migne, P. l. 21, 1105—1122. 73, 605—621.

P. 380—391: «*Passio S. Valentis episcopi cum tribus pueris.* Numerianus imperator cum . . . Kalendas Junii, regnante vero domino . . .»

Cf. Acta SS. Boll. 21 Maii V, 7 ubi nihil de hac passione, sed certiora monumenta requiruntur. Inedita esse videtur.

P. 391—392: «*Incipit prologus in passione S. Desiderii.* Ado peccator . . . tantorum muniti carissimi. Explicit prologus.»

P. 392—404: «*Incipit passio S. Desiderii episcopi.* Desiderius Viennensis ecclesiæ . . . III Idus Februarii.»

Edita. sicut et prologus in Canisii Lect. antiqq. VI, 444—451.

P. 404—407: «*Vita venerabilis Bedæ presbyteri.* Beda iste Anglorum . . . seculum contempsit. Explicit vita venerabilis Bede presbiteri.»

Hanc vitam nullibi inveni, quæ quoad res narratas eadem est ac edita in Giles, Ven. Bedæ opera I. p. CXXVII—CXXIX.

P. 407—411: «*Passio S. Cuononis heremitæ et filii ejus.* Regnante Aurelio tyranno . . . mensis Maii regnante Domino . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 29 Maii VII, 5—10.

P. 411—418: «*Incipit Passio SS. Cantianorum.* Omnia quæ a sanctis . . . Kalendas Junii regnante domino . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 31 Maii VII, 428. In margine manu s. XII additum est: „Servus Christi Ambrosius episcopus Christum verum deum colentibus fratribus per omnem Italiam perennem salutem."

P. 418—430: «Passio *SS. Savini* episcopi et sociorum eius [*Marcelli* et *Exuperantii* diaconorum.] Regnante Maximiliano Augusto . . . palmam victoriæ cui est honor . . .»

Edita, paucis verbis omissis in Baluzii Miscellaneis, ed. Mansii I, 12—14.

P. 430: «*Incipit epistola theoini* [*Eberwini*] *Theologensis abbatis ad dominum Popponem Treverorum Archiepiscopum de vita vel obitu S. Symeonis monachi et diaconi atque confessoris gloriosi.* Domno et venerabili . . . necessario imputabitur. Explicit epistola.»

P. 431—456: Vita *S. Symeonis.* «Igitur vir Dei . . . semper bonis. Per eundem Dominum . . .»

Ed. in Act. SS. 1 Junii I, 89—95 et sæpius. Eadem vita habetur in cod. Einsidl. **323,** 83.

P. 456—464: «*Passio SS. Marcellini presbiteri et Petri exorcistæ.* Benignitas Salvatoris nostri . . . quarto Nonas Junias in pace. Amen.«

Ed. in Act. SS. 2 Junii I, 171—173. P. 464 *Damasi* epitaphium SS. Marcellini et Petri ed. Migne P. l. 13, 396—399.

P. 465—484: «*Incipit passio Bonifacii episcopi et sociorum eius:* Beatus igitur Bonifacius genere Anglus . . . coronatus migravit ad dominum cui est honor . . . Amen. Finit passio S. Bonifacii episcopi et sociorum eius.»

Verbis et sententiis differt a vita S. Bonifacii a Willibaldo composita et edita in Jafféi Monumentis et in Analectis Bollandianis I, 52. Plura adduntur ex Vita s. Willibaldi episcopi. Ratbodus dux Frisiæ eiusque successor a Karolo interfecti dicuntur. Versus finem duo miracula narrantur, quæ in editis non habentur.

P. 484—492: «*Incipit passio Patrocli martyris.* Tempore illo sub Aureliano . . . passus est pro nomine domini nostri J . . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 21 Jan. II, 343—345.

P. 493—501: «*Incipit vita S. Medardi episcopi composita a S. Fortunato.* Beatissimi Medardi antistitis . . . præstitit ornamentum in Christo . . . Amen. Explicit vita S. Medardi episcopi.»

Ed. Dachery, Spicileg. 8, 391—396. Nova ed. II, 70—71. Cf. Mabillon, Analecta vet. 20·

P. 501—511: «*Incipit passio Primi et Feliciani Martyrum.* Temporibus Diocletiani et . . . quinto Idus Junii regnante Domino . . .»

Ed. in Act. SS. Boll. 9 Junii II, 152—154.

P. 511—528: «*Incipit passio beati Barnabæ Apostoli.* Redemtor et salvator . . . collocatum est ad honorem et gloriam Domini . . .»

Edita partim p. 511—521 in Actis SS. Bollandi 11 Junii II, 423—425; partim p. 521 —528 in Biblioth. Casinens. III. Florileg. 354—357.

P. 528—537: «*Incipit passio SS. Nazarii et Celsi pueri.* Nazarius genitus est . . . Anolino iudice regnante Domino nostro . . .»

Differt ab editis in Act. SS. Boll. 28 Jul. VI, 533—534 et in Anal. Boll. II, 302 —307.

P. 537—544: «*Incipit Passio Naboris et Felicis.* Tempore quo Maximianus . . . Maximiano imperatore, regnante Domino . . . Explicit passio Naboris et Felicis.»

Paullum differt textus ab editis in Actis SS. 12 Julii tum ab una 291—292 tum ab altera 292—294 vita ibidem.

P. 544 [manu s. XII.]: «Domine Jesu Christe . . . vivos et mortuos. Explicit.»

Precatio in honorem passionis Jesu Christi.

P. 545—546 vacuæ.

Hic codex manuscriptus magnam videtur habere affinitatem tum quoad aetatem et formam, cum quoad passiones descriptas cum codice Civitatis Namurcensis Nr. 53. (Cf. Anal Boll. I, 505) sed et cum Bruxellensibus 98—100, 206 & 207 qui omnes sunt s. XII. — Sæc. XIV Heinricus de Ligerzia thesaurarius Einsidlensis codicem maniculis et hinc inde annotationibus pernotavit.

Cf. Pertz, Archiv 8, 747—749. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 244. 249. 252. 258.

248. (Fol. Nr. 58.) **Vitæ Sanctorum.**

S. XII. Membr. 300×240. 488 pp. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Est continuatio cod. **247**, ubi etiam p. 5—8 index sanctorum quorum vitæ in hoc volumine continentur.

H. de Ligertia passim maniculas et notulas appinxit.

P. 1: „Notum sit omnibus . . . Rudolfus heremitarum abbas . . . concedi impetrauit.“ Cf. Morel, Regest. Einsidl. 32. — Mone, Quellensammlg. 1, 218. — Roggenbach, Chronik d. freiherrl. Fam. v. Roggenb. (Freibg. 1888.) p. 113. — Zeitschr. F. Gesch. d. Oberrh. 36, 125.

„Notum sit omnibus . . . Bertholdus villicus de Chaltebrunnen . . . 1253“. Cf. Regesta Einsidl. Nr. 74. — Geschfr. 42, 141—142. — Pertz, Archiv 8, 741.

[Index vitarum quæ in hoc codice continentur] a manu posteriore. A manu coæva habetur in cod. **247** p. 6—8.

P. 2—14: «Incipit passio *SS. Viti Modesti et Crescentiæ*. In provintia Licia . . . dicitur Marianus. Ipso . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 15. Jun. II, 1021—1026.

P. 14—18: «Incipit passio *SS. Nicandri et Martiani Mart*. Vidimus enim . . . Kalendas Julii, regnante . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 17. Jun. III, 270—274.

P. 18—25: «Incipit passio *SS. Vitalis, Prothasii et Gervasii* martyr. Ambrosius servus Christi fratribus . . . misericordiam dni nostri . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 19 Jun. III, 821, 822.

P. 26—28: «Incipit passio *S. Albani* Martyris. Tempore persecutionis . . . conversa est . . . regnante dno . . .»

Consentit aliquantulum quoad sensum cum legenda in Bedæ hist. eccl. I, 6—7. Cf. Acta SS. Boll. 22 Junii IV, 147—148. — Bedæ ed. Giles 2, 44—52.

P. 28—33: «*Passio SS. Theonesti episcopi Albani* et aliorum. Temporibus impiissimi regis honorii persarum . . . operatur miracula præstante . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 30 Oct. XIII, 345—347.

P. 33—38: «In decollatione *S. Johannis Baptistæ*. Quinto decimo anno . . . pestis ipsa quievit.»

P. 38—49: «Incipit passio *SS. Johannis et Pauli* MM. Sub Constantino Augusto . . . passio ista sanctorum; ad laudem dni nostri . . .»

Ed. Act. SS. Boll. 26 Jun. V, 159 multum differt. Surius 3, 825—838 textum habet nostro magis congruum.

P. 50—57: «Incipit passio *S. Vigilii* episcopi. Tempore illo Vigilius . . . annos duodecim; regnante dno nostro . . .»

Ed. Act. SS. Boll. 26. Jun. V, 165—167 paullum discrepat.

P. 57—65: «Vita sanctorum *septem dormientium*. In diebus illis cum regnaret . . . in martyribus sanctis. Gratia et misericordia . . .»

Cf. Acta SS. Boll. 27 Jul. VI, 385: Prælo minime digna censemus.

P. 65—68: «Incipit passio *S. Symphorosæ* cum septem filiis. Tempore illo cum . . . miliario nono; regnante dno . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 18 Julii IV, 358—359 verbis paullum variantibus.

P. 68—93: «Incipit passio *SS. Apostolorum Petri et Pauli.* Cum venisset Paulus . . . die III Kalendarum Juliarum regnante . . .»

Historia fabulosa. P. 75 epistula Pilati ad Claudium. Idem in cod. Bibl. Bodleianæ Oxonii 110 (1963) Schenkl, Biblioth. Patr. lat. Britann. II. Sitzgsber. d. phil. Cl. d. k. Ac. 123. V. p. 18.

P. 93—145: «Vita *S. Marcialis* episcopi, discipuli Saluatoris nostri [*Aureliano* adscripta.] Predicante dno. nostro . . . participes ascisci. Amen.»

Cf. Acta SS. Boll. 30 Junii V, 535 etc.

P. 145—161: «Incipit vita *S. Augustini* episcopi Anglorum. Anno incarnationis dominicæ . . . septimo Kalendas Junias eodem rege regnante, dominante vero . . .»

Excerptum ex Bedæ hist. eccles. I, 23—II, 3. Ed. Giles II, 94—182.

P. 161—166: «Incipit passio SS. *Processi et Martiniani* MM. Tempore quo Symon . . . in hodiernum diem; regnante dno . . .«

Ed. Acta SS. Boll. 2. Julii I, 303—304.

P. 166—207: «Incipit vita S. *Uodalrici* episcopi. Egregius Christi confessor . . . donante Christi gratia qui cum . . .»

Auctore *Bernone.* Ed. Migne P. l. 142, 1185—1204 A.

P. 207—224: «Incipit vita S. *Goaris* prespiteri. In diebus Childeberti . . . manifestare dignatus est, qui cum patre . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 6. Jul. II, 333—337.

P. 224—243: «Incipit vita S. *Willibaldi* episcopi. Presul igitur Willibaldus . . . testantur eum recepisse.»

Ed. Acta SS. Bolland. 7. Julii II, 512—517.

P. 244—262: Passio S. *Kiliani* cum prologo. «Beatus igitur Kylianus . . . inveniri potest.»

Ed. Acta SS. Boll. 8. Jul. II, 614—618.

P. 262—269: «Incipit passio *S. Kiliani* et sociorum eius. Fuit vir vitæ . . . rege feliciter.»

Ed. l. c. 612—614.

P. 270—274: «Passio sanctorum fratrum filiorum *S. Felicitatis.* Temporibus Antonini . . . in regno cœlorum; qui cum . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 10. Jul. III, 12, 13.

P. 274—281: «Passio SS. Virginum *Rufinæ et Secundæ.* Rufina et Secunda . . . virtutem ostendunt; ad laudem . . . Passæ sunt autem die sexto Idus Juliarum.»

Ed. Acta SS. Boll. 10. Julii III, 30, 31. Idem in cod. **295.** 192—197.

P. 291—297: «Passio S. *Ermagoræ* episcopi [et *Fortunati* archidiaconi.] Post resurrectionem dni . . . quarta Idus Julii regnante . . .»

Ed. Acta SS. 12 Jul. III, 251—255.

P. 298—320: «Incipit passio S. *Margaretæ V.* [auctore *Theotimo.*] Post passionem et . . . prece memorentur ante dominum . . .»

Ed. apud Mombritium? Cf. Cod. Namurc. 53 num. 64 in Analect. Boll. 1, 515. Ib. Cat. Brux. 184 etc.

P. 321—332: «Incipit vita S. Alexii confessoris. Fuit vir Romæ . . valent, præstante . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 17. Jul. IV, 251—253.

P. 332—335: [Relatio *Pastoris* presbyteri tituli] «de sancta *Praxede*. Virgo uenerabilis Praxedis . . . orationes sanctorum in sæcula sæculorum. Amen.»

Ed. Acta SS. Boll. 19. Maii IV, 300. Idem in codd. **247**, 345 et **295**, 197.

P. 335—338: «De obitu S. *Mariæ Magdalenæ*. Narrat Josephus quod . . . meritis ipsius»

Cf. Analecta Boll. 9, 264 nr. 15. Faillon, Monuments inédits II . . .

P. 338—341: «Incipit passio S. *Cyrilli* episcopi. Sanctus Cyrillus episcopus non incognitus . . . percussus tradidit spiritum.»

Ed. Boll. Acta SS. 9. Julii II, 687.

P. 341—361: «Incipit passio S. *Apollinaris* episcopi. In diebus Claudii . . . Kalendarum Augustarum; regnante . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 23. Julii V, 344—350.

P. 362—380: «Incipit passio S. *Christinæ* virg. Tempore illo erat . . . Tyro ciuitate; regnante dno . . .»

Cf. Boll. Acta SS. 24. Julii V, 524—528.

P. 380—392: «Incipit passio S. *Jacobi* apostoli. Apostolus domini nostri . . . perrexit ad dominum; cui est . . .»

Ed. apud Mombritium? Cf. Cat. codd. hagiogr. Bruxell. 1, 32.

P. 392—393: «Translatio S. *Jacobi* apostoli . . . In dei nomine Leo episcopus . . . Jacobi in pace.»

Cf. Baronii Annales anno 816. T. 13. p. 570. — Florez, Espanna sagr. 3, Append. XLVII. nr. IX. — Boll. Acta SS. 25. Julii VI, 13—14. — 1. Nov. I, 21—22.

P. 393—397: »Item de *translatione* eiusdem. Nemo putet quod iste sit Jacobus . . . Jacobo apostolo dni nostri . . .»

P. 397—410: «Incipit passio S. *Cristophori* Martyris. Tempore illo regnante . . . Dagno . . . gladio feriatur. Sit nomen . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 25. Julii VI, 146—149.

P. 410—434: «Passio S. *Pantaleonis* martyris. Regnante impio et iniquissimo Maximiano . . . in Nicomediorum ciuitate.»

Ed. apud Mombritium? Cf. Boll. Acta SS. 27. Jul. VI, 412 ex Sim. Metaphr. ubi alia est versio. — Anal. Bolland. 1, 518 cod. Namurc. 53.

P. 434—436: «Incipit passio S. *Felicis* papæ. Fuit autem temporibus Constantii . . . hodiernum diem.»

Ed. Mombritius I, f. 307[b]. Cf. Boll. Acta SS. 29. Julii VII, 43 § 1. Idem infra **256**, 420 et in cod. Berol. 125, 320[b]. Cf. Rose, l. c. 1, 269.

P. 436—439: «Incipit passio Ss. fratrum *Simplicii Faustini et Beatricis* Mart. Temporibus Diocletiani et Maximiani . . . ecclesiis Christi. Quod factum est dno auxiliante . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 29. Julii VII, 36, 37.

P. 439—453: «Item de S. *Beatrice* et de aliis martyribus [*Cyriaco* Largo etc.] Egregius [*lege* Sergius] Terentianus illuster uir . . . perrexit ad dnm; cui est . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 16. Jan. II, 5—9. Cf. Analecta Boll. 2, 247—258.

P. 453—459: «Incipit passio Ss. *Polocronii, Abdon et Sennen.* Orta tempestate sub Decio . . . Cordulam decimo Kal. Marcii.»

Ed. apud Mombritium II. Cf. Anal. Boll. I, 519. — Cat. codd. hagiogr. Bruxell. 1, 217.

P. 459—465: [Martyrium SS. *Abdon et Sennes.*] «Eodem tempore dum Decius Cæsar Polochronium . . . cimiterium Pontiani, præstante. . . »

Ed. Boll. Acta SS. 30. Julii VII, 137—138. Cf. 15. April. II, 375.

P. 465—469: [*Proverbia Wiponis.*] «Incipit inuentum quod fert prouerbia centum . . . Explicit inceptum, referens prouerbia centum.»

Ed. Pertz, Mon. Germ. SS. 11, 245—247. Cf. Schubiger, Sängerschule 93, n. 1.

P. 469—488: «Incipit passio Ss. *Eustachii* et sociorum eius. In diebus Traiani . . . sanctis promissum est per gratiam dni . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 21. Sept. VI, 123—135.

P. 481—488 ab altera manu s. XIII suppletæ sunt. — In fine manus s. XIV varios versus addidit. Cf. Meier, H. v. Ligerz 55. — Pertz, Archiv 8, 747—749. — Morel. E. Handschr. d. l. K. V. 244. 256.

Valde similis est codex Namurcensis 53. Cf. Analecta Boll. 1,519.

---

249. (Fol. Nr. 56.) **Vitæ Sanctorum.**

S. XII. Membr. 296×230. 476 pag. recte 480, nam 1 et 222 ter numerantur. — Quaterniones interdum signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Codex est valde similis Bruxellensi 207—208. Cf. Catalogus codicum hagiograph. Bibl. reg. Bruxell. 1, 135—157.

Maniculis notavit H. de Ligertia.

P. 1 vacat. 1 bis: [*Index huius voluminis*] «Vita S. Silvestri . . . S. Agathæ virginis.»

P. 1ter—83: [*Vita S. Silvestri papæ.*] «Historiographus noster Eusebius . . . gesta sunt. Finit vita et actus S. Silvestri.»

Historia fabulosa edita apud Mombritium. Idem in codice **8**, 143, **257**, 1 et sæpe alibi.

P. 83—87: «*Incipit passio S. Columbanæ virginis.* In diebus illis adveniens Aurelianus . . . pridie Kalendas Januarias in nomine . . . Explicit passio Columbe (!) virginis.»

Edita apud Mombritium?

P. 87—138: «*Incipit vita S. Basilii episcopi.* Dilectissimi non erat . . . libro in gloriam et laudem domini . . . Explicit vita S. Basilii episcopi.»

Est vita apocrypha auctore Amphilochio; versio tamen differt ab edita Boll. Acta SS. 14. Junii II, 938—956.

P. 137—141: «*Incipit passio S. Concordii Martyris.* Temporibus Antonini imperatoris . . . Concordii martyris, prestante . . . Explicit passio Concordii presbiteri.»

Parum differt ab editis Boll. Acta SS. 1. Januarii I, 9—10.

P. 141—144: «*Excerpta de passione S. Martinæ virginis.* Martina virgo cum esset . . . regnum meruit. Explicit passio S. Martine virginis.»

Multo brevius editis in Boll. Actis SS. 1. Jan. I, 11—18.

P. 144—147: «*Incipit passio S. Petri martyris.* In illo tempore Petrus qui et Balsamus . . . sub Maximiano imperatore, regnante domino . . . Amen. Explicit passio B. Petri.»

Ed. Boll. Acta SS. 3. Jan. I, 129.

P. 147—154: «*Incipit passio S. Teogenis.* Multi martyres uicerunt diabolum . . . III Nonas Januarias prestante . . . Explicit passio S. Theogenis.»

Ed. Boll. Acta SS. 3. Jan. I, 134—135.

P. 154—176: «*Incipit vita S. Genovefæ virginis.* Sancta igitur Genovefa . . . dignitatem ante Christum qui . . . Explicit vita S. Genovefæ virginis.«

Ed. Boll. Acta SS. 3. Jan. I, 143—147.

P. 176—179: «*De Veronilla et imagine domini sindone picta.* Postquam dominus noster . . . ultra sciuerunt. Amen.»

Cf. Boll. Acta SS. 4. Febr. I, 449—457.

P. 179—182: «*Incipit passio S. Juliani et Basilissæ virginis.* Igitur Julianus et Basilissa . . . celebratur martyrium. Explicit passio S. Juliani et Basilissæ.«

Multo brevius editis in Boll. Act. SS. 9. Jan. I, 575 seqq.

P. 183—184: «*Incipit prologus Fortunati episcopi ad Pascentium episcopum in vita S. Hilarii episcopi.* Domino sancto et meritis . . . uita proponamus. Explicit prologus.»

Ed. Boll. Acta SS. 13. Jan. I, 790—793.

P. 184—199: «*Incipit vita S. Hilarii episcopi.* Igitur beatus Hilarius . . . cœlo gaudente, prestante . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 13. Jan. I, 790—793.

P. 199—204: «*Epistola beati Hilarii episcopi ad filiam suam Apram.* Dilectissimæ filiæ Habræ Hilarius . . . filia desiderantissima.»

Ed. Migne P. l. 10, 549—552.

P. 204—205: «[H]*ymnus ad eandem.* Lucis largitor splendidæ . . . per omne seculum. Amen.»

Ed. Migne P. l. 10, 551—554. — Cf. Chevalier, Repert. hymnol. 10701.

P. 205—206: «*Incipit prologus in secundam partem.* Domino sancto et meritis . . . in futuro confidat. Explicit prologus.«

P. 206—222, b: «*Incipit liber secundus.* Igitur Probianus cum . . . cœlo gaudente, ipso prestante . . . seculorum. Amen.»

Ed. l. c. 793—795 exceptis miraculis p. 215—222, b: „Videamus denique quod sequitur miraculum . . . diligenter intendens“ ex cod. Bruxell. ed. in Catalog. l. c. 138—139.

P. 222,b —225: »*Incipit vita S. Felicis.* Factum est autem ut post complectionem beatissimi Felicis . . . orationem perrexit ad dominum . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 14. Jan. I, 951.

P. 225—261: «*Incipit vita S. Honorati episcopi, composita a beato Hilario episcopo.* Agnoscitis dilectissimi . . . obtinere mereamur per dominum . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 16. Jan. II, 17—24.

P. 262—269: «*Incipit prologus in vita S. Sulpicii episcopi.* Ab inicio . . . permanet in secula seculorum. Amen. Explicit vita S. Sulpicii episcopi.»

Ed. Boll. Acta SS. 17. Jan. II, 174—176.

P. 269—272: «*Incipit passio trium geminorum.* Igitur Speusippus Eleusippus Meleusippus . . . qui uocatur Urbatum.»

Cf. Boll. Acta SS. 17. Jan. II, 76—80 ubi tamen nihil de hac vita.

P. 272—300: «*Incipiunt confessiones et actus Martyrum Saturnini presbiteri Dativi, Felicis et cœterorum infra scriptorum qui propter collecta et scripturas dominicas sub Anilino tunc proconsule Africæ die XV. Kal. Febr. Kartagine confessi dominum, diversis locis temporibusque discretis beatissimum sanguinem profuderunt.* Qui religioni sanctissime fidei . . . martyribus triumphator. Explicit passio Saturnini presbiteri.»

Ed. Boll. Acta SS. 11. Febr. II, 515—519. Sed p. 293—300 ibidem desunt.

P. 300—363: «*Incipit passio S. Sebastiani.* Sebastianus vir christianissimus . . . heredem in Christo, qui uiuit . . . Amen. Explicit passio Sebastiani.»

Ed. Boll. Acta SS. 20. Jan. II, 265—278. Falso adscribitur S. Ambrosio et legitur inter eius opera ed. Migne P. l. 17, 1113. — Ed. Ballerini 6, 797—830.

P. 363—377: «*Incipit passio S. Agnetis virginis.* Ambrosius seruus Christi . . . ualeat inuenire regnante domino . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 21. Jan. II, 351—354. Inter opera S. Ambrosii ed. Maur. 479. Cf. **8.** 172; **256.** 145.

P. 377—387: «*Incipit passio S. Meginradi Heremitæ.* Dicturus uenerabilis uiri . . . anno uicesimo octauo regni eius.«

Primum edidit Seb. Brant Basileæ 1496. Cf. Geschfr. 13, 165. Denuo ex hoc codice Christoph. Hartmann, Annales Heremi, append. — Boll. Acta SS. 21. Jan. II, 382—384. — Lectiones variantes ed. Mone, Quellensammlg. I, 53—54. Mon. Germ. SS. XV, 445—448. Cf. ib. 444. — Facsimile scripturæ huius codicis ed. Stillfrid, Forschungen u. Alterthümer des Hohenzollern. Hauses Tom. I. Tab. I. — Cf. Pertz, Archiv 4, 332. — Landolt, Urspr. u. erste Gestalt. 22 seqq. — Falso abbati Bernoni attributa est, cum iam extet in cod. S. Galli 577 s. IX—X.

P. 387—392: «*Incipit passio S. Fructuosi episcopi.* In diebus illis cum essent . . . calcauerunt. O beati martyres qui meruerunt dignam habitationem in cœlis, ad dexteram stantes Christi, benedicentes deum patrem omnipotentem et dominum nostrum Jesum Christum unigenitum filium eius cum spiritu sancto cuius regnum sine fine permanet in secula seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 21. Jan. II, 340.

P. 392—404: «*Incipit passio S. Vincentii diaconi.* Probabile satis est . . . Hispanias nomen domini . . . Amen. Explicit passio B. Vincentii diaconi.»

Ed. Boll. Acta SS. 22. Jan. II, 394—397. Idem in codd. **8**, 168; **256**, 153.

P. 404—424: «*Incipit passio S. Anastasii martyris.* Unigenitus filius et uerbum . . . Constantini, regnante domino . . . Amen. Explicit passio B. Anastasii martyris.»

Ed. Boll. Acta SS. 22. Jan. II, 426—436.

P. 424—429: «*Incipit passio S. Timothei apostoli.* Tempore Neronis agente . . . sunt in nomine domini nostri Jesu . . . seculorum. Amen.»

Multum differt ab editis Boll. Acta SS. 24 Jan. II, 566.

P. 429—438: »*Conversio S. Pauli apostoli.* Paulus igitur doctor . . . iusticiæ accepit. Explicit de S. Paulo.»

P. 438—449: «*Incipit passio S. Aureliani.* Temporibus Decii imperatoris . . . Martyrizatus est autem sub Decio imperatore et Yla et Gelasio proconsule pridie Kalendas mensis Februarii regnante domino nostro Jesu . . . Amen. Explicit passio S. Aureliani.»

Cf. Acta SS. Boll. Jan. II, 1079 ubi inter prætermissos. Alibi nihil inveni.

P. 449—459: «*Incipit passio S. Blasii episcopi.* Beatus igitur Blasius apud Sebastiam Capadocie episcopus . . . imperante Agricolao, regnante autem . . . Amen. Explicit passio S. Blasii episcopi.»

Valde differt ab edit. Boll. Acta SS. 3. Febr. I, 336 seqq.

P. 459—466: «*Incipit passio S. Phileæ episcopi.* Beatus igitur Phileas . . . ceruicibus effugerunt. Explicit passio Phileæ episcopi.»

Ed. Boll. Acta SS. 4. Febr. I, 462—466.

P. 466—476: «*Incipit passio S. Agathe virginis.* Passionis beatissimæ virginis . . . Quinciano consulari regnante vero . . . Amen. Explicit passio St. Agathe virginis.»

Ed. Boll. Acta SS. 5. Febr. I, 615—618. — Cf. Pertz, Archiv 4, 333; 8, 747—749. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 244, 252, 255.

---

250. (Fol. Nr. 57) **Vitæ Sanctorum.**

S. XII. Membr. 294×237. 426 pagg. recte 428 quia p. 3 ter numeratur. Quaterniones [I]—XXXI. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas addidit H. de Ligertia.

Valde similis argumenti sunt codices Bruxellenses 207—8 et 581.

P. 1 vacat. P. 2 [*Index huius voluminis.*] «Vita S. Syri . . . De die iudicii.»

P. 2—25: «*Incipit vita SS. episcoporum Syri et Niventii.* Celestis exorta prosperitas . . . miraculis prestante domino . . . Explicit vita episcoporum Syri et Niventii.»

Ed. Surius 7, 695—703.

P. 25—31: «*Incipit passio S. Eulaliæ virginis.* In diebus illis Eulalia . . . benedicentes dominum patrem et . . . Explicit passio Eulaliæ virginis.»

Ed. Boll. Acta SS. 11 Febr. II, 577—578.

P. 31—38: «*Incipit passio Valentini episcopi.* Propheta loquitur ad . . . sepulti collaudantes dominum . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 14 Febr. II, 756—757.

P. 38—48: «*Incipit passio SS. Marii et Marthæ et Valentini presbiteri.* Temporibus Claudii imperatoris uenit quidam uir de Persidæ . . . tercio decimo Kalendarum Februariarum, ubi prestantur . . . Explicit passio Valentini et aliorum.»

Ed. Boll. Acta SS. 14 Febr. II, 753—754 et 19 Jan. II, 216—219.

P. 49—60: «*Incipit passio S. Julianæ virginis.* Martyrum perseuerantia . . . imperatore Maximiano, regnante domino . . . Explicit passio Julianæ virginis.»

Ed. Boll. Acta SS. 16 Febr. II, 873—877 cum alio exordio.

P. 61—74: «*Incipit prologus in vitam S. Walpurgæ virginis.* Domino beatissimo deoque uere dignissimo Erchanboldo . . . pro adepta sospitate suspendit. Finit uita S. Walpurge virginis.«

Ed. Boll. Acta SS. 25 Febr. III, 523—526. Cætera post cap. IV. nr. 14 desunt in codice.

P. 74—78: «*Incipit passio S. Magræ* [*Macræ*] *virginis.* Tempore illo in provincia ciuitatis Augustane . . . obdormiuit in domino. Dignetur intercessio eius . . . Explicit passio *S.* Magre virginis.»

Ed. Boll. Acta SS. 6 Jan. 1, 325—326. Codex brevior est editis.

P. 78—90: «*Incipit passio SS. Reuocati, Saturnini, Perpetuæ et Felicitatis.* In civitate Tiburtina . . . nominis sui, quod est benedictum in secula seculorum. Amen. Explicit passio Perpetue et Felicitatis.»

Ed. Boll. Acta SS. 7 Martii I, 633—637. Finis in codice magis congruit codici Bruxellensi quem ediderunt socii Bollandiani. Catalog. codd. Bruxell. I, 158—161.

P. 90—101: «*Incipit passio XL Martyrum.* Qui in Sebatia ciuitate martyrio . . . V. Iduum Martiarum in gloriam et laudem dei. Amen. Finit passio XL militum.»

Ed. Boll. Acta SS. 10 Mart. II, 19—21. In codice desunt nomina ad calcem adiecta.

P. 101—111: «*Incipit prologus in vitam S. Gerdrudis virginis.* Sancta et inseparabili . . . prestantur beneficia. Finit de vita obituque sanctæ Christi virginis Gerdrudis.»

Ed. Boll. Acta SS. 17 Martii II, 594—596.

P. 111—129: «*Item de uirtutibus eius.*. Cum multos homines cernimus . . . miraculo laudabant nomen patris et . . . Amen. Finit de vita et obitu sanctæ Gerdrudis Christi virginis.»

Ed. l. c. 596—599. Differt tamen textus codicis a p. 122: „Sicut et nos scimus quod multas . . .“ Verbis mutatis est miraculum editum ib. p. 598. nr. 2. Cf. Anal. Boll. XI, 369.

P. 129—136: «*Incipit passio S. Pimenii* [*Pigmenii*] *presbiteri.* Temporibus Liberii papæ erat Romæ . . . sacrificium offerebat, cui est honor et gloria in secula seculorum. Amen. Explicit passio S. Pimenii presbiteri.»

Cf. Boll. Acta SS. 24 Mart, III, 481—482. Alia vita ex codice Bruxellensi ed. Catal, l. c. 161—164.

P. 136—214: «*Incipit vita S. Leonis papæ* [*IX auctore Wiberto.*] Reuerendus igitur Bruno utriusque . . . sine mora clamabunt. Finit de S. Leone papa.»

Ed. Muratori, Scriptores III, 282—299. P. 206—214 non sunt editæ apud Muratorium. — Watterich, Pontiff. Roman. vitæ I, 127—170.

P. 214—224: «*Incipit passio S. Truhtperti heremite* [*auctore Erchanbaldo.*] Cum enim merita sanctorum . . . coronatus extiterat, prestante domino . . . Finit passio S. Truhtperti.»

Ed. Mone, Quellensammlung I, 21—26. — Cf. Potthast, Bibliotheca histor. 1610. — Rettberg, Kirchengesch. II, 48.

P. 224—231: «*Incipit vita SS. Alexandri et Athanasii episcoporum.* Dum sub Constantino . . . scriptam relinquens. Explicit vita SS. episcoporum Alexandri et Athanasii.»

Cf. Boll. Acta SS. 26 Febr. III, 634 ubi agitur de S. Alexandro episcopo Alexandrino. Hæc vita ibi non legitur.

P. 232—236: «*Incipit vita S. Juvenalis episcopi.* Hodierne festivitatis gaudia apud . . . expertis non dubitatur. Explicit vita Juvenalis episcopi.»

Discrepat verbis et sententiis ab ed. Boll. Acta SS. 3 Maii III, 387—390.

P. 236—247: »*Incipit passio S. Quiriaci episcopi qui vocabatur Judas.* Qui sui proprii generis . . . hora VIII, regnante domino . . . Finit passio S. Quiriaci episcopi.»

Ed. Boll. Acta SS. 4 Maii I, 445, 449—450.

P. 247—257: «*Incipit passio SS. Virginum Fidei Spei et Caritatis.* Tempore Adriani imperatoris . . . exaudiuit, prestante . . . Finit passio S. Sophie et filiarum eius.»

Ed. in Legenda aurea edit. Coloniens. 1483 foll. 443, 444 et apud Mombritium, tom. II.

P. 257—277: «*Incipit passio Septem fratrum Januarii, Felicis, Philippi, Silani, Alexandri, Vitalis et Marcialis Martyrum.* Sciendum quoque est . . . referendo, qui cum patre . . . Finit passio SS. VII fratrum.»

Ed. Boll. Acta SS. 10 Julii III, 14—18.

P. 277—286: «*Translatio S. Alexandri unius de VII fratribus ad Uttinburra cenobium.* Temporibus itaque bonæ . . . efficiuntur, auxiliante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 10 Julii III, 19—21. — Mon. Germ. SS. II, 673—681. Idem in cod. **256**, 381.

P. 286—292: «*Incipit vita S. Arbogasti episcopi et confessoris.* Sanctissimi sacerdotis Christi . . . elegit sibi sepulchrum.»

Ed. Boll. Acta SS. 21 Julii V, 177—179.

P. 292—310: [*S. Ephrem Syri*]: «Incipit vita s. Habrahæ heremitæ. Fratres mei, cupio vobis . . . Res uero gesta huiuscemodi est.»

Ed. stilo mutato Op. S. Ephrem ed. Assemani Gr. et Lat. II, 1—11. — Boll. Acta SS. 16 Martii II, 436—440. — Migne P. l. 73, 281—292; 651. Cf. Analecta Boll. 10, 9

P. 310—322: «*Incipit reuocatio uel penitentia Mariæ neptis sancti Abrahæ heremitæ.* Habuit uir beatus . . . migravit ad dominum cui est . . . Amen.»

Ed. stilo tamen diverso Assemani l. c. 11—49. — Boll. Acta SS. 16 Martii II, 440—443. — Migne P. l. 73, 651—658.

P. 322—332: «*Passio S. Felicis martiris.* In diebus illis sub Diocletiano . . . in pace, cui est honor . . . Finit passio S. Felicis.»

P. 332—333: «[*De Iudeo in fornacem proiecto et liberato per piam Mariam.*] Quid igitur in oriente actum fuerit . . . illa saluati sunt.»

Gregorius Turonensis, lib. miraculor. I, 9. Mon. Germ. SS. rerr. Merov. I, 494. — Cf. Pfeiffer, Marienlegenden 237. — Walter, der Judenknabe, Halle 1879. — Mussafia, Studien zu d. mittelalt. Marienlegenden . . . Sitzgsber. der k. k. Akad. Wien (1886) 113, 921. — Sprenger, Bartsch, Germania 27 (1882) 129.

P. 333—334: «*Epistola Chromatii et Heliodori ad Jeronimum.* Dilectissimo fratri Hieronimo presbitero . . . ora pro nobis.»

Fabula Chromatio attributa ed. Migne P. l. 30, 369. Cf. ib. 30, 297.

P. 335—336: «*Epistola Jeronimi ad quos supra.* Dominis sanctis ac beatissimis . . . obedientiam peruenire.»

Ed. Migne l. c. 30, 297.

P. 336—362: «*Incipit de infantia S. Mariæ et Christi saluatoris.* In diebus illis erat uir in Israel nomine Joachim . . . crediderunt deo et domino . . . Finit de ortu beatæ Mariæ perpetuæ virginis uel infantia saluatoris nostri.»

Ed. Tischendorf, Evangelia apocrypha 113—121.

P. 362—375: «*Incipit liber S. Melitonis episcopi ecclesiæ Sardiensis de transitu S. Mariæ.* Melito servus Christi episcopus . . . magnalia dei et domini . . . seculorum. Amen.»

Ed. de la Bigne, Biblioth. Patrum (Paris. 1610) 7, 581—600.

P. 375—412: «*In nomine sanctæ Trinitatis. Incipiunt gesta saluatoris domini nostri Jesu Christi quæ inuenit Theodosius imperator in Jerusalem in pretorio Pontii Pilati in codicibus publicis.* Factum est in anno . . . Christo in pretorio. Finiunt gesta nostri saluatoris.»

Concordat cum cod. **169**, 66—102 et **326**, 11—29.

In fine p 411—412 *epistula [apocrypha] Pilati ad Claudium ut* **248**, 75 et **256**, 6.

P. 412—413: «*Scripta ex libro beati Eusebii Cesariensis de interitu Herodis.* Quoniam necesse fuit competenti loco . . . illa vero perpetua. Finit epistola.»

Spuria. Ex Nicephori hist. eccles. I, 20. Cf. Baronii annales anno 33. n. VI.

P. 413—414: «*In quibus causis errauit Origenis.* Primus doctor post Apostolos . . . esse ex seraphin.»

Refertur ad Ep. 61 S. Hieronymi ad Vigilantium ed. Migne P. l. 22, 602.

P. 414—418: «*Epistola B. Jeronimi presbiteri ad Desiderium de duodecim lectoribus.* His nunc acriter mi frater . . . secus hominum sunt.»

Spuria, ed. Migne P. l. 23, 723—726. Fertur etiam sub nomine Bedæ, Oper. III. 491—492 ed. Colon. 1612. A Guigone dicitur hæc epistola: „a nescio quo in irrisionem doctorum composita.“ Migne l. c. 30, 308. Idem in cod. Berolinens. Rose, Handschr. I, 19.

P. 418—421: «*Descriptio cuiusdam sapientis de Anticristi natiuitate seu falsitate.* Anticristus dicitur quia . . dominus cœlum conscendit.»

P. 421—423: «*Hieronimus in annalibus Hebreorum de XV signis quindecim dierum precedentium diem iudicii. Signum primi diei.* Maria omnia in altitudinem . . . longe ante defunctis. Finis id est dies iudicii.»

Ed. inter opera ven. Bedæ ed. Colon. (1612) I, 494. — Migne P. l. 94, 555. Extat etiam editio s. XV sine l. e. a. Hain 14731. Sæpissime in codicibus invenitur v. gr. Paris. Nouv. acq. lat. 352. (Delisle Biblioth. nat. 635.) Basileens. 167 et 177 (Wackernagel, Altd. Handschr. p. 22.) Engelberg. 53, 259, 316. Guelferbytano 722 (Heinemann II, 124.) Reun 5 (Xenia Bernard. II, 1. p. 10) Zwettlensi 310 (ib. p. 406).

Germanice in codice Dresdensi J 24 d. (Schnorr v. Karolsfeld II, 35) Cf. Nölle, G., d. Legende von den fünfzehn Zeichen vor d. jüngsten Gerichte. Halle 1879. — Haupt, Zeitschr. 3, 523—530. — Pfeiffer, Germania 8, 120; 12, 61; 29, 402. — Wiener Sitzgsber. 124, III, 15. — Bodl. 881. — Carmen theutonicum Mysneri de eadem re ed. Gräter, Bragur VI, 1. p. 19—20.

P. 424—425 variis manibus s. XII—XIII probationes pennæ, preces etc. «Vigilate omnes» cum neumis, «Media uita» (bis), «Salue regina misericordie», «Alma redemptoris mater», «Juxta trenos Jeremie . . . habebit iudicem.» Cf. Chevalier, Repert. hymn. 9934. — Du Méril I, 408.

P. 426 vacat. Conf. Pertz, Archiv 7, 180. 8, 747—749. — Morel, E. Handschr. d. K. V. 250, 251, 254, 257.

---

251. (Fol. Nr. 50.) **Barlaam et Josaphat. Vita S. Katharinæ.**

S. XII. Membr. 280×205. 144 pp. Quaterniones signantur I—VI tantum — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Littera initialis p. 1 artificiose delineata; alibi interdum deest.

H. de Ligertia maniculas adpinxit.

P. 1—96: «*Incipiunt Gesta Barlaam Magni Heremitæ.* Cum cepissent monasteria construi . . . sicut uoluit. In princi.» Cetera desunt.

Ed. inter opera S. Johannis Damasceni, Migne P. gr. 96, 863 B — 1010 C. et alibi sæpe. Non raro occurrit in codicibus.

P. 97—140: [*Vita S. Katharinæ.*] «Cum sanctorum fortia gesta . . . hora tercia, seruans diem horam qua Christus pro mundi redemptione ad passionem properauit, cui honor, laus et gloria et potestas in secula seculorum. Amen.»

Editum in libro antiquissimo musei Bollandiani (s. l. e. a. Coloniæ ca. 1480.) Extat etiam sed absque titulo et prologo in cod. civitatis Namurcensis num. 15 s. XIII ineuntis. Cf. Analecta Boll. 1, 502. Item in cod. Gandavensi num. 423 exarato extremo sæculo XII. Cf. ib. 3, 194.

P. 141—144: [*Officium de S. Katharina.* »I] nclita sancte virginis Katherine . . . ad regnum decoris. Per.»

Editum esse videtur partim in breviario Traiectensi anno 1512, partim in Anal. Boll. 3, 176—177.

---

252. (Fol. Nr. 63.) **Hildemari (seu Ruthardi) Commentarius in Regulam S. Benedicti.**

S. XVII. Charta. Fol. XI et 346 folia, primæva manu numerata. — Ligatura pergamena. Est apographum Nr. **253** factum sub abbate Augustino I Hofmann 1600—1629 et eadem manu ut **238** scriptum.

FF. I—VII, IX et XI vacant. F. VIII: «*Ruthardi Mon(achi) Hirsaugiensis Commentarius in regulam Sanctissimi P. N. Benedicti* ex antiquissimo M. S. Codice Biblioth. nostræ Heremitanæ ad Illm. et Revmum. Principem D. Augustinum abbatem Einsidlensem etc.»

F. X: «*Joannes Trithemius in chronico Hirsaugiensi.* Ruthardus quoque monachus, huius cœnobii Hirsaugiensis unus ex primis . . . seculares certatim confluerent.»

»DCCCLXV. Moritur autem plenus . . . dic Miserere Deus.»

Joann. Trithemii Annalium Hirsaugiens. typis Sti. Galli 1690 T. I. p. 26—27; 29.

P. 1—343: «*Incipit tractatus Ruthardi mon. Hirsaugiensis in regulam sanctissimi P. N. Benedicti.* Tres enim sunt Ecclesiasticæ . . . valere concedat. Amen.»

Concordat cum codice sequenti quem vide. Ruthardus videtur esse merum figmentum Trithemii. — Cf. Traube, O Roma nobilis, Abh. d. k. bayr. Ak. I. Cl. 19 Bd. II Abt. p. 314—316. — Analecta Boll. 12, 306 de Ruthardo: „Poème et poète n'ont jamais existé à ma connaissance que dans la féconde imagination de Trithème." — Fabricius, Bibl. 3, 436. — Calmet, Diarium helvet. 52. — Gerbert, Iter alem. 80.

---

253. (Fol. Nr. 15.) **Hildemari Commentarius in regulam S. Benedicti.**

S. X. Membr. 283×194. 170 folia, sed 8 omittitur, econtra 58 bis numeratur, addito folio insiticio, quod tantum ab una parte descriptum est. Idem dic de fol. 90, 106. — Ultimi folii 170 tantum restat miserum fragmentum in quo manus s. XIV aliqua notavit: V. i. *[Vide infra.]* — Variæ manus, modo unica modo binæ columnæ. — Tabulæ lignæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia passim maniculas et glossas adiecit.

F. 1 vacat. F. 1'—2: «Incipiunt capitula regulæ monachorum. I. De generibus . . . sit regula constituta.»

F. 2—169': «*Incipit tractatus cuiusdam* in librum regulæ sancti Benedicti abbatis. (T)res enim sunt ecclesiasticæ . . . bene valere concedat. Amen.»

Edidit P. Rupertus Mittermüller: Expositio regulæ ab Hildemaro tradita. (Ratisbonæ 1880) p. 3—564. Idem fere opus denuo publicatum sub nomine Pauli Warnefridi in Bibliotheca Casinensi IV. (1880.) Florilegium p. 13—154 et iterato ut proprium opus. Cf. Mittermüller, Studien aus d. B nedictinerorden 1880, Heft III p. 176—180. Noster vero codex magis consentire videtur cum expositione abbatis Basilii sicut habetur in codice olim Augiensi, nunc Karolsruhensi CLXXIX s. IX vel X de quo cf. Mittermüller l. c. 9 (1888) p. 394—398 qui etiam desinit in capite 61 sicut Engelbergensis 142. s. IX.

De auctore († circa 850) cf. Mabillon, Annales 2, 690. — Pertz, Archiv 8, 741. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249, 255. — Novissime et doctissime de hoc commentario egit v. cl. Dr. Ludov. Traube, Textgeschichte d. Regula S. Benedicti. Abhandlungen d. k. bayer. Ak. III Cl. Bd. 21, Abt. III. (1898) p. 636—645; 705—707; 711—717.

P. 156 in margine inferiore manu s. XIV:

„Ottoni magno celestis gloria detur
Quo fundatore locus hic regalis habetur."

Apographum prostat Nr. **252.**

---

254. (Fol. Nr. 14.) **Vita Gregorii M.**

S. X. Membr. 269×223. 270 pp. Quaterniones signantur I—XVIII. — Ad singulos fere quaterniones manus alternant. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia passim maniculos et notulas apposuit.

P. 1—2 manu s. XI: [*Homilia de jejunio IV, V et VII mensis*] «Hæc dicit dominus: Jeiunium quartum . . . panis saturitate pensabitur.»

P. 2 [manu s. XII—XIII?]: «Isti promoti sunt ab ecclesia heremitarum . . . Gebene dive memorie.»

Ed. G. v. Wyss, Jahrb. f. Schweiz. Gesch. 10 (1885) 362. — Cf. Büchi, Quellen zur Schweizergesch. 13, (1893) 209. — Leben und Wirken des hl. Meinrad 159, 162, 175.

P. 3: «*Epitaphium super tumulum beatissimi Gregorii papæ urbis Romæ.* Suscipe Romuleos . . . posse iacere tuis.»

Ed. Migne P. l. 75, 59—62. — Cf. Rossi, Inscriptiones christ. urbis Romæ 2. 1 pp. 253, 290, 467.

P. 4—5: «*Incipit prologus Johannis Lævitæ.* Beatissimo ac felicissimo . . . liberari per Jesum Christum.»

Ed. Migne ib. 61—62.

P. 5—7: «*Explicit præfatio. Incipiunt capitula.* De genere beati . . . qualitas indicatur. Expliciunt capitula libri primi.»

P. 8—270: «*In nomine domini incipit vita beati Gregorii papæ. Primum capitulum.* Gregorius genere Romanus arte . . . denegasse cognoscar.»

Ed. Migne l. c. 63—242. Dividitur in IV libros quorum singulis elenchus capitum præmittitur.

P. 270 [manu H. de Ligertia de Carolo imp.]: «Anno domini CCC⁰LIIII⁰ Karolus . . . in evidencia facti.»

Ed. Chronique d'Einsidlen (1787) I, 156. — Pertz, Archiv 8, 741. — Geschfr. 31 (1876) 260—261. — Meier, H. v. Lig. 57. — Cf. Hartmann, Ann. 338—339. — Schubiger, Geschfr. l. c. 259—269. — Idem Heinr. III. 96—97. — G. v. Wyss, Anz. f. Schweiz. Gesch. 7 (1876) 222—224. — Meier, l. c. 24. — Morel, E., Handschr. d. l. KV. 255.

---

255. (Fol. Nr. 3.) **Cassiani vitæ et collationes patrum. Pars III. Collat. 18—24.**

S. X. Membr. 270×188. 250 pp. recte 252 quia 3 ter numeratur. Quaterniones signantur I—XVI. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 2 imago picta: in medio Cassianus sedens et scribens in medio circuli. Circa ipsum in quattuor angulis stantes quattuor abbates singuli librum et baculum gestantes. „PIAMVN ABBAS. JOHANNES ABBAS. PINVFIVS ABBAS. THEONAS ABBAS.“ In circuitu: „Quattuor abbatum scriptus liber iste piorum Conditur insignis, lucra ferens animis.“ Litteræ initiales coloribus variis ornatæ.

H. de Ligertia passim maniculas appinxit. Idem versus suprascriptos in codice nunc **15** adscripsit.

P. 1 vacat. P. 2 imago supra descripta. Dein: «*In nomine dei summi incipit collatio abbatis Piamun. Ex tribus generibus monachorum. Proemium.* Emissis iuvante gratia . . . senioris reguntur imperio. Explicit collatio monachorum.» Pauca in fine desunt.

Ed. Migne P. l. 49, 1087—1327. C. — Corpus Script. Vindob. XIII (1886) 503—710 lin. 5. — Cf. Morel, E. Kirchenv. 250.

---

256. (Fol. Nr. 60.) **Vitæ Sanctorum.**

S. X—XII. Membr. 270×195. 572 pp. recte 576 nam pp. 192 et 366 ter numerantur. Folii primi dimidia pars inferior, item pag. 192, b. c dimidia pars abscisa est. Post p 237 unum folium, versus finem codicis multa desunt. Variæ manus. — Pg. 2—4, 381—392 a manu s. XII (Frowini?) suppletæ sunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—144: [*Passiones Apostolorum.*] S. X. P. 2—4 suppletæ manu s. XII. P. 1 et 144 vacant. Quaterniones signantur a—h.

P. 2—19: «*Passio apostolorum Petri et Pauli.* Tempore illo cum venisset Paulus Romam . . . miliario secundo, ubi prestantur beneficia orationum in laude domini nostri Jesu Christi cui est gloria in secula seculorum. Amen. Explicit passio apostolorum Petri et Pauli.»

Ut **248.** 68, cum epistula Pilati p. 6.

P. 19—29: «*Incipit passio S. Andreæ Apostoli.* Passionem apostoli Andreæ . . . ueritatis uenire. Ipsum enim decet gloria et potestas in secula seculorum. Amen.»

Epistula ecclesiæ Achaiæ ed. apud Surium (Colon. 1575.) 30 Nov. 6, 619—622. Cap. 13 magis convenit cum editione in Anal. Boll. 11, 285 ex codice Ambrosiano.

P. 29—47: »*Passio S. Johannis apostoli et evangelistæ.* Secundam post Neronem persecutionem Domicianus . . . consecuntur effectum. Prestante . . . seculorum. Amen.»

Auctore Pseudo-Melitone ed. Migne P. G. 5, 1239—50.

P. 47—56: «*Incipit passio S. Jacobi apostoli fratris S. Johannis evangelistæ, VIII Kal. Aug.* Apostolus domini nostri Jesu Christi Jacobus . . . martyr effectus perrexit ad dominum, cui est . . . seculorum. Amen.»

Auctore Pseudo-Abdia, ed. ap. Fabricium, Codex Apocryphus Novi Testamenti (Hamburgi 1719) I, 516—531.

P. 56—81: «*Incipit passio S. Thomæ apostoli.* Cum apostolus Thomas qui . . . gaudia peruenire, prestante . . . Explicit passio S. Thomæ apostoli.»

P. 81—94: «*Incipit passio S. Bartholomei apostoli VIIII Kal. Septembris.* Indie tres esse ab historiografis . . . migrauit ad dominum, cui . . . seculorum. Amen.»

Auctore Pseudo-Abdia ed. Boll. Acta SS. 25 Aug. V, 34—38.

P. 94—111: «*Incipit passio S. Mathei apostoli.* Quoniam deo cura est . . . sequens libellus ostendit. Explicit.»

Ed. Boll. Acta SS. 21 Sept. VI, 221—225 sed sine prologo et clausula: „Zares autem et . . .“ et stilo multum diverso. — Apud Fabric., Codex apocryphus Novi Testamenti (Hamburgi 1719) I, 636—668 cum prologo et clausula ut in codice Bruxellensi 98—100, quæ editæ sunt in Cat. codd. hagiogr. I, 47—48.

P. 111—128: «*Incipit passio apostolorum Simonis Chananei et Iude zelotis.* Tempore illo Simon Chananeus . . . de decimo. Gloriam . . . sæculorum. Amen. Explicit passio SS. Apostolorum Simonis et Iudæ.»

Auctore Pseudo-Abdia. Edita apud Fabricium l. c. 603—636 cum clausula in fine sicut in codicibus Bruxellensibus 104 et 831—34 ed. in Cat. codd. hagiograph. I, 95—96.

P. 128—130: »*Incipit passio S. Philippi Ap. Kal. Maii.* Tempore illo S. Philippus . . . uideri potest. Et in unum . . . sæculorum. Amen. Explicit passio Philippi apostoli.»

Ed. in Boll. Act. SS. 1 Maii I, 11—12 ingressu et clausula in fine sicut in cod. Bruxellensi 380—82 ed. in catal. codd. hagiogr. I, 202—203.

P. 130—133: «*Incipit passio S. Jacobi Apostoli fratris domini Kal. Maii.* Igitur Iudei postea quam Paulus . . . quia Jesus est Christus.»

Differt ab ed. Boll. Acta SS. 1 Maii I, 31—34.

P. 133—143: «Nec multo post oppugnatio consecuta est Vespasiani. Retulit etiam Hegesippus . . . terræ verba eorum.»

P. 144 vacat.

II. P. 145—346. [*Passiones Sanctorum.*] *S.* X. A pag. 235 altera manus. Quaterniones non signantur.

P. 145—153: «*IIX Kal. Februarii Passio S. Agnetis Virginis.* Seruus Christi Ambrosius uirginibus sacris . . . palmam adquirant. Per . . . sæculorum. Amen.«

Ed. Boll. Acta SS. 21 Jan. II, 351—353. Idem in cod. **8**, 172; **249**, 363.

P. 153—162: «*IX Kal. Februarii. Passio S. Vincentii Martiris.* Probabile satis est ad gloriam . . . ipse sit consecratus . . . seculorum. Amen.»

Ed. stilo mutato Boll. Acta SS. 22 Jan. II. 394—397. Idem in cod. **8**, 168; **249**, 392.

P. 162—170: «*Nonis Februarii. Passio S. Agathe virginis.* Agathe quæ passa est . . . liberavit populum suum. Cui est . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 5 Febr. I, 615—618. — Ut **9**, 177.

P. 170—175: «*XVI Kal. Martii. Passio S. Valentini martiris.* Beatus uir s. Valentinus bene . . . Ualentini sepulti . . . seculorum. Amen.»

Differt aliquanto a cod. **250**, 31—38.
Ed. Boll. Acta SS. 14 Febr. II, 756—757.

P. 175—184: «*IIIIX Kal. Martii. Passio S. Julianæ virginis.* Temporibus Maximiani imperatoris . . . Maximiano, regnante . . . seculorum. Amen.»

Edita cum multis variantibus apud Boll. Acta SS. 16 Febr. II, 873—877.

P. 184—189: «*VII Kal. Maii. Passio S. Marci evangeliste.* Per idem tempus . . . imperatoribus Gaio et Julio.» Ut **247**, 221.

Ed. Boll. Acta SS. 25 April. III, 347—349.

P. 189—181: [*Alia vita S. Marci.*] «Marcus evangelista dei et Petri . . . sepultus est Alexandriæ in pace perpetua. Amen.»

Initium consentit cum Sedulio. Migne P. l. 103, 179—180.

P. 191—200: «*V. Non. Maii. Passio SS. Alexandri Euentii et Theod.* [altera manu:] *et Hermetis V. Kal. Septembris.* Quinto loco a beato Petro . . . in hodiernum diem.» Ut **247**, 253.

Ed. Boll. Acta SS. 3 Maii I, 371—375.

P. 200—204: «*IIII Idus Maii. Passio S. Gordiani.* Temporibus Juliani impiissimi . . . diem florent, ad laudem . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 10 Maii II, 552—553.

P. 204—207: «*IIII Idus Maii. Passio S. Pancracii.* In illis temporibus . . . octauo imperantibus . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 12 Maii III, 21.

P. 207—217: «*IIII Idus Maii. Passio SS. Nerei et Achillei.* Nisi sanctorum studia . . . beneficia præstant. In nomine . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 12 Maii III, 6—13. Deest cap. IV. editionis Boll. de S. Petronilla; item cap. V. num. 19 et 20. Econtra p. 216 media codex noster integram paginam textus exhibet, qui non est in editione.

P. 217—223: «*IIII Nonis Junii. Passio SS. Marcellini et Petri.* Benignitas saluatoris nostri . . . sub die IIII Nonarum Junii in pace. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 2 Junii I, 171—173.

P. 223—230: «*XVII Kal. Julii. Passio SS. Viti, Modesti et Crescentiæ.* In illo tempore cum Ualerianus preses . . . XVII Kal. Julii. Regnante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 15 Junii II, 1021—1026. Iste textus brevior est edito.

P. 230—233: «*VI Kal. Julii. Passio SS. Johannis et Pauli.* Postquam Constantinus filius Leuntii . . . scripta est ad laudem domini seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 26 Junii V, 159—160. Iste textus brevior est.

P. 233—242: «*XIIII Kal. Augusti. Passio S. Christine virginis.* Erat quedam puella sacra . . . Juliano comitibus, regnante domino . . . seculorum. Amen.»

Ed. cum multis variantibus Boll. Act. SS. 24 Julii V, 524—528. Post p. 234 deest unum folium.

P. 242—263: «*Passio SS. Eugeniæ Proti et Jacincti.* Septimo igitur consulatu . . . regna migrarunt, patrem . . . confitentes. Explicit passio Philippi, Eugeniæ, Basillæ, Proti et Jacincti.»

Ut **247,** 348.

P. 263—267: «*V. Kal. Octob. Passio SS. Cosme et Damiani.* Temporibus Diocletiani et Maximiani . . . serpens nusquam apparuit.»

Ed. Boll. Acta SS. 27 Sept. VII, 473—474.

P. 268—276: «*VII Id. Oct. Passio SS. Dionisii cum sociis suis.* Post beatam et gloriosam . . . Parisius ciuitatem. Regnante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 9 Oct. IV, 792—794.

P. 276—284: «*XII Iduum Nov. Passio SS. Quattuor Coronatorum.* Tempore quo Diocletianus perrexit . . . recoleretur dies eorum. Regnante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Mombritius, Sanctuarium I, fol. 160. — Wattenbach, Sitzgsber. de phil. hist. Cl. d. kais. Akad. 10. (Wien 1853) 118—126.

P. 284—296: «*Idibus Decembris. Passio S. Ceciliæ virginis.* Cecilia uirgo dei clarissima . . . X. Kal. Decembris, Christo opitulante. Amen.»

Edita apud Mombritium? Inserta est etiam passio SS. Tiburtii et Valeriani ed. Boll. Acta SS. 14 April. II, 204—208.

P. 296—300: «*XIIII Kal. Decembris. Passio S. Clementis.* Tercius romanæ æclesiæ præfuit . . . filius dei qui regnat . . . seculorum. Amen.»

Ed. apud Mombritium?

P. 300—309: «*Passio Chrisogoni.* Omnia quæ a sanctis gesta sunt . . . hodiernum diem. Amen. Explicit passio sanctorum Chrisogoni et Anastasiæ.»

Edita partim apud Mombritium tom. I, partim 305—309 in Bibliotheca Cassinensi, tom. III Florilegii p. 183—184.

P. 309—316: «*Incipit passio sanctorum Abdo et Sennes.* In diebus illis orta tempestate . . . Pontiani regnante . . . seculorum. Amen. Explicit (!) passio SS. Abdon et Sennes.»

P. 309—310 passio s. Polychronii edita in Boll. Actis SS. 17 Febr. III, 5—6 sed abbreviata, hic prolixius. Sequitur p. 311 *passio S. Parmenii* presbit. X. Kal. Maias edita, partim cum præcedente in Boll. Act. SS. 22 April. III, 11—12. Reliqua de SS. Abdon et Sennen edita ib. 30 Julii VII, 137—138. Sed intercalatur p. 312—313 *martyrium Olimpiadis et Maximi* quod hic refertur ad XII. Kal. April. ed. ib. 15 April. II, 375.

P. 316—320: «*VI Nonas Julii. Passio SS. Processi et Martiniani.* Tempore quo Simon magus . . . hodierum diem. Regnante . . . seculorum. Amen.»

Ut **248,** 161.

P. 320—331: «*Passio SS. Luciæ et Geminiani.* Inperante Diocliciano et Maximiano . . . XVI Kal. Octobris in gloria. Amen.»

Edita apud Mombritium tom. II.

P. 331—338: «*II Idus Octobris. Passio S. Calisti papæ.* Temporibus Macrini et Alexandri . . . Novembris in pace, regnante . . .»

Ed Boll. Acta SS. 14 Oct. VI, 439—441.

P. 338—345: «*V Idus Junii. Passio SS. Primi et Feliciani.* Diocleciani temporibus et Maximiani . . . V. Idus Junii. Regnante . . .»

Ed. Boll. Acta SS. 9 Junii II, 152—154.

P. 345—346 [altera manu s. X: *Fragmentum vitæ S. Pelagiæ* auctore *Jacobo diacono, interprete Eustochio.*] «Verba sacerdotis tanti cælata . . . pertinebant. Et ecce.»

Ed. Boll. Acta SS. 8 Octobr. IV, 261—262. — Migne P. l. 73, 663—664.

III. P. 347—366 ter. S. X. *Excerpta ex Bedæ operibus.* Quaterniones non signati.

P. 347 vacat. P. 348: [*Elenchus capitum vitæ S. Oswaldi. I—XI.*]

P. 348—364: «*Incipit vita vel actus sanctissimi regis Oswaldi martiris Christi excerpta de libro venerabilis Bedæ presbiteri qui inscribitur gesta Anglorum.* Ergo cunctis placuit regum . . . missarum celebratione uenerari. Explicit.»

Capp. I—IX excerpta sunt ex Bedæ historia ecclesiastica Lib. III capp. 1—13. Edit. Giles II, 262—308.

Cap. X [:«Ut miranda eius oppinio trans oceanum late per fines terrarum spargeretur»] excidisse videtur.

P. 362—364: Cap. X [XI] [«Ut puer scolasticus apostolorum uisione monitus eiusdem regis Osuualdi natalicium diem (Nonas Augusti) celebrari iusserit.»]

Ed. Boll. Acta SS. 5 Aug. II, 102—103 nr. 43—48.

P. 364—366 ter: «*Chronica uenerabilis Bedæ presbiteri de gestis Anglorum.* Hic est in præsentiarum status . . . eorum superadicere curaui.»

Ed. Giles III, 294—312. — Cf. Pertz, Archiv 8, 741.

IV. P. 367—380. S. XI. *S. Mauritii acta interpolata.* Quaterniones non signantur.

P. 367 littera initialis artificiose depicta: «*Incipit passio S. Mauricii et sociorum eius, qui passi sunt Acauno X. Kal. Octobris.* Diocletianus quondam Romanæ . . . frequentamus. Adiuuante domino . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 22 Sept. VI, 345—349. — Cf. Krusch, Mon. Germ. Script. Merov. III, 28.

V. P. 381—402. *Passiones Sanctorum* S. X, sed altera manus (Frowini?) s. XII pagg. 381—392 adiecit. Desunt quaternionum numeri.

P. 381—385: «*Relatio qaliter (!) beatus* Alexaner (!) Vtenburre est allatus. Temporibus itaque bone . . . adhuc efficiuntur . . . seculorum. Amen.»

Ut **250.** 277.

P. 386—390: «*Incipit passio S. Felicitatis et septem filiorum eius.*

Temporibus Antonini imperatoris . . . nona Kal. Decembris factum est, triumphante . . . seculorum. Amen.»

Ab initio convenit cum **248,** 270.

P. 390—397: «*Incipit passio S. Theodori martyris, quod est V. Idus Novembris.* Temporibus suis Maximianus . . . presentem diem, ad laudem . . . Explicit passio S. Theodori.»

Differt satis ab edit. Surii VI, 220—222.

P. 398—401: |*Passio S. Abundi.*| «Temporibus Diocleciani et Maximiniani . . . sepeliuit eos. Prestante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 16 Sept. V, 300—301. P 402 vacat.

VI. . 403—496. *Variæ passiones sanctorum.* S. X. Quaterniones signantur a (p. 418) b (434) c (450) d (466) e (482.)

P. 403—418: «*Passio B. Apollinaris martyris, quod est X. Kal. Augusti.* In diebus Claudii Cæsaris . . . X Kal. Augustarum, regnante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 23 Julii V, 344—350.

P. 418—420: «*Passio S. Beatricis quod est IIII Kal. Augusti.* Temporibus Diocletiani et . . . factum est domino auxiliante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 29 Junii VI, 36.

P. 420—422: «*Passio S. Felicis papæ, quod est IIII. Kal. Augusti.* Fuit temporibus Constantii . . . uia Aurelia, XV Kalendas Decembris in miliario secundo. Cuius natalicia celebrantur IIIIta Kalendas Augusti. Ad laudem et gloriam nominis domini usque in hodiernum diem.»

Convenit, paucis verbis exceptis, cum cod. **248,** 434, sed est multo brevior vita in codice Namurcensi 53, edita in Analect. Boll. II, 311—354 a qua tamen quoad verba parum differt.

P. 422—430: «*Passio S. Seraphicæ* quod est IIII Kal. Augusti. Cum dies itaque metuendus . . . IIII Kal. Augusti, regnante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 29 Aug. VI, 500—503.

P. 430—433: «*Passio S. Eupli diaconi et martiris quod est II Idus Augusti.* Sub Diocletiano nonies . . . sanantur usque in hodiernum diem . . . seculorum. Amen.«

Ed. Boll. Acta SS. 12 Aug. II, 721—722.

P. 433—439: »*Passio Agapiti martiris, quod est XV Kal. Septembris.* Sub rege Antiocho pagano . . . Agapitum et per Christum dominum nostrum . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 18 Aug. III, 537—539.

P. 439—462: «*Passio S. Adriani martiris quod est VI Idus Novembris.* Factum est in secunda interrogatione . . . seruiebant domino cui est . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 8 Sept. III, 218—230 sed alia est translatio.

P. 462—464: «*Passio S. Cornelii pape quod est XVIII Kal. Octobris.* Temporibus Decii Cæsaris . . . florent ad laudem . . . seculorum. Amen.»

Cf. Boll. Acta SS. 14 Sept. IV, 145.

P. 464—467: «*Passio S. Cypriani martiris, XVIII Kal. Octobris.* Lusco et Basso consulibus . . . die XIIII in laudem . . . seculorum. Amen.»

Differt ab editionibus in Boll. Act. SS. 14 Sept. IV, 332—353 et inter opera Pauli Diaconi ed. Migne P. l. 95, 725—732.

P. 467—474: «*Passio Donati episcopi quod est VII Kal. Augusti.* Erat quidam puer . . . Aretinam in pace. Regnante . . . seculorum. Amen.»

Ed. Mombritius? Cf. de hac vita Boll. Acta SS. 7 Aug. II, 188—297.

P. 474—481: [*Vita S. Donati episcopi Eurœensis in Epiro.*] «*Unde supra.* Desideranti mihi, famula dei Anastasia uitam beati Donati episcopi de greco in latinum . . . præstantur, in nomine . . . seculorum. Amen.»

Cf. Bolland. Acta SS. 30 April. III, 765 ubi brevior vita edita est.

P. 481—496: «*Passio S. Susanne virginis quod est III Idus Augusti.* Tempori Diocletiani et Maximiani . . . capsam argenteam in palatio suo ubi die.»

Ed. in Boll. Acta SS. 18 Febr. III, 61—64 et 11 Augusti II, 631—632. In fine pauca perierunt cum folio sequenti, quod iam s. XI abscissum fuisse patet ex eo quod alia manus tribus lineis „noctuque per merita . . . seculorum. Amen“ defectum supplere tentavit. Pauca verba in eiusdem folii summitate exciderunt sicut et pp. 485—488 ubi pars membranæ abrepta est.

VII. P. 497—522. *Fragmentum lectionarii* s. XI vel X. Variæ litteræ initiales eleganter delineatæ. *Lectiones pro Feria V in cœna domini.* In II Nocturno p. 503—506 homilia *S. Augustini.*

VIII. P. 523—570. S. X. *Varia de assumptione S. Mariæ.*

P. 523. *Sex verus hexametri*: «Hic *ΘΕΟΤΟΚΟC* sanctæ versatur . . . per quam meruere salutem.»

P. 523—566. [*Epistula S. Hieronymi*]: «Rogatis me o Paula . . . appareatis in gloria. Amen.»

Ed. inter opera spuria S. Hieronymi. Migne P. l. 30, 122—142.

P. 566—570: »*Item sermo in assumptione S. Mariæ.* Omnibus igitur generationibus . . . detentio tua erit in sæcula sæculorum. Amen.»

P. 570 [*Fragmentum alterius sermonis de eodem argumento*:] «Hodie dilectissimi fratres illibata et perpetua . . . Maria hodie die pro ueri . . .» Cetera desunt.

IX P. 571—572. S. X vel XI. *Fragmentum vitæ S. Augustini auctore Possidio.* c. XII—XIV: «et cede eum grauissima affecissent . . . Donatistis facta est.»

Ed. inter opera S. Augustini Migne I, 43—44.

P. 1 manu H. de Ligertia: Iste liber est monasterii Heremitarum.

De codice cf. Pertz, Archiv 7, 180; 8, 747—749. — Morel, E. Handschr. d. K. V. 248, 254, 255. — Rahn, Gesch. d. bild. Künste 145, 301.

---

257. Vitæ Sanctorum.

S. X. Membr. 278×208. 426 pp. Manus s. XIV (H. de Ligertia?) quaterniones antrorsum numeris arabicis signavit 1—27 a pagina 1 usque ad 393. Illo igitur tempore liber ex diversis partibus compactus fuisse videtur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Aliquot litteræ initiales eleganter delineatæ.

Librum in choro lectum fuisse innuunt numeri lectionum aliquoties in margine appositi. Cf. quæ de cod. **41** dicta sunt.

H. de Ligertia codicem maniculis et notis marginalibus maculavit.

I. P. 1—72. [*De vita S. Silvestri libri II.*] Quaterniones signantur a—d. «Historiographus noster Eusebius . . . nostræ finem imponat.»

Ut **249**, 1ter et sæpius alibi. Ed. Mombritius II.

P. 72 vacat.

II. P. 73—210. [*De S. Martino etc.*] Quaterniones signati I—VI.

P. 73—175: *Sulpitii Seueri* vita S. Martini, epistulæ et dialogi.

Ed. Halm, Corpus Script. eccles. I, 109—216.

P. 175—176: «*Incipit epistola de obitu S. Martini episcopi.* Aschadio vero et . . . duodecim conputantur.«

Ex *Gregorii Turonensis* historia Francorum I, 48. ed. Arndt, Mon. Germ. SS. rer. Mer. I, 55—56.

P. 176—177: «*Item de transitu S. Martini episcopi.* Beatus autem Seuerinus . . . fuisse reuelatum.»

Eiusd. Gregorii Lib. I. de virtutibus S. Martini c. 4. Ed. l. c. 590.

P. 177—178: «*Item sermo de transitu S. Martini.* Eo namque tempore beatus Ambrosius . . . historiam explicare.»

Item Gregorii l. c. c. 5. p. 591.

P. 178—180: «*Item sermo quando corpus eius translatum est.* Opere pretium est . . . silere nequiuimus. Adiuuante . . . seculorum. Amen. Finit liber de vita S. Martini episcopi.»

Eiusdem ib. c. 6. p. 591—592.

P. 180—182: «*Incipit vita S. Briccii episcopi et confessoris.* Igitur post excessum . . magnificæ sanctitatis. Prestante . . . seculorum. Amen.»

Gregorii Turon. Hist. Franc. II, 1. Ed. Arndt. l. c. p. 59—60. Cf. notam ibid. p. 59. Sæpius in libris manuscriptis, veluti in codice Valencianensi nr. 472 et in codice Monacensi 14418 vita sancti Brictii offenditur, quæ nil aliud nisi hoc caput est.

P. 182—189: «*Incipit* [*H*]*Omelia Albini magistri de virtutibus S. Martini episcopi.* Postquam dominus . . . lætantium, præstante . . . seculorum. Amen. Explicit Omelia Albini de virtutibus S. Martini.»

Ut in cod. **9**, 214.

Hæc omnia quæ hic habentur de S. Martino a p. 72—189 etiam inveniuntur frequenter in aliis codicibus coniuncta e. gr. Scaffhus. nr. 58, Rhenaug. 36, Sangallen. 557 et partim 105, Vindobon. 468, Berolinens. 115, 116, 117, Gandauensi 289. (Anal. Boll. 8, 181.) Cf. Delisle, l'Ecole calligraphique de Tours p. 18—19 (Memoires de l'Académie des Inscriptions T. XXXII. I.)

P. 189: «*Prologus de vita S. Hilarii episcopi.* Beatissimi Hilarii confratres uitam uel . . . cibus notum habetur. Explicit prologus.»

Differt ab editis.

P. 189—198: «*Incipit vita S. Hilarii episcopi.* Igitur beatus Hilarius . . . cælo gaudente. Finit vita S. Hilarii. Amen.«

Auctore *Fortunato* quodam ed. Boll. Acta SS. 13 Jan. I, 790—793. — Opera S. Hilarii ed. Bened. Paris 1693 p. CXXIX—CXXXIV.

P. 198—209: «*IIII Id. Martii. Natale S. Gregorii.* Gregorius urbe Roma . . . Iduum Marciarum. Amen. Explicit vita S. Gregorii papæ.»

Auctor est *Paulus* Diaconus. Ed. partim ex hoc codice P. Hartm. Grisar S. I. in Zeitschrift f. kath. Theologie 11. (Innsbruck 1887) p. 162—173. Cf. ib. 159. — Migne P. l. 75, 42—62.

P. 210 vacat.

III. P. 211—236. *Vita S. Ambrosii auctore Paulino.* S. X. Quaterniones desunt.

Ut **247,** 8. 163. Ed. Migne P. l. 14, 27—46. — Ballerini, Op. S. Ambr. (Mediol. 1883.) VI, 885—906.

P. 236 vacat.

IV. P. 237—296. *Jonæ vita S. Columbani.* S. X.

P. 237—239: »*Incipit præfatio de vita S. Columbani abbatis.* Dominis eximiis . . . uigoris atque roboris.»

P. 240: «*Capitula.*« Spatium pro titulis capitum I—XXX vacuum relictum.

P. 241—294: «*Incipit vita Sancti ac beatissimi Columbani abbatis et confessoris. Præfatio libri sequentis.* Rutilantem atque eximio . . . decore pollent. Præsule . . . seculorum. Amen. Explicit.»

Ed. Mabillon, Acta SS. O. S. B. II, 5—29. — Migne P. l. 87, 1011—1046. — Glossam theotiscam p. 245 ed. Steinmeyer AHD Gl. 2, 743.

P. 294—296: [*Rhytmus de S. Columbano.*] «Clare sacerdos clues almo . . . Quæ poscit omnia. Explicit vita S. ac beatissimi Columbani abbatis et confessoris.»

Ed. Mone 3, 255 ex isto codice. — Daniel 3, 371. — Anal. Boll. Catal. Codd. hagiogr. Bruxell. II, 12—13, 214. In codice Bruxell. 7460 adscribitur S. Gallo. l. c. 7. 12. — Cf. Chevalier, Repert. hymnol. 3335.

V. 297—396. Quaterniones signati I—III. *Walchfridi Augensis cænobii abbatis de vita beati Galli confessoris libri II.* S. X.

Ed. e cod. S. Galli Nr. 562, auxiliante præsente codice Rob. Thuli in Mitteilungen zur vaterländ. Gesch. T. 24. (St. Gallen 1891.) p. 1—74. In nostro codice deest hymnus de S. Gallo. — Migne P. l. 114, 975—1030.

P. 372—385: «*Item prologus eiusdem Walchfridi de vita S. Otmari.* Finitis duobus libellis . . . fuisse sollertiam. Explicit de vita et virtutibus S. Otmari abbatis.»

Ed. Meyer v. Knonau l. c. 12 (St. Gallen 1870.) 94—113 e codd. S. Galli. — Migne P. l. 114, 1031—1042.

P. 386—399: «*Incipit præfatio de vita et actibus S. Pirminii episcopi.* Multi quidem conati sunt . . . misericordiam dei qui . . . seculorum. Amen. Explicit vita S. Pirminii.»

Usus est hoc codice Mone in sua editione Quellensammlung I, 30—36. Cf. ib. 29. — Ed. Mon. Germ. SS. 15, 21—31 cf. ib. 18. — Acta SS. Boll. 3 Nov. II, I, 34—44. Cf. ib. 2. 3. 34.

P. 399—406: «*Incipit vita S. Desiderii episcopi et passio quod est X Kal. Junii.* Desiderius Viennensis ecclesiæ . . . X Kal. Junii. Regnante . . . seculorum. Amen. Explicit passio beati Desiderii episcopi.»

Ut **247**, 392. Est Adonis. Ed. Canisius, Lect. antiq. 6, 445—451. — Krusch, Mon. Germ. Script. Merov. 3, 646—647. Cf. ib. p. 629.

VI. P. 407—418. Post pag. 416 duo folio excisa. S. XI.

P. 407—414: [*Vita S. Verenæ.* Tituli initium abscissum.] «. . . *est nostro* stilo explicatam amator eius ad legendum sic accipe. Vitam gloriosæ virginis beatæ scilicet Verenæ . . . præclarior sis sanctitate. Explicit vita S. Verenæ virginis Christi.»

Ut **9**, 201. Ed. Boll. Acta SS. 1 Sept. V, 164—167 stilo paulo mutato.

P. 414—418: «*Incipit vita beatissimi Lucii confessoris Christi.* Diem festum celebrantes beatissimi Lucii, fratres karissimi . . . et plenius eos de diui . . .» Deest finis præter lacunam inter pp. 416 et 417.

Ed. ex hoc codice C. v. Moor, Codex diplomaticus III (Cur 1861.) 3—7. — Denuo Lütolf, die Glaubensboten der Schweiz 115—121 e cod. S. Gall. — Krusch, Mon. Germ. Script. rerr. Meroving. III, 1—7. Cf. ib. p. 2 de cod. Einsidl. — Analecta Boll. 16, 84.

VII. P. 419—426. S. XI.

P. 419—424: «*Incipit passio S. Tecle virginis.* Sub Nerone Romanorum . . . migrauit ad dominum. Qui uiuit . . . seculorum. Amen.»

Ed. apud Mombritium II.

P. 424—426: «*Incipit passio S. Bonefacii martyris.* [T]emporibus Diocleciani quater . . . alium exterminatam.» Deest finis.

Ed. Boll. Acta SS. 14 Maii III, 280—281 nr. 1—5 med.

In fine additur manu H. de Ligertia: „Iste liber est monasterii Loci Heremitarum. Et dictum monasterium habet pro memoriali Gregorium super Ezechielem.“ Patet codicem in fine mutilum fuisse iam ante D annos.

In charta libro præfixa elenchus contentorum codicis manu s. XIX scriptus est, cui additur: „Hic liber emptus a quodam milite Gallo Despresse dicto ex Spoliis Einsidlensibus 12 Maji 1798.“ Manu P. Meinradi Kälin additur: „A Dno Casparo Schinz Turicensi, filio Præsidis Directorii commercialis, donatus anno 1817.“

Cf. Pertz, Archiv 7, 180; 8, 747—749. — Krusch, Mon. Germ. l. c. 629 nota. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 250. 252. 253. 258. 259. — Steinmeyer u. Sievers D. AHDG. 4, 424.

---

258. (4 Nr. 85.) **Paradisus Heraclidis.**

S. X. Membr. 245×175. 252 pp. Quaterniones uel quiniones signantur I—XIIII. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Henr. de Ligertia passim maniculas appinxit.

P. 1 ab initio vacua continet probationes pennæ et notitiam litterariam de Palladio manu Christophori Hartmanni: „Opus hoc Palladii natione Galatæ . . . Possevinus App. S. tom. 2.“

P. 2—3: «*Incipiunt versus in libro qui appellatur Paradisus.* Hoc sacer Heraclides . . . statuæ vertatur ad instar.»

E cod. Paris. 9729 ed. L. Delisle, Not. et Extr. 31, I, 242—243 et denuo Dümmler, Mon. Germ. Poet. lat. II. (Berol. 1884) 682. — Item Cat. cod. hagiogr. Bruxell. 1, 297—298.

P. 4—6: «*Incipiunt capitula libri qui appellatur Paradisus.* I De beato Ysidoro . . . LX. De quodam fratre cum quo se scriptor huius operis dicit vixisse. Expliciunt capitula.»

P. 7—251: «*Incipit prefatio vitæ* sanctorum patrum. In hoc libro, quem de . . . volueris adorare. Explicit liber qui appellatur paradisus.»

Est Rosweydi liber VIII qui tamen 58 capita tantum habet Ed. Migne P. l. 74, 245—342 C. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 253. 257.

P. 252 vacat.

---

259. Vita trium magorum et quædam gesta Romanorum germanice.

S. XV. (1468.) Charta. 205×140. 283 pp. (recte 234 quia 3 bis numeratur.) Quaterniones non signantur. — Ligatura papyracea moderna.

P. 1—96. [*Histori von den hailgen dry Küngen* mutila ab initio:] «olt. Do fragent die hailgen dry Küng wo der Küng der Juden were der also kurzlich geboren were . . . weg gewist hond zuo dem ewigen leben won si gewesen sind an anfang der nüen ee etc. Hie haut ein end dz buoch der hailgen dry küng anno MCCCCLXVIII°.»

Alii codices eiusdem argumenti non raro occurrunt v. gr. Sangallenses 594. 628. 985. 987. — Editiones cf. Hain 9400.

P. 97—99 vacant.

P. 100—278: [*Von den sieben weisen meistern.*] «Ich bin trurig ond fraugt man mich wz die sach sy, Darzuo so antwurtten ich . . . wider geben nach dinem verdienen. Explicit liber istud scilicet iästa romanorum in sabato die proximo post Mathie anno domini MCCCCLXVIII°.»

Idem in codice Heidelbergensi 61 et 91 p. 1—108'. Cgm 543, 1—50. 688 f. 67—146. Cf. Keller, Li romans des sept sages, Tübingen 1836.

P. 98 manu s. XVI (?): „Wer das buoch vint der säls dem iacob stäheli wider.“

---

260. (4 Nr. 13.) **Vitæ Sanctorum.**

S. XIV. Membr. 202×148. 427 pp. (recte 438, nam pp. 10 ter, 44 vicies semel, 379 bis numerantur, omittuntur autem pp. 89—98, 155, 189.) Duæ columnæ. Ultimum folium vacat. Ante et retro quina folia papyracea addita sunt. Quinterniones II—XX signantur p. 38—395. — Tabulæ lignæ corio albo obductæ cum scuto Abb. Augustini Hofmann anno 1601.

P. 1—10, c: «De Sancto *Andrea*. Andreas interpretatur decorus . . . ager ecclesiæ restituitur.»

P. 10, c—15: «De sancto *Nycolao*. Nycholaus dicitur a nycos quod est . . . gaudium generatur.»

P. 15—23: De s. *Thoma*. «Thomas interpretatur abyssus vel geminus . . .»

P. 23—30: *De nativitate Domini*. «Dicto de festivitatibus . . . virgine natus est.»

P. 31—38: *De s. Stephano*. «Stephanus grece, latine corona . . . in innocentibus.»

P. 38—44: *De s. Johanne*. «Johannes interpretatur . . . statim reparavit.»

P. 44b—44g: *De Innocentibus*. «Innocentes dicti sunt . . . ordinaverat interfecit.»

P. 44g—44p: *De Circumcisione*. «Circumcisionis diem . . . Hæc Augustinus.»

P. 44p—46: *De Epiphania Domini*. «Epiphania Domini quadruplici . . . Colonia requiescunt.»

P. 46—47: De s. *Paulo* heremita. «Paulus primus . . . ducentos octoginta septem.»

P. 47—51: De s. *Agnete*. «Agnes dicta est . . . virgo processit.»

P. 51—53: *De conversione Pauli*. «Conversio sancti Pauli . . . cibi non vetidi.»

P. 53—54: *De Septuagesima*. «Dicto de festivitatibus . . . ad Pascha.»

P. 54—56: *De Sexagesima*. «Septuagesima significat . . . pugnanti corona.»

P. 56—57: *De Sexagesima*. «Sexagesima inchoatur in . . . et liberando.»

P. 57—59: *De Quinquagesima*. «Quinquagesima durat . . . plurimum frequentatur.»

P. 59—67: *De Quadragesima* [Quinquagesima *cod.*]. «Quadragesima incipit . . . agnum vitæ.»

P. 67—69: *De IIII temporibus*. «Jejunia IIII temporum . . . domini sui.»

P. 69—79: *De purificatione Marie*. «Purificatio beate virg . . . sanitatem recepit.»

P. 77. Miraculum B. M. V. de quo Mussafia, Studien zu mittelalterlichen Marienlegenden II. Sitzgsberichte d. k. Acad. 115. (Wien 1888) p. 64. P. 79: „Quedam alia matrona . . .“ Cf. ibid.

P. 79—86: De s. *Mathia.* «Mathias hebraice . . . sunt conversi.»
P. 86—101: *De s. Benedicto.* «Benedictus dictus est . . . Justini senioris.»
P. 101—109: *De Annunciatione.* «Annunciacio dominica dicitur . . . et evanuit.»
P. 107. „Miles quidam dives . . .“ Mussafia l. c. P. 108. „Quidam miles . . .“ Ibid.
P. 109—124: *De passione Christi.* «Passio Xri . . . se perimerit.»
P. 124—135: *De resurrectione Domini.* «Dicto de festivitatibus . . non manere.»
P. 135—140: *De sancto Marco* Evangelista. «Marcus interpretatur . . . feliciter obdormivit.»
P. 140—141: *De s. Philippo.* «Phylippus dicitur os . . . est credendum.»
P. 141—145: *De s. Jacobo.* «Jacobus interpretatur . . . Josephus evenerunt.»
P. 145—156: *Inventio s. Crucis.* «Invencio sancte . . . negare noluisset.»
P. 156—157: *De s. Johanne evang.* «Johannes apostolus . . . translatum est.»
P. 157—162: *De rogationibus.* «Letaniæ in anno . . . videre timent.»
P. 162—172: *In ascensione.* «Ascensio domini . . . in te nobis.»
P. 172—183: *De s. spiritu.* «Spiritus sanctus . . . in confessione.»
P. 183—184: *De s. Petronella.* «Petronella cuius . . . sepelitur.»
P. 184: *De s. Barnaba.* «Barnabas interpretatur . . . creditur transtulisse.»
P. 184—185: *De s. Marina.* «Marina unica . . . XIIII Kal. Julii.»
P. 185—186: *De s. Johanne.* «Johannes Baptista . . . prærogative prædicationis.»
P. 186—196: *De nativitate Johannis.* «Nativitas Johannis . . . retro ruebat.»
P. 197—209: *De s. Petro.* «Petrus trinomius . . . obtinuit Rome.»
P. 209: *De s. Margareta.* «Margareta dicitur . . . conscripsit.»
P. 209—210: *Item de s. Maria (Magdalena).* «Maria interpretatur . . . et gratia.»
P. 210—223: *De s. Maria Magdalena.* «Maria Magdalena . . . celum transtulisse.»
P. 223—235: *De s. Jacobo.* «Jacobus iste . . . magnifice collaudatur.»
P. 235—242: *De s. Petro.* «Festum s. Petri quod ad vincula . . . omnibus enarravit.»
P. 242—243: *De s. Dominico.* «Dominicus dicitur quasi . . . quam appetebat.»

P. 243—260: *De s. Laurentio.* «Laurentius dicitur . . . excellenciam passionis.»

P. 260—277: De assumptione. «Assumptio virginis . . . ad infernum.»

Inseruntur miracula de B. V. M. p. 271 seqq. Quidam clericus; quidam monachus spondet se principi tenebrarum; 274: ad iudicium dei quidam rapitur; 275: in civitate Bituricensi; 276 puer iudeorum; quidam monachi iuxta flumen.

P. 277—291: *De s. Bernhardo.* «Bernhardus dicitur . . . operatus est.»

P. 291—300: *Bartholomæi apost.* «Bartholomeus interpretatur . . . Hec Theodorus.»

P. 300—313: *De nativitate s. Mariæ.* «Nativitas gloriose . . . vita vocavit.»

Miracula p. 306 sicut refert Joh. Beleth; p. 307 miles quidam ad torneamentum vadens; p. 308 Episcopus; mulier imaginem pueri auferens; p. 309 fur, p. 310 clericus matrimonium fugiens; item lubricus in visione correctus; p. 311 Theophilus; p. 212 Mulier privignum interficit. (Mussafia l. c. 113, 926.)

P. 313—321: *In exaltatione s. crucis.* «Exaltatio sancta . . . ea exivit.»

P. 321—328: *Mathei apostoli.* «Matheus binomius . . . continuo liberavit.»

P. 328—329: *Mauricii.* «Mauricius dicitur . . . Lugdunensis episcopus.»

P. 329: *Michaelis.* «Michahel interpretatur . . . presentabit.»

P. 329—344: *Item Michaelis.* «Mychahelis archangeli . . . ventum rori flantem.»

P. 344—349: *Hieronimus.* «Jeronimus dicitur . . . laude mutatur.»

P. 349: *Francisci.* «Franciscus primo . . . et in honorem.»

P. 349—350: *Lucæ Evang.* «Lucas interpretatur . . . sue conscriptioni.»

P. 350—356: *Undecim millium virginum.* «Undecim milium . . . dominum invenerunt.»

P. 356: *Simonis.* «Symon interpretatur . . . in latinum.»

P. 356—369: De omnibus sanctis. «Omnium sanctorum . . . habere nequirent.»

P. 369—382: *Fidelium defunctorum.* «Commemoratio omnium . . . in regnum dei.»

P. 382—394: [*De s. Martino.*] «Martinus dicitur . . . non audiunt.»

P. 394—401: *Simonis et Judæ.* «Symon Chananeus . . . retractationibus suis.»

P. 402—407: [*De Antichristo.*] «Antequam veniat . . . penitus deficiet.»

P. 408—425: [*De s. Servatio.*] «Beatus Servacius nobilissimo Armeniorum . . . miraculi protelarent.»

Cf. Anal. Boll. 1, 85.

Versus finem e. g. pp. 386, 390, 392, 398, 400 aliquoties lacunæ sunt, unius vel alterius verbi.

---

261. (4. Num. 21.) **Vitæ SS. Emmerami Martyris et Epi Ratisbonensis, Corbiniani Epi Frisingensis, Albani Martyris, Udalrici Epi Augustensis.**

S. X—XI. Membr. 200×140. 360 pp. Primum folium non numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. 1—80. S. XI. *Vita S. Emmerammi auctore Arbeone.*

P. 1—78: [Inscriptio iam evanida.] «In perpetuum regnante Domino . . . intravit eum mereamur imitari. Per dominum . . .»

Edidit hoc usus codice Bern. Sepp in Analectis Bollandianis VIII, 220—255. — Conf. Acta SS. Boll. 22 Sept. VI, 474.

P. 79: *Orationes pro Wicburga.* «Omnipotens sempiterne Deus miserere famulæ tuæ Wicburgæ . . .»

Ed. Sepp. l. c. p. 211—212 qui putat hanc Wicburgam scribam codicis, abbatissam fuisse Ratisbonæ in monasterio superiore *(Obermuenster)* et post annum 1029 a. d. XII. Kal. Febr. obiisse.

P. 80 vacat.

II. P. 81—132: «*Incipit vita et actus B. Corbiniani Frisingensis ecclesie episcopi* [*auctore Arbeone?*] Dum cupimus ad edificationem . . . iugitur sanitatis præstante . . . seculorum. Amen. Explicit vita S. Corbiniani epi.»

Ed. Boll. Acta SS. 8 Sept. III, 281—296. — Cf. Potthast Bibl. 1254. — Riezler, Abhandl. d. III. Cl. d. k. bayer. Ak. XVIII (München 1889) p. 225.

P. 132—139: «*Incipit passio S. Albani Martiris.* Temporibus Diocletiani et Maximiani . . . perfecto agone miserunt. Explicit passio S. Albani Mart.»

Ed. Acta SS. Boll. 22 Jun. IV, 147—148.

P. 140—359: «*Incipit vita vel gesta S. Uodalrici confessoris atque pontificis.* Beatissimus igitur Uodalricus . . . ad propria redierunt.»

Verbis passim mutatis ed. Mon. Germ. SS IV, 385—424, nr. 28. Cf. ib. 383. — Pertz, Archiv 7, 180. — Vitas SS Corbiniani et Emmerami contulit B. Krusch Marpurgi anno 1889.

P. 360 vacat.

P. 140 imago S. Udalrici altari adstantis, quam ed. Rohault de Fleury, la Messe, Pl. Chasubles.

---

262. (4. Nr. 43.) **Vita Antigoni. Epistolæ Senecæ. Augustinus de fide spe et charitate.**

S. X et XI. Membr. 191×150. 166 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et sera clausæ.

H de Ligertia maniculas apposuit et folio primo, alias vacuo, qui non numeratur cum cæteris inscriptionem addidit. Cf. Meier, H. v. Ligerz p. 58.

I. P. 1—50. S. X. [*Vita S. Antigoni et Euphraxiæ uxoris.*] «In diebus Theodosii imperatoris . . . magno saluatore . . . sæculorum. Amen.»

Ed. Migne P. l. 73, 623—642.

II. P. 51—66. S. XI. [*Fragmentum.*]

P. 51—58: *Conflictio regis magni Macedonum Alexandri siue Dindimi regis Bragmanorum.* «Nec ita in orbem terrarum uenimus . . . a meliore prestantur. Explicit.»

P. 58—66: «*Incipiunt epistolæ Senecæ ad Paulum apostolum Paulique similiter ad eundem quas sibi causa familiaritatis transmiserunt, ex cerptæ de libris eiusdem Senecæ.* Credo tibi nuntiatum . . . properantem. Uale . . . Sabino consulibus. Explicit.»

Cf. Hain 14593 etc. 14607 anni 1499; inter Incunab. Einsidl. 1007; Senecæ opera ed. Haase, 3, 476; Kraus, Tübinger Quartalschrift, 49 (1867) 610—620. Cf. ib. 603 etc. In codicibus non raro occurunt v. gr. Berolini nr. 214. Rose, l. c. p. 451. — Xenia Bernardina II, 2. p. 468 nr. 5. — Murr. Memorabilia biblioth. Norimberg. 1 (1786) p. 255.

P. 65—66: [*Fragmentum epistolæ anonymæ.*] «Fama refert quod reges Parthos nemo . . . non sit uitium sed stulto» . . . Cetera desunt.

III. P. 67—166. *Enchiridion S. Augustini.* S. X. P. 165 manu s. XI.

P. 67: «*Incipit præfatiuncula sequentis* | | | Scripsi librum de fide . . . diuina scriptura definit.»

S. Aug. retract. II. 63 ed. Migne I, 655.

P. 67—165: «*In dei nomine incipit liber Enchiridion S. Augustini* . . . Dici non potest . . . caritate conscripsi. Explicit enchiridion S. Augustini.»

Ed. Migne VI, 231—290. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 247.

P. 166 [altera manu s. XII: *Concordatum Wormatiense anno 1122.*] «Ego H[enricus] dei gratia romanus . . . fideliter iuuabo. C[alixtus] episcopus seruorum dei . . . tempore huius discordiæ.»

Ed. Mon. Germ. Leg. II, 75—76. — Ib. Sect. IV. I. (1893) 161. — Jaffé, Bibl. V., 387—388. — Cf. Pertz, Archiv 7, 180. — Centralbl. f. Bibliotheksw. II (1885) p. 227.

---

263. (4. Num. 29.) **Vitæ S. Paulæ, Paphnutii, Pelagie. Computus.**

S. X. Membr. 190×160. 188 pp. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculas apposuit.

I. P. 1—56: *Vita beatæ Paulæ a s. Hieronymo presbytero edita.* «Si cuncta mei corporis . . . conditam lector agnoscat.»

Ed. Migne P. l. 22, 878—906. Deest in fine titulus sepulchri etc.

II. P. 57—104. P. 57—80: [*Vita S. Euphrosynæ.* «F]uit vir in Alexandria nomine Paphnutius . . . seculorum. Amen.»

Ed. Migne P. l. 73, 643—652.

P. 80—103: *Vita S. Pelagiæ cognomento pœnitentis conscripta a Jacobo diacono Heliopoleos [interprete Eustochio.]* «Magnam semper gratiam . . . in illa die cui est honor . . . seculorum. Amen.»

Ed. paucis mutatis Migne P. l. 73, 663—672.

P. 103: «Versus [4] in capite vitæ constituendos. Verba sacerdotis . . . nota deo.»

Ed. Rosweid, Vitæ PP. (ed. 2 Antw. 1628) p. 376.

P. 104 vacat.

III. P. 105—124: Duæ manus. «*Incipit conversatio sanctæ Affræ et ancillarum eius Dignæ et Eumemiæ et Euprepiæ.* Apud provintiam Retiam . . . martyrii peruenerunt; Qui . . . seculorum. Amen.»

Ed. Acta SS. Boll. 5 Aug. II, 55—58. — Mon. Germ Script. Merov. 3, 61—64.

P. 125—124 [altera manu:] «*De obitu S. Petronellæ Virg.* Petronella itaque . . . in hodierum diem.»

Ed. Acta SS. Boll. 12 Mai. III, 10—11 in Actis SS. Nerei Achillei etc. — Cf. ib. 31 Mai. VII, 420.

IV. P. 125—188: «*Incipit adbreuiatio de pluribus computi maioris necessitatibus. De mensium apud Latinos inuentione eorumque nominatione.* Romani auctore Romulo . . .»

P. 147 nominatur annus 877, quod innuere videtur tempus auctoris. Ibidem dicit: „ex compoto venerabilis Bedæ collegimus."

P. 152—161: *Versus de regulis computi etc.* P. 163—165: De enigmaticis notis et loquelis. De uocalibus. P. 166: Litteræ et numeri græci. P. 167—172: «*Sermo Jeronimi* de die Paschæ. Hodie populus Israhel et uere homo uidens deum . . . agnum quocunque uadit.»

Ed. inter opera S. Augustini, ed. Migne VI, 1201—1204.

P. 180—184 variæ figuræ, horologium, mappa mundi. — P. 185: *Institutio epistolæ commendatitiæ.* «In nomine dei *H* et *Y* . . . P. 186: *Formatarum institutio literarum etc.*

P. 188 [altera manu s. XII:] *De asso balneo.* Variæ regulæ sanitatis.

P. 90 glossa germanica bxrgfr.

Codice usus est anno 1889 Marburgi B. Krusch. — Cf. Mon. Germ. l. c. 46. — Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 254. 255. — Pertz, Archiv 8, 742.

---

264. (4. Nr. 64.) **Clementis recognitiones.**

S. IX et X. Membr. 211×140. 177 ff. (recte 178 quia 96 bis numeratur.) Primum et secundum folium maximam partem vacua, non numerantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculas et notas marginales apposuit.

F. 2 [manu H. de Ligertia?] „Monasterii Desertinensis. De vita S. Clementis."

I. F. 1—125. S. IX. Recognitionum LL. I—III. Quaterniones signantur A—Q.

II. F. 126—177. S. X. Eiusdem operis LL. VI—VIIII. Quaterniones I, II, III. Variæ manus.

Ed. Basileæ 1526 [B. 265]. 1—75; 105—124; 138—150. Liber VIII desinit in verbis: „. . . iussit in terris." Postea lacuna, in editione p. 124—138. Liber VIIII desinit in verbis: „. . . eius causam parentes." Excidit media pagina editionis. Anno 1888 contulit Richardson Cantabrigiensis. Videtur esse translatio Rufini. Cf. Migne P. l. 21, 43—46. — Fabricius, Bibl. lat. 3, 429. — Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 250, 259.

F. 177 vacat.

265. (4. Num. 6.) **Vita S. Magni. Euticius.**

S. X. Membr. 190×135. 160 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—96. Vita S. Magni. Primum folium vacuum non numeratur. «Incipit vita beatissimi *Magni* confessoris Christi edita a Theodoro sodale eius qui ambo in discipulatu S. Galli fuerunt et post eius discessum in his laboribus secularibus beatus Magnus valde laborans in loco qui dicitur Fauces ergastulum secularis vitæ reliquid ed æternam invenit. Itaque in tempore illo cum æternum adipisci. Præstante domino nostro . . . Cælebratur autem solempnitas s. Magni confessoris Christi VIII idus Septembris ad laudem et gloriam nominis domini.»

Ed. Canisius, Lect. antiqq. 5, 913—947. — Acta SS. Boll. 6 Sept. II, 735—759.

P. 95 [altera manu:] «Anno domini M°CCC°LL° Ego frater Heinricus de Ligercia . . . pernotavi.»

Ed. Schubiger, Heinrich III. 53. — Meier. H. v. Lig. 58—59. — Cf. ib. 11, 68 et Tab. I.

P. 96 vacat.

II. P. 97—160. *Eutychis ars de verbo etc.*

P. 97—139: «*Incipit ars Euticii grammati de discernendis coniugationibus.* Cum semper novas questiones . . . coniugationis uendicat. Explicit ars Euticii de uerbo. Amen.»

Ed. H. Keil, Gram. lat. 5, 447—488. Lectiones variantes edidit H. Hagen, Anecd. Helv. LV—LX. Cf. ib. 5, nota 12.

P. 139 [Eadem manu *Fragmentum grammaticale* eiusdem argumenti]: «Inpersonale autem hanc habet differentiam . . . et subaudiam me.»

Ed. Hagen l. c. LX.

P. 140—160. [Eadem manu: *Fragmentum Prisciani* grammati Lib. X. 1—51]: «In io a antecedente unum . . . io in ni convertunt.»

Ed. Mart. Hertz. Keil, Gramm. lat. 494—540, 10.

---

266. (12. Nr. 3.) **Passio SS. Faustini etc. Vita S. Gangolfi. Regula S. Benedicti. Idyllia etc. Hrabani carmina. Computus.**

S. X—XIV. Membr. 132×100. 306 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—96. S. XI. *Passio SS. Faustini et Jovitæ.*

P. 1—48: «*In Christi nomine incipit passio beatissimorum martyrum Faustini et Jovitte.* In diebus illis veniente Adriano imperatore . . . Apollonio sub die XIII Kal. Decembris ad laudem Christi . . . seculorum. Amen.»

Quibusdam additis, paucis demptis congruit cum edit. Analect. Boll. 15, 65—72; 113 seqq.

P. 49—59: «*De eadem passione.* In diebus illis Adrianus profectus est de Brixia . . . seculorum. Amen.»

P. 59—96: «*De eadem passione.* In diebus illis cum essent beati martyris Christi . . . XV Kal. Martias. Regnante . . . seculorum. Amen.»

Cf. Boll. Acta SS. 15 Febr. II, 816 etc.

II. P. 97—112. S. XII. *Vita S. Gangolfi.* Quædam paginæ ob humiditatem squalidæ difficilius lectu.

P. 97—99: [*Proœmium* initio mutilum] «bant inuictissima arma fidei . . . seculorum. Amen.»

Nondum typis descriptus videtur iste prologus.

P. 100—112: «Vir itaque domini Gangolfus alto parentum germine . . . vitæ dei et domini nostri Jesu Christi . . . seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 11 Maii II, 644.

III. P. 113—176: *Regulæ S. Benedicti capp. 1—65.* Quaterniones signantur I—IIII.

Desinit abrupte. Ed. Migne P. l. 66, 215—892.

IV. P. 177—224. *Varia miscellanea*, initio et fine mutila. S. X. Quaterniones V. VI. [VII.] Variæ manus.

P. 177: «*XI. Demensio cælestium spatiorum secundum quosdam.* A terra ad lunam . . . et CCCLXXV.»

P. 177—185: «*XII. De præsagiis tempestatum.* Etenim prædictis difficilioribus . . . diras tempestates prænuntiant.»

P. 185—187: «*De probatione auri et argenti.* Omne aurum purum . . . fronte præfixum est.»

P. 187—188: «*III. De mensura cære et metalli de operibus cum illo.* In fundendis operibus . . . unciæ IIII et denarii XVI.»

P. 188—190: «*IIII. Ambrosii Macrobii Theodosii, de mensura et magnitudine terræ et circuli per quem solis iter est.* In omni orbe vel spera . . . septuaginta milia.»

P. 190—193: «*[V.] Item. Eiusdem de mensura et magnitudine solis.* His dictis quibus mensura . . . terra esse maiorem.»

P. 193—194: *[VI.]* «*Felicis Capellæ De mensura lunæ.* Luna item circuli sui . . . maiorem esse tellure.»

P. 194—196: «*VI. Eiusdem argumentum, quo magnitudo terræ depræhensa est.* Erathostenes philosophus idemque . . . dimensionem amittit.»

P. 196—199: «*De mensuris et ponderibus.* Mensura est iuxta Isidorum . . . unam rectam faciunt.»

P. 200—201: «*De ponderibus.* Ponderum pars minima . . . centum libris contet.»

P. 201—202: «*De mensura in liquidis.* Mensurarum in liquidis . . . ut duæ. Finis.»

P. 202—203: *Dicta philosophorum.*

Ed. partim H. Hagen, Anecd. Helv. p. LX—LXI.

P. 103—205: *Variæ definitiones et divisiones philosophiæ.*

P. 206—207: *[Idyllia duo.]* «*Thamira. Ladas. Mida.* Te formosa Mida . . . iam regnat Apollo. Finit.»

Ed. H. Hagen, Philologus 28, 338. — A. Riese, Anthologia latina 725. 726. — F. Knickenberg, Hermes 27 (1892) 144—151. — Cf. Teuffel, Gesch. d röm. Lit. 45. 751 et opuscula ibidem allegata.

P. 208—224: [*Hrabani carmina I—XXXVI.*] «*Ad Paschalem papam.* Pontificalis apex primus . . . dicta sacrata dei.»

Carmina huius codicis accurate enumerat Dümmler, N. Archiv, 4, 288—290. — Cf. idem Mon. Germ. Poet. lat. 2 158. Edita sunt ibid. 159—193. Eodem codice tunc Fuldensis monasterii iam antea pro sua editione usus est Christoph Brouwer S. J. anno 1617. — Archiv f. ält. d. Gesch. 7, 1801 8, 742.

V. P. 225—256. S. XIV. Binæ columnæ. *Sermones varii.* Initium et finis desunt. «Hominibus sine labore omnia vicia resecantur. Seneca. De *inuidia.* Utinam haberent inuidi . . . Tolle hoc vicium ut non velint homines apparere.»

VI. P. 271—286; 257—270. S. XIV. Tractatus liturgicus initio et fine carens: «syon. Et sequitur Alleluia . . . dicant confortamini pusillanimes.»

VII. P. 287—306. S. XIV. [*De ratione temporum.*] Henricus de Ligertia p. 287 manum et litteras initiales adpinxit. «Notandum quod undecimo anno . . . cum sit res notissima.»

Fol. ult. vacat.

---

267. Vita B. Mariæ metrice.

S. XV. Membr. 163×120. 101 folia, ab antiqua manu numerantur ff. 1—99, 110, 1102 1109, dein a—z; A—Z et varia alia signa. — Variæ manus. Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

P. 1—2: «*Incipiunt glose de beata virgine.* Cum diversorum sanctorum gesta . . . beate virginis appellaretur.»

P. 2—164': «*Incipit prologus* in vitam dulcissime . . . Marie matris Jesu Christi filii dei. Amen.

Sanctus Epiphanius doctor veritatis — — —
Cherubim et Seraphim te semper adorabunt.»

Ed. A. Vögtlin, Biblioth. d. Liter. Vereins in Stuttgart. 180te Publikat. Tüb. 1888. p. 9—258 vel vers. 1—7697. Desunt ergo versus 7698—8030 in fine p. 258—268. — In margine adduntur nomina scriptorum, ex quibus auctor hausit e. gr. Theophilus hystoriographus.

Cosmas, de infantia salvatoris, evangelium Nicodemi etc. In margine et membranulis insertis variæ glossæ adduntur e. gr. f. 24: Coccus est piscis marinus . . . F. 144 epistula *Ignatii* ad b. Mariam; f. 144 et 146 ejusdem epistulæ ad Johannem. Singulis libris præmittitur prologus soluta oratione.

Cf. Edw. Schröder, Allg. d. Biogr. 26, 71. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 255, 257.

---

268. (12. Num. 8.) **Vitæ Sanctorum. Sermones.**

S. XIII. Membr. 135×98. 142 pp. Primum folium excisum, item aliud inter p. 122 et 123. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—100: [Sermones breves de Sanctis. Incipit abrupte de S. Silvestro:] «scilicet qui amore iusticie nunquam . . . et similia mul . . .»

P. 101—110 [altera manu]: de exaltatione Crucis, S. Mathia, Briccio, Antonio etc.

P. 110—142 notæ variæ a variis manibus scriptæ tam soluta oratione quam ligata.

IX. ASCESIS.

269. (8. Nr. 20.) **Laurentii Justiniani opuscula.**

S. XVI vel XVII. Charta. 8°. 418 ff. (recte 420 quia 232 et 255 omittitur, 356 bis numeratur.) Duo priora folia vacua non numerantur. — Pergameno ligatum.

F. 1—15: *Laurentii Justiniani protopatriarchæ Veneti* sermo adhortatorius ad conversionem.

Ed. in eius operibus Coloniæ 1675, p. 707—710.

F. 16—88: *Eius Libellus de spirituali animæ interitu.* Ll. II.

Ed. l. c. 816—851.

F. 89—91 vacat. F. 92—416': Eiusdem *Lignum vitæ.*

Ed. l. c. 1—126.

---

270. (12. Nr. 18.) **Maria Pilgerfahrt.**

S. XVI. (1595—1596.) Charta. 12°. 150 folia, quibus accedunt quatuor folia non signata initio libri. — Corium album.

F. 1: «Kurtze gottsälige Beschrybung der Bilgerfart, Wägfart oder Wanderung der allerheyligesten alle zyt lobwyrdigesten jungkfrauwen Mariæ der Muotter Gottes, . . . Durch einen Gott erlüchten Hochgelehrten und Andächtigen menschen in latin erstlich vor viilen jaren beschriben und in Truckt ussgangen. Jetzunder aber zuo Lob und Ehr Gott dem Allmächtigen, auch siner wyrdigen Muotter Gottes Ma-

riæ durch den hochwyrdigen gnedigen Fürsten und Herren H. Uolrich Abte des Fürstlichen Gotthuss Einsideln uss dem Latin uff das flyssigest vertütschet worden anno 1595.»

Septem partibus constat. Udalricus Wittwiler fuit abbas Einsidlensis 1585—1600.

Originale latinum Itinerarium B. V. M. sæpius editum. Cf. Hain 9322—9324. Extat inter Incunab. nr. 68 ed. Basileæ per Leonhart Ysenhut, quo exemplari usus esse videtur abbas Udalricus.

F. 139—143: «Frolockende Exclamation oder Usrüffung von der Ewigen Säligkeit.»

In folio vacuo: „Sch. Anna Catharina Redigin Dis zuo gehörig."

---

271. (4. Num. 24.) **Compendium theologicæ veritatis.**

S. XIV. Membr. 205×153. 124 pp. Quaternionum apparent vestigia. — Tabulæ ligneæ dimidio corio albo obductæ.

P. 1—119: [*Hugonis de Argentorato libri VII compendii theologicæ veritatis.*] Incipit *Summa theologicæ veritatis.* «Veritas theoloycæ sublimitatis . . . recipiet sine fine.»

Libri VII. Hinc inde manus paulo posterior ad marginem aliqua addidit, præcipue p. 108—109.

Idem tractatus est in Nr. **219** p. 1—301 quem vide.

P. 120—121 index capitulorum totius operis.

P. 122—124: [altera manu: Sermo quidam de continentia.] «Beatus Paulus apostolus . . . publicano sit factus.»

In operculo fragmentum diplomatis latini.

---

272. Statuten der 3. Regel S. Francisci.

S. XVII. Charta. 4°. 48 foll., quæ perverse numerantur 1—6, 29—36, 21—28, 13—20, 7—12, 37—48. — Ligatum in pergameno albo.

Fol. 1—48: «*Vorred.* Dieweil die Eyfferige . . . Regel vnd gegenwerthigen Statuten 35. 36 etc.»

Sunt constitutiones cuiusdam conventus monialium tertii Ordinis S. Francisci, confirmatæ anno 1600 per apostolicum nuntium apud Helvetios et denuo anno 1625.

---

273. (8. Nr. 12.) **Theologica.**

S. XIII vel XIV Membr. 165×115. 112 pp. (recte 108 quia 1—4 deest). Quaternionum signa nulla. — Tabulæ ligneæ corio rubro obductæ et umbilicis aurichalceis ornatæ.

P. 5 & 6 vacant. P. 7: Synopsis doctrinæ de Sacramentis partim versibus scripta: «Duplex fuit causa recurrens . . . præstat doctrina mistica.»

P. 8—99: [*Tractatus de Sacramentis.*] «Legitur in exodo in capitulo XXV° . . . fidei nostre Jesus Christus qui cum . . .» Materiam de Sacramentis sequitur p. 87: *De iudicio et ordine iudicii,* p. 88: *de citatione*

p. 93: *de suffragiis ecclesie*, p. 95: *de præmiis electorum*, p. 97: *de suppliciis reproborum.*

P. 100—101: Varia notamina circa penitentiam etc. P. 102 vacat.

P. 103—109: [altera manu: *Homiliæ pro*] *Dominica I et II Adventus. Homilia Bedæ* presb. «Matthæus a nativitate dni usque ad resurrectionem eiusdem . . . Jesu dno nro.» Non est Bedæ.

P. 106—107: *Homilia B. Gregorii papæ super Lucam.* «Erunt signa in sole . . . Quod gens in gentem surgat . . . quam sermo Dei. Amen.»

Excerptum hom. I. in Evangelia. Ed. Migne P. l. 76, 1078B—1080B.

P. 108—109: *Eiusd. homilia pro Dom. II Advent.* «Cum audisset Johs. in vinc . . . Johannes per discipulos quærit tu es . . . terreno pane saciare.»

Excerptum Hom. 6 in Evang. Ed. ib. 1095C—1098C. verbis nonnihil mutatis

P. 109—110 alia manu [*Philippus de Grevia:*] «Ave gloriosa virginum regina . . . adesto mortis hora.»

Cf. Chevalier, Repertorium hymnolog. Nr. 1828.

P. 110—112 alia manu: «Archa Maria fuit . . . astra fuisse reor.»

Non invenio apud Chevalier Repert. hymnol.

P. 112 alia manu: „Mitibus est mitis, capris leo . . . communio mensa negatur."

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 248. 252.

---

274. (12. Nr. 9.) **Summa Raymundi.**

S. XIV vel XIII. Membr. 129×95. 752 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—458. [*Raymundi de Pennafort Summa casuum in Decretales Gregorii.*] Duæ columnæ. Quaterniones (Quinterniones etc.) I—XVII.

P. 6—20: *Tituli capitum.* P. 21—23: *Capitula decretalium.* P. 24—413: «Quoniam, ut ait Hieronymus, secunda post naufragium . . . et emendet. Amen.»

In margine supiore numerus libri, in inferiore capitis colore rubro et cœruleo pingitur. De editionibus cf. Fabr. Bibl. lat. 3, 214.

P. 414—426: *Decretales Gregorii IX papæ novæ.* «Primarius lapis . . . mansuetudine temperandus.»

P. 427—483, 445, 447—456: *Variæ quæstiones iuridicæ,* de bello . . . iusto etc.

P. 434—436 vacat, item 444, 456, 457, 458.

P. 437—443: [*De arbore affinitatis.*] «Hoc modo scribas arborem . . . supervacua sunt. Amen.»

II. P. 459—750: *Eiusdem summa cum apparatu. Ll. IV.* Quaternionum vestigia; columna unica. Præcedit tabula P. 459—465.

Libri in pagina superiore, capita in inferiore rubro notantur.

De edit. cf. Fabric. l. c.

P. 751—752 vacat.

Cf Morel, Handschr. d. KV. 248.

---

275. (8. Nr. I.) **Summa vitiorum et virtutum.**

S. XV. Membr. 124×112. XIV et 166 fol. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. Fol. I—XIV. Fol. I—VIII: *Tractatus de receptionibus.* «Queritur utrum condicio revendicionis . . . acta non autem potentia etc.»

Fol. VIII—X: alia manu duabus columnis: *Registrum alphabeticum in opus sequens* «Abstinentia — Ypocrisis est falsa humilitas. 100. b. c.»

F. X alia manu: «Questio utrum aliquis cum salute anime possit habere plura beneficia.»

F. XI eadem manus duæ columnæ: *«De ungelt».* «Predilectis in Xro fratribus de Ratispona ordinis fratrum minorum fr. *Albertus* [*Magnus*] eps. Ratisponensis salutem. De questione mihi a dilectione vestra proposita . . . onus disrumpi. Vale.»

Non inueni inter opera B. Alberti.

De eadam materia. «In Christo karissimo fratri Johanni lectori Wormatiensi frater Gi. magister in theologia salutem vel pacem in domino. Super hiis quibus . . . sacra scriptura. Vale.»

F. XI'—XIV' vacant.

II. F. 1—166: Paginarum numeri antiqua manu signati. Quaterniones I—XIIII. Duæ columnæ. Lineæ atramento ductæ.

F. 1—91': *Summa vitiorum.* «Primo videndum est quid sit peccatum . . . agit quod plangit.»

F. 91'—147': *Summa virtutum.* «Postquam dictum est de morbis . . . multo magis spiritualem.»

Differunt ab opere Guill. Peraldi quod vocatur Summa vitiorum et virtutum.

F. 147'—163: *Summa de confessione.* «Quoniam circa confessiones . . . eternam non gustabit. *Expliciunt interrogationes.*»

F. 162' citatur capitulum Herbipolense.

F. 163—163': *Absolutio domini Alexandri quinti.* «Dominus noster Jesus Christus per . . . et spiritus sancti. Amen.»

Folia 164 (pene excisum) 165 et 166 vacant.

---

276. (12. Num. I.) **S. Bonaventuræ Breviloquium.**

S. XIV. Membr. 127×85. 234 pp. (recte 238 quia 1 et 139 ter numerantur.) Quaterniones I—IX. — Tabulæ ligneæ corio rubro obductæ.

P. 1ter—223: «Flecto genua mea . . . deus. Benedictus in . . .»

Ed. op. S. Bonaventuræ (Romæ ex typographia Vaticana 1596.) T. VI, p. 5—57.

P. 1: Rubrica super summam.

P. 1' vacat.

P. 224 alia manu: [*Hymni de beata virgine.*] «Ave virgo regia, fons . . . dans reis remedium. Amen.» 3×4. Non habetur apud Chevalier.

«Lingua mea calamus velociter scribentis, scribe laudem . . . iure carnis natura.»

Ed. Morel, Lat. hymn. 128 ex hoc cod. Cf. Chevalier, Repert. 10637.

P. 226 varia notamina. P. 225, 227—234 vacant.

---

277. (4. Nr. 42.) **Revelationes Mechtildianæ.**

S. XIV. (1344—1345.) Membr. 193×144. 221 folia. Sexterni signantur XIV—XVII. — Duæ manus. F. 1—24 unica, deinceps binæ columnæ. Lineæ stilo, p. 169—183 atramento ductæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 2—166 [manu s. XVI:] «*Von offenbarungen einer liebhabenden seel. Libri VII.* Anno dni M°CC°L° fere per annos XV liber iste . . . mit guotem willen. Explicit liber.»

Ed. P. Gallus Morel, Offenbarungen der Schwester Mechthild von Magdeburg, oder das fliessende Licht der Gottheit, aus der einzigen Handschrift des Stiftes Einsiedeln herausg. Regensb. 1869. p. 1—281. — Idem Offenbarungen . . . mit unverändertem Texte in jetziger chriftsprache, ibid. 1869. (Reliquien aus d. Mittelalter. V. 4.) — Cf. Revelationes Gertrud, ac Mechtild. 2, 430—431. F. 71' in margine prophetia de anno 1605. Cf. Revelationes l. c. 529.

F. 166—166': [*De quibusdam exercitiis ad VII horas canonicas.*] «Man sol prüfen ze . . . wol alder übel.»

Ed. P. Gall Morel l. c. 292—283. — Latine in Revelat. Mechtild. l. c. 2, 708—709.

F. 166'—167: [*De mystica vita.*] «Das edelste und dz nüzeste . . . zuo der welte.»

Ed. G. Morel ibid. 283—284. — Revelationes Gertr. ac Mecht. 2, 709—710.

F. 167'—168' vacant. F. 169 (manu s. XV:) Daz 8 buoch nach dem a b c gestelt.

F. 169—174'. «Varii tractatus mystici lingua germanica: «Dis ist gottis liebster wille . . . werden denne nit.»

Ed. Pfeiffer, Deutsche Mystiker 2, 502—510.

F. 174'—175: «Merke von der verdelkeit der selen mit gotte. Die minne einet die sele mit . . . ich got mit got.»

F. 175—175': «Von einem tugentlichen lebenne . . . friheit eins geistlichen menschen. Swer zuo gote komen wil . . . sich ir selben. Amen.»

Ed. Pfeiffer, Deutsche Mystiker II, 392, 38—393, 33.

F. 175'—179': «Die gote dienent umbe lonen . . . in der nacheit der gotheit. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 510, 29—516, 11.

F. 179'—180 [von dem zorne der sele]: «Das die minnende sele zornig . . . das ist ir selbis.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2. (II, XVI.) p. 542—543.

F. 180—184: «Von dem aneflüsse des vatters. Wie es umbe den anflus . . . ein geist mit gote. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2. (II, XIII) p. 521—527.

F. 184—187: «Herre almehtiger got . . . niergen dan in ime.»

Ed. Pfeiffer, Zeitschr. f. d. Alterth. 8, 238—243.

F. 187—189': «Got ist die erste sache . . . unde dacselbe lat si gote.»

Ed. Pfeiffer, D. Myst. 2, 528—533, 4.

F. 189'—190': «*Missus est Gabriel Angelus.* In der zit wart der engel . . . helf uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2. I Sermo XXIX p. 104—105.

F. 190′—191′: «*Ecce mitto angelum meum.* Es ist gescriben in dem . . . helf uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, (I Sermo XLIX.) 161—164.

F. 191′—195′: «*Beatus venter qui* . . . Man liset hüte in dem . . . werdent des helf uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2, (I. Sermo LXXXIX) p. 288—295.

F. 195′—197′: «*Ave gratia plena.* Dis wort, dc ich . . . wir gesprochen hant. Amen.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2, (I. Sermo LXXXVIII) p. 284—288.

F. 197′—199′: «Elizabehten zit ist . . . vollebraht worden des helf uns got.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2, (I. Sermo XC.) p. 295—299.

F. 199′—201′: «Sante Jacob spricht . . . gaben ze enphahende des helf . . .»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2, (I. Sermo XL.) p. 134—139.

F. 201′—202′: «Dise wort sind gescriben . . . die er selber ist.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, (I. Sermo XLV.) p. 152—154.

F. 202′: «Meister Eckhart spricht: als dicke der mensch . . . geineget gemuote han.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 (III. 21) p. 603.

F. 202′—204: «Justus in perpetuum viuet . . . lebent. Des helf uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 (I. Sermo LIX.) p. 189—192.

F. 204—205′: «Sanctus Paulus spricht intunt üch . . . koment des helf uns got.»

Ed. Pfeiffer l. c. (I. Sermo XCIV.) p. 305—307.

F. 205′—206′: «Fürthent nit die üch töten . . . in ellendekeit. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 (I. Sermo LVI.) p. 179—181.

F. 206′—208′: «Die ewige wisheit des vaters . . . die ewige wisheit. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 (I. Sermo XCVI.) p. 309—312.

F. 208′—209′: «Meister Eckhart spricht alle gliche ding . . . lebent, des helf uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 (I. Sermo LX) p. 192—194.

F. 209′—210′: «Ein meister spricht, der vater . . . vollecommen ist.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 (IV Positionum num. 137—142.) p. 673—675.

F. 210′—212′: «Nu ist ein vrage aber von . . . es ein Kristus was.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2 (IV Posit. 147—154) p. 677—680.

F. 212′—213: «Es ist ein vrage, wo nam got dc nit von dem . . . ze bewisenne wer ze lang.»

F. 213—214′: *Von dem bilderichen liechte gotlicher einikeit.* Das bilderiche lieht gotlich . . . den guoten dc ire. Heruf spricht s. Paulus und Augustinus: Wie ist mir geschen dc ich von nite zuo ihte unde von eime wurme got bin worden.»

Partim ed. Pfeiffer l. c 2. (IV, 121. 123. 126. 155. 144.) p. 668—681; 527, 22—528, 32.

F. 214'—217: *Von dem überschalle.* «Were noh helle noh himelrich . . . gotlich dri einigkeit. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, (II. Tractatus XII) p. 516—520.

F. 217—220: *Von fünf broten.* «Man liset in dem heligen . . . nature an einer personen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2. (II. XI. 1.) p. 495—502.

F. 220—220' [alia manu]: *Dis sprichet sant Adel ein gros heilig.* «Eya liebes kint, sinke mit allen dinen sachen in dinen geminnten got . . . ein einig gebruchen in Christo Jesu.»

Inter f. 220 et 221 unum folium excisum. F. 221—221' incipit abrupte alia manu: «wol an gotte als er guot ist . . . allerbesten fründe des helfe uns got. Amen.»

F. 221' et partim in operculo manu s. XVI: [*A B C in honorem Nicolai de Flue.*]

„Bruder Claus hat dz best betracht
Zuo er han ich im dz abc gemacht. 1559.
A. An disem abc merkent äben . . .
Z. Zalt man Mcccc acht und achtig (!) Jar."

F. 1 manu s. XVI: Diss Buoch gehörtt in dass Schwesterhuss zuo Einsidlen. Anthony Mathiæ Caplan zuo Attighusen.

F. 1' assuta est schedula papyracea manu s. XIV: Den swesteren in der vorderen owe. Ir sönt wissen dz das buoch dz üch wart von der zem uldin Ringe dz do heist das liecht der Gotheit des sönt ir wol warnemen, also das es sol dienen in alle hüser des waldes, und sol us dem walde niemer kommen und sol ie ein monat in eim huse sin, also dz es umb sol gan von eim in dz ander, wenne man sin bedarf, und sönt ir sin sunderlich behuot sin, wand si sunderlich trüwe zuo üch hatte. Bittent ouch für mich, der ir bichter was, leider unwirdig. Von mir Herr Heinrich von Rumerschein von Basel ze sant Peter.

Cf. Pfeiffer l. c. II. p. VIII. — Idem, Zeitschrift f. d. Alterth. 8 (1850.) — *Landolt*, Gesch. d. Jungfrauenkl. 20—22. — Pertz, Archiv 8, 742. — Müller, D. hl. Mechtildis u. d. Schwester, Leben u. Offenbarungen, Regb. 1880. — Mone, Quellensammlg. IV, 31. — *Greith*, d. deutsche Mystik im Predigerorden, Freiburg i. Br. 1861. 19—21; 53—58, 207—217, 222—277. — Preger, Über das unter dem Namen der Mechtild von Magdeburg herausg. Werk „das fliessende Licht der Gottheit" u. dessen Verfasserin. (Sitzungsber. d. Münchner Akad.) 1869. II, 151—162. — Literar. Rundschau (1884.) 357. — Strauch, M. Ebner u. H. v. Nördlingen (Freibg. 1882) 246; 374—377. — P. G. Morel, Gesch. üb. d. Schule v. Einsiedeln Progr. 1855 p. 16 — Revelationes Gertrud. ac Mechtild. 2. 423—433. Ibidem habetur 437—707 translatio latina ex codice Basileensi. — Ringholz, Wallfahrtsgesch. 18.

278. Mystici sermones Deutsch.

S. XIV. Membr. 184×128. 416 pp. (recte, quia 117 ter, 132 bis numeratur, econtra 129—131 omittitur) Septerniones signantur I—XVII. Duæ columnæ. — Lineæ partim stilo, partim atramento ductæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1: Den swesteren in alleg. Ir sönt wissen dz das buoch dz üch ward von jungfrovg greten zem guldin Ring vo dz küngunt har antwurnte des sönt ir wol warnemen ir swesteren in albeg as so das es dienen sol in die IIII hüser im wald. Ir sönt wissen dz irs nüt vsser dem wald nüt sönt leng vnd sol ie ein Manat in eim huse sin vnd sol mans ie wider antwirten in albeg. Von mir herr Heinrich von Rumerschein ze sant Peter ze Basel der ir bichter was. bittend ouch für mich.

Alia manu s. XIV: Dis buoch höret in die vier hüser in dem walde.

Manu s. XVI: Dem gotshus S. Peter vff dem bach in schwitz gehörig.

Ed. F. Vetter in Bartsch, Germania 27 (1882) 410—411. — Cf. Revelat. Gertrud. 2, 430.

P. 2 vacat.

P. 3—147: [Pseudo-*Bonaventura*, de VII itineribus æternitatis germanice.] «*Dis sint die siben strasse die in got wisent.* Eum qui venit ad me non eciam (!) foras. Jo. Sant Augustinus sprichet: Want cristus der warheit . . . in der ewikeit. Unzunt har ret der lerer. Hie het dis buochelin ein ende. Gedenkent mit trüwen min dur got und sehent an min flis. Dis sint die strasse die dü solt gan ane masse. Die welt fürwasse, tu dich got gentzlich lasse. dü ding verderbent und al lüt lipliche sterbent. Der dis hat gedichtet, des gedenkent genedekliche. Dur Got. Amen.»

Est translatio tractatus qui falso S. Bonaventuræ adscribitur, ed. Rom. 7, 145—196.

P. 148—150: *Sermo:* «Es weri guot de wir wistin . . . usser bekentnisse genomen.»

P. 150—152: *Item alius:* «Es sint eine hande lüte . . . ellü ding lassen.»

P. 152: *Item.* «Ein meister der seit . . . stest dü umberüret.»

P. 152—153: *Item.* «Ein meister spricht die die da sint geistlich . . . alze male fri.»

P. 153—155: «Hie sint uf X stuk kleiner sermones da man guot lere an vindet vf wisheit vnd vf durnechtigkeit leben.»

I—VI p. 153—160: «Der engel tuot drü ding . . . wurde in mine gotheit.»

Ed. Pfeiffer, D. Mystiker 2, (IV, 6—17) p. 632—638.

VII p. 160—161: «Es sint drü . . betrüben mag.»

Partim ed. Pfeiffer l. c. 2, (IV. 22. 24.) p. 639—640.

VIII p. 161—162: «Ein heilige spricht: Herre do ich verstuont . . . kuppherin ist.»

IX p. 162—163: «Unser herre spricht zuo dem menschen . . . der werde vollebracht.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, 181, 29—18?, 30.

X p. 163—164: «Ein predier der was bischof ze prüssen in dem lande und hiess bischof Heidenrich . . . selber gewirket hetten.»

P. 164—167: [*Eckeharti sermo V.*] «Deus charitas . . . Got ist die minne . . . das got got ist.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2 p. 30—33.

P. 167—168: «Der liechte Dyonisius spricht dü sele . . . alle ir gesteltnisse.»

P. 168—169: «Ein guoter mensche lag . . . widerschin sin selbes.»

P. 169—171: «Du solt dich halten . . . vetterliche trüwe.»

P. 171—176: [*Eckeharti Sermo XLIII.*] «Ich han ein wortlin genomen . . . des helf uns Got. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, 145—149.

P. 176—178: «Sant Augustinus sprach: Ich han gehöret von . . . bekenntnisse, des helf uns got. Amen.»

P. 179—181: [*Eckeharti sermo XCII.*] «Christus sprach ze sinen jungeren, ich han üch gesetzet . . . ende ane ende. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, 301—303.

P. 181: «Swer wil werden, das er solte . . . so man minre verstat.»

P. 181—188: «*Dis hat geprediet bruoder heinrich von eggewint.* Meister wa wonestu . . . ein geisel des geistes.»

Ed. Pfeiffer, Zeitschr. f. d. Alterth. VIII.

P. 188 von Egwind. P. 191 item. Ed. ib.?

P. 194: *Bruoder Joh. v. Sternengasse.* P. 196: Idem.

Cf. Strauch, Allg. d. Biogr. 36, 120. — Denifle, Archiv f. Litt. u. K. G. II, 191, 228. 525.

P. 198: *Der Giseler.*

Cf. Zeitschrift. f. deutsch. Alterth. 8, 211.

P. 204—206: [*Eckeharti sermo XCIII.*] «Sanctus Paulus spricht bietent us üwer . . . do vor uns got behüte. Amen.»

Ed. Pfeiffer, D. Myst. 2, 303—305.

P. 206—208: [*Eckeharti sermo XCV.*] «Eratis et aliq . . . Sanctus Paulus sprichet: etwene warent ir . . . lasse ich nu beliben.»

Ed. Pfeiffer, D. Myst. 2, 307—309.

P. 209—211: [*Sermo Eckeharti XXV.*] «Nu weis ich werliche de mir . . . bilde gewirdiget hat.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, 97—99.

P. 211—213: [*Eckeharti sermo XVIII.*] «Sanctus Paulus spricht: Ich weis einen . . . wise des helfe uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2, 78—79.

P. 213—216: [*Eiusdem sermo XVII et XXVIII.*] «Die meister sprechent . . . enphahen mag gotlich liecht.»

Partim ed. Pfeiffer l. c. 2, 76—78, 103—104.

P. 216—219: «Sanctus Paulus spricht: Alles das unerber was, dz getet . . . mit uns würke des helfe . . .»

P. 219—222: «Ego sum via . . . Dis spricht unser herre . . . erhaben uber die vren.»

P. 222—225: [*Sermo LI Eckeharti.*] «Do unser herre wandelte uf ertrich . . . des helf uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer, l. c. 2. 168—170.

P. 225—226: «Gregorius spricht: Güwere begirde nach sent . . . der selber sprichet der . . .»

P. 226—233: «Unser herre sprichet dur sant Bernhartes munt . . . swie die Martyrere wun.»

P. 234—275: «*Dis sint der heiligen sprüch und der meister.* Sant Augustinus sprichet dü sele ist komen . . . vnd des gemütes.»

Plures ex his sententiis inveniuntur editæ inter sententias et positiones Eckeharti, Pfeiffer l. c. 2, 603—656.

P. 275—279: «Got hat die armen gemachet dur . . . und dem ist recht. Das ist ein collectie von Meister Eghart.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2. (Sermo LV) p. 176—179.

P. 279—281: *Dis ist von den menschen der von minen got ze teil ist worden.* «Dirre mensche der . . . mit gotte. Her zuo helf uns got. Amen.»

P. 281—283: [*Eckeharti sermo XVI.*] «Jesus gieng ab einem berg . . . niemes me enfint.»

Partim ed. Pfeiffer l. c. 2, p. 74—75.

P. 283—285: «Meister Eghart sprach, Swem in eime . . . gotlichen nature.»

Partim ed. Pfeiffer l. c. 2, (III, 11—13.) p. 600.

P. 285—286: «Bruoder Eghart sprach ze einem male das V ding . . . bin ir ein krüz.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2. (III, 22) p. 603.

P. 286—287: *Des von sterngassen der sint hie II sermon.* «Dv vnwandelberkeit vnd dv apgescheidenheit . . . werden nach der zit.»

P. 287—293: *Dis ist der ander sermon.* «Formans me, er hat mich geformet . . . und grvndent ane ande.»

Partim ed. in Haupt, Zeitschrift VIII, 253.

P. 293—295: «*Disen sermon hat gesprochen bischof Albrecht.* Er leret uns das wir . . . die toten begraben.»

Ed. l. c. 215.

P. 295—298: *Der von kronenberg.* «Sanctus Johannes sprichet in dem ewangelio . . . teil werde des helf uns got. Amen.»

Haupt l. c. 219.

P. 298—299: *Der von kronenberg.* «Dü schrift spricht das der tiefel . . . als er selber.»

P. 299—305: «Ein heilige sprichet das si heilikeit . . . sus verborgen were.»

P. 305—307: «Er sprach das luterkeit . . . grundent ane enden.»

P. 307—309: *Der von sterngassen.* «Er sprach och das der wissage . . . an dir selber bist.»

P. 309—311: *Dis has gebrediet der userwelte knecht Bruoder Arnolt der rote.* «Unser herre sprichet swa ich . . . des helfe uns got. Amen.»

Ed. Haupt VIII, 209.

P. 311—318: *Meister Eghart.* «Wir lesen in dem heiligen . . . uns got. Amen.»

Ed. Pfeiffer, D. Myst. 2, (Sermo LVIII) p. 184—188.

P. 318—324: «Fortis est . . . Du minne ist . . . die got nüt en sint.»

P. 324—325: «Bruder *Albrecht* der predier . . . himel verzuket wart.»

Ed. Haupt. VIII, 216. — Cf. Bartsch, Germania 18, 200.

P. 326—334: «Man liset in dem ew . . . werken rechte geislichi.»

P. 334—339: *Ein lere.* «Alse vnder allen . . . ist got selber.»

P. 339—345: *Disen sermon hat geprediet meister Eggehart.* «Ich han ein wort gesprochen . . . heilig geist. Amen.»

Ed. Pfeiffer, D. Myst. 2 (Sermo XLII.) p. 140—145.

P. 345—346: *Von der geistlichen geiegede.* «Unser herre XPS sprach . . . unhinkenden snellikeit.»

P. 347—359: *Dis ist von der winnachtigen hochgezit.* «Horent, horent ir . . . stuk ein lerer etc.»

Etiam in codicibus Sangall. 1015 et 1067 sub nomine Tauleri; non edita in eiusd. sermonibus; alii codices Monachii (Bach, M. Eckart p. 190.) et olim Argentorati (Hänel, Catal. p. 468—469.)

P. 359—363: *Von dem balmtag. Wie unser herre cristus ritet uf dem Esel des ubenden lebens gegen der stat Jerusalem eines schouelichen lebens.* «Das drit stuk ist unser hre . . . ze merkendev etcet.»

P. 363—373: *Von dem hochen dunrestage do unser herre cristus xps gab sich selber ze einer lezzi den iungern und allen. M.* «Das vierde stuck . . . und och min bluot.»

P. 373—375: *Wie unser herre cristus ist hoch vf den berg gegangen in der zit und wie er ist hoch vfgegangen in der ewikeit.* «Das fünfte stuke ist unser herre . . . wirkent etcet.»

P. 375—378: *Disv rete heiset der geistlich spiegel da ally menschen svnt in schowen.* «Merkent alle . . . in cristo Jesu etcet.»

P. 378—380: *Wie unser herre cristus wart getrenket mit bitterkeit in der zit und wie er nu wirt getrenket mit süssikeit in der ewikeit* «Das XIII stuke ist do wart . . . unseren willen.»

P. 380—382: *Von den phingesten, wie vnser herre cristus den jungern sante den heiligen geist* . . . «Das XXII stuk ist . . . schowelich leben etcet.»

P. 382—384: *Von der lere wie man sich halten sol in den geistlichen gesichten.* «Merkent hie allü got . . . noch in helle.»

P. 384: *Dis sint die ret des engels von dem vbenden leben . . . Dis sint die rete des bösen geistes us dem übenden leben . . . in dem schowelichen leben.*

P. 385: *Aber von der tercie, wie unser herre cristus wart gekronet.*

P. 387—390: *Von der sexte, wie unser herre cristus wart verteilet.*

P. 390: *Aber von der sexte, wie unser herre cristus wart us der stat ze ierusalem gefüret. . .*

P. 391: *Wie unser herre cristus wart genegelt an das bitter krüze* . . .

P. 394—399: «Meister Eggehart sprach ze einem male . . . in der nüwev gnade.»

Ed. Pfeiffer. D. Mystiker 2. (Sermo XV) p. 71—74.

P. 400—403: «Siben sachen sint darvmb got lies Judam bi im wandelen . . . Des helf uns got. Amen.»

P. 403: *Von der minne.* «Vil menschen wennent haben götlich minne . . . ze rechter not.»

P. 404: *Von der edelkeit des lidens.* «Lieber mensche . . . denne sich selben.»

P. 405—407: *Von lidenne.* «Der tieffe versenket werden wil . . . der lieb got.»

P. 407—411: «*In hoc apparuit caritas* dei nobis. In deme ist vns . . . underscheit, des helf . . .»

Ed. Pfeiffer l. c. 2, (Sermo XIII) p. 64—67.

P. 411—417: *Renovamini spiritu.* «Ir sullt ernüwet werden . . . zuo nüte. Dis helf got. Amen.»

Ed. Pfeiffer l. c. 2. (Sermo XCIX) p. 317—320. Codex similis præcedenti. Cf. Pfeiffer, l. c. VIII. — Morel, in Pertz, Archiv 8, 742. — Idem, Geschichtl. üb. d. Schule in Einsid. 16. — Id. Offenbarungen d. Mechthild p. 6. (ubi falso numerus codicis 268 scribitur.) — Landolt. Gesch. d. Kl. Allerheilg. p. 21. — P. H. S. Denifle, multa ex hoc codice transtulit in opus suum; Das geistliche Leben. Graz 1873. (Cf. p. XXII: „eines der wertvollsten der jetzt existierenden Manuscripte für deutsche Mystik".) 3. 4. 171. 172. 247. 330. 338—340. 478. — Vetter F., ein Mystikerpaar d. 14. Jahrh. Vortrag. Basel 1882. 55. n. 33. — Strauch, Marg. Ebner u. H. v. Nördlingen 402.

---

279. (4. Num. 18.) **Henricus ex Pomerio super orationem dominicam.**

S. XV. (1451) Membr. 203×140. 224 pp. (recte 226 quia 7 ter numeratur.) Variæ manus. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et scuto abbatis Augustini I anno 1601 signatæ.

P. 1 vacat. P. 2: «In hoc volumine continentur hi tractatus fratris Henrici ex Pomerio canonici regularis super orationem dominicam. Deuotus tractatus super . . . et Ave Maria.»

P. 1—95: *Devotus tractatus cuiusdam fratris Henrici ex Pomerio canonici regularis ordinis beati Augustini conventualis monasterii Septem fontium in Zonia super dominica oratione, continens partes XI.*

«Orantes dicite Br. nr. . . . fiducialiter invocare. Per eundem dnum . . . Explicit devota meditacio super dominica oratione scripta et finita anno dominicæ incarnationis XIIIIc LI. [1451] in profesto S. Gertrudis virginis. Memento scriptoris.»

De auctore Hen. van den Bogaerde (Viridis Vallis) † 1469. cf. Chevalier, Repert. 1032.

P. 96 vacat. P. 97—119: *Eiusdem speculum caritatis.* «Quia in brevi ad meam pervenit . . . enim munda mundis.»

P. 120 vacat. P. 121—141. *Idem opus* sed cum aliquali diversitate: «Quia in brevi . . . coniunctas simul associare.»

P. 142—143: *Epistola directa venerabili domino Egidio Carlerii decano ecclesiæ Cameracensis et sacræ paginæ eximio doctori.* «Christianæ fidei doctori . . . valeat feliciter in evum. Amen.»

De Carlerio († 1473) cf. Fabr. Bibl. lat. I, 19, 309.

P. 144—148: *Forma rescripti domini Egidii decani Caneracensis.* «Venerabilis pater amantissime . . . decanus ecclesiæ Cameracensis.»

Alia manu additur: Hic deest una epistola quæ habetur retro.

P. 148: *Attestatio reverendi domini Heymerici doctoris. Attestatio venerabilis domini Franconis Weterbeke decani Thenensis et dni. Nicolai V summi pontificis ad idem.*

P. 149—188: *Henrici ex Pomerio figuralis expositio super dominicam orationem, descripta continens XVIII capitula.*

P. 189 vacat. P. 190—196: [*Eiusdem*] *Donatus spiritualis super Dominicam orationem.*» Partes orationis dominicæ . . . concluditur dicendo. Amen.»

P. 197—204: «*Eiusdem exercitium devotum super Pr. nr.* Quia Xrus eterni patris . . .»

P. 204—207: *Eiusdem exercitium super Ave Maria.* «Quia dicta oratione . . . dei filius. Amen.»

P. 207—217: *Eiusdem alius tractatus super Pater noster.* «Ad continuandum devotionem in dominica . . . perpetue gloriari. Amen.»

P. 217—218: *Eiusdem breve et devotum exercitium Ave Maria sub ternario expositum.* «Ad habendam devocionem in . . . tuus filius. Amen.»

P. 219—221: *Eiusdem oratio sive meditatio devota super orationem dominicam.* «Pater noster qui es essencia incomprehensibilis . . . et in terris. Amen.»

P. 221—224: *Epistola Egidii Carlerii decani ecclesiæ Cameracensis ad fratrem Henricum ex Pomerio pro recommendatione tractatuum eius super dominicam orationem editorum.* «Venerabilis pater, deo amabilis et michi . . . memor mei. Ex Cameraco XXVIII Aprilis anno MCCCCL. post pascha.»

Postremo additur: „Sciendum quod præfatus dominus decanus doctor eximius est theologus et tante reputationis et doctrine . . . . rescripsit manu propria.“

Pag. 2. „Liber canonicorum regularium domus beate Marie virginis in Gaesdunc prope Goch.“

---

280. (4. Nr. 61.) **Richardi a S. Victore super somnium Nabuchodonosor.**

S. XIV. (1379). Chart. 220×145. 182 pp. Primum folium non numeratur. Octo sexterni. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—3 Capitula. P. 3—174: *De mistico sompnio Nabuchodonosor regis et que sit summa intentionis eius. Libri I et II:* «Quid aliud Nab. . . . in superbia humiliare possit Jesus deus nr. qui . . .»

Ed. Migne P. l. 196, 1229—1348 sub titulo: *De eruditione hominis interioris.* Liber tertius editionis in codice desideratur.

P. 174: Explicit liber sompniorum Nabuchodonosor cum expositione morali eorundem. Scriptus per Bartholomeum dictum Fridower de sancto Gallo, plebano in Stans. Anno domini M°CCC° LXX° nono in die sancti Thomæ martiris episcopi Cantuariensis feliciter in Christo.

P. 175—182 vacant.

---

281. (4. Nr. 31.) **Ascetica varia.**

S. VIII—IX. Membr. 202×125. 322 pp. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas apposuit H. de Ligertia.

I. P. 1—148. S. VIII. Quaterniones I—VIIII. Litteræ initiales artificiose depictæ. P. 114 vacua relicta.

P. 1—4: «HÆC SVNT INSTRVmenta bonorum operum. In primis . . . stabilitas in congregationem.»

Nunc regulæ S. Benedicti cap. IV. Ed. Migne P. l. 66, 295—298. Idem in cod. **27**, 130′. Cf. Traube, Textgesch. d. Reg. S. Bened. Abh. d. k. bayr. Ak. III Cl. Bd. 21, Abt. III (1898) p. 704.

P. 4—13: *Admonitio domni Cæsarii [Arelatensis].* «Multi de fratribus vel filiis nostris solliciti sunt . . . fideliter pervenire.»

S. Augustini sermo 256 in appendice ed. Migne V, 2217—2219.

P. 13—21: *Homilia in die sancto Paschæ.* «O fratres dilectissimi præsentem diem venerare debemus . . . vitam æternam in sæcula sæculorum. Amen.»

In codice Rhenaugiensi 140 adscribitur S. Augustino. Cf. Halm, Verzeichniss p. 14.

P. 21—29: *Admonitio domni Cæsarii.* «Quotiens evenerat frs. kmi . . . exultatione feliciter veniemus, adiuvante . . .»

Inter sermones S. Augustini in append. 257. Ed. Migne V, 2219—2221.

P. 29—37: *Homilia S. Augustini.* «Audivimus cum evangelium legeretur . . . pervenire, quod ipse prestare dignetur qui cum patre . . .»
Sermo 78 in append. ed. Migne V, 1897—1899.

P. 37—42: *S. Augustini.* «Pius dominus et misericors . . . sequi mereamur, ipso adiuvante qui . . .»
S. August. T. VI. app ad. Fr. in eremo sermo 66 ed Migne 1352—1353.

P. 42—44: *Sermo de pœnitentia.* «Sæpe advertimus dilectissimi . . . in futuro præstante dno . . .»
S. August. sermo 255 ed. Migne V, 2216—2217.

P. 44—47: *Sermo S. Augustini episcopi de die iudicii.* «O fratres karissimi quam timendus est nobis . . . eripere dignetur ipso adiuvante qui cum . . .»
S. August sermo 251 in append. ed. Migne V, 2210. Ut in codice **27** p. 16'.

P. 48—49: *Ratio de baptismo parvulorum.* «Quur parvuli non baptizantur . . . per baptisma in mortem.»
Idem in cod. Sangall. 2, 567—568. — Cf. Scherrer. Verz. 2. — Egli, KG. d. Schweiz 110.

P. 49—50: «Octo sunt principalia vitia . . . facta interpretatur.»

P. 50—53: «*Joca monachorum.* Q. Quid primum ex deo processit? R. Fiat lux . . . R. Joseph.»

Eadem fere ioca vel *Interrogationes de fide catholica* habentur in codice Parisiensi Lat. 13246. fol. 7 (ed. P. Meyer in Romania I, 483, seqq. et Recueil d'anciens textes bas latins p. 16—18). Selestadiensi s. IX, de quo egit Bethmann in Serapeum 6. (1845) 28—29 et E. Wölfflin: Joca monachorum, ein Beitrag z. mittelalterlichen Räthsellitteratur. (Monatsbericht der Berlin. Akad. d. Wissenschaft. 1872, p. 106 seqq.) Augustodunensi s. IX G. III. fol. 113'—114' de quo vide H. Omont in Bibliothèque de l'Ecole des Chartes 44 (1883) p. 58—62.

Codex noster non concordat cum editis; cum codice Augustodunensi has tantum habet communes quæstiones 1. 3. 4. 7. 6. 40. 46. 45. 47. 64. 50 49. 54. 53. 52. 65. 5. Alias vero inter editas non invenio Cf. Bartsch, Germania 4, 310. — Zeitschrift f. d. Alterth. 15, 175.

P. 53—59: «*Orthograffia* incipit. Religio ideo dicitur quod . . . per b scribendum. Explicit.»
Ed. Herm. Hagen, Anecdota Helvet. 297—299. Cf. ibid. p. CXXXIX.

P. 59: *[Interpretatio nominum:]* «Theoria id est Contemplativa . . . alienatio interpretatur.»

P. 60—77: «*Sententias de floratibus diversis.* Homo pro qui dicitur? R. Homo dictus ab humo quia . . . nullatenus sunt recipienda.»

P. 78—82: *Admonitio christiana S. Cesarii.* «Rogo vos frs. kmi. quotiens . . . pietate implere dignetur. cui est honor . . .»

P. 82—87: «De anima quando migratur de corpore. Primum quidem decit vos . . . autem in vita æterna in s . . .»
Extat etiam in codd. Sangall. 146 s. X. p. 178; 682 s. IX p. 244, Rhenaug. 140 s. VIII f. 16. (Halm, Verz. 13. Sitzgsber. d. k. k. Akad. L, 107.) Berol. lat. 49 f. 16, b. (Rose, I, 74.)

P. 87—94: *Sermo S. Augustini de eleemosyna facienda.* «Remedia peccatorum fratres . . . vitam æternam in secula seculorum. Amen.»
Ed. Migne in Append. sermo 310. V, 2340—2342.

P. 94—101: *Homilia S. Augustini de litaniis.* «Ecce frs. kmi. dies . . . ad coronam quod ipse per patre . . .»

Ed. Migne in Append. sermo 173. V, 2076—2078.

P. 101—108: *Homilia S. Augustini de sacrilegiis.* «Frs. kmi. admonitio divina cessare . . . pergite securi ipso adiuvante qui vivit . . .»

Ex hoc codice ed. Caspari, Zeitschrift f. deutsch. Alterth. 25 (N. F. 13) 1881, 314—316. Cf. ibid. p. 313 et eiusd. Kirchenhistor. Anecdota p. XI not. 3.

P. 108—115: *De reddendis decimis sermo.* «Propicio Christo, fratres kmi. . . . feliciter venietis. Regnante . . .»

S. August. ed. Migne in append. sermo 277. V, 2266—2268.

P. 115—124: *Sermo in parociis satis necessarius.* «Rogo vos fres. kmi. ut attentius cogitemus quare . . . pervenietis ad regnum.»

S. Augustini ed. Migne sermo 265 in append. V, 2237—2240. Idem in cod. Berolinensi 49. (Rose 1, 73).

P. 124—130: «*Sermo de elimosine largitate satis necessarius.*» «Modo cum evangelica lectio . . . que promittit.»

S. August. in append. sermo 77. ed. Migne V, 1895—1897.

P. 130—136: *Sermo de solemnitate martyr. ordo.* «Quotienscumque fratres carissimi sanctorum martyrum . . . est honor et imperium in . . .»

S. August. sermo 225 in append. ed. Migne V, 2160—2162.

P. 136—146: *De castitate etiam cum uxoribus conservanda et de diebus festis.* «Magnum mihi gaudium . . . repensentur. Quod ipse præstare . . .»

S. August. sermo 292 in append. ed. Migne V, 2297—2301.

P. 146—148: *Sermo S. Cypriani episcopi de voluntate Dei.* »Qui fecerit voluntatem domini manet . . . est proferenda sententia.»

Non videtur esse Cypriani nec invenitur inter eius opera impressa. — Reliqua huius codicis, id est quaterniones X—XV habes in codice **199**, III. p. 431—526.

Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 245, 248, 249, 251—253, 258, 260, 261.

II. P. 149—178. S. VIII. P. 164 colore rubeo quaternio XVI signatur. Post p. 178 vestigia folii excisi. Variæ manus.

P. 149—157: «*Ubi populus admonetur.* Magnum nobis gaudium fecit . . . inspirare dignetur. Qui cum Patre . . .»

Cæsario Arelatensi attribuit homiliam Dr. C. P. Caspari, qui primus eam edidit in Kirchenhistor. Anecdota nebst neuen Ausgaben. I Lat. Schriften. Christiania 1883. p. 213—224. Cf. ibid. Præfat. p. 11.

P. 157—162: *Cæsarii sermo de pœnitentia.* «Dominus dicit in evangelio pænitentiam . . . percipite regnum. Quod ipse præstare . . .»

P. 162—169: *Sermo S. Augustini in natalem Dei.* «Sanctam et desiderabilem . . . feliciter pervenire. Per Dom. nr . . .»

Ed. Migne in append. 116. V, 1975—1977.

P. 169—176: *Homilia de Quadragesima.* «Dominus et salvator noster . . . in temptatione. Quod ipse prestare . . .»

Ed. inter opera S. Augustini sermo 141 in append. Migne V, 2020—2022.

P. 176—178: [*Varia. De diaboli tentatione.*] «Tribus modis diabulus . . . ducit eam in infernum.» «Deverte a malo et fac bonum.» [*De virtutibus.*] «Prima est caritas . . . cooperanti bono.» [*De redemptione animæ.*] «Septem modis . . . animæ proficitur.» *Teodosia sancta virgo dixit de Ps[almis].* «Quid enim in psalmis . . . et adules[cens].»

Abrumpitur. Unum folium excisum.

III. P. 179—238. *Fragmentum expositionis in Psalmos.* S. X? Quaterniones II, III, IIII et 6 folia. Folia 179—194 in superiore parte lacera.

P. 179—238: Initium deest . . . «desideria cordis . . . æternam perducunt. Explicit explanacio huius psalmi. Incipit oratio s. Augustini.» [Deest.]

Exponuntur pars Psalmi 2[1], 3, 14, 20, 33, 50, 66, 136. Non videtur esse commentarius unius ex antiquis patribus.

P. 238 altera manu: [*De septem dormientibus et variæ quæstiones.*] «De VII dormientibus qui dormiunt in Effesum civitatem respondit . . . iudicare terram.»

IV. F. 239—270. *Sermones.* S. IX. Quaterniones G. H.

P. 239—246: [*Sermo anonymi.*] «Dominus dixit in evangelium: Omnes scriba doctus in regnum cœlorum similis est homine . . . laus dei erit.»

P. 246—255: *Sermo S. Augustini de psalmo* XIIII et de decim dinariis mulieris. «Gloriatur inlustris propheta David . . . in caelo cum Xpo lætatur.»

P. 255—267: *Sermo Heracli[i] Presbyteri de lectione evangelii ubi Petrus ambulavit super aquas.* «Audivimus evangelium et quodam modo vidimus in lectionem . . . sua promissa perducat.»

P. 267—270: [*Fragmentum homiliæ,* mutilum in fine.] «Fratres kmi, nemo se credat aliquam felicitatem aut aliquod virum (lege uerum) gaudium . . . quod in gaudio.»

V. P. 271—315. *Halitgarius.* S. X. Quaterniones I, II, VI.

P. 271—272: *Præfatio Ebbonis Rhemensis epi.* «Reverentissimo in Christo fratri ac filio Halitgario episcopo Ebo indignus archiepiscopus salutem. Non dubito tuæ agnitum caritati . . . scriba doctus quod acce . . .»

Ed. Migne P. l. 105, 651—655.

Inter p. 272 et 273 lacuna propter unum folium excisum. Exciderunt „[acce] pisti a domino . . . . damnabilia peccata." Ed. l. c. 655B—655 C.

P. 273—614: «Paucissimi autem sunt tantæ felicitatis . . . in proposito virginali.»

Ed. l. c. 105, 656A—684 C.

P. 282 sextus quoquæ liber memoratur. Dein sequuntur *capitula libelli primi.* Hinc inde adduntur nomina auctorum quæ non habentur in editis v. g. p. 278 *Gennadius episc.* 294. 295. *Gregorius. Prosper.* Inter pp. 298 et 299 lacuna. Exciderunt a libri I capite VIII usque ad libri III cap. VIII. (Edit. p. 663D—678 C.) Abrumpitur in capite XX° libri V.

VI. P. 315—322. *Fragmentum.* S. IX. Incipit abrupte: «tum sub moderamine non tenetur . . . his est caritas et ideo maior.»

Sunt fragmenta alicuius compilationis *de vitiis et virtutibus.* Restat libri I[1] cap. ultimum et libri secundi cap. 1—3. Partim hausta sunt ex *Prospero,* cuius nomen aliquoties p. 316. 317, 319 nominatur. Non autem est opus Prospero adscriptum de vita contemplatiua, ut innuere videtur P. Gallus Morel, Handschr. d. K. V. 245—249; Cf. ib. 251—253. 260.

---

282. (4. Nr. 20.) **De virtutibus et vitiis sacerdotum. Boethius. De consolatione philosophiæ.**

S. X. XII. Membr. 195—218. Primum folium vacuum non numeratur. 292 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—219. S. X. *Julianus Pomerius. Gregorius.* Primus quaternio deest. Cæteri signantur II—XIII.

P. 1—203: [*Julianus Pomerius De vita contemplativa.*] Incipit abrupte . . . «securas in terrena . . . verba sunt instituta.»

Libri I cap. V usque in finem. Ed. Migne P. l. 59, 423—520.

P. 203—216: «*Gre*[*gorius magnus*] *Secundino servo dei inclauso.* Dilectissimo filio Secundino servo dei inclauso. Gregorius . . . dignatus redimere Jesus Christus dns nr . . .»

L. XI. Ep. 52. P. l. ed. Migne 77, 982—991. Differt admodum ab editis.

II. 217—292: *Boethius De consolatione philosophiæ.* S. XIII. Quaterniones non signantur.

P. 217—287: «Carmina qui quondam . . . iudicis cuncta cernentis.»

Ed. Migne P. l. 63, 581—862. Cf. Morel, Eins. Handschr. d. lat. K. V. 249. 250. 252. 258. Hinc inde ad marginem et inter lineas glossæ latinæ.

P. 288: *Notitia de Boethio.* «Boetius unus ex nobilissimis romanis . . . tanto plus commendatur.»

(Altera manu): [*Schema philosophicum de essentia et natura.*] (Tertia manu) [*versus de numeris*]: «Ter per se tria sunt; ter terni ter tria promunt . . .»

P. 289 [alia manu:] *Alphabetum græcum; Numeri græci.*

Manu s. XIV: „Iste liber Johannis Spichwardi de Thurego accomodatus fratri Heinrico de Ligercia Thesaur. Monast. Heremitarum.“ Edit. Schubiger, Heinrich v. Br. 53.

P. 290—292 vacant.

---

283. (8. Nr. 40.) **Liber precationum germanic. cum adhortationibus.**

S. XV. Membr. (1482.) Chart. 173×130. Primum folium non numeratur. 626 paginæ, recte 628 quia 29 ter numeratur. Quinterni non signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—599: [*Variæ exhortationes et preces per anni circulum.*] «Hie nach sind geschriben die hohzit unseres lieben herren Ihu XPC . . . der tod. Amen.»

Litteræ initiales coloribus et auro ornatæ hinc inde occurrunt; præterea 26 imagines piæ satis concinnæ quarum indicem manu P. Galli Morel scriptum habes in capite libri. Auctor se prodit p. 60: Anno salutis 1482 Johannes Satler presbiter me fecit.

In fine p. 599 adduntur duo scuta gentilitia ut in cod. **752.**

P. 600: „Diss büch ist vollendet uff Sannt Johannistag des tüffers als man zalt von der gepurt Chri. unsers lieben herren Thusent vier hundert und im zwey vnd achtzigesten iar vnd het das gemachet vnd lassen machen Margaretha von Cappel Heinrich Elmigers säl-gen Eliche wittwe. Mit grossem fliss vnd arbeit zu samen gefügt vnd vss vil bücher lassen ziehen, got zu lob, ir vnd irer nachkommen zu bessrung vnd ir vnd irem gemahel selgen vnd allen glöbigen seln zü trost vnd erlösung. Und begeret von allen denen die diss büch inhand, lesent oder bettent das sy gott trülich für sy vnd ir gemahel sälgen bittint vnd sy in irem andächtigen gebett lassen beuolhen sin. Amen."

P. 601 in membrana postea agglutinata pulcherrime depicta sunt duo scuta gentilitia, quorum primum idem est cum præcedente, alterum tres conchas exhibet. Addita est inscriptio (Devise): DIN ALLAIN. P. 602 vacua relicta.

P. 603—617 [altera manu]: *Variæ preces.* Die IIII zitter die unser Herr in siner marter gelitten hat.

P. 622—625 vacant.

P. 626: Dis buch ist margrethen ehingerin am meugstatt.

Cf. Rahn, Gesch. d. bild. Künste 707.

---

284. Gebetbuch.

S. XVI. Charta 140×96. 450 paginæ, e quibus 426—450 vacuæ. — Ligatura moderna.

P. 1—425: [*Meditationes piæ de passione Domini secundum S. Scripturam et SS. Patres.*] «Er ruckt auf die hant und zuckt das swert das er töttet den sun. Die wort stendt geschriben an dem puch der geschöpf . . . Darnach halden sich die iuden noch hewt dess tags als die rechten schälk.»

Valde similis est codicibus Villinganis Nr. **652** seqq. Similis argumenti videtur esse codex Reg. Biblioth. Vratislaviens. 8°. 32 qui incipit: „Her räkte uff dy hant vnd zuckte das swert." Cf. Hofmann v. Fallersleben in Anz. f. Kunde d. d. Mittelalt. I. (1832) 282.

---

285. (Nr. XII.) Devotionale Abbatis Ulrici de S. Gallo.

S. XV. (1472.) Membr. 161×118. 228 paginæ. Plura folia excisa sunt ita ut tantummodo vestigia supersint. Quinterni non signati — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et lineis decoratæ; ora aurata. Aliquot folia frequenti usu maculata.

Præcedit *index imaginum* manu P. Galli Morel. Sunt ex toto 81, plerumque magnitudinis totius paginæ, aliquando vero duæ in una pagina, penicillo satis rudi effigiatæ.

P. 1 manu s. XVI scutum gentilitium cuiusdam abbatis.

P. 2—13: *Kalendarium* in quo 6 April. Depositio Nokeri qui sequencias fecit, 2 Maii Wiborade virg. et mart. 19 Aug. Bertoldi Abbatis, 17 Oct. Dedicatio huius monasterii, 25 Oct. Octava Sancti Galli. In fine: Frater Symon R. 1472.

P. 14—17: *Tabulæ signorum lunæ, concurrentium etc.*

P. 16 (manu s. XVI): *Oratio ante minutionem.* P. 19 vacat. P. 20 (manu s. XVI): *De s. Michaele.* P. 21—22 vacat.

P. 23—55: *Orationes valde devotæ* S. Augustini, Leonis papæ, Hieronymi, Ambrosii, de mane quando surgis, de sero, in Elevacione, etc.

P. 56 vacat. P. 57—71: *Orationes devotæ de beata Maria. S. Katharina.*

Ed. P. G. Morel, Hymni Nr. 456. p. 257 de S. *Barbara* ib. 356. p. 206. Cf. p. 306.

P. 72 vacat. P. 73—75: *Pauca de rectoribus . . . De orationis commendatione.* In fine: Orate pro me Eufemie virg. 1472.

P. 76 (manu s. XVI): *De S. Rocho.*

P. 77 vacat. P. 78—79 (manu s. XVI): varii versus psalmorum.

P. 80—218: *Devotionale pulcherrimum.*

Littera initialis cum imagine abbatis Udalrici genuflexi. Singula fere folia picturam et orationem congruentem continent, incipiendo a creatione usque ad effusionem Spiritus sancti. A pag. 143—157 octo beatitudines et opposita vitia figurantur.

Inter p. 218 et 219 duo folia excisa.

P. 219—221: (manu s. XVI.) *De S. Cristoforo.* P. 222—224: [Orationes cum indulgentiis *pro animabus defunctis.*]

P. 224: «Anno Domini M°CCCC° LXXII finitus est libellus et conscriptus per fratrem Symonem Rösch de Marchdorff conventualem in Wiblingen ad preces et voluntatem devoti principis et domini domini Uodalrici abbatis ad Sanctum Gallum. Quem deus conservet tempora per longeva et tandem ducat ad eterna gaudia. Amen.»

P. 225—229 (manu s. XVI): *De sancta Apollonia.*

P. 227—228 vacat.

De abbate Udalrico (VIII) Rösch 1426—1491 cf. Allg. d. Biogr. 29, 161—163. Simonem Rösch ut insignem calligraphum commemorat Mich. Braig, Kurze Gesch. der . . . Abtey Wiblingen. Isni 1833 p. 124. Idem scripsit cod. Sangall. 1297 anno 1473. — Cf. Scherrer, p. 444. — Rahn, Gesch. d. bild. Künste 707—708.

---

286. (8. Nr. 19.) **Varia. Cassiani, Gregorii, Raimundi sermones.**

S. XIII. Membr. 146×102. 302 pp. Sexterni vel quaterni hoc ordine sequuntur: VIII—X, V—VII, XI—XIV. Variæ manus. Lineæ plerumque atramento ductæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—12: [*Excerpta ex Cassiani institutis cœnobiorum. De VIII vitiis pricipalibus.*]

Cf. ed. Zangemeister, Corpus script. eccles. 17, 81—230.

P. 12—46: *Excerpta brevia ex Cassiani collationibus. I—XXIIII.*

Cf. l. c. 13, 3—5 etc.

P. 46—50: [*Excerptum de pastorali Gregorii.*] «Pensandum valde est ad culmen quisque regiminis . . . non audeant superbire.»

Cf. ed. Migne P. l. 77, 13—128. — Morel, Einsiedler Handschr. d. Kirchenv. 250. 252.

P. 59: *Imitatio.* Imitare fidem Petri . . . Marie matris Christi.

P. 60 vacat. P. 61—63: [*Tractatus de matrimonio.*] «Cum frequenter in foro penitentiali dubitationes circa matrimonium . . . non videtur per hoc sibi fieri præiudicium.»

P. 64—101: *Summa Remundi composita metrice a magistro Adam.* «In summis festis ad missam . . . frater soror excipiuntur.»

1087 versus frequentissime in codicibus. De editionibus cf. Hain 82. 83.

P. 102—104: [*Versus memoriales pro hebdomadibus inter Nativitatem et Dominicam «Invocavit».*] «Cymbula II bellantis I affligit. Gamalielis . . . dominatori comitatus.»

P. 105—116: [Varia notata *De confessione, de excommunicatione etc.*] «Septem criminialia et V sensus corporis . . . lasciviam non dissoluat.» Partim versibus constat.

P. 117—129: Sermones *de beata Maria, sancto spiritu,* etc. P. 126 vacat.

P. 130—137: *De karitate, humilitate etc.*

P. 137—141: [*Varia exempla* (historiæ)] *de monacho, de mercatoribus, de magistro, de Judeo, de milite.*

P. 142—146: [alia manu *Sermones de S. Stephano, Johanne, Epiphania, Quadragesima.*]

P. 147—302: Varia manu. [*Varii sermones de tempore et de Sanctis.*]

---

287. (12. Nr. 14.) **Otto v. Passau.**

S. XV. Charta, excepto primo folio vacuo quod non numeratur et ultimo, ambo membran. 141×95. 298 pp. Quinterni vel sexterni supra in fronte signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—242: *Der zwelfften alte lert von unser frowen Sant Marien voran von irem lob vnd von allem irem leben und von ierem (!) end vnd von ir vffart die si ze himel tet vnd vun ir fröd die si ze himmel hett.* Marien hailiges leben ist also gross . . . got ernsthlich gedenkest. Amen. Sequitur der drizechent alte. Der drizechent alte ist dar nach.»

Fragmentum Ottonis de Passau: Die 24 Alten. Infra p. 251 sequitur alterum fragmentum. Liber satis frequens; bibliotheca Sangallensis quinque exemplaria possidet, itidem Heidelbergensis. De editionibus cf. Hain, Repert. 12127—12131.

P. 243 vacat.

P. 244—248: «*Von des menschen natur.* Man liset von einem küng, der begert vor allen dingen ze wissent des menschen natur . . . stritt bedenk ir . . .»

Desinit abrupte.

P. 249—250 altera manu: *Preces germanicæ ad Mariam:* «wrden. Pater noster etc. O raine maget ich ermanen dich diner grösten fröde da dich din . . . her Jesus Cristus etc.»

P. 251—295 (Manu prima:) «Ich sübenzendar alt ler dich minenden sel betten recht guot vnd götlich ler . . . durch dines gebettes willen berait hett. Amen.»

Ut in cod. **715** p. 269—283.

P. 296 vacat.

P. 297—298: «Dis ist sant *Johans* evangelium geschriben von im an sinem ersten capitell. An dem anfang was der sun. vnd der sun was byg got . . . vnd der warheit. Welher mensch mit andaach (!) lisst ad hört diss ewangelium . . . ain jar und lxxxx tag.»

---

288. (8. Nr. 3.) **Gebetbuch.**

S. XV vel XVI. Membr. 161×123. 71 fol. Octerni I—IX. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 1—56': [*Preces germanicæ ad Christum.*] «Ich lobe dich herre vmb allez daz guot daz du bist vnd daz an dir ist . . . an dins selbes libe geliten hetest.»

F. 56'—71': [*Preces germanicæ ad Mariam.*] «Ich man dich muter vnd fröwe des hertze laides, daz du hetest . . . vnd vollekomen mitlidunge siner marter.»

Cetera deesse videntur. — Codex Engelbergensis 148 est similis argumenti.

---

289. (Horarium.)

S. XV. Membrana omnium subtilissima. 105×75. 277 folia recte 280 quia ff. 4, 137 et 157 bis numerantur. Quaternionum nulla signa. Lineæ colore ductæ. — Corio fusco deaurato, ora deaurata, in capsula coriacea deaurata.

12 Picturæ nitidissimæ et 14 margines artificiossime floribus et auro ornati.

F. 1 vacat. F. 2—12': *Kalendarium* in quo 6 Febr. *Amandus ep.* 25 Junii *Eligii epi.* 15. Julii *Amerberge* virg. 1 Sept. *Egidii* abb. 5 Sept. *Bertini* abb. 17 Sept. *Lamberti epi.* 1 Oct. *Remigii et Bavonis.* 14 Oct. *Donatiani archiepi.* 15 Nov. *Machuti* epi. 1 Dec. *Eligii* epi. 14 Dec. *Nychasii* epi.

F. 13 vacat. F. 14—22: *Horæ de S. Spiritu.*

F. 22' vacat. F. 23—34': *Horæ de S. Cruce.*

F. 35—45: *Missa B. Mariæ Virg.*

F. 50'—55': *Missa s. Nicolai de Tollentino.*

F. 62—171': *Horæ beatæ Mariæ virg.*

F. 173—188': *Septem psalmi* [*penitentiales.*]

F. 188'—201': *Letania sanctorum.*

F. 203—263': *Vigiliæ mortuorum.*

F. 263'—269: *Oratio devota ad beatam Mariam Virginem.* «Obsecro te domina mea . . . mater dei et misericordie. Amen.»

F. 269—270': *Oratio beatæ Mariæ virg. quæ data fuit B. Bernardo ab angelo.* «Tibi dilectissima mater Dni. nri. J. Chr . . . eterna paradisi gloria.»

Cf. Cod. **97,** p. 188.

F. 271': *Quinque versus in honorem virginis Mariæ, de quibus miraculum factum fuit in Aragonia anno* 1289. «Mater digna dei . . . miserere mei. Amen.»

Ed. P. Gall. Morel, Lat. Hymn. Nr. 179 p. 115 qui numerum libri 291 indicat.

F. 273—274: [*Oratia devota.*] «Deus propicius esto michi peccatori . . . filii et spiritus sancti. Amen.»

Cetera vacua.

Operculo anteriori agglutinata est schedula æri incisa s. XIX: C. D. Carli, Conseiller des Finances de s. M. le Roi de Bavière. Character scripturæ et membrana Italicam originem indicare videntur; nomina autem Sanctorum in Calendario et Litaniis potius Galliam indigitant.

Cf. P. Kuhn, Stiftsbau 196.

---

290. (Nr. VIII.) (**Horæ.**)

S. XV—XVI. Membr. 144×99. 211 folia (recte 212 quia 39 bis numeratur.) Quaterniones non signati. Lineæ colore ductæ. — Tabulæ ligneæ holoserico nigro obductæ, anno 1863 renovato. Ora auro ornata.

14 Imagines, auro et coloribus conspicuæ. F. 20' figura mulieris orantis, appositis ter litteris R A quæ nomen eiusdem exprimere videntur. Margines foliorum persæpe ornati imaginibus florum, avium etc.

F. 1 vacat. F. 2—2': [Oratio ad Jesum Christum.]

F. 3—19': [*Kalendarium*, lingua gallica alternatim coloribus cœruleo et rubro scriptum, dies festi auro.]

F. 15—20: [*Initia IV evangeliorum.*]

F. 20—26': *De notre Dame.*

F. 26'—36': *Devote oraison de la passion nostre Seigneur.* F. 27 *Hymni de passione Conradi de Gaming, Austriaci.* «Omnibus consideratis . . . amarissime.» *Ad caput Christi.* 28 versus ad vulnus *dextre manus.* 28' *item sinistræ.* (versus.) 29' *item sinistri pedis. 31 ad crucem* 31' *ad Mariam virg.* 32 *ad S. Johann.*

Ed. ex hoc codice Morel, Hymni Nr. 43 p. 26—28. — Mone, Hymni Nr. 122.

F. 36—64: *Cursus B. V. Mariæ.* F. 62: Hymnus: «Virgo dei genitrix.»

Ed. Morel l. c. Nr. 169. p. 102. falso cod. 291 adscriptus.

Nullæ orationes gallicæ ocurrunt, sed tantum tituli.

F. 64—65': *Matines de la croix.* Hymnus: «Patris sapientia . . .»

F. 66—78: *Matines du saint esprit.* Hymni fol. 66': «Nobis s. spiritus . . .»

F. 68 et 74, 79, 84: Veni creator spiritus . . . Memento salutis auctor . . .

F. 72': Hora prima ductus est.

F. 77: Crucifige clamitant . . .

F. 78—102: [*Item horæ minores.*]

F. 78: Suum sanctum spiritum.

F. 82: Hora sexta Jesus est.

F. 82': Septiformem gratiam.

F. 87: Hora nona dominus.

F. 92: Ave maris stella.

F. 94: De cruce deponitur . . .
F. 99—99' *Hymnus:* «Virgo dei genitrix.» (ut folio 62.)
F. 100' *Hymnus:* «Hora completorii datur . . .»
F. 101: Has horas canonicas . . .
F. 101': Spiritus paraclitus nos velit iuvare.
F. 102: Has horas canon . . . Tibi sancte spiritus . . .
F. 102' vacat.
F. 103—117': *Septem psalmi pœnitentiales cum Letania.*
F. 118—159: [*Officium Defunctorum.*]

F. 160—180: *Memoire de la trinité, du saint esperit, de saint iehan evang. saint iaque, s. christofle, St. estienne, s. laurens, s. adrian, sebastien, sanct george, s. cosme, s. damien, s. nicolas,* . . . *s. mor,* . . . *lienard,* . . . *s. romain,* . . . 174: [*Eustache, cum antiph. rhytmica.*]

F. 174: *De tous sains.* F. 175': *De sma trinitate* . . .

F. 178: *De facie Jesu Christi.* F. 179': *De omnibus angelis.*

F. 180—185': *Plusioeurs devotes louenges, petitions et requestes qui a toutes personnes ayant entendement sont necessaires a dire a nostre seigneur iesuchrit.* F. 182: «Anima Christi . . . F. 183: Salve sancta caro dei . . . [Desinit abrupte.]

F. 186—194: *Missa de beata Maria. etc.*

F. 194' vacat. F. 195—210: *Passio domini nostri Jesu Christi secundum Johannem* etc.

Lacuna. F. 211 incipit abrupte: « . . . nostre venerandum sacramentum . . . in vitam eternam. Amen.»
F. 211' vacat.

---

291. (Nr. XVI.) **(Horæ B. V. Mariæ.)**

S. XV—XVI. Membr. 168×118. 163 folia, recte 164 quia 11 bis numeratur. Quaterniones non numerantur, custodes vero apponuntur in inferiore parte versi folii 19 etc. — Corium rubeum artifiose ornatum, ornamenta vero argentea pene ex toto abscissa. Ora simpliciter deaurata.

12 Imagines maiores magna subtilitate depictæ. Margo omnium paginarum nitidissime floribus et auro ornatus.

F. 1—11' bis: [*Kalendarium lingua gallica.*] Sanctorum nomina bina et bina alternatim coloribus cæruleo et rubro, festi uero dies auro scripti. Singulis mensibus signa zodiaci et figura aliqua hominis opus tempori conveniens facientis, nitidissime depicta apponuntur.

F. 12—81: [*Cursus B. Mariæ.*]

F. 81' vacat. F. 82—101: [*Psalmi Penitentiales cum Letania Omnium Sanctorum.*]

F. 101' vacat. F. 102—109: *Officium de Passione Domini* cum Hymnis ad unamquamque horam ut in Cod. **290,** F. 72'—94'.

F. 108'—116': *Officium de S. Spiritu* cum Hymnis ad Horas ut **290.** F. 66—102.

F. 116—163': [*Officium Defunctorum.*] Primo folio chartaceo hæc præmittitur inscriptio: «Hunc librum augustissimæ Dei parenti, integerrimæ, virgini potentissimæ miraculosissimæ benignissimæque Dominæ beatissimæ Mariæ Einsidlensi O. M. P. S. S. humillimo voto affert J. F. C. S. Joannes Wilhelmus Gothardus Colleg. Ecclesiæ SSrm. VRSI VICTORIS ac Sociorum Martyrum Salodori Canonicus. Anno Salutis MDCXXVII.»

De hoc donatore († 1649) cf. Leu, Lexicon 9, 50. — P. Albert Kuhn, Stiftsbau 196.

---

292. (Nr. XIX.) **Cursus B. V.**

S. XV—XVI. Membr. 185×125. 94 folia. Quaterniones non signantur. — Holosericum rubrum, valde detritum. Ora deaurata.

14 Imagines maiores. Margines per omnes paginas floribus, foliis et animalibus ornantur.

F. 1—6': *Kalendarium* lingua gallica alternatim colore rubro et cæruleo, dies festi vero auro scripti. Ad marginem signa zodiaci et variæ figuræ hominum depictæ.

F. 7—10: *Initia Evangeliorum.* F. 10'—13: *Oraison à la vierge Marie* [latine] ut in cod. **290.**

F. 13'—14: *Des V festes de la vierge Marie.* «Ave cuius conceptio . . . nostra glorificatio.»

F. 15—52': [*Officium de B. V. Maria.*] *de Cruce, de Spiritu Sancto.*

F. 53—63': *Psalmi Penitentiales cum Letania.*

F. 64—87': *Vigiliæ mortuorum.*

F. 88—94: *Oraison de nostre dame a dire au samedi, de sma Trinitate, diversis sanctis etc.*

X. PHILOLOGIA.

293. (Fol. Num. 126.) **Salomonis episcopi Glossarium A—M.**

S. XII (1173—1192). Membr. 384×258. 500 pp. recte 504 quia p. 82 quinquies numeratur. Quaterniones signantur I—XXXIIII sed satis mutilati. Inter pp. 82 et 83 sex folio excisa, e quibus duo tantum reperta sunt in operculo libri rationum (Zinssbüoch Des Fürstl. Gotteshus Einsidlen) Anno 1639, quæ nunc signantur p. 82, c—e. Dein sena folia excisa sunt post pp. 458, 462, 478, 498 et in fine plurima. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Litteræ initiales A—K, M artificiose auro et coloribus ornatæ. — Maniculas et notulas adiecit H. de Ligertia.

P. 1—500: «Incipiunt glossæ iussu Salomonis Constantiensis episcopi de diversis auctorabilibus libris defloratæ et in unum volumen dilucide studioseque digeste. Feliciter. A. littera in omnibus gentibus ideo maior est litterarum . . . ceciderunt. Mactat interficit.»

Tomus secundus huius operis, litteras N—Z continens periit. Restant tantum aliquot folia de littera S inter fragmenta cod. **365** p. 137—146. Fragmentum minimum etiam superest in ligatura cod. **631,** Gradualis s. XIV.

Auctores qui in margine citantur sunt sequentes: *Ambrosius, Audac [is?], Augustinus, Beda* [potius Orosius], *Cicero, Cornutus, Egerie, Ex differentiis sermonum, Eucherius, Eutropius, Europius [?], Fulgentius, Galenus, De glosis, Gregorius, Hironymus, Hilarius, Inter* [pretamenta?], *Isidorus, Ex libris medicinalibus, Origenes* [Orienis], *Orosius* [Paulus, Paulinus], *De ortografia, Pandecti medici, Placidus, Phisici, Serapion, Virgilius.* Ex *Physiologo* aliqua deprompta esse patet ex editis a card. Pitra, Spicilegium Solesmense, 3, 418—419 et Mai, class. auct. 6, 589—595.

Glossæ germanicæ prorsus desunt. Scriptus est codex sub abbate Wernhero II (1173—1192) de quo in annalibus Einsiedlensibus: „Librum abecedarium grandi ademptum dampno, in duo volumina compegit.“ [vel comparavit?] Cod. **319,** p. 41. Mon. Germ. SS. III, 148. Salomonis glossarium vocatum fuisse *abecedarium* patet ex *Steichele,* Archiv 3, 140: „Vocabularium Salomonis, quem . . . alii Abecedarium vocant.“ De nostro codice conferenda sunt Neugart, Episcopatus Constantiensis I, 1, 164. — v. Arx, Gesch. d. Kant. S. Gallen 1, 266 n. — Graff, Diutiska 3, 412, 415. — Hagen, Anecd. Helvet. CXXXV, CXXXVII. — Hauntinger, Südd. Klöster, ed. Meier p. 15. — Hoffmann, Althochd. Gl. (Breslau, 1826.) p. XXI. — Meier, Gesch. d. Schule v. St. Gallen (Jahrb. d. Schweiz. Gesch. 10, 64), — Morel, Gesch. d. Schule v. Eins. 13—14 et Naumann, Serapeum 1, 359. — Ringholz, Abt Werner II in Studien u. Mitteil. VI (1885) I, 329.

Editum est opus magnæ molis s. XV circa 1475 Augustæ Vindelicorum s. l. e. a. Hain Repert. 14134. Differt tamen valde illa editio ab omnibus manuscriptis. Cf. Strauss, Monumenta typographica . . . in Rebdorf p. 15—16. — Scherrer, Verzeichnis p. 321. — Rahn, Gesch. d. bild. Künste 630. — Steinmeyer, A H D G. 4, 678—680, 774, 784 etc.

---

294. (Fol. 152.) **Justiniani Institutiones.**

S. XV. Chart. 283×217. 726 pp. (recte 737.) — Ligatura moderna anni 1838.

P. 1—18 vacant. P. 19—702: «In nomine Domini nostri Jhesu Chr. Imperator Cesar Flavius Justinianus Ytalicus Alamannicus Goticus Francus Germanicus Atticus Wandalicus Alanicus Affricanus Pius Felix

inclitus victor ac triumphator semper Augustus cupide legenti iuventuti. Imperatoriam maiestatem . . . adventura est.»

P. 703—708: *Registrum titulorum quatuor librorum Institutorum.*

P. 708—726 vacant.

Editiones extant innumeræ.

---

295. (Fol. Nr. 35.) **Boethius. Vitæ Sanctorum.**

S. X. Membr. 310×263. 200 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—98: *Boethius Peri hermenias Aristotelis.* Binæ columnæ. Quaterniones non signati.

P. 1—97: *Anicii Mallii Severini Boetii viri ill. editio secunda in Peri hermenias. Libri VI.* «Alexander in commentariis suis hac se . . . et si non oportebit, obloquitur.»

Ed. Migne P. l. 64, 393—638. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249.

P. 98 altera manu s. XII: [*Rhytmus de Maria.*] «Auctor cunctarum . . . qua non sit visio dura.»

84 versus inediti. *Acrostichon secundum verba*: „AVE MARIA . . . ventris tui D."

II. P. 99—200. *Vitæ Sanctorum.* Signantur quaterniones I—VI.

Duo ultima folia lacera. Spatia pro titulis minio scribendis passim vacua relicta. Item pro litteris initialibus, quas supplevit H. de Ligertia, qui etiam maniculas et notas marginales passim adiecit.

P. 99—111: Passio S. *Marcelli* Papæ aliorumque Martyrum. [Tempore quo Maximianus Augustus] «Rediens de partibus Africæ . . . mundus steterit. Regnante dno . . .»

Ed. in Act. SS. Bolland. 16. Jan. II, 5—9.

P. 111—125: *Wariarius* [Warnaharius vel Warnacharius s. VII]. [*Passio SS. Speusippi, Eleusippi et Meleusippi Fratrum.*] «Sancto et mihi pontificali apice præferendo Cerannio papæ Wariarius . . . XIIII Kal. Octobris, regnante dom . . .»

Ed. Surius 17. Jan. p. 792. Acta SS. Boll. 17. Jan. II, 76—80. — Cf. Fabric. Bibl. med. et inf. lat. 3, 605.

P. 125—155: [*Passio S. Thyrsi.*] «Tempore quo Christi membra . . . patre sanctoque spiramine . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 28. Jan. II, 824—832.

P. 155—158: [*Passio S. Petri.*] «In illo tempore Petrus qui et Balsamus . . . sub Maximiano imperatore, regnante dom . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 3. Jan. I, 129.

P. 158—163: [*Passio S. Theogenis.*] «Multi martyres vicerunt . . . Januarii. Regnante domino . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 3 Jan. I, 134—135.

P. 163—184: [*S. Antonini sermo de B. Simeone Stylita.*] «Sanctæ recordationis beatus Simeon . . . Nonas Januarias, regnante . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 5 Jan. I, 269—274 verbis mutatis.

P. 183: Ego humilis et peccator Antoninus [ed. Antonius] in quantum potui lectionem hanc breviter composui.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 257, 259.

P. 184—190: [Vita S. Gregorii epi. Lingonensis auctore *Gregorio Turon.*] «Egregiæ sanctitatis viri quos . . . sepius declarauit. Regnante . . .»

Ed. Acta SS. Boll. 4 Jan. I, 168—170. — Arndt, Mon. Germ. Auct. Merov. I, 686—690. — Migne P. l. 71 omisit. In codice deest epitaphium Fortunati. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 253.

P. 190—192: Acta SS. Martyrum *Polyeucti* etc. «Si quis unanimitatem Poleucti Candidiani eciam et Filoromi . . . eorum consummari præcepit.»

Ed. Act. SS. Boll. 11. Jan. I, 666—667.

P. 192—197: [*Acta SS. Rufinæ etc.*] «Rufina et Secunda duæ sorores virgines cives Romanæ . . . iduum Juliarum.»

Ed. Boll. Acta SS. 10 Julii III, 30—31. Idem in cod. **248**, 274—281.

P. 196—199: [Acta *S. Praxedis.*] «Virgo venerabilis Braxedis habitavit in titulo . . . Cuius corpus ego Pastor presbiter sepelivi iuxta patrem suum in cymiterio Priscillæ, via Salaria ubi florent orationes sanctorum.» Cetera desunt.

Ed. Acta SS. Boll. 19 Maii IV, 300. Hic deest initium n. 1—4. Cf. Cod. **247** p. 345—348; Cod. **248** p. 332.

P. 200 vacat.

---

296. (Folio Nr. 65.) **Virgilii Eclogæ. Juvenalis Satyræ.**

S. XV—XVI. Charta. Fol. 198 pp. Scriptus in Italia? — Tabulæ ligneæ.

P. 1—37: *Virgilii Eclogæ* cum notis marginalibus et interlinearibus.

P. 38—40 vacat.

P. 41—197: Iuvenalis satiræ XVI cum glossis interlinearibus et marginalibus.

P. 150 imago depicta: Hic Nero. Sergula (?) Seneca. Nostri (?) Neronis. Roma ardens.

P. 151 alia pictura: Hic Iuvenalis in sede scribens.

In ligatura tum anteriore tum posteriore fragmentum diplomatis membranacei s. XV.

---

297. (Fol. Num. 202.) **Liber medicinalis germanice.**

S. XV. (1498) Charta. 310×220. 468 pp. (recte 474, quia duo priora folia vacua non numerantur, p. 471 vero ter.) Quaterni rubro signati ab ante et retro pp. 46, 47, 94, 95, 142, 143, 188, 189, 232. Variæ manus. Litteræ initiales rubræ. — Tabulæ ligneæ, mediatim corio albo obductæ.

P. 1—65: [*Liber medicinalis.*] «Hie hebent sich an die artzny von dem houpt. *Für den grind.* Wer denn grind hab . . .» P. 9 *von den oren.* 16 *von den ougen.* 27 *von dem antlit vnd von der nasen.* 30 *von dem mund,* 32 *von den händen,* 35 *von dem härtzen,* 38 *von dem ruck,* 39 *von dem buch,* 43 *von der läbren,* 50 *von der blasen* . . . 52 *für den harnstein, das da heist der sandt,* als meister *Wilhelm von lag* bewärlich hinderim gelassen hat . . . 58 *von den beinen,* 63 *von der frouwen gebrästen.*

P. 65—139: [*Alius tractatus medicinalis, germanice, sex partibus constans.*]

P. 140—145: *Zwo epistlen meister Hypocratis von einem besunder ouch gemeiner artzny, wie sich der mänsch halten sol, das er gesund belip.*

Opus spurium. Latine pluries in codd. S. Galli. Germanice etiam in codice Heidelbergensi. Bartsch, Die deutschen Handschr. Nr. 397, fol. 8—29.

P. 145—146: *Diss sind böse tag,* so in dem iar komment, an den sol man wäder lassen, kouffen, noch verkouffen . . .

Iidem (?) in codice Heidelbergensi 276, 22. Bartsch. p. 151 vel 317, 106. (l. c. p. 175) vel 410, 30 [l. c. p. 202.]

P. 146—159: «*Von den zwölf zeichen des gestirns vnd ir krafft . . . Aries von dem zeichen.* Der wider hatt . . . von den zwölf zeichen.»

Idem Heidelbergæ nr. 143, 10, a—19, a. Bartsch, Altd. Handschr. p. 56.

P. 158—171, b: «*Meister partholomeus von den siben planetten.*»

Idem ib. 19, a.

P. 171, b—178: [*Varia de medicina germanice.*]

P. 178—184: [*Pseudo*] *Aristotteles brief . . . dem küng Alexander.*

Idem videtur esse in bibl. Heidelb. nr. 267 cf. 147; item nr. 282 p. 93, a et 425, 2 c. Cf. Bartsch, l. c. p. 148, 155, 207. Item in cod. Sangall. 760 p. 129.

P. 184—195: [*Versus germanici.*] «Der edel künig Allexander an manheit der ander . . . Din pflägen mit sines sägens ratt. Amen.»

Ut in cod. Sangall. 760 p. 140—154.

P. 185—214: [*Varia de medicina.*]

P. 214—287: [*Tractatus medicinalis magistri Ortolfi de Bavaria,* quator libris *comprehensi.*] P. 214—227: *Hie hept sich an das erst buoch vnd sagt in anfang das der ewig gott den mänschen beschaffen hatt vnd ouch artzny als Salomon in der wissheit spricht vnd sagt ouch von den fier elementen vnd welches mensch ein element am meisten habe, wie man Das erkennan sol Vnd dar nach git vnss ein ler wie man einen mänschen erkennen sol, was complexion einer sy Vnd git vnss darnach ein vnderwisunge wie man sich halten sol ieder zit besunder mit ässen vnd mit trinken vnd zuo artzny vnd ander sachen Vnd aderlassen Vnd von den zwölf zeichen. Was ie das zeichen bedütt, wan es ist fil besser das sich ein mänsch hütt das er nit in krankheit fall wan das man artznen muoss.* Got geschuoff den mänschen am sächsten tag . . . dar vmb wil ich Meister Ortolfe von Peyerland geborn, ein artz in Wirtzburg ein tütsch buoch machen uss allen artzit buochen die ich in latin ie vernam . . .

P. 227—248: *Hie hebt sich an das ander buoch vnd ist geteilt in drü teil . . .*

P. 231—265: *Das erst capittel von dem aderlassen . . .*

P. 235—248: *Das ander capittel, ein vnderwisung, wie man den harn fachen sol . . .* «Isaak küng Salomonis suun in Arabia machet

ein buoch von dem harne, das got nie got nie bessers vnd gewärers geschuoff. Das vernam ein meister hies *Constantinus*, ein münch von dem bärge Kasyn genant. Vnd bracht es us kriechischer zungen in latinsche wort. Nu wil ich meister Artolf in dem namen des almächtigen Gotz das buoch in tütsch zungen bringen . . .»

Idem videtur esse ut in codice Heidelbergensi nr. 267 fol. 126, a—147, a. Cf. Bartsch, l. c. p. 148.

P. 248—253: *Das dritte capittel, wie man den puls griffen sol* . . .

P. 253—287: *Das dritt buoch, von aller kranckheit vnd siechtum des gantzen lips* . . . uss dem buoch dz da heisset *Bilbertina* Vnd Avicenna Vnd uss allen buochren, die ich weiss . . .

Idem fere opus habes in codd. Heidelbergens. german. apud Bartsch l. c. Nr. 277, 281, 317; ibid, 425 (p. 207) habetur editio Augustana de anno 1479. Cf. Hain. Repert. 12111—12115. De Ortolfo medico Bavarico cf. Allg. D. Biogr. 24,454. — Alius similis codex manuscriptus in bibliotheca Wilhering. Nr. 71. Xenia Bernard. II, II p. 34.

P. 288—293: [*Nomina plantarum latine et germanice.*] «*Vocabularius vocabulariorum* grecorum et latinorum. Absinthium, Wermuot . . . Xiles balsami. Lignum balsami,»

P. 294—329: *Tractat von aderlassen.* «Alles das hernach geschriben stat . . . Explicit tractatus de fleobothomia de ventusis et de sanguisugis editus compilatus et de latino ad theutonicum translatus anno Domini M[CCCC]LXXXX 8. III die Martii per magistrum *Jacobum* phisicum Illustris principis domini Alberti, ducis Austrie. Est autem extractatus ex dictis Avicenne, Galieni et Rasis et maxime Avicenne.»

Tractatus cum eodem initio in cod. Heidelbergensi nr. 253 f. 177, a. Cf. Bartsch l. c. p. 143.

P. 330—385: [*Varia de medicamentis.*] *De Dyaltey,* etc. P. 363—368: [*Versus de mensibus et eorum effectibus.*] Genner bin ich genannt . . . stät artlich stellet.»

Edidit ex hoc codice P. G. Morel, Anzeiger f. Kunde d. d. Vorzeit. 1872. sp. 215—218. — Sæpissime occurrunt in codicibus et editionibus s. XV. Cf. Bartsch, D. altd. Handschr. in Heidelberg nr. 276 p. 151.

P. 379: [*Versiculi de minutione* latine]. «Versiculos signo cernes . . .»

P. 386 vacat scriptura.

P. 387—440: *Buoch der Heimlichkeiten der fröwen vnd manen. Vnd schribts vnns der wirdig meister Alberchtus der gross, prediger ordens vnd bischof zuo Regenspurg. [24 capita.]* «Der wiss natürlich meister Aristotiles in . . . geist an ende. Amen. Finit libellus iste per manus Jo. Waltsch. Anno Dni [MCCCC] 98 ipsa Octava Laurencii, qui ea tempestate deguit in capellania sancti Jacobi.»

Opus „de secretis mulierum" latine sæpe vulgatum (Cf. Hain, Repert. 549—568) non est Alberti Magni, (Cf. Fabric. Bibl. lat. 1, 44.) verius *Henrici de Saxonia.* (Cf. Hain 562.) Versio germanica, ab originali latino discrepans, item extat in bibliotheca Dresdensi H. 171. (Cf. Schnorr v. Karolsf. Kat. 1, 570) Heidelbergensi nr. 73. (Bartsch, l. c. p. 31.) Lipsiensi nr. 314 (Naumann p. 127.)

P. 441—445: *Von der tugent des edlen tistels . . . die eigenschaft des edlen salbs oder öls genant Balsam Marie Magdalene.*

P. 446—458, 459—468 vacat.

P. 459: *Reper.orium* super pp. 1—16 tantum.

Fol. primo non signato: „Ex libris Hectoris de Beroldingen, Dni in Wilthall vnd Vmbkirch [Umkirch]. Anno 1687 donatus Monasterio B. V. Einsidlensis 1689 ex dono D. Wolff Friderici a Beroldingen." Cf. Leu, Lexicon 3, 289: Hector de Beroldingen erat baillivus primarius Einsidlensis in arce Freudenfels. Eius filius Wolff Frider. a Beroldingen † 1718. Holzhalb. 1, 233.

---

298. (Fol. Num. 104.) **Boetii Geometria et Musica.**

S. X. Membr. 345×270. 146 pp. Foliorum fragmenta addiditia post p. 91 cum figuris geometricis. Vacant pp. 11, 112, 130, 146. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—10: *Boethii geometria* hic in duos libros divisa.

Ed. Migne P. l. 63, 1352—1364.

P. 12—18: Excerptum ex eiusdem translatione Euclidis. «Principium mensuræ punctum . . . terminum facientes.»

Ed. ib. 1307—1329 B.

P. 18—19: Incipit altercatio duorum geometricorum de figuris numeris et mensuris. «Mensura est quidquid pondere . . . non confirmant.»

P. 19—22: «*De interna ratione et non recipiendas limites.* Sunt et medii termini . . . in conclusione extremitas.»

P. 23—145: «*Boethius musica Ll. V.*»

Ed. ib. 1167—1300.

P. 24—25 græca cum interpretatione inter lineas. — Cf. cod. **358** qui huic valde similis est. — Schubiger, Pflege d. KG. 9. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249.

P. 143 in margine inferiore manu s. X vel XI: Scribe puer scribe qui nomen habes herimanne. Cf. Geschfr. 43, 144.

---

299. (Fol. 117.) **Bartholomæus Glanvilla de proprietatibus rerum etc.**

S. XIV. Membr. 323×225. 351 pp. (recte 350 quia 268 omittitur.) Quaterniones (duodena folia) signantur I[us]—XV[us]. Binæ columnæ, excepto p. 339—344 ubi sunt quaternæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—289: [*Bartholomæi de Glanvilla*] *de proprietatibus rerum libri XIX.* «Cum proprietates rerum secundum substantias . . . omnium bonorum qui est deus sublimis et gloriosus vivens in secula seculorum. Amen. Explicit liber de proprietatibus rerum et ut auctor legentibus cognitionem nominum magistrorum daret autenticorum posuit nomina singulorum.»

In fine index auctorum.

Liber sæpe editus. Cf. Hain, Repert. 2498—2511. Inter incunab. nostra extat nr. 2505 Nurenb. 1483. sign. nr. 236. De auctore (c. a. 1360) cf. Fabr. bibl. lat. 1, 167.

P. 290—338: *Liber Alberti [Magni, de compositione hominum et de natura animalium.]* «Expedito libro de proprietatibus rerum incipit liber de hominis compositione et de naturis animalium sive de piscibus et de naturis avium et de morbis eorundem de quibus in antehabitis non fecimus mentionem. Nos tamen adhuc sub alterius libri . . . caligarum modum dilatentur. Hec de piscibus dicta sufficiant.»

Ed. inter op. Alb. M. ed. Jammy T. VI, 575—661. In codice adduntur pauca *De inferno* et *de Ethna monte.*

P. 339—345: *[Registrum de curia Romana quod vocatur Provinciale Tancredi.]* «Isti sunt episcopi Romanorum pontificum, qui non sunt in alterius provincia constituti. Hostiensis, Portuensis . . . Hardini Sutraquini. Explicit provinciale quod excerpsit magister T. de libris romane ecclesie ubi hec plenarie continentur.»

Rarum opusculum, quod præter in bibliotheca Bambergensi Jæck (Beschreibg. v. Handschr. d. Bamb. Bibl. I p. 142. nr. 1127—1130) nullibi se invenisse dicit. De auctore († 1240) cf. Gesner, Bibl. 607. — Fabr. bibl. 3, 512. — Savigny. Gesch. d. röm. Rechts. 5, 131.

P. 345—348: «*De consecratione romanorum imparatorum.* [!] Cum rex in imperatorem electus pervenerit Romam ad portam Collinam . . . et hec s. evangelia.»

Ut in codice Thuricensis universitatis C. 33 f. 149b—160b ex quo edidit Ant. Diemand, Das Ceremoniell der Kaiserkrönungen. (Hist. Abhandl. v. Heigel et Grauert IV.) 134—142. Cf. ibid p. 22 et 29. Iste ordo in usu fuisse videtur pro coronatione Friderici II. Codex Thuricensis scriptus est anno 1277 per fratrem Lutoldum de Reginsberg estque nostro aliquantulum fusius. Cf. etiam Pertz, Mon. Germ. Legg. II, 531—548.

P. 348—349: «*Forma iuramenti quod prestabit rex Romanus domino pape cum forma privilegii quod idem concedit eidem.* In nomine sancte . . . testes autem etc.»

Ed. Diemand l. c. 144—146.

P. 349: *[Excerptum ex privilegio Constantini.]* «Constantinus imperator quarto die sui baptismatis privilegium Romane ecclesie contulit in quo ita inter cetera legitur: Ut pontificalis apex . . . stricti se cogitur obligare.»

Cf. additamenta ad Librum Pontificalem, Migne P. l. 127, 1529—1530; ib. 8, 567—582. De edit. etc. Grauert, Hist. Jahrb. 3 (1882) 3—30; Potthast, Bibl. 346.

P. 349—350: *Numerus cardinalium et ti[tulorum?]* «Tempore quo natus est Jesus Christus . . . ad V. patriarcharum ecclesiarum ministerium.»

Cf. Pertz, Archiv 8, 742.

P. 350—351: *De plantationibus arborum.* «Modus insertionis multiplex est, sed magis . . . cum malleo forti.»

Desinit abrupte. Auctores citantur Aristoteles, Bachardus, Palladius. Hinc inde occurrunt voces germanicæ.

300. (Fol. Num. 11.) **Petri Abailardi Sic et Non; eiusdem in Festa. Cantus in Resurrectione Dni ad Sepulchrum. Libri de voce versibus conscripti. De opere sex dierum versibus conscriptum. Carmen Adami Monachi huius loci incompletum.**

S. XII. Membr. 290×209. 128 pp. Quaternionum signa nulla. Primum folium non numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo, quondam rubeo obductæ.

I. P. 1—94. Abælardi Sic et Non. Scriptura valde similis cod. **34, I, 360** etc.

P. 1—74: «*Incipit liber Petri Abaialardi id est Sic et Non.* Cum in tanta verborum multitudine . . . non licet aspere.»

Ed. *Cousin,* ouvrages inédits d'Abélard, Paris 1836, 1—160 qui non novit hunc codicem, sed duobus aliis Abrincensi et Turonensi utroque sæculi XIII usus est. Codex in multis differt ab editione; capita inedita sunt p. 22, 25, 41, 46, 48, 71; econtra in codice desunt. saltem partim capp. 7, 10, 15, 20, 21, 22, 25, 26, 28.

P. 74—78: «*Sermo Petri Abaialardi de natale dni.* Letentur celi et exvltet terra . . . renascamur. cui est . . . seculorum. Amen.»

Ed. Cousin, hoc usus codice, Petri Abael. op. 1, 359—369.

P. 78—84: «*Sermo eiusdem in natalem S. Stephani.* Ancillis XPI servvs . . . sentiatis aduocatum. ipso . . . scla amen.»

Ed. ib. 557—566.

P. 84—86: «*Sermo eiusdem in nat. S. Johannis E.* Qui sermones in . . . est summa beatitudo.»

Ed. ib. 517—520.

P. 86—89: «*Sermo eivsdem in natalem Innocentum.* Si ad corporalem . . . benedictus deus. Amen.»

Ed. ib. 592—595.

P. 89—94: «Sermo eivsdem in Epiphania dni. Epiphaniæ presens . . . benedictus in secula sit amen.

Ed. ib. 381—389. Cf. ib. 349—350. Sinner, Rapport 8—9. — Pertz, Archiv 8, 742.

P. 93—94 [manu s. XIII: *Ludus paschalis* cum neumis in fine incompletus.] «*In resurrectione dni. Ad uisitandam dominicam sepulturam. Una de mulieribus cantet sola.* Hev nobis internas mentes . . . Domine deus rex cæ . . .»

Ed. Mone, Altd. Schauspiele 1, 15—19. Cf. ib. 13—15. — P. G. Morel, in Pilger 8 (1849) 105—107. — Idem, Geschichtsfr. 17, 77. 80. 100. — Alt, Theater u. Kirche 349. — J. v. Arx, Gesch. d. K. St. Gallen, 2, 461. — Schubiger, Sängerschule 70. — Idem Séquence de Pâques. (Paris, 1858) 22—23. — Id. Musik. Spicileg. 32—34. — Denno ed. Lange, d. lat. Osterf. 140—146. Cf. ib. 16. — Specimen scripturæ in Vogt u. Koch, Gesch. d. d. Litt. Leipz. 1897.

II. P. 95—128. Carmina latina.

Scriptura valde similis cod. **34.**

P. 95—105: *[Versus de grammatica. Libri III.]*

«De voce primus liber est et partibus eius — — —
Ecce fit ex uno sententia congrva verbo.»

Sunt 1010 versus. Hinc inde additur glossa latina. — Cf. Hagen, Anecd. helv. p. LXI. LXVI.

P. 105—128: [*De creatione mundi.*]

«In principio creavit Deus Cælum et Terram.
Proh sitor in genvus fons finis utrimque uetustus . . .
Hostis et ignitas extinxerat illa sagittas.»

2257 versus. P. 128: [Manu s. XIV: „Istos versus compilavit Adam monachus huius loci."]

„Scribere fert animi calamus modo scire volenti, — — —
Frigoris est sedes; nive resplendente videres
Phebum fuscari dint."

21 versus de loco Einsidlensi ed. P. Odilo Ringholz in Werner II. in Studien u. Mitthlgen. des Bened.-Orden 1885. Bd. I. p. 340—341 et denuo Geschfrd. 43, 303. — Quatuor priores tantum versus editi in Chronique d'Einsidlen (1728) III. p. 19. Cf. Geschfr. 17, 80. — Morel, Gesch. üb. d. Schule. Jahresber. 1855. p. 11. — Landolt, Urspr. u. erste Gestalt. 95. — Leben d. h. Meinrad. 156.

Fol. primo non numerato, alias vacuo: Iste liber est Monasterii S. Mariæ de Heremitis et debet restiui fratri Heinrico de Ligertia Thesaurario eiusdem Monasterii. Et ipse debet restituere dominis de Salem unum novum librum qui intitulatur Miracula Ordinis.

Kath. Schweizerbl. N. F. II (1886) 393.

---

301. (Fol. Nr. 12.) **Boethii Peri hermeneias.**

S. X. Membr. 273×207. 240 pp. Quaterniones signati I—XV sed XIIII[us] tantum sex folia habet, 2 exciderunt et ultimus quattuor, quia quattuor exciderunt, sicut et primum folium et multa in fine. Variæ manus. Lacunæ p. 118 et 155. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculas etc. apposuit.

P. 1—240: *In librum Aristotelis de interpretatione Ll. VI. Editio secunda seu maior.* Deest initium, quia primum folium abscissum iam tempore H. de Ligertia. [«Alexander in commentariis suis hac se impulsum causa pronuntiat sumpsisse longissimum] expositionis laborum quod in multis ille . . . de contingenti et de possi [bili rationem esse.»]

Desinit abrupte. Deficit finis libri V[i] et liber VI. Ed. Migne P. l. 64, 393—599. D.

Folio 1 cæterum vacuo fragmentum lectionarii s. XI. Idem folio ultimo, quod non numeratur, in quo etiam manu Henrici de Ligertia figura capitis Christi et brevis notitia de placito Karoli IV anno 1356 in Nürnberg. Ed. Morel, Pertz, Archiv 8, 742. — Idem, E. Handschr. d. l. KV. 249. — Meier, H. v. Ligerz 60.

---

302. (Fol. Nr. 13.) **Wandelbertus, Boethius. (Aldhelmus, Arator) etc.**

S. X. Membr. 280×220. 144 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ a. 1838. Nota in operculo dicit hunc codicem ita male ordinatum fuisse, ut necesse fuerit eum in meliorem ordinem redigere et denuo compingere.

Maniculæ H. de Ligertia 7, 9, 13, 113, 118.

I. P. 1—26: [*Fragmentum lectionarii?*] Sine signis quaternionum. P. 21—26 binæ columnæ. Mutilum initio [et fine?]

P. 1: [*Fragmentum precationis.*] valde similis p. 14—17 «. . . tatem fecimus. Parce mihi dne . . .»

P. 2: «Nam de deo non dicimus qualis est . . . ita subiacet qualitati.»

«*Incipiunt monostica. De ærumnis XII Herculis.* Prima cleonei tolerata . . . est meta laboris.»

Ausonii idyllion XIX. Ed. Migne P. l. 19, 908. — Meyer, Anthol. lat. I (Zürich 1835.) p. 206 nr. 583. — Riese, Anthol. lat. n. 641.

P. 3—14: *Homilia B. Gregorii papæ.* [In Evang. Hom. 37.] «Si consideremus, frs. kmi. quæ et quanta . . . remedia contulit J. Chr. dns nr. qui . . .»

Ed. Migne P. l. 76, 1175—1281. Cf. Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 252.

P. 14—17: *Gratiarum actio.* «Tibi ergo laudes et gratias . . . misericordia mea. Amen.»

P. 17—21: [*Wandelberti diaconi*] *Horologium metro editum per XII mensium punctos.*

«Quos cursu solis urgent — — —
Hinc centro torrens terno sibi sexta retentat. Explicit.»

Ed. Migne P. l. 121, 631—634. — Mon. Germ. Poet. lat. 2, 616—618. Cf. ib. 568.

P. 21—26: [*Eiusdem*] *de creatione mundi per ordinem dierum sex descriptio brevis. Metrum feretratium trimetrum.*

«Simplex purus et unus — — —
Mundum commoda quærunt.»

In fine 18 versus exciderunt. Ed. Migne ibid. 635—640. — Mon. Germ. Poet. lat. II, 619—622. — Cf. Dümmler N. Archiv 4, 312, qui inspexit codicem anno 1881.

II. P. 27—144. *Boethius, Arator, Prosper, Prudentius, Bonifacius, Aldhelmus.*

Quaterniones II—VII. VIIII. X. Fol. 61—62, cuius inferior pars abscissa est pro ligatura codicis 321 adhibita anno 1838 denuo recuperata est. Post pp. 88 et 96 singula folia, inter pp. 112 et 113 integer quaternio deest. Binæ columnæ.

P. 28—64: [*Arator in actus Apostolorum Ll. II.*] «Domino sancto uenerabili . . . socialis gratia palmam.»

Ed. P. l. 68, 63—246.

P. 64—65: [*Notitia de Aratore.*] «Beato Domino Petro adiuuante . . . sic indicat ordo profundum.»

Ed. l. c. 55 ubi tamen versus desunt.

P. 27, 65—110: [*Boethius, de consolatione philosophiæ ll. V.*]

Ed. Migne P. l. 63, 581—862. Præmittitur notitia de Boethio: „Tempore Theodorici regis insignis . . . inferior fuit." Ed. Peiper l. c. p. XXX—XXXI. Cf. ib. p. X. — N. Archiv 11, 127. — Adduntur multæ glossæ cum marginales tum interlineares, etiam theotiscæ, quas edd. Graff, Diutiska 2, 305—306. — Bartsch, Germ. Stud. 2, 300—302. — Steinmeyer AHDG. 2, 54—63. — Cf. Hagen, Anecd. Helv. p. XVII nota. — Steinmeyer, l. c. 4, 424—425.

P. 110—111a quatuor versus scribæ scripti minio: «Ut gaudere solet . . . et ipse quidem.»

Iidem sæpe in codicibus; v. gr. **328** p. 47, 156, 333. Ed. Peiper l. c. VIII. — Stænder, Catal. p. 147. — Sitzgsber. d. k. Akad. 126 (1892) VI p. 9 nr. 363. — Mon. Germ. Poet. lat. 2, 402. — Wattenbach, D. Schriftw. i. M. A. 3 A. (Leipz. 1896) 281.

P. 111—112: *Servatus Lupus*, de metris Boethii.] «Quinque libros philosophicæ . . . discors federa rerum.»

Idem in codd. **149**, **173**, **179**, 188.

P. 113—115: [*Prosperi* epigrammata ab initio mutila.] « . . . Sed quod leserunt . . . perdit adepta petens.»

A nr. 95 usque in finem. Ed. Migne P. l. 51, 527—532.

P. 115: alii versus qui non habentur in editis: «Nobilis hic calamum . . . sacrisque parentum.»

Ut **15**, 102 et **149**, 47. — P. 113—116 paucæ glossæ theotiscæ, quas partim ed. Steinmeyer AHDG 2, 382.

P. 115—117: *Versus Prosperi ad coniugem.* «Age iam precor . . . spiritus unus alat.»

Ed. l. c. 611—616.

P. 118—124: [*Prudentii Psychomachia*] in fine mutila.

Desinit versu 262: ut fossa ruentes. Ed. Migne P. l. 60, 11—43, A.

P. 125: [*Aldhelmi ænigmata* 4—18.] «Crede mihi res nulla . . . æquora squami.»

Ed. Migne P. l. 89, 184—185.

P. 126—131: [*S. Bonifacii carmina acrosticha.*] «*De virtutibus et vitiis.* Aurea nam decem transmisi poma sorori . . . expellor ab æthere summa.»

Ed. Migne P. l. 89, 887 (partim). — E. Dümmler, Mon. Germ. — Poet. latt. I, 3—5. Cf. ib. p. 2. — Sinner, Bibliographie 245. — Morel, E. Handschr. d. lat. KV. 249. 258.

Glossas theotiscas ad Aratorem, Boethium Prosperum et Prudentium publici iuris fecit Hagen apud Bartsch, Germanistische Studien II (Wien, 1875.) p. 299—302. — In Prudentium ed. Graff, Diutiska 2, 311 seqq. — Steinmeyer l. c. II, 26—28. — Cf. Gerbert, Iter alemanic. 79.

P. 132—144: [*Aldhelmi*] *Aenigmata quaternis versibus contexta quæ Græcorum lingua Tetrastita* [*!*] *dicuntur* [sine prologo.] *De terra.* «Altrix cunctorum . . . fungor quo nomine sophos.»

Ed. l. c. 184—199 D.

De codice cf. Morel in Pertz, Archiv 8, 742. — Idem, Naumann, Serapeum 1, 236. Idem, E. Handschr. d. l. K. V. 243, 245, 249, 258, 259. — Hagen, Antike u. mittelalt. Räthselpoesie, p. 47. — Dümmler, N. Archiv 4, 99, 312. — Steinmeyer, AHDG. 4, 424—425.

---

303. Julianus. Sallustius.

S. X et XI. Membr. 261×191. 97 folia (recte 98 quia 45 bis numeratur). — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. F. 1—57. *Julianus.* Quaterniones I—VII. Folia 1 et 57' vacua.

Maniculi H. de Ligertia passim.

F. 1—57. S. X. *Liber prognosticorum futuri sæculi a Juliano Toletanæ sedis episcopo editus. ΠΡΟΛΟΓΟC.* «Sanctissimo ac præ cæteris

familiarissimo mihi domino Idalio Barchinonensis sedis . . . cuius nullus est finis.»

Ed. Migne P. l. 96, 453—524. — Cf. Morel, E. Handschr. d. lat. KV 256. — Specimen scripturæ ed v. cl. Orelli in Indice lection. acad Turic. 1835. nr. 17. Cf. p. 20.

II. F. 58—97: *Sallustius*. S. XI. Quaterniones non signantur.

F. 59—74: *Liber Salusti qui dicitur Catilinarias.*

F. 74—97': *Bellum Iugurthinum* desinit abrupte: «. . . vestra consilia accusantur.» capite 85.

Abundant glossæ interlineares, inter quas paucæ germanicæ v. g. pp. 69, 80, 88, 89.

Usus est hoc codice F. D. Gerlach pro editione Basel 1831. Variantes inseruit T. III p. 371—376. — Cf. H. Hagen, Anecd. Helv. p. LXI. — Bæhr, Röm. Literat. II, 136. — H. Wirz De fide atque auctoritate codicis Sallustiani qui Parisiis . . . Accedit varietas scripturæ . . . ex Einsiedlensi et Turicensi exscripta. Progr. Aarau 1867. — Idem denuo contulit pro nova editione 1879 et Dr. R. Mollweide Argentorat. 1886. Cf. eiusd. Glossen zu Sallust. Beil. z. Progr. d. Lyceums z. Strassburg i. Els. 1888. — Glossas germanicas ediderunt Steinmeyer et Sievers, AHDG. 2, 610—613. — Cf. Chatelain, Paléographie des Classiques Latins p. 15. — Meyer v. Knonau d. K. Schwyz. 255. — Steinmeyer l. c. 4, 425.

---

304. (4. Nr. 74.) **Galenus.**

S. IX. Membr. 253×158. 233 pp. (recte 234 quia 77 bis numeratur.) Quaterniones signati I—XV; deest XIII. — Vacant pp. 3, 131, 197. — Tabulæ ligneæ, corio albo obductæ. Maniculi H. d. Lig. p. 144. 150. 199. 204.

P. 1—2: «In nomine dei summi. Hec sunt vocabula que in hoc libro obscura esse videntur. Sciendum quoque quia pleraque vocabula que in huius libri textu in prima sui positione obscura fortasse repeHriuntur . . . Apostonictis id est in retro nervos. Inprostonicus id est in ante nervorum contractio. Finiunt glose.»

P. 4: «*Nunc vero incipiamus dicere de acutis febribus et periculosis.* Sinocus, id est quæ non habent anesin vel declinationem . . .»

Sunt libri III quorum primus (p. 4—69) XLIIII capita habet, quorum I—IV deesse videntur; Liber II, *de ratione febrium* p. 69—181 in fine mutilus continet capp. XLIX. (?) Libri III, cuius initium deest p. 182—233 (?) tantum supersunt capp. XII—XXXIII. Finit: . . . „hæc pocio sufficit pecoribus quinquaginta."

Usus est hoc codice anno 1858 Daremberg, præfectus bibliothecæ Mazarini Paris. auctor historiæ artis medicæ, et annis 1885—1888 Dr. V. Rose, bibliothecarius Berolinensis.

---

305. Leiden Christi.

S. XVII. Charta. Fol. 54 folia, quorum 1. 2. 53. 54 vacant. — Charta et membrana ligatus.

25 Emblemata passionis Christi v. g. gallus, gladius, lucerna, spongia, flagella etc. coloribus depicta quibus singulis subiiciuntur septena poëmata rythmica germanica contra septem vitia capitalia. Auctor ex dialecto, v. gr. Priglen, Laiter, Negl, Creitz se Suevum prodit.

---

306. (Fol. Nr. 23.) **Dictionarium biblicum.**

S. XIV. Membr. 257×180. 396 pp. (recte 398 quia 5 ter numeratur.) P. 2 et 6 vacant. Binæ columnæ. Quaterniones non signati. Litteræ initiales coloribus rubro et cæruleo nitide delineatæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ initio s. XVII.

F. 1. Figura nobilis fœminæ penna adumbrata. Scutum gentilitium.

P. 3—5, c: [*Registrum* quaternis columnis scriptum.] «Abicere, Abire, abissus . . . Atile. Zeltis. Zona.» Circa 1073 articuli enumerantur.

P. 7—396: «*Abicere*. Circa abiectionem nota qualiter in scriptura sumitur, qualiter dividitur et qualiter abicienda nobis ostendantur . . . precincti circa pectora zona aurea etc. *Sit nomen Domini* benedictum [Rasura] Amen.»

Plerique articuli incipiunt: Multiplex est . . . . Tractat de multiplici sensu verborum in S. Scriptura.

---

307. (Fol. N. 122.) **Varia opera Petrarchæ, Gasparini, Plinii iun. Ciceronis etc.**

S. XV. (1442) Charta. 720 pp. quarum tamen multæ vacant. Restant vestigia signorum quaternionum 1—33. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

P. 9—11: Contenta in codice scripta 1794 manu P. Michaelis Dossenbach.

P. 17—66: *Francisci Petrarche de sui et aliorum ignorantia.* «Nunquam igitur quiescemus . . . et amantem ament.»

Ed. Genevæ 1609. 12°.

P. 67—141: *Ejusdem invectivæ contra rudem ac procacem pape medicum.* Libro II P. 67—68 præcedit prologus ad Clementen VI: «Febris tue nuntius . . . ecclesiam salvam cupis.»

P. 147—197: *Eiusdem de vita solitaria.* Liber I.

P. 198: Conspectus ejusdem libri IIi.

P. 207—217: *Ciceronis et Sallustii invectivæ.* «Graviter et iniquo animo . . . honeste effari possim.»

Ed. in operibus Sallustii et Ciceronis. Cf. Teuffel § 205, 6; Bähr, röm. Lit. II. 124. 128.

P. 218—222: [*De topicis differentiis,* mancus in fine.] «Si quis operis titulum . . . Scriptum et voluntas.»

P. 228—270: *Petrarche epistole 20.*

Ed. Genevæ 1609. 12°.

P. 271—273: «*Epistola ad Lucretiam ficta, ne sibi ob illatum stuprum Scyti (?) conscial* et . . . supplicio affecit.»

Responsio Lucretie ad precedentem.

Ed. inter Aeneæ Silvii epp. (Norimberg. 1486) Epl. 428. (Incun. 369.) sed sunt fœtus *Salutati*. Cf. Voigt, d. erste Jahrh d. Humanismus p. 302.

P. 274—276: *Epistulæ tres, dictamina scholastica.* «Novi animum tuum . . . et agnoscat.» *Abdicatoria.* «Maluissen tecum de . . . industria est.» *Alia increpatoria inimici.* «Mala dicta tua . . . studiorum amari.»

P. 277: «*Antonius Panormita* [† 1471] Francisco Picinio magno S. P. d. Antonius Cremona veniens . . . interdum silere.»

P. 279—294: *Precepta* [rethorica] *Gasparini Pargamensis* [Bergomensis]. «Cum omnis commode et perfecte . . . oratoribus sunt recepta.»

P. 299—306: [*Gasparini epistolæ IX.*]

Ed. præter ultimam: „Etsi acerbum sit genus consolationis . . . optimum fratrem suum." Argentorati 1486. (Incunab. Einsidl. 382, 5 et 454.)

P. 407—312: [*De Rethorica tractatus anonymus.*] «Tribus ex rebus . . . per occupationem fiet.»

P. 313—322: *Plinii Epistulæ et una Plutarchi ad Trajanum.*

P. 323—427: *Cicero, De inventione rethorica Ll. II.* cum glossis interlinearibus et marginalibus.

P. 427—525: *Item ad Herennium ll. VI.* . . . Explicit anno Dni 1442 die 7 Januarii indict. II. Consilii (!) Basiliensis anno *VI*°.

P. 526, 528, 536: *Schema scientiarum* (ethica, logica etc.) et *virtutum.*

P. 525—533 (!): «*P. P. Vergerii de Justinopoli epistula ad dominum Ludovicum Alodisium Ymole dmn.* Non est apud quem querar . . . Vergilio dignum est restituat. Vale.»

Ed. Muratori. SS. rerr. ital. 16, 215—220. De auctore cf. Kopp, P. P. Verg. der erste humanistische Pädagoge. (Festschrift z. Eröffng. des n. Kantonalschulgeb. in Luzern. 1893.) 125—153.

Inter p. 536 et 537 inserta est epistula Joh. Casp. Orellii, data 20. Julii 1829 circa codices Ciceronis.

P. 537—602: *Cicero de Oratore.*

P. 607—626: *Marci Ciceronis Paradoxe.*

P. 627—628: «*Hincmari collecta* nec tamen super uno vel etiam proposito certo, sed ne oblivioni tradantur conscripta hec proverbia. Res antea tam . . . ita potiti satiantur.»

Cf. Pertz, Archiv 8, 743.

P. 633—707: *Francisci Petrache (!) laureati de conflictu curarum suarum ll. III.*

P. 708: *Notata de præpositionibus græcis* manu Alb. de Bonstetten, cuius hic liber quondam erat.

Cf. Morel, Geschfr. 3 (1846) p. 16. — Büchi, Alb. v. Bonst. Q. z. Schweizergesch. 13, 44. — Ejusdem manus sunt etiam plures notæ sparsæ per codicem hinc inde.

P. 702—720 vacant.

---

308. (Fol. 143.) **Variæ Epistolæ et orationes.**

S. XV. Charta. Fol. 152 pp., quarum multæ vacant. Pag. 33—43 binis columnis exaratæ. Quaterniones non signantur. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ a tergo corio fusco obductæ.

In Italia scriptus et Bellinzona huc advectus.

P. 1—2: [*Gasparini Barziza (?) gratulatio vel oratio directa ad N . . . regem Aragoniæ.*] «Vellem hoc die, Rex clarissime, ea mihi ingenii ac dicendi copia . . . bennivolentiaque prosequaris.»

Idem in codice Vindobonensi Nr. 1360, p. 214 b —215 b. Tabulæ II, 219. — De auctore cf. Fabr. Bibl. 2, 22.

P. 4—7: [*Gratulatio ad ducem Venetarum.*] «Quantum tue felicitati gratuler, . . . salutique consules.»

P. 7—9: [*Gratulatio ad papam.*] «Cum omnes qui tuam adeunt sanctitatem . . . auctam esse intelligamus.»

P. 9—11: [*Gratulatio ad regem post reditum.*] «Tandem rex serenissime, quod superos . . . nominis tui pertinebunt.»

P. 11—13: [*De bonarum artium laude coram senatu.*] «Nisi vestra expectatio, magnifici patres et doctores . . . philosophia termi.» Desinit abrupte.

P. 14—19: «*Guarinus Veronensis suo dulcissimo preceptori Johanni Chrysoloræ Sal. plur. dicit.* Proximis diebus cum . . . præsidio. Vale decus rerum. Ex Venetiis VIII Kalendas Sextil.»

P. 21: *Oratio Gasparini Pergamensis habita in funere Jacobi de Furlivio, huius nostre etatis Medicorum et artistarum principis, apud doctores utriusque universitatis.* «Video hic neminem vestrum . . . Omittam hoc loco.» Desinit abrupte.

P. 22: *Capitulum de penitentiis.* «Omnis utriusque sexus . . . solvere vel ligare.»

Ex. libr. V Decretaliun Tit. XXXVIII c. 12.

Initium Testamenti christiani.

P. 24: [*Testimonia de Christo.*] *Hæc sunt priscorum repperta codicibus.* «Temporibus Octaviani Cesaris . . . quidam nomine *Lentulus* . . . Apparuit temporibus istis et adhuc est . . . inter filios hominum.»

Idem in codice Lipsiensi 92 (Naumann p. 28) Gothano, Jacobs & Ukert, Beiträge I, 225. 244. — Cf. Fabricius, Bibl. lat. 2, 537. — Migne, Dict. des Apocryphes II, 553—456: „Les copies . . . sont fréquentes dans les bibliothèques.“

Verba Esopi de Christo. «Fuit isdem temporibus . . . perseverat et genus.»

P. 25: [*De tempore Augusti.*] «Claruit Valerius Maximus . . . pacem habuit universus.» Desinit abrupte.

P. 26—29: [*Lombardi de Sirico.*] *Ad celeberrimum vatem Franciscum Petrarcham epistola de dispositione vite sue. Dialogus.* «Fervet animus te videndi . . . tu, peroptime. Vale.»

P. 29—32: *Petrarchæ responsio.* «Scripsisti michi quo letius . . . desiderium suum clausit.»

Ed. inter epp. Petrarchæ.

P. 33—38: [*Leonardi Justiniani oratio in funere Caroli Zeno.*] «Maximum et amplissimum munus, Illustrissime princeps . . . opera declaremus. Dixit.»

Idem in cod. Vindob. nr. 3315, pag. 178, a. Tabb. II, 258. et Basileæ F. V, 6. Hænel p. 534. Edit. Venetiis s. a. Cf. Hain 9638.

P. 39: «*Gasparinus Pergamensis Andr. Juliano* Sal. d. Multas ex tuis orationibus . . . facile tibi prestabit.»

P. 39—43: [*Andreæ Juliani Oratio de morte Immanuelis Chrysolaræ.*] «Si quis vestrum est, viri artissimi . . . etiam grata videar.»

P. 45: [*Citatio pro debito quodam solvendo. Padue 1419.*]

P. 46: [*Fragmentum orationis habitæ ad Cæsarem.*] «O utinam celi omnes atque . . . perneccessarium.»

P. 47: [*Duæ epistolæ.*] «Communi Viterbii.» «Castellanis.»

P. 48: [Epistola.] «Spectabili et gravissimo viro domino R. Mauroceno P. R. Padue designato honorando Maiori . . . Patavii XIII Kalend. Sextiles.»

P. 49: [*Ad Cæsarem fragmentum.*] «Precipitium horret epistola . . .»

P. 50: *Missa. Hermolaus* [*Barbarus*] *bono Uberto Testa cancellario S. d.* «Quod nullas abs te hactenus . . . volvent in anno.»

P. 51: *Perusinis.* «Fratres charissimi. Iam demum inspiravit . . . complete celeriter resilire.»

P. 52: [*Litteræ iuvenis lapsi ad rectorem suum.*] «Si quid humanitatis et clementie . . .»

P. 53: *Duo exordia orationum.* «Cum multa sepe mecum de his rebus . . .» «Quam vellem, patres et doctores amplissimi . . .»

P. 54: [*Ad quandam dominam.*]

P. 55—58: [*Vicecomitis Galeazi litteræ hostiles ad Florentinos et eorum responsum* 1390.]

P. 59: *Antonius Pisanus Bartholomæo Cremonensi S.* «Credo S. Nicolaum . . .»

P. 60—61: [*Poëmata latina.*] *Pataphium* [*Epitaphium*] *Dni Pauli de Sabellis. Item Dni. de Antonio Venerio, olim* ducis Venetiarum [† 1400]. *Vox adulescentis post novas nuptias defuncti.* «Quod mihi tu genitor . . . docta meo.»

P. 62—63: [*Soliloquium iuvenis cuiusdam anxii de vitæ monasticæ præstantia hærentis.*] «Quanta autem et qualia gaudia . . . tempora dii superi.»

P. 72: [*Supplicatio quinque iudicum de munere notarii.*] «Ducali Excellentie suoque benigno et excelso consilio reverenter exponunt . . .»

P. 73: [*Exordium declamationis academicæ.*]

P. 77—150 (alia manu): [*Plutarchi vitæ Aristidis et Catonis.*]

P. 77—80: «*Eloquentissimi ac patricii viri Franc. Barbari Veneti proëmium in Aristidis et Catonis vitas ex Plutarco in latinum versas ad insignem atque ornatissimum virum Zachariam Barbarum amicissimum fratrem suum.* Animadverti Zacharia frater te veram illam et sapientem Petri Emiliani Pont. Vinc. sententiam probare . . . sit, facile iudicabis.»

Hoc proëmium edidit Quirinus Cardinalis ex manuscripto Florent. una cum epistolis Franc. Barb. Brixiæ 1743. 4°. T. I Diatribæ præliminaris pag. CXXXV—CXXXVIII. Cf. Naumann, Serapeum 1, 237.

---

309. (Fol. Nr. 216.) **Argumenta Novi Testamenti.**

S. XVII. Charta. Fol. 50 pp. — Ligatura chart.

F. 1: «*Argumenta in omnes Novi Testamenti* libros, carmine elegiaco conscripta, ac Gratitudinis testificandæ gratia dedicata Reverendo in Deo Patri ac Domino Domino N. N. nobilissimi cœnobii Beatæ Mariæ semper Virginis Loci Heremitarum etc. Abbati Religiosissimo ac Vigilantissimo Domino suo observantissimo a *Johanne Geblero Wasingensi* Franco art. lib. ac Ph. Studiosi.»

---

310. Statuta Berinzonæ.

S. XV. Charta. Fol. V et LXXVI folia antiqua manu signata. Quaterniones non signantur, custodes vero hinc inde apponuntur. Septem ultima folia humiditate perforata, ita ut pars textus exciderit. — Ligatura chartacea recens.

Initium deest. F. V—V': [*Index in capita XXXVIII—LXXII*]: «XXXVIII Decretum falsorum testium et . . . datii Hiasche et Berinzone.»

F. I—LXXIIII: [*Varia Edicta ducum Mediolanensium a Joanne Galeazzo usque ad Philippum Mariam Visconti annis 1373—1443 pro ditione Mediolanensi.* «Nos Johannes Galeaz vicecomes virtutum dominus Mediolani, Imperialis vicarius generalis . . . die XIIII Januarii.»

Margini appositæ sunt hinc inde notæ et correctiones. Excerpta ex hac collectione ed. A. *Heusler*, Rechtsquellen d. Kantons Tessin I. Heft. (Zeitschr. f. schweiz. Recht. N. F. Bd. XI) Basel 1892 p. 59—78. cf. ib. p. 50. — Varia Documenta ed. Liebenau in Archiv f. schweiz. Gesch. 20. p. 155, 159.

F. LXXIIII—LXXVI alia manu: *Copia litterarum exemptionis hominum vallis Misulcine* [Misox.] a. 1498 . . . *Copia litterarum exemptionis Communitatis et hominum Berinzonens. terratorii (!) et Comitatas* anno 1499.

F. VI': „Ego Bernardinus Varonius 1557. (Alia manu.) Ego Jos. Jacobus Ruscha Notarius Bellinzonensis emi presens oppus (!) decretorum a S. Francisc. Varono de Anno Dni 1573 Pretio inter nos convento.“ Eiusdem possessoris nomen occurrit fol. V' et LXXVI. Bibliotheca Einsidlensis librum accepit circa finem sæculi elapsi cum quibusdam aliis codicibus antiquis in Italia scriptis. Ita P. G. Morel. Idem, Pertz, Archiv 8, 743.

---

311. (Varia Poëmata.)

S. XVI (1512) Charta. Fol. 26 pp. Quaterniones non signati. Inter p 10 et 11 duo folia exciderunt. — Ligatura chartacea moderna.

P. 1. [Manu P. G. Morel, Varia notata de contentu codicis.] P. 2 vacat.

P. 3—17: [*Cento Probæ* initio mutilus.] «Hoc virtutis opus . . . in regione nepotes.»

Ed. C. Schenkl, Corpus Scriptus ecclesiast. 16, 575—609. Migne P. lat. 19, 803—318. Desunt versus 1—107 et 361—485 inter pp. 10 et 11. In margine passim loci Vergiliani et variæ glossæ, etiam germanicæ v. g. p. 7: „Do Adam hackt und Eva span . . .“

P. 17: Explicit Virgilio Centona Probe. Cuius Homero centonam non habet latinitas, sicut in Virgilio centonam eius non habet Grecia. Studuit enim utramque gentem ad fidem catholicam conmutare, prior documentis autorum. 1512. J. G.

P. 18—19 vacat.

P. 20—24: *Publii Ovidii Nasonis* Epistola I. [Heroidum.] Penelope Ulixi. «[H]anc tua Penelope . . . facta videbor anus.»

P. 25: *Virgilius de Musarum inventis.* [*Ausonii Idyllium* XX.] «Clio gesta canitis [*lege* canens] transactis . . . omnia Phœbus.»

Ed. Migne P. l. 19, 908.

SCSM. Magistri Mathie Sambucelli Intimatio. [Quinque disticha.] «Accipe pulchra cohors . . . videt atque latus.»

P. 26: [*Varia de IX musis etc.*] «Musas doctrine atque scientie dicimus modos. Musa ab eo quod est μυεῖν. id est docere . . . compondi desiderio. *Thesbiades.*»

Codex prius iunctus fuit editioni Valerii Maximi inter incunabula nostra nr. 331, qui liber fuit societatis Jesu Bellinzonæ. [P. G. Morel.]

---

312. (4. Num. 39.) **Prudentius.**

S. X. Membr. 235×177. 296 pp. Quaterniones signati [A] — R. — Variæ manus. Partim binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 4 manu s. XII figura galli cantantis. Hinc inde v. g. p. 8. 31. 39 accentus musici (neumæ) additi.

P. 125 manicula H. de Ligertia.

P. 1 vacat. P. 2—4, 15 et 16 manu s. XII.

P. 2: [*Gennadii*] *Testimonium de historia virorum illustrium* cap. XLXIII. «Prudentius vir sæcularis . . . palatinus miles fuisse.»

Ed. Migne P. l. 58, 10.

«Ode tricolos tristrophos . . . et tribus choriambis.»

P. 2—4: *Prefatio.* «Per quinquennia iam . . . sono mobilis ultimo.»

Ed. ib. 59, 767—776.

P. 4—43: *Liber Kathemerinon.*

Ed. ib. 775—914.

P. 43—86: *Apotheosis.*

Ed. ib. 915—1006.

P. 86—124: *Hamartigenia.*

Ed. ib. 1007—1078.

P. 124—162: *Psychomachia.*

Ed. ib. 60, 11—90.

P. 162—234: *Contra Symmachum.*

Ed. ib. 111—276.

P. 234—296: *Peri Stephanon.* Disinit abrupte in hymno X°, in passione S. Romani, versu 824: «. . . flamma vindex concremet.»

Ed. Migne l. c. 506.

Pag. 5—54, 79—90, 108—109, 124—140 occurrunt glossæ interlineares, latinæ et hinc inde germanicæ, cryptographice scriptæ, quas ed. Graff, Diutiska 2, 311—344. — Steinmeyer, AHD. Gl. II, 521—523. — Lectiones variantes excerpsit Fr. Guillimanus, easque adscripsit editioni Giselini, quam habemus in codice **1010.**

Cf. P. G. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 285. — Steinmeyer l. c. 4, 425.

---

313. (4. Nr. 86.) **Hippocrates.**

S. X. Membr. 245×196. 222 pp. (recte 220 quia 4 et 5 omissæ sunt.) Aliquoties post pp. 18, 94, 163 schedula pergamena ad supplendam lacunam addita est. Lacunæ existunt propter folia excisa post pp. 100 et 172. Quaterniones signati I, III, IIII, V, VII, XV. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculæ pp. 112. 167.

P. 1—217: *Hippocratis aphorismi Ll. VII.* «Incipit prologus istius libri Aforismi. Medicina partitur secundum . . . limpidos dare cibos.

Usque ad istum locum completa est expositio, cum textum hi alii qui remanserunt aforismi non exponuntur, quia aliqui dicent scriptores hic peccaverunt, ut sint reciproca. Alii vero dicunt, Yppocratem dementiam pertulisse, dum ad finem istius codicis venit, et postmodum, ubi ad sanitatem reversus est, ipsos aforismos addidit, quos iam superius dixerat, quod in præsenti cognoscimus. Explicit Aforismorum particula septima.»

P. 217—221: *Liber Hippocratis de urinis.* «Urina si extra solitum candida . . . ad chrisimum adhuc insignificat.»

Uterque liber sæpe editus.

P. 222 vacat.

---

314. De Sphæra.

S. XV. Charta. 180×130. 96 pp. Binæ columnæ. Quaterniones signati a 1—d 4. — Ligatura moderna.

Cum figuris astronomicis, quæ tamen aliquoties desunt, spatio vacuo relicto. — Coniunctus olim fuit cum incunabula 389 editioni Sphæræ Jo. de Sacrobosco. — Charta humiditate squallida difficilis lectu.

P. 1—88: [*Heinrici de Nüremberga commentarius in Sphæram Sacrobosci.*] «*Reverendis in Christo fratribus* et amicis fidelibus Helie de Gwaldo provincie Spoletane | | | | studii conventus Mediolanensis ordinis fratrum Heremitarum S. Augustini, frater Henricus de Nuerenberga provincie Bavarie . . . tamen mundum illuminaret, ipsi honor et gloria in sæculorum sæcula. Amen.»

P. 89 vacat. P. 90—91 Registrum. P. 92—96 variæ figuræ planiglobii, eclipsium etc. Henrici de Suirenberg (!) mentionem facit Fabri. Biblioth. 2, 213.

---

315. (4. Nr. 89.) **Boethius Isagoge.**

S. X. Membr. 220×165. 170 pp. 52, b signatur schedulā apposita cum additamento. Quaterniones non signati. Duæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1 manu Henr. de Ligertia: *„Liber Boëcii in [illegible] phyrii.“*

P. 2—170: «*Secunde isagogarum Liber primus.* Secundus hic arreptæ . . . dictum est sa.» Desinit mutilus.

Ed. Migne P. l. 64, 71—157, C. Ut **338. I.**

---

316. Prudentius.

S. X. Membr. 226×193. 223 fol. (recte 224 quia 70 bis numeratur). — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 168′ H. de Ligertia maniculam adpinxit.

I. F. 1—111: Quaternionum signa desunt. Aliquoties binæ columnæ. Fol. 1 et 111′ vacant; Fol. 108 scriptura abrasa.

F. 1′—2: [*Gennadii*] *Testimonium de historia* virorum illustrium cap. 4. 8. Ut codex **312,** 2.

F. 2—3: *Præfatio.*

Ed. Migne P. l. 59, 707—776.

F. 3′—28′: *Libri Kathemerinon.* Hymni I—X.

Ed. ib. 775—888.

F. 29—99: *Peri Stephanon.* Hymni hoc ordine sequuntur: I, V, II, XI, XIII, XII, IV, XIV, III, VI, VII, IX, VIII, X.

Ed. P. l. 60, 275—594.

F. 99′—104: *Kathemerinon* Hymni XI et XII.

Ed. ib. 59, 888—914.

F. 104—104′: *De opusculis suis.* [*Enchiridion.*] «Pius fidelis . . . personasse Christum quo regente vivimus.»

Non invenio in editione Migne, sed in illa Vict. Giselini (Cod. 1010) p. 429—430.

F. 105—111: *Tituli historiarum.* [*Dittochæum.*]

Ed. ib. 60, 80—112.

II. F. 112—223: Tantum quaternio III f. 135′ signatur.

F. 112—142′: *Apotheosis.*

Ed. Migne P. l. 59, 915—1006.

F. 142′—169′: *Hamartigenia.*

Ed. ib. 59, 1007—1078.

F. 170—222′: *Contra Symmachum.*

Ed. ib. 60, 111—276.

F. 223 figura rudis hominis.

Passim glossæ interlineares tam latinæ quam germanicæ inseruntur. Germanicas edd. Graff II, 311—337. — Steinmeyer AHD. Gl. 2, 501—521. — Cf. ib. 4, 425. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 258.

Codex multum similis Nr. **312.** F. 3′ etiam galli figura omnino eadem, sed ex caractere litterarum hunc antiquiorem indico.

---

317. Carmina varia.

S. XVI. Charta. 4°. 126 pp. (recte 128 quia 5 ter numeratur.) — Ligatura moderna. Totus codex videtur ex aliquo exemplari impresso desumptus, forte Hain 13166 qui fere eadem opuscula continet, excepto Enea Silvio et Mancini vel Incunab. 403, 3.

P. 1. [*Maria Virgo angelis et emblematibus religiosis circumdata, penna artificiose delineata.*]

P. 2 vacat, P. 3—8: [*Joannis de Garlandia (?) Summa pœnitentiæ versibus concinnata.*] «Peniteas cito, peccator . . . fere terra peranti. Finis huius operis.»

Accedunt glossæ latinæ marginales et interlineares. P. 7 in margine inferiori: A magistro Gadenhemmer in quadragesima anno MCCCCXXXIX auditum.

Opusculum sæpe editum; inter opera Petri Blesensis, Migne P. l. 207, 1153—1156. Cf. Hain, 13156—13166. 13161 prostat inter incunabulas nostras Nr. 367, 3; alia editio incun. 403, 3. Cf. Hauréau, Notice sur . . . Jean de Garlande, Notices et Extr. 27, 2. 10—13: „Les copies sont véritablement innombrables."

P. 9—11: *Enee Silvii carmen de Cupidinis pictura.* «Vidimus effigiem lascivi nuper . . . mea metra leges. Enee finis 1494. Duregi.» In margine et inter lineas variæ glossæ etiam germanicæ. P. 9 figura Cupidinis sagittam iaculantis, penna delineata, quæ figura p. 8 repetitur.

Ed. in Eneæ Silvii Epist. Nr. 409 inter incunabulas nostras Nr. 369.

P. 17—19 vacant. P. 20. Glossæ ad carmen sequens.

P. 21—58: «*Jesuida Hieronimi de Vallibus Paduanis* feliciter incipit. Maxime celicolum . . . ad oscula flexi. Finis sub anno domini 1494.»

Copiosæ glossæ latinæ, rariores germanicæ appositæ sunt.

Idem in cod. **328**, 97. Ed. inter incunab. Nr. 403, 3. s. l. e. a. Cf. Hain 13166. — Idem in codice Gothano Ch. B. no. 948, Jacobs et Ukert, Beiträge 3, 21. — De auctore cf. Fabr. 2, 232.

P. 58—61 alia manu adduntur sex versus: „Aspice peccator si non sum verus amator . . . sum crucifixus ita." Dein „Agit gratias presuli in principio operis invocato. Post hinc perpetuas, Patavi tibi . . . viscera casta deus. 1516. Inpressum Liptzk per Jacobum Thamerum Herbipolensem."

P. 62 vacat. P. 63—70: *Lactantii Firmiani de Resurrectione dominice die Carmen elegiacum longe venustissimum.* «Salve festa dies . . . ubere lacte sinu. Finis ad idus Marcias MDVIII calculo romano.»

Paucæ glossæ alia manu appositæ sunt. Ed. Migne P. l. 138, 1084. — Daniel, Thesaurus I, 169—173 nr. 143. — Incunab. Einsiedl. 403, 3. — Cf. Jacobs & Ukert, Beitr. 3, 24. — Morel, E. Handschr. d. K. V. 252. — Chevalier, Repert. hymn. 17949.

P. 71—72 vacant. P. 73—125: *Dominici Mancini, De passione Domini nostri Jesu Christi liber* incipit. *Propositio.* «Non hominum laudes . . . exitus eius erit. Finis.»

Ed. sine l. et a. inter incunabula nostra Nr. 170. — De auctore cf. Fabr. Bibl. l. 3, 13.

---

318. (4. Nr. 81.) **Claudianus.**

S. X. Membr. 210×190. 174 pp. (recte 178 quia 4 et 5 ter numerantur.) Ultimi folii maxima pars excisa est. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—3 vacant. P. 4 figura astronomica, cœli circulos representans. P. 4 bis — 5 *Capitula*. P. 5 ter vacat.

P. 6: «Huius operis auctor ignoratur quia tacito nomine ista conscripsit, contra quem Claudianus tres hos libros disseruit.»

P. 7—14: [*Fausti Reiensis Epistulæ Fragmentum* contra quam tres hos libros Claudianus conscripsit.] «Precipis ut respondeam . . . spiritus societatæ (!) dominatur.»

Ed. Corpus SS. ecclesiast. 21, 173—181. Ibid. 11, 9—17.

P. 14—174: *Claudiani Mamerti, de statu animæ libri III.* «Præfectorio patricio doctisimo . . . in excidio falsitatis.»

Ed. Corpus Script. eccles. XI (1886) p. 18—190. — Cf. A. Engelbrecht, ibid. p. III. — P. G. Morel, E. Handschr d. l. KV. 250.

---

319. (4. Nr. 63.) **Kalendarium. Cycli cum Annalibus. Priscianus. De ratione temporum etc.**

S. X—XVI. Membr. 218×150. 300 pp. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ. H. de Ligertia maniculæ sæpius.

I. S. X—XVI. P. 1—18; 111—142; 10—62: *Kalendarium et Cycli.* Nulla signa quaternionum. Variæ manus. Initium deest. Folia perverse conligata.

P. 1: «*Item aliud epitaphium* [*Gregorii Magni.*] Suscipe terra tuo . . . iam sine fine tenes.»

Ed. de Rossi, Inscriptiones christian. II, 1, 78—79 et 112 et 209. Cf. quæ ibid. p. 290 de hoc codice refert.

P. 2 [alia manu:] «*Epitaphium super tumulum beati Gregorii abbatis* [Einsidlensis 964—996] *a successore suo Verendo* [Virando 996—1026] *magnæ auctoritatis viro editum.* Abbas Gregorius laudem . . . patris sedibus æthereis.»

Ed. Hartmann, Annales 107. — Chronique d'Einsiedeln. 1787. I, 56 — Böhmer, Fontes 4, 145. — Cf. de Rossi l. c. 290. — Régnier, Chronique d'Einsiedeln. Paris 1837. p. 41.

[Alia manu s. XI:] «*Epitaphium super tumulum almi Wirandi abbatis a successore suo Embrico* [1026—1052] *immensæ dignitatis viro prolatum.* Abba uuirunt tumbam . . . pangit Osanna polo.»

Ed. Hartmann l. c. 121. — Chronique l. c. 68. — Régnier l. c. 48. — Böhmer l. c. 145. — Cf. Rossi l. c. 290. — Pertz, Archiv, 7, 389. — Dümmler N. Archiv, 2, 603.

P. 3—17 [alia manu s. X.] *Kalendarium et Necrologium* Einsidlense. «Principium iani sancit . . . nec maior quam XXI.»

Aliquot nomina Sanctorum sæculo demum XVI addita sunt manu abbatis Adami Heer (1569—1585.)

Nomina defunctorum edd. Grandidier, Hist. d'Als. Pièces justific. 268. — Böhmer, Fontes IV, 144—145. Cf. Ib. XXIII—XXIV. — Mon. Germ. Necrologia I, 359—361. Cf. Baumann ibid. 358. — Pertz, Archiv 7, 991. — Nouvelles œuvres inédites de Grandidier I (Colmar 1897) 192.

P. 18: «*De Kalendis, Nonis et Idibus ac diebus XII mensium.* Januarius, Augustus et December . . . per X et VIIII annos.»

P. 19—61 cf. infra post p. 126.

II. P. 63—110. [altera manu:] *Priscianus*. S. X. Quaterniones non signati.

P. 63. Nomen „GEBIHARDVS" bis numeris appositis speciem aliquam cryptographiæ innuere videtur. *Capitula sequentis operis* I—X.

P. 64—109: *Prisciani grammatici peregesis, id est descriptio orbis terrarum et maris.* «Naturæ genitor . . . mihi præmia donet. Feliciter explicit perigesis (!) id est descriptio orbis terrarum et maris Prisciani grammatici secundum Dionisium. Hugo abba iussit.»

Reliquæ quatuor lineæ erasæ sunt. Sæpe editum. Idem nomen Hugonis abbatis invenies in codice Bruxellens. Cf. Teuffel, Röm. Lit. § 481. 7.

P. 110: *Epitaphium super tumulum beati Gregorii papæ.* «Suscipe Romuleos . . . posse iacere tuis.»

Idem in codice **254** pag. 3.

P. 111—156; 19—62: *Cycli decennovenales etc.* [*cum annalibus Einsidlensibus ab anno 589 usque 1595.*] Initium deest. P. 111 pars tantum quinti cycli decennovenalis superest; sequuntur reliqui usque ad 28um. Dein p. 35: «Evolutis ab incarnatione dni duobus magnis cyclis tertius hic inchoat. Continet autem magnus cyclus DXXXII^{os} annos id est XXVIII decennovenales cyclos.»

Videntur ergo cycli incepisse ab anno 532 a quo usque ad annum 588 tres cycli (cum dimidio) sive 7 paginæ exciderunt. Vestigia tantum adhuc videre licet in fronte codicis. Prima manus desinit p. 34 in 28^{0} cyclo anno 1063. Reliquos cyclos p. 35—62 manus s. XI et XII adiecit, quam P. G. Morel suspicatur inde a p. 44 esse Frowini.

P. 126—139, 19—61: [in margine ciclorum *Annales Einsidlenses ab anno 746—1569.*] «Karlomannus pater Pippini Rome propter . . . Octava corporis Christi.»

Ed. M. G. SS. III, 145—149. Cf. ibid. p. 138. — Pertz, Archiv 4, 286; 7, 171, 172, 389—391; 8, 743. — Brandes, Leben u. Wirken d. hl. Meinrad, Einsidl. 1861. p. 152 etc.

„Valde dolendum, quod pag. 42 id quod de Abbate Ulrico de Rapperswile narraverat annalista tinctura quadam eliminatum sit, quod factum est iam s. XVI. Lucernæ enim in Bibliotheca civica habetur in Collectaneis Cysati apographum horum annalium, quod ipsi communicaverat noster P. Joachimus Müller iam circa annum 1570, nec ibi inveniuntur ea quæ hic eliminata sunt." Ita P. Gallus Morel. — Cf. P. O. Ringholz, Werner II p. 17 n. 18. — Sed et culter bibliopegæ hinc inde partem textus abstulit.

P. 143 s. X: [*Fragmentum Cycli* secundi decennovenalis annorum 551—569 addita nota circa obitum comitis Folmar.] P. 144—154: [*Varia de cyclis etc.*]

P. 155—156 [alia manu s. X:] «*Epistola* [spuria] *S. Augustini de VI diebus ante diem iudicii.* Primo die erit primum . . . venite benedicti p. m.»

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 246 erronee.

In fine alia manu s. X vel XI quinque lineæ pene extinctæ, de quibus hæc tantum legere potui:

„Istud quisquis ades, super hoc ex corde preceris
B — — el sub pedibus quem premis ecce tuis.
— — — — celesti nominis hesso
| | | | | | | | | | gramma deus que legit
| | | | | | | monachus | | | | |."

III. P. 157—300. *Hrabani computus etc.* S. X. Quaterniones signati I—VII.

Pag. 159—274: *Hrabanus de computo.* «Dilecto fratri Machario monacho Hrabanus peccator . . . deus qui est benedictus in sæcula. Amen.»

Ed. in Baluzii Miscellaneis ed. Mansi II, 62—84, sed divisio capitum differt. — Cf. P. Wilh. Sidler, D. Kalender (Progr. Einsidl. 1872.) p. 17.

In fine additur: „Igitur ab initio mundi usque in aduentum domini secundum hebraicam veritatem sunt anni tria milia DCCCCLVI, secundum LXX vero interpretes anni VCXCVIIII [*suprascriptum:* niunzinc niunu.] Ab incarnatione autem domini agitur modo DCCCCXCVI [*suprascriptum:* nongentesimus nonagesimus sextus] annus."

P. 275: [*Epitaphium Herimanni abbatis Einsidlensis* 1052—1065.] «Multum defletus abbas . . . tria lustra sui.»

Ed. Dümmler, N. Archiv II, 602—603. — Cf. Chronique d'Einsidlen p. 86. Aliud epitaphium ex cod. **143**, 348 edit. ib. Cf. Leben d. h. Meinrad 167. — Pertz, Archiv 7, 1000. — Quellen z. Schweiz. Gesch. 13, 193.

P. 276—280: [*De pœnitentia.*] «*De pretio unius mensis.* Pro uno mense, quem quis . . . *De pretio anni vel diei* . . . *Sequitur* . . . *Item sequitur* . . .» P. 279: «*Item dicit Sanctus Bonefacius.* «Quomodo possumus pænitentiam . . . in elemosinam suam.»

Ed. Schmeller, Liturgia sacra III pag. XI—XIV.

Altera manu additur: «Ecce diversorum patrum diversas opiniones de remediis peccatorum vel de leviganda pœnitentia posuimus, in arbitrio prudentis sacerdotis relinquentes, quod salubrius et utilius animæ pœnitentis esse decernat.»

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249.

P. 280—281: [*Varia remedia*] *Ad faciem splendidam faciendam.* Uvæ amineæ radicem . . . Ut non se mutet vinum . . . *Ne Lupus pecora noceat* . . . *Ad nares.* «Sangui stati stupi de nasu N . . .» etc.

Eadem fere in cod. **29**, 101 et **321**, 26.

P. 281 [alia manu: *Hucbaldus de fistulis organi.*] «Si fistulæ æqualis grossitudinis . . . semitonium erit.»

Ed. Gerbert, Script. de musica 1, 148. Denuo Schubiger ex cod. Bern. 56 f. 2, 3. in Musik. Spicileg. 84—85 cum interpretatione germanica ib. 89. — Cf. idem in Pflege. d. KG. 9. — In cod. Berolin. Phill. 180 idem invenies. Cf. Rose l. c. 1, 397.

P. 282: [*Bedæ carmen de diebus Aegyptiacis.*]
«Si tenebræ Aegyptus greco sermone vocantur . . .
Dat duodena cohors septem inde decemque December.»

Ed. Riese Anthol. lat. 736. Contulit J. Werner. Cf. Rhein. Museum 1887 p. 637—639. — Idem in codd. Sangallens. 338, 3. 450, 3.

„III. Non. Januar Θ . . . VIIII Kal. Jan. Θ."

P. 283—284 [altera manu: Dimidio abscissum. *Fragmentum lectionarii. De ieiunio IV Temporum.*]

P. 285—291 [alia manu s. XI:] *Varii versus de computo etc. Terminus quadragesimalis. Terminus pascalis, Versus de æquinoctiis . . . de initio hiemis et æstatis . . . decennovenalis cycli . . .* sex feriarum *ad regulam . . . ad regulam lunæ . . . de singulis mensibus . . . de inventione mensium . . . thtractikωn autenticum de singulis mensibus.*

Partim editi sunt isti versus inter Walahfredi carmina dubia ed. Dümmler, Mon. Germ. Poet. latt. II, 422—423.

Iidem versus habentur in cod. **321,** 17. et in codd. Sangallensibus 184, 251 etc.

P. 292: [*De zodiaco.*] «Respicis apriles . . . tempora pisces.» (Idem Nr. **321,** 135.) [*Item aliud.*] «Primus adest aries . . . ludere pisces.»

Ed. Bedæ oper. 1, 434.

P. 293: [*8 Versus cicli anniversalis.*] «Linea Christe tuos . . . novissimus ordo.»

Ut in codd. Sangallensibus 248, 251, 450, 459. Cf. Scherrer p. 537.

[*Prisciani 12 versus de signis stellarum.*] «Ad Boreæ partes arcti vertuntur . . . Eridanique fluenta.» Ut **29,** 238.

P. 294 [alia manu s. XI: *Varia notata. De momento.*] *Septem pœnæ Cain.* (alia manu:) *Prô febre.*

P. 295—298 [alia manu s. XI: *De ratione abaci.*] «Singul. numerus per sing. multiplicatus habet . . . particulatas multiplicabitur.»

P. 298—299: [*Fragmentum de ludo scachorum.*] «*De aleæ ratione.* Candida si fides fuerit sibi . . . prælia tota ruunt.»

Cf. integrum carmen in codice **365,** p. 94—95. Ed. Hagen, Carmina p. 139—141. Cf. ibid. p. XVI et 236. — Idem Räthselpoesie p. 34.

P. 300 [alia manu s. X:] *Dedicationes ecclesiarum.* Mediolano [Meilen] et Steveia [Stäfa] in Brittona [Brütten?] in Vuaganun [Wangen Ct. Zürich?]

Cf. **29,** 1. — Nüscheler, Gotteshäuser d. Schweiz I (Zürich 1864) p. 382—84.

[*Hymnus.*] «Egredere Emanuhel, quem nuntiavit gabriel . . . per infinita sæcula. Amen.»

Cf. Chevalier. Repert. hymnol. 5261.

Folium Terentii, olim operculo adglutinatum (Pertz, Archiv 7, 391) iam est pars cod. **362.**

---

320. (4. Nr. 79.) **(Burkardi Fry computus.)**

S. XV (1436.) Charta. 4⁰. 342 pp (recte 361 quia 180—200 et 233 bis numerantur, omittuntur vero primum folium et pp. 232, 235, 251, 327, 332.) Charta humectatione squallida. Quindecim sexterni numerantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 2—334: [*1202 versus de computo, in tres particulas comprehensi.*] «Scribere clericulis paro per nova metra novellis, Et metra per vetera . . . Cum reprobis pereant, sed ut intrent alta polorum.»

P. 1—341: [*Commentarius.*] «Ad laudem et gloriam domini nostri Jesu Christi et gloriosæ virginis Marie . . . agnus pascalis in sæcula sæculorum benedictus. Amen. Et sic est finis huius tertie particule nec non totius opusculi seu computi, editus compilatusque a Reverendo magistro Burkardo rectore scolarum Constantie. Scriptus per me Johannem Hächinger de Vinfeldia [Rinfeldia?] tunc temporis Constantie frequentantem. Anno domini 1436 in vigilia Sancti Michahelis angeli etc.»

Nomen completum auctoris Burkardi Fry habes in codice 732 fol. 141' a. 1429.

Cf. P. G. Morel, Pertz, Archiv 8, 743. — Neues Schweiz. Museum V (1865) p. 34. — P. Wilhelm Sidler, d. Kalender. (Progr. Einsidl. 1872) p. 4. 18. — P. G. Meier, D. 7 fr. Künste (II.) (Progr. ib. 1887.) p. 9.

P. 342: «Ego Johannes Hächinger scriptor recepi I. lib. den. IIII. 3 VI den. videlicet pro sexterno XVIII denarios moneta Constantiensis et pro papiro.» [altera manu] Summa pro toto . . . [cetera evanida.] «Item correctori presentis detur de sexterno 4 nummos (?) et reverentia vestra habeat pro servicio quod pro tanto labore nollem capere X 3 den pro | | | | | | unum librum corrigere.»

Scriptor huius libri est idem qui anno 1444 scripsit carmen Rudolfi de Radegg in archivio Einsidlensi exstans. Cf. Geschichtsfr. 10, 171 nota.

---

321. (4. Nr. 97.) **(Computus. Quæstiones morales.)**

S. X—XIII. Membr. 321×169. 198 pp. (recte 200 quia p. 3 quater numeratur p. 15 omittitur.) Deest initium et finis. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Pag. 19. 91. 135 maniculæ H. de Ligertia.

I. P. 1—26. *Computus, Kalendarium etc.* s. X. Ab initio tria folia resecta sunt et unum inter pp. 22 et 23. Quaterniones non signati.

P. 1—2: *De luna quota sint in Kalendis mensium.*

P. 3: [*Mappa mundi satis rudis.*]

P. 3 bis—3 quater: *Cursus lunæ per duodecim signa.*

P. 4—16: [*Kalendarium.*] «Principium Jani sancit tropicus . . . dies horas VI.»

Die 22 Jan: Meginradi Mart. 4 Maii altera manu s. XI: Manegolt monachus ordinatus. 11 Sept: Turigo Felicis et Regulæ. 4 Oct: (altera manu) Manegolt monachus defunctus est. 16 Oct. Galli confessoris. 3 Nov. Depositio sancti Pirminii confesso. 16 Nov. Deposit. S. Otmari.

P. 17—18: *Terminum quadragesimale* ut **319**, 285.

P. 19—20: *Computus Græcorum.*

P. 21: *Incipiunt somniales* [duabus columnis.] «Luna I quiquid videris . . . fiat somnium tuum.»

P. 21—24: *Cycli decennovenales* 20—26 annorum 893—1025; exciderunt tamen anni 930—985.

P. 25—26: *Unde oriatur saltus lunæ.* [*Varia remedia.*] *Ad flegmam incidendam . . . ad faciem splendidam faciendam . . . Ut non se mutet vinum . . . Ne lupus peccora noceat* etc. Cf. **29.** 101; **319**, 280.

P. 26: *De Racione temporali.* «Si prima feria fuerit Kal. Jan. hiems bonus erit . . . et casæ cremabuntur.»

Ed. sub titulo „*Pronostica temporum*“ inter Bedæ opera. Ed. Colon. 1612. T. I., 390. Ed. Migne 90, 951. Idem sub nomine Esdræ in cod. Escurialensi Q. II. 22 s. XII. Cf. N. Archiv 6, 272 et Hartel, Biblioth. Patr. lat. Hisp. Wien. Sitzgsber. 111 (1886) p. 525. Cf. supra cod. **72,** 60′, quod tamen valde differt et **116,** 185.

Præcepta medicinalia cum glossa theotisca ed. Steinmeyer AHDG. 4, 370. 425—426.

II. P. 27—156. *De computo.* S. X. Quaterniones I—VIII.

P. 27: [*De saltu lunæ* (?) Pene evanidum.]

P. 28: *Cursus lunæ per XII signa.*

Ut supra p. 3 bis.

P. 29—40: [*Kalendarium.*] «Principium Jani . . . horas VI.»

Pauca nomina sanctorum occurrunt.

P. 41—69: [*Tabellæ concurrentium epactarum etc.*]

P. 70—71: *De ponderibus.* «Ponderum pars minima . . . centum libris constet.»

P. 71—73: *De mensuris.* «Mensurarum in liquidis . . . sunt modia LX.»

P. 73—82: [*Variæ regulæ de computo.*] «Si scire cupis annos ab initio mundi . . . decennovenalis transilitur.»

P. 75 indicatur annus domini 809.

P. 82—125: *[De numero.] «Hebrearum litterarum interpretatio . . . Litteræ grææ cum significatione numerorum. De variis nominibus numeri . . . de incrementis numeri, de die, de nocte.* (107:) *De bissexto Augustini* . . . in una die. Hæc de numero sufficienter exposuimus. Finit.»

Sæpius excerpta longiora ex operibus Bedæ apponuntur.

P. 125—135: *Incipit de pagina regulare qui conputare non didicit.* [*Prefatio.*] (125—126) [*Beda De temporum ratione cap. XIX.*] «Si quis vero etiam calculandi minus idoneus . . . observatione traditum.»

Ed. Giles VI, 186—187.

P. 126: *De ætate lunæ si quis conputare non potest.* [*Bedæ l. c. cap. XXIII.*]

Ed. Giles p. 192.

P. 126—131: *De bissexto . . . concurrentes septimanæ . . . De communibus et embolismis . . . De conputa vel loquela digitorum.*

[Beda l. c. cap. I]. Ed ib. 141—144. — P. 127 et 128 annus præsens dicitur 751 & 743.

P. 131—133: *De minutissimis temporum spatiis.* [*Bedæ* l. c. cap. III.] Ed. ib. 146—147.

P. 133—134: *De ciclo lunari.* «Quinta circuli decennov . . . principium.»

P. 134—135: *De XII mensibus anni Hysidori.* «Mensis est luminis . . . alibi memoratum est.»

Cf. Isid. Etymol. V, 33 ed. Migne P. l. 82, 219.

P. 125: [*Versus de XII signis zodiaci.*] «Respicis Aprelis . . . tempora pisces.«

Ut supra **319.** 292. Inter Bedæ opera ed Giles VI, 180.

P. 135—136: *Hæc sunt XII signa cœli.* «Arietis primum signum Romani . . . maiores pluviæ profunduntur.»

P. 136: [*Vitia gentium.*] «Invidia Judeorum . . . tardiores ad sapientiam.»

Ed. Steinmeyer AHDG. 4, 426. Cf. Gerbert, Iter alem. 108. — Mon. Germ. Auct. antiq. XI, 2, 389.

P. 137—145: [*Cycli decennovenales* 19—30 annis 874—1101.] P. 138—140 in margine *Annales* S. *Meginradi* brevissimi ab anno 918—951.

Ed. P. Gallus Morel, Mon. Germ. SS. III, 138. Cf. Pertz ib. p. 137. et Archiv 7, 388.

P. 145—156: «*Incipiunt argumenti.* Optimum argumentum ad initium quadragesimæ et ad terminum paschale . . . a Pascha usque Pentecosten.»

P. 149 annus præsens ab incarnatione dni dicitur 728.

III. P. 157—198. *Quæstiones morales* initio et fine carentes. S. XIII. Nulla signa quaternionum. Binæ columnæ. Priora folia humiditate maculata. «est quod omne iudicium . . . continentiam potest quis servare.» Incipit in capite LXXXX° et desinit capite CXV.

Cf. Pertz, Archiv 8, 743. — Steinmeyer AHDG 4, 425.

---

322. (4. Nr. 94.) **(Boethii consolatio.) S. Wolfgangi monachi Einsidlensis et episcopi Ratisbonensis vita.**

S. X—XI. Membr. 198×142. 308 pp. (recte 310 quia 2 ter numeratur.) Sine signis quaternionum. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculas appinxit H. de Ligertia.

I. P. 1—186. Boethius. S. X. Variæ manus.

P. 1: «Tempore theoderici regis . . . inferior fuit. Explicit.»

Ed. Peiper. A. M. S. B. phil. cons. Ll. V. p. XXX—XXXI.

P. 2—186: «*Incipit liber Boetii.* Carmina qui quondam . . . cuncta cernentis. Explicit.»

Ed. Peiper l. c. 3—145. — Migne P. l. 63, 581—862.

P. 1—53 multæ glossæ interlineares et marginales. Theotiscas ed. Steinmeyer AHDG. 2, 54—63. P. 158 partim alia scriptura abrasa est.

Cf. Peiper l. c. X. — Morel, E. H. d. l. KV. 249. — Steinmeyer l. c. 4, 426.

II. P. 187—308. [Othloni] *Vita S. Wolfgangi* [sine prologo.] S. XI—XII.

«*Incipit vita S. Wolfgangi confessoris.* Beatus igitur Wolfkangus natione suevigena . . . sanctosque illius laudauit. Explicit vita S. Wolfkangi episcopi.»

In margine pp. 187, 195 scripti sunt numeri I—VIII indicantes octo lectionum principia.

Ed primum ex hoc codice Mabillon, Acta SS. O. S. B. Sæc. V. p. 812—833 qui aliquem anonymum auctorem suspicatur. Cf. Sulzbeck, Leben d. h. Wolfg. p. X—XI. Anno 1841 P. G. Morel lectiones variantes excerpsit pro nova editione Mon. Germ. SS. IV, 527—542. Cf.

ibid. 521. Anno 1891 codex Bruxellas missus est ad Patres Bollandistas pro nova editione. Cf. Analecta Bolland. 8, 212, nota 2.

Ed. Acta SS. Boll 31. Oct. T. II. 1. Nov. 567—582. Cf. ib. 530, ubi asseritur non esse Othloni autographum, quod existimabat O. Ringholz, Studien u. Mitteilungen aus dem Benedictinerorden VII, (1886, I) p. 73.

Varia nomina theotisca in operculo descripta ed. P. G. Morel. Pertz, Archiv 8, 743.

---

323. (4. Nr. 7.) **Aristoteles ad Alexandrum de situ Indiæ. [! Vita Karoli Magni et Simeonis reclusi.]**

S. X, XI. Membr. 184×137. Quaternionum signa desunt. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia maniculæ et notæ passim occurunt.

I. P. 1—40. S. X. *Epistola Alexandri Regis Magni Macedonis ad magistrum suum Aristotilem de situ Indie et iterum vastitate.* «Semper memor tui etiam inter . . . optime Aristotiles ponderaris.»

P. 40 medietate abscissa, vacat.

Ut in codice **357,** 127—162.

Apocryphum sæpe editum. Editionis quam fecit A. de Bonstetten anno 1495, sine dubio hoc usus codice jam nullum superest exemplum. Büchi, A. de Bonst. Quellen z. Schweiz. Gesch. XIII p. IX. 143—145. — Geschfr. 3, 51. — Cf. Grässe II. 1. 539. — Favre, Mélanges, II. 80. — Jacobs & Ukert, Beiträge I, 385. II. Heft 4 p. X. — Müllenhoff et Scherer, Denkm. p. 328: Cod. Aug. 56, 16 Guelferbitan. Bruxellensis 5361.

II. P. 41—82: S. X. *Einhardi vita Karoli magni.* «Gens Meroingorum de qua Franci . . . devotione adimplere curavit.»

Desunt prologus Walahfridi et præfatio Einhardi. Ed. Jaffé, Biblioth. IV, 510—541. — Acta SS. Boll. 28. Jan. II, 878—887.

P. 82: «Hos tibi versiculos ad laudem . . . magni magnificum Karoli.»

Ed. Jaffé l. c. 506.

P. 41 manu H. de Ligertia: „Iste liber est loci Heremitarum.“

III. P. 83—106. S. XI. [*Eberwini abbatis vita S. Simeonis reclusi Trevirensis.*] Prologus deest. «Igitur vir dei Simeon patre Greco . . . resolidatis ascendit pedibus.»

Ed. Acta SS. 1. Junii I, 89—95. Idem in codice **247,** 430. In codice p. 94 desunt 29 lineæ nr. 15 & 16 et in fine nr. 34.

Pag. 106 vacat.

P. 83—106 scriptæ sunt primaria scriptura transversim directa abrasa cuius tantum vestigia remanent, præsertim pag. ultima ubi verba „fluminis impetus lætificat“ psalterium s. X indicare videntur.

Cf. Pertz, Archiv, 7, 180; 8, 743.

---

324. (8. Nr. 5.) [**Aristotelis Categoriæ; Peri Hermenias. Cicero Topica. Boethii Commentarii.**]

S. X. Membr. 160×160. 242 pp. Quaterniones non signantur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Maniculi H. de Ligertia passim.

P. 1 & 2 vacuæ. P. 3 [manu s. XI] idem ut p. 4. P. 4—38: [*Aristotelis Categoriæ interprete Boethio.*] «Incipit liber Cathegoriarum Aequivoca dicuntur quorum nomen solum commune est. Secundum . . . omnes pæne sunt annumerati. Explicuerunt Cathigoriæ.»

Differt valde ab interpretatione Julii Pacii quam habes in edit. Academiæ regiæ Borussicæ, III, 1—8; sequitur vero satis accurate interpretationem inter opera Boethii, Migne P. l. 64, 163—293.

P. 38—53: [*Aristotelis, De interpretatione.*] *Liber peri hermenias.* «Primum oportet constituere, quid sit nomen . . . simul autem eidem non contingit esse contraria.»

Cf. edit. Acad. Borussicæ III, 8—13.

Satis convenit cum interpretatione Boethii quam habes P. l. 64, interpret. II[a] 398—638.

P. 54—72: [*De Dialectica.*] «Dialectica est bene disputandi scientia . . . ab eo quod est, deflexum est.»

P. 72—92: *Topica M. T. Ciceronis.*

Codice usi sunt C. Hammer a. 1878. Stangl, Th., Boethiana vel Boethii comment. in Cic. Topica emendatt. Mon. 1882. Orelli Præfat. Opp. Cic. p. VII. Cf. Bæhr, Lat. Lit. II, 397. — Teuffel 322. — Bücheler, Phil. 21, 123.

Scripturæ simulacrum fecit E. Chatelain, Paléographie d. class. lat. Fasc. 2. (Paris 1885) Pl. 21.

P. 93—242: *Boethii in Ciceronis Topica ll. VI.* «Exhortacione tua, Patrici . . . talis est ius fortuitarum rerum. Ipse textus Ciceronis non amplius hic continetur.»

Ed. Migne P. l. 64, 1039—1169. — Cf. Meyer v. Knonau, d. K. Schwyz. 254. — Orelli, Ciceronis op. 5, 1, 270—388: usus hoc „optimo codice". Cf. ibid. p. 269. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249.

---

325. (8. Nr. 15.) [**Varia Aristoteles. Sermones. Historiolæ.**] In operculo: *Sermones per Adventum et Quadragesimam uf pergament geschriben.*

S. X—XIV. Membr. 162×130. 180 pp. recte 182 quia 5 et 112 bis numerantur. Quaterniones non signati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—57: [*Aristotelis peri hermenias; interpretatio Boethii.*] S. X vel XI. Variæ manus.

P. 1 et 57 vacant. P. 2: [*Quædam ex præfatione Boethii.*] «Iste liber inscribitur græce peri ermenias . . . speciebus ad genera.»

P. 3—55: «Primum oportet constituere quid sit nomen . . . non contingit inesse contraria.»

Ut **324.** p. 38—53. In margine multæ glossæ latinæ.

P. 56 [altera manu]: «Interrogatio genus est . . . animal homo.»

II. P. 58—128: [*Homiliæ in dominicas totius anni et aliquot festa. Vltima de Antichristo.*] S. XIII. Binæ columnæ. «*Dominica prima in Adventu.* Cum adpropinquasset Jesus Jerosolimam . . . in illo loco quo dominus celos conscendit.»

III. P. 129—138: [*Farrago rerum prædicabilium.*] Binæ columnæ.

P. 129: [*Vita fabulosa beati Silvestri mutila in fine.*] «Silvester urbis Romæ episcopus cum esset infantulus a vidua . . . Constantino apparentes dixerunt.»

P. 129—135: [*26 historiolæ miraculosæ maximam partem ex Cæsarii Heisterbacensis* Dialogis desumptæ, alio tamen ordine et omissis nominibus, multum abbreviatæ. P. 129 nr. 3: De quodam comite. Cæs. l. c. I, 29. P. 130 nr. 7: De usurario. Ib. II, 32. Nr. 8 item de usurario ib II, 33. Nr. 11: de hereticis. Ib. III, 17. P. 132 nr. 12. Ib. II, 21. Nr. 13. Ib. 22. Nr. 14. Ib. III, 26. Nr. 15 Ib. 3, 32. P. 133 Nr. 16. Ib. 3, 13. Nr. 17 Ib. II, 11. P. 135 Nr. 23 Ib. 7, 3. Nr. 26 Ib. 7, 21. [Desinit abrupte.]

P. 136—139: *Sermones de Annunciatione. De S. Marco, de mortuis, de passione* [desinit abrupte.]

Cf. Pertz, Archiv 8, 743.

IV. P. 139—144. [*Sermones.*] S. XIII. P. 139 unica, p. 140—144 binæ columnæ. «[L]Etificabo eos in domo orationis mee . . .»

Culter bibliopegæ partem textus in margine abstulit.

V. P. 145—168. [*Sermones.*] S. XIV. Manus antiqua folia numeris 123—139 signavit. Binæ columnæ. Mutilum in fine. *De S. Michahele. In conversione Pauli, in purificatione B. Virginis, in dedicatione ecclesie, de Trinitate, de cognitione et dilectione Dei, de beato Bartholomeo, in Adventu, de Jacobo Maijore, de Margarita virgini, S. Thomæ apostoli, in Nativitate Domini; de Innocentibus*, mutilus in fine]. P. 161 aliqua verba germanica intermiscentur.

VI. 169—180. [*XIII Sermones.*] S. XIV. Variæ manus.

[*De annuntiatione.*] Fere idem ut p. 136. [*De S. Marco* valde simile p. 136. *De S. Vito, Purificatione, Predestinatione, Dedicatione, Lazaro, Ostium apertum in celo, Petrus servabatur in carcere, Vidi hostium apertum, de penis inferni, Vos estis templum, Beati mortui.*

326. (8. Nr. 13.) [**Notæ. Gesta Salvatoris. Liber pœnitentialis. Inscriptiones Romanæ. Inventio crucis.**]

S. IX—X. Membr. 178×126. 104 folia. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et corrigia clausæ.

I. F. 1—10': [*Valerii Probi Notæ.* Unicus quinternio.] «*Incipiunt notæ Julii Cæsaris.* CCEE causa conventa esse . . . Z. Mille Mil. Explicit.»

Codice usus est Th. Mommsen pro editione in Berichte d. kön. Sächs. Gesellschaft d. Wissenschaften. Philol. hist. Cl. V. (Lpz. 1853) p. 112—127. Idem Grammatici latini, ed. Keil, 4, 317—330. Cf. ib 270 et 315—316 et Hagen Supplem. p. XVI nota. — Teuffel, R. Lit. 300, 4 (p. 732.) — Mabillon. Analecta 358. — De Rossi Inscript. II. 1. 9.

II. F. 11—34': *Gesta Salvatoris [Gesta Pilati, Evangelium Nicodemi.]* S. X. Nulla signa quaternionum.

P. 11—29'. Gesta salvatoris: «*In nomine sanctæ trinitatis incipiunt Gesta Salvatoris domini nostri Jesu Christi inventa Theodosio magno imperatore in Hierusalem in prætorio Pontii Pilati in codicibus publicis.* Factum est in anno XVIII . . . in prætorio meo. Explicit II Jesu Christi domini nostri.»

Variantes lectiones ex hoc codice ed. J. J. Hess, Bibliothek der heiligen Geschichte. I. (Zürich 1791) 433—483. — Ed. Tischendorf, Evangelia apocrypha, Lips. 1853, 312—410 et alii. — Idem in codd. **169**, 60 et **250**, 375, et in Engelbergensi 44, 9, Cremifanensi 3. — Cf. Schmid, Catalog. p. 37—28 ubi codices et editiones enumerantur.

P. 29'—34: «*Incipit notitia qualiter Tiberius Cæsar pro ipso Hierosolimam direxit.* Factum est autem cum Tiberio . . . dei filium . . . sæculorum. Amen.»

III. Fol. 35—66: *[Liber pœnitentialis.]* S. X. Nulla signa quaternionum.

«*Quod diversitas culparum diversitatem faciat pœnitentiarum.* Diversitas culparum diversitatem . . . penitere per omnia debet.»

Desinit abrupte. Fol. 35—37 medium edita apud Kunstmann; Die latein. Pönitentialbücher der Angelsachsen. Mainz 1844. p. 32—34. Codice usus est Schmitz anno 1882. Cf. Schmitz, Bussbücher, Mainz 1883. p. 609. — Rose, Berlin. Lat. Handschr. 1, 223.

IV. F. 67—97': [*Inscriptiones, Itinerarium etc.*] S. IX. Quaterniones signantur I et III. Ab initio unum folium excidit. — H. de Ligertia hinc inde maniculas apposuit.

P. 67—79: [*Inscriptiones Romanæ. Sylloge Einsidlensis sive Reichenauensis, sive Anonymus Einsidlensis.*]

«In ponte Tiburtino. Imperante dn piissimo . . . *COY KAONYM.*»

Primus edidit ex hoc codice unico Mabillon, Analecta vett. ed. anni 1658. IV. p. 481 seqq. Edit. 1723, p. 359—364. Cf. ibid. 358. — De Rossi, Inscriptiones christianæ urbis Romæ II. 1. 18—33.

Cf. infra Itinerarium. Singulæ inscriptiones hinc inde editæ v. gr. in Corpore inscript. latt. vel inscriptiones Damasi apud Migne P. l. 13, 378, 382, 399, 400 et in aliis collectionibus.

P. 79'—86: [*Itinerarium urbis Romæ vel Regionator Einsidlensis.*] «*A porta S. Petri usque ad S. Luciam.* in Orthea. In d[extra] circus flaminens. In s[inistra] S. Laurentii . . . forins. II LXVII.»

Ed. Mabillon, Analecta 364—366 copia usus P. Placidi Reding, qui tamen quæ in dextra et sinistra sunt, misere confudit. Cf. eiusd. iter german. 30. Denuo edidit cum aliquot inscriptionibus Fr. Blanchinus in edit. Anastasii bibliothecarii (Romæ 1718—1725) quam recudit Migne P. l. 127, 347—366. — Dein Hänel apud Jahn et Klotz, Neue Jahrbücher f. Philologie. Supplement. V. (Lips. 1835) p. 115—138 ex quo hausit Höfler, Deutsche Päpste I. (Regensb. 1839) 320—324. Cf. ib. 319. — Urlichs, Codex urbis Romæ (Wirceburgi 1871) p. 58—69. — G. B. Rossi, Inscriptiones christianæ urbis Romæ I (1861) p. VI*. II (1888 p. 9—35. 41. 75. 123. 154. 156. 336. 340—342. 457. 465. 467. Tab. 1 exhibet Facsim. p. 68. — Cf ib. 465. Id. Le prime raccolte d'antiche iscrizioni. Roma 1852. p. 3, 15, 105—145. — Id. Roma sotteranea I (Romæ 1864) p 135. — Id. Boll. dell' Ist. di corrisp. arch. 1853. p. 128. — R. Lanciani, l'itinerario di Einsiedeln (Monumenti antichi I, 3) Roma 1891. — Cf. Be-

schreibung d. Stadt Rom v. Platen, Bunsen I (Stuttg. 1829) p. XIV. — Bursian, Gesch. d. class. Philologie 37—38.— Dantier, Rapports 30. — Gerbert, iter alemannicum. 78. — Gfrörer, Gregor VII. 5, 727. — Gregorovius, Gesch. d. Stadt Rom 3, 547. — Grysar, Zeitschr. f. kath. Theologie 10 (Innsbr. 1886) 737. — Idem (?) ibid. 13 (1889) 147. — Hettinger, aus Welt u. Kirche (3 A.) II, 338. — Jordan, Topographie d. Stadt Rom im Alterth. 2, 329 seqq. — Kuhn, Roma 438. — Kühne, P. G. Morel 143—149. — Meyer v. Knonau, d. K. Schwyz 254. — Mommsen, Epigraphische Analecten, Berichte d. k. sächs. Gesellsch. d. Wissensch. IV. (Lips. 1850) p. 287, seqq. Mommsen et Aschbach, Rhein. Museum für Philol. N. F. IX. (Frankf. 1854) 296, 301—303. — Morel, Jahresbericht. Einsied. 1855. p. 12. — Idem E. Handschr. d. lat. KV. 251. — Reumont, Gesch. d. Stadt Rom II, 172. 174. III, a. 296. 313. — Specht, Gesch. d. Unterrichtswesens 311. — Wattenbach, Deutschl. Geschichtsquellen (4 A) I. 229. — Ziegelbauer, Hist. rei litter. I, 585.

F. 86'—88': [*Cærimoniæ Romæ usitatæ tribus ultimis diebus hebdomadæ sanctæ.*] «Feria V ad matutinum non dicunt Domine labia . . . ad confirmandum populum.»

Ed. J. B. Rossi, inscriptiones christianæ urbis Romæ II. 1. (Romæ 1888) 34—35 et 757. — Simile quid ed. Gerbert, Monumenta vet. liturg. II, 144 e codice Thuricensi s. IX. Denuo ed. partim P. H. Grysar S. J. Zeitschr. f. kath. Theol. 10. (Innsbruck 1886) p. 737—738. — Cf. Tübinger Q. Schr. 1890. p. 192.

F. 88'—97': [*Varia poemata.*]

Accurate descripsit Th. Mommsen, Handschriftliches zur latein. Anthologie I. in Heidelberger Jahrbücher. Rhein. Museum N. F. IX. 1853, p. 296—301.

F. 88'—89: (. . .) «Quadam nocte niger dux nomine . . . præditus atque sui.»

Ed. Riese, Antholog. Carm. 727.

F. 89'—90: *Monastica* [*Monosticha*] *de ærumnis XII Herculis.* «Prima cleonei . . . meta laboris.»

Ut **302**, 2.

F. 89—91: [*Alcuini?*] *Conflictus versis* [l. veris] *et hiemis.* «Conueniunt subito . . . cuculus per sæcula salve.»

Ed. Dümmler, Mon. Germ. Poet. lat. I, 270—272. — Bedæ opera ed. Giles I, 35—37. Frobenii Alcuini op. II, 612. — Cf. Morel, E Handschr. d. l. KV. 243. — Uhland, Pfeiffer, Germania 5, 265. — Scheler, Serapeum 4, 79.

F. 91: [*Distichon de inuidia.*] «Justius inuidia . . . excruciatque animam.»

Ed. Mommsen l. c. 298.

[*Decastichon hexametrum.*] «Titire tu fido . . . consueruet gratia semper.»

Ed. Riese, Anthol. n. 665 e codice Angelicano s. XI.

F. 91—92: [*Nota de nominibus animæ. Alcuini,* de anima c. 11. Ed. Froben II, 146.] «Anima pro diuersis artibus . . . sentit sensus est.»

F. 91': «*Ad Septitianum.* Decipies alios . . . dissimilator eris.»

Est ultimum distichum epigrammatis Martialis 4, 89

F. 91'—98': [*Dittochæum Prudentii de ueteri et nouo Testamento.* Ut in cod. **316**, 105—111. Ed. Migne P. l. 60, 89—112.

«*Epitaphium Geroldi* [fratris Hildegardæ reginæ.] Mole sub hac . . . hic clausit honore.»

Ed. Mommsen, Rhein. Mus. 9 (1854) 299. — Dümmler, Mon. Germ. Poet. lat. 1, 114. — Idem in cod. S. Galli 899, 57. Cf. Scherrer 537.

F. 97': «*Epitaphium Bernaldi* [episcopi Argentoratensis † 17 April. 840, auctore *Walahfrido Strabo?*] Quamuis magna piis . . . prudententia partis.»

Finis deest. Ed. Mommsen l. c 300. Dümmler l. c. 420—421. — Cf. Pertz, Archiv, 7, 180; 8, 743; — Rossi, Inscriptiones l. c. 10.

V. F. 98—104': [*De inventione S. Crucis vel Acta apocrypha S. Judæ — Quiriaci.*] S. X. Nulla signa quaternionis.

F. 98—104: «Anno ducentesimo trigissimo (!) tertio post passionem domini regnante uenerabili . . . percutiens pectus suum exclamauit.»

Desinit abrupte. Ed. Acta SS. 4 Maii I, 445—447. E.

Idem in cod. **247,** 246.

F. 104' [altera manu litteris uncialibus s. X. vel XI: *Epitaphium Xanthippæ Parmæ.*] «D. M. XANTIPPES siue . . . LVCILIANVM CASSINVM.»

Ed. Gruter, inscriptiones 660, 1. — Rossi, inscriptiones christianæ II I. p. 41. Cf. p. 10. 465. Ib. I. p. VI*. — Mommsen, l. c. 296—297. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 255.

F. 1 manu s. XIV: „Liber domni Ulrici de Murtzuls." F. 104' manu H. de Ligertia: „Iste liber est monasterii Fabariensis." [id est Pfäfers.] Cf. Rossi, l. c. II. I. 9.

---

327. (4. Nr. 28.) **De proprietate rerum. Ciceronis Synonima. Epistolæ Casparini, Eneæ Silvii, Eugenii IV etc.**

S. XV. Charta. 214×145. 245 pp. (recte 246 quia 3 ter numeratur, 101 omittitur. Paginationem falsam inde a p. 200 ego correxi 1893.) Signa quaternionum desunt. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

I. P. 1—92. P. 1 vacat. P. 2 figura B. Mariæ cum corona et puero in brachiis.

P. 3—58: «Incipit *liber de proprietate sermonum.* Inter polliceri et promittere hoc interest . . . vesperum neutri item est secunde declinationis.»

P. 59—92: [*Synonima Pseudo Ciceronis.*] «Cicero Lucio Veturio suo salutem. [C]ollegi ea que pluribus modis . . . Prestolatur. Expectat. Sustinet.»

Ed. Orelli (ed. 2.) 4, 1063.

II. P. 93—245. *Variæ Epistulæ.*

P. 93—219: [*Epistulæ Gasparini Pergamensis.*] «Excusatio apud amicum quod suum famulum reiecit. Gaudeo plurimum . . . consilio tibi deero. Vale.»

Ed. Joh. Prüss, Argentorat. 1486. Incun. 382, 2.

P. 220—225: [*Aenee Sylvii epistula*] «*Consolatoria.* Eneas Silvius episcopus Tergestinus domino Caspari Slich, imperiali cancellario s. p. d. Eger est animus tuus . . . Vale optime ex Pisino Histrie opido ydibus Septembris 1448.»

Ed. Nr. CX. in edit. Norimberg. (Koberger) 1486.

P. 225—226: «*Oratio Nycolai de Wile.* [Mantuæ 1459.] Deceret forsitan sanctissime pater ut more . . . me recommendat etc.»

Ed. ex hoc codice J. Bächtold in Zeitschrift für Vergleichende Litteraturgeschichte und Renaissance-Litteratur hrsg. v. Koch u. Geiger. N. F. I (Berlin 1888) p. 349—350. Cf. ibid. p. 348. — Bächtold. Gesch. d. deutsch. Lit. in d. Schweiz. Anmerkg. p. 54.

P. 227: [manu Alb. de Bonstetten *varia exempla pro exordiis epistolarum*]. «Serenissimo et invictissimo principi et domino domino alfuncio . . . ac apprime observando.»

P. 228 vacat. P. 229 [eadem manu:] *Eneas Silvius poeta.* [*Oratio fictitia Hannibalis ad Lucretiam filiam regis Epiri.*] «Hanibal dux nümidie S. P. D. et se ipsum singularem . . . referens nimis, nimis ardeam.»

Ed. inter Epp. Aeneæ Sylvii ed. Norimberg. 1486. Nr. CXXIII. Inc. 369.

P. 230—243: [alia manu: *Eugenius IV contra concilium Basileense.*] «Eugenius episcopus servus servorum dei universis Christi fidelibus salutem et apostolicam benedictionem. Deus novit, secretorum omnium optimus perscrutator . . . eternam gloriam mereamini. Amen.»

Cf. Raynaldi annales anno 1436 T. 28, 202—218 a quo tamen codex omnino differt. — Pertz, Archiv 8, 743.

P. 244—245 vacant.

Operculo agglutinatum fragmentum diplomatis latini s. XV.

---

328. (4. Nr. 57.) **Ovidii de amore cum glossa, item Auli Persii satyræ, item Prudentii carmina; item Aeneæ Sylvii somnium cum eius epistolis.**

S. XV. (ca. 1465.) Chart. 223×153. Priora sex folia vacua non numerantur. 336 paginæ. Duoderni (?) signantur 1—15. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

P. 1: «*Fulco ad vetulam.* Sunt admirande mulierum . . . forma virilis amat.»

Ovidius de Metamorphostos. «Pronaque cum spectent animalia cetera . . . consumuitque omnia morte.»

P. 2 vacat. P. 3—47: [*Ovidius de amoris remedio.*] «Micius est lasso digitum . . . carmine sanati femina virque meo.»

Passim additur commentarius, vel post textum vel ad marginem.

P. 47: [*Testrastichon scribæ.*] «Ut gaudere solet . . . ipse quidem.»

Idem infra 156 et 233 et in cod. **302,** 110. Cf. ib.

P. 48 vacat. P. 49—76: *Persii Satyræ VI.* «[N]ec fonte labra caballino . . . tui finitor acervi.»

Prima tantum pagina glossas tum interlineares tum marginales exhibet.

P. 77—94 vacant. P. 95—96: *Prudentii Hamartigeniæ peroratio.* «O dee cunctiparens, animæ dator . . . letus clementer aduret.»

Ed. Migne P. l. 59, 1077—1078.

P. 97—118: *Jesuida Hieronimi de vallibus Paduanis* ad reverendissimum in Cristo dominum dominum Petrum Donato regie urbis

Padue præsulem dignissimum, dominum suum colendissimum. «[M]axime cœlicolum supera . . . ad oscula flexi.»

Multæ occurrunt glossæ tum interlineares tum marginales. Idem in cod. **317,** 21.

P. 119—124: [*Guarini Senioris*] *elegia Alde.* «[H]ac quicunque via . . . nostra inhumata feris.»

Huius elegiæ fit mentio infra p. 302 in epistola Theobaldi de Ulma. Extat etiam in codice Basileensi; cf. Hänel, Biblioth. 523.

P. 125—133: *Prudentii Enchiridion sive Dittochæum.*

Ut in codd. **316,** 105 et **326,** 91'. Ed. Migne P. l. 60, 89—112.

P. 134 vacat.

P. 135—137: [binis columnis] *Prudentii hymnus circa exequias defunctorum.* [Cathemerinon X.] «Deus ignee fons . . . liquido spargemus odore.»

Ed. l. c. 59, 875—888.

P. 130—140: [*Lactantii carmen de resurrectione.*] «Salve festa dies . . . ubere lacte sinu.»

Cf. cod. **317,** 63. — Morel, E. Handschr. d. K. V. 252. 258.

P. 141—142 vacant. P. 143—156: [*Pseudo-Ovidius puellarum carmen de duobus amantibus.*] «Summi victoris fratrem . . . es miser omnis. Explicit in vigilia S. Petri apostoli 1466»

Ed. P. Leiser, Hist. poet. lat. 1068 et Goldast, Ovidii Erotica, Frankf. 1610.

Additur: Ut gaudere solet . . ut supra p. 47.

Inter p. 156 et 157 4 folia excisa.

P. 157 variæ variorum sententiæ. P. 158 vacat.

P. 159—188: *Plauti Amphitrio.* [I]n faciem versus Amphitrionis . . . summi causam clare plaudite.»

Usus est hoc exemplari anno 1859 H. Köchle.

P. 189—196 vacant. P. 197—242: [*Variæ Epistolæ Eneæ Sylvii.*]

P. 197: «*Somnium enee Silvii* poete imperialis secretarii, demum in episcopum Senensem electi posthac in cardinalem ac demum in summum pontificem. Pius 2us voti ab enea irati. (?) Incipit fœliciter. Pius silvius poeta Salutem p. d. domno Procopio de Rabenstain militi literato . . . VI° Kal. Julii 144to (!) ex Vienna.»

Ed. Koberger Norimberg. 1486. (Incun. 369. Hain 154.) Epist. CVIII.

P. 207: [*Idem ad Sigismundum ducem Austriæ.*] «Efflagitasti modeste . . .» Ib. Nr. CXXII.

[*Idem S. Francisco de Roma advocato consistoriali.*] «Quereris mi Francisce . . .» Ibid. XIV.

P. 209—214: *Responsio data Bohemis seu oratoribus regis Bohemie per sanctissimum in Christo patrem et dominum nostrum dominum Pium divina providentia Papam II. anno 1462 die Mercurii ultima mensis Martii.* «Superioribus diebus . . . secula seculorum. Amen.»

Pluries editum. Cf. Pastor, Gesch. d. Päpste. II, 159—160 qui plures codices indicat, v. gr. Cremifanensis 4, f. 103—105. — Schmid, Cat. l. c. 63—64.

P. 214—217: *Dionysio archiepiscopo Strigoniensi S. Rom. eccles. presb. Cardinali.* «Res nova pater . . .»

Ed. Norimberg. nr. XIII.

P. 218: *Idem Gregorio Heimburgensi.* «Cicero cum aduc invenis . . .

Ed. ibid. CXX.

P. 220: *Magistro Francisco de Fusce.* «Anthonium Luscum super . . .»

Gaspari Novariensi. «Accepi volupe tuas litteras . . .» Ib. nr. CIV.

P. 221—223: [*Triplex problema.*] «Aderat nuper cesarea maiestas . . . iudicio nichilominus salvo.» Ib.nr. CIV.

P. 234—236: Idem *Amidano Jurisconsulto.* «Si numerum variarum . . .»

P. 236—238: *Joh. Ptolomeo patruo suo.* «Elegisti ut audio . . . nec estus. Vale.»

Ed. ib. nr. V.

P. 238—242: *Caspari Schlick imperiali cancellario.* «Eger est animus . . . Idibus Septembris 1448.» Ib. CX.

P. 243—251: [Exercitia rhetorica de periodis.] «Tanta est enim bonarum artium . . . fructus elici possit.»

P. 251—257: *Aliqua dicta uariata per Steffanum Fliscum imitandi et excercendi ingenii causa.*

De auctore cf. Fabr. 1, 576.

P. 257—271: *Epistolæ quædam excercitandi causa factæ.* Nominantur Johannes Rechberger, Lantgravius Hassie, Henricus Mülhusensis, Thau etc.

P. 272—274: [*Varia rhetorica.*] P. 275—276 vacat.

P. 277—278: [*4 Epistolæ Gasparini.*] «Multa sunt si mihi . . . inhumanum te tibi ipsi (?) prebeas. Vale.»

Ed. Argentorat. 1486. (Inc. 454, d. fol. 46.)

Responsio: «Nunquam tuas litteras lego . . . esse et loqui. Vale.»

Ibid. fol. 46'.

Quod non facile credatur diffamantibus alios. «Quid de me sencias . . . frugi hominem placere. Vale.»

Ed. l. c. nr. 17. fol. 7.

Responsiva (?) ad precedentem. «Satis spectata est . . . ne mihi (?) tuorum cedam. Vale.»

Ed. ib. nr. 18. fol. 7'—8.

[Sequuntur quinque versus *de hieme*: „Semper hyat duris — — placies incarcerat undas."

P. 279—288: [Aeneæ Sylvii *Epistolæ.*] Johanni de Aich, episcopo Aichstettensi.

Ed. ut supra Nr. LXXIX.

P. 280: Wilhelmo de Lapide. Ibid. nr. CXI.

.P 286: Genitori suo. Ibid. nr. XV.

P. 288: «Peritissimo ac illustrissimo Augustensium pretori domino Sigismundo Gossembrot frater *Sigismundus Müsterlin* suus devotus alumpnus et amicus prosperitatem vite presentis et eius que est futura optat cum salute. Memor hospitii et sponsionis . . . ut assoles. Ex Padua Venetiarum urbe sacraque monastice vite clausula Case sancte Justine a die VI anni 1461.»

P. 291: [Eneæ Sylvii ep. XXIII.] Berchtoldo Lunenbergensi.

P. 291—302 [Altera manu:] *Theoboldi de Ulma Epistolæ etc.* «Illustrissimo Anthiochi Neronisque sectatori Georio [Podiebrad] regi Hussitarum sancte Romane ecclesie inimico Prage residenti. Theobaldus N. de Ulma Georio regi Hussitarum sua memorari novissima exoptat fideliter. Utinam saperes . . . fuerit amenda. Ex Ulma XI° Kal. mayas.»

«Cuius facecie ac lepiditates undique refulgent. N. amico sibi gratissimo Ulme commoranti. Posteaquam nittidum [!] (ut ita loquar) Tytau . . . datum VII Ydus May 1462. Theobaldus N.»

P. 292—295: [*Narratio de prælio Ulmensi 1462.*] «Albertus dei gratia marchio Brandenburgensis, vir evo [?] maturus sanisque consilii . . . Editum VII° ydus Augusti 1462°. per T. S. d. U[lma.]»

P. 295—297: «Domum nudius tertius mi W. salvam . . . Sit superis opto mutua cura tui.»

P. 297—301: «Tu fac queso promissa appareant ipsa. T. I. S. Et si te aduc scribendi . . . non ingratas. Ex edibus meis VIII Kl. Aprilis.»

P. 301—302: «Inexpugnabile mihi extat patria castris. I. I. S. Grate michi fuere . . . etiam atque etiam velim. Ex V[lma] 3° Kal. Augusti.»

P. 303—307: [Ficta oratio *de amicitia.*] «Si quis me forsitan roget, . . . nostro semper fixum teneatis.»

P. 308—309: [*Aeneæ Sylvii oratio*] *coram serenissimo Alfonso regi* [*!*] *Portugalie Anno 1471. Propositio hæc facta est in urbe Ulixbonensi.* Incumberet michi hodie . . . manifestius inseremus.»

«Eodem tempore ad imperatorem tunc futurum [?] oratio facta in presentia regis et sui parlamenti.»

P. 310—312: [*Idem gratulatur Leonoræ.*] «Sermo meus rex serenissime . . . in nomine P. et f. et S. S. Amen.»

P. 313—314: *Idem nepoti suo* Anthonio S. «Retulit mihi Namnes [?] pater tuus . . . dicas accipiam.»
Ed. Norimb. nr. IV.

P. 315—322: [*Oratio de sæculi iniquitate.*] «Bernardus de N. obsecutor humilis ecclesie N. dulcissimo suo patri reverendissimoque domino N. Episcopo N. viro maturo et prudenti . . . Nudius tertius cepi mecum mirari super iniquitate . . . quam affectus cupit. Vale. Ex Saltzburg X Kal. Augusti anno [MCCCC] LIII.»

P. 322—330: *Oratio Enee Senensis episcopi, poete, legati habita in conventu Franckfurdensi die XV Octobris anno Dni 1454.* «Constantinopolitana clades . . . cum Christo cœlum acquiritis.»

Ed. inter epist. ed Norimb. nr. CXXXI l. c. sed editio duplo maior est.

P. 330: *Gualfredus in nova poetria.* [8 versus] «Cui potior est acus . . . nil eque perniciosum.»

P. 331: *Ad amicum de amicitia colenda epistola.* «Semper amiciciam que . . . hominibus credas. Vale.»

P. 232—234: [*Georgii Schütz ex Rütlingen epistolæ duæ invectivæ.*] Magni tituli viro Udalrico N. locatorum quarto. «Georgius Schütz, Arcium magister Udalrico N. Visis nuper quibusdam tuis litteris quas . . . aliorum aures obtundas. Ex Ruttlingen.»

«Discretis Cantori locatis aliisve maioribus scolaribus Ulma. Georgius Schütz arcium magister. Cantori locatis aliisve maioribus particularis scole in Ulma salutem. Cuiusdam novi oratoris et poete scripta nuper ad me devenere que . . . in omnium vestrum capita redundaret. Valete.»

P. 335—336 vacant.

P. 1: „Hic liber comparatus est per me Albertum de Bonstetten professum loci heremitarum florenti universitate Friburgensi 1465.“ Cf. Pertz, Archiv, 8, 743. — Geschfr. 3, 8. — Quellen z. Schweiz. Gesch. 13, 179.

---

329. Varia Dictamina.

S. XV. Carta. 208×148. 96 pp. Nulla signa quaternionum. Variæ manus. — Ligatura chartacea s. XIX.

Sunt fragmenta maioris codicis, forsitan continuatio cod. **198** nam adhuc restant vestigia alterius paginationis a p. 754—760 et 735—750 et 715—734.

I. P. 1—20: *72 Formulæ epistularum.* «R. dei gratia Romanorum Rex Civibus constn. s. et gratiam suam. Vestre dilectionis prestantiam . . . possimus indiciis commendare.»

Edidit O. Redlich, Zeitschr. für d. Gesch. d. Oberrheins 50 (1896) 1—35. postquam codicem inspexerunt Bœhmerus (Cf. Acta imperii selecta 709. 366) et Stälin (Wirtenberg. Gesch. 3, 51.) Pertz, Archiv, 8, 739.

II. P. 21—32. [*Collecta Tybini sive ars epistolandi. 1412.*]

P. 22—32: «[A]d cognicionem Epistolarum investigandam et parcium noticia . . . glaucam vel nigram ceruleam etc. et sic est finis. Expliciunt colecta Tybini. Anno Domini millesimo quadricentesimo Duodecimo feria tercia ante festum Gregorii.»

III. P. 33—48: «*Ordo de observatione terminorum sacri palatii causarum*, et primo in prima instantia. Primus terminus est in prima instantia . . . in principale ulterius. Et hec dicta sufficiant pro omnibus.»

IV. P. 49—52. *Proverbia Senece* [ordine alphabetico. Abrumpuntur circa medium. Binæ columnæ.] «Animo dolenti nichil oportet credere . . . Illi tantum placere stude, cui displicet quod omnibus placet.»

P. 53—54 vacat.

V. P. 55—76. [*Canonicorum et civium Curiensium appellatio ad sedem Apostolicam* quibusdam pretensis literis Apostolicis exhorbitantissimis ut dicitur in Veltkirch affixis. D. 11 Maii 1453.]

P. 76 vacat.

VI. P. 77—96. [*Rhetorices compendium.*]

P. 77—89: «Rethorica est scientia docens materiam invenire . . . petendis non dissentire.»

P. 90—96 [alia manu: *Notæ variæ de epistulis scribendis etc.* additis exemplis] v. g. Alberto plebano de Rapperschwil, Berchtoldus de loco Heremitarum studens Heidelbergensis etc.

---

330. Exercitationes scolasticæ.

S. XVII (ca. 1606.) Charta. 212×165. 277 folia, e quibus multa vacant. Quaternionum, sexternionum signa superesse videntur pp. 2, 8, 13, 16, 18, etc. Post pp. 17, 23, 44, 81 etc. perplura folia excisa sunt. Plures manus v. gr. pp. 98, 150, 200, 201 etc.

Ligatura folium pergamenum, fragmentum libri Sequentiarum s. XIV vel XV cum notis musicis ubi legitur pars seq. „Lauda Sion Salvatorem“ et alterius de S. Antonio, de quo etiam Offertorium „Inclito Anthonio spiritus s. dixit . . .“

Est farrago variarum materiarum cum soluta tum ligata oratione, forsan Dilingæ a Patre Soc. Jesu compilata, e quibus hic præcipua tantum indicari merentur.

F. 1—7: Belli civilis inter Cæsarem et Pompeium origo, progressus et exitus. F. 8—15, 257—260: Argumenta in Ciceronis orationes Philippicas. F. 16: De Nuptiis. F. 18—23: De Gladiatoribus. F. 24—31: De ritibus sacris Ethnicorum. F. 32: Vita Demosthenis. F. 45: De comitiis veterum Romanorum. F. 69 item de iudiciis. F. 98: Conciones ad stilum exercendum. F. 114: De re nummaria. F. 158: De coloniis. F. 166: Notæ in Jul. Cæs. F. 220: De senatu pop. Rom. F. 227: De S. Menrado. F. 238: Historiæ variæ ex variis. F. 246: Difficiliora themata ex Sophoclis Electra. F. 254—255: Historia de puero Innocenti Lechusii anno 1606 mense Septembri extincto. Pauca occurrunt lingua germanica.

F. 227', 239, 248 tabula paschalis.

F. 2: „Societatis Jesu in Vallesia.“

Cf. Pertz, Archiv 8, 743.

---

331. (8. Nr. 8.) **Guidonis Fabe Summa dictaminis.**

S. XIII. Membr. 169×129. 105 folia Quinterniones signantur IIII—VII. Binæ columnæ. — Ligatura moderna chart.

F. 1—103': «Incipit summa dictaminis magistri Guidonis Fabe. Quasi modo geniti infantes lac concupiscite . . . non differat promulgare.»

Ed. A. Gaudenzi in Propugnatore N. S. III. Fascic. 15—18. Bologna 1890—91. Cf. Rockinger, Quellen z. bayer. Gesch. 9 (1863) 177—184.

F. 104 [altera manu s. XIV: *Nota de epistulis scribendis.*] «Epistola est oratio ex tributis . . . Nota tres.»

F. 104'—105' vacant.

---

332. Frider. de Nürx.

S. XV vel XVI. Charta. Fol. 50 pp. Quaterniones non signantur. — Ligatura s. XIX.

P. 1 et 2 vacant. P. 3—6: [*Frederici de Nürx* Ordinis S. Benedicti rhetorica nova.] «[V]enustiori dicendi arte usurus non quidem nova cudere . . . variatio ut graduum (?) comitissime.»

P. 7—21: [Idem germanice.] «[G]ot dem almechtigen zw lob vnd ere auch einem yeglichen vernuftigen (!) leien der schreiben vnd lesen kann zw vnderwisung . . . hat meister fridrich von nürx sand benedicten ordes (!) dise kunst uss latinischem grunde gesetzt die man nennen mag die tütschen rethorica uss der man lernet tütsch brieff machen och hoflich reden . . . das datum. Ennde diser kunst.»

P. 22 vacat. P. 23—50: [*Eiusdem ars prædicandi.*] «*Prologus* [A]rtem quis ut faciliori attingere possit modo . . . Strennua. tercia Simplex.»

Simile opus magistri *Friderici de Norimberga,* O. S. Benedicti e Clm 4749 et 26791 latine et germanice publici iuris fecit Paul Joachimsohn, Zeitschr. f. d. Alterth. 37 (1893) p. 55—70. — Cf. idem, Württemb. Viertelsjahrshefte. N. F. 5 (1896) p. 92. — P. G. Meier, D. 7 fr. Künste. Progr. Einsid. 1886 p. 26—27.

---

333. Burley, Cicero, Gualla, Bonaccursius.

S. XV. Charta. Fol. 134 folia, quorum multa vacua. — Ligatura s. XIX.

I. F. 1—59: [*Gualteri Burlæi.*] «*De vita et moribus philosophorum* antiquorum tractaturus multaque ab antiquis auctoribus in diversis libris de ipsorum gestis sparsim reperi, in unum colligere laboravi, plurima quoque eorum responsa et dicta elegancia huic libello inserui, que legentibus consolationem ferre valebunt.» Cum glossis latinis et germanicis.

F. 57 registrum manu P. Galli Morel.

Liber sæpe editus s. XV. Cf. Chevalier, Repert. 367. — Fabric. Bibl. lat. 1, 283. — Novissime ed. H. Knust. Stuttg. Lit. Verein. Publik. 177. 1886.

II. F. 60—83: *Quæstio iuridica an quidam Ludovicus episcopus de quodam feudo debeat investiri.* «Illustrissimus dux Sabaudie Comitem Angerium de quibusdam castris pro se et filiis suis masculis in feudum antiquum solempniter investivit. Is domno Ludovico . . . De in aff. doti et in vulgus. Finis Papie XIIII Kal. Febr. 1472.»

III. F. 84—124': *Cicero.*

F. 84—86: *Argumentum orationis pro Lucino Archia poeta.* «Aulus Lucinus Archia poeta Antochie natus . . . de quibus dictum est.»

F. 87—88': *Argumentum pro oratione in Marcellum de laudibus Cæsaris.* Marcus Marcellus clarissimus Romanus civis . . . non erant deni ducte etc.»

F. 89—112 [altera manu:] *Marci Tulii Ciceronis in laudes Julii Cæsaris pro Marco Marcello R. P. restituto oratio.* «Diuturni silentii P. C. quo eram . . . magnus hoc facto tuo cumulus accesserit. Papie II Nonis April. LXXIII°.»

F. 113—124': [alia manu:] *M. T. C. pro Archia poeta oracio.* « . . . 1473° 5° Maii Papie.»

Passim glossæ latinæ tum marginales tum interlineares interseruntur.

Usus est hoc codice J. Casp. Orelli pro sua editione Ciceronis II, 2, 147—151.

IV. F. 125—134. *Gualla. Bonacursius.*

F. 125—128: «*Jacobus Gualla doctor Papiensis de laudibus omnium disciplinarum. 1471.* Maiores maiorum nostrorum . . . commodum a vobis suscipiant. Ad laudem dei. Amen.»

F.129—134: «*Bonacurs. Pisanus pro rectore Antonio Cremonensi.* Nemo potest mea sententia . . . ipse gloriam reportabis etc.»

Codicem in Italia scriptum Albertum de Bonstetten inde attulisse suspicor quia ipse annis 1471—1474 Paviæ studiis operam dedit.

---

334. Orationes catholicæ. 1541.

S. XVI. (1541—1554.) Charta. 197×140. 113 pp. (recte 114 quia 1 bis numeratur.)— Ligatura chart. Culter bibliopegæ aliquoties partem textus rescidit.

I. P. 1—31. *Orationes in Ericum ducem Brunsuigensem.*

P. 1: «*Oratio funebris in obitum magnanimi et illustrissimi principis Erici senioris ducis Brunswig. et Luneburg.* ad Ericum eius filium hæredem, doctore *Justino Goblero*, Goarino, eiusdem principis consiliario autore, anno 1541, Calendis Maii.»

P. 1 bis: «Clarissimo viro doctori Joanni Fichardo Francphurdiano iure consulto et advocato Justinus Gobler Goarinus Dôctor s. d.»

P. 2—31: *Eiusdem oratio funebris.* «Cum mihi nunc cogitanti, subiit Erice . . . precamur atque exoptamus. Finis.»

P. 32—35: «*Oratio funebris secunda* in obitum ac translationem illustris. principis Erici senioris, ducis Brunsvige et Luneburgæ ad Ericum filium eius Heredem D. Justino Goblero Jureconsulto Authore. An. 1541, 28 Septem. Et si nullus est dolor . . . consolari incipiamus. Dixi.»

P. 36: Eiusdem *epitaphium.* Justinus Gobler doctor faciebat. «Cum peregre princeps . . . gratus honore colas.» 14 lineæ.

De Erico duce cf. Allg. d. Biogr. 6, 203—4. — Rehtmeyer, Braunschweig. Lüneburg. Chronik. II p 791. — De Goblero Allg. d. Biogr. 9, 301. — Rehtm. ibid. — De Joanne Fichard Allg. d. B. 6, 757—8.

P. 37—39 vacant.

II. P. 40—69: [*In funere Eckii. 1554.*]

P. 40: *Oratio funebris in clarissimi doctoris Joannis Eckii primis exequiis Ingolstadii à M. Joanne Saliceto* Eckio publice habita.

P. 48: *Oratio in tertio depositionis die reverendi Patris* et D. Johannis Eckii consummatissimi illius Theologi Ingolstadii per *Georgium Flachium* monachum Benedictinum Lorchensem habita.

P. 59: Oratio funebris in reuerendi Patris D. Johan. Eckii ultimis exequiis Ingolstadii habita *per Michaelem Wagnerum* Gerlfingensem.

Tres orationes edidit Simon Thadd. Eck. Ingolstadii 1543. 8. 40 fol.

P. 69: *Valentini Butzlii* in funus doctoris Jo. Eckii Theologi. [11 disticha.]

P. 70 et 71 vacant.

III. P. 72—97: *In exequiis Elisabethæ imperatricis.*

P. 73—78: «Reverendissimo principi ac domino dn. Hieronymo Aleandro Cardinali et Archiepiscopo Brundusino etc. . . . *Fridericus Nausea* doctor, coadiutor Viennensis etc. Salutem. Quam non prorsus . . . anno post Christum natum 1539.»

P. 79—97: «*Concio funebris in exequiis Helisabethæ inclytæ recordationis gloriosissimæ Romanorum imperatricis . . . Caroli V semper Augusti coniugis Augustæ, Viennæ in cathedrali ecclesia S. Staphani (!) habita per Fridericum Nauseam.*» Desunt initium et finis propter lucunas inter pp. 79 et 80 et 97 seqq.

Videtur esse apographum operis editi. Cf. *Metzner*, Fr. Nausea, Bischof von Wien. Bambg. 1884. Progr. p. 55.

IV. P. 98—113: *Oratio funebris pro reverendo patre et nob[ili] viro domino Joanne a Wirsberg, dum in vivis ageret, Aistetensis decano meritissimo, Joanne Eckio patron[um] optimum deplorante. A. D.* [*15*] *37.*

P. 100—112: «Orationem funebralem habitu[rus] . . . acclamate Fiat Fiat. Dixi.» Editionem describit Wiedemann, Dr. Joh. Eck. Regensb. 1865. p. 614.

P. 111—112: *Epitaphium eiusdem de quo in oratione fit mentio* . . . Nonis Novemb. anno a Chr. nato 1554 descripta.

Orationes istæ prius iunctæ erant Comœdiis „Hans Sachs" et Murner, Badenfahrt Nr. **685** et **686**. P. Gallus Morel.

---

335. De Floravantis.

S. XVI (1543.) Chart. 147×111. 96 pp. — Ligatura chart.

P. 1: «Viridarium illustrium Poetarum editum per reverendum patrem dominum *Octavianum de Floravantis* Mirandulensem, divi Augustini canonicum regularem nec non divini verbi præconem celeberrimum fœliciter incipit. Ex. P. V. M. Bucolicis, et primo ex ægloge prima flores electi. Ego itaque hinc excerpsi optimos quosque versus. Joannes Studer [?] 1543.»

F. 2: *Ex Virgilio.* [Hæc superscriptio cultro bibliopegæ ablata est.]
P. 4: *Incipit liber Maphei Vehii.* (!)

P. 10—89: *Varia excerpta* ex Ovidio, Horatio, Persio, Lucano, Iuvenale, Seneca, Boetio, Plauto, Terentio, Lucretio, Marciale, Catullo Propertio, Tibullo, Claudiano, Ausonio.

P. 90: *Symbolum fidei christianæ* [metrice]. P. 92—93: *Decem præcepta domini dei nostri.* P. 94—95: *Oratio dominica. Simbolum fidei Christi.*

P. 96 vacat.

Annexus erat codicillus editioni Pindari (Basileæ, Cratander) quæ olim fuit clarissimi viri Ulrici Hegner de Winterthur. Ita P. Gallus Morel.

---

336. Geographica. Hutteni Phalarismus.

S. XVI (circa 1520.) Chart. 185×134. 104 pp. — Ligatura moderna.

Libellus quondam coniunctus fuit Incunab. Nr. 808, quod continet varia Astronomica.

I. P. 1—88: [*Quæstiones geographicæ et astronomicæ.*]

P. 1—78: [*De Astrolabio. Propositiones 54.*] «Cumque in omni disciplina nominis deffinitio . . . ideo non est hic curandum.» Propositionis 55ᵃ tantum superscriptio prostat. — P. 28 Tabula solis pro annis 1518 et 1523 ex quo annum scriptionis coniecturari licet.

P. 79 Tabula urbium. P. 80—81 vacant.

P. 83—87: [*Octo quæstiones de umbra.*] «Duabus huius rei propositionibus . . . si vero super 20 erit.»

P. 88 vacat.

II. P. 89—103: [*Phalarismus.*] *Dialogus Huldrici Hutteni, Equitis aureati.* «Quid corporis huc Mercuri? . . . Vale tyrannice. *Τέλος.* Quod felix faustum fortunatumque sit. *Σὺν θεῷ χάρις.*»

Cf. Pertz, Archiv 8, 741. Contulit anno 1855 Dr. Bœcking et ed. *Hutten, U.* Opera quæ reperiri potuerunt omnia ed. E. Böcking. 7 voll. Lips. 1850—70.

---

337. (12. Nr. 11.) **Theoduli Ecloga.**

S. XIII—XIV. Membr. 139×85. 128 pag. Quaternionum numeri omnes cultro bibliopegæ sublati. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ, lineis et figuris ornatæ.

P. 1—16: [*Theoduli ecloga.*] «[E]thiopum terras iam fervida torruit . . . ne desperatio ledat.»

Cf. cod. **34,** 23.

P. 1, 2, 15, 16 alia manu s. XV. suppleta.

P. 17—119 [altera manu:] «*Incipit commentum super Theodolo.* Philosophia est divinarum humanarumque . . . prudenter tacuisse. Explicit.»

Cf. Pez, Thesaurus anecdotorum I, XLVIII. — Tab. codd. Vindobon. I (Vindobon. 1864) p. 286 n. 1757. 3.

P. 120 [alia manu:] *Genitura mundi.* Figura geometrica variis circulis et lineis composita.

P. 121—122: «*De mundi tractatu.* Sciendum est quod quicumque de constitutione mundi digne . . . qui suo loco inferius ostendetur. Explicit.»

P. 122: [*De litteris hebraicis.*] «Huius alfabeti hebraici singulæ litere singulis versibus prefixæ sunt . . . Tau signa. Explicit.»

P. 122—124 [alia manu: *Conradi Schyrensis Carmen de XXX denariis.*]

«Denariis XXX deum vendit Galileus . . .
Cuius quæ vota non discere facta remota.
Lectores dociles pagina nostra docet.

Isti versus docent quod XXX[ta] denarii quibus venditus est dominus Christus fabricati sunt tempore Nini regis Assiriorum et de manu ad manum usque ad tempora Christi pervenerunt.»

69 versus. Binos hexametros pentameter sequitur. De auctore cf. Fabritius, Bibl. 1, 387. — Ziegelbauer. hist. literar. O. S. Bened. IV, 501. — Pez, Thesaur. I. Dissertat. isag. p. XXX. — Alii codices Bremæ (? Pertz Arch. 7, 699) Vindobonæ Tabb. codd. I. p. 269 nr. 1648. 9.

[*5 Versus memoriales?*] «Bos, lepus ales equus . . . trudo, neco, cratto.»

[Figura crucis circulo circumdata cum 8 versibus] *ante, retro, susum, iusum:* „Crux est mandatum . . . sacra clausula misteriorum."

---

338. (12. Num. 5.) **Boecius et Priscianus vf pergament geschriben.**

S. X. Membr. 118×105. 457 pp. (recte 460, nam 1, 162, 163 bis numerantur.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—271. *Boethius in Isagogen Porphyrii. Ll. V.*

Quaterniones signati a—h. Variæ manus. P. 182 postea addita pertinet ad p. 215. P. 183 vacua. Cf. Migne, P. l. 64, 139, D. — Maniculas apposuit H. de Ligertia.

P. 1 numeri latini et græci. P. 2—271: «*Boetii expositio secunda* in Ysagogen. Secundus hic arreptæ . . . prædicamenta seruanti. Anicii Manilii Severini Boetii v. c. et ill. excons. ord. patritii in Ysagoga Porphirii id est interpretatione in categorias a se translatas editionis secunde liber V explicit feliciter. Tibi pax. Amen.»

Ut **315.** Ed. Migne P. l. 64, 71—158. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249.

II. P. 272—447. *Varia grammatica* (ut in cod. **339.**) XII quaterniones signati. P. 411 et 412 vacant. Post p. 412 folium excisum ubi duo diversi codices connexi esse videntur. Priora folia in margine corrosa, ita ut pars textus exciderit.

P. 272—301: «*De figuris numerorum Priscianus grammaticus, Symmacho.* Omni te Symmache . . . sexangulum et semilia. De figuris numerorum liber singularis Prissciani (!) grammatici Cæsariensis explicit.»

Ed. Keil, gramm. lat. 3, 405—417.

P. 301—332: «*Incipit eiusdem de metris fabularum Terentii et aliorum comicorum.*»

Ed. ib. 418—429.

P. 332—356: «*Incipiunt eiusdem præexercitamina de fabula.*»

Ed. ib. 430—440.

P. 356—410: «*Commentarium Rufini v. c. gramatici Antiochensis in metra Terentiana.*»

Ed. Keil l. c. VI, 554—578. Cf. ib. 550. — Hagen in Bursian-Müller, Jahresbericht 1873. p. 1432 seqq. — Idem, Anecd. Helv. LXI. — Meyer v. Knonau, d. K. Schwyz 255. — Teuffel, Gesch. d. röm. Lit. 1146.

P. 413—455: *[Arati phænomena Cæsare Germanico interprete.]* «Ab Joue principium . . . pigro sidere sumpto.»

Contulit Hagen pro editione Bährens, poëtæ latini minores. I. Cf. ibid. 145. — Meyer v. Kn. ibid. — Teuffel ib. 658. — Plures versus hinc inde a manu s. XI additi esse videntur.

P. 456 vacua. P. 457 manu sæc. XV: «Gehört gan Einsidlen disses büchly in das gotzhuss LXI°.»

Codice usus est pro editione Boethii Dr. Schepss 1892. — Specimen scripturæ ed. Casp. Orelli in ind. lect. acad. Turic. 1835. nr. 18. Cf. ib. p. 20. — Morel, Naumann, Seraneum 1, 237. — De Prisciani ponderibus et mensuris disseruit Christ, Münch. Sitzungsber. 1863. I. 122. — Cantor, Gesch. d. Mathematik I, 267.

---

339. (16. Nr. 6.) **Priscianus. Rufinus. Isidorus.**

S. IX. VIII. Membr. 117×90. 322 pp. Primum folium vacuum non numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—138. S. IX. Quaterniones signati II—VIII.

Maniculas apposuit H. d. Ligertia qui pag. 138 cæterum vacua delineavit figuram hominis, verbis „finit hic liber.“ — Argumentum convenit cum cod. **338.**

P. 1—28: *Priscianus grammaticus de figuris numerorum.* [mutilus.]

Cf. Cod. **338**, 301.

P. 28—49: *Idem de metris Terentianis.*

P. 50—83: *Eiusdem præexercitamina.* Ed. ib.

P. 83—137: *Commentarium Rufini V. C. Grammatici Antiochensis in metra Terentiana.*

Ed. Keil l. c. De codice nostro ibid. 550. Cf. Hagen l. l. p. LXI.

Eadem manus quæ in cod. **338.**

II. P. 139—322. *Isidorus.* S. VIII vel IX.

Vestigia quaternionum tantum supersunt pp. 170 et 204.

P. 139—140: Folium lacerum adeo detritum ut iam amplius legi non possit. Litteræ unciales.

P. 141: [*Præfatio de Nativitate Domini.*] «Vere dignum . . . æquum . . . canimus sine fi.» Cetera desunt.

P. 142—215: [*Isidorus Hispalensis.*] *In libros veteris ac novi Testamenti procemia.* «Plenitudo novi hac . . . Dominum nostrum Jesum Christum.»

Ed. P. l. 83, 155—180.

P. 216—317: [*Idem,*] *De ortu et obitu Patrum.* «Quorundam sanctorum novilissimorumque (!) . . . est adque sepultus. Explicit liber premiorum.» (!)

Ed. Migne P. l. 83, 129—156.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 256.

P. 222 videntur esse vestigia alterius vetustioris scripturæ abrasæ.

P. 318: [*Introitus, Graduale, Offertorium et Communio Missæ pro Dominica Resurrectionis*, sine notis musicis.] «Resurrexi et adue . . . et veritatis. All. All. Allel.»

P. 319 Fragmentum. [*Alphabetum grecum A—O cum numeris etc.*]

P. 320—322 vacant.

---

340. [Alcoranus arabice.]

S. XVII. Charta. 134×80. 232 folia. — Ligatura coriac. aureis ornamentis stilo orientalium decorata.

Initia capitum minio scripta, præter cap. I et II quæ auro ornantur.

F. 1 vacat. F. 2'—227: Textus alcorani.

F. 227—228': Deprecationes et laudes ad deum. F. 229—231 variis manibus varia addidamenta lingua persica et turcica.

F. 230': «Ex dono Ducal. Capit. Campidon. Deca. etc. P. Anton. Fornaro 1801 ibidem Bibliothecario in perennem memoriam datus.»

F. 232 vacat.

---

341. (N. XXII.) **[Liber precum arabice.]**

S. XVII (?) 130×40. Charta. 135 fol. septem linearum, multa vacua. — Ligatura coriac. orientalis lacera. Aliqua folia humiditate squalida vel lacera.

F. 1'—129': Variæ preces et laudes ad deum

---

342. (N. XXIII.) **[Liber precum etc. arabice.]**

S. XVII (?) 73×51×20. Charta varii coloris. Quinque lineæ. — Ligatura coriacea orientalis.

Initium deest. Variæ formulæ precum; aliquot capita alcorani.

---

343. (N. XIV.) **[Sententiæ iuridicæ turcice.]**

S. XVI (?) Chart. 250×148. 131 folia inverse numerata. 13 lineæ. — Ligatura coricea stilo orientali.

Incipit fol. 130: «*Al-kitab* al-phatavi. [Iste liber decisionum . . .»] Est collectio decisionum legis Moslemicæ circa fidem et iura.

In operculo inverse scriptum: Im 1602 Jar als Pest (i. e. Buda) vonn Christen gwonnen ward, Do hab ich ouch dz buoch bekomen, Die bessern peut hand aner gnomen.

In altera operculo scutum gentilitium cum axiomate: Sorg Leert Wachen. 1604.

XI. HISTORIA.

---

344. (Fol. Nr. 67.) **Josephi historicorum libri XII antiquitatum iudaicarum. II. Scrinii No. IV.**

S. XII. Membr. 308×227. 480 pp. Signantur quaterniones I—XXVIIII. Primum folium vacuum non numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

PP. 1. 4. 37. 145. 185. 439. etc. litteræ initiales rubræ satis artificiose delineatæ. — Henr. de Ligertia passim maniculis et notis suis defiguravit.

P. 1—3: «Incipit proemium Josephi nobilissimi hystoriographi. Hystoriam conscribere disponentibus . . . comperi ita conscripta. Explicit præfatio.»

P. 3—4: *Capitula libri I.*

P. 4—480: *Josephi antiquitatum libri I—XII.* «In principio creavit deus . . . habuisset defunctus est. Explicit liber duodecimus Josephi hystoriografi.»

Ll. 13—20 desunt.

---

345. (Fol. Nr. 106.) **Josephi de bello Judaico libri VII.**

S. XII. Membr. 366×280. 192 paginæ. Primum folium vacuum non numeratur. Quaterniones signatur [I]—XII et manu s. XIV a parte anteriore 1—12. — Variæ manus. — Binæ columnæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia passim maniculas et notas adiunxit.

Litteræ initiales artificiose delineatæ p. 1. 3.

P. 1—2: Incipit prefatio Josephi historiographi in librum primum de bello iudaico. Quoniam bellum quod cum . . . capitula sunt digesta. Finit prefatio »

P. 3—192: [*De bello iudaico liber I—VII cap. 24.*] «Cum potentes Judeorum intra se . . . simul caederent qui ducebant. Lex autem roma[nis est . . .» Cetera, capitis 24 libri septimi et capp. 25—31 desunt.]

Est interpretatio latina Rufino adscripta de qua cf. Fabr. Bibl. 3, 429. 430. — Morel, E. Handschr. d. lat. K. V. 258 ubi tamen erronee Eusebii historia indicatur.

Hinc inde occurrunt glossæ latinæ manu s. XII et p. 27 etiam germanica „colosus irminsul" quam ed. Steinmeyer AHDG. 4, 335. Cf. ib. 426.

---

346. (Fol. Nr. 103.) **II Scrinii No. 11. Historia Eusebii Cæsariensis.**

S. X—XI. Membr. 322×230 410 pp. immo 430 quia 60—79 bis numerantur. Quaterniones signantur I—XXVII sed XIIII est ternio. E margine satis largo interdum pars pergameni excisa est v. g. p. 219, 257, 405. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Manus coæva in margine sæpius argumenta aut notas nullius tamen valoris addidit.

H. de Ligertia passim maniculis et notulis margines implevit. Idem p. 133 figuram monachi nudi sedentis et 211 draconis tentasse videtur. Singulis foliis in margine lævo superiore numerum ut dicunt arabicum libri adscripsit.

P. 12—13 et 28—29 in margine quædam stylo sine atramento scripta sunt ut videtur s. XIV manu H. de Ligertia, valde difficile lectu.

P. 1—2: «*Incipit prologus [Rufini] historiæ ecclesiasticæ.* Peritorum dicunt esse medicorum . . . obitum Theodosii Augusti.»

Ed. Migne P. l. 21, 461—464.

P. 2—3 capitula libri I. P. 3—410: «Incipit istoriæ ecclesiasticæ . . . Bacurius uir fide.»

Desinit abrupte. Sunt libri I—XI c. 33. Singulis libris præmittitur elenchus capitum.

P. 130 (manu s. XIII vel XIV: Sex versus alicuius rhytmi.) «Spina caput frangit . . . suo sanguine guerit.»

Cf. Morel, E. H. d. l. KV. 251, 258.

---

347. (8. Nr. 27.) **II Scrinii No. I. Historia Eusebii Cæsariensis.**

S. VIII. Membr. 192×115. 458 pp. (recte 460 quia 1, 38, 68 bis numeratur, 415 omittitur.) Pag. 1, 53, 89, 145 vacant. Quaterniones signantur A—Z dein I—VI. Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Litteræ initiales numerosæ nitidissime modo Hibernico delineatæ.

P. 16 manus H. de Ligertia.

P. 1 bis—5: [*Præfatio Rufini.*] «*In [h]oc libro continentur Eusebii Cæsariensis storiographi translati de greco in latino.* Peritorum dicunt esse medicorum . . . ad obitum Theodosii Augusti. Explicit præfacio.»

Ut in codice **346.** Edit. Migne P. l. 21, 461—464.

P. 5—426: [*Excerpta ex historia ecclesiastica Eusebii ll. I—IX. Translatio Rufini.*] «De tempore nativitatis Christi secundum carnem. Igitur secundo et quadragensimo imperii Cesaris Augusti anno . . . potest redimi deus.»

Sunt tantummodo selecta quædam capita pluribus cæteris omissis. P. Gallus Morel singulis capitibus numerum Eusebii adscripsit.

P. 427—458: [*Varia ex historia ecclesiastica nescio unde hausta, in fine truncata.*] «*De Arrii heresæ.* Cum aput Alexandriam post Acillam qui Petro martiri successit Alexander . . . simulatione subscripserant.«

Cf. Morel, Einsiedl. Handschr. d. K. V. 251. 258.

---

348. I. Scrin. IIII. Nr. III. Historia Titi Livii.

S. X. Membr. 310×248. 99 pagg. recte 96 quia 1—3 desunt. Binæ columnæ. Manipuli signantur I. I. K. L. M. N. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 4—19: [*Fragmentum libri I proœmium et cc. 1—28.*] «Facturusne sim operæ pretium . . . ab extremo orsi.»

P. 20—99: [*Fragmenta eiusdem LL. IV. c. 30. — VI 36.*] «Indutiæque inde non pax facta . . . Servius Sulpicius Servius.»

Contulit Joh. Casp. Orelli anno 1831. et Sauppe 1840 pro editione Weissenbornii. — Specimen scripturæ ed Orelli in Indice lection. acad. Turicens. 1835. nr. 16. et E. Chatelain, Paléogr. des class. lat. 9 Livr. (1895) Pl. 111. — Cf. Teuffel, R. Litgesch. ed. 4. p. 547. — Meyer v. Knonau. d. Kanton Schwyz 255. — Görres, J. Gesammelte Briefe I (München 1858) 199. — Orelli l. c. 20.

---

349. (Fol. Nr. 8.) **Chronicon Hermanni contracti. Constitutiones Wernheri 2di. Libri Retractationum Augustini.**

S. XI—XIV. Membr. 270×185. 246 pp. (recte 248 quia 5 ter numeratur.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—120: *Chronicon Hermanni contracti.* S. XIV. (1356.) Quaterniones signantur a b c d [e, f] g. a parte anteriore et singula folia denuo signantur in angulo recto: a b c d. Lineæ atramento ductæ. Pgg. 16, 32, 48 etc. custodes lineis rubris inclusi.

H. de Ligertia præter inscriptiones p. 2 et 115—116 hinc inde etiam maniculas partim colore rubeo adpinxit.

P. 1 vacat. P. 2 manibus s. XIV: «Istum librum fieri procuravit Hermannus genere de Arbona Abbas huius monasterii Fabariensis anno domini Millesimo trecentesimo quinquagesimo sexto. Scriptum in eodem Monasterio.

Et ego frater Heinricus de Ligercia humilis Thesaurarius Monasterii Heremitarum eodem anno acomodaveram eidem venerabili abbati exemplar istius libri ad rescribendum et retinuit ipse vetustissimum nostrum librum et dedit nobis istum nouum.»

P. 3—115: [*Chronicon H. Contracti.*] «I. Anno XLII. Octaviani augusti cesaris ex quo autem . . . Ungariis reliquo exercitu.»

Ed. Pertz, Mon. Germ. SS. V, 71—130. lin. 30. Reliqua de annis 1051—1054 edita p. 130—133 iam deerant in codice archetypo.

Cf. Pertz, ibid. 71—72. — Haller, Bibliothek V, p. 4. — Schubiger, Heinrich v. Brandis p. 44—45. — Ussermann, Chronicon Hermanni contracti I, p. XIV—XVI. — Pertz, Archiv 3, 210. 8, 744. — Neues Archiv 12, 229. — Geschfr. 43, 284—286. — Ringholz, Wallfahrtsgeschichte 318. — P. G. Meier H. v. Ligerz. 19, 22, 23, 27, 30, 31, 40, 63 etc.

P. 115—116: [Manu Henrici de Ligercia varii *Versus memoriales*:] «Ruodulfus rex. Mortuus est anno . . . Ruodolfus.»

Ed. in Forschungen z. d. Gesch. 18, 563.

«Adolfus rex. Millenis ac . . . et Martiniani.»

Similes versus editi ibid. p. 565.

«Rex Albertus. M simul et tria C. . . . deus illi.»

Ed. ib. p. 36 num. 159.

«Cesar h. dignissimus. Cesaris Heinrici . . . trecenteno trideno id est XIIIo.»

Fere ut ib. p. 31 n. 101.

P. 116: «Ludowicus paurus. [id est Bavarus] Cesar Ludowicus paurorum . . . Octobre fore mense.»

Ineditum videtur. Cf. l. c. p. 31 n. 101. a. et p. 576.

Sequuntur manu s XV nomina quorundam Raperswilensium: Wilchin vnd Sigfrid der Hohenberg von Lutersonn . . . . . luogg parentes."

P. 117—120 vacant.

II. P. 121—246. S. *Augustini retractationes.* S. XII. Quaterniones signati I—VIII.

P. 121—124 [a seriore manu additæ]: «*CONSTITUTIONES Wernheri abbatis secundi.* Placuit eaque tempore . . . fratribus ministrentur.»

P. 120. [manu Christophori Hartmanni s. XVII]: «Wernherus iste 2 fuit ex comitibus Toggenburgicis, abbas 13 nostræ S. Heremi cuius hæ Constitutiones in Annalibus meis fol. 229 et seq. impressæ. Rexit 1173—1192.»

Denuo edidit P. Odilo Ringholz in Studien u. Mittheilgen. 1885, I p. 330--332. — Cf. Gerbert, Iter alem. 77. — Leben d. hl. Meinrad. 174. — Ziegelbauer, Hist. rei lit. 1, 585. — Archiv f. d. Gesch. 8, 744. — P. Gall Morel, Geschichtl. üb. d. Schule in Einsied. 13. — Idem Regesten n. 48 p. 8. — Haller, Bibliothek 3, 247. — Schubiger, Pflege d. KG. 12.

P. 125—246: «Prologus in libros retractationum Aurelii Augustini episcopi. Jam diu est, ut facere cogito . . . dictos retractare cepissem.»

Ed. Migne I, 583—656. — Cf. Morel, Lat. K. V. 245.

---

350. (Fol. Nr.) **Petri Trecensis historia ecclesiastica scholastica.**

S. XIII. Membr. 335×232. 360 paginæ, recte 362 quia 1 ter numeratur. Binæ columnæ. Lineæ atramento ductæ. Quaterniones non signantur. Variæ manus. Litteræ initiales maiores non ubique adpictæ sunt iisque locus vacuus relictus, minores vero, colore rubro et cæruleo passim ornatæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 25, 149 etc. manus H. de Ligertia.

P. 1 vacat; 1 bis, nota de auctore manu Christ. Hartmanni bibliothecarii.

P. 1 ter—359: «*Incipit prologus epistolaris.* [R]everendo patri et domino suo Willelmo dei gratia Senonensi archiepiscopo Petrus servus Christi, presbiter Trecensis . . . honorabiliori in cathacumbis. Cretes avit. Cretes pheildo cathakirion. castremarge. Crethenses. Hugo deo gratus sit, opus presens operatus.»

Ed. Migne P. l. 198, 1053—1722.

Ad marginem variæ leguntur additiones v. gr. p. 3: «Augustinus. Due sunt opiniones de luna, quarum quæ vera sit . . . infirmis acomoda.»

P. 60: «Nota de his V versibus X *plagas Egyptiorum* posse comprehendere. Prima rubens unda . . . necat ultima prolem.» P. 68: «Sunt precepta decem . . . nec sis homicida.»

P. 360 vacat. P. 1 manu s. XIV: „Iste liber est monasterii Heremitarum." Altera manu: „Iste liber est mon[asterii loci Heremitarum et habetur ibidem pro] memoriali expositiones Gregorii super Ezechielem — qui liber debet reddi cum alter redditur."

Cf. Pertz, Archiv 8, 744.

---

351. (Fol. Nr. 109.) **Orosius.**

S. X. Membr. 328×250. 302 pagg. Quaterniones signati II—XVIIII; primus perditus esse videtur, illæso manente textu. Pagg. 17—22 partim scissa, partim situ deleta. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

Litteræ initiales artificiose depictæ ad initia librorum pp. 1, 3, 33 etc.

H. de Ligertia passim ad marginem maniculas et nomina propria apposuit.

P. 1—291: [*Pauli Orosii Historiarum ll. VII.*] «Paulus Orosius Aurelio Augustino salutem. Preceptis tuis parui beatissime . . . indicata si deleas.»

Ed. Migne P. l. 31, 663—1174 et Zangemeister, Corpus Script. eccles 5, 1—564.

P. 291—302 additur aliud caput XLVIIII quod in editis deest: „Verum quia Christianorum res gestas scribere proponimus . . . . . traduntur. Quæ deinceps sequentur in principio et in ultimo primi ystoriæ ecclesiasticæ libri perscripta reperies." Est quædam summa eorum quæ de religione Christiana in ipso opere dicta sunt. Desumptum est hoc caput e codice Sangallensi Orosii 621 s. IX. — Cf. Scherer, Verzeichn. 202. Usus est hoc codice 15 Sept. 1860 Du Rieu.

P. 302 manu s. XIV: „Iste liber est monasterii in Neinsiedellen sive loci Heremitarum Reddatur. reddatur." [Altera manu eiusdem sæc.]: „Hugucius est positus pro memoriali apud Heremitas qui est domini Nycol. de Hasle."

In folio chartaceo addiditio initio codicis Christ Hartmann quædam de auctore annotavit.

Cf. Morel, Pertz, Archiv 8, 744. — Lat. KV. 257. — Geschichtsfrd. 43, 158.

---

352. (Nr. XXVIII.) **Gabrielis Bucelini Gallia Mariana.**

S. XVII. (1679.) Papyr. Fol. Duo folia et 1115 pagg. cum pluribus schedis addiditiis et duabus epistolis autographis in fine. — Operculum est fragmentum pergameneum breviarii s. XV.

In operculo anteriore *Dedicatio:* «Tibi DEIpara, Einsidlensis Magna Materfamilias Author cum hoc Authographo totum se donat . . . congratulor.»

P. I: «GALLIA MARIANA hoc est regnum Galliarum longe amplissimum . . . Matri Virgini destinatum . . . Chronologice descriptum et comprobatum. Scripsit et dedicavit reginæ singularis Galliarum . . . R. D. Domnus Lebuinus a Richmont Belga Monachus Benedictinus.»

In fine adduntur duæ epistolæ autographæ auctoris datæ Feldkirchii die 24. Januarii et 9 Martii 1679 ad abbatem Augustinum, quibus operis ratio exponitur.

Cf. Calmet, Diarium helvet. p. 53. — Gerbert, Iter alemannic. 75. — J. Bergmann, Der Genealog P. Gabriel Bucelin, Sitzgsberichte d. ph. hist. Cl. (Wien 1861) Bd. 38. p. 55. — Lindner, Stud. u. Mitteilg. 1886 Heft 3 p. 91.— Centralblatt f. Bibliothw. 4 (1887). 9. — De auctore († 1681) cf. Kirchenlex. 2, 1388. — Allg. d. Biogr. 3, 462. — Pertz, Archiv 8, 744. — Sinner, Bibliographie 245. — Dantier, Rapports 32—33.

---

353. (Fol. Nr. 215.) **Manuscript. Historica, Bernardinus Arlunus.**

S. XVI. Charta Fol. 373 folia, partim antiqua manu signata, sed erronee quia 137—146 et 181 omittuntur. F. 369 vacuum ideoque initium libri quinti deest. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

F. 1—373. [*Bernardini Arluni de bello Gallico libri V.*] «Bernardinus Arlunus, iure consultus, patricius Mediolanensis Augustissimo terrarum orbis imperatori Carolo Cæsari s. d. Non ignoramus . . . videar, scribendi finem facio.»

De auctore cf. Fabritius, Bibl. lat. 1, 127. Aliud exemplar eiusdem operis extat in Bibliotheca Basil ensi A. II. 34. Hänel 546. — Cf. Morel, Pertz, Archiv 8, 644. — Idem, Naumann, Serapeum 1, 237. — inner, Bibliographie 245. — Dantier, Rapports, 31—32.

---

354. (Fol. 171.) **Eutropius. Paulus Diaconus.**

S. XV. (1472) Charta. Folio IV folia vacua et 160 paginæ. Manipuli signantur a pagina 25: q, r, s, t, v et folia unius cuiusque manipuli 1—6, ita ut videatur hic fragmentum tantum extare maioris codicis. — Ligatura papyracea antiqua.

P. 35 non ineleganter depingitur urbs navibus circumdata.

P. 1—77: «*Evtropius de gestis Romanorum fœliciter incipit.* Primus in Italia ut quibusdam placet . . . scribendi diligentiam reservamus. Explicit liber decimus.»

Ed. sed stilo diverso Haurisius, Script. hist. Rom. 2, 171 —197. — Muratori, SS. rer. Ital. I, 1—80. — Migne P. lat. 95, 743—926.

P. 77—138: «*Pauli diaconi de gestis Romanorum liber undecimus [XI—XVIII] ad Eutropii historiam additus.* Anno ab urbe condita . . . Anastasius prespiter ordinatus est. Amen. Tantum scripsi quantum in exemplari reperi. Quod idipsum incorrectissimum in correctum et exemplatum inde contractum est. Anno 1472. [Altera manu]: Pauli Warnefrid Langbardi, qui fuit filius diaconi Foroiuliensis, librorum quos ad Eutropii compendium addidit ultimi finis.»

Ed. apud Haurisium l. c. 2, 201—225. — Muratori, Script. rerr. Ital. 1, 91—185. — Migne P. l. 95, 925—1153. — Cf. Pertz, Archiv 8, 744. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 258.

P. 139—160 vacant.

---

355. (4. Nr. 69.) **Martini Oppaviensis Chronicon.**

S. XIII. Membr. 252×173. 150 pagg. 147 et 149 scriptura vacant. Quaterniones, terniones etc. signantur I—VIIII. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia hinc inde maniculas et notas appinxit.

P. 1—144: «Quoniam scire tempora Summorum Pontificum . . . S. Laurentii sepultus est. Explicit Cronica fratris Martini ordinis fratrum Predicatorum.»

Ed. Mon. Germ. Script. 22, 397—473.

P. 145 adduntur quædam de Chuonradini morte quæ edita sunt verbis mutatis ibid. 474 et in fine memoratur electio et coronatio Rudolfi qui «regnavit annis XVII mensibus VIIII. diebus.»

P. 146: «Nicolaus III natione Romanus . . . dicetur inferius.» Ed. ib. 476—477.

P. 148: «Martinus IIIIus natione gallicus . . . sit operatus.» Ed. sed multo auctius l. c. 477—481.

P. 150: «Honorius IIIIus natione Rom. . . . sollicite prosequenda.» Ed. ib. 482.

Nicolai IV. tantum annus MCCLXXX additur.

De auctore, eiusque opere, codicibus valde numerosis, editionibus etc. cf. Ludov. Weyland l. c. 377—397.

Hunc codicem Einsidlæ scriptum probant interpolationes in textu pp. 103 de sancto Meginrado; p. 109 de consecratione capelle S. Mariæ cœlitus facta; p. 113 idem de S. Wolfgango. — Cf. Archiv d. Gesellsch. f. ält. d. Gesch. 4, 38. 7, 190, 659; 8, 744. — Ziegelbauer, Hist. litt. O. S. B. I 584.

---

356. (4. Nr. 58.) **Cycli. Annales. Galenus. S. Augustinus.**
S. X—XI. Membran. 227×187. Quaternionum nullibi vestigia. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

I. P. 1—64. S. X. etc. *Kalendarium, Cycli et annales.* Variæ manus.
H. de Ligertia aliquoties maniculas et p. 52 et 64 notulas apposuit

P. 1 vacat. P. 2—19: [*Kalendarium.*] «In Christi nomine incipit Martyrologium per anni circulum. Hæ sunt claves . . . Nox habet XVIII dies VI. Explicit Martyrologium.«

Ed. apud Marzohl & Schneller, Liturgia sacra 4, 768—772. Non est proprie martyrologium, sed pauca tantum nomina sanctorum singulis diebus adscripta sunt. Dies Egyptiaci tantum atramento nigro scripti sunt, cetera vero colore rubro, flavo, viridi etc. 24 Augusti est „Dedicatio huius æcclesiæ.“

P. 20—25: [*Tabula cyclorum decennovenalium.*]

P. 22—27 Item ab anno 931—1044.

P. 26: «*Cursus solis per XII signa.*» [Tabula dierum et mensium. Manu s. XI]: «Si scire velis in quo signo luna . . . inferius signum perveniet.»

P. 27—57, 59—64: [*Annales Einsidlenses vel Heremi* annorum post Christum 1—1057.] «*Anni ab incarnatione domini desuper annotatis singu.* I. Jesus Christus filius dei natus est . . . eius parvulus successit.»

Partim ut in cod. **29.** 88—95. Ed. partim Mabillon, Anal. vet. 368 et ab anno 710 Pertz, Mon. Germ. SS. 3, 138—145. — Cf. ibid. 137—138. — Archiv f. ält. d. Gesch. 1, 377—379; 4, 286—287; 7, 388—389 et N. Archiv 2, 579. — Ringholz, Wallfahrtsgeschichte 319 cum imagine codicis p. 61.

In margine adduntur numeri indictionum, epactæ et concurrentes, quos tamen partim culter bibliopegæ abstulit.

II. P. 55—58. S. X vel XI. Duo folio insititia quibus manus s. X. vel XI excerpta ex Reginone inscripsit, annos tractans 867—890.

Ordo textus est pgg. 56, 55, 57. P. 58 scriptura vacua est. Cf. Reginonis chronicon ed. Pertz, M. G. SS. I, 578—601. — Geschichtsfrd. 43, 153.

P. 58 vacat.

III. P. 65—118. S. X. *Galenus.*

Valde detritum, ita ut pars textus ab initio perdita sit.

H. de Ligertia hinc inde maniculas adiecit.

P. 65. [Manu s. XII probationes pennæ: Variæ preces:] «Sancta Maria sucurre miseris . . . nos ab omni malo.»

P. 66—117: [Galeni] Prognostica de morbis . . . «si fuerit capitis dolor et tumor in facie subito . . . vim habent. Liber Gallieni logici finit feliciter. Amen.»

Sunt XCIII capita. Altera manus s. XI in margine inferiore p. 108—109 et 119 quædam remedia adscripsit. P. 117 glossæ theotiscæ ed. Steinmeyer, A H D G. 4, 370. Cf. ib. 426.

P. 118 vacat.

IV. P. 119—152. S. XI. *Sermones S. Augustini super Psalmos 136 et 137.*

P. 119—138: «*Sermo beati Augustini* episcopi de psalmo CXXXVI°. Oblitos vos esse non arbitror . . . damnabitur hostis extremus.»

Ed. Migne IV, 1761—1774.

P. 138—150: «Sermo beati *Augustini* episcopi de psalmo CXXXVII°. Titulus psalmi huius . . . magis quam mea.»

Ed. ib. 1774—1784. Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 246. — Pertz, Archiv 8, 744

P. 151—152 scriptura vacant.

P. 150 in margine manu s. XIII nota de electione Rudolfi I regis: «Anno domini MCCLXXIII . . . inmediate consecratus.»

P. 152 manu H. de Ligertia: „Iste liber est custodis Heremitarnm."

---

357. (4. Num. 62.) [**Honorii Augustodunensis**] **Imago mundi.**

S. XIII. Membr. 215×160. 184 pp. Quaterniones I—VI. — Asseres lignei corio albo obducti.

P. 1—98: «Ad instructionem multorum quibus deest copia librorum hic libellus edatur et Imago mundi indatur, eo quod dispositio tocius orbis in eo quasi in speculo conspiciatur et amicitie nostre pignus relinquatur. Nicil autem in eo pono nisi quod maiorum commendat tradicitio. (!) Mundus dicitur quasi undique motus . . . palatio occiditur.»

Ed. in Biblioth. max. 20, 967—994. — Migne P. l. 172, 121—181. B. — Cf. Mon. Germ. SS. X, 127 seqq. — Catal. Bibl. Bodl. 9. p. 170 nr. 168, 40, et p. 272. — Potthast, Biblioth. 620.

P. 98—104: «Incipiunt nomina XI regionum . . . id est ventio.»

P. 104—110: «*Diuisio orbis terrarum.* Terrarum orbis diuiditur . . . in latum CCLXV.»

P. 110—111: [*De anima.*] «Philosophorum sententia est quod . . . esse humanas.»

P. 111—116: «*De anima humana.* Qui autem asserunt . . . indiget purgationem.»

P. 116—118: «*De origine animarum.* De hac origine . . . ea fundantur.»

P. 118—119: «*De anima mundi.* Dicunt quidam . . . asserunt habere.»

P. 119—127: «*Item de origine animarum secundum alios.* Sed quare si anima . . . etiam partibus caruit.»

P. 127—162: «*Incipit epistola Alexandri regis magni Macedonis ad magistrum suum Aristotilem de situ Indie et eiusdem vastitate.* Semper memor tui . . . Aristotiles ponderaris. Explicit.»

Ut in cod. **323**, I cuius forsitan apographum.

P. 162—176: «*Item eiusdem Alexandri ad eundem Aristolem (!) magistrum suum.* Opere precium est . . . Qua de re vale.»

P. 176—181: «Explicit ad Aristotelem magistrum suum. Item Alexandri ad Olympiadem. Super his quidem . . . Nunc vale.»

P. 182—184: «Fama refertur quod reges . . . servare iusticiam.»

P. 184 [Altera manu]: „Iste liber oblatus est monasterio Heremitarum per Johannem dictum Biberlin Civem Thuricensem Anno Domini M° CC° LXXXX° VIII° in Epiphania Domini Indictione XI.“

Missus est codex anno 1892 Dr. Volkmann, rectori Portæ. — Cf. Pertz, Archiv, 7, 180; 8, 744. — Geschfr. 43, 158.

---

358. (4. Num. 90.) **Boethius de musica.**

S. X. Membr. 230×173. 270 pp. (immo 274 quia 22 et 221 ter numerantur.) Præterea hinc inde minora folia inseruntur cum figuris etc. v. g. post pp. 80, 194, 198, 200, 221 a, etc. Quaterniones vel quinterniones etc. signantur e (p. 94) usque p (p. 267.) — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

P. 1—16: *Boethii Geometria.* «Incipit Anicii Boecii v. c. et ill. excons. ordinis atque patricii liber Geometricorum ab Evclide in latinum de greco translatus. Geometria est disciplina magnitudinis . . . propositum convertamus.»

Ed. Migne P. lat. 63, 1352—1364. Apographum huius partis venale exhibitum fuit ex bibliotheca Buoncompagni a. 1898. Catal. I. p. 111. Nr. 744.

P. 16—32: «*Explicit liber primus Arithmeticæ artis. Incipit liber secundus artis geometricæ. De figuris.* Principium mensuræ punctum vocatur cum medium tenet figuræ. Punctus est cuius pars nulla est. Lineæ vero . . . terminum facientes.»

Ed. Migne P. l. 63, 1307—1329, B. sed valde discrepat ab editione.

P. 32—33: «*Incipit altercatio duorum geometricorum de figuris numeris et mensuris.* Mensura est quicquid pondere . . . non confirmant.»

P. 33—37: «*De interna ratione et non recipiendos limites.* Sunt et medii termini qui dicuntur epidonici . . . conclusione extremitas. EXPLICIT.

Hi namque libri continent numerorum causas et divisiones circulorum et omnium figurarum rationes extremitatum genera consummitum (?) angulorum et mensurarum expositiones.»

Hactenus codex omnino concordat cum codice **298**, p. 1—22. Quinam vero liber alterius fuerit exemplar difficile dictu videtur.

P. 38 et 39 notæ breves de mathesi et ordine.

P. 40—137: *Boethii Arithmeticæ* Ll. II. «Domino suo Symmacho patritio summa fide Boetius. In dandis accipiendisque . . . adiecimus.»

Ed. Migne 63, 1079—1168.

P. 138—139: [*Computus digitorum.*] «Si multiplicaveris . . . singularibus subtrahes.»

P. 140 vacat.

P. 141—143: Epistola *S. Hieronymi* de carminibus. «Cogor a te, ut tibi Dasdane . . . intelligenda sunt.»

Tantum abest ut Hieronymo sit tribuendum. Ed. Migne P. l. 30, 213—215.

P. 143—144: «Item in III° libro sic ait: Ad omnem autem sonum quæ . . . sonum faciunt.»

Excerptum ex Isidori Origg. III, 18—21. Ed. Migne 82, 164—167.

P. 144. Figuræ organi, fistulæ, psalterii, cytharæ, cymbali etc.

P. 145—270: *Boethius de Musica ll. V.* Finit: « . . . generibus nusquam una.»

Desiderantur libri V capitula XX—XXX. Ed. Migne P. l. 63, p. 1167—1300. Libri II cap. XV dividitur ita ut hic liber XXXI capita habeat. Singulis libris præmittitur index capitum.

P. 147—148: Græca cum versione latina interlineari.

P. 21—22, a: Figuræ geometricæ quæ ad musicam pertinere videntur. In fine caput hominis cum 4 versibus: «Est homo dimensus . . . fore debet.»

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249. 254. — Schubiger, Pflege d. KG. 9.

---

359. (4. Nr. 3.) **Reginonis chronicon.**

S. X. Membr. 180×132. 231 pagg. (recte 238 quia 6—9 bis numerantur.) Quaterniones signantur vel antrorsum vel retrorsum I—XV. XI est ternio. Plures manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ.

H. de Ligertia sæpius maniculas et notulas margini adpinxit.

P. 1—2 vacat. P. 3—227: [*Chronicon Reginonis.*] «*Incipit præfatio operis subsequentis.* Excellentissimi ingenii et tocius . . . Druogo in dullensi. Explicit chronica Reginonis abbatis.»

Ed. Pertz M. G. SS. I, 543—612. — Migne P. l. 132, 13—150. — Frid. Kurze, Script. rerr. germ. in usum schol. Hannoveræ 1890. 1—153.

P. 228—234: [*Continuatio Reginonis.*] «DCCCCVII Bauuarii cum Ungariis . . . ferens capri montem obsidione.»

Desinit codex mutilus anno 939. Ed. Pertz l. c. 613—618. — Migne l. c. 151—157 B. — Kurze l. c. 154—160. — Cf. Gerbert, Iter alem. 79. — Pertz, M. G. SS. I, 541. — Archiv f. ält. d. Gesch. 3, 234—235; 5, 762; 8, 744. — Kurze, Neues Archiv 15, 300, 301. 303 et edit. cit. p. XII.

XII. FRAGMENTA.

---

360. Isidori Etymologiarum fragmenta.

S. XII. Membr. 340×260. 77 folia, recte 76 quia 67 non numeratur. Folia 76 et 77 inter 65 et 66 inserenda sunt. Præterea initio et fine quina folia chartacea addita sunt. Quaternionum signa non amplius videntur. Variæ manus. — Ligatura moderna videtur de quodam opere impresso desumpta.

F. 48' ad initium libri IV de medicina minio depicta diminutio sanguinis.

Henricus de Ligertia interdum maniculas adpinxit v. gr. f. 2', 3, 4, 28'; fol. 28' et 58 de numero X.

F. II [manu P. Galli Morel]: «*S. Isidori Episcopi Hispal. Etymologiarum sive originum libri XX.* Codex iussu B. Frowini scriptus sæc. XII, dilaceratus iniuriis temporum et hominum, nunc demum qualitercunque restitus anno 1860.»

F. III eadem manu fortuna horum foliorum narratur, quorum maior pars anno 1840 apud S. Geroldum e ligaturis librorum iuridicorum collecta est. Præsens liber descriptus est e codice 167 quocum accurate consentit et maxime in eo, quod F. 35—40' opus *de rerum natura* additur ut liber tertius, dum alii codices et etiam editiones ut proprium opus habeant.

Ed. Migne P. l. 83, 963—988 C.

F. III—IV enumerantur singula fragmenta cuiusque libri.

F. 1: «[H]ac de scriptura Frowine fuit tibi cura
[Fr]atribus ut fieret mercesque tibi remaneret.

[In] nomine patris et filii et spiritus [sanc]ti. Incipit prologus Hy[sidor]i episcopi Ethimologiarum [ad] Braulionem episcopum.»

F. 1—3' [Prologus]: «Ut valeas quæ requiris cito in hoc corpore . . . ora pro nobis beatissime domine frater. Explicit prologus.»

F. 4—77': «Disciplina a discendo . . . atque argenti. Apud veteres enim nec.» [Cetera desunt.]

Ed. Migne P. l. 83, 73—714 C. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 253. — Kathol. Schweizerbl. N. F. II (1886) 392—393. — Rahn, Gesch. d. bild. Künste 306. — Littera initialis M (f. 48.) ed. in Schweiz. Archiv f. Volkskunde I (1897) p. 70.

---

361. Horatii fragmenta Morelliana.

S. X. Membr. 210×183. 44 folia valde lacera. Quaternionum signa nulla apparent. — Ligatura de libro antiquo desumpta, tabulæ ligneæ partim corio albo obductæ.

Præmittitur folium pergameneum in quo manu s. XIX artificiose depingitur titulus auro et coloribus ornatus: «*Horatii Epistolarum et Satyrarum* fragmenta antiqua collecta et deposita in bibliotheca apud S. Gerold. 1840.»

Sequitur F. III manu P. Galli Morel de fatis libri: „Vorbemerkung. Im Frühling 1840 war ich 3 Wochen in St. Gerold . . . ist beibehalten.“ Sunt folia quibus plures libri iuridici ligabantur. Primus codicis mentionem fecit J. Casp. Orellius in editione Horatii secunda, T. II, eodem usus est Kirchner Portensis in „Novæ Quæstiones Horatianæ. Naumburgi 1847“ qui codici nomen Morelliani dedit, addito specimine scripturæ. Accuratius codicem inspexit Dr. Baiter pro tertia editione Orellii tomo II. (1852.)

F. 1—44: «Cursit aut mixtæ pueris puellæ . . . [bonus er]uet atque.» IV. Odd. XI, 10—II. Epp. II. 114.

Abundant passim glossæ tum interlineares tum marginales manu coæva scriptæ, nullæ tamen germanicæ.

Cf. Kühne, P. Gall Morel p. 94—95. — O. Keller et A. Holder, Q. Hor. Fl. opera. vol. I. Lipsiæ 1864. præf. p. X. — Chatelain, Paléographie des Classiques latins Nr. 89. — Serapeum 8, 345. — Teuffel, Gesch. d. röm. Lit. 538. — Christ, Horatiana, Sitzgsber. d. philos. philol. Cl. München 1893. I, 86.

---

362. Fragmenta Terentii.

S. X. Membr. 289×235. 57 folia vel fragmenta foliorum. — Ligatura papyr. moderna.

[Titulus manu P. G. Morel]: «*Fragmenta trium codicum antiquorum Terentii collecta ex codicibus Monasterii Einsidlensis.*»

Prostant fragmenta Andriæ, Eunuchi, Heautontimorumeni, Adelphorum, Hecyræ, Phormionis.

I. F. 1—27' [Variæ manus.]: «Natus in excelse . . . quid agitur.» Glossæ frequentes adduntur.

II. F. 28—55': Binæ columnæ. «Putabam et magnum . . . Plaudite. Calliopius recensui.»

Adduntur passim glossæ interlineares et marginales. Quædam alia folia huius codicis habentur in bibliotheca S. Galli N. 1394. (Scherrer p. 460) quinque folia quibus inscriptum legitur nomen abbatis Rudolphi Einsidlensis. — Cf. Schubiger, Heinrich III p. 51.

III. F. 55—57: «Quo magis credas . . . Valerio consulibus. Explicit liber.»

F. 57' [altera manu s. XI]: *Hymnus de S. Nicolao cum neumis.* «Congaudentes exultemus vocali . . . multorum pecami[num in] maria.»

Ed. Mone III, 455. nr. 1093. — Du Méril, Poésies (1843) 170—173. — Migne P. l. 196, 1470—1473. — Cf. Chevalier, Repert. 3795. — Pertz, Archiv 7, 391. — Naumann, Serapeum 1, 237.

---

363. Aurelii de febribus fragmenta.

S. X. Membr. 239×188. 18 folia vel fragmenta foliorum. — Ligatura moderna chart.

H. de Ligertia maniculas et notas in capite titulum addidit: „Liber Galieni logici.“

F. I. [manu P. G. Morel]: «Aurelius, tractatus de febribus. Fragmenta collecta e codicibus monasterii Einsidlensis. 1860.»

F. II' [eadem manu]: Fragmenta hæc esse *Aurelii,* auctoris græci deperditi asseruit Cl. D'Aremberg, Bibliothecarius Mazarinæ Parisiis qui primus hoc opusculum edidit, et hæc quoquæ fragmenta ad manus habuit."

F. 1. [*Index capitulorum*]: «Prohemium. I. De qualitate febrium. II. De curis . . . XXVIII. De parotidis que in febribus fiunt.»

F. 1—18': «Omnibus hominibus generantur . . . confectis et postquam.» [Cetera desunt.]

---

364. Fragmente altdeutscher Handschriften.

S. XIII—XVI. Membr. et chart. Fol. 110 pp. — Ligatura chart. moderna.

I. P. 1—4. S. XV. Membr. 170×117. [*Fragmentum Breviarii cum rubricis germanicis.*]: «thomas tag ze vesper von dem advent . . .»

P. 3—4: Antiphona de beata Maria «Salve regina, Alma redemptoris, O quam preciosa, Ave regina celorum, Regina celi . . . ora pro nobis.»

II. P. 5—12. S. XV. Membr. 108×77. [*Fragmentum libri precum.*]

P. 5: *Ain guts gebet zu der heiligen dreifaltigkeit.* P. 8: *Ein schönes gebet zuo unnserm herren.* P. 5 figura Smæ trinitatis auro et coloribus nitidissime picta.

III. P. 13—20. S. XIV. Membr. 305×227. Duæ columnæ. Pag. 14—18 fragmenta tantum supersunt. *Libri Moysis rhytmice.* « . . . und wie in got hieze werben do . . . Einveltic herce unde reine site.»

Circa 368 versus completi ab Exodi V, 1—XII.

IV. P. 21—28. S. XV. Membr. 90×70. [*Preces dialecto inferioris Germaniæ.*] «Ave Maria gracia . . .»

Paucæ lineæ integræ legi possunt.

V. P. 29—44. S. XV. Membr. 105×84. [*Fragmentum sermonis sive tractatus de iudicio.*] «in dem dritten capitel so er sprichet . . . heut der herre kommet und . . . gevallen sin do er die sa —»

VI. P. 45—48. S. XIV—XV. Membr. [*Fragmentum summarii Heinrici.*]

P. 45—46: «Mela Ybride ex apro et porca . . . situla dicitur quia quod.»

Ut in codice **171**, 16—18.

P. 47—48: «buchin holz. Oleander . . . wildugerwla. Semper uiua.»

Ib. 31—32. Sunt tamen lectiones sat variantes, ita ut non e cod. **171** descripta sint hæc folia. — Cf. Archiv für ält. d. Gesch. 8, 738. — Steinmeyer, AHD. Gl. 3, 58. Cf. ib. 4, 426.

VII. P. 49—64. S. XIV—XV. Membr. 202×126. [*Fragmentum Evangeliarii.*] «ersten müsse komen. Do . . . vnd lobte got. Matheus. Marcus.»

VIII. P. 65—66. S. XIV. Membr. [*Formula adiurationis* partim germanice.] «gelis sint mecum die vigilando nocte . . . fac ad quemlibet plantam tria etc.» Formula germanica: «So du wilt ze gerichte gon oder für lüt die du fürhtest . . . an dis welt gnad etc.»

P. 66 vacat.

IX. P. 67—68. S. XV—XVI. Chart. 196×135. [*Versus*] «*Proverbia Salomonis.* Si sapiens fore vis sex conserva quae tibi mando . . . Wil dw mit weisshayt altenn . . .»

X. P. 69—70. S. XV. Chart. 190×46. [*Fragmentum Kalendarii.*] «Iupiter ich s . . . man verstan etc.»

XI. P. 71—76. S. XV—XVI. Chart. 208×123. [*Statuta vel præcepta scholarium.*] »Scolaris si vis provehi culmen . . . penitus non maculatur.»

Ed. s. XV; cf. Hain, Repert. 15047. 15048. — Programma scholæ claustralis Mettensis in Bavaria 1894. — Cf. Pfaff, Versuch einer Geschichte des gelehrten Unterrichtswesens in Württemberg. Ulm 1842. 31—34. — Falk, Katholik 3. Folge Bd. 7 (Mainz 1897) I, 280 seqq.

XII. P. 77—80. S. XVI. Chart. 185×130. [*Præcepta* latine et germanice.]

XIII. P. 81. Idem.

XIV. P. 83—92. S. XIII. Membr. 105×95. [*Fragmenta carminum gallicorum.*] « . . . mis ie vos gabai la gloire . . . agaitant que meeci.»

XV. P. 93—96. S. XV. Membr. 270×215. [*Fragmentum registri censuum gallice.*] «*La doyenne douchie.* [Ouchy?] Des habitants de Nully saint front . . . *La doyenne de Vy sur aisne* . . .»

XVI. P. 97—98. S. XV—XVI. Chart. Fol. «*Sphera mundi cum duobus cometis Jacobi Zornicensis . . . Dantes purgatorii cap. XVI contra quosdam astrologos.* Vui que uiuete ogni cagion recate . . . Poi vince tuto se ben si nutrica.»

XVII. P. 99—110. S. XV—XVI. Chart. 142×105. [Dialogus *Christi et animæ.*]

P. 101—104: «Wer zu mir in min rych wol komen . . . daz ich dich einigs gut mag erwerben.»

Cetera vacant.

Ultima pagina manu P. G. Morel *index libri.*

---

365. Auctorum classicorum fragmenta.

S. VIII—XVI. Membran. et papyr. 330×245. 176 pp. p. 87 non numeratur, 100 vero bis. — Ligatura papyracea moderna.

In fronte manu P. G. Morel: «*Fragmenta auctorum classicorum collecta e codicibus Monasterii Einsidlensis.*»

Cf. Idem, Pertz, Archiv 8, 736.

I. P. 1—4. *Virgilii ecloga et Georgica.* S. *IX—X.*

P. 1—2: Ecloga 8, 28—95. «Cum canibus . . . lecta venena.»

P. 3—4: Eclog. 10, 72 — Georg. 1, 51. «Pierides; hæc vos . . . prædiscere morem.»

Adduntur glossæ, etiam theotiscæ, quas ed. Steinmeyer, AHD. Gl. 2, 721. — Cf. ib. 4, 427.

II. P. 5—12: *Virgilii Georgica et Aeneis.* S. X.

Georg. 4, 359—487. Aen. 3, 324—450. Adduntur passim glossæ latinæ.

III. P. 13—14: *Servii commentarius in l. X. Virgilii.* v. 138—280. «Ismara ab Ismaro monte . . . secutus Salustium hoc . . . exit.»

Cf. Büchi, A. v. Bonst. (Quellen z. Schweiz. Gesch. 13, pp. 13, 20.)

IV. P. 15—18. *Commentarius in Juvenalem.* S. *XI.* «liberti an locupletis incertum . . . sullicito non sopore.»

V. P. 19—22. *Persius.* S. *XI.* Sat. III, 25—34; 43—51; V, 103—138.

VI. P. 23—26. *Senecæ Hypolitus.* S. *XIV—XV.* 5, 161—212; 2, 439—450.

VII. P. 27—30. *Catonis disticha.* S. *XIV—XV.* [*Præfatio.*] «Cum animadverterem . . . amore deum tuum.»

Versus 1—33; 165—230.

VIII. P. 33—36. *Prosperi Epigrammata 90—99.* S. *X.* Binæ columnæ. «Vir aut securus . . . cuncta remittens.»

Ed. Migne P. l. 51, 526A—529A.

IX. P. 37—40. *Prosperi epigrammata 54—59; 66—68.* S. *X—XI.* Cum glossis latinis et theotiscis. «*De oblatione votorum.* Nemo quicquam . . . potietur luce serena.»

Ed. ib. 514—519.

P. 41—44. *Prosper ad coniugem.* V. 1—85: «Age iam precor mearum . . . ut superaret in illo.»

Ed. ib. 611—614. — Glossas theotiscas ed. Steinmeyer, AHDG. nr. DCCLXXIX. Cf. Morel, E. Handschr. d. K. V. 258. — Steinmeyer l. c. 4, 427.

X. P. 45—46. *Prosper ad coniugem* V. 63—122. S. *XI.*

«Qui Christum passum . . . spiritus unus agat. Explicit liber Prosperi.»

Ed. ib. 613—616. — Cf. Morel, E. Handschr. d. l. KV. 258.

In fine: «LVTOLDVS dicor quis scripsi; te peto lector.
Poscas scriptori premia digna dari.
Perlecto libro crura frangantur magistro.»

Luitoldi scribæ Lunælacensis (Monsee) s. XII mentio fit in chronico eiusdem monasterii apud. Pertz, M. G. SS. X, 125. — Cf. Archiv f. ält. d. Gesch. 5, 528; 10, 498. — Vogel in Serapeum 11, 328—329. — Cahier, Nouveaux Mélanges d'Archéologie 4, 136. Num scriptor huius codicis?

XI. P. 47—50. S. *X.*
XII. P. 51—54. S. *XI.*
XIII. P. 55—56. S. *X.*
} Prudentii fragmenta ex Psychomachia Apotheosi et contra Symmachum.

Cf. Morel E. Handschr. d. K. V. 258.

XIV. P. 29—70. *Livii fragmenta.* S. *XII.* Binæ columnæ. P. 66 legitur signum quaternionis: *XII.*

«Alii videretur aperuerunt . . . uterque oppug.»

L. IV. 31—X. 113.

Contulit Sauppe pro editione Weissenbornii.

XV. P. 71—72. *Curtii fragmentum historiæ Alexandri magni.* S. *XI.* «Cere homo superbissimus . . . inquit Amyntam meam.»

Libri VII, 7. 3—4. — Cf. A. Hug, Philologus 31, 334. — Teuffel, Gesch. d. röm. Lit. 712.

XVI. P. 73—74. *Vegetius.* I. 9. 10. 11. S. X.

«vel ad resistendum . . . ille ad cavendum.»

His duobus foliis usus est Arminius Köchly anno 1856. Eiusdem epistula de iisdem tractans codici adiuncta est.

XVII. P. 77—91. *Boethius.* S. X. Fragmenta commentarii in Categorias Aristotelis et tabula abaci.

Cf. Morel, E. Handschr. d. l. K. V. 249.

XVIII. P. 95—94. *Versus de scachis.* S. *X.* Binæ columnæ.

«Si fas est ludos abiectis ducere curis

— — — — — — — — — — — — — —

Si conclusus erit, prælia tota ruunt.»

98 versus quos edidit ex hoc codice H. Hagen, Carmina lat. medii ævi p. 137—141. Cf. ibid. p. XVI et 236. — Idem Räthselpoesie p. 34.

Hoc folium codici **125** (Hieronimus in Isaiam) s. X vel XI adglutinatum fuit et adhuc superest inscriptio manu s. X.: „In hoc volumine continentur s. Hieronimi tractatum in Esaiam prophetam libri num. XVIII.“ Inde ergo manus s. X (?) versus 65—98 p. 94 tantum visibiles, descripsit in codicem **319** p. 298—299.

P. 94 [Altera manu s. *X—XI*]: «Hebraice literæ Aleph beth . . . lamech me . . .»

Manu s. XII *[de vario sensu s. scripturæ]:* „Historia namque est cum res . . . mysticis seu apertis sermonibus disputat.“

Manu H. d. Ligertia: „Frater Heinricus de Ligertia thesaurarius huius monasterii Heremitarum anno domini M⁰ CCC⁰ XX⁰ quarto bona melioribus commutavit et se de Herliaco huc transtulit sub Johanne abbate de Swanden optimo.“

Cf. Leben d. hl. Meinrad 192—193. — P. G. Meier, H. v. Ligerz 4—5; 65.

XIX. P. 96. [*Petri de Riga versus de avibus.*] S. *XIII—XIV.* Duæ columnæ.

«*Aquila.* Alta petens aquila . . . lucra solet movet.»

De auctore cf. Migne P. l. 212.

Altera manu s. XIV, 11 versus:

«O canachea phisis quo te rapuit tua brisis . . . quorum durissima crisis.»

P. 97 vacat.

XX. P. 98—99. [*Anonymi epigrammata sacra ex evangeliis.*] S. *XIII—XIV.* Ternæ columnæ.

« . . . ciperent portum iam tenuisse vident . . . Huic dicet Jesus adveniens: bone serve fidelis.»

XXI. P. 100, a, b. *Fragmentum carminis epici.* S. *XV.*

72 versus. «Idque pone meis in vasibus . . . vivere posset homo.»

XXII. P. 101—102. Variæ sententiæ et epigrammata a variis scriptæ s. *XV.*

XXIII. P. 103: «*Philippi præpositi Atrebatensis ad lectores carmen virtutis laudatorium.* Divitiis nemo felix . . . iste libellus opem.»

XXIV. P. 105: «Hec metra inventa sunt in lapide quodam sculpta . . . anno domini 1488 in mense Junio in palatio triumphali. Gallorum levitas germanos . . . Tempore quo Venus obumbrabit gaudia vite.»

Ed. Forschungen z. d. Gesch. 18, 572 demptis tamen duobus ultimis versibus et lectionibus variantibus. — Cf. Hist. Jahrb. 17 (1896.) 817. — Pertz, Archiv, 10, 528.

XXV. P. 107 ut *XXII.* p. 101—102.

XXVI. P. 107—110: «*Osculum Panthie Philomusi. [Locher.]* Panthia Dardaneis formosior ipsa puellis . . . Nocturnamque lyram. Panthia chara vale. *Responsio Panthie.* Sepius tristes . . . Dulcis amice.» P. 110: «Fidere vos placidis . . . fabula verna fero.»

Folium desumptum ex Incunabula 797, Margaritha philosophica de anno 1504.

XXVII. P. 111: «Laudibus extolli dignis studiosa . . . famibus ægra. Vale.»

XXVIII. P. 113: «*In laudem summæ angelicæ carmen elegiacum.* Humano angelicas . . . adesse choris. *Τελος.*»

XXIX. P. 115: *Receptum medicinale* lingua italica. S. *XVI—XVII.*

XXX. P. 117—119: «Anno domini 1487 obiit honesta mulier Margaretha Reysserin . . . mane circa 6tam.»

[*8 Versus hispanici S. XVII (?)*]: «A los muros de altas . . . dios me hiziera.»

P. 119 [alii versus hispanici]: «Son fantas mis . . . bas pudo eabar.»

XXXI. P. 121. [*Fragmentum epistolarii.*] S. *XVI.* «A Jacobo Wolfram ex Openhem quondam meo discipulo. Quattuor requiruntur . . . ersamer lieber getrüwer.»

XXXII. P. 125—126. *Fragmentum glossarii.* S. *X—XI.* Binæ columnæ. «sed coniuncti et . . . significat quidem omnes.»

XXXIII. P. 127—128. [*Interpretatio nominum hebraicorum.*] S. *XIV—XV.* Binæ columnæ. «Achitophel frater meus . . . Adoni.»

Bedæ adscribitur; ut **2**, 641.

XXXIV. P. 129—132. *Fragmentum glossarii.* S. *XIV—XV.*

XXXV. P. 133—136. [*Fragmentum cuiusdam grammatici de arte epistolandi et dictandi.*] S. *XII.*

XXXVI. P. 137—146. *Fragmenta glossarii Salomonis.* S. *XII.* Binæ columnæ. Duæ manus. «Malaxatus, maxillatus aut . . . finis gentibus illis.»

Fragmenta tomi 2[i] glossarii Wernheri abbatis cuius primum volumen habes supra sub Nr. 293.

Cf. Hagen, Corpus grammaticorum. Supplem. p. LI.

XXXVII. P. 149—150. *Fragmenta de grammatica.* S. *XII—XIII.* Binæ columnæ.

XXXVIII. P. 151—152. *Fragmentum de rethorica.* S. *XIII—XIV.*

XXXIX. P. 153—168. *Fragmentum vocabularii.* Coire—Fulgeo. S. *XIII.* Binæ columnæ. «ditas et hoc . . . et supra visum fulguro.»

XL. P. 169—170. *Fragmentum de medicina.* S. *XIV.* Binæ columnæ.

XLI. P. *Fragmentum de medicina.* S. *X.*

Propter atramenti pallorem vix unum alterumve verbum legi potest.

XLII. P. 175—176. *Isidori Originum I, 7—8.* S. *VIII.* [Initium legi non potest.] «Superlativus eo quod comparativo superferatur . . . Nam cum dico meus, tuus.»

Ed. Migne P. l. 82, 84. B—85. C.

366. Fragmenta Sequentiarum.

S. XI—XII. Membr. 267×195. 58 pp. quibus ante et retro manipulus chartaceus additur, cuius folia non numerantur. — Ligatura chart. moderna.

P. 27. 36. 50 litteræ initiales artificiose depictæ.

P. 17 & 35 maniculæ H. de Ligertia.

In fronte manu P. G. Morel: «*Fragmenta libri sequentiarum et Hymnorum* sæculi, ut videtur, XII, utcunque restituta e codicibus monasterii Einsidlensis 1860.»

P. 1—36: Fragmenta sequentiarum cum notatione musica, id est linea rubra et neumis. In margine passim cantus «Alleluia» notatur. Inter sequentias notandæ plures *Notkeri Balbuli, Hermanni Contracti et Godeschalci.*

P. 6: *In purificatione Mariæ.* Ave præclara maris stella, cuius auctor in margine indicatur: «[He]inricus monachus.»

Cf. Schubiger, Sängerschule 18.

P. 17: [*In paschate:*] «*Wipo.* Victima paschali.»

Locus classicus quo Wiponi, capellano et historiographo Conradi II. hæc sequentia vindicatur. Schubiger l. c. 93. Idem: La séquence de Pâques, Victimæ paschali laudes et son auteur. Paris 1858. (Extrait du Journal de la Maîtrise. 15. Mai et 15. Junii.)

P. 18: «*In natali S. Marci.* S. Martyris festum . . .»

Originem in Augia divite innuere videtur. Cf. Schubiger, Sängerschule 94.

P. 36—46: «*Incipit diversitas melodiæ [h]ymnorum.* Primo dierum omnium . . . scandit astra Mauricius.»

Prima stropha singulorum hymnorum cum melodia.

P. 47—50: *Fragmentum hymnarii cum melodiis.*

P. 51—52: *Fragmentum gradualis.* «Gloria in excelsis» cum triplici melodia, inter quas «Leonis papæ».

Nempe Leonis IX († 1054) Cf. Schubiger Sängerschule 90. 94. Monumenta Nr. 34. Exempla Nr. 59.

P. 53—54: *Fragmentum ludus de nativitate Christi.* Cum notis musicis. «Infantem vidimus. Pueri . . . natus scitur adesse. Gloriosi.»

Ed. partim ex hoc codice *Mone,* Schauspiele d. Mittelalt. I, 10—12. Cf. ib. 5, ubi codici numerum 179 tribuit. — Morel, D. Pilger 8 (1849.) 401—403. Cf. idem, Geschichtsfr. 17, 76—77; 100.

P. 55: *Fragmentum ludus de passione* cum notis musicis. «Centurio. Florem Mariæ proprio . . . mane diluculo.»

Ed. Morel, Geschfr. 17, 77; 100. — Mone l. c. I, 12. — Cf. Sinner, Bibliographie 165.

P. 55—56: *Fragmentum ludus paschalis cum* notis musicis. «*In resurrectione.* Angelus dicit. Quem queritis . . . Chorus. Te Deum laudamus.»

Ed. Mone, l. c. 1, 12—13. — Morel, Pilger l. c. 113—114. — Simile quid legitur Migne, P. l. 147, 139—142. — Cf. Geschfr. l. c. 77, 100. — Lange, D. lat. Osterfeiern. München 1887. p. 55. Cf. ib. p. 18. — Milchsack, d. Oster- u. Passionsp. Wolfenb. 1880. p. 23—24. — Du Méril, Orig. lat. p. 100. 101. — Drosihn, Redentiner Osterspiel p. 8. Videtur hoc fragmentum olim signatum fuisse Nr. 179.

P. 56: «*Incipiunt VIIII modi qui sunt in musica.*
Versus atque notas Herimannus protulit istas.
Pandat ut ad votum cuique exemplaria vocum.
Ter tria cunctorum . . . cum limmate terni.»

Ed. Gerbert, Scriptores de musica II, 149. — Cf. Schubiger, Sängerschule 84 et inter Monumenta Nr. 32. Fasimile p. VII. — Brambach, Reichenauer Sängerschule (Beihefte z. Centralbl. f. Bibliothekwesen I, 2, 1888.) p. 17, 28, 29, 37, 43. — Hansjakob, Herimann der Lahme p. 70.

P. 57—58. [Posteriore manu s. XII, spatio pro musica notatione vacuo relicto: *Sequentia de S. Magdalena.*] «Exurgat totus almiphonus . . . ysus eonaston eonon.»

In fine quinque folia manu P. G. Morel: «*Index sequentiarum quæ his fragmentis continentur.* Singulis sequentiis additur locus apud Mone vel Daniel ubi typis vulgatæ sunt.»

Id. ibid.: „Dilaceratio huius codicis multum est deploranda, cum multiplici numero distinguatur et plurimum faciat pro historia rei musicæ." Cf. idem Lat. Hymnen 4, 5, 10, 11, 14, 19 etc. — Schubiger, Sängerschule St. Gallens, multa excerpsit ex hoc codice, qui tunc nondum erat religatus, propterea eum indicat: Cod. Einsidl. Fr. 1. Desumpsit sequentia inter Monumenta (Facsimilia) Nr. 9, 13, 32—35, et inter exempla Nr. 3. 6. 7. 12—20. 22. 23. 31. 34. 35. 46—49. 51—53. 55. 59. 60. Numeri 27 et 30 vero non sunt ex hoc codice. cf. Idem Musikalische Spicilegien p. 31. 34. — Idem, la Séquence de Pâques (Paris 1858) 6—7. — Codicis imaginem etiam exhibet Reissmann, Gesch. d. deutsch. Musik. Lpz. 1881. p. 45.

---

367. Fragmenta ex Breviariis.

S. IX—XV. Membr. 79 folia vel foliorum fragmina. 212×165. — Ligatura moderna.

I. F. I. 21. S. *XIV—XV.* Binæ columnæ. «est mihi. Antiph. . . . eos per diversitatem.»

II. F. 23. S. *IX.* Videtur provenire de aliqua *historia apocrypha de infantia Christi.*

III. F. 24—25. S. *X.* «*De Susanna*» etc.

IV. F. 26—27. S. *XIV—XV.* «*Benedictio bona* subinde subiunge kammitus [!] *Leonis pape quam missus erat regis Ciprie contra omnia pericula.* Pax domini . . . potestatis. Amen.»

V. F. 63—66. S. *XV.* Binæ columnæ. «Incipit historia visitacionis sancte Marie virginis super omnia laudate. Antiph. Accedunt laudes virginis . . . quibus presens aderat.»

Narratur institutio huius festi per papam Urbanum VI (1362—70) quod anno 1447 per concilium Basileense introductum est. F. 63 dicitur: „noviter promulgate." F. 66: „propter antiquam institutionem chori Spirensis."

VI. F. 75—79: *Fragmenta hymnarii* S. *XIV* vel *XV*. «tumens quod ille deiecit . . . et nunc et semper. Amen.»

Cf. Schubiger, Musik. Spicilegien p. 24—29, 31, 34. — Morel, Lat. Hymnen 139, 329.

---

368. Breviariorum fragmenta cum neumis.

S. XI—XV. Membran. 330×230. 61 folia. — Ligatura moderna.

I. F. 1—2. S. *XIII. Fragmenta hymnorum de cruce, de S. Michaële, de S. Benedicto.*

Altera manu varia nomina adiecta sunt: Anshalm, Mehilt (?) Petrus, Iudita, Ita. Supersunt etiam vestigia donationis: „Johannes de Adibriga (?) villicus (?) obiit qui contulit ad honorem . . . are beate virgin . . . possessiones suas sitas . . . anno a nativitate . . M⁰ . ."

II. F. 3—5: *Fragmenta Hymnarii* S. *XI—XII. Notkeri* sequentia de S. Magdalena; *Herimannus Contractus* de cruce.

F. 19. S. *XI*. [*Hymnus cum neumis:*] «Rex deus æterne . . . Kyrie eleyson.»

In margine manu S. *XII*: «*Alfabetum* hebraicum. Aleph. . . . Taf.»

Manu s. XIV: „Iste liber est Monasterii Heremitarum."

F. 19′. Manu s. *XI* figura manus litteris inscripta indicans menses et festa anni: «In Januario Circumcisio . . . Octobr. Dionysii. Galli.»

Cf. Morel Lat. Hymnen 174. 329.

F. 39. S. *XI:* [*Antiphona de S. Meginrado.*] «A progenie in . . . et universis fidelibus.»

F. 54—56: S. *XII. Fragmentum Breviarii.* Binæ columnæ.

F. 54′: «*Sermo beati Maximi episcopi* [*de S. Cypriano.*] S. Cypriani festivitatem sicut omnibus . . .»

Ed. Migne P. l. 57, 425.

F. 56: [*De S. Brictio episcopo.*] «Post excessum beati Martini . . . satisfacere vobis.»

Partim verbis S. *Gregorii* Turonensis, Hist. Francor. II, 1. Ed. Arndt, Mon. Germ. Script. rerr. Meroving. I, 59. — Surius, vitæ 13. Nov. T. VI, 288—289.

F. 57—61. S. *XII. Fragmenta officii paschalis.*

F. 60′—60 manus coæva redditus cuiusdam ecclesiæ inscripsit: „[N]otum sit omnibus tam presentibus quam futuris . . . . ista sunt beneficia huius ecclesie et pertinent ad lumen. [He]rmannus Molendinator de Vzwil . ." Alia loca quæ nominantur sunt Bütikon, Mellingen, Bethwil, Varnwank etc.

---

369. Fragmenta ex Missalibus.

S. VIII—XV. Membr. 315×225. 43 folia vel fragmenta foliorum. — Ligatura moderna. Litteræ initiales elegantiores extant ff. 19, 20, 35, 36, 38′ et 40′.

In fronte manu P. G. Morel: «*Missalia antiqua manuscripta. Fragmenta collecta e codicibus monasterii Einsidlensis.*»

I. F. 1—5. S. *VIII—IX.*

II. F. 6. S. *IX.*

III. F. 7—17. S. *X.*

IV. F. 18. S. *X.* «*In exaltatione S. Crucis.*»

V. 19—20. S. *X—XI.*

Continet fragmenta præfationis de *S. Scholastica*, pro *cathedra S. Petri* et in natali *S. Benedicti.* Hæc ultima typis publicata est a me in Studien u. Mitteilungen 1887. H. I. p. 147.

Ex sequentibus hæc tantum videntur esse alicuius momenti:

F. 29' manu s. *XV*: «Ad usum fratris Jodoci ruter de Saraponte.»

F. 38—41 quatuor folia Breviarii in 4⁰ cum neumis continent officia *S. Michaelis* et *S. Galli.*

F. 43: *Fragmentum Kalendarii* S. *XV.* ubi 9. Septembris «Dedicatio ecclesie Constantiensis.»

Cf. Morel, Lat. Hymnen 320.

---

370. Vitæ Sanctorum. Fragmenta.

S. VIII—XIV. Membr. 340×270. 42 folia. — Ligatura moderna. Littera initialis artificiosa f. 42'.

Maniculi H. de Ligertia 16'. 23.

In fronte manu P. Galli Morel: «*Cassiani collationes ll. XVIII—XX vel vitæ sanctorum. Fragmenta collecta e codicibus antiquis monasterii Einsidlensis.*»

I. F. 1. S. X. *II.* F. 2—16. S. X. *Cassiani collationes.* Binæ columnæ.

Fragmenta collationum XVI, XVIII, XIX.

III. F. 17. S. X. *Cassiani collationum* fragmentum Conlat, 18, 5—6.

Ed. Petschenig (Corpus Script. eccles. 13.) 510—512. — Cf. Morel, Einsidl. Handschr. d. K. V. 250.

IV. F. 12—19. S. *VIII—IX. Vitæ patrum fragmentum.*

Hæc duo folia excisa fuere e codice **18** in fine et continent continuationem eiusdem; paucæ tamen lineæ in margine excisæ sunt. Ordine inverso insertæ sunt, nam f. 19 continet de vitis patrum libri V. quod inscribitur „*Verba seniorum*", libelli septimi numeros 16 (partim; initium in codice **18**, 331.) 25—27, 31, 32, 36, 45; libelli VIII nr. 2 initium.

Ed. Migne P. l. 73, 896—905.

F. 18' et 18 est continuatio f. 19' continens libelli octavi numeros 2 (partim) 10, 17, 18, 19, 21. Libelli noni nr. 1.

Ed. ib. 905—909.

V. F. 20. S. *XI. De S. Andrea.* «vo per lignum prævaricationis credideris penitus nunquam.»

Ed. Surius 6, 620.

F. 20' manu H. de Ligertia: „Iste liber est Monasterii Heremitarum."

VI. F. 21. S. *X. Vita S. Bonifacii auctore Willibaldo.* C. VI. «ut per maximam iam . . . considerando circuit et.»

Ed. Jaffé. Bibl. 3, 454—455.

VII. F. 22. S. *XI. Vitæ S. Euphrosynæ* finis. «filia mea dulcissima quare ante non . . . est gloriosus cum patre . . . seculorum. Amen.»

Cf. Bollandi Acta SS. 11 Febr. II, 540—541 ubi tamen diversus textus est. — Migne P. l. 73, 643—652.

VIII. F. 23—24. S. *XII.* Binæ columnæ. *De SS. Susanna et Gaio.*

Cf. Acta SS. 11. Augusti II, 631 ubi textus alius multum diversus.

IX. F. 25—26. S. *XIV.* Binæ columnæ. *Fragmentum legendæ Longobardicæ Jacobi de Voragine.*

F. 25—25': [*De S. Andrea.*] «mam mulieris pulcherrime transformavit . . . subito moritur et ager ecclesie restituitur.»

Ut in cod. **629**, f. 6—7.

F. 25'—26': *De S. Nicolao.* «*De ethimologia nominis.* Nicolaus dicitur a nicos . . . tanta minaris. Scito.»

Ut cod. **629**, fol. 7—8'.

X. F. 27. b. a. S. XV. *Fragmentum Breviarii. Dominica V post Epiphaniam.* «*Omelia S. Augustini episcopi* . . . Cum negligenter agerent prepositi ecclesie . . . ha credunt, vel infir . . .»

Quæstion. in Evang. Matth. Quæst. 11. Ed. Migne III, 1367—1368.

XI. F. 28—29. S. *XII.* [*Fragmentum de passione domini.*]

XII. F. 30—31. S. *XII.* *Epistolæ Ivonis Carnotensis LXVIII et LXX.* «Hugoni dei gratia Lugdunensi . . . noli dicere pos . . .»

Ed. Migne Epp. 59 et 60. P. l. 162, 69—73 D.

XIII. F. 32. b. a. S. *XI.* *Fragmentum collectionis canonum ecclesiæ. LXXVIIII—XCI.* «in baptismo solvuntur crimina non . . . uxorem et post . . .»

XIV. F. 33—35. S. X. *Fragmentum Claudiani Mamerti de statu animæ.*

Cf. Morel, Einsid. Handschr. d. l. K. V. 250.

XV. F. 36—37. S. X vel *XI.* *Fragmentum vitæ S. Antonii* auctore Athanasio capp. X—XII. « . . . manducetis. Nec corpori . . . unum poterit ostendere.»

Ed. Bolland. Acta SS. 17. Jan. II, 130—131 nr. 59—65.

XVI. F. 38—39. S. *XIV.* Quattuor fragmenta vitæ B. *Macharii* abbatis monasterii Scottorum Wirceburgi († 1153) . . . «pit quin abbas . . . confessionem. Qua facie . . .»

Ed. Gropp, Scriptores Wirceburg. (1741) I, 809—810. — Cf. Chevalier, Repert. 1437.

XVII. F. 40—41. S. *XII.* Binæ columnæ. Duo fragmenta vitæ apocryphæ B. *Mariæ* virginis. «domini sicut colu . . . devicta morte reg —» . . .

XVIII. F. 42. S. *XII.* Binæ columnæ. *Fragmentum legendarii.*

F. 42—42': *Fragmentum vitæ S. Juvenalis.* «carporum mixticæ ligores . . . domino cooperante sanantur. Hæc autem gesta sancti Juvenalis a viro beatissimo episcopo Maximo edita est petentibus eis qui vitam et actus ipsius uoluerunt nosse et reversi sunt cum magno gaudio agentes deo gratias per Jesum Christum cui est honor et imperium in secula seculorum. Amen.»

Ed. Boll. Acta SS. 3. Maii I, 388 D—389C.

F. 42'. *Fragmentum vitæ S. Gordiani*: «*VI Idus Madii. Sancti Gurdiani.* Temporibus Juliani impiissimi imperatoris . . . Si mihi consenseris ego quidem.»

Ed. Bollandi Acta SS. 10. Maii II, 552.

---

371. S. Bibliæ fragmenta manuscripta.

S. IX—XV. Membr. 320×230. 56 folia vel foliorum fragmenta (recte 57 quia 9 bis occurrit.) — Ligatura moderna.

F. 1 et 29' vestigia H. de Ligertia.

In fronte manu P. G. Morel: «*Fragmenta S. Scripturæ collecta e codicibus monasterii Einsidlensis.*»

I. F. 1—34. S. *IX—X.* F. 12' quaternio XXIII.

F. 1—17': *Fragmenta Actuum Apostolorum.*

F. 16'—17: *Initium epistulæ ad Laodicenses.* Secuntur fragmenta epistularum Jacobi, Petri, Johannis et Apocalypsis.

II. F. 37—38. S. X. Genesis 41, 19—42, 16. Cum glossa marginali.

III. F. 39. S. X*I*. Exodus 7, 3—8, 8. Cum glossa marginali.

IV. F. 40. S. X*V*. Deuteronomium 19, 13—23.

V. F. 41—43. S. *XI.* Binæ columnæ. De libris regum.

F. 55—56: «Specimen codicis rescripti.» Scriptura erasa erat pars libri Sapientiæ.

---

372. Fragmenta homiliarii.

S. XIII—XIV. Membr. 210×150. 17 folia vel fragmenta foliorum. Binæ columnæ. — Ligatura moderna.

In fronte manu P. G. Morel: «*Homiliarius succinctus Sæculi XIII—XIV. Fragmenta collecta e codicibus monasterii Einsidlensis 1860.*»

F. 1—16: [*Homiliæ pro dominicis.*] «*Dominica I*[a] *in adventu Domini.* Cum appropinquasset Jesus Jerusalem etc. Nota quod V. ponuntur in hoc ew . . . in celo sine fine.»

Hinc inde p. 1, 8, 11' in margine alia manus notas apposuit

F. 17—17': [*Appendix de peccatis.*] «Generaliter omne peccatum fugiendum . . . unde de parte celi.» [Mutilum in fine.]

---

373. Fragmenta commentarii in Psalmos.

S. XII. Membr. 245×167. 8 folia. — Ligatura moderna.

In fronte manu P. Galli Morel: «*Commentarii in Psalmos fragmenta* collecta e codicibus monasterii Einsidlensis. 1861.» Super Ps. 109—118.

F. 1—8'. «[D]ixit dominus domino meo. Psalmus David. Psalmus iste convenit David prophetæ . . . pronuntiabo iuditia erunt dei.»

Editum sub nomine Haymonis Halberstat. episcopi in Migne P. l. 116, 579—604. D. Haimonem abbatem Hirsaugiensem suspicatur A. Hauck, Kirchengesch. Deutschl. II, 597—598.

---

374. Martyrologium.

S. X—XI. Membr. 237×180. 10 folia. — Ligatura moderna.

In fronte manu P. G. Morel: «*Martyrologii antiquissima fragmina, collecta e codicibus monasterii Einsidlensis.*»

I. F. 1—8. «turnini, uitalis, felicis . . . regulæ alibi basillæ.»

Complectitur dies a 9. Januarii usque ad 11. Sept. F. 1' manu s. XI additur: «Meginradi m.» Item 24 Februarii: «Dedicatio capellæ S. Gangolfi.» Die 19. Martii: «Bethleem s. Joseph nutritoris domini.»

II. F. 9. *Fragmentum Kalendarii.* 8 Sept.—28 Oct. In margine apponuntur pauca nomina defunctorum. 11 Oct. minio: «*Recordatio fratrum nostrorum.*»

Hæc folia tunc variis codicibus agglutinata vidit anno 1856 v. cl. J. B. de Rossi. Cf. Bolland. Acta SS. Nov. 2, I, p. [XXVIII]. — Morel, E. Handschr. d. l. KV. 249.

---

375. Fragmenta sermonum.

S. X—XIV. Membr. 230×179. 98 pag. — Ligatura moderna.

P. 1 vestigium H. de Ligertia.

In fronte manu P. G. Morel: «*Sermonum et Homiliarum fragmenta varia collecta e codicibus monasterii Einsidlensis. 1863.*»

I. P. 1—4. S. *X—XI.* [*Gregorius in Ezechielem. C. IV.* finis. nr. 29—33.] «scandalizatur et ego . . . per omnia secula seculorum. Amen. Explicit. Deo gratias. Amen. In scriniis scripta.»

Ed. Migne P. l. 76, 932B—934C.

II. P. 5—38. S. *X. Fragmenta lectionarii.* «nosmetipsos sicut dei . . . operare satagimus. Acceptabilis.»

Nulla fragmenta SS. Patrum.

III. P. 39—41. S. *XI.* [*Genealogia Christi [?] secundum Johannem.*] «Jesus Christus dominus . . . in Isaia propheta. Explicit secundum Johannem.»

[Altera manu:] «Mensuram longitudinis Christi sumpta de cruce aureaque est in Constantinopoli . . . Hæc namque linea bis sexies ducta demonstrat mensuram longitudinis Christi.»

IV. P. 43—44. S. *X.*

V. P. 45—48. S. *XII.* [*Commentarius in regulam quandam.*] «Quicumque convicio vel maledicto . . . obedientia sola virtus est que.»

VI. P. 49—60. S. *XIII. Fragmentum homiliarii.*

VII. P. 61—62. S. *XIII.* Binæ columnæ.

VIII. P. 63—64. S. *XII—XIII.* Binæ columnæ. [*Explicatio evangelii.*]

IX. P. 65—72. S. *XIV.* Binæ columnæ. *Bonaventura*, de septem itineribus æternitatis. «turturis audita est in terra nostra . . . superni susurrii auris cordis furtive.»

Ed. Rom. 7, (1596) p. 150'E—156D.

X. P. 73—74. S. *XIII—XIV.* Binæ columnæ. [*Sermo de superbia.*]
XI. P. 75—82. S. *XII. Sermones de psalmis, in cena domini.*
XII. P. 83—86. S. *XII. Sermones de S. Cœcilia, Katharina* etc.
Codex rescriptus. Scriptura primæva abrasa iam non amplius legi potest.
XIII. P. 87—98. S. *XIV. Fragmenta sermonum de festis Domini vel Sanctorum.*

---

376. Beda in Hexaemeron.

S. X. Membran. 240×180. 44 pag. Plurima folia detruncata. — Ligatura moderna.

In fronte manu P. G. Morel: «*V. Bedæ Presbyteri. In Exaemeron fragmenta Sæc. IX—X. cum appendice de asse et partibus eius. 1863.*»

P. 1—44: «Incipit prologus Bedæ presbiteri. Dilectissimo ac reverentissimo antistiti Accæ . . . sine fastidio satiemur. Explicit liber secundus Exameron Bedæ.»

Ed. Giles 7, 1—66. Cf. Morel, Eins. Handschr. d. l. K. V. 248.

P. 44. [altera manu s. X: *de asse et partibus eius.*] «Septunx in septunce Triens . . . semis in calco dimidium calcus.»

XIII. HISTORIA MODERNA.

---

377. (Fol. Nr. 163.) **MS. Uhralte Schweyzerland Aegidii Tschudi.**

S. XVII (1668.) Chart. Fol. 520 pp. — Corio suillo ligatus.

«Veteris Helvetiæ Delineatio. Das Uralte Schweitzer Landt. In was für Circ, Standt, Wesen vnd Regiment selbiges zuo alten Zeiten gewesen seye, was auch für Inscriptiones oder alte heydnische Schrifften vnd andere Antiquitates darinn vor wenig Jahren gefunden worden.

Von dem Wol Edlen vnd hochgelehrten Herrn H. Aegidio Tschudi von Glarus alt Landtammann in Glarus verzeichnet vnd beschriben.

Alles getrewlich auss des Auctors Selbsteigner Handschrift abgeschriben Anno Domini MDCLXVIII.»

P. 1—514: «*Limites Galliæ.* Von der Gelegenheit Galliæ . . . 21 Tage Merzen A. D. 1489.»

Opus quod ed. J. Gallati: Haupt-Schlüssel zu zerschiedenen Alterthumen. Constantiæ 1758. (1767.) p. 11—407.

P. 515—519: Register.

Editio multo plura continet, quæ non sunt in codice, ab editore, ut videtur, aliunde suppleta.

De opere cf. Haller, Biblioth. 4, 87; de codice ib. 88. — Schœpflin, Alsatia illustr. I, 1. 59. 62. 93. 143. 182. 199 etc. — Pertz, Archiv 8, 745 (nr. 375.)

---

378. (Fol. Nr. 164.) **Chronica Aegidii Tschudi. Erster Teil von Anno 1001 bis 1370.**

S. XVII. (1662.) Chart. Fol. 411 fol. — Tabulæ ligneæ, corio albo obductæ. In fronte insignia abbatis Placidi Reimann (1629—1670.)

«Chronica Aegidii Tschudi, Das ist Beschreibung schöner Denckwürdiger Sachen im H. Röm. Reich vnd andern Königreich vnd Landen vorgangen von Anno 1001 bis Anno 1370, geschriben aus befelch des Hochwürdigen Fürsten vnd Herren Herren Placidi, Abbten des Fürstlichen Unser Lieben Frauwen Durch Den Wolehrwürdigen vnd Geistlichen Herren Ambrosium Schell Conventualn obgesagten Fürst. Gottshaus Einsidlen, vnd vollendet den [?] Anno 1662.

F. 1—411': «*Anno Domini 1001. 1002.* Die siben Churfürsten wurdent vom Keyser Otton . . . acht Jahr 53 Tag. Finis. Deo sint laudes.»

Opus editum Basileæ 2 vol. fol. 1734. 1736. De ipso opere cf. Haller, Bibl. 4. nr. 401 ubi etiam de codicibus. — Pertz, Archiv 8, 745.

---

379. (Fol. Nr. 165.) **Chronica Aegidii Tschudi. Ander Theil v. 1371—1434.**

958 folia descripta; cætera ut **378.** Continet ed. Iselin T. I, 474—II, 211.

---

380. Chronica Aegidii Tschudi.

Driter Theil v. Anno 1435—1446.

899 paginæ.

Ed. Iselin II, 212—493.

Cetera ut supra.

---

381. Chronica Aegidii Tschudi.

638 pp. Ed. Iselin II, 493—712.

In fine: «Omnia Ad Maiorem Dei Deiparæque V. Eremitanæ honorem et gloriam. 1728.»

---

382. (Fol. Nr. 172.) **Chronicon Johannis Künzi Lucernensis.**

S. XVI. (1550—1557.) Chart. Fol. 741 pp. recte 740 quia primum folium non numeratur, 143 et 580 vero ter, 164, 707, 711 bis, 545—554 omittitur. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

I. P. 1—531. *Künzi Chronicon.* Terniones signantur A—Ž, a—l.

«In nomine sancte et individæ trinitatis. Amen. Geschichtbuech wahrhafftiklich beschriben vnd geschähen wie dan syn Innhalt wol zu erkennen gibt. Angefangen schriben uff sant Jost abent den XII tag Christmonats an der nacht um die siben anno 1550 von mir Joanni Küntzi der zit provisor zu Lucern.

Inspiret ceptis meis mitissimus Jhesus. I. K. Audaces fortuna juvat timidosque repellit. Virg. Aeneid. 1550.»

P. 1—76: [*Historia belli Thuricensis annorum 1436—1439.*] «Als sich dann inn vergangnen iaren do man zalt . . . Den ersten krieg ussgeschriben von mir Johan Küntzi den nündten tag Januarii Anno MDLI. Den andern angefangen auch vff disen tag wie gemelt 1551.»

P. 77—189. [*Pars secunda annorum* 1440—1443.] «Inspiret ceptis meis mitissimus Jhesus. 1551. Audaces . . . Vom vrsprung des andren Kriegs als man Inn Salganser Landt vnnd In das ob das (!) ober Lanndt zoch. Wie vor im ersten Krieg . . . Den andren Krieg vss geschriben von mir Johan Küntzi den eilfften tag meyens Anno MDLI. Den dritten angefangen den zwölfften tag meyens 1551.»

P. 190—526: [Pars III.] «*Von dem küng Fridrich Hertzog zuo Osterich.* Inn dem Jar do man zalt . . .

Geendet disen krieg mit fuog
Do es am morgen sibne schluog
Uff den heyligen sant Urichs (!) tag
Von vnsers herren gburt wie ich sag
Im tusent fünffhunderten iar
Vnnd eins vnd fünffzig offenbar
Durch mich Johannen Küntzi mit namen
Han in kum gar brach (!) zu samen
Provisor der Loblichen statt Lucern.
By gutten gsellen bin ich gern.
Jesus hab lob vnd vnsere frow
Dem bett ein yder der dis anschow
Der schriber ist geboren zuo Clingnow
Oho wie fro ich was
Do ich schreib dis Deo gratias.»

P. 527—531 vacant.

Est merum excerptum verbis hinc inde mutatis Chronici Schodeleriani quod habes infra **386**, 211—714. P. G. Morel singulis partibus numerum convenientem cod. **386** adscripsit. — Cf. Haller, Bibl. 4, 398 qui codicem (p. 187—191) accurate descripsit. — Leu-Holzhalb 3, 413—414. — Naumann, Serapeum I. (1840) 361. — Pertz, Archiv 8, 745.

II. P. 532—741. [*Salat, Historia belli Zwingliani. Tangrotz.*] Manus antiqua folia 1—91 numeravit, item quaterniones signavit a—n.

P. 532—695: «*Anfang vnd vrsprung des kriegs so sich erhaben in* der löblichen Eignoschaft zwüschen den V. alten christenlichen orten vnd den vergifften abfelligen nüwen Secteren vss was vrsach der ent-

sprungen ist. Als sich die fromen allten (des ungezwyfleten glaubens) Christen an vil orten . . . Rich zu besitzen. Amen. Geschriben vnd vollendt vff Samstag der pfingst fronvasten, was der 12 tag brachmonats zuo der XI stund des tags Im Jar 1557 durch Johan Küntzi von Clingnow, der zit schuolmeister zu Sarnen Inn undrir Walden, sins diensts Im LVsten Jar. Gott waltz.»

Fragmentum maioris operis Joh. Salat, ed. in Archiv f. Reformationsgesch. I, 303—337. Cf. ib. I, 487. nr. 387. II, 27. nr. 209. — Bächtold, Hans Salat. Basel 1876. 23—24. 81—85. — Göldlin, Konrad Scheuber II, 139. — Sarner Schulprogramm v. 1869. p. 8.

P. 696—699 vacat.

P. 700—722. *[Salat.] «Der Arm Tann Grotz.* Allmechtiger Gott Im höchsten tron . . . V fändli verlürendts in der nott.»

Versus 1—441 tantum; differunt satis ab edit. Bächtold, l. c. 89—103. Cf. Haller, Bibl. 5. nr. 464.

P. 723—735, 740—741 vacant. P. 736—739: *«Register dis buchs.* Anfang vnd Ursach . . . Der arm Tanngrotz. 81.»

---

383. Künzi, Kappelerkrieg.

S. XIX (circa 1850) Charta. Fol. 41 folia. — Ligatura chart. cum dorso nigro coriaceo.

F. 1—41: «Anfang und Ursprung . . . Rich zu besitzen. Amen.»

Est *Salati* opus descriptum ex cod. **382** p. 502—694. In fine addit P. G. Morel: „Scripsit Hahn ex Richenburg Secretarius Archivii c. a. 1850.“

---

384. (167.) **Schodeler, Rerum helveticarum T. I. Usque ad 1415.**

S. XVII. (1604) Chart. Fol. 429 fol. Triniones signantur A—Z. — Variæ manus. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et scuto abbatis Augustini I impressæ. Spatia vacua relicta pro figuris.

F. 1—3: [*Præfatio.*] «In dem Namen der Heiligen Dryfalttigkeitt, Gottes Vatters, Sohns vnd heiligen Geistes. Amen. Als dann Gott Himmelrich vnd Erdterich . . . gewonlichen gelogen wirdt, begriffen.»

F. 3' vacat. F. 4—428': *«Die Stiffter der Statt Zürich, des Obristen Orts der Eydtgnosschaft.* Zürich ist gestifft . . . Unnd Er Ihnn noch die sinen nit hören wolt.»

In operculo anteriore: „Auf Befehl des Fürsten Augustinus aus dem Original abgeschrieben anno 1604 durch Leonard Zinch (!) Notarium Imperialem publicum wie man am Ende des dritten Bandes findet.“

F. 302': *Sempacherlied*, ed. Alte u. N. Welt 20. (1886) 608—612. — Liebenau. d. Schlacht b. Sempach 355—359. — Cf. ib. 130. 215. 349. 359. — Liliencron Nr. 34. — Geschichtsfr. 18, 271.

---

385. (Fol. Nr. 168.) **Schodeler Rerum helveticarum T. II. 1416—1522.**

Continuatio numeri præcedentis cui per omnia similis. 492 folia. — Spatia vacua relicta pro figuris.

F. 1—491': «In deme Namen der Heiligen Hohen Dryfalttigkeitt ... Das der Künig von Frankrich vor Paffy gefangen ward vnnd aber schädlich verlor. Fürhin ist daz Original mank.»

F. 492 vacat.

---

386. (Fol. Nr. 169.) **Schodeler, Rerum helveticarum. T. III.**

Ut præcedentia volumina. 946 pp. recte 948 quia 209 et 210 bis numerantur.

Passim spatia vacua relicta pro figuris delineandis, quæ hinc inde leviter stilo adumbratæ sunt, sed raro etiam atramento absque coloribus ut pp. 215, 224, 232; nitide delineantur pons et urbs Raperswilensis p. 389 et 390.

P. 1—81: [*Additamenta ad præcedentia*] diplomata præsertim, annorum 1425, 1327—1352, 1240—1327.

P. 82 vacat. P. 83—109: «Kurtze Beschreybung was gestalt der Hochlobliche Fürtreffenliche Ansehenliche Bauw einer Wollgeordneten Zierlichen Eydgnoschafft Herkommen . . . slach mit Freuvden drein.»

P. 110—116 vacat.

P. 117—152: *Denckwürdige verzeichnus von dem Bystumb vnnd Landschafft Wallis. Authentische Abschrifft des Vispischen Abscheidts in Wallis Anno 1604.*

P. 153—164 vacat. P. 165—190: «*Der Adel dem Hochloblichen Huss Oesterrich zugehörig etc der da sesshafft ist gewesen Im Ergöw, Im Thurgöw, In Bürgenthal an dem Bläwen, vnd an der Etsch, In Achthundert Jahren vnnd auch davor.*»

P. 190: «Dise Cronick ist abgeschriben vom rechten Original des 1603 Jars vnder Abbt Augustin.»

P. 191—208: «*Etwas von der hochberümbten Statt Zürich, vnnd Ihr alten Herrschung.*»

P. 209—714: [*Vetus bellum Thuricense 1436—1451.*] P. 209—227 folia numerantur 1—10.

P. 209—210: [*Præfatio.*] «Duurch des willen, das menigcklichen Kündtlich vnd offenbar werden die sachen, so in dem Krieg so sich vor Zitten zwüschen denen von Zürich einr, vnd denen von Swytz, andersidt begeben. Harumb hab ich Wernher Schodoler Burger zu Bremgartten dieselben Geschichten vnnd Krieg beschriben, zu lob vnd dienst . . . vernemmen wirdt.»

P. 211—714: «*[I]n Gottes Namen.* Amen. Alss sich dann in vergangnen Jaren, da man zalt . . . tusent vierhundert vnd fünfftzig Jar.»

Excerptum huius historiæ extat in cod. **382**, 1—526.

P. 677—679 inserta est historia SS. Sacramenti *Ettiswylæ* de anno 1447.

P. 715—756: [*Varia annorum 1446—1465.*] «*Ein Krieg zwuschen beiden Stetten Bernn vnnd Fryburg.* «[I]n dem iare Do man zalt von Gottes geburt . . . 1458 Jar.»

P. 757: „Auss beuelch meines gnedigen Fürsten vnd Herren, Herren Augustini Abbte des würdigen Gotzhauss alhie zu den Einsidlen etc. hab ich Leon. Zinckh, Juratus Notarius dise Herren Wernheri Schodolers gewessnen Schuldtheissen zu Bremgarten Chronekwerk, alss vom rechten waren Original seiner eignen Hand, von wort zu wort, In threuwem abgeschriben. Anno MDCIV Vnnd in mense Novembrio; so vil in disem Tomo gemelten Originals vor Handen gewesen, vollendet. Alles vorderst Gott dem Herren zu Höchstem Lob, seyner werden Mutter, vnnd Allem Himmelischen Heere zu ehren, Geistlichen vnnd Weltlichen zu gutem wie auch zu mehrer der Bibliotecke Restauration."

P. 758—762 vacat.

P. 763—825: «*Compendium der* Chronica Johannsen Salat Grichtschribers zu Lutzern, an die fünff Catholischen Ort der Eydtgenosschafft, was sich von Anfang der Lutherischen vnnd Zwinglischen Secten, Inn eyner loblichen Eydtgnoschafft zugetragen vom 1517 byss Inn das 1534 Jar. Præfatio authoris ad V. Canton. Proemium de utilitate historiæ . . . von wegen der fürpitt. Nota. Diser Tractat oder Chroneckh, von Zwingliss vnd Luthers Hæresiarcharum Irrthumb vnd muthwilligen Abfall, von der heiligen, Alten Catholischen allein sehligmachenden Religion etc hat ein gnediger Fürst vnd Herr, Abbt Augustin, diss loblichen Gottshauss allhie zu den Einsidlen etc vnder andern des Gotzhauss scriptis vnd Briefen ohne gferde funden, vnd neben diser, dess Herrn Schodleri gewessnen Schuldtheissen zu Bremgarten Chroneckh durch mich vnderschribnen publicum Notarium Zuschreiben lassen, der Meynung vnd Fürsichtigkeit, es könfftiger Zeit der christlichen Catholischen Kirchen zu glücksehliger restauration dienen möchte, Amen, Amen, Amen. Actum Anno MDCVI. In mense Aprili. Leonard. Zinck. Notarius Inperialis publicus Manu propria.»

Est pars excerpti, maior pars lingua latina, pauca germanica, ex Salati chronica reformationis, ed. Archiv f. d. schweiz. Reformationsgeschichte I, 1—27.

P. 827—830: «Hie sind verzeichnet die Gotzzierden welche vor dem Abfahl Catholischer Religion in der Statt Bern zum göttlichen Dienst gebraucht worden. Erstlick 1000 Doppel Duggaten . . . Item gestifft Oblatengelt 24 fl.»

Ed. Simmler, Sammlg. d. Urk. I, (1757.) 48—54. — Cf. Haller, Bibl. 3, nr. 1132.

P. 831 altera manu adduntur *10 versus germanici contra raptores hæreticos:* «Diss Hand Ir verstanden alle . . . In abgrundt fieren.»

P. 832—840 vacat. P. 841—941 [*varia additamenta ad præcedentia annorum 960—1446, præcipue de bellis cum ducibus Mediolanensibus.*]

P. 942—946 vacat.

In tabulario Einsidlensi habentur litteræ abbatis Augustini Hofmann ad Scultetum et magistratum Bremgartensem d. d. 15. Dez. 1602 quibus partem 2 et 3 huius operis sibi præstandas petit: „indem wir neben kurzweilig Ablesung auch nutztragende merkwürdige sachen funden, so für unser Gotzhus und dessen mehrer Ursprung göttlich dienstes nit wenig nutz bringen." Alia exemplaria eiusdem operis prostant Aaroviæ, Bernæ, (ex præsenti de-

scriptum) St. Galli, Thuregi, sed nullibi completa, sicut nec illud quod Bremgartæ in tabulario asservatur, quodque figuris eleganter coloribus depictis ornatur.

Codicibus nostris usi sunt *Fechter* pro descriptione pugnæ apud S. Jacobum. Basler Taschenbuch 1864 p. 147—153. — Lilienkron, D. hist. Volkslieder d. Deutschen I (Leipzig 1865) 3. 68. 140. Cf. Sybel, Hist. Zeitschrift 3, Nachrichten v. d. hist. Commiss. p. 26. — Lütolf, Geschichtsfr. 18 (1862) 204, 271—276. — Cf. Scherrer, Verzeichn. d. St. Galler Handschr. p. 425. — Haller, Bibl. V. nr. 166. p. 55—56. — Cf. IV nr. 385. De auctore cf. Kurz u. Weissenbach, Beiträge I, 89—96. — Pertz, Archiv 8, 745. — v. Wyss, Allg. d. Biogr. 32, 211—212. — Idem Gesch. d. Historiogr. in d. Schweiz. 155--156. — Stammler, D. Chronist W. Schodoler. Archiv d. hist. Ver. d. K. Bern 13 H. 3. (1892.) 28. 46—50. (S. A.)

---

387. [Lucernensia.]

S. XVI (1544) Charta. Folio. — Tabulæ ligneæ partim corio albo obductæ.

I. *Stadtrecht.* 4 et LIV folia.

F. 1'—4': *Register des Stattrechts.*

P. 1'—LIV: «*Der Statt Lucern verschryben geschworen Stattrecht. 1554. Zum Ersten vmb Morgengab.* Ein yeder . . . schuldig Sin zegebene. Ennd des Stattrechts.»

Ed. ex codice Lucernensi Segesser in Zeitschrift f. schweiz. Recht. 5, II, Basel (1856) 21—92.

II. *Der geschworene Brief.*

F. I—XXXIX: «*Der geschworenn Brieff.* In gottes Namen. Amen. Wann nun von dem faale dess ersten mentschenn . . . dass recht vorbehalltenn werdenn.»

III. *Bundbuch.* CXLIII folia. Inde a fol. CVII variæ manus continuaverunt.

Præcedit: *Register der püntten.* Sunt ex toto 34 *fœdera helvetica* ab anno 1315 usque ad 1602. Similis argumenti sunt codd. **392—396.** — Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

Fuit Jodoci Knab de quo cf. cod. **101.**

---

388. Thurgovia moderna, seu eius iura, usus, limites.

S. XVIII. (ca. 1720). Charta. Folio. 586 pp. Quinque folia vacua in capite libri non numerantur. — Ligatura coriacea.

P. 1—438: [*Jura etc. ordine alphabetico.*] «A. Aach, Aachrecht, vide Landtgericht. Abzug . . . Anno 1572. 1577.»

P. 443—538: *Eigentliche Beschreibung der Landtgraffschaft Thurgew nideren Grichten.*

P. 539—553: *Ordnung von Einnahm der Huldigung in der Landtgraaffschafft Turgew.*

P. 557—583: «*Ohngefahrliche Einkünften eines jeweilligen Herren Landtvogts vnd Ambtleüthen der Landtgraffschafft Thurgeüw.*»

---

389. (Fol. Nr. 211.) **Acta comitatus Toggenburgensis. Nr. 10.**

S. XVI. (1537.) Charta. Fol. 143 folia a primæva manu numerata numeris arabicis et infra romanis. Duo folia in fronte codicis non numerantur et 136, 137, 139 omittuntur. F. 138′—143 ab altera manu s. XVI scripta.

[Duo folia non numerata in fronte continent *registrum*]: «*Hienach volgt ain Register* über ditz ganntz buoch ze finden . . .»

F. 1—132: «*Im Namen Hailiger hochgelobter trinitet. Amen.* Nün volgend loblicher granffschafft *Dockenburg Fryhaiten vnnd erstlich dero von Liechtenstaig.* Wir Uolrich von gottes gnaden . . . Nün vnd nüntzigosten Jare. Des walt gott. Finitum Sabatho secunda Junii Anno salutis supra sesquimillesimum tricesimoseptimo. De quo sit tibi laus Jesu Christe Nunc et in perpetuum. Amen.»

Sunt 41 documenta annorum 1400—1532.

F. 132—138: «*Nun volgt der gotzhus lüten Rodell von Sannt Gallen so in der Granffschafft Dockenburg* . . . Item küngs Uoli.»

F. 138′—141′: «Der letst vertrag in der Graffschafft Toggennburg, von den vier Orten beschechen.» [1538.]

F. 141′—143′: «Hernach folgget ein Revers von wegen der frygen Weibel hus ze Degerschen.» [1538.]

F. 143′: «Item die Hüsser vnnd fürsten von einer gemeindt zue Tegerschen . . . des Weibels huss.»

Desinit abrupte.

---

390. (Fol. Nr. 195.) **Vetus bellum Tigurinum. No. XVII. Item de libertate Suitensi.**

S. XVII. Charta. Fol. 178 folia a primæva manu signata. — Ligatura chartacea corio suillo obducta.

F. 1—98: [*Excerptum ex Schodoleri* Historia belli Thuricensis ut habetur in cod. **386** p. 209—848. et in Küntzii excerpto **382.**] «In Gottes Namen. Amen. Alss sich in vergangnen Jaren als man zalt . . . auch damit unser Ehre etc.»

In margine f. 98′: „Jacob Redings MS. geht nur bis her; ist aber vollständiger als dieses.“

F. 98′—130: [Varia documenta, eadem fere ut in cod. **386,** 848—941.] «*Dess Frien Lands zu Schwitz Keiserliche vnd Künigliche Fryheiten.* Nachdem die Landlüt von Schwytz vnd von Uri . . . schaden wieder heim.»

Inde a f. 130—175 continuantur varia documenta ad historiam Helvetiæ s. XIII—XV, partim germanice, pauca latine.

F. 176—178′: «*Register uber das vorgeschriben buch.*»

In operculo: „Ex libris Matthiæ Stadleri, Suitensis [16] 79.“

---

391. (Fol. Nr. 16.) **Chronicon Friburgense et Bernense.**

S. XV. (1492) Charta. Fol. 25 (recte 24) et CLXXXIX folia, cetera vacua. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et figuris impressæ.

F. 1 et 2 vacat, 3 deest. F. 4: *[Index foll. I—X.]* «*Hie hebt sich an ein tafel dar Jnn man noch der zall alle materien vinden mag wie vnnd wannen die veste fromme stat friburg In öchtland gebuwen vnd an dz helig Rich komen ist vnd wie bern ouch gestifft vnd gebuwen wart.* Zum ersten wie vnd von wennen . . . die sach fur hielten — X.»

F. 4—14: [*Index foliorum XII—CLXXXVII.*] «*Hie vochet an die tafel diser nüwen kronig dar Inn man noch der zall geschriben vindet yetlich materie dis buochs ye von einer an die ander bys ze vssgang diss buochs.* Des ersten die vorrede . . . are ertrunken. Deus laudetur cunctis horis.»

F. 15—25: Iidem indices altera manu s. XVIII.

F. I—XI: «Wie vnnd von wem die veste fromme Stat friburg . . . In grossenn Eren.»

F. XI: «Hie hebt sich an ein Nüwe kronek dar Inen man vindet alle krieg stritt vnd sturm So geschechen sint In den nechst vergangnen zwenzig Jaren. Darumb dis buoch gemacht vnd geschriben ist zuo lob ere den . . . vnd wart dise kronec geschriben vnd gemacht In dem iar do man zalt von der geburt cristi vnsers lieben herrn MCCCC vnnd LXXVIII Jar.»

F. XII—CLXXXIX': «In namen der heyligen hochen vnzerteilten Drivaltikeyt . . . han Ich zu lob ere vnd dienst . . . zuo den eren kamen. Anno etc. LXXXVII. P. Gatn.» (Gallati?)

Fere nihil aliud nisi excerptum ex *Schilling, bellum Burgundicum,* valde simile codici quem describit Haller, Bibliot. 4. nr. 773 in manibus Fegeli d'Autigny. Codicis Einsidlensis meminit Haller l. c. nr. 779. Notandum in codice quoties nomen *Fegeli* (Vogeli) occurrit, illud in margine notatum esse una cum figura avis pp. 17, 38, 62, 99, 105, 152. 187.

Leguntur carmina *Veit Weber* f. 68'—71': *Ein lied von dem zug von Ponterlin.*

Ed. Lilienkron 2, 60—64.

F. 170—174: *Ein lied von dem stritt von Murtten.*

Ed. ib. 92—95. Cf. Liebenau, Archiv d. hist. Ver. d. K. Bern 13, 451. Nota 4. — Pertz, Archiv 8, 746.

---

392. (Fol. Nr. 203.) **Fœdera et Privilegia Helvetiæ collecta a Leodegario Pfyffer Lucern. Nr. 9.**

S. XVI. Chart. Fol. 523 folia numerata, plurima vacua, 45, 156, 240, 325 bis numerantur, 63—66, 160—179, 277, 377 omittuntur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et figuris impressæ.

In fronte plurimorum documentorum in folio separato eleganter depinguntur scuta gentilitia pagorum helveticorum, ut ab initio et ff. 4. 10. 16. 24; alibi sine coloribus tantum delineata sunt ut 35, 45, 73, 352 etc. vel personæ repræsentantur ut f. 57, 67.

Præcedunt tria folia vacua; in quarto tria scuta gentilitia cum hac inscriptione: „Das ist der drien Lenderen erster pundt."

F. 1—387: [*Varia fœdera helvetica etc. annorum 1315—1565.*]

F. 389—411: [*Golderi Historia belli Tigurini in Cappel.*] «*Disers hernach volgend ist erstlichen beschriben durch den Eerenvesten, wyssen Juncker Hans Golder der zitt altter Schulthess zu Lucern auch ein hauptmann in dissem krieg vnnd zug.* Item alss sich gross unruow hatt zuotragen . . . im fryden angnon.»

Alii codd. in Biblioth. Cant. Luzern. L. 53. Katal. III. p. 160 et. civ. Luzern. Cf. Katalog. 473. 532. 536. — Haller, Bibl. 5, nr. 445. — Archiv f. Reformationsgesch. I, 465. — De auctore († 1539) cf. Balthasar, Museum vir. Lucern. (1767) p. 31. — Salom. Hirzel, Zürich. Neujahrsbl. d. Stadtbibl. 1814. — Liebenau, Aus Schulth. Gold. Memoiren. Anz. f. schw. Gesch. 3 (1881) 436—444.

F. 442—454: [*Salat, Tanngrotz.*] «*Disers harnach ist inn Rymes wiss von den fünff Orten wegenn wie sy mit dennen von Zürich gekriegt hand vnd würd genampt der Tangrotz.* Allmechtiger gott im . . . by g'sellen gernn.»

Ed. Bächtold, H. Salat 89—109. Cf. supra **382**, 700.

F. 454'—456': [altera manu s. XVI.] «1474 Erbeinung vnd ewiger bericht gegen dem Huus Oesterreich vnd den lbl. Eydtgnosen vff gericht . . . vnd vier Jar. 1474.»

F. 517—523: *Contractus inter Ferdinandum Austriæ archiducem et quinque pagos catholicos Helvetiæ* Waldhut 22 April 1529.

Ed. Archiv f. Reformationsgesch. 3, 573—580. — Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

In operculo anteriore: „Leodegari Pfyffern zue Hunckelen. A⁰. 1625."

---

393. Fœdera, pacta et iura Helvetiæ in unum collecta. Numero 12.

S. XVIII. (1773). Charta. Fol. 592 paginæ, recte 590 quia 254, 367 bis numerantur, 344, 475—477 omittuntur. Variæ manus. — Ligatura papyr. dorsum coreaceum.

P. 1—586: [*81 Varia documenta Sæc. XIII—XVI lingua germanica, plerumque ut in cod.* **392.**] «*Wie Künig Maximilian die Fürsten dess Reichs ermahnt* uff zue seyn . . . fünfhundert achtzig vnd siben Jahr. Laus Deo semper. Et Beatissimæ Virgini Mariæ. De anno 1773.»

P. 587—591: *Register.*

---

394. Foedus Gallicum. Nr. 7.

S. XVIII. Charta. Fol. 366 pp.

P. 1: «*Ueber das Bündniss mit Frankreich. Von Urs Balthasar.* F. verso: *Inhalt.*

P. 1—6: *Ursach der Verfassung wie auch der Begriff disserer fünff Tractaten.*

P. 7—90: *Erstes Tractetlein. Von denen Transgressionen sambt beigefügten billichen Anmerkungen.*

P. 91—160: «*Das andere Tractetlein.* Abscheid des gehaltenen Tags zu Baaden Im Ergeuw angefangen auf Mittwochen nach St. Mathias in der Fasten An. 1580.»

Cf. Sammlg. d. eidg. Abschiede IV, 2. p. 707. — Haller, Biblioth. 5, nr. 581.

P. 105—160: *Anmerckung über diesen Abscheid.*

Cf. Haller l. c. nr. 582.

P. 160—221: *Das Tritte Tractetlein.* Uebersetzung des 61ten Capitels der 2ten Centuriæ *Trajanni Boccalini* so anfangt: Apollo per dar diletto.

P. 171. *Reflexiones.*

Cf. Haller. l. c. 6. nr. 1842.

P. 221—249: *Das Vierdte Tractetlin.* Utopanisches ohnfehlbares Mitell, die Uraltete Eydtgenoschaft Jung zu machen erfunden im Jahr 1744.

Haller l. c. 6, nr. 288.

P. 250—297: «*Das fünffte Tractetlin.* Anmerkungen über dennemit Ihro Majestet Ludwig dem XIIII glorreichsten angedenkens König in Frankreich durch seinen Herrn Botschafter Herrn Grafen de Luc etc. und denen loblichen Chatolischen Orten mit Zuzug der Republic Wallis in der Stadt Solothurn beschworenen Pundt d. 9ten Maii 1715.»

Cf. Haller, Biblioth. 5, nr. 2020.

P. 298—349: «*Folget nun* was in beschlossenem Pundt des Anmerkens würdig, . . .»

P. 350—366. *Beschluss.* [Patet ex verbis: «nach Verfliessung 30 Jahren» opus scriptum esse circa annum 1745.]

Idem in cod. **415,** cuius hic videtur esse apographum de verbo ad verbum.

Cf. (Balthasar) Verzeichniss d. Handschriften u. Collectaneen. 41—47. — Katalog d. Bürgerbibliothek in Luzern (1840) p. 454—457. — De auctore Schiffmann, Allg. d. Biogr. 2, 32.

---

395. (Fol. Nr. 214.) **Acta Helvetica. Num. 11.**

S. XVIII. Charta. Fol. 508 pag.

P. 221 altera manus sequitur.

In capite: «*Verzeichniss der in diesem Codex sich befindlichen öffentlichen Documente*» tres paginæ non signatæ.

P. 1—507: 47 Documenta quæ ad historiam Helvetiæ pertinent, spatio annorum 1339—1634.

---

396. Bundtbuch.

S. XVII. Charta. Fol. 644 pp. Variæ manus. — Ligatura coreacea, dorsum deauratum.

«*Aller seyt Anno 1251 bis Anno 1663 zwischen dehnen XIII Ortten Loblicher Eydgnosschaff vnd verschiedenen ausländischen Potentaten*

auffgerichteten Pündtnussen Verträgen Vereinigungen vnd Brieffen nach vollständigem Innhalt der Originalien, gemachte Copeyn vnd Abschrifften nach möglichstem Fleiss verfasset.»

P. 1—644: «*Der drey Länder Pündtnuss.* Anno 1351 verpünden sich Zürich Ury vnd Schweitz . . . testor ut supra.»

In fine additur: «*Register der in disem Buch enthaltenen Bündnisse vnd Verträge.*» 5 paginæ et post aliquot folia vacua altera manu: «Verzeichnus aller Pündtnussen, Verträgen, Vereinigungen etc. zwischen den XIII Orten löbl. Eydgnosschafft vnd verschiedenen ausländischen Potentaten auffgerichtet.»

Liber comparatus anno 1820 a P. Joanne Bapt. Stöcklin, cuius siglum in fronte codicis habes: Bt. 1820.

---

397. (Nr. XXVII.) **Wappen und Schild-buch vom Zeughuuss zu Luzern. Nr. 1.**

S. XVIII. Charta. Fol. 157 folia, recte 156 quia 36. 37. 76 desunt 1 et 73 bis numeratur; præcedunt 4 folia vacua. — Corium album ornamentis impressum.

Aliquot folia a coloribus corrosa.

I. 1721. *Scuta gentilitia etc.*

F. 1: «Panner undt Fähnen welche zue Luzeren in dem Zeughaus auf behalten undt in Barfüesser Kirchn allda auff beiden Mauren abgebildet seind. Hierinn nun eigentlich notiert und vermerkt ist, welchem Herren, auch welcher Stadt iedes einem oder anderem zuegestanden vndt inn oder auss wass für Schlachten die eroberedt, vndt gewunnen worden seiendt, getreulich copiert 1721, durch K. J. W.»

F. 1': «Hiernach folgende Panner seind in der Schlacht vor Sempach wider Leopoldum . . . Underwalden kommen.»

F. 1 bis — 3: 12 vexilla eleganter depicta, adscriptis nominibus.

F. 4: «Hernach folgende Panner wie auch Fähndlein seind in den dreyen grossen, vnd bluotigen Schlachten, als zue Granson, Murten vndt Nancy . . . im 1477 Jahre.»

F. 4—8: 14 vexilla Burgundica similiter depicta.

F. 9: «*Wapen Oesterreichischer Ridterschafft* das ist der Durchleuchtigen Fürsten vndt Herren . . . mit sondern fleiss auss glaubwürdigen alten Cronicken, grabsteinen, Jahrzeit- vnd Wappenbüecheren in diss Buoch zuesamengebracht vnd mit ihren rechten farben entworfen. 1721.»

F. 10: *Die loblichen vier Wallstedt.* (Scuta gentilitia.)

F. 10'—11: *Die alte Burg Habspurg.*

F. 12'—13: *Begrebtnus der Fürsten von Oesterreich in dem Kloster Künigsfelden.*

F. 14—22: *Leopoldus dux Austriæ, Albertus rex romanorum, Elisabetha eius uxor, Agnes, filia, Leopoldus et Henricus duces, Elisabeth*

comitissa de Fürmenberg [*! lege Fürstenb.*], *Fridericus iunior*, et eorum imagines eleganter depictæ.

F. 15': «Disen Spruch han die österreichischen über Sempach gemacht: O Sempach wie schandtlich . . . frommer Mann verlohren.»

Ed. Haller, Bibl. 5, p. 45. — Cf. Liebenau, Schlacht b. Sempach Luz. 1886, p. 349.

F. 23—27: 20 vexilla depicta.

F. 28: «*Wahrhafte und wunderwürdige Histori des namhaften Streidts* . . . vor Sempach darinn der Herzog überwunden und geschlagen worden vnd selbst gebliben ist, geschach denn 9 Heuwmonet 1386.»

F. 29'—30 pugna apud Sempach depicta.

F. 31—35: «Unter anderen teutschen Völckeren . . . alle Ritter, vnd Cunrad.»

F. 38—111 Scuta gentilitia depicta.

F. 75—78 tres equites genuflexi depicti.

F. 112—114: «*In dem Schwaben-Krieg der sich anno 1499 erhoben* . . .»

F. 115—119: «*Hernach folgende Fähnen sind in der Königen von Franckreich vnd Herzogen zuo Meiland kriegen* . . .»

F. 120—123: «*Folget die Abbildung derjenigen Fähnen, so die von Luzern denen Berneren den 24 Jener des 1656 Jahrs bey Villmergen In Freyen Ämpteren im Ergeüw in offnem manlichen Feldstreidt durch Godtes mund erwürtige gnad vndt Crafte abgewunnen haben.*»

Codicis breviter meminit Haller Bibl. 5, nr. 121. Libri similes omnino frequentes sunt, quos describit Haller l. c. 119 etc. Proxime ad nostrum accedit Vadianus 210, (Scherrer, Verzeichn. 57, Haller ibid. 134) sicut et Sangallensis 1277 (Scherrer, Kat. p. 440.) Cf. Liebenau, Schlacht b. Semp. 429.)

II. F. 124—150. In angulo superiore restant vestigia manus antiquæ quæ paginas numeravit 1—58.

«*Ein grundt vnd eigentlicher Bericht dess tödtlichen Sempacher Kriegs, auch wass vor vnd nach demselbigen zugetragen vnd von dem todt Allperti, so zu Königsvälden begraben, auch wo haar dass Closter Königsvälden sinen Anfang vnd Uhrsprung hab genomen, von neüwen beschriben 1594.* Im Jahr nach geburt Christi 1308 . . . vnd alles Böss. Amen.»

Haller, Bibl. 5, nr. 132. — Idem codex Lucernæ, Katalog d. hist. Vereins d. V Orte. Handschr. C. Nr. 8 fol. 376—478. — Cf. Liebenau, Schlacht bei Sempach p. 271 et 303, nr. 171, qui dicit auctorem *Joannem Jncisorem vulgo Schnyder*, Luzernensem Ludimoderatorem, qui Bullingerum exscripsit. Ib. 271—276.

F. 151—152 Index contentorum fol. 1—22 tantum a recentiore manu cœptus.

---

398. Bullingers Chronik. Tom. I. — 1400.

S. XVII (1608) Papyr. Fol. 443. — Corium album figuris eleganter impressum.

F. 1: *Von den Tigurineren vnnd* der Stadt Zürich sachen VIII Bücher verzeichnet von Heinrichen Bulingeren. Inn welchen der Anfang diser Histori gefürt wirt von den ziten vor der geburt Christi an

biss man nach Christi geburt zellt 1400 Jahr. *Der erst Theil.* Abgeschriben von Gerold Meyer von Knonaw. Angefangen den 13 Brachmonats Anno 1608 vnd mit Gottes hilff vollendet den 26 Jenner Anno 1609. Gott syge Lob.»

F. 2—9': [*Dedicatio.*] «Diss sind die Namen der Herren dess Capitels diser Zyt des Gestiffts zuo dem Grossen Münster Zürich, welchen dise Historia presentirt ist worden den 21 Tag Decembris anno 1574. Herr Johannes Jacob Amman . . . Den Ehrwirdigen Hoch vnnd Wolgelerten ouch frommen Ehrenvesten . . . Vor vierzig Jahren hab ich vil Arbeit angewent . . . alle zyt Heinrich Bullinger.»

F. 10—443: [*Libri I—VIII.*] «*Der erst Teill. Von den Tigurineren vnnd der Statt Zürich sachen VIII Bücher* . . . von den zyten vor Christi geburt an biss man zalt nach Christi geburt 1400 Jahr . . . Finis. Gerold Meyer von Knonow scripsit anno Domini 1709.»

In fine additur: «*Register aller fürnemmen dingen in disen 8 büecheren.*»

Cf. Haller, Biblioth. 4, nr. 405. — Pertz, Archiv 8, 746. — Liebenau, Schlacht bei Sempach 271. — De scriptore Cf. G. Meyer v. Knonau, Aus einer Zürch. Familienchronik. Frauenfeld 1884. 89—92.

---

399. Bullingers Chronic. Tom. III.

S. XVII (1609.) Chart. Fol. 443 folia. — Corium album figuris ornatum.

«*Der Ander Theyl:* Meister Heinrichen Bullingers, obersten Pfarrers zum Grossen Münster Zürich. Inn welchem allerley von der Statt Zürich sachen gehandlet wirt. Geschriben durch Gerold Meyer von Knonouw. Angefangen den letzten tag Hornung anno 1609 vnd mit bystand göttlicher gnaden vollendet den letzten tag des monats Octobris im erstgedachten 1609 Jahr.»

F. 1—7 [*Præfatio*]: «*Von den Tigurineren vnd der Statt Zürich sachen VI Büecher* . . . von dem Jahr Christi 1400 biss an das Jahr Christi 1516 . . . im October anno 1574. H. Bullinger.»

F. 9—15: [*Conspectus voluminis.*] «Damit aber ein kurtze summa aller oder furnemmer Hauptpunkten . . .»

F. 16—368': [*Libri IX—XIV. 1400—1516.*]: «*Das nündte Buch von den Tigurineren vnd der statt Zurich sachen.* Anno domini 1400. Von König Ruprächten . . . lob in ewigkeit. Ende der 14 Büchern.»

F. 370—427: «*Von der Reformation der Propsty oder Kylchen zu dem grossen Münster zu Zürich,* zu welcher Zyt vnd vnder welcher verwaltung die Reformation dess Gestiffts der Kylchen zum Grossen Münster Zürich angehept worden vnd wie sy anfangs an die Hand genommen sye. In dem 6 Buch dises Werks hab ich durch 6 capitel geschriben von dem alten stifft der statt Zürich zu dem Grossen Münster, wie es biss an die reformation sye gewässen, auch hab da ver-

heissen von syner enderung vnd reformation hernach bricht zugäben, vnd wiewol ich auch darvon geschriben in mynem nachfolgenden buch von der reformation, muss mich doch nit beduren, etwas wytlaüffiger vnnd grundtlicher dervon bericht zu gäben mit disser jetzt nachfolgenden geschrifft. Vnd sind das die nammen aller der Chorherrn . . . Sovil hab ich disser Zyt mensis Octob. 24 im 1574 Jahr zu verzeichnen gehept von des Stiffts zu dem Grossen Münster Zürich sachen vnd reformation, wie vnd was sich nun in nunmehr inn die 51 iahr zutragen vnd begäben hat . . . Endt. G(ott) S(ye) Lob.»

Differt ergo per totum ab ejusdem auctoris historia reformationis.

F. 429—443: «*Die ordnungen vnd Satzungen der Schuol zuo Zürich anno domini 1559.* Hernach volgend die ordnungen vnd satzungen . . . einigkeit vnd heiligkeit. Gott syge Lob. Gerold Meyer von Knonouw scripsit anno domini 1609.»

Cf. Haller, Bibl. 2, 104. 105.

8 folia non numerata: „*Register aller fürnemmen dingen in dissen 6 Büchern vnd folgender reformation begriffen* . . .“

Cf. Haller, Bibl. 4, p. 202—203. — Archiv f. Reformatgesch. 3, 9. nr. 22.

---

400. Bullinger. III. Tom.

S. XVII. Chart. Fol. 360 folia, 331 omittitur, 340 bis numeratur. — Corium album figuris ornatum.

F. 1—8 vacua. F. 9: «*Historien oder* Geschichten, so sich verlauffen inn der Eidtgnoschafft, insonders zu Zürich, mit Enderung der Religion vnnd Berichtung der christenlichen Reformation, von dem Jar Christi 1519 biss in das Jar 1532 das ist durch 13 Jar lang von H. Heinrich Bullingern dem Elteren, Diener der Kirchen zu Zürich beschriben. *Der erste Theil.* [P. G. Morel addidit]: «Geschrieben 1611 v. Gerold Meyer v. Knonau.»

Ed. Heinrich Bullinger, Reformationsgeschichte nach dem Autographon herausg. v. J. J. Hottinger u. H. H. Vögeli. 3 Bde. Frauenfeld 1838—40. vol. 1—2, 184. — Cf. Haller, Bibl. 3, nr. 69. 4, p. 203.

F. 344—359: *Register.*

---

401. Bullingers Chronik. Tom. IV.

S. XVII (1611) Charta. Fol. 448 folia. — Corium album figuris impressum.

«*Historia oder Geschichten von der Reformation* der Religion, von dem Jahr Christi anno 1529 biss inn das 1532 Jahr, darinnen von dem anderen Cappeller Krieg. Von H. Heinrichen Bullinger dem Elteren Diener der Kylchen Zürich, zusammen gezogen vnnd beschriben. *Der viert Theill.*

F. 1—414': «*Der Landtsfriden zu Cappell vffgericht.* Wir von Stetten vnd Landen . . . darvon sagen kan.»

Est continuatio num. præcedentis, ed. ib. II, 185—III, 371.

Plura adduntur in codice quæ non prostant in editis, nempe

F. 414'—420': «*Bericht der statt Zürich vnd dess apts von St. Gallen.*»

F. 420'—421: «*Volgend ettlich Schmachschrifften vnd Sprüchen, so uff den Krieg von beiden Partyen gemachet worden.* Uff ergangnen Krieg vnd . . . 1. Züricher fürnemen was einen Glauben ze pflanzen . . . angericht zu verderbung der Eidtgnoschaft.»

Simile quid legitur in Archiv f. Reformationsgesch. 3, 676.

F. 421—430 [*H. Salat*]: «*Der Spruch heisst der Tanngrotz.*»

Ed. Bächtold, H. Salat, 89—109.

F. 430'—431 [*H. Salat*]: «*Ein lied von dem Krieg Inn dem Thon: Wiewol ich bin ein alter griss.*

O hochgelopte Dryfaltigkeit, Maria . . .
Der diss Lied hatt gesungen.
Her Gott durch dyn allmechtigkeit
Beschirm dyn alte christenheit.»

Ed. Liliencron nr. 430. T. IV, 34—36 ubi cit. cod. 401. — Cf. Bächtold, Hans Sal. 110—113. 120. — Cf. Archiv f. Reformat. 3, 680. — Geschichtsfr. 23, 113.

F. 431'—432': «*Ein Lied vom Zwingli Inn der wyss*: Zum ersten sollend wir loben Maria die reine meidt. Ich muss ein wenig singen . . . bitt Salath der von Lutzern»

Ed. Liliencron nr. 429. l. c. 32—34. — Bächtold l. c. 114—118. — Cf. Haller. Bibl. 5, p. 138.

F. 442'—447': [*Bullinger contra Salat, Saltz zum Salath.*]

«Tannast im Hut
Trybst übermut . . .
Gott well all ding zum besten schyben.»

Ed. Bächtold. l. c. 225—257 e cod. Thuricensi. — Cf. Haller, Bibl. 5, 465. — Archiv f. schweiz. Reform. 3, 680.

Similia 4 volumina habentur in bibliotheca Palatina Vindobonensi 12424—12427. Tabulæ 7, 95.

F. 447': «Also endent die 4 Theil M. Heinrichen Bullingers Pfarrer zum Grossen Münster, der Inn die 44 Jahr die Oberist Pfarr mit grossem lob, mit threffenlicher herlicher Lehr vnd erbuwung mit unstrefflichem Leben versehen hatt, wellicher auch nach dem er diser Bücher inn kurtzer zyt vollendet, von gott uss diser zytt berüfft worden, vnd selligklich, nit ohne grossen rüw menckliches inn Gott verscheiden ist anno 1575. Gott syge Lob. Gerold Meyer von Knonaw scripsit anno 1611.»

Sequuntur 9 folia non signata: „*Register der Tittlen des 4 Theils.*" In fine: „Ende des gantzen Werchs Gerold Meyer von Knonouw anno 1611."

---

402. Chronicon Hein. Bullingeri. T. I. — 1400.
S. XVII. Chart. Fol. 470 pp. — Corium fuscum planum. Cetera fere ut **398.**

---

403. Chronicon Heur. Bullingeri III Thl. 1529—1532.
S. XVII. Chart. Fol. 439 folia. — Corium fuscum eleganter figuris impressum.

«*Historia. Der Ander teil. Von den Geschichten der Christenlichen Reformation.*»

Præcedunt 4 folia registri.

F. 1—424: «*Der Erst Landtsfrid zue Cappel uffgericht.* Wir vonn Stätten vnnd Lannden . . . zum Besten schyben. Psalm 44. Ende.»
Ut in cod. **401,** 1—447′.

F. 425—432: «*Wäden-Richtenschwiler Rebellion. Im Jahr 1646.* Zuo vollkomner Beschrybung kan mann vorgahn lassen die Histori Irer Rebellion. Daruf Ihre Pasquill . . . Oberist Steyner sen.»

F. 432′—438: «*Kurtze doch gründtliche* Erzehlung, wass sich in dem Freyen Ampt, oder Herrschaft Knonouw verloffen vnd zugetragen Im September *anno 1646.* Obgleich unnder allen zeitlichen gnaden . . . es nit so bös gemeint.»

F. 438—439: «Pasquill so vonn Rebellen zuo Wädenschwyl uff die Cantzel ist gelegt worden.»

De commotione Wädenschwilensi cf. Haller. Bibl. 5, nr. 1065—1075. — Geschichte d. Volksaufstandes in Wädensweil u. Knonau 1646. Zürich. 1842.

---

404. Chronicon H. Bullingeri. III. 1517—1529.
S. XVII (1675.) Chart. Fol. 472 pp. — Corium fuscum planum.

«*Chronica Heinrici Bullingeri Senioris.* Das ist wahrhaffte und ordenliche Beschreibung aller fürnemmen Händlen und Geschichten so sich in der Eidtgnosschaft sonderlich aber in einer lobl. Statt Zürich mit änderung der Religion und enrichten Christlicher Reformation von dem Jahr Christi 1519 biss in das Jahr 1532 verlauffen und zugetragen. *Dritter Theil.* Sonst der erste Theil von der Kirchen und Statt Zürich Reformation samt einem fleissigen Register.»

3 folia numerata: «Vorred über Herr Heinrich Bullingers Pfarrers zum Grossen Münster, Zürich, Beschreibung der Reformation und was sich darbey denkwürdigs Zutreit gestelt von Herr *Johannes Leuwen* Pfarrers zu Flaach anno 1593, anno ætatis 65, nachgeschriben von mir Hans Jacob Engeler Pfarrer zu Bülach anno 1675 æt. 69. Die Hystory und Geschicht so in dissem Buch beschriben . . . Friden und Einigkeit. Amen. Johannes Leuw Pf. zu Flaach anno 1593 æt. 64. Joh. Jac. Engelerus Tig. absolvit hanc præfationem describendo 7. Jan. stili

vet. anno 1675 ætatis 69 curentis (!) ministerii 45. Diac. Wening. par. Zurzach, par. Wening. et p. Bulacensis ubi absolvi trices. annum . . .»

Cetera ut **400.** — J. J. Engeler † 1677. Leu, Lex. 6, 352.

In fine 11 folia: *„Vollständiges Register über den III Theil.“*

---

405. Chronicon H. Bullingeri. IV. 1529—1532.

S. XV. Chart. Folio. 744 pp. — Corium fuscum planum.

«*Chronica Herrn Joh. Heinrich Bullingers. Von den Tigurineren und der Statt Zürich Sachen. Der vierte Theil.* Und hierinen ist begriefen der erst Landsfrieden . . . der 2 Cappeler-Krieg und was nach demselben erfolgt.»

P. 1—608: «*Der Landtsfrid zu Cappel uffgericht.* Wir von Stetten und . . . zum Besten scheiben. Psalm 44. End des Buchs.»

Ut in cod. **401,** 1—447′ et **403,** 1—424.

P. 611—638: *„Vollständiges Register über dissen IV Theil.“*

P. 643—659: *Wäden- und Richterschwiler Rebellion etc.* ut **403,** 425—432.

[In fine manu Conradi Tanner]: „Dieses Alles ist aus einem Zürcherischen Manuscript getreulich abkopiert worden anno 1788.“

P. 663—743: *Heinrich Bulingers Testament,* von Stifftung des grossen Münsters zu Zürich, Zürcherische verdambte Deformation anno 1523, Inventarium der Zieraden des grossen Münsters Zürich. 1525. von Abtheilung der Pfrüönden und Caplonien 1526, Streit wegen des grossen Münsters Inkommen 1532, Neue Ordnung im grossen Münster 1532. Von den Pfruonden und dero Inkommen. Register der Pfruonden undt Predicanten daruff.

P. 744: „Herrn Bulingers Testament und der gantze übrige Anhang ist aus einem alten Manuscript, das ich von Schweitz her hatte treu und redlich abkopiert. Anno 1789.“ „Ita Conradus Tanner manu propria.“

Cetera vacant. — Cf. Archiv f. Reformatsgesch. 3, 19. nr. 126.

---

406. H. Bullinger. Reform. Gesch. I. Theil. 1516—1529. Der Cronik III Theil.

S. XVII. Chart. Fol. 386 folia. Corium album.

Ut **400. 404.**

---

407. (Fol. Nr. 174.) **Bullingeri chronicon contractum. Nr. VIII.**

S. XVI. Chart. Fol. 187 folia — Membrana rubea.

[*Excerptum ex Bullingeri chronico usque ad annum 1499. XIII libri:*] «*Von den Tigurineren* vnd der statt Zürich Sachen ettliche Buocher verzeichnet von M. Heynrich Bullinger vnd ouch gmeiner Eydgnoschaft biss vff die reformation vnd anfang des 1519 Jars.»

In folio præmisso adglutinatum Exlibris Holzhalbii ære expressum, sed sine inscriptione. Manus s. XVI hæc subscripsit: «Dem Gesträngen Ehrvesten frommen fürsichtigen vnnd wysen Hern Hern Leonhart Holzhalben diser zytt Burgermeyster der Vralten vnd loblichen Statt Zürich, synen hochehrenden gebietenden Hern vnnd Schwager schenckt Johannes Holler dis buoch zuo einer anzeygung syner willigen diensten etc.»

Leonhard Holzhalb (1553—1617) fuit electus consul Tigurinus 1609. Cf. Leu, Lex. 10, 271. — Wolf, Biographien 4, 56. — Walch, Portraits aller Herren Bürgermeister d. St. Zür. Nr. 42.

---

108. Notitia de conversione Conradi Bullingeri. No. H.

S. XVIII (1721). Chart. Fol. 20 folia et 74 pp.

I. F. 1—20. [*Autographum C. Bullingeri.*]

F. 1: Epistola ad Mich. Leont. Eberlin, 17 Jan. 1721.

Inter f. 1—2 inserta est autographum epistulæ ad abbatem Einsidlensem Seedorf. 3. Jan. 1721.

F. 2—13': *Confessio fidei simplex et brevis.*

In fine altera manus addidit: „*Notandum.* Obstehendes ist die Handschrift des Herrn Johann Conrad Bullinger von Zürich. Wurd endlich Sacerdos Religionis nostræ Catholicæ Sanctæ et Veræ und sodann in dem hochfürstl. Stifte Kempten Ord. S. Bened. Geistlicher Rat, Secretarius und Bibliothecarius, wofür er unserm Gotteshause stets verbunden war. So erwählte Gott . . . verschreyt worden."

F. 17: *Epistula eiusdem ad abbatissam et conventum Seedorfensem*, d. d. ib. 17 Jan. 1721.

F. 10—20: *Apographum epistulæ eiusdem ad patrem matrem etc.*

II. 21—74. [*Conr. Bullingeri autographum.*] «*Analysis des 90ten Psalmens.*»

Supersunt vestigia antiquæ paginationis 1—42.

De auctore, nato 1699 cf. Holzhalb, Lex. I, 421.

---

109. Birch, aus H. Bullinger.

S. XVI (1586). Chart. Fol. 107 folia. Variæ manus. — Ligatura chart.

F. 1—18: Bürgermeyster Walldmans vflouff.

F. 18'—24': Belagerung v. Gryffensee 1444.

F. 24'—30: D. Krieg zu Cappel 1531.

F. 30—33: Beschribung der vffruor, so sich in frankrych im 1546 iar ferloffen. A. D. 1586 geschriben. F. V. B.[irch.]

F. 33'—44': «*Eygentliche beschrybung wie die statt Müllhusen von wegen ires vflouffs von den 4 stetten sye ingenomen vnd gewunen worden den 15 brachet im 1587 Jar* . . . Felix von Birch burger zuo Zürich anno ætatis sue 21 anno domini 1587.»

F. 45—56' altera manu: «*Was sich für Unfäl vnnd wunder zeichen vor . . . auch in der belägerung der Statt Müllhusen erzeigt haben.*»

F. 57: «*Wie die Juden zu Zürich vertriben wurdend.*» (a. 1347—49.)

F. 58—71: «*Sturm zu Costanntz* . . . Diss ist von mir, Felix von Birch, abgeschriben wordenn uss H. Hans Heinrich Groben Husmeysters zuo Zürich im 1597 Jar, im monat October etc.»

F. 58—68 ed. sub titulo: Vögeli, G., Der Konstanzer-Sturm im Jahr 1548. M. Zusätzen von Chr. Schultheiss. M. 1 Portr. Const. 1846 p. 33—66.

F. 72—85': [*Excerpta ex Bullingero.*]

F. 76 varia notata de familia Felicis de Birch, pistoris anno 1598.

F. 86—107: [altera manu *Dampisserkrieg.*] «*1587. Von dem kleglichen Heimzug unserer knächten us Franckrych.*» [Fere nihil nisi nomina militum. In fine] «Geschriben uss dem 25 Theil Herrn Wyckens Chroniken der Lybery Zürich zum Grossen Münster anno 1611.»

De collectaneis J. J. Wick, archidiaconi cf. Haller, Bibl. 4, nr. 1008. — Geschichtsfr. 25, 252.

F. 107: «*Generalissima idea huius operis.*»

In operculo anteriore: „Gehört mir Salomon Hirtzels elter bim Kreutz d. 12. Mertz 1726, Hanss Ochsner ehegaumer untergeben.“

---

410. Fragmenta ad M. Zwinglii historiam. Nr. 1.

S. XVII XVIII. Papyr. Fol. 38 folia. Variæ manus.

F. 1—9: [*Decreta synodi prædicantium in Frauenfeld 17 Maii 1530.*] «Hernach Statt geschriben die Handlung des Synodi . . . Synodo zu Zürich.»

Ed. Sulzberger, Thurgauische Beiträge 18 (1878) 46—64, additis variantibus cod. Einsidl. — Cf. Pupikofer Gesch. d. Thurg. 2, 298.

F. 10—11': «*Ablass-Brief M. Ulrich Zwingliss vnd Anderer mehr*».

«Beatissime Pater. Ut animarum saluti devotorum oratorum . . . facta mentione de aliis.»

F. 13—34: «*Extract auss Florimundo Remundo königlichen französischen in der Court de Burdeaux Rhat in seinem Buech von Auf- Fort- und Nidergang der Ketzereyen diser Zeit in dem 1 Theil, im 2 Buech am 8 Capitel.* Derweilen Andreass Carolstadt in Sachsen . . . ohngemehret verbleiben werde.»

Opus Florimundi Remundi prostat latine in bibliotheca nostra. Ha 621, b. — Cf. Haller, Biblioth. 3, 143. De auctore Räss, Convertiten 1, 468—493.

F. 35 varia notata de Zwinglio. Cetera vacant.

---

411. (Fol. Nr. 72.) **Eremi chronica. Item bellum Reformatorum. No. XVIII.**

S. XVI. (1587) Chart. Folio. 112, 204 pp. — Corium album valde detritum.

I. P. 1—112. Octerni signantur A—D. [*Chronicon monasterii Einsidlensis ab adventu beati Bennonis usque ad imperatorew Conradum III (circa 900—1110)*].

Præcedit manu P. Galli Morel notitia de codice anno 1837.

«Wie der heillig Benno oder Benedictus ein Thum Herr von Strassburg . . . Eewirtein geben hatennd.»

Originale periit; prostat in archivio (olim in bibliotheca Nr. 199) Einsidlensi apographum manu Aegidii Tschudi, de quo præsens copia facta est et quidem manu L. Zinck qui etiam chronicon Schodolerii descripsit Nr. **384—386.** Hic tantum textus germanicus diplomatum exhibetur, spatio vacuo relicto pro textu originali.

12 folia continentia indicem tum præcedentis tum sequentis operis, manu s. XIX.

II. P. 1—154 [*Tschudi, bellum helveticum reformationis:*] «Kurtze Beschreybung der fünff Catholischen Orten in der Eydgnoschafft, Lucern, Vry, Schwytz, Unnderwalden vnnd Zug Kriges, wider ihre Eydgnossen die fünff zwünglischen Ort . . . Wer in diesem Krieg den fünff Orthen half . . . Person angesehen werden. Ussgangen im 1533 Jar. Jetz geschriben im 1587 Jar. W. S. V. G. N.»

Præcedit nota P. Meinradi Kälin bibliothecarii anno 1820 adscribens hoc opus Tschudio, non autem Koli Tugiensi sicut olim iudicatum est. Ed. Balthasar, Helvetia, 2 (1826) 165—252; 321—361. Cf. Haller, Bibl. 4, nr. 435. 5, nr. 451.

Idem opus in codd. **412. 421. 425. 434. 439. 447. 481. 504. 545.** et alibi.

P. 157—204: [*Renward Cysat.*] «*Anntwort vnnser der fünff Catholischen Orthen der Eydgnoschafft Lucern Ury Schwytz Vnnderwalden vnnd Zug vff unser getrüwen lieben alten Eydgnossen der vier Stetten Zürych, Bern, Basel vnnd Schaafhusen Fürträg, so sy in idem vnser derselben fünff Orthen gethon, Im Monat Nouember anno 1585 isten . . . gnediglichen verlyhen. Amen.*»

Ed. München, Berg. 1588. — Eidg. Absch. 4, 1, 920—940. Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 596. — Balthasar, Verzeichnis p. 12—13.

---

412. Tschudi, Kappelerkrieg.

S. XVIII. Chart. Fol. 120 pp.

P. 1—94 ut in codice præcedente sed abrumpitur imperfecte in ed. l. cit. Balth. Helv. II, 335.

P. 95 nota P. Conradi Holdener die 5. Jan. 1825 qui contulit præsens opus cum altero simili Engelbergensi.

P. 97—100 [Ministerium Thuricense *magistratui congratulatur anno 1713:*] «*Frid zwüschend der Oberkeit vnd Bürgerschaft. Gnädiger Herr* . . . Ministerium.»

P. 101—119: «*Abschrifft einer abermalig vertraut brüderlichen vnd geheimen in der statt* Lucern durch die Ehrengesanten der lobl. Cathol. Orthen Lucern Vri Schweitz Vnderwalden Solothurn Zug Apenzell vnd des Hr. Abten zu St. Gallen verpflogenen vnderred d. 28. 29. 30 vnd 31 May 1696. Namen der Herren Ehrengesandten . . . beistand verleihen wolle.»

---

413. (Fol. Nr. 210.) **Carmina in totam Helvetiam. Nr. 5.**

S. XVI. Chart. Fol. 74 folia a primæva manu notata.

F. 1—74': «*Versus Leonino-Germanici de statu controversistico Helvetiæ. Prologus.*

Sehe menigklich hie ein fryes Land . . .
Lern besser hüsen als biss här.»

Folio ultimo index manu P. Galli Morel. Idem opus nuncupavit: „*Der alte u. neue Prophet des Schweizerlandes.*“ Inter eius scripta extat copia huius codicis, anno 1845 facta. Cf. Pertz, Archiv 8, 746. — Bächtold, Gesch. d. d. Lit. 422. Anmerkgen 135—136. — Rochholz, die Schweizerlegende v. Br. Klaus 237—241. — *Sigrist*, G. Bruder Klaus. Lucern 1843 quædam edidit ex hoc opere: p. 145—149. — Göldlin, D. Geist d. Sel. Br. Klaus 2 A. s. a. p. 115—116. 362—366. — M(orel), Anzeiger f. Schweiz. Gesch. u. Alterth. IV (1865) 57. nr. 10.

---

414. Doctor Göldlins Reflexionen No. M.

S. XVIII. Chart. Folio. 197 pp.

«*Doctor Göldlins eines Schweitzerischen Weltgeistlichen Reflexionen über die Reflexionen eines Schweitzers.* Denen hohen Staatsgliedern vnd denen freyen Landleuten der Römisch Catholischen Eidgnosschaft wiedmet diese Reflexionen aus Wohlmeinung für die wahre Religion und für das Vaterland der Verfasser Bernard Ludwig Göldlin S. Th. D. Rector und Sextarius zu Inwyl.»

Refutatio libelli famosi quod anno 1769 Henr. Heidegger publici iuris fecit. Cf. Geschichtsfr. 14, 178. — Haller, Biblioth. 3, nr. 803 seqq. 6 p. 356. Non videtur typis edita esse hæc refutatio.

---

415. De fœdere gallico. 1715.

S. XVIII. Chart. Fol. 215 folia.

Concordat per omnia cum cod. **394** videturque eius esse archetypus.

---

416. Hartmann, de rebus Helvetiorum.

S. XVII—XVIII. Chart. Folio. 110 pp.

«*Commentarius rerum helveticarum admodum reverendi in Christo Patris Domini Christophori Hartmannii (!)* conventualis Einsidlensis et præpositi Frisæ ad S. Geroldum. Mortuus est anno salutis humanæ 1637 die 12 Aprilis.»

P. 1—110: «*Commentarii Rerum Helveticarum. Liber primus.* Helvetios inter Celtas Galliæ . . . pene in iis reperiant.»

Ut codex **446,** 1—313 cuius caput ultimum p. 314—316 hic deest. De auctore eiusque operibus cf. Allgem. d. Biogr. 10, 681—682. — Haller, Bibl. 4. nr. 431. — Morel, Pertz, Archiv 8, 746. — Idem, Geschichtl. üb. d. Schule v. Einsiedlen. Jahresber. 1855. p. 19. — Idem liber in bibliotheca Bernensi. Cf. (Bösch) Katalog der Handschriften zur Schweizergeschichte der Stadtbibl. Bern. 1895. p. 155. Nr. V. 59.

---

417. (Fol. Num. 71.) **Galli Oehem Chronicon Augiæ divitis.**
S. XVII (1604.) Chart. Fol. 11 folia, 544 pp. quarum plurimæ vacuæ non signatæ. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ; ora deaurata.

F. 1: «Dise Croneck hatt der Hochwürdig fürst vnd Herr, Herr Augustin, Abbt dis Gnadenreichen Gottshaus vnser lieben Frawen alhie zu den Einsidlen etc. min gnediger Herr, Abschreiben lassen, von wort zu wort, auss dem rechten Original der Reychenauwschen Croneckh, alles In guetem mehrung vnd erbauwung, Clösterlicher disciplin vnd Gottsforcht, Im Jahr Christi Ein Thuosent Sechs-Hundert, Vnnd Vier.»

F. 2—9: [*Diplomata [spuria] Caroli Marcelli, Caroli Magni, Caroli Crassi, Ludovici a. 724—909.*]

P. 1—82: [*Scuta gentilitia coloribus depicta abbatum, conventualium, fundatorum, nobilium etc. Multa vacua.*]

P. 89—95 manu s. XIX: «*Verzeichnis der vorstehenden Wappen.*»

P. 84bis—90: [*Præfatio.*] «Dem hochwirdigen Fürsten vnd Herren Herren Martin, Apt des wirdigen Gottshuss Rychenowe ewer bereit. Datum Ian . . . Dise Copiam hab ich Leonard Zinck, Notarius Juratus von wort zuo wort vngeendert, vom rechten Original der Reichenawischen Chroneck abgeschriben, als vnder der Regierung des Hochwürdigen Fürsten vnd Herren, Herren Augustins, Abbte des würdigen, unser Lieben Frawen Gottshus, alhie zu Einsidlen etc. mines genedigen Herren, Im Jar do man zalt, nach der Heilsammen Geburt Jesu Christi Tausent, Sechshundert, Vnnd Viere.»

P. 92—431: «*Ain kurtze Vorred.* Diewil ich von dem alter . . . Vesper mit den Herren.»

P. 472—495 [alia manus posterior s. XVII]: «*Successio dominorum abbatum monasterii sanctæ Mariæ Augiæ maioris ad annum usque virginei partus millesimum quingentesimum et vigesimum Sanctæ Mariæ Augiæ* . . . Præest adhuc hoc anno MDLXXXIIX.»

P. 496: «*Situs insulæ . . . ecclesiarum numerus et nomina.*»

P. 497: «*Sanctissimarum reliquiarum . . . nomina.*»

P. 503—521: «*Monasterium Augiense quam celebre* olim extiterit . . . sic transit gloria mundi. Datum in conventu Augiensi 3 Febr. 1650 quo die anno 1540 traditio Monasterii ad Episcopum peracta est etc.»

Usus est codice pro sua editione textus germanici Dr. K. A. Barack, Stuttgart 1866 (Bibl. d. litt. Ver. 84). Cf. ib. 184—185 et denuo Dr. Brandi pro nova editione in Quellen u. Forschungen zur Gesch. d. Abtei Reichenau. Die Chronik des Gallus Oehem. Heidelberg 1893. 4°. p. XXVI. Cf. Pertz, Archiv 8, 746. — Landolt, Christianisirung 124. — Haller Bibl. 3, nr. 1453.

---

418. Abscheid ab anno 1479—1530.
S. XVIII. Chart. Folio. 728 pp. — Corium album figuris impressum.
Recessus diætarum Helvetiæ Thurgoviam respicientes.

P. 1—728: «*Abscheyd de anno 1479* Mitwochen nach Dorotheæ. Item von Eydten und . . . ein rechtstag angesetzt werde wie s. s.»

Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

---

419. Abscheid ab anno 1530—1550.

900 pp. Continuatio voluminis præcedentis, cui per omnia simile.

---

420. (olim 381.) (Fol. Nr. 197.) **Petermans Etterlin. Der loblichen Eydgenosschafft Kronica. Cum appendice.**

S. XVII. Chart. Fol. Ligatura corium suillum.

I. «*Kronica von der loblichen Eydgnosschaft, in harkommen vnd sonst seltzam Strittenn vnnd Geschichten. Gottshauss Einsidlenn.*

17 folia non numerata: *Register diser Kroniken.*

F. 1—295: «Das erst Blat. Den Wolgebornen, Edlen, Strengen . . . ist sehligcklich vollendet auff Freytag nach S. Thomans tag Im Jar Als man zalt Tusent, fünffhundert, vnd Siben, vff den vier vnd Zweyntzigsten tag Decembris.»

Accurate descriptum ex editione Basileensi, imaginibus tamen omissis cuius exemplar prostat inter incunabula bibliothecæ nostræ Nr. 963. Scriptor videtur fuisse Zinck circa 1600. De opere cf. Haller, Bibl. 4, 380 ubi etiam noster codex memoratur. — Pertz, Archiv 8, 744.

F. 295'—296: «*Ein schöner Spruch* von der Statt Luzern harkommen, auch anderes so sich hiemit verlauffen, ganz lustig in Rimens wyss nach dem A B C. Auch des Dichters namen gestelt, hin der sich vnnd für sich, gantz kurtzwilig zu lesen im 1594 Jahr. Also fang ich von ersten an . . . Ins Huss Oesterreich kommen Hie.» 26 versus.

II. [*Renward Cysat.*] «*Observationes notabiles ad confutandum hæreticorum opiniones et errores.*» 142 paginæ.

P. 1—142: «*Von unbestendigkeit vnd vffrigtigkeit der catholischen Scribenten.* Als Anno 1586 die zwinglischen . . . vnd under anderem.» [Desinit abrupte.]

Auctorem prodit Liebenau, Allg. d. Biogr. 4, 669. — Haller, Bibl. 3, 72. — Balthasar, Verzeichnis p. 12—13.

Sequitur manu recentiore 4 foliis *registrum* dein folio ultimo manu s. XVII

«*Von einer miraculosischen Geschicht, so sich begeben in dem Pfarrhoff zu Russwyl der Statt Lucern gepiets.* Umb Nicolai anno 1599 . . . vff freytag nach Pfingsten anno 1601.»

---

421. Kriege zu Kappell 1531, und zu Villmergen 1656 & 1712.

S. XVIII (1782). Chart. Folio.

«*Beschreibung der Kappeler und Villmerger Kriegen* sammt des Goldenen Bunds der Cathol. Orten zu Luzern errichtet. Fürstl. Stift M. Einsiedlen anno 1782. Bibliothecæ Einsidlensis.»

I. Fol. 1—94: [*Tschudi, Kappelerkrieg.*] «Wer in disem Krieg denn fünf Ortten . . . verschonet werden soll. Usgangen im 1531 iar.»

Ut **411,** II. **412** etc.

F. 95—99: [*Carmen germanicum de bello anno 1656* manu P. Othmari Ruepp O. S. Bened. prof. in monasterio Einsidlen. anno 1782.] «Es sei from, fürnehm vnd wohlweis . . . ist alles wahr.»

Cf. Geschichtsfr. 19, 247, nota.

II. F. 1—12: «*Villmerger oder St. Galler Krieg anno 1712.* Wie vill Blädtlin, Relationes, Zeytungen . . . et Evangelium eius patiuntur.»

III. P. 1—108: [*Der alten, loblichen mannlichen Eydgenossen oder Helvetier, beständige Vereinigung vnd Pündnussen . . . geschehen zu Lucern 1586.*] «Typographus ad Lectorem. Gonstiger lieber Leser, es ist mæniglichen bekandt . . .»

Videtur esse descriptum e libro typis impresso Lucernæ 1658 quem describit Haller, Bibl. 5, nr. 596. Continet enim præter prologum

P. 4—23: «*Fürtrag vnd Proposition so die Rathsgesanten der protestierenden Stätten . . . gethan auff Montag den 18 Novembris anno 1585.*»

Ed. Eidgen. Abschiede 4, 1, 896—901.

P. 24—98: «*Antwort vnser der catolischen Orthen . . . im monath Novembri anno 1585.*»

Est *Renwardi Cysat.* Ed ib. 4, 1, 920—940. Ut supra **411,** II. 157.

F. 96—108: [*Fœdus aureum seu Borromeum 5 Oct. 1586.*] «*Pündtnuss der sieben catholischen Orthen . . .*»

Ed. Abschiede l. c. 4, 2, 1590—1593.

---

422. Pistorii epistolæ.

S. XVI—XVII (1598—1604). Chart. 24 folia. — Ligatura s. XIX.

F. 1' [manu P. G. Morel]: «*16 Epistolæ autographæ Johannis Pistorii ad Fr. Guillimannum* 1598—1604 datæ. Ueber Pistorius [† 1608] s. A. Räss, die Convertiten II. 488. Ultima epistola non est Pistorii.»

F. 2—24': «Nobilissime et clarissime vir. Scribo ad . . . amico colendo Luzern.»

Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

---

423. (olim 420 vel 318.) **Abscheide der Gerichtsherrn im Thurgau.**

S. XVI—XVII. Chart. Folio. 307 folia, recte 308 quia 11, 126, 133 bis numerantur, 298, 300 desunt. Priores sexterni signati sunt B, C, D, G, H. Variæ manus. — Ligatura s. XIX.

F. 1—8: «*Register der Gerichtsherren im Thurgau Abscheiden.*»

Enumerantur 117 documenta annorum 1504—1699.

Inter f. 286 et 287 interserenda e cod. 478 f. 34—42, 28—32.

---

424. (Fol. Nr. 196.) **Mariani Schott, de Sanctuario Einsidlensi. No. E.**

S XVII. (1698.) Chart. Folio. VII folia et 381 paginæ, recte 384 qui 187, 188, 248 bis numerantur. — Ligatura chart.

F. I: «*Virginalis Sanctuarii, id est religiosi cordis angelico-divina consecratio iuxta allegoriam sanctuarii Beatmæ V. Mariæ Einsidlensis a S. Meinrado exstructi a Christo domino ministerio Angelorum consecrati.* Deducto per calamum F. Mariani Schott, conventualis Einsidlensis anno gratiæ et redemptionis nostræ 1698.»

F. III—V': *Dedicatio Raphaeli abbati.*

F. VI'—VII': *Index materiæ.*

Est opus potius mysticum quam historicum.

Auctor † 1707. De quo confer Chronique d'Einsidlen (1787) p. 272—273. — Regnier, Chronique d'Einsidlen (Paris 1837) 189.

---

425. Etterlin Chronik etc.

S. XVII (1674) Papyr. Fol. 416 pp. recte 420 quia 27, 149, 164, 192 bis numerantur. — In operculo fragmenta libri choralis pergamenci.

«*Cronica von der loblichen Eydgnoschafft, Ihr Harkommen vnnd sonst Seltzame Streyten vnnd Geschichten.* Anno Domini 1674.»

P. 1—238: «*Wie das Gottshauss Eynsidlen* . . . lautt Inhalts der Breyffen.»

Chronicon Etterlini ut **420**, 1—289. Ed. 1507 fol. I—CXXII. — Cf. Pertz, Archiv 8, 744.

F. 236—246: «*Ettliche denkwürdige Sachen von der löblichen Stadt vnd Ort Zugg.*»

Cf. Haller 4, p. 367. — Muralt, Anz. f. Schweiz. Gesch. I (1872) 259.

P. 247—316: «*Der Andere Theyll Vom Regiment gemeiner Eydtgnoschafft.*» Hinc inde versus germanici inseruntur in laudem urbium Helveticarum.

Cf. M[orel] Anz. f. schweiz Gesch. u. Alterth. 5. 4. (1865) p. 56. nr. 4.

P. 317—416 [*Tschudii bellum Helveticum*]: «*Hienach volgett ein kurtze Beschreybung der Schlacht welche die fünff Catholische Orth* . . .»

Ut **411**, II. **412** etc. Similem codicem describit Haller, Bibl. 4, nr. 434.

Folio primo: „Diss buoch gehört mir Maria Agatha Hürlimann gebürtig in Kirchgang Morschach 1798."

„Von mir Maria Elissabeth Gwerder auf Morschach."

---

426. Tschudi Briefe.

S. XVIII (1796) Chart. 4°. 23 folia.

F. 1: «*Des Herrn Gilgs Tschudy weiland Landammanns zu Glarus 10 Briefe* an den Fürst-Abt Joachim von Einsiedeln, als Eidgenossischen Abgesandten auf das Concilium zu Trient, aus den Originalien abgeschriben zu Einsiedeln 1796.»

Omnes anno 1562 scriptæ, excepta ultima de anno 1564. Ed. J. Fuchs, Leben d. Aeg. Tschudi, St. Gall. 1805. I, 187—215. denuo Archiv f. Schweiz. Gesch. I (Zürich 1827.) 123—148. Denique J. Vogel, Egidius Tschudi als Staatsmann und Geschichtschreiber. Zürich, 1856, nr. 18—24, 36—28. p. 213—234. — Cf. Sinner, Bibliogr. 190.

---

427. Krieg von 1712.

S. XVIII. (1755) Chart. 4⁰. 107, 137 pp.

I. «*Kurtze jedoch gründtliche Beschreibung des Toggenburger Kriegs* . . . Mit Fleiss zusammengetragen von *Hrn. U. Nabholz,* hernacher abgeschriben von H. I. F.»

Videtur esse excerptum ex opere maiore. Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 1864, infra **454.** De auctore agit G. v. Wyss, Allg. d. Biogr. 23, 189—192.

II. «*Zwölfer Krieg wegen Toggenburg. II*ter *Theil, enthaltend verschiedene Relationen was sich da und dorten zugetragen.*

1. *Jos. Caspar Weerdmüller*, Beschreibung d. Einnahme von Mellingen, Bremgarten und Baden. P. 1—19.

Cf. Haller. Bibl. 5. nr. 1917.

Idem. Fernerer Verlauf dessen was in den Quartieren Knonau, Wädenschweil und Reuthe passirt. P. 20—30.

Haller ib. 1940.

2. *Heinrich Zollers Bericht,* was zu Wald und der Enden sich zugetragen. P. 33—43.

Haller ib. 1942.

3. *Hauptmann Jacob Hessen im Lindenhof*, Verzeichnuss der Einquartirung und Belagerung zu Weyl. P. 45—59.

Haller ib. 1925.

4. *Rittmeister Aeschmanns* Relation des feindlichen Einfahls in die Herrschaft Wädenschweil. P. 61—79.

Haller ib. 1941.

5. *Musterschreibers Weerlis* Beschreibung des Toggenburgerkrieges, P. 81—112.

Haller ib. 1869.

6. Relation . . . gezogen aus dem Original des Hrn. General *de Sacconay*. P. 113—129.

Cf. Haller l. c. nr. 1865.

7. Anmerkungen über diese Relation. P. 130—137.

Cf. Haller. l. c.

„J. Henr. Lavater, Lederhändler.“ Gekauft auf einer Auktion in Zürich um 10 S. a. 1804.

---

482. C. Justingers Berner Chronik.

S. XVIII. (1796). Chart. 4⁰. 337 pp. recte 339 quia 11, 18, 139 omittitur, 166 bis numeratur.

«*Conrad Justingers Berner Chronik.* Aufs neue abgeschrieben aus Melchior Ruoppens Kopie vom J. 1469. 1796 durch P. Michael Dossenbach, Unterbibliothekar zu Einsideln.»

Descriptum e codice Thuricensi.

P. 326—337: «Von Her Dietrich von Bern Zusatz,» e chronica Königshoven p. 94—97.»

Iustingeri chronicon ed. G. Studer Bern 1870. Cf. Blösch, Allg. d. Biogr. 14, 758. — Haller, Bibl. 4, nr. 372. 612. — Fabricius, Bibl. lat. 3, 485. — De Königshofen cf. Haller l. c. nr. 372. — Pertz, Archiv 8, 746.

---

429. Chronica Abbatis Silberysen Marisstellani Nr. XX.

S. XVIII (1788.) Chart. 4⁰. 800 pp.

«Schweitzerkronik vom Abbt Silbereisen zu Wettingen. Von dem Original abgeschrieben anno 1788.»

P. 1—800: «So Ich willens bin ze beschryben die Sachen und Hendel die in der Eydtgnoschaft . . . vnnd ann dem s. tag darnach.»

Desinit abrupte anno 1372. Altera manus addidit indicem 10 fol. Est exerptum originalis quod nunc Aroviæ asservatur. Auctor fuit abbas Maris stellæ 1563—1594. 1608.

Cf. Brunner, Cistercienserbuch 476. — Allgem. d. Biogr. 34, 318. — Haller, Bibl. 4, 419. — Kurz u. Weissenbach, Beiträge 1, 273. — Pertz, Archiv 8, 746.

---

430. Schweizer Piecen.

S. XVIII. (1796.) Chart. 4⁰. 116, 95 pp.

I. «*Libell oder überkomnus der Loblichen Statt Zug* mit den 3 Lobl. gmeinden als Egery, Mentzingen und Baar wegen gwüssen strittigen Puncten.«

P. 1—54: «In dem Jahr als man zelt von der geburt Unsers Herrn Jesu Christi 1604 da hat sich ein grosser spahn . . . Ausgangen im Jener des 1606 Jahr.»

P. 55—78: «*Synopsis aller in Archiv ligenden der statt und dem Ambt Zug gehörigen Documenten.*»

P. 79—114. Varia documenta Tugiensia etc.

II. Quaterniones signantur A—M. P. 1—95: «*Register über* alle meine Schriften, so ich bei Handen habe und besitze. Frz. Berg, Mahler. Index. Anno 1596. Gemäch Brieff Hans Yten . . . damahlen verloffen seynd. Finis. Hæc omnia conscripsit summa diligentia Rev. Fr. Valerius Boehrer, natus 30 Martii 1723 Selestadii in Alsatia, Ord. FF. Minorum S. P. Francisci Capucinorum Provinciæ Alsaticæ Ensishemii Professus. Anno 1796 dum hic in Eremo pro Religione exul degeret. P. M[ichael] D[ossenbach] Bibliothecarius.»

Documenta enumerata sunt s. XIV—XVIII. (1794.)

Fortasse intelligendus est Karolus Fr. Brandenberg pictor Tugiensis de quo in sequenti numero.

---

431. Schweiz. Chronik I.

S. XVIII. (1795) Chart. 4⁰. 214 pp.

«*Eine Sweizer-Chronik* (!) vorzüglich in Ansehung des Cantons Zürich. Aus einer Copie vom J. 1688 die unsrer Bibliothek von Herrn Carl Franz Brandenberg in Zug gütigst geliehen wurde, abgeschrieben im Jahre 1796. Erster Band.»

Est ex *Schodoleri* chronicon extracta historia belli Thuricensis ut supra codd. **382. 386.** Codicem Brandenbergianum describit Haller, Bibl. 5, nr. 166.

P. 198—207 aliqua additamenta recentiora.

P. 209—214. *Suchtafel.* In fine: 1195.

Codex eadem manu scriptus ut sequens. Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

---

432. Schweiz. Chronik. II.

S. XVIII (1496) Chart. 4⁰. 229 pp.

«*Der alten Schweizer-Chronik* vorzüglich in Ansehung des Cantons Zürich aus einer Copie vom J. 1688 *Zweyter Band.*

Est continuatio nri **431.**

P. 1—106: [*Excerpta ex chronica abbatis Silberysen.*] «*Von Stifftung der Stadt Zürich.* Die Bücher so sy zu Zürich haben . . . Maximiliani sohns sohn. Disere Chronik ward durch den H. Christoph Silbereysen Abbt zu Wettingen den 27 Jan. angefangen u. den 9 Oct. 1594 geendet worden.»

[Insignia abb. Chr. Silberysen.] Cf. cod. **429.**

P. 107—214: [*Bundtbuch etc.*]

P. 224—228: Register.

P. 229: „Diese schätzbare Chronik wurde für die Einsidlische Bibliothek abgeschrieben durch den Hochw. Herrn J. Pierre, Spitalpfarrer von Colmar in Elsass da er sich hier als Emigrierter aufhielt in den Jahren 1795 und — 96 . . . P. Michael Dossenbach Unterbibliothekar." — Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

---

433. Extract Badischer Abscheiden.

S. XVIII (1773.) Chart. 4⁰.

«*Extract Badicher (!) abschneiden (!) anno 1555—1695, gemeine eydgnossische Sachen betreffend.*» 191 (recte 195) pp.

Register über gemeine Eydgenössische Sachen. 31 folia.

Extracta der Badischen Abschneiden 1555—1698 inclusive, die gemeinen teutsche Vogteyen betreffend. 87 pp. et fol.

Register über die gemeinen Vogteyen. 1—20. Badische Abscheidt Frankreich betreffend f. 21—72.

Register über die Frantzösischen Sachen 22 fol.

F. 21: „descripsit me Joh. Augustin Gyr primissarius 1773 Jahr."

---

434. Suter, Zuger-Chronik.

S. XVI. Chart. 4º. IV, 185 folia, 41 omittitur, 153 bis numeratur.

F. IV: [*Præfatio*] «*Chronica, histori Unnd* Beschribung der loblichen statt Zug. Urhab vnd namen thatten geschichtenn . . . vnd Säligkeit. Amenn.»

F. 1—45: «*Die lobwirdige statt Zug.* Ihr altt stifftung der Jar zall find ich nit . . . Jessum Christum. Amen. C. S. 1593.»

Caspar Sutter se ipsum nominat f. 35. De auctore cf. Liebenau, Allg. d. Biogr. 37, 200—201. — Idem Zuger Neujahrsbl. 1885, 3—9. — Anzeiger f. Schweiz. Gesch. u. Alterth. 1865. 22—25. — Anz. f. Schweiz. Alterth. III, . . . 1879. p. 900. — Pertz, Archiv 8, 746.

F. 46—126: [*Tschudi, Kappelerkrieg* ut **411.** *II.*]

F. 127—162: «*Nach stadt vnnd Ampts Buch.* Wellicher ein gut vermachen will. Es syg frouw oder man . . . nach der nüwen Jar Zall anno domini 1580 Jare.»

F. 163—170: [altera manu s. XVII] «Verzeichnus der Zürcher so von der Stadt vnd Land an der Schlacht zu Kappel vnd Gubel 1531 umkommen seyd. Auss einer alten Cronic.»

F. III [altera manu s. XVI *versus germanici*]: «O Eydtgnoschafft du arme metz . . . guts muoter an.»

F. IV [in margine inferiore]: „Barthlime Kolin zu Zug."

F. II': „Inservio Carolo Josepho Utiger Chyrurgo Baarensi 1760." [Altera manu]: „Nunc ex dono eiusdem Caroli Josephi Utiger inservio Jac. Josepho Stocker Professori et Sacellano in Baar. 1788."

---

435. (4. Nr. 106.) **Fœdera Helvetiæ. Nr. 13.**

S. XVII. Chart. 4º. 335 folia. — Corium suillum.

F. 1—334': «*Hienach standt der Eydtgenossen mit* sampt der zuogewanndten Pündt . . . Sechszächenhundert vnnd zwei Jar. Collationirt mit synem rechten Original durch Georg Wagner Staatschryber in Sollothurn.»

F. 335: *Index* manu P. G. Morel. Sunt 311 fœdera ordine chronologico.

---

436. (4. Num. 122.) **Guillimanni chronicon 1313—1586.**

S. XVI. (1586) Chart. 4º. 107 folia.

Auctoris autographum initio mutilum, a P. Conrado Tanner ex S. Geroldo in eremum allatum.

Multa affert ex historia Heremi, quæ Hartmannus verbotenus in suos annales transtulit.

Cf. v. Wyss, Allg. d. Biogr. 10, 107—111. — Daguet, Biographie de François Guillimann. Fribourg 1843 p. 10—11. 79—80. — Pertz, Archiv 8, 746. — Sinner, Bibliographie 245. — Gantier, Rapports 32.

---

437. Zürich, Ceremoniell.

S. XVIII. Chart. 8°. 84 folia.

F. 1 (varii versus germanici): «Ehrlich von geblüet . . . bald werden gut.»

F. 3: «Hernach geschribne Ceremonien werdend zu iedem halben Jahr allwegen an dem Sonntag, 14 tag vor St. Johanni im Sommer vnd Wiehnachten, wann man einen Newerwehlten Herren Burgermeister vnd den Räthen schweert in dem grossen Münster in folgender ordnung gebraucht . . .»

F. 49: «*Erleutherung Ellicher Stucken den Pensionenbrieff betreffend.*» [anno 1654.]

F. 55: «*Was die bekennen sollend so vnder Räth vnd Burger empfangen werdend.*»

F. 60: «*Practicier-Ordnung A. 1696 auffgericht.*» (XI puncta.)

Cf. codd. **445.**

---

438. (8. Num. 39.) **Statuta Einsidlensia u. Wittwyler, vita Zwinglii.**

S. XVII. Chart. 8° min. VII et 226 folia, recte 227 quia 142 bis numeratur. — Tabulæ ligneæ corio albo obductæ et umbilicis æneis ornatæ. Librum scripsit Theodoricus Spörli (ut et nr. **120**) annis 1607—1612. Alia f. 123—132, 134—142, 146—171, 179′—196′ etc. videntur esse manus Leonardi Zinck.

F. I—VI: «*Erklerung vnd artikel des Banschatzes.* Welche personen in der zit des heligen Advents . . . lieben Oberkeit.»

F. VI: „Scripta hæc post prandium circa tertiam 28. Oct. anno 1612 in monasterio Einsidlensi per fratrem Theodoricum Spörli conventua. ibidem [altera manu:] Organista.

F. VII: *Juramentum.*

F. 1—10: [*Orationes et preces in processionibus rogationibus et litaniis.*]

F. 10′—30: *Bulla in cœna domini Pauli V. 1606.*

F. 31—35: «*De casibus summo pontifici et episcopo reseruatis.*»

F. 35—38′: *Indulgentiæ Pauli V papæ.*

F. 38′—57′: «*Ordinationes et decreta pro monasterio . . . Einsidlen in visitatione apostolica.*» *1598.*

F. 58—62′: «*Constitutiones ante electionem abbatis monasterii Einsidlensis factæ.*» [anno 1600.]

F. 63—66: *Carta visitatoria* [Actum in monasterio Einsidlensi anno 1606.]

F. 68—68: *Pauli V Indulta* pro altare S. Meginradi. 1607.

F. 69—72: *De Evangelio S. Johannis. Benedictio vini in festo S. Stephani.*

F. 71′—73′: «*Regulæ quædam ad organum.*»

F. 74—102′: *Indulgentiæ privilegia et Jubilæum Pauli V anni 1608.*

F. 103—108': *Scriptum S. Romanæ ecclesiæ DD. Cardinalium ad 5 pagos Helvetiorum catholicos ob iniquam DD. Caietanorum detentionem.*

F. 108'—110: *Sequuntur litteræ S. D. N. Clementis papæ octavi ad eosdem in causa et negotio eodem.*

Cf. Eidgen. Absch. 5, 1, 283.

F. 110'—113': «*Copie des hüpschen wolgegrünten Pfaffenbriefs.*»

Cum glossis. Desinit abrupte. Ed. Eidgen. Absch. I, 301.

F. 123—132: Ich Kaspar Küng Burger [zuo] Zürich thun khund . . . 11 Nov. 1520. [De officio sacristæ in ecclesia Thuricensi.]

F. 134—141: «*Nachvolgender Brieff* Ist funden worden in einem Tachknopff des Einsidler Hoofs zuo Zürich Da man zalt von Gotz . . . wol darumb stät.»

Ed. Geschichtsfrd. 4, 304—307.

F. 141—142 bis': [*Privilegia Einsidlensia confirmata 1594.*]

F. 143—145 [manu Theod. Spörli 1610 et 1611]: «*Benedictio panis s. Agathæ contra ignem.*»

F. 156—162: [*Varia medicinalia*]: Das Regiment wider die Pestilentz.

F. 163—171: *Ablas vnd gnaden Paulus V.*

F. 172—174: [*Recessus visitationis 10 Sept. 1609.*]

F. 174—175': *Copia litterarum* ad dominum legatum 22 Nov. 1603.

F. 175—179': *Vita Ulrici Zwinglii* [*auctore Udalrico Wittwiler abbate Einsidlensi.*]

Ex authentico in archivio Einsidlensi descriptum. Cf. Archiv f. Schweiz. Reform. 3, 54, nr. 581. — Haller, Bibliothek 2, nr. 1684. — (Dr. Kitt), Beleuchtung der Vorurteile wider die kath. Kirche. I. (Luz. 1839.) 138 seqq. — Idem in biblioth. canton. Lucern. quæ illud accepit anno 1777. Sign. L. 19, 5. Cf. Bücherverzeichn. III (1836) p. 158.

F. 196—203: «*Dis ist das lied von der Schlacht zuo Cappell* . . . O Ewiger Gott inn dinem Rich . . .»

Ed. Liliencron l. c. Nr. 427. — Cf. M[orel] in Anzeiger f. Schweiz. Gesch. u. Alterth. IV (1865) 57 Nr. 12. — Archiv f. Reformatgesch. 3, 23. nr. 174.

F. 204—207: [*Varia ascetica.*]

F. 208—209: *Facultas absolvendi hæreticos.*

F. 212'—215': *Indulgentiæ etc.* ut supra f. 141 et 163.

F. 218'—221: «Hernach volgt der absagbrieff welchen die fünff ortt nämlich Lucern . . . 11 Oct. Anno fünfzen hundert dryssig vnd ein Jar. Amen et Finis.»

Cf. Eidgen. Absch. IV 1, b. 1189.

Cetera vacant.

Hinc inde variæ notæ manu Th. Spörli fol. VI'. 57'. 73'. 143.

---

439. (8. Nr. 41.) **Bellum reformationis anno 1531. No. XX.**

S. XVI. Chart. 8° min. 216 folia. Foll. 9—16 post 32. — Corium suillum.

F. 1—191: [*Tschudi.*] «Der fünff Catholischenn Orthenn Krieg wider die Zürcher anno domini 1531. Kurtze Beschrybung Der fünff . . .

Wehr Inn disem Krieg denn fünff Orthenn halff . . . verschonet werdenn selle. Ussganngenn Im 1533 Jare.»

Ut **411,** II. etc.

F. 191'—193': «O gnettiger Gott Inn dynem Rych . . . sy gewunnen. Amen.»

Multo brevius quam apud Liliencron Nr. 427. — Cf. **438,** 196. — Anz. f. schweiz. Gesch. u. Alterth. IV. (1865) p. 57 nr. 13. — Archiv f. Reformatg. 3, 23, nr. 174.

F. 194—211': *[Salat] Der Thanngrotz.*

Ut **382,** 700 etc.

F. 211'—214: «*Usszug Kappelerkriegs uss dessen von Hunnwyl zuo Elgg* sässhafft beschribung was an geschütz vnnd mannschafft vff deren von Zürich syten in disem Krieg wider die fünff ortt in Vffrüstung gewäsen. Erstlich Zürich mit irem Landt . . . gantze nacht darynn.»

Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 449. — Archiv f. Refgesch. 1, 466 nr. 228. — Ib. 3, 27 nr. 208. — Pertz, Archiv 8, 746. Cod. **441,** 199.

---

440. (Nr. XXV.) **Wappen. Tom. I.**

S. XVII. Chart. 8o. 352 folia. — Ligatura chart.

«*Wappenbuch* underschidlicher gräfflicher vnd adelicher Häusern, so weyland in der schweitz ihr Wohnsitz vnd aufenthalt gehabt, mit beygefügter kurtzer chronik. *Tomus primus.*»

Maior pars foliorum vacat. Scuta gentilitia sunt singulis foliis depicta et non raro corrosa. Adduntur plurimæ notæ historicæ genealogicæ, etiam de castris cuiusvis familiæ.

Character scripturæ auctorem prodit P. *Joachimum a Beroldingen*, Uraniensem monachum Einsidlensem 1584—1620.

---

441. (No. XXVI.) **Wappenbuch vom alten Schweizeradel. Tom. II. No. 3.**

Corium fuscum. 524 pp. Cetera omnia ut **440,** cuius est continuatio.

P. 1—7: Index huius voluminis. In fine alter index amborum voluminum manu P. Galli Morel. Sunt universim circa 130 scuta gentilitia.

Cf. Archiv f. Reformatgesch. 3, 27. nr. 208.

---

442. (No. XXX.) **Fahnen von Villmergen. No. 4.**

S. XVII. (1693.) Chart. 8o min. 25 folia.

«*Verzeichnuss* derjenigen Fahnen vnd Stuckhen so die von Lucern vnd freyen Ämbtern denen von Bern in einem Anlauff bey Vilmergen d. 24 tag Januarii haben abgenommen . . . 1656.»

F. 1—10 vexilla et tormenta bellica depicta.

F. 11—23: «*Das andre Theilgen.* Multum Rev. . . P. Sebastiano Reding a Biberegg Capitulari et Bibliothecæ Illmi Mon. Einsidl. amico

suo colendissimo honoris et amoris ergo, rudi quidem penicillo sed animo sincerissimo adumbravit hæc Trophæa quæ fortes Catholici auxiliante deo et Alma Matre Maria abs Bernensibus gloriosissime reportarunt F. Demetrius Moos Fischingensis Anno 1693. 14 Martii . . . virgnini (!) Mariæ.»

---

443. Mezler, de viris illustribus s. Galli. No. F.

S. XVII. Chart. 4°. 24 folia.

F. 1: «*De viris illustribus monasterii S. Galli abbatis in Helvetia*, auctore R. P. Jodoco Mezler J. V. D. monacho Gallensi.»

F. 1'—16': «*Ad Lectorem*. Monasterium s. Galli . . . annis undecim, mensibus quatuor.» Cetera desunt.

Ed. Pez, Thes. anecdot. I, 3, 555—605. P. 605—659 editionis excisa ex codice. — De auctore cf. Allg. d. Biographie 21, 669. — Haller, Bibl. 2, nr. 367.

F. 17—20' [*Joh. Egon, Prior Augiæ divitis*]: «*De Walfrido Strabo abbate Augiensi*. Sed vero cum Walfridus . . . pacificeque relinquatur.»

Ed. Pez, l. c. 659—671.

F. 21—24: [*Idem.*] «*De Hermanno Contracto monacho Augiensi*. Tametsi vero hic . . . nobiscum etiam perennabit.»

Ed. ib. 689—699.

F. 24—24': «*Responsio R. P. Jodoci Mezleri ad quæstiones de Walafrido et Hermanno anno 1628*. Domum his diebus ubi redii . . . servus in Christo D. F. Jodocus Mezler.»

Inedita esse videtur. — Cf. cod. Sangall. 1416. Scherer p. 478. Codex scriptus est manu Dionysii Hartmann monachi Einsidlensis 1652—1689.

---

444. Manuscripte der Wasserkirche.

S. XVIII. Chart. 4°. 35 folia, partim vacua.

F. 1—13: «*Manuscripta* rariora et antiquiora in cista minore, ad dexterum introitus templi aquatici latus . . . Meyeri album.»

Enumerantur 282 codices. F. 15—35 fusius quorundam contenta explicantur. „P. Raphael Genhart ad tempus in Bibliothecam Einsidl. apposuit.“

---

445. Zürich, Ceremoniell.

S. XVIII. Chart. 4°. 48 folia.

Sunt formulæ anno 1713 usitatæ.

Differt omnino ab antiquiore codice similis argumenti **437.**

---

446. Christ. Hartmann Commentarius rerum Helveticarum.

S. XVII. Chart. 4°. 316 pp.

Ut **416.** Cf. Haller l. c. 4, nr. 431. — Pertz, Archiv 8, 746,

---

447. (4. Num. 108.) **Tschudi, Reformat. Geschichte.**

S. XVII. Chart. 4°. 269 pp.

In operculo fragmentum codicis pergamenei s. XII, canones cum glossis.

«*Kurtze Beschreibung* der fünff Catholischen orthen der Aydtgnosschafft zue schaiden etc.»

Ut **411, 439** etc.

In operculo anteriore: „Sum Thomæ Molitoris Tugini 1651."

Folio primo: „Monasterii B. V. Einsidlensis abs hæredibus eximii D. D. Caspari Lang Parochi in Frauenfeld, Decani ac Commissarii Episcopalis comparatus mense Februario Anno 1699."

---

448. Compendium der Chronic so abgeschriben worden anno 1678, ietzo 1742.

S. XVIII. (1742.) Chart. 4°. 211 foll. quædam vacua. — Sine ligatura.

Videtur esse index alterius chronici, cuius folia indicantur. Quædam adduntur quæ de Tugio civitate tractant et fere cum cod. **425,** 238 seqq. conveniunt.

---

449. Waldmann.

S. XVIII. (1796.) Chart. 8°. 28 folia.

«*Johannes Waldmanns*, Ritter und Bürgermeister in Zürich Kurtze Lebensbeschreibung und Todt, welcher erfolget im Jahre 1489. Von einem Katholiken verfasst.»

F. 1—27: «Johannes Waldmanns . . . Es ware diser mannhafte Held . . . Rath sollten handlen. Abgeschrieben von P. Athanasius Freudenmann, Capitular in M. Einsidlen, aus einem beynahe gleichzeitigen Mscr. welches uns von Sr. Hochwürden Hr. Jos. Stocker Kaplan in Baar Cant. Zug ist geliehen worden Ao. 1796. Revidiert von P. Michael Dossenbach, Unterbibliothekar daselbst.»

Similis argumenti videntur esse varii codices Thuricenses. Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 287, 288.

---

450. Zweyer.

S. XVII. Papyr. 4°. VIII, 64 folia.

F. I. imago Zweyeri æri incisa anno 1653. [Manu s. XVII]: «Solche Biltnus ist anno 1658 im Brachet zu Schweytz an das Hals-Eyssen gehänkt worden.»

Cf. Amrein, K. C. Seb. Peregr. Zwyer v. Evibach II. Programm der St. Galler Kantsch. 1880. p. 53.

F. II: «*ΔΙΑΛΟΓΟΣ seu interlocutio familiaris* . . . Daz ist Landtlich gespräch uber den gemachten Friden zwüset (!) Zürich und den 5 catholischen Orten . . . Zug Oswald.»

F. III: «*Præfatio huius Opusculi.* Gutherziger Läser, die Ursach . . . endgesetzten Registren.»

F. IV—VIII: *Copia Fridenschlusses entzwüschent* Zürich vnd Bern vnd den fünff alten Catholischen Orten. Baden 26 Febr. 7 März 1656.

F. 1—61': *Interlocution oder Landtliches gesprech.* «Ich will gärn sachen . . . ponlus (!) dicat Amen.»

F. 62—64: Register uber dz vorgende Gespräch.

Cf. Amrein l. c. nota 237 et 302 p. 51—54.

F. I [manu P. Conradi Tanner]: „Diess Buch kam von Carl Antoni Heller zu Schweitz an mich anno 1789."

---

451. (4. Num. 104.) **Ziegler, Chronica Badensis. No. C.**

S. XVII. Chart. 4°. 36 folia. — Corium album suillum ornatum.

«*Eigentliche Vnd Gründtliche Beschribung* der Uralten Stat vnd Obers Schlosses zu Baden, zum Stein genannt . . . zu lob vnd hochen ehren minem lieben Vatterland, auch zu einer Dedication dem Hochwirdigen Fürsten vnd Herren Augustin apts bey unsser lieben frauwen zu Einsidlen. Ew. fürstl. Gnaden gantz williger vnd underthäniger Hans Ziegler Burger zu Baden.»

Cf. B. Fricker, Gesch. d. Stadt u. Bäder zu Baden. Aarau 1880. p. 665. 683.

---

452. Chronik der Reform.

S. XVII. Chart. 4°. 180 pp. antiqua manu signatæ. — Corium suillum.

P. 1—180: [Excerpta ex *Bullingeri* historia reformationis nr. 48—104.] «Zwingli Prediget In der Engelweiche zu den Einsidlen. 1522. Diesses Jahrs ward zu Herbst nach . . . fannd mann Niemandt. Finis.»

Ed. Hottinger et Vögeli T. I p. 81—177.

In folio primo non numerato manu abbatis Conradi Tanner: „Von Zürch gekauft um S. 2 gr. 20. 1810. Taugt zu P. Chrysostomi Kirchengeschicht."

---

453. Bundius, Disentis.

S. XVII. Chart. 4°. 32 folia. Corium album suillum.

F. 1—31: «*Ursprung vnndt Anfang* auch Stifftung dess Vralten fürstl. Gottshaus Disentis in Rhetia Superiori oder Grawen Pundt gelegen durch den Hochwürdigen Fürsten vnndt Herren H. *Jacobum Bundium*, Ritter dess häyl. Grabs zu Jerusalem, Abte dess obgenannten Gottshaus . . . allhie finden wirdt.»

Bundius erat abbas Disertinensis 1594—1614. Haller, Bibl. 3, nr. 1272. — Decurtins, Monatrosen des Schweiz. Studentenver. 31 (1888).

---

454. Manuscripte u. gedruckte Akten über den schweizerischen Zwölferkrieg.

S. XVIII. Chart. 4 et 8°.

I. «Copia der Landt-Rechts-Briefen, So beyde hochlöbliche Ort Schweiz und Glarus Mit und von wegen der Graffschafft Toggenburg haben . . . Getruckt im Jahr 1703. im Monat Octobris.» 54. pp.

Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 1630.

II. (20 fol:) «Disses *Factum* ist von Seithen der Cathol. Toggenburgeren wegen ihren je mehr u. mehr zunehmenden Beschwerden im Jenner 1707 allhiessigen Räth u. Burger eingehendiget und von demselbigen verlesen worden.»

III. IV: «*Umständliche und gründliche* Beschreibung des Toggenburgers Kriegs . . . Mit Fleiss zusammengetragen vom damahligen Kriegs-Commandanten und Commissario u. Rahts-Procurator H. U. *Nabholz.*»

Duæ partes, 166 et 204 pp. quibus inseruntur quædam typis impressa:

Inter foll. 54 et 55: «*Wahrhafft und sicherer Bericht*, wegen Verhaltens der benöthigten Besatzung in den zweyen Toggenburgischen Klöstern Magdenauw und Neu St. Johann.» 4°. 4 folia.

Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 1827. — Ibid. 1864.

Inter ff. 88 et 89: «Wahrhaffte abbildung der Statt Wyl samt der Attaquen . . . J. Melch. Füssli del. et sculps.»

V. «Christliches Gebätt zur Zeit einheimischer Kriegs-Läuffen. Zürich 1712.» 12°.

VI. «*Anhang etlicher Sachen so in dem Toggenburger Krieg sich auch zugetragen* aber disserem 2. Tom nicht bey gefügt worden in der Ordnung.»

Cf. Haller, Bibl. 5. nr. 1864. Supra **427.**

7. P. 85—102: «*Copia und Abschrift* des Landts-Friden oder Cappeler-Kriegs-Vertrag. 1531.»

8. P. 103—147: «Ein in lobl. Stat Bern nach geendetem Toggenburger Krieg vorgestelltes Schauspiel anno 1712.»

9. P. 153—188: «Die kriegende bald aber wider befriedigte Eydtgnoschaft. In einem kurtzen Schauspiel.»

10. P. 189—247: «*Folget eine andere tome die* so den Titul führt: *Das schwyzerische Pfaffen Spihl* vorgestellt v. Nomine Nicolao 1712.» Auctore Dürsteler parocho Bernensi.

Cf. Haller, Bibl. 5. nr. 1850.

11. «*Beschreibung der Roschachischen Fridens-Handlung* Entzwischent beyden lobl. Ständen Zürich u. Bern Einer und danne dem Abt von St. Gallen anderseiths . . . beschriben von Hrn. Raths Hr. *Nabholtzen* anno 1713.»

320 pp. Cf. Haller, Bibl. 5, nr. 2010.

P. 321—363: «*Beschreibung der Vilmerger Schlacht [1712] v. Carl Leontius Püntiner Stuck-Hauptmann des löbl. Cantons Uri.*»

Cf. Haller l. c. 1958. Idem in cod. **459, 508, 509.**

---

455. Waldstattbuch etc.

S. XVII (1640) Chart. 4°. 131 folia, quorum 1—4 desunt. — Corium fuscum figuris ornatum.

F. 5—44: [*Einsidler Waldstattbuch von 1572. Fragmentum Nr. 14—131.*] «Wo auch iemandt zum stössen kombt . . . ross gerächnet werden.»

Ed. Documenta Archivii Einsidlensis II. K. p. 65—81. — M. Kothing, D. Rechtsquellen der Bezirke des Kantons Schwyz. Basel 1853. 166—194. Cf. ib. 11—12.

F. 45—60: «*Hofrodell. Dis nachgeschriben stück vnd Artikel ist dess fürstlichen* Gottshaus, vnd eines ieglichen herren vnd abbts dess gottshaus Einsideln.»

Ed. Documenta Archivii Einsidl. II K. 58—62. — Grimm, Weisthümer I, 151—159. — Kothing l. c. 152—163. Cf. ib. 11. — Regesta Einsidl. 139.

F. 65—101': «*Hochgerichtsform vnd brauch so man mit Beschlosner thüren richtet, vnd soll der Richter angethane händtschen und das Richtschwert in händen tragen.* Nachdem dass hochgricht versamblet . . . dickh geschicht. Scriptum per Johannem Melchiorem Rivul um Baden sem anno 1640.»

Cf. Kothing, l. c. 12—13.

F. 108—131: [*Varia privilegia imperatorum etc. germanice.*] «*Die guldin Bullen. Freyheiten dess hochwürdigen fürstlichen Gottshaus vnser lieben Frauwen zuo den Einsidlen.* Dass Keyser Carlin . . . 1439 Jahr. Scripsit Johann Melch. Bächlin schulmeister anno 1640.»

---

456. Hartmann u. Guillimann.

S. XIX (1837) Charta. 4°. 27 folia. Variæ manus.

F. 1: «*Francisci Guillimanni* († 1642) *et Christophori Hartmanni Epistulæ* quarum autographum habetur in archivio Monasterii Einsidlensis (G. B. 2.) Duo fasciculi. N. 1—11 Guillimanni, 12—19 Hartmanni.

Editionem annalium Hartmanni præsertim tangunt et sunt monumentum tum scientiæ tum admirandæ amicitiæ doctissimorum hominum. Transcribi illas curavit P. Gallus Morel pro tempore Bibliothecarius Einsidlensis. 1837.“ Cf. Pertz, Archiv 8, 746.

---

457. Arther Briefe. Copie.

S. XVIII. Chart. 4°. 98 pp.

«*Abgeschrifften ettlicher Pergamentenen Brieffen, unsern Kilchensatz ze Arth betreffende.* Ligent in Herren Sibneren Truckhen.»

P. 1—98: «*Copey eines Brieffs* so mit . . . seinen Erben unschedlich.» In fine 2 folia registri.

Sunt 24 documenta annorum 1295—1527. Maiorem partem ed. K. Zay, Goldau. Zürich 1807.

---

458. Diarium studiosi Dilingani.

S. XVII (1615/16) Chart. 4°. 79 folia. — Ligatura fragmentum libri choralis.

F. 1—78': «7. Augusti. Recitatum fuit carmen . . . vel Orbis erit.» Auctor patet fuisse ordinis S. Benedicti e monasterio S. Galli. Notantur tum latine, tum germanice varia circa studia, lectiones ad mensam etc. et præcipue conciones Patrum Jesuitarum.»

Cf. P. G. Morel, Geschichtl. üb. d. Schule v. Eins. Jahresber. 1855. p. 20.

---

459. Püntener. 1712.

S. XVIII. Papyr. 4°. 33 folia.

F. 1—4: «*Copia eines Schreibens so ein lobl.* Stand Lucern an Ihr Päbstl. Heiligkeit hat abgehen lassen . . . Geben d. 13 Aug. 1712.»

F. 5—33': «*Beschreibung der Villmerger Schlacht vom 25 Julii 1712 durch Leontium Pünntener von Ury.* Denen hochgeachten Hoch Edelgebohrnen . . . bey Hauss gestorben.»

Idem **454, VII,** 321. — **508. 509.** — Cf. Haller Bibl. 5, nr. 1958. — Mülinen, Prodromus 87.

---

460. Von Hospithal, Artherhandel.

S. XVII. Chart. 4°. 62 folia.

«*Kurtzer Wahrhaffter vnd gründtlicher* Bericht, Warumb vnd auss was Vrsachen die Evangelischen von Arth gefreyte Landleuth zu Schwytz ihr Vaterland verlassen vnd sich zu dem heiteren vnd klaaren Liecht des heiligen Evangeliums begeben. Den 12 Herstmonat 1655. Beschriben durch *Hans Rudolff von Hospital.*»

F. 1—56: «Es spricht vnser einige Heiland: . . . aus dem mund dieser guten Leüthen in die fäder gefasst vnd auffgezeichnet worden.»

Haller, Bibl. 5, nr. 1150. — A. Denier, Die Nikodemiten v. Arth oder der Hummelhandel. Geschfrd. 36 (1881) 115, 127. — Pertz, Archiv 8, 746. Idem in bibliotheca societ. hist. V. locorum. C. 47.

F. 57—61: «*Kurtze Beschreibung derjenigen, welche zu Schweitz im Jahre 1655 im November nach der Evangelischen wahrheit willen hingerichtet worden.* 1. Geörg Chamer . . . Haubt abgeschlagen worden.»

Ed. Denier l. c. 199—202.

In operculo anteriore manu P. Conradi Tanner: „In Zürich um einen Gulden gekauft auf einer Gant anno 1808."

Idem in folio ultimo quædam notavit de matre et avo ex genere Hospithal.

---

461. Hospital, Arthner Handel.

S. XVII. (1695.) Chart. 4º. 51 folia antiqua manu signata.

F. 1 ut **460.** Additur: «jetzund abgeschriben uss Herren Hans Geörg Müllers anno 1681 selbst geschriebener Chronik, durch mich Hans Conrad Escher bym Steinernen Ergel anno 1695.»

F. 2: Dedicatio ministerio Thuricensi.

Cetera ut **460.** — Pertz, Archiv 8, 746.

---

462. Belägerung Rapperschwyl.

S. XVII. (1689.) Chart. 4º. 74 folia quorum 9 ultima vacant. — Corium suillum.

«*Wahre Beschreibung Rapperschweil der befreiten Stadt in Hochloblicher Eidgnoschaft harte Belägerung* beschehen anno Domini 1656. Abgeschriben von einem Patrioten 1689.» Auctor est *Joh. Petrus Dietrich* scriptor publicus Raperswilanus.

F. 1: «*Rhytmus oder Reymen an die Statt Rapperschwil.*»

F. 1'—2': *Eingang.*

F. 3—26: «*Diarium. Verlauff oder Tagsbeschreibung* der Belägerung, wass sich von Tag zu Tag zugetragen. Freytag den 7 Jenner anno Domini 1656. Diser Tag stosste an . . . conserviren vnd erhalten. Amen. Amen. Amen.»

Fol. 27—64 appendix variorum documentorum etc.

In operculo anteriore: Sum Jacobi Basilii Brægger.

Cf. Haller, Biblioth. 5, nr. 1173. — M[orel] Anz. f. schweiz. Gesch. u. Alterth. IV. (1865) p. 58. nr. 18. 19.

---

463. Zur Geschichte von 1656.

S. XVII. Chart. 4º. 81 folia.

Farrago variorum documentorum.

---

464. Reisediarium auf München im Jahre 1784.

S. XVIII. (1784.) Chart. 4º. 515 pp. — Corium fuscum deauratum.

«*Reisediarium durch einen Theil des schwäbischen und baierschen Kreises*, mit Bemerkungen der an jedem Orte vorkommenden Merkwürdigkeiten. Vom 11 Julius bis zum 8 August 1784. Von P. Joan. Nepom. Hauntinger Capit. S. Galli ex Straubenzell, nat. 1756. prof. 1773. Sac. 1779 obiit 18 Decemb. 1823.»

Præcedit dedicatio ad abbatem Beda et Præfatio pag. I—IX.

De auctore et codicibus cf. editionem meam anni 1889 Coloniæ sumptibus societatis Görresianæ sub titulo: Süddeutsche Klöster vor hundert Jahren. Reise-Tagebuch des P. Nep. Hauntinger, O. S. B., Bibliothekar von St. Gallen. 130 pp.

---

465. Diarium Romanum P. Jodoci.

S. XVII—XVIII. Chart. 8°. 199 folia. — Corium fuscum.

F. 1: «*Diarium Romani itineris RR. PP. Lucæ et Jodoci capitularium* S. Galli ab anni 1699 die 5 Octobris usque ad 24 Maii anno 1701. Conscriptum abs R. P. Jodoco [Müller] Capit. S. Galli, socio R. P. Lucæ Pœnitent. apud S. Paulum Romæ in anno Jubilæi.»

I. F. 1—153': «Diarium itineris Romani quod cepimus an. 1699 . . . felix iter apprecati sunt.»

II. F. 158—180': *Epistolæ variæ latinæ et italicæ.*

Sunt folia 33—81 alterius codicis.

III. F. 182—189': *Descriptio Romæ italice.*

Sunt folia 17—29 alterius codicis.

IV. F. 190—193: «*Ritorno da Roma anno 1696. 1 Martii* [—30 Martii in S. Gallo.]»

Cf. Morel, Geschichtl. üb. d. Schule v. Einsiedeln Jahresber. 1855 p. 20.

---

466. [Histoire ancienne et d'Allemagne.]

Tria volumina gallica lingua eadem manu eleganter scripta s. XVIII exeunte, parvi pretii. — Corium suillum, titulus rubeus auro impressus.

466, a. *Histoire ancienne.* 977 pp.

466, b. *Histoire d'Allemagne.* Tom. I. 824 pp.

466, c. Idem. Tom. II. 550 pp.

Inest Ex libris: „Mr le Comte de Moreton-Chabrillan."

---

467. Relatio curiæ Romani. [!]

S. XVII. Chart. 8°. IV et 220 folia. — Corium fuscum.

«*Relatio curiæ Romanæ, vitæ Innocentii XII et cardinalium authore Jodoco Müller.*»

F. I—IV: «*Relatione della corte Romana.* Composta estemporaneamente da un personaggio per servizio di S. Eccellenza il Sig. Marchese Clemente Vitelli . . . si è prevalso.»

F. 1—33: «*La breve descrittione della vita di questo moderno Pontefice Innocenzo XII.* Scrisse uno nel partire . . . restato egli indietro.»

F. 34—220: *Vitæ Cardinalium, numero 65, in fine addito indice.*

Lib r per omnia, etiam exteriora similis nr. **465.**

---

468. Concordata Constantiensia et Sangallensia.

S. XVII. Chart. 4°. 194 paginæ.

P. 1—118: «*Notæ in concordata Constantiæ firmata* inter Reverendissimos Dominos, Dominum Jacobum Episcopum Constantiensem et Dominum Bernardum abbatem S. Galli die 22 Martii anno 1613. Cum anno Domini 1590 . . . 19 Martii 1639.»

P. 119—139: «*Bulla confirmationis apostolicæ præsentium concordatarum.* Paulus episcopus servus . . . 1613 Cal. Martii Pontificatus nostri anno nono.»

P. 141—178: *Privilegia exemptionis.*

P. 181—191: «*Copia Bullæ de monasterio novo in Rorschach erigendo in qua etiam monasterium S. Galli de novo eximitur plenissime.* Sixtus episcopus servus . . . Romæ apud S. Petrum anno incarnationis dominicæ 1483. 10 Kal. Junii pontificatus nostri anno 12°.»

Cf. Haller, Bibl. 3, nr. 1334.

---

469. Landsatzung des Klosters S. Gallen.

S. XVIII. Chart. 4°. 49 pp.

«Erstlich soll Niemand sein Leib und Gueth . . . kein Recht gehalten wird. Geben Stift St. Gallen den 6 Merz 1761.»

---

470. Hortulus floridus Sanctorum collectus a Patre Guigone Engelherr.

S. XVII. (1634.) Chart. 4°. 652 folia, quorum multa vacant. — Corium album cum claustris.

F. 1: Leben dess Seeligen Vatters *Ambrosii Sansedonii* Prediger Ordens. In dem Jahr der wunderreichen . . . als man zaltt 1220 den 16 Aprellen . . . in seinen Heiligen. 1635.

F. 14: Der Seligen *Neræ Ptolemææ* Senensis Tertiæ Reg: Ord: Præd: Leben, Erstlich in Italienischer Sprach beschriben durch den Erw. Vatter Sylvanum Razium Camaldulenser Ordens, Volgends in Teutsche Sprach versezt per quendum Monachum Cartusiensem.

F. 32: Est hæc vita conscripta et in Germanicam conversa linguam per quendum Cartusianum Ittingensem Anno Chri. 1635.

F. 39: Das Leben des Seligen *Joan: Bapt: Ptolemæi* Senensis Ord: Prædic: Der edle Jüngling . . .

F. 41': Historia hæc in compendium redacta, desumpta est ex libr. 1. De viris illustribus Ord. Præd. R. D. Mich. Pii et in linguam theutonicam conversa per quendam monachum Cartusiensem in Ittingen. Pro suppletione huius pagellæ. Zue Avinion . . .

F. 42: Das Leben dess Seligen Martyrers *Francisci* Serviter Ordens von welchem in vorgesetztem Leben des Seel: Joan: Bapt: Ptolomæi meldung geschehen. Der selige Franciscus Ord. Serv. . . .

F. 45: Ex prolixiori vita per Dnm Alic. Burghesium Equitem auratum et Senensem patritium conscripta, in compendium hæc redacta Theutonice transversa fuerunt a quodam monacho Cartusiæ Ittingensis professo Anno Chri. 1635.

F. 45': Pro pagellæ suppletione subscribitur miraculum ad iconem D. Virginis Mariæ factum anno Christi 1326. Es hatt sich ein Jud tauffen lassen . . .

F. 47: Der Seligen *Claræ* von Pisa Prediger Ordens Leben etc. In dem Jahr nach der Gnaden Geburtt Jesu Christi 1362 ist die . . .

F. 54': Ex libro de SSis Ord: Prædicatorum in teutsch vertiert per quendam monachum Cartusiensem in Ittingen 1635.

F. 56: De B. *Elisabetha* Virgine Diœc. Leodiensis. Auctore R. in Chr. Patre D. Philippo Abbate Clarevallensi Ord: Cisterciensis et circa annum Chri 1266. Ex manuscripto codice descripsit Ittingensis Cartusianus anno reparatæ salutis 1635.

F. 78: Vita B. *Christinæ* Virginis de Stumbel prov. Juliacensis, desumpta ex MS. R. P. F. Petri Gotlandi Ord. Prædicat. et R. D. Joannis Capellani in Stumbel confessariorum Virginis.

F. 79: Fragmenta ex vita B. Christianæ de Stummel. Ego Fr. Petrus Gotlandus confessione Dnicanus.

F. 122: Gesta Virginis Christinæ de Stumbeln, quod uno anno fecit vel passa est conscripta ab ipsis capellano seu confessario D. Joanne quondam Ludimagistro ejusdem loci, circa annum Dni 1290. Ex originali quod est in Juliaco. Ex tunc autem usque ad cœnam . . .

F. 141: Hæc habentur in pervetusto codice. Anno Dni N. J. Chri 1279 . . .

F. 146': Sunt hæc descripta ex MS. Exemplari Cartusiæ Coloniensis. Anno reparatæ salutis 1635.

F. 147: Lectiones infra Octavas S. P. N. *Brunonis* Conf. Die I^a^. Lectio I. Incipit vita S^ti^ Patris nri Brunonis Confessoris. Beatissimus Bruno. F. 164: Hymnus ad Vesperas. Votiva Brunonis dies . . .

F. 167: Compendium vitæ *S. Isabellæ* Lusitaniæ Reginæ. S. Isabella seu Elisabetha Lusitaniæ Regina.

F. 175: Notabilis historia de pœnis purgatorii. Venerab. ac Religioso in Christo Patri D. Adriano Cartusiano salutem in Dno sempiternam. Sæpenumero a me petisti . . .

F. 179: Relatio Rev. P. Erhardi Viggelii O. S. B. et Professoris Salisburgensis de anima Rev. D. Maximiliani Poll SS. Theolog. D. Parochi Salisburgi defuncti sibi apparente Anno 1622. Nisi certus forem . . .

F. 183: Kurtze Relation Und Beschreibung vom Anfang des Frauwenklosters Adelhausen sub titulo Anuntiationis Dnicæ Prediger Ordens bey Friburg im Brissgaw. Erstlichen beschriben Anno Dni 1318 von Schwester Anna von Munzingen Conventualin zue Adelhausen; Volgends in bessere Teutsche Sprach durch einen Cartusianum versetzt. F. G. E. H. Anno 1635. [Guigo Engelherr.]

F. 224: Liber de Sancta vita primarum Sororum monasterii S. Joannis Baptistæ sub Tilia. vulgo Underlinden Ord. S. Dominici Col-

mariæ in Alsatia a Domina Catharina ex Gebeswiler, quondam ejusdem monasterii Priorissa Latine conscripta.

F. 225: *ΕΛΟΓΕΙΙΟΝ* Dnæ Catharinæ de Gebeswiler, Priorissæ cœnobii sub Tilia hujus Libri Autoris. Habetur in manuscripto codice ejusdem cœnobii.

F. 225': Descriptio civitatis Colmar. F G. E H. 1637.

F. 226: Præfatio ad lectorem. Index capitum. Approbatio anno 1625. Facultas quosdam libros edendi (pro Fr. Matthia Thanner. O. Cartus a. 1609.)

F. 221—347': Primordia monasterii sub Tilia.

Ed. Pez, Biblioth. ascetica 8, 24—423.

F. 235: Ex manuscripto codice desumpsit F. Guigo Engelherr Villinganus Ittingensis Carthusiæ professus, subinde nonnulla correxit et salva historia in meliorem ordinem redegit Anno 1635.

F. 347': Epistolæ B. Venturini Dominicani, Latine quidem ad Sorores sub Tilia conscriptæ, sed ob defectum Latinorum exemplarium nunc denuo ex Germanico manuscripto codice in Latinum traductæ.

F. 352': Finis. De B. P. Venturino vide Leandrum Albertum, de viris illustribus Ord. Præd. Lib. 5. et Abrahamum Bzovium Annal. Ecclesiast. T. 14. Anno Chr. 1346 Nro. 27 et seqq. Michaelem Pium Lib. I. De viris illustr. Ord. Præd.

F. 353: De Sorore Magdalena Kenzingensi Ord. S. Claræ Friburgi Brisgoiæ. In dem Frawenkloster S. Claræ zue . . . Dieselbige ist seliglich verscheiden anno 1458 den 5 Decemb. Und der H. Mess und ligt zu S. Clara begraben. *Volgend die Visiones.* An einem Sontag sahe ich . . .

F. 386: Meditationes in 7 dies Hebdomadæ ex Oratione Dominica ex scriptis Sororis Magdalenæ. Du sollt alle . . .

F. 394: Hæc omnia desumpta et descripta sunt ex MS. Sororis Magdalenæ Büttlerin monialis apud S. Claram Friburgi Brisgoiæ per F. Guigonem Engelherr Villinganum Cart. A°. 1637.

F. 395: Newe Relation geschehen von dem ehrwürdigen P. Antonio de Lacerta Provinciale in Portugall, bestättiget auch durch den Ehrw. P. Ludovicum Granatensem, Caspar Luiton, Priorn zue Lisibona, und Petro Aveco des Durchl. Fürsten und Herrns H. Albrecht, Cardinals und Erzherzogen zue Oesterreich etc Hofprediger, alle Prediger Ordens, den 17 Martii dises 1584 Jahrs in Portugalesischer Sprach verfasst, Volgends in die Teutsche verwendet. Alss ein Closterfraw . . .

F. 401: Volgtt ein kurzer Bericht was sich verlauffen hatt in der Statt Basel des Newen Wesens halber (das man nennet Christliche Religion vel Lutheranismum) Und namblich wie und was der Rath zue Basel mitt den Carthäusern hatt gehandlet, Von Wortt zue Wortt, mitt Red und Umbred von beeden Parteyen auffs kürzest begriffen. Sunt

hæc ex ipso autographo fideliter transscripta in Ittingana Cartusia Anno Virginei partus 1635.

F. 471: Fundatio Cartusiæ Pragæ in Bohemia. Ex Hist. Boh. Wenceslai Hagek a Lobikan . . .

F. 472: Cartusia Norimbergensis et Genealogia Mendelliana. Marquardus Mendell . . .

F. 473: Ex Bibliotheca Cluniacensi etc. Varia de Ord. Carthus.

F. 477: Sermo in capitulo generali Anno 1634 a Ven. P. D. Joanne Xara Priore Cartusiæ de Conis Hispano habitus 15 May. Aedificabuntur in te deserta . . .

F. 484]Alia manu:] De dilecta Christi sponsa Elisabeth ex Eyken Georgius Epp. Dominicanus libro de illustribus personis Ordinis sui fol. 12. Vixit in mrio Ottebacensi Const. diœces. [Sunt 34 Capita.]

F. 510: [Alia manu:] Compendiosa descriptio amplissimi episcopatus Constantiensis, continens seriem et successionem Episcoporum, Ecclesiarum collegiatarum origines, Archidiaconatus, Decanatus, sanctorum et sanctarum tam advenarum quam indigenarum cathalogum atque variorum varii ordinis utriusque sexus monasteriorum fundationes. Collectore Jacobo Raschero utriusque Juris doctore S. R. E prothonotario, Ecclesiæ Cathedralis Constantiensis canonico et cantore et S. Stephani ibidem præposito.

Hæc descriptio est incompleta.

F. 606: Catalogus Rev. PP. Provincialium Ord. Min. Prov. Argent.

F. 612': Iste P. Guardianus mihi F. Guigoni hunc Cathalogum communicavit Provincialium Argentorat. Prov.

F. 614 [Alia manu:] Compendium Rerum monasteriorum in Engelberg tam Monachorum quam Monialium in duas Sectiones divisum. Opera ac studio Reverendissimi Amplissimique Antistitis Benedicti Abbatis Moderni ad annum 1624. Sectio I. Cap. 1. Vita Conradi de Sälenbüren Baronis Nobilitate et probitate viri conspicui Fundatoris monasterii S. Mariæ de Monte Angelorum vulgo Engelberg. Caput I. De Parentibus ejus Conradus Baro ex oppido (corr. castro) Sellenbüren Tuginorum ditionis . . .

F. 640': (Sunt 36 capita.) Sectio II. De monasterio monialium. 5 capita.

P. Benedictus Keller, abbas Angelomontanus † 1639. Eius scripta extant in codd. Engelberg. 457—466. Similis argumenti videtur esse cod. Engelb. 388.

F. 643: Epist. Fr. B. Pff. (Pfyffer?) de renunciatione Abb. Benedicti et electione Placidi Knüttel a. 1630.

F. 645: De tremendo extremo Dei judicio. Poema piissimum ad Nobilissimum clarissimum virum ac Dominum Jodocum Pfifferum civem et capitaneum Lucernum Patronum meritissimum. Auctore M. Joanne Zieglero Neovillensi. MDLXXXII.

F. 648: Epitaphium Nobilis D. Ludovici Pfiffer Equitis aurati.

F. 649: Lilium epicharmaticum R^do^ Relig. ac Erudito D. Joanni Hupman Fuchstadiano cum pridie Idus Martii solenni ac publica votorum Religiosorum devotione Deo immortali ac S. Brunoni se volens lubensque consecraret Herbipoli. Offerebat honoris observantiæque ergo Henricus Toppius Predensis Westphalus. AA. LL. ac Phil. Bacc. Met. S. 1627.

In fine: Herbipoli Pridie Idus Martii AnnI qVo Ioannes hVpMan VanItatI renVntIans Deo se sIstIt.

Fuit olim Carthusiæ Ittingensis dein P. Iusti Landolt † 1883.

---

471. Landsbuch. [v. Glarus.]

S. XVIII (c. 1475.) Chart. 8⁰. 595 paginæ, quarum multæ vacuæ. Variæ manus. — Corium fuscum.

«*Vollständiges Landts-Buoch Loblichen Orths Glarus zuosammt allen anderen Gewonheiten und Gebräüchen.*»

P. 1—595: «*Landsbuochs anfang. Das das minder Theil dem mehreren folgen* . . . verboten worden. gmein. protoc.»

Sequitur p. 1—37: «Register über dass Landtsbuoch.»

Plurima decreta a posteriore manu addita sunt usque ad annum 1795.

P. 526—536: «*Farth Brieff.* In dem Nammen Gott dess Vatters . . . Ewiglich gedenkhen.»

Cf. Haller, Bibl. 6, nr. 1997. — Quædam etiam extant in editione: Landesbuch des Kantons Glarus. Erster Teil. Glarus 1835.

Fuit P. Iusti Landolt † 1883.

---

472. Genfer Zwiste. 1779—1782.

S. XVIII. Chart. 4⁰. 560 & 24 pp.

Sunt 351 documenta partim gallica, partim germanica lingua. In fine additur index 24 pp.

---

473. Regulæ.

S. XV. Membr. 104×84. 41 folia, plura excisa. — Ligatura moderna.

F. 1—3': [*Fragmentum regulæ S. Benedicti capp. 65—73.*] «detractiones, emulationes, dissensiones . . . patebunt eterna. Amen. Explicit regula S. Benedicti abbatis.»

F. 4—6: [*Fragmentum regulæ secundæ S. Francisci. Cap. 2—7.*] «ratite licentiam habeant ministri mittendi eos . . . melius videbitur.»

Ed. Joh. de la Haye (Augustæ 1739.) II, 30—31.

F. 6—8: *Testamentum S. Francisci.*

Ed. ibid. I, 20—22. Desunt 4 lineæ ab initio.

F. 8: «*Incipiunt capitula regulæ beati Jeronimi presbiteri ad sacras virgines.* De caritate et unitate . . . observantias ordinis 41.»

F. 8'—41: «*Incipit regula beati Jeronimi prespiteri et Cardinalis ad sacras virgines.* Propterea solitariorum vita quam . . . fantasiis occultis.» Deest initium, pars fol. 9 et finis.

Ed. inter opera S. Hieronymi ed. Migne P. l. 30, 393 D—423C. Auctor est Lupus de Olmeto circa annum 1419—1423. Cf. Fabricius, Bibl. lat. 2, 575. Emptus est codex Thuregi 1886. Cf. Schweiz. Antiq. Cat. 125. Nr. 1279.

---

474. Magistri. [*Rud. d. Radegg carmen.*]

S. XIX. (1838.) Chart. 4°. 106 et 103 pp.

«*Magistri Rudolfi de Radegg, scholastici* in loco heremitarum *gesta abbatis Johannis de Schwanden* cum commentario anonymi. Ex codice unico Sæculi XV qui extat in archivio monasterii Einsidlensis.»

I. P. 1—106: «*Præfatio Authoris.* Ut locus est captus Heremitanus . . . sume favore bono. Explicit capella Heremitana anno domini M°CCCC°XLIIII° proxima die post dedicationem ipsius ecclesiæ. Copiavit 1838 P. J. St.»

II. P. 1—103: «*Notæ. 1) Ut locus iste* etc. Hic auctor per similitudinem . . . commoda visa premit. P. Ignace Stürmlin à la Saint Henri 1838.»

Cf. P. G. Morel, Geschichtsfr. 10, 170—230.

---

475. Landrecht von Schwyz.

S. XVII. Chart. Fol. XXVIII folia et 369 paginæ; recte 368 quia 6, 77 omittitur, 16 bis numeratur. — Tabulæ ligneæ corio fusco obductæ.

F. I: «In dem namen der Allerheiligsten Dreyffaltigkeit, Gott dess Vaterss . . . Dieweil es sich nun allen Herrschafften . . . zu empfangen haben.»

F. II—XVII: Indices quattuor partium.

P. 1—365: «*Der Gross alt Einung.* Allen denen die diesen brieff ansechent . . . 9 tag Junii anno 1679.»

Ed. Kothing, das Landbuch von Schwyz. Zürich 1850 p. 1—251. Cetera desunt.

---

476. Auszug der Landrechte des hohen Standes Schwyz.

S. XIX. (1824.) Chart. Fol. 231 pp.

«*Alphabetischer Auszug der Municipal oder Landrechte des altgefreyten hohen Standes Schwyz; aus den Landbüchern, Landsgemeindprotokollen, Drey- und Zweyfachen Landrathserkanntnussen, samt deren Erläuterungen ausgezogen, und der Alphabetischen Ordnung nach zusamen gestellt; auch im Anhange die XXV Landespunkten, die ins Eid-*

genössische Archiv niedergelegte Kantons Verfassung u. das Visum & Repertum zur Kenntniss beygefügt von C. J. T. 1824.»

---

477. Statuta Bellinzonæ.

S. XVII. Chart. Fol. 71 folia.

F. 1—5: [*Index 190 capitulorum sequentium.*]

F. 6—52: «*Hoc est exemplum statutorum communitatis Bellinzonæ.* 1. Quod potestas possit de omnibus . . . feminino sicut de masculo.»

Cf. A. Heusler, Rechtsquellen des Kantons Tessin. Sep. Abdr. (Zeitschrift f. schweiz. Recht. N. F. Bd. XI. Basel 1892.) p. 50—51.

---

478. Uri, Landrecht.

S XVII. Chart. Fol. 48 folia.

I. F. 1—27: «*Landtrecht von Uhry.* 1. Von Totschlegen. Ob sich zue Künftigen zeiten begeben wurde . . . Vnd Sohn zesamen khomen.» Cetera desunt.

Ed. Fr. Ott, Zeitschr. f. schweiz. Recht. XI. 1. p. 20—81. § 1—152. De codice cf. ib. p. 7.

II. F. 28—33: *3 recessus Helvetici* signati 96—98 annorum 1653, 1542, 1552.

Pertinent cum sequentibus ad cod. **423** post f. 286.

III. F. 34—41': «*Tabel vnd kurzes Epitome deren rechten vnd gerechtigkaiten deren die* Edle vnd Reichs [?] vom Adel Craft der hochen vnd nideren Oberkait berechtiget sindt. Welcher vom Adell . . . art. 28 gemess.»

F. 42: «*Mandat.* Ich Haubtman Johan Anthoni Arnoldt von Spiringen dess Rats . . . 14 Junii anno 1649.»

---

479. Elogia.

S. XIX. (ca. 1840.) Chart. Fol. 24 folia.

F. 1: «*Elogia Eremitana sive de primorum incolarum nec non antistitum sacræ deiparæ virginis eremi ordinis D. Benedicti apud Helvetios laudibus præconiisque auctore P. Geroldo Brunner O. S. B. Eremitano aliisque.* Transsumptum ex originali in archivio Eremi.»

F. 2: «Augustino reverendissimo antistiti, illustrissimo S. r. i. Principi . . . Matris M. Eremo.»

F. 3—22': Insignia gentilitia abbatum Einsidlensium ex Hartmanni annalibus excusa et hic affixa et senis versibus decantata.

Auctor P. Geroldus Brunner Badensis vixit 1578—1626.

F. 23—24: Continuatio; versus P. *Gregorii Hüsser* manu P. Galli Morel.

---

480. Toggenburg.

S. XVII. Chart. Fol. 113 folia signata 49—293 sed omittuntur 126, 210—329. Corium suillum.

Initium (p. 1—48) et finis desunt.

Continet codex varia fœdera, diplomata, edicta etc. annorum 1437—1616 pleraque edita in «*Gründliche Information . . . 1713.*»

In operculo: Wolfgang Steiger 1661. Diss buch gehört mir Johannes Steiger in der Schooss von Vater sel. ererbt anno 1735. Anno 1838 e bibliothecæ X. Vettiger in Uznach bibliothecæ Einsidlensi illatus.

---

481. Tschudi, [Cappelerkrieg.]

S. XVII. (1643.) Chart. Fol. 63 folia.

«*Schweitzer Religionskrieg. Das ist kurtze Beschreibungen* der fünff Catholischen Ortten in der Eidgnoschaft Lucern . . . so sich zue getragen im Jahr Christi 1531.»

F. 1—63: «Wer in disem Krieg den 5 Ortten . . . verschonet werden. Ende. Erstlich ausgangen im 1533 Jar. Geschriben in dem 1595 Jar. Durch Walthart Wanener Bürgern vnd Substituten zu Lucern an jetz aber von Wort zuo Wort aus desselben Manual getrewlich abgeschriben 1643.»

Opus Tschudii ut **411, II** etc.

In frontispicio: „P. Joseph Tschudi comp. 1820."

---

482. Wahre und gründliche Abschriften von Helvetia.

S. XVII. (1654.) Chart. Fol. 206 folia. — Corium suillum.

«*Wahre Vnd Gründliche Abschrifften* dess Helvetia so jetzt dass Schwytzerland oder Hochlobliche Eydgnoschaft genant wirdt, Sambt dem Ursprung vnd Harkommen der Landen vnd Steeten der Eydgnoschafft. Wie auch der Fürnämbsten Schlachten vnnd Nammen die darin vmb ihr Läben khammen. Derer Seelen Gott der Allmächtig Gnädig vnd Barmhertzig sey welle vnnd unss allen. Anno 1654.»

F. 1—2: «*Beschrybung der Dryzechen orten der Eidtgnoschafft . . . zuo gewanten Ort, . . . Vogtyen . . .*»

F. 3: «*Vorred dis Buochs von der Eydtgnossen veldzüg vnd Schlachten.*»

F. 3'—17: «*Vermanung an die gantze Löbliche Eydtgnoschafft Vnserem Geliebten Vaterland.* Dieweil einem gethreüwen Knächt . . . Ewigkeit. Amen. Durch einen vnbekanten Authoren gestelt zuo guottem einer Löblichen Eydtgnoschafft.»

F. 17—21': «*Ein schöner spruch vnd vermanung an ein löbliche Eydtgnoschafft umb einigkeit durch schöne Exempel.*

Vom Adler man geschriben findt . . .
Wer das beghärt sprech mit uns Amen.»

Circa 200 versus. Cf. M[orel] Anzeiger f. schweiz. Gesch. u. Alterth. IV. (1865) p. 55. nr. 1.

F. 31'—25: «*Von dem lob einer Löblichen Eydtgnoschafft ein schöner Spruch:*

Ein volck im theuschen (!) Land bekandt . . .
Des thuot sich der Eydtgnossen lob mehren.»

Cf. Anzeiger l. c. nr. 2. Idem sed acephalum in codice Engelbergensi 200.

F. 26—206: [*Historia Helvetiæ usque ad annum 1593.*] «*Wie und durch wen der Catholisch Christenlich Glaub erstlich in Helvetia* . . . 1556 zugendt 12 fändlin.»

F. 72—83: [*De pugna in Sempach.*]

Plerumque verbis Bullingeri. Cf. Th. v. Liebenau, Schlacht bei Sempach 271—286. Versus editi ex hoc codice Geschfrd. 18, 276. Cf. supra cod. **397**, 15.

F. 143 seqq. historia belli anni 1531 narratur plerumque verbis Tschudii.

---

483. Rahn, Chronicon.

3 volumina.

S. XVII. Chart. Folio. — Corium fuscum.

Vol. I agit ab initio usque ad annum 1469; II tractat annos 1470—1540; III. 1540—1676. Singulis voluminibus additi indices.

Excerptum huius operis editum est Turegi 1690. Rahn, J. H., Eidgenössische Geschichtbeschreibung. Zrch. 1690. Cf. Haller, Bibl. 4, nr. 457. — Allg. d. Biogr. 27, 173.

In fronte voluminis II figura militis nitidissime delineata.

Tria volumina mense Maio 1867 acquisita sunt in concambium pro Salati historia reformationis.

---

484. Salat Chronik.

S. XVII. (1621.) Chart. Folio. VII, 428, 18 folia. — Tabulæ ligneæ, corio albo obductæ, figuris decoratæ.

F. VI—VII: «*Chronica oder Beschribung* von anfang des nüwen unglaubens, so genampdt der Lutherisch oder Zwinglisch . . . frommen Christenlichen Ellteren. 1536.»

F. 1—428: Den Strengen Frommen Ehrenvesten . . . Alls dan üwer Hochverstendig . . . bald zu erläben. Amen. Diss buoch hat mir Wolfgango Ryn dero zyt unwirdigen Schulmeistern zu Schwyz abgeschryben bevolchen der Gesträng, Edell, Vest, Fürsichtig, Wyss Herr Hauptman Heinrich Reding, allter Landtaman vnd Panerherr zuo Schwyz; darzuo mich, gemelter Herren, mir bewisen grosse Hüllff vnd guot that vermögen; hab ouch der arbeit wol genossen. Gott verliche imm vnd seinem ganzen redlichen geschlächt alle wofahrt zuo lib vnd seel. Und ist dis arbeit vollendet vff S. Mauritzen tag im Herbst Anno 1621.»

F. 1—17: *Register diser Chronica oder verschrybung.*
Opus ed. in Archiv f. Reformationsgesch. T. I.
F. 1 manu s. XVII: „Gehört mir Fridli Freüwller."
Emit anno 1859 P. G. Morel pro 20 francis.

---

485. Regesta annorum 800—1697.
S. XVII. Chart. Fol. Folia non numerantur.
Sunt regesta diplomatum cuisdam tabularii, Thuricensis ut videtur.

---

486. Canon Missæ.
S. XVI. Membr. 340×257. 8 folia. — Ligatura moderna.
Margines foliorum ornantur imaginibus sed sine magna arte depictis.
F. 1—8': «Te igitur . . . dominum nostrum. Amen.»
Hæc folia paucis abhinc annis bibliothecæ oblata fuere.

---

487. Urkunden von Uznach und Gaster.
S. XVIII. Chart. Fol. 54 folia, quorum plurima vacant.
Triginta documenta annorum 1450—1751. Indicem quære in fine manu P. Anselmi Schubiger.
Comparatus est liber 1841 ab hæredibus Vettigeri sculteti Uznacensis.

---

488. Helvetica varia scripta circa 1640.
S. XVII. Chart. Fol. 178 folia quorum multa vacant. — Corium fuscum.
I. F. 1—140: [*Collectanea varia ad historiam Helvetiæ.* Auctorem *Henricum Murer* suspicatur P. G. Morel.]
F. 1—6: «*Volgendt etliche Schlachten, so die Eydgnossen zuo anfang . . . Erstlich von der Schlacht im Schwaderloch* vor Constanz geschächen anno 1499 den 18 Aprilis.»
F. 6': «*Von Stifftung des Klosters zuo Cappel im Freyenambt gelegen.*»
F. 53'—88: *Von dem Anfang dess Gottshauss St. Gallen.*
F. 63—64': varii *versus germanici de anno 1631.*
Ed. P. G. Morel, Anzeiger des german. Museum, N. F. (1869) 202—204.
F. 122'—129: *Vom Anfang, Ursprung vnd Herkomen der fürstlichen Abtey Einsidlen.*
II. F. 143'—177': [*P. Jacob Bucher Fischingensis, de ortu etc. variorum monasteriorum.*]
Indicem in fine f. 177 addidit P. Gallus Morel; primum folium perditum supplevit anno 1864 C. Kuhn, parochus in Aadorf. — Cf. Haller, Bibl. 3, nr. 1417. Cf. ib. 4, nr. 439.

---

489. Canonizatio B. Nicolai de Flue. Nro. G.

S. XVI. (1591.) Chart. Fol. 29. folia.

F. 1—16: «*Processus solennis Inquisitionis legitimæ,* super vita et miraculis Beati illius Nicolai de Flüe sive de saxo regionis Underwaldiæ, ex Canthonibus seu Pagis confœderatorum Helvetiorum Catholicorum, publicae habitæ per utriusque Ordinis Deputatos in Sarna, principaliore ejusdem regionis vico; pro Canonizatione ejusdem sanctissimi Anachoretæ, cuius reliquiæ in Ecclesia parochiali Saxlen dictæ regionis conditæ asservantur; quam canonizationem Clarissimi ac Potentissimi Domini Helvetii Catholici à Sancta Sede Apostolica Romana impetrari petunt. In nomine Domini Amen. . . . litteris traditum fuit.»

F. 16'—23: «*Compendiosa totius Vitæ B. Nicolai historia.* Nascitur ergo . . . manu gerens.»

F. 23—24': «*Latina versio diplomatis Dominorum Underwaldensium pro verificanda et corroboranda Historia de qua supra facta fuit mentio.* Nos Landt-Ammani . . . anno 1490.»

F. 25—27: «*Exemplar Diplomatis* Rev. Domini Dni Abbatis monasterii D. Virginis Heremitarum, pro ratificanda Historia Beati Nicolai ab ipso olim conscripta et typis edita. Frater Udalricus Dei et . . . Calendis Februarii 1591.»

F. 29—29: «*Subscriptiones Dominorum Examinatorum et Testium* Ego Petrus Emberger . . . die quibus supra.»

---

490. Schweizer Bündt.

S. XVII. (1601) Chart. Fol. 477 paginæ antiqua manu signatæ. 294, 308 bis numerantur. — Corium suillum album.

«*Der Stett vnd Landen gemeiner loblichen Eidgnoschafft aller vnd Jetlichen Orts Insonnders Eewigen verkhommnuss vnd Püntnussen. 1601.*»

Register dis Buechs.

In operculo anteriore: „David Baron von Coppenhagen, Capitain 1724."

---

491. Regimentbuch nebst einer Zürcherchronik.

S. XVI. (1584.) Chart. Folio. 374 folia, recte 379 quia 233, 278, 280, 282, 301 bis numerantur.

F. 1: «Der Burgermeysteren, Retten vnnd Zunfftmeysteren der Statt Zürich nammen Soviel man dero hat uss den allten brieffen vnd Ratsbüecherenn finden vnnd zesamen bringen mögen. Anghebt mit der eerstenn Reggierung [!] alls die Zünfft zuo Zürich geordnet vnnd angenomen worden da mann zallt von der gepurt Cristi 1336 Jare.»

F. 2—6': *Magistratus Thuricenses* annorum 1111—1335.

F. 6'—7: *Keyser Ludwyg bestettigung vff die enderung dess regiments.*

F. 7'—26: *Magistratus* annorum 1336—1386.

F. 26'—42: [*Historia belli in Sempach.*] «*Vom Herkomen vnd geschlecht Hertzog Lüppolden* dess 3 . . . unserem Herren. Amen. Ennd. Hanns Schwytzer, müller anno 1584.»

Cf. Liebenau, Schlacht bei Sempach p. 271—286.

F. 42—160: *Magistratus Thuricenses* annorum 1386—1629 variis manibus notati.

F. 162'—235 [manu s. XVIII]: «*Ursachen vnd Anlaas des Sibenjährigen Zürichskriegs. Das I. Capitel.* Da man zahlt . . . gegen einanderen eynliessend.»

F. 236—237: *Wädenschwyler Krieg.*

F. 238—252: *Senatus civium Thuricensium* annorum 1509—1629.

F. 254—285 manu s. XVII: «*Der Schwaben Krieg Anlaas und Ursach des Schwaben Kriegs.* Da man zelt 1498 Jahr, alss die Eydgnossen . . . uns in Gnaden.»

F. 296—322: «*Verzeichnung der Regiment-Herrn*» etc. magistri civium, advocati, camerarii, cellerarii, prætores, ædiles, sculteti Thuricenses etc. usque ad annum 1657.

F. 326—328: «*Wie das schloss gryffensew uff gnad übergäben vnd der zuo Satz gefangen ward.* Morgens do es tag was an . . . sind Söldner gsin.»

F. 332—369 [antiqua manu signata 1—38]: «*Hie nach volget Ein kronick der fürstlichen vnd loblichen Statt Zürich wenn vnd wie sy gestyfft Ist.* Das ist ein kronick der Edlen . . . Guotem erbern löben. Abgeschriben durch mich Hanns Schwytzer Müller der 3 an der Sil uff Liechtmäss Im 1583 Jar.»

Ultimus annusest 1451. Est cronica dicta *Kriegii* nam p. 491 dicitur: Diss han ich Ulrich krieg darumb geschryben das ich es weis vnnd gesehen han, was es alles vnnder dem künig rudolfen geschähen ist by synem läben."

Cf. Haller 4, nr. 528. — v. Wyss, über eine Zürcherchronik aus d. 15. Jahrh. Zürich 1862 p. 8. — Similes chronicæ Thuregi Bibl. civ. A. 116, A. 80. St. Galli 631. 657. Cf. Pertz, Archiv 8, 747.

In operculo anteriore: „Hans Schwytzer Müller anno domyny 1588 Jar." Altera manu: „J. H. Schulthess zur Limmatburg." Eiusdem scriptoris aliud manuscriptum venale prostat circa annum 1890 apud: Schweizer. Antiquariat in Zürich, Catalog Nr. 142. Cappeler-Krieg (1531), abgeschryben durch Hans Schwytzer, Müller an der Sihl, anno 1584. Holzbd. Fol. 35 Fr. — Schönes, leserliches Manuscript von über 1000 Seiten.

---

492. Bullingers Chronik. I. ab Initio — 1400.

S. XVII. (1620.) Chart. Folio. 302 folia antiqua manu signata. — Corium fuscum lineis impressis.

F. 1—302: «*Von den Tigurineren vnd der Statt Zürich Sachen VIII Bücher verzeychnet von Herren Heinrychen Bullinger* . . . Inn Ewigkeit.

Ennd der 8 Bücheren dess Ersten Theyls. Geschriben vnd volendet denn 28 Arprilis (!) anno Domini 1620 durch Heinrich Mathys Burger Zürich.»

Ut **398** etc.

---

493. Bullinger Chronik. 2. 1400—1516.

Continuatio numeri præcedentis cui per omnia similis. 280 folia. Finitum 26. Aug. 1620

---

494. Bullingers Chronik Tom. 1 & 2. Ab initio — 1516.

S. XVII. Chart. Folio. 507 et 441 pp. — Tabulæ ligneæ obductæ corio albo figuris ornato.

I. P. 1—507: «*Von den Tigurineren vnd der Statt Zürich* . . . adventu suo. 2. Thess. 2.»

P. 507—516: *Register aller fürnemmer dingen in disen 8 bücheren.*

Sequitur alter index alphabeticus circa 50 paginarum non numeratarum, duplici columna.

II. P. 1—441: *Von den Tigurineren . . . der ander Theil.* [1400—1516.]

P. 442—536: «*Von der Reformation der Propsty oder kilchen zu dem grossen Münster zu Zürich, zu welcher Zyt* . . . In dem 6 buoch dises werks . . . vnd heiligkeit. Allein gott die ehr.»

Ut in codd. **398** et **399.**

Sequitur index alphabeticus 13 folia non numerata, duplici columna. Cetera vacant.

In operculo anteriore: „J. H. Schulthess zur Limmatburg. 2 Bände fl. 6. 10 B.“

---

495. Bullingers Chronik. I.

S. XVIII. (1721.) Chart. Folio. 216 folia, recte 233 quia 1—8, 80—89 bis numeratur, 14 omittitur.

F. 1—216: «Disses sind die Namen der Herren des Capitels . . . adventu suo. 2 Thess. 2.»

Ut **398** etc.

---

496. Bullinger Chronik. 4. 1529—1532.

S. XVIII. (1720.) Chart. Folio. 409 folia, recte 382 quia 223—249 omittitur, 44, 75, 94, 214 bis numeratur. Fol. 107—138 eadem manu ut **495** cuius hoc volumen est continuatio.

F. 1—352: *Bullingeri* Historia reformationis.»

Ut **401** edit. 2, 195—3, 348.

F. 353—369': «*Vollgend nur ettliche* Bylagen deren in der Hystoria diss 1532 *Jahrs gedaacht worden.*»

Ed. l. c. 3, 349—371.

F. 370—376' varia additamenta inedita.

F. 377—388: *Salati Tanngrotz.* Cf. **382,** 700 etc.

F. 388'—390: [*Idem*] «*Ein Lied* vom Krieg im Thon: Wie woll ich bin ein allter Gryss. O hochgelobte Dreyfaltigkeit . . .» Ut **401,** 430.

F. 390'—392: [*Idem*] «*Ein Lied vom Zwingli gmacht.*» Ut **401,** 431'.

F. 383—409': [*Bullingeri*] «*Saltz zum Salaatt,*» etc. ut **401,** 432'—447.

---

497. Casatus expensus.

S. XVII. (1676/77.) Chart. Folio. 47 folia, recte 46 quia 17 omittitur. — Ligatura moderna.

F. 1—23: «*Casatus expensus. Sive Examen ac discussio famosi a Comite Casate post comitia Badensia elapsi anni 1675 vulgati libelli.* Memorialis initium in mera dicacite [!] consistit . . . solo mari excepto. Revidi 8. Augusti 1676 et exemplum correctum tradidi S. R. et Illustrissimo nostro qui mihi illud reddidit in principio Januarii 1677 post Epiphaniam.»

F. 24—45 idem verbis partim mutatis. Videtur esse typis destinata elucubratio monachi Einsidlensis contra Casati, oratoris Hispani apud Helvetios legati libellum de quo cf. Haller, Bibl. 5. nr. 1301. 1302.

---

498. Clag der V. Ort. 1656.

S. XVII. Chart. Fol. 54 folia, recte 53, quia 21 ommittitur. — Ligatura moderna.

F. 1—16: «*Clag vnd Begheren der fünff Catholischen Orthen wider vnd wegen der Statt Zürich vnd Anhängeren vmb billichen Abtrag erlittenen Kriegskostens . . . 1656.*»

F. 18—39: «*Antwort vnd Widerred der fünff Catholischen Orthen über die* von Seiten Zürich fürgewendten vermeinten beschwerts-Püncten . . . 1656.»

F. 41—54: «*Inquisitio Suitensis contra Zwyerum 1656, mensibus Jun. et Julio.* Process vnd nach formb des Rechtens auss Oberkeitlichem befelch eingenommene Kündschafften . . . Herren Oberstn vnd Landtshauptmann Sebastian Peregrim Zwyeren von Evebach von Ury betreffendt.»

---

499. De vita Altdorfensi.

S. XVII. Chart. Fol. XX et 92 pp. — Ligatura moderna.

P. I—XX: *Informatio apologetica de vita devota Altorfensi. Præfatio historica.*

P. 1—92: *Responsum theologicum ad consultum theologicum in quo ab 13 causas improbatur vita spiritualis Altorfensis.*

Agitur de vita devota iuxta spiritum S. Francisci Salesii quam plures personæ pagi Uraniensis a Michæle Warthis, sacerdote Tugiensi directæ egerant, de qua orta est lis coram iudice ecclesiastico Lucernæ anno 1649.

---

500. Abscheide.

S. XVIII. Chart. Fol. 64 folia. Variæ manus. — Ligatura moderna.

I. F. 1—34: *Abscheid der zu Luzern gehaltener Tagleistung anno 1756.* Sunt 20 folia cum additamentis A—L (recte N.)

Cf. Eidgen. Absch. 7, 2. p. 161.

II. F. 37—48': «*Abscheid deren bey anlas der gewohnlichen Jahrrechnung zu Frauwenfeld gehaltenen catholischen Conferenzen angefangen d. 3ten July 1769.*»

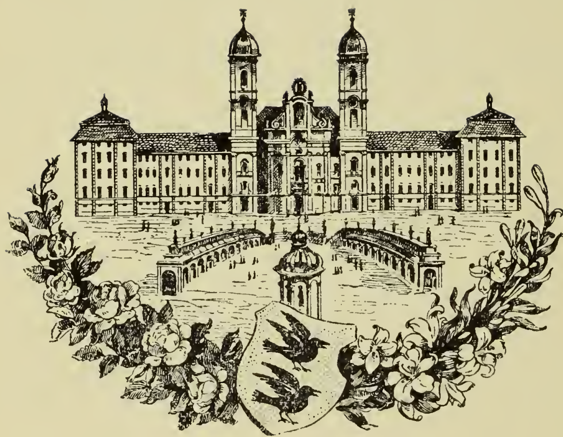
Cf. Eidgen. Absch. l. c. 346.

III. F. 49—64: «*Sauoische Pündtnuss ausgericht anno 1577.*»

Cf. Eidg. Absch. l. c. 4, 2. p. 617.

In fine: „Ich Jacob Reding Underschreiber Hochlöbl. Ohrts Schweytz hab dise Copey gegen einer Copey so von der Cantzley Lucern vidimirt ist, abgelesen, collationirt, vnd durchauss der gesagten vidimation in dem buochstablichen Inhalt gleich befunden, bezeuge vnd habe solche mit eigner handt vnderschriben undeiem 29. Tag Februarii anno 1704. J. Reding manu propria.“

INDEX AUCTORUM.

Numerus crassior codicem, alter tenuior eiusdem folium vel paginam indicat. — Uncinis includuntur opera spuria.

INDEX RERUM.

INDEX CARMINUM LATINORUM.

INDEX SCRIPTORUM, PICTORUM ETC.

INDEX DONATORUM, POSSESSORUM ETC.

ADDENDA ET CORRIGENDA.

De codicibus **15, 16, 29, 32, 34, 127, 131, 149, 171, 174, 179, 184, 205, 239** cf. Steinmeyer AHDGl. 4 (1898) 420—424.

P. 6 cod. **8** ad F. 229 loco: Ut **41,** 248—250′ lege: Ut **41,** 248′—250.

P. 7 cod. **9** ad F. 196 loco: Ut **263,** 117 lege: Ut **263,** 105.

P. 8 cod. **9** ad F. 217′ loco: **257,** 284 lege: **256,** 284.

P. 14 cod. **17** p. 328—383 adde: Catalogum reliquiarum edidit et ecclesiæ Einsidlensi adscripsit P. Odilo Ringholz in Anz. f. schweiz. Gesch. 29 (1898) nr. 1. p. 11—16. — Figuram evangelistæ ex hoc codice exhibet Dr. P. Albert Kuhn, Allgem. Kunstgeschichte. III p. 177 fig. 191. — Item Rohault de Fleury, Les Saints de la Messe.

P. 24 cod. **32**. ad p. 223 adde: Johannicius in cod. Mettensi 380. Cf. Cat. d. Dépts. V, 159.

P. 26. cod. **34,** Willerami etiam meminit Simler, Sammlg. alter u. neuer Urkd. I, II (Zürich 1758.) p. 382.

P. 48 lin. 2 ab infra loco F. 184 lege F. 148.

P. 66 lin. 10 lege: Francisci.

P. 87. cod. **103** f. 165. Eadem dubia manuscripta anno 1595 in appendice ad regulam S. P. N. Benedicti impressam Dilingæ apud Joh. Mayer. 16⁰ in bibliotheca Einsidlensi.

P. 105. cod. **128** p. 267 verba: „[Cassiani . . . 519—21.“ ponenda sunt infra post duas lineas sequentes.

P. 125. cod. **149** p. 52. loco: Steinmeyer A . . . 64. lege Steinmeyer A H D Gl. 2, 315.

P, 127 lienea 7 ab infra loco *deletur* lege *delentur*.

P. 138 lin 6. ab infra corrige Autissiodorensis.

P. 150 cod. **191** lin. 10 loco 327 lege 321.

P. 152 cod. **193** f. 7 verba „De Bartholomæo . . . Chevalier 227“ pertinent ad Barth. et ponenda duæ lineæ superius.

P. 162 cod. **204** ad Rockinger, Berichte, adde: Ib. 136. XIII. p. 75.

P. 193. cod. **236** p. 98. *Breviarium Apostolorum*. De hoc opusculo et eius editionibus cf. Bibliotheca hagiograph. lat. antiq. et med. ætat. edd. socii Bollandiani. Brux. 1898. I. p. 105. nr. 652.

P. 202 ad cod **245** F. 48 adde: De Birkio et eius fallaciis cf. Wattenbach, Schriftwesen im M. A. ed. 3. Lips. 1896 p. 414 et Baumann, Birlinger, Alemannia IX, 186—210; X, 29—58. Ib. lin. 8 abinfra lege Mahrzohl.

P. 210 lin. 7 ab infra lege: P. 281.

P. 211 lin. 11 adde: 575—577 textum similem habet.

P. 215 lin. 8 ab infra lege: P. 3—25.

P. 236 numerus paginæ erronee 336.

P. 240 p. 188 textus Macrobii est pars cap. 20 libri I Saturnalium.

P. 246 f. 166 lege: „Ed. P. G. Morel l. c. 282."

P. 247 f. 205'—26 lege: „Fürthtent".

P. 302 loco: P. 130—140 lege: 138—140.

P. 304 ad lin. 2 de Sigismundo Müsterlin vel *Meisterlin* cf. Allg. d. Biogr. 21, 264.

P. 305 cod. **328** loco: P. 232—234 lege 332—334.

P. 331 cod. **366.** P. 17 lege *Victimæ.*

P. 339 ad cod. **377** adde: Idem opus in bibliotheca Friburgensi Helvetiæ sub num. 209: Aus dem Exemplar des Klosters Einsideln abcopirt von Joh. L. Werdmüller anno 1685. fol. Catalogue de la bibliothèque cantonale p. 611.

P. 350 ad. cod. **397** adde: Cf. Haller, Bibl. IV, nr. 415.

P. 357 ad cod. **409** F. 58—68 adde: Haller Biblioth. V, 149, nr. 510.

P. 364 cod. **428** erronee dicitur **482**.

P. 365 cod. **429** lin. 8 deleatur 1608.

P. 407 in indice rerum S. Apollinaris vita legitur **256,** 403 loco **257,** 403.

